

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
22 K
N°26

D. PETRI CHRYSOLOGI, ARCHIEPISCOPI RAVENNATIS, VIRI ERUDItissimi atque sanctissimi, insigne & peruetustum opus Homiliarum nunc primum in lucem editum.

* * *

IN ME MORS,

IN ME VITA.

PARISIIS,

Apud Hieronymum de Marnef, & viduam Gulielmi Cauellat, sub Pelicano, monte D. Hilarij.

1585.

DIVI PETRI CHRYSOLOGI vita, ex certis authoribus conquisita & collecta.

Petrus Chrysologus in foro Cornelij, quod Imolam vocant, honestis parentibus natus, à diuo Cornelio illius ciuitatis episcopo, non modò sanctißimis moribus, ac disciplinis optimè institutus, sed etiam sacris altaribus oblatus est, ac consecratus: nec ita multò pòst, beatißimo Sixto III. Pont. Max. à deo præmonstratus ecclesiæ Rauennatis XXII. Archiepiscopus adlegitur. Hic vir omni genere laudis excellens duobus Conciliis, quorum alterum Rauennæ, Romæ alterum, Cælij Symmachi Pont. Max. itémque Theodorici Ostrogothorum regis iussu indictum est, interfuit, subscripsitque. Ad Chalcedonensem præterea synodum aduersus Eutychen hæreticum literas dedit, quæ adhuc extant. At verò quantum aurea quadam ingenij, atque eloquentiæ vbertate præstiterit, vnde & Chrysologi cognomen consecutus est, ex eius orationibus facillimè existimare licet: quæ & verbis, & rebus illustribus refertæ, amplius CLXXVI. quas quidem adhuc inuenerim, & legerim, feruntur. Is quum Pontificio munere annos circiter LX. præstantißimè perfunctus esset, apud Forocornelienses. III. Non. Decemb. excesit è vita, anno ferè D. post natum humanæ gentis seruatorem Iesum Christum. Sepultus est autem iuxta corpus gloriosi martyris Casiani: atque vno omnium consensu, inter diuos relatus: cui etiam anniuersarij honores in testimonium vitæ, pie, sanctéque transactæ decreti sunt.

EXIMII DOCTORIS PETRI Chryſologi vita, ex Ioanne Tritemio religioſiſſimo viro, Abbate Sphanhemenſi, contexta.

PEtrus archiepiſcopus Rauennas, vir eruditus, atque ſanctiſsimus, in vita multis coruſcans miraculis, in declamandis Homiliis ad populum excellentis ingenij fuit, multóſque tam verbo, quàm exemplo ad veritatis tramitem cõuertit. Multa ſcripſit pro ædificatione fidelium, de quibus feruntur

Sermones & Homiliæ plures. Lib. I.
Ad Eutychen Epiſtola quæ incipit,
Triſtis legi triſtes literas.
Scripſit etiam epiſtolas alias.

Claruit ſub Martiano Auguſto, Anno ab orbe redempto, CCCCL.

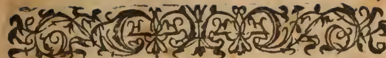

EN tibi Chrysologum, humanissime lector, non minus eloquentia sana, ac solida eruditione, quàm vetustate admirandum: cuius scripta nondum Gallia viderat. Hic non multò post D. Ioannem Chrysostomum, atque plerosque alios Christianæ Reipublicæ columina, vixit: Chrysostomo autē perinde dictionis suauissima copia, & sensus grauitate, atque nomine proximus est. Ille enim os aureū ob eloquentiam raram, hic eadem de causa χρυσόλογος, quasi sermo aureus appellatus est. Neque temerè casúve hunc tam eximio cognomine dignatum esse mirabitur quisquis intuebitur parem phraseos maiestatem cum absoluta eruditione coniunctam esse. Tanta enim vbique puritas dictionis citra affectationem, deductionem, translationémque verborum, citra violentiorem coactiorémque interpretationem: vt, tanquam è riuulo, limpidissima facilitate, tota fluat oratio. Adeò, vt si cum hoc quosdam neotericos τοὺς ὁμιλιαγράφους, aut commentatores conferas, Pygmæum Atlanti comparare videaris. Siquidem his plerisque præclarum esse apparet, inculto ac monstroso contextu, horrido stylo, omnis generis vltro, citróque authoritates scripturarum accersere, velutíque centones confarcire sine omni gratia. Nonnullis receptum est, dicendi illecebra lectoris animum retinere suspensum. Qui hoc ipso perniciosiores sunt, quòd elocutionis ornamentis, & dicendi virtutibus nimium indulgentes, sine consilio quocunque rapit animi impetus, aut quod inanis persuasio dictat, eò feruntur, nunc in suas conceptas opiniones plenis velis euagantes, nunc in contrarias sententias maledicentissimè inuehentes. Atque ita fit, vt vim scripturæ facientes, eam suis paradoxis accommodent, atque violentis interpretationibus suis opinionibus, moribus, & erroribus, tanquam Lesbiam regulam inclinent. Cum æquius esset & Christiana synceritate dignius, ad sacram scripturam, velut Lydium lapidem, veritatem explorare, affectus impotentiores retundere, atque insuetas, parúmque pias opiniones corrigere: vt tandem ex illo barbarico cœno emergerent, atque è lethargo illo exitiali veritatis lumine illustrati expergiscerentur. Quanto hic modestior sacrarum literarum interpres, pia eloquentia & eloquenti pietate conspicuus, commoda, syncerâque interpretatione quæsque obscuros scripturæ locos dilucidans: ita vt nihil intortum, nihil durius deductum, aut perperam explicatum inuenias, in quo ipsa sanctitas, integritásque pariter ac exacta doctrina, vel cum quibuslibet synceris diuinarum scripturarum doctoribus certare queat. Non ille temere & scitè

parum quoslibet scripturæ locos congerit: verùm prudenter & emunctо iudicio, vbi res testimoniis indiget, suo loco adhibet, ad suam sententiam muniendam & confirmandam. Atque illud demum est fructuosè scripturam interpretari. Hoc vtinam imitarentur huius æui partim concionatores, partim scriptores, & maiori cum authoritate, tum gratia auditi, vberiorem verbi dei messem demeterent. Hunc ergo authorem dignißimum iudicauimus, quem perpetuò habeas præ manibus: cuius piis dogmatibus non mediocriter ad sacras conciones instruendas iuuari poteris.

Vale.

D. PETRI CHRYSOLOGI ARCHIEPISCOPI RAVENNATIS DE duobus filiis, Prodigo & Frugi,

Sermo I.

HODIE nobis Dominus patrem cum filiis duobus vocauit, & produxit in mediū: vt immensum suæ pietatis indicium, sæuam Iudaicæ gentis inuidiam, reditum supplicem populi Christiani, pulchram panderet per figuram. *Homo quidam habuit duos filios, & dixit adolescentior ex illis, patri: Pater da mihi portionem substantiæ quæ me contingit. Et diuisit, inquit, illis substantiam.* Luc. 15. Quantum pius pater, tantum hæres impatiens: qui patris fatigatur ad vitam: qui patris, quia tempus audire non potest, nititur auferre substantiam: hic ipsam prærogatiuam filij meruit non habere, qui ea quæ patris erant noluit possidere cum patre. Sed quæramus quæ res filiū rapuit hos ad ausus, ad petitionem tantam fiducia quæ leuarit. Quæ res? illa scilicet, qua cælestem patrem sciebat nullo claudendum fine, concludendum tempore nullo, nulla mortis potestate soluendum. Et ideo cupit viuendi libertate gaudere, qui ditari noluerat facultatibus decedentis. Denique illam fuisse huius petitionis offensam, genitoris largitas comprobauit. *Et diuisit, inquit, illis substantiam.* Petente vno, ambobus totam substantiam mox diuisit; vt scirent filii, quod antè tenebat pater, non fuisse auaritiæ, sed amoris: prouidentia, non inuidentia, non dedisse. Tenebat pater seruare substantiam filiis, non negare, & manere ea pignoribus cupiens, non perire. Beati filii quorum tota est in

patris charitate substantia. Beati quibus manet tota in obsequio patris, in patris cultura possessio. Cæterum facultates vnitatem scindunt, fraternitatem separant, cognationem spargunt, parentum perdunt & violant charitatem, sicut ex sequentibus elucescit. Pater, *da mihi portionem substantiæ, quæ me contingit. Et diuisit, inquit, illis substantiam. Et non post multos hos dies, congregatis omnibus adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam, viuendo luxuriose. Et posteaquam consumpsisset omnia, facta est fames valida in regione illa: & ipse cœpit egere, & abiit, & adhæsit vni ciuium regionis illius, & misit illum in villam suam, vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat.* Ecce quid facit cupiditas ad censum præceps. Ecce quemadmodum sine patre census nudauit filium, non ditauit: census filium tulit è gremio patris, eiecit de domo, exemit patria, spoliauit fama, exuit castitate. Quod vitæ, quod morum, quod pietatis, quod libertatis, quod est gloriæ, nil reliquit. Ciuem denique in peregrinum, filium in mercenarium, in egenum locupletem, liberum mutauit in seruum, iunxit porcis à patre piissimo quem seiunxit, vt seruiret cœnoso pecori, qui pietati sanctæ parere contempsit. *Congregatis, inquit, omnibus adolescentior.* Adolescentior iste planè non ætate, sed censu: qui congregauit bona patris, & abiit longe plus mente, quàm loco: vt dato, non accepto precio misere se venderet seruituti. Sic mercator ad talem contractum peruenit, qui parentum debitum nescit soluere, qui vicē nescit redhibere generanti. Est penes patrem dulcis conditio, libera seruitus, absoluta custodia, timor lætus, blanda vltio, paupertas diues, secura possessio. Nanque ad patrem labor respicit, fructus redundat in filios. *Dissipauit, inquit, substantiam suam.* Quæ composita fuerant patre moderante, prodigente filio dissipantur: vt vel tarde sapiat patrem custodem, non incubatorem fuisse substantiæ. *Viuendo luxuriose.* Mortalis est ista vita, quia moritur virtutibus, qui vitiis viuit: sepelitur famæ, perit gloriæ, qui manet turpitudini: crescit infamiæ. *Et posteaquam consumpsisset omnia, facta est fames valida in regione illa.* Luxurię, ventri, gulæ, fames tortor apponitur: vt ibi vltrix pœna sæuiat, vbi pœnalis reatus exarserat. *Facta est fames valida.* Ad talem finem sem-

per voracitas tendit, ad talem peruenit terminum fugienda voluptatis effusio. *Et ipse cœpit egere.* Filium data facit egere substantia, quæ diuitem negata seruabat: vt penes se deficeret habendo, qui penes patrem abundauerat, non habendo. *Et adhæsit vni ciuium regionis illius, & misit illum in villam suam, vt pasceret porcos.* Sic inuenit, qui se negat patri, qui se committit extraneo: vt sentiat se verum iudicem, qui fugit indulgentissimum prouisorem. Affectionis desertor, pietatis refuga, deputatur porcis, porcis addicitur, porcorum traditur seruituti, porcorum pascua luculenta percurrit, inquieti gregis teritur & maculatur excursu, vt sentiat quàm miserum sit, amarum quàm sit, quietis paternæ beatitudinem perdidisse. *Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat.* Quàm crudele ministerium, quia neque conuiuit porcis qui viuit porcis. Miser qui porcorum deficit, & esurit in saginam. Miser, qui squallentis cibi cupit, nec impetrat qualitatem. His edocti, instructi talibus, maneamus in domo patris, matris in gremio perduremus, cognatorum constringamur amplexibus, viscera nos paterna constringant: ne nos ad supradicta mala pertrahat adolescentiæ miseranda libertas. Sepiat nos paterna reuerētia, matris componat affectio, cognatorum custodiamur affectibus. Inter propinquorum lumina non valent delicta versari. Propinquorum quot oculi, tot lucernæ. Dies est aspectus matris, sol patris rutilat in vultu. Vnde viuenti inter tot virtutum duces, criminum tenebræ propinquare non possunt. Sed mensa patris nos alit virtutis cibo, salutis epulo, deliciis honestatis & glorię. Et quia latius nos de hac parabola dicere cogit prolixa series lectionis, quis sit pater in donando facilis, facilior in recipiendo: quis sit frater fratris tristissimus in salute, quis sit adolescentior in abscessu insipiens, sapientissimus in regressu, sequenti sermone votis communibus inquiremus.

De eisdem, Sermo II.

LVxuriosum filium, filium patris piissimi desertorem, quæ pertulerint mala in tantum, vt fame tabidum porcorum dederit seruituti, superiore, quo valuimus, sermone perstrinximus: Nunc eius reditum, nunc eius pœnitentiam, meliore iam voto, verbis lætioribus prosequamur.

In se, inquit, reuersus dixit: Quanti mercenarij patris mei abundant panibus, &c. In se reuersus est, in se antè redit, vt rediret ad patrem, qui à se antè recesserat, cum recessit à patre. A se migrat, & ab homine totus transit in bestiam, paternæ pietatis immemor, gratiæ genitoris oblitus. *Quanti mercenarij patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo.* Luc. 15.
Fames reuocat, quem saturitas exularat: fames illi patrem dedit sapere, cui copia tulerat sentire genitorem. Et si tantum præstitit vel inuita fames, probate quid voluntarium possit conferre ieiunium. Oneratus venter ad vitia cor deponit, premit mentem, ne supernam valeat sentire pietatem. Corpus, inquit, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Vnde & Dominus: Attendite, ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate. Vacuandus est ergo venter moderatione ieiunij, vt exoneratus animus possit ad alta pertendere, conscendere ad virtutes, possit ad ipsum pietatis authorem totus aliger peruolare. Hoc Elias probat, qui dominici continuatione ieiunii defæcatus à carnali pondere, mortis victor euolauit ad cœlum. *Surgam, & ibo ad patrem meum.* Iacebat qui dixit surgam: intellexit lapsum, sensit ruinam iacere se turpis luxuriæ: respexit in lubrico, & ideo exclamat: *Surgam, & ibo ad patrem meum.* Qua spe? qua fiducia? qua confidentia? qua spe? Illa qua pater est. Ego perdidi quod erat filii: ille, quod patris est, non amisit. Apud patrem non intercedit extraneus, intus est in patris pectore ipse qui interuenit, & exorat affectus. Vrgentur patris viscera iterum filium genitura per veniam. Ibo ad patrem reus, sed pater viso filio cooperit mox reatum, dissimulat iudicem, qui magis vult implere genitorem, & sententiam cito vertit in veniam, qui redire cupit filium, non perire. *Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam illi: Pater, peccaui in cælum, & coram te.* Confessio patrem pandit, genitorem loquitur pœnitudo. *Peccaui in cælum, & coram te.* Cui peccatur in cælo, non terrenus pater est, sed & cælestis, ideo adiecit: Coram te. Cui in cælo, & in terra, ante oculos sunt omnia quæ geruntur. *Peccaui in cælum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus.* Peregre profectus est iste, & in regionem longinquam fugit, sed accusatores suos, sed testes suos, diuini patris oculos non refugit. Hoc Dauid clarius aperit, sic

Sapiē. 9. — Luc. 21. — 3. Reg. 19. — 4. Re. 2.

dicendo: Quò ibo à spiritu tuo? & à facie tua quo fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in postremo maris. Etenim illuc deducet me manus tua, & tenebit me dextera tua. Videt iste per totum mundum nuda Dei oculis delicta consistere: non cælum, non terram, non maria, non abyssum, non ipsam noctem, Deo velare posse peccata. Sentit quantum sit sceleris, mali quantum, in ipso Dei peccare conspectu, & ideo clamat: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Vnde & iste adolescentior similiter vociferatur, & clamat. *Peccaui in cælum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus.* Non dicit, Non sum dignus esse filius tuus, sed non sum dignus vocari filius tuus: quia vocari ad gratiam, pertinet esse ad naturam. Audi Apostolum dicentem: Ab eo qui vos vocauit in gratiam suam. Hic ergo adolescentior, quia perdiderat quod erat naturæ, iudicat se quod est gratiæ non mereri. *Fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Ecce, potestatis suæ filius quo deuenit? voluptas luxuriæ, adolescentiæ libertas, ecce filium quo promouit? *Fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Vt locatione annua seruitus innouetur, vt labore ingi conditio conducta deteratur, vt die toto in opere suspiret miseræ verna mercedis, vt sit semper venditor sui, nec vnquam negare suam valeat seruiturem. Et hoc petit, quia qui penes extraneum seruam senserat libertatem, penes patrem credit sibi futuram liberam seruitutem. Iam nunc fratres vellem lectionis huius aperire mysterium, si non me reuocaret istius vtilitatis intentio, quia vos video non quasi nostra audire debito cum dolore, sed quasi extranea intellectu transuolare festino. Nostra, nostra & omnibus profutura nobis semper loquitur Christus, & ob corrigendos nos mystica frequentat exempla dominus, qui pater suorum voluit esse seruorum: qui magis amari voluit, quàm timeri? qui panem vitæ se dedit ipsum, qui sanguinem suum in poculum salutis effudit. Præteritis comparationibus præsentes corrigit, & futuros: ne bonum patrem, ne genitorem pium deserentes, ad mundi longinqua, & nimis peregrina tendamus: ibíque viuendo luxuriosè, substantiam totam salutis dissipemus & vitæ, omnibúsque consumptis famem spei grauissimam perferamus:

Psal. 138.

Psal. 50.

Gala. 1.

& sic nos primario regionis illius, hoc est, desperationis authori diabolo iam tradamur: & ille nos mittat in villã suam, hoc est, ad huius seculi illecebrosas conualles: mittat ad pascendos porcos, eos videlicet qui proni semper in terram viuunt ventri, & æstus carnis in volutabro luti temperant, in cœno premunt, refrigerant in gurgite vitiorum. Quòd autem mercenarios suos mittat ad porcos, facit hoc insatiata crudelitas, quæ contenta non est homines criminosos fieri, nisi eos vitiorum duces, criminum faciat & magistros. Cum eos tales fecerit, non finit eos ex ipso porcorum cibo, pastúque saturari: vt esurientes vitia plus delinquant, luxuriosos satietas capere non potest: voluptas nescit expleri. Vnde nos cum bono patre simus, permaneamus apud genitorem pium: vt & diaboli laqueos possimus euitare, & bonis patris iugiter perfruamur. Profunda pòst scrutabimur: quia communioni & moribus plus debemus.

De eisdem. *Sermo* III.

Filij luxuriosi abscessum, regressum, culpam, pœnitentiam percurrimus hactenus sermone geminato: occursum modo patris, bonitatem patris, patris ineffabilem misericordiam
Luc. 15. prosequamur. *Surgens, inquit, venit ad patrem suum: cum autem esset longe, vidit illum pater suus, & misercordia motus est, & accurrit, & cecidit super collum eius, & osculatus est illum.* Surgẽs, venit ad patrem suum. Surrexit iste mentis & corporis de ruina: surrexit de profundo inferni, cæli alta contingens: apud cælestem patrem filius surgit plus de venia, quàm corruit de reatu. *Surgens venit ad patrem suum.* Venit non gressu pedum, sed mentis incessu: longinquus terreni itineris non indiguit: quia compẽdia viæ salutaris inuenit. Diuinum patrem nescit viarum cursu quærere, qui fide quęrens, mox sibi illum inuenit esse præsentem. *Surgens venit ad patrem suum: cum autem esset longe.* Quomodo longe est is, qui venit? quia nõdum peruenit. Iste qui venit, venit ad pœnitentiam, sed nondum peruenit ad gratiam: venit ad domum patris, sed nondum peruenit ad gloriam pristini vel habitus, vel honoris. *Cum autem esset longe, vidit illum pater suus.* Vidit pater ille, qui in altis habitat, & humilia respicit, & alta à longe agnoscit. *Vidit illum*
Psa. 112. *pater suus.* Pater vidit illum, vt & ille patrem posset attendere: patris visus illustrauit filii venientis aspectum, vt tota fugaretur obscuritas, quæ circunfusa fuerat de reatu. Non sunt tã

les tenebræ noctis, quales illæ sunt, quæ de cõfusione veniũt peccatorum. Audi Prophetam dicentem: Comprehenderunt me iniquitates meę, & non potui videre. Et alibi: Iniquitates meæ grauatæ sunt super me. Et post: Et lumen oculorũ meorum non est mecum. Nox sepelit hesternum lumen, peccata sensum, animum membra confundunt. Nisi ergo cælestis pater redeuntis filii radiasset in vultu, & totam confusionis caliginem respectus sui lumine sustulisset: nũquam diuini vultus vidisset iste filius claritatem. *Vidit eum de longè, & misericordia motus est.* Mouetur misericordia, qui loco nõ potest dimoueri, accurrit, non progressu corporis, sed pietatis affectu. *Cecidit super collum eius.* Non lapsu viscerum, sed cõpassionis. *Cecidit super collum eius.* Vt erigeret sic iacentem. *Cecidit super collum eius.* Vt amoris onere, onus tolleret peccatorum. Venite ad me, inquit, omnes qui laboratis & onerati estis. Tollite onus meum super vos, quia leue est. Videtis quia filius iuuatur istius patris onere, non grauatur. *Cecidit super collum eius, & osculatus est eum.* Sic pater iudicat, sic emendat, sic peccati filio dat oscula, non flagellã. Delicta nõn videt vis amoris, & ideo pater peccata filii redemit osculo, clausit amplexu: ne nudaret pater filii crimina, pater filium ne fœdaret. Pater sic curat filii vulnera, ne filio cicatricem, næuum filio ne relinquat. Beati, inquit, quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. Si adolescentis huius factũ displicet, horret abscessus: nos à tali patre nullatenus discedamus. Aspectus patris fugat crimina: expellit noxam: cunctam nequitiã & tentamenta propellit. Certe si abscessimus: si substantiã patris totam luxuriose dispersimus nos viuendo: si quicquid vsquam commisimus facinoris, & delicti: si ad impietatis præruptum totũ, totã venimus ad ruinam: surgamus aliquãdo, & ad talem patrem tali inuitati redeamus exemplo. *Cum autem videret eum, misericordia motus est, & accurrit, & cecidit super collum eius, & osculatus est illum.* Rogo quis hic desperationis locus? Quæ hic excusationis occasio? hic simulatio quę timoris? Nisi fortè timetur occursus: terret osculum: turbat amplexus: & capere ad vindictam, nõ recipere ad veniam pater creditur, cum filium trahit manibus, claudit gremio, ligat lacertis. Sed hanc cogitationem debellatricem vitæ, salutis inimicam expugnant, nimis auferunt quæ sequuntur. *Dixit autem pater ad seruos suos, cito proferte stolam primam, & induite*

Psal. 39. *Psal. 37.* *Mat. 11.* *Psal. 31.*

illum, & date annulum aureum in manu eius, & calceamenta in pedibus eius, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur, quia hic filius meus mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est. His auditis adhuc moramur? adhuc non redimus ad patrem? *Citò proferte stolam primam, & induite illum.* Sustulit filii crimina, qui nō sustulit nuditatē: hinc est quòd à seruis antè vestiri voluit filium, quàm videri: vt soli patri nota esset nuditas: quia pater solus videre filii nō poterat nuditatem. *Citò proferte stolam primam.* Pater hic, qui in secūdis esse nō passus est peccatorem, plus de venia, quàm de iustitia gaudium vult habere. *Cito proferte stolam primam.* Non dixit, vnde venis? fuisti vbi? vbi sunt quæ tulisti? quare tantam gloriam tanta turpitudine commutasti? sed, *Cito proferte stolam primam, & induite illum.* Videtis, quia delicta non videt vis amoris. Tardam misericordiam pater nescit. Delicta qui discutit, prodit. *Et date annulum in manu eius.* Paterna pietas contenta non est innocentiam reparare solam, nisi pristinum restituat & honorem. *Et date calceamenta in pedibus eius.* Quàm pauper rediit qui ditatus abscesserat, & de tota substātia calceamenta in pedibus non reportat! *Date calceamenta in pedibus eius.* Ne vel in pede remaneret deformitas nuditatis: certe vt calceatus anterioris vitæ rediret ad cursum. *Et adducite vitulum saginatum.* Communis vitulus non sufficit, nisi fuerit pinguis, nisi fuerit saginatus: vitulus pinguis testatur paternæ pinguedinem charitatis. *Et adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur: quia hic filius meus mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus est.* Historiam loquimur adhuc, & iam cogitamus arcanum nudare mysterium. Mortuus filius vituli suscitatur ex morte, & vnus vitulus totius familiæ funditur in saginam. Sed differendum est: vt senioris dolorem vetustum, vetustiorem fratris inuidiam prosequamur.

De eisdem, Sermo IIII.

DE iunioris filii reditu & salute gaudentes, senioris flebiliter pandimus, & dolemus inuidiam, qui summum frugalitatis bonū extremo zeli malo perdidit, & liuoris. *Erat inquit, filius eius senior in agro, & cum veniret, & appropinquaret domui, audiuit symphoniam, & choros, & vocauit vnum de seruis, & interrogauit quæ hæc essent. Isque respondit, frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illum recepit. Indignatus*

est autem, & nolebat introire. Erat, *inquit*, *filius ejus senior in agro.* Erat in agro terram percolens, se desertans, duritiam soluit cespitis, perdurat affectum, sentres eradicat & gramina, stimulos inuidiæ non euellit. Sic in segete cupiditatis fructum zeli colligit, & liuoris. *Et cum veniret, inquit, & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & choros.* Inuidum fugat symphonia pietatis, chorus charitatis excludit, & quem venire ad fratrem, & appropinquare domui, vocat ratio naturæ, hunc peruenire zelus non sinit, liuor non patitur introire. Inuidia malum vetustum, prima labes, antiquum virus, sæculorum venenum, causa funeris. Hæc in principio ipsum angelum eiecit, & deiecit de cælo. Hæc de paradiso hominem principem nostræ generationis exclusit. Ipsa hunc seniorem fratrem paterna seclusit è domo. Hæc Abrahæ progeniem, populum sanctitatis, ad auctoris sui cædem, ad mortem sui Saluatoris armauit. Inuidia intestinus hostis non carnis quatit muros, non elidit septa membrorum, sed in ipsam cordis arietat arcem: & antequam viscera sentiant, ipsam dominā corporis animam prædo capit, & adducit inclusam. Si ergo volumus cælestem mereri gloriam, si paradisi beatitudinem possidere, si æterni patris inhabitare domum, si volumus rei cælestis patricidii nō teneri peruigili fide, luce spiritus terras inuidiæ pellamus, & excludamus insidias, inuidiam totis armorum cælestium viribus comprimamus: quia sicut nos Deo iungit charitas, à Deo inuidia sic seiungit. *Pater ergo illius egressus cœpit rogare illum.* Cor patris anxium variis arctatur motibus filiorum, & inter diuersos pignorū casus genitoris pietas stupefacta discurrit, quia videt fratrem fratris reditu mox fugari, & salute alterius sibi alterum mox perire, ac mœrorem longum breui gaudio pensatum inuidiæ liuore turbari. O zeli tumor, duos non capit domus ampla germanos. Et quid mirum fratres? Fecit inuidia, fecit vt mundi tota duobus esset angusta fratribus latitudo. namque ipsa Cain iunioris erexit in mortem, vt esse solum zeli liuor faceret, quem primum fecerat lex naturæ. *At ille respondens dixit patri suo, Pater ecce tot annis seruio tibi.* Sic sapit qui patris audet iudicare pietatem. *Ecce tot annis seruio tibi.* En patri filius nascendi beneficia qua seruitute compensat. *Nunquam mandatum tuum præteriui.* Hoc tibi non tua innocentia, sed patris venia dedit, quia multa charitate delicta filii maluit tegere, quàm nudare. *Et nunquam*

Gen. 4.

mihi dedisti hœdum, vt cum amicis meis epularer. Fratri inuidus animus gratus esse nō potest patri: & paternę largitatis memor non est, qui est fraternæ immemor charitatis. Hœdū sibi datum negat, qui substantiæ partem totam tempore diuisionis accepit. Tunc enim cum frater iunior dari sibi substātiæ peteret portionē, pater ambobus totum fratribus mox diuisit: Euangelista dicente, *& diuisit illis substantiam.* Sed inuidus simulat semper: mentitur inuidus semper. *Et nunquam mihi dedisti hœdum, vt cū amicis meis epularer.* Amicos paternos suos esse non computat, hos non amicos, sed extraneos credit: à quibus vidit in patris gratiam se amari. *Sed posteaquā filius tuus hic qui deuorauit substantiam tuam cum meretricibus venit, occidisti illi vitulum saginatum.* Hic rediisse fratrem dolet, non dolet periisse substātiam: nec damni causa queritur, sed liuoris, qui fratrem redeuntem de suo decorare debuit: non debuit de perdito sic fœdare. In filio est substantia patris tota: & ideo nil pater perdidit, filium cum recepit. Frater credidit dānum, qui rediisse conspicit cohæredem. Et quando inuidus non auarus, quando quicquid habet alter, se computat perdidisse? *At ipse dixit illi, fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epulari autem, & gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est.* O quid facit vis amoris: quanuis malo filio non esse nescit, non esse non potest pater: videt filium degenerasse animo: videt paternę pietatis, paterni generis nil habere: & tamen nuncupat filium: suadet effectum ad gratiam, vel spem reuocat largitatis: dicendo, *Tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.* Hoc est dicere: Patere filium rediisse patri: permitte patri filiū suscepisse: nec ille aliud quàm patrem quæsiuit, qui veniens non filii, sed loco mercenarii voluit collocari, dicens: *Pater peccaui in cælum, & coram te: & iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Sint tibi omnia, illi sufficit pater: & ne quid tibi de præsentibus, de veteribus existimes imminutum: illi noua, & futura perquiram. Certè si consilium patris sequeris, & præceptum, participa præsentia cū fratre: vt cum ipso tibi communia sint futura. Gaude ergo, & inuentum gaude: vt ille te gaudeat non periisse. Sed iam sermonem historicum concludamus, vt postea quę sunt mystica, quæ profunda, Christo reuelante pandamus.

De eisdem, *Sermo v.*

CAllidi debitoris est & inuerecundi, sæpe pacta non solu-uere & patientissimum creditorem longa & artifici ca-uillatione protelare. De abscessu, de reditu luxuriosi filii. Quintus est hic sermo nobis, qui historicum sensum, sicut promisimus ad mysticã & singularem deitatis intelligentiã conabitur attollere. Vos orate, vt quia in tanto credito sum minus per me idoneus debitor, per Deum vobis idoneus solutor existam. *Homo quidam habuit, inquit, duos filios.* Postea-quam Christus nostræ carnis suscepit oues, & Deus induit exuuias humanas, veraciter se Deus hominem vocat, dominus patrẽ verè se duorum nuncupat filiorum, quia humanitati permixta deitas, deitati cõsociata pietas, miscuit hominem & Deũ: quæ dominum vniuit in patrem. Hic ergo homo, Pater hic, duos filios habuit cõditoris pontificio, non necessitate generantis: duos filios habuit, quos nõ emeruit esse, sed iussit: quia Christus sic in oculis nostris fuit homo: vt Deus semper in maiestatis suæ maneret arcano. *Duos filios habuit.* Duos scilicet populos, Iudaicum, Gentilémque: sed Iudaicũ seniorẽ prudentia legis fecit, Gentilem paganitatis stultitia reddidit iuniorem. Quia sicut sapientia dat canos, ita quicquid viri est tollit insipientia. Hunc ergo iuniorem mores præstitere, non ætates, seniorem illum non tempora fecerunt esse, sed sensus. *Et dixit, inquit, adolescẽtior ex illis patri: Pater da mihi portionem substãtiæ quæ me contingit.* Cognitorem pectoris non voce petit iste, sed voto, quia à Deo bona, malá ue reportat propria voluntas in nobis. Denique iste cum patre possessor totius sortis, ad partem propria voluntate peruenit, dicendo, *Da mihi portionem substantiæ quæ me contingit.* Et quæ est ista portio? quæ est? Habitus, Sermo, Scientia, Ratio, Iudicium, quæ hominem præ cæteris animantibus in terrena habitatione contingunt, hæc est, iuxta Apostolum, lex naturæ. Et ideo diuisit illis substantiam, dando iuniori quinque ista, quæ diximus, beneficia naturæ, seniori quinque legis libros diuinitus inscribendo, per quæ substantia impar merito, numero par esset, humanum teneret ista ordinem, diuino illa subsisteret instituto, vtraque tamen lex filios vtrosque ad notitiam patris perduceret, ad reuerentiã sui seruaret authoris. *Et non post multos dies, inquit, congregatis adolescentior omnibus peregrè profectus est in regionem longinquam,*

Luc.15.

Rom.2.

& ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Diximus iuniorem non tempora fecisse, sed mores: & ideo dixit, *Non post multos dies.* Quia cùm principio ipso mundi festinauit gentilitas ad idolorum patriam: ad longinquam diaboli regionem animo est peregrinata, non loco: & per elementa vanis est peruagata cogitationibus, nec non est corporeis motibus iactata per terras: nanque coram patre sine patre erat: & cùm in se esset, non erat secum. Hinc est quòd luxuriosus per desiderium sæcularis eloquentiæ, per scholarum lupanaria, per triuia sectatum, dissipauit Dei patris dementi disputatione substantiam. Et cum consumpsisset coniecturis quicquid erat sermonis, scientiæ, rationis, iudicij, egestatem summam, famem magnam cognoscendæ veritatis miserrimus sustinebat: quia philosophia quærendæ diuinitatis induxit laborem: veritatis inueniendæ fructum cõtulit nullũ. Hinc est quòd adhærebat primario regionis illius, à quo mittebatur in istud sæculum, hoc est in vnam multarum superstitionum villam: vt pasceret porcos, id est dæmones, qui
Matth. 8. dicunt domino, Si eiicis nos, mitte nos in porcos. Vt pasceret dæmones thure, victimis, sanguine, falsarum responsionum mercedẽ ꝓ tali labore relaturus. Occidebatur pecus: vt quod viuum nil scierat, diuinaret occisum: & loqueretur ex fibris mortuum, quod nunquam fuerat ore prolocutum. Verum cum nil diuinum, nil salutare profuturum, nil gentilis inueniret in talibus: desperans de Deo, de prouidẽtia, de iudicio, de futuris, ab schola ad ventris se deponebat ingluuiem, cupiens saturari de siliquis, quas porci manducabant. Hoc norunt Epicurei: qui cum Platonicas & Aristotelicas percurrerent scholas, nullámque illic aut diuinitatis, aut scientiæ inuenirent disciplinam, Epicuro se tradunt vltimo, desperationis & voluptatis auctori. Et manducãt siliquas, hoc est voluptatibus corporis malè dulcibus inhiant, & pascunt dæmones qui semper corporum vitiis saginantur & sordibus: quia
1. Cor. 6. sicut domino qui se iungit, vnus spiritus est: ita qui se iungit diabolo, est dæmon vnus. Sed hic iunior quantis cuperet, nõ tamen saturabat de siliquis istis ventrem suum. Quare? quia nemo illi dabat. Diabolus quidem volebat per tamẽ scientiæ, per voluptatum difficultatem, Gentilem reddere auidio-
Matt. 6. rem ad illicita perquirenda, ad perpetranda delicta: sed Deus pater ideo permisit venire Gentilem, vt erroris occasio salu

tis fieret argumentum: namque diabolum sic reliquit, vt perderet: & Gentilem sustinere passus est famem, vt rediret. Redit autem ad patrem, & clamat, *Pater peccaui in cælum, & coram te.* Rediisse iuniorem ad domum patris, & clamare Deum patrē vox ecclesiæ quotidiana testatur: quæ dicit, Pater noster qui es in cælis. Peccaui in cælum, & coram te. Peccauit in cęlum, dum in cælo Solem, Lunam, Sidera, deos esse blasphemat: & hæc eadem profanat adorando. *Et iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Hoc est dicere, quia non mereor iam filij gloriam, vel veniæ consequar pro mercenario labore mercedem. Et cui honor sobolis periit, saltem vitalis maneat in quotidiano pane substantia. Sed pater occurrit, & occurrit longè. Cum adhuc impij essemus, Christus pro nobis mortuus est. Occurrit pater, occurrit in filio, cum per ipsum de cælo descendit, & peruenit ad terras. Pater, inquit, qui me misit, mecum est. *Cecidit super collum eius.* Cecidit, cum per Christum diuinitas tota nostra decumbit, & incumbit in carne. *Et osculatus est eum.* Quando? quādo misericordia & veritas obuiauerūt sibi, iustitia & pax osculatę sunt se. *Dedit stolam primam.* Illam quam Adam perdidit immortalitatis gloriā sempiternam. *Posuit annulum in manu eius.* Annulum honoris, titulū libertatis, insigne pignus spiritus, signaculum fidei, arram cælestium nuptiarum: audi Apostolum, Despōsaui vos vni viro virginem castā exhibere Christo. *Et calceamēta in pedibus eius.* Vt essent calciati pedes in prędicatione Euangelij, vt essent beati pedes Euangelizantium pacem. *Et occidit ei vitulum saginatum.* Illud de quo Dauid cantabat, Et placebit Deo super vitulum nouellum cornua producentē, & vngulas. Occiditur patre vitulus sic iubēte, quia Christus Deus Dei filius occidi sine patris voluntate non poterat: audi Apostolum, Qui proprio filio non pepercit, sed pro omnibus nobis tradidit illum. Hic est vitulus qui in epulum nostrum quotidie ac iugiter immolatur. Sed frater senior, sed senior filius veniens ex agro, populus legalis, messis quidem multa, operarij autem pauci: audit in domo patris symphoniam, audit choros, & introire non vult. Hoc quotidie oculis nostris intuemur. Nā venit Iudæus ad domum patris, id est, ad ecclesiam, stat foris per inuidiam, audit Dauidicam citharam personare, audit ex concentu Prophetico symphoniam, ex populorum vario conuentu cho-

Matt. 6.
Iob. 8.
Psal. 84.
2. Cor. 11.
Ephe 6.
Rom. 10.
Psal. 68.
Rom. 8.
Luc. 10.

ros audit, & introire non vult per inuidiam stans foris. Dum gentilem fratrem pristinis iudicat & horret ex moribus, ipse paternis bonis se eximit, ipse se paternis excludit gaudiis. Quod autem dixit, *Ecce tot annis seruio tibi, & nunquam mandatum tuum præterivi, & nunquam dedisti mihi hœdum.* Tacendum potius, quàm loquẽdum esse iam duximus, quia Iudæus loquitur: & non facientis verba sunt, sed tumentis. Pater egreditur, & dicit filio, *Fili, tu semper mecum es.* Quomodo? per Abel, per Henoch, per Sem, per Noë, per Abraham, per Isaac, per Iacob, per Moysem, per omnes sanctos, per quos Iudaica generatio in Euangelio lecta deriuatur, cum dicit, Abraham
Matt. 1. genuit Isaac, Isaac genuit Iacob. Et omnia mea tua sunt. Quemadmodum? quia tibi lex, tibi prophetia, tibi templum, tibi sacerdotium, tibi sacrificia, tibi regnum, tibi munera, tibi (quod est super omnia) natus est Christus. Sed quia tu per inuidiam perdere vis fratrem, paternas epulas, patris gaudia dignus es non habere. Angusto sermone res latissimas, non vt voluimus, aperire potuimus: sed scientiæ vestræ, intellectui vestro lata sunt, quæ in sermone nostro videntur angusta. Non sit hæc ingrata, simplex, & inculta collatio, quæ nos res mysticas & excelsas non narrare, non declarare, sed aperire compulit, & explanare.

In Psalmum XCIX. *Sermo.* VI.

QVoniã redeunte filio iuniore familia tota choros egit, cælestem cecinit symphoniam, conuenit & nos hodie psalmum sumere, dare tympanum, ponere organum, citharam tangere, & ad tantam Dei patris gaudium melodiam Dauidicam personare. *Iubilate Deo, inquit, omnis terra.* Quid est, quod intelligẽtia huius exultationis inquiri? Quid est, quod post tanta deitatis, tã terribilia, tam mirifica præcepta terra nunc vocatur, & inuitatur ad iubilum? *Iubilate, inquit, Deo omnis terra.* Quid est, quod posteaquam terribilis Deus mitissimi pastoris elegit officium, personam pastoris induit: Vt vagos populos, palantes plebes, dispersas longè, latéque gentes, velut errãtes oues in vnum pastor misericors cõgregaret, immo vt nationes feras, prędam mortis, carnis cibum, potum sanguinis, bestiarum furorem sitiẽtes, ad vsum lactis, ad cibum graminis, ad ouium totam duceret & redderet lenitatem, terræ omni pastoralem mandat, & imperat disciplinam, dicendo, *Omnis terra iubilate Deo.* Sicut militem tuba

terribilis producit ad bellum, sic oues ad pascua dulcedo iubilationis inuitat. Bellandi ergo fremitum pastorali lenitate mitigare conuenit, vt gentes tam mitis gratia saluaret, quas diu peremerat feritas naturalis. Quod autem pastoralis bonus esset reditus, ad terras veniret Christus, clamauit ipse hodie. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis. Hinc est quod adiutores, quòd socios ad curam totius orbis ipse magister inquirit, dicendo, *Iubilate Deo omnis terra.* Hinc est quod oues suas Petro vice sua vt pasceret ad cælum remeaturus commendat. Petre, inquit, amas me? pasce oues meas. Et [illegible]enuia redditus primordia nō cogeret potestate, sed pietate portaret, reperit, Petre amas me- pasce agnos meos. Commendat oues, ouium commendat germina, quia fœcunditatem gregis sui pastor pręscius nouerat iam futuram. Petre amas me? pasce agnos meos. Istis agnis collega pastoris Petri Paulus pio pastu plena lactis vbera porrigebat, dicendo, Lac vobis potum dedi, non escam. Sensit hoc Rex beatus: & ideo pro balatu clamat, Dominus pascit me, & nihil mihi deerit, in loco viridi ibi me collocauit, super aquam refectionis educauit me. Post iuges ergo bellorum gemitus, post tristem sanguinis vitam euangelicæ pacis ad pascua iam redeunti versiculus sequens lætitiam annunciat seruituti. Erat homo peccati seruus, erat captiuus mortis, erat mancipium dęmonum, erat idolorum vernula, erat vitiorum verbero, erat criminum compeditus. Sic malis dominis talibus, tantísque exhibebat homo malam & miseram seruitutem. Quando homo non sub peccato tristis? Quando non sub morte lugens? Quando non sub dæmonibus pallens? Quando sub idolis tremens? Quando non sub vitiis suspectus? Quando non sub criminibus desperatus? Et ideo homo dabat extrema suspiria, quando tales, tam crudeles dominos sustinebat. Propheta ergo videns nos à talibus liberatos, & reuocatos ad obsequium creatoris, ad patris gratiam, ad vnius boni domini liberam seruitutem, merito exclamat, *Seruite domino in lætitia, intrate, inquit, in conspectu eius in exultatione.* Intrate non loco, sed corde. *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quia quos eiecerat reatus, quos expulerat conscientia, gratia reducit, intromittit innocentia, *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Qui ingreditur in conspectu eius in exultatione, est à reatu liber, est de pręmio

Ioh. 10.

Ioh. 21.

1. *Cor.* 3.

Psal. 22.

persecutus. Tamen quid est quod hortatur? quod suadere nititur hic Propheta? *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quis in conspecta Dei liber? diuinis in oculis quis mentitur? Quis exultans ante terrorem maiestatis supernæ? Archangeli tremunt, pauent angeli, potestates metuunt in faciem cæli proruunt seniores: elementa fugiunt, soluuntur axa, montes defluunt, terra tremit, & homo terrę quam intrepidus intrabit? & adhuc consistit exultans? vnde est quod Propheta hoc nos debere facere sic præsumit? vnde est? Ex eo quod sequitur, *Scitote, inquit, quòd dominus ipse est Deus.* Quia dominus ille Deus est, qui fuit in carne nostra pusillus: hinc est quòd ille Dominus Deus est, qui fuit in cunabulis nostris capax: dulcis in gremio, mitis in habitu, in nostro cõtubernio blãdus. Et ideo, *intrate in conspectu eius in exultatione.* Quia totum pauorem diuinitatis, totum metum iudicis in habitum nostrum dedit, prouidenti locauit aspectu: vt ingressus nõ pœnas iudicis metuat, sed parentis præsumat amplexũ. Et quomodo non exultet, qui genitorem reperit, quem timuerat cognitorem? *Intrate in conspectu eius in exultatione: scitote quòd dominus ipse est Deus, Ipse fecit nos, & non ipsi nos.* Inanis est patris, matrísque labor, nisi in germine affuerit opus, & auctoritas conditoris. Manus tuæ, inquit, fecerunt me, & plasmauerũt me. Et alibi, Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Ergo quòd nascimur, quòd sumus, non debemus ipsi nobis: quia totum debemus auctori. *Nos autem populi eius, & oues pascuæ eius.* Probatum est in prouerbiis sæpissimè: quia cælitus venerit pastor, qui errantes oues, & lethali gramine sauciatas, superno iubilo vitalia reuocaret ad pascua. *Intrate, inquit, portas eius in confessione.* Sola est confessio quę nos fidei facit introire per ianuam. *Atria eius in hymnis: confitemini illi, laudate nomen eius.* Diximus, quòd nobis esset iam positus intra domum patris, assumenda cęlestium canticorum spiritualis symphonia: vt sit nobis in ingressu confessio, sint in atriis hymni, sit laus in penetralibus, vbi tota deitatis inhabitat plenitudo *Confitemini illi, laudate nomen eius. Confitemini illi, quia Deus est. Laudate nomen eius.* Per quod saluati sumus. & in quo cęlestis, terrestris, infernáque, genu flectit, & diligit Dominum Deum creatura. *Quia suauis est dominus* Vnde? quia *In æternum misericordia eius.* Verè suauis est per misericordiam, per quam solam totius mundi amarissimam

Psal. 118.

dignatus est auferre sententiam. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Et vsque in sæculum sæculi veritas eius* Deus enim salua veritate miseretur: qui sic dat peccatis veniam, vt iustitiā in ipsa miseratione, rationéque custodiat: qui est benedictus in sæcula sęculorum. Amen. Ioan. 1.

In illud Matthæi, Cùm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, &c Et de hypocrisi. Sermo. VII.

VBI Deus dominum mutauit in patrem, voluit charitate magis quàm potestate regnare: & amari maluit, quam timeri: paterno monuit affectu: ne quid nobis de labore iustissimo deperiret. Euangelista sic ait, *Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, vt videantur ab hominibus ieiunantes. Amen dico vobis perceperunt mercedem suam.* Matt. 6. Hypocrisis subtile malum, secretum virus, venenum latens. virtutum fucus: tinea sanctitatis. Aduersa omnia nituntur viribus suis, armis suis pugnant, impugnant palàm: vnde & cauentur tam facile, quàm videntur Hypoctisis secura simulat, fallit prospera, curiosa mentitur: & crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum, ieiunium ieiunio perimit, oratione orationem euacuat, misericordiam miseratione prosternit. Hypocrisis cognata febris frigido populo propinat ardorem. Quòd corporibus est hydrops: hypocrisis, animabus: hoc est hydrops bibendo sitit, hypocrisis inebriata sitit. *Exterminant enim facies suas, vt videantur hominibus ieiunantes.* Hypocrisis dum cupit captiuare oculos, oculis sit ipsa captiua. *Exterminant enim facies suas.* Et si facies exterminatur, ornanamentum corporis quod manebit? Verè sicut dominus dixit, Si lumen quod in te est tenebræ sunt: ipsæ tenebrę quantę erūt? Hypocrita: sit licet tibi facies inculta, neglecta cutis: tristis vultus: exterminatus aspectus: nec ab hominibus inuenisti laudem: & apud Deum fructum ieiunii perdidisti. Hypocrita: elaborasti ieiuniis: vt labor tibi ieiunii non prodesset. Hypocrita abstinentiæ fluctus intrasti: continentiæ conscendisti vndas: enatasti ieiunii pelagus: & in ipso portu ieiunii naufragasti: quia non comparasti lucrum: sed mercatus es vanitatem: qui de Dei credito humanum negotiū perfecisti. Hinc est quòd Deo redditurus es rationē: que ab hominibus percepisti miserę fraudis vsuram. Fratres fugiendū est virus: pestilentia cauenda: quæ de remediis creat morbos: conficit de medecina languorē: sanctitatem vertit in crimē,

& sic nos primario regionis illius,hoc est, desperationis authori diabolo iam tradamur: & ille nos mittat in villã suam, hoc est, ad huius seculi illecebrosas conualles : mittat ad pascendos porcos,eos videlicet qui proni semper in terram viuunt ventri, & æstus carnis in volutabro luti temperant, in cœno premunt, refrigerant in gurgite vitiorum. Quòd autem mercenarios suos mittat ad porcos, facit hoc insatiata crudelitas, quæ contenta non est homines criminosos fieri, nisi eos vitiorum duces,criminum faciat & magistros. Cum eos tales fecerit,non finit eos ex ipso porcorum cibo, pastúque saturari: vt esurientes vitia plus delinquant, luxuriosos satietas capere non potest: voluptas nescit expleri. Vnde nos cum bono patre simus,permaneamus apud genitorem pium: vt & diaboli laqueos possimus euitare, & bonis patris iugiter perfruamur. Profunda pòst scrutabimur : quia communioni & moribus plus debemus.

De eisdem. Sermo III.

FIlij luxuriosi abscessum,regressum,culpam,pœnitentiam percurrimus hactenus sermone geminato:occursum mo
Luc. 15. do patris,bonitatem patris,patris ineffabilem misericordiam prosequamur. *Surgens, inquit, venit ad patrem suum: cum autem esset longe, vidit illum pater suus, & misercordia motus est, & accurrit,& cecidit super collum eius,& osculatus est illum.* Surgẽs, venit ad patrem suum. Surrexit iste mentis & corporis de ruina: surrexit de profundo inferni,cæli alta contingens: apud cælestem patrem filius surgit plus de venia, quàm corruit de reatu. *Surgens venit ad patrem suum.* Venit non gressu pedum, sed mentis incessu: longinquus terreni itineris non indiguit: quia compẽdia viæ salutaris inuenit. Diuinum patrem nescit viarum cursu quærere,qui fide quærens,mox sibi illum inuenit esse præsentem. *Surgens venit ad patrem suum : cum autem esset longe.* Quomodo longe est is, qui venit? quia nõdum peruenit. Iste qui venit,venit ad pœnitentiam, sed nondum peruenit ad gratiam: venit ad domum patris, sed nondum peruenit ad gloriam pristini vel habitus,vel honoris. *Cum autem esset longe,vidit illum pater suus.* Vidit pater ille, qui in altis habitat, & humilia respicit, & alta à longe agnoscit. *Vidit illum*
Psa. 112. *pater suus.* Pater vidit illum, vt & ille patrem posset attendere: patris visus illustrauit filii venientis aspectum, vt tota fugaretur obscuritas,quæ circunfusa fuerat de reatu. Non sunt ta

les tenebræ noctis, quales illæ sunt, quæ de cõfusione veniũt peccatorum. Audi Prophetam dicentem: Comprehenderunt me iniquitates meę, & non potui videre. Et alibi: Iniquitates meæ grauatæ sunt super me. Et post: Et lumen oculorũ meorum non est mecum. Nox sepelit hesternum lumen, peccata sensum, animum membra confundunt. Nisi ergo cælestis pater redeuntis filii radiasset in vultu, & totam confusionis caliginem respectus sui lumine sustulisset: nũquam diuini vultus vidisset iste filius claritatem. *Vidit eum de longè, & misericordia motus est* Mouetur misericordia, qui loco nõ potest dimoueri, accurrit, non progressu corporis, sed pietatis affectu. *Cecidit super collum eius.* Non lapsu viscerum, sed cõpassionis. *Cecidit super collum eius.* Vt erigeret sic iacentem. *Cecidit super collum eius.* Vt amoris onere, onus tolleret peccatorum. Venite ad me, inquit, omnes qui laboratis & onerati estis. Tollite onus meum super vos, quia leue est. Videtis quia filius iuuatur istius patris onere, non grauatur. *Cecidit super collum eius, & osculatus est eum.* Sic pater iudicat, sic emendat, sic peccãti filio dat oscula, non flagellã. Delicta non videt vis amoris, & ideo pater peccata filii redemit osculo, clausit amplexu: ne nudaret pater filii crimina, pater filium ne fœdaret. Pater sic curat filii vulnera, ne filio cicatricem, næuum filio ne relinquat. Beati, inquit, quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. Si adolescentis huius factũ displicet, horret abscessus: nos à tali patre nullatenus discedamus. Aspectus patris fugat crimina: expellit noxam: cunctam nequitiã & tentamenta propellit. Certe si abscessimus: si substantiã patris totam luxuriose dispersimus nos viuendo: si quicquid vsquam commisimus facinoris, & delicti: si ad impietatis præruptum totũ, totã venimus ad ruinam: surgamus aliquãdo, & ad talem patrem tali inuitati redeamus exemplo. *Cum autem videret eum, misericordia motus est, & accurrit, & cecidit super collum eius, & osculatus est illum.* Rogo quis hic desperationis locus? Quæ hic excusationis occasio? hic simulatio quę timoris? Nisi fortè timetur occursus: terret osculum: turbat amplexus: & capere ad vindictam, nõ recipere ad veniam pater creditur, cum filium trahit manibus, claudit gremio, ligat lacertis. Sed hanc cogitationem debellatricem vitæ, salutis inimicam expugnant, nimis auferunt quæ sequuntur. *Dixit autem pater ad seruos suos, cito proferte stolam primam, & induite*

Psal. 39.
Psal. 37.
Mat. 11.
Psal. 31.

illum, & date annulum aureum in manu eius, & calceamenta in pedibus eius, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur, quia hic filius meus mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est. His auditis adhuc moramur? adhuc non redimus ad patrem? *Citò proferte stolam primam, & induite illum.* Sustulit filii crimina, qui nō sustulit nuditatē: hinc est quòd à seruis antè vestiri voluit filium, quàm videri: vt soli patri nota esset nuditas: quia pater solus videre filii nō poterat nuditatem. *Citò proferte stolam primam.* Pater hic, qui in secūdis esse nō passus est peccatorem, plus de venia, quàm de iustitia gaudium vult habere. *Citò proferte stolam primam.* Non dixit, vnde venis? fuisti vbi? vbi sunt quæ tulisti? quare tantam gloriam tanta turpitudine commutasti? sed, *Citò proferte stolam primam, & induite illum.* Videtis, quia delicta non videt vis amoris. Tardam misericordiam pater nescit. Delicta qui discutit, prodit. *Et date annulum in manu eius.* Paterna pietas contenta non est innocentiam reparare solam, nisi pristinum restituat & honorem. *Et date calceamenta in pedibus eius.* Quàm pauper rediit qui ditatus abscesserat, & de tota substātia calceamenta in pedibus non reportat! *Date calceamenta in pedibus eius.* Ne vel in pede remaneret deformitas nuditatis: certe vt calceatus anterioris vitæ rediret ad cursum. *Et adducite vitulum saginatum.* Communis vitulus non sufficit, nisi fuerit pinguis, nisi fuerit saginatus: vitulus pinguis testatur paternæ pinguedinem charitatis. *Et adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur: quia hic filius meus mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus est.* Historiam loquimur adhuc, & iam cogitamus arcanum nudare mysterium. Mortuus filius vituli suscitatur ex morte, & vnus vitulus totius familiæ funditur in saginam. Sed differendum est: vt senioris dolorem vetustum, vetustiorem fratris inuidiam prosequamur.

De eisdem, Sermo IIII.

DE iunioris filii reditu & salute gaudentes, senioris flebiliter pandimus, & dolemus inuidiam, qui summum frugalitatis bonū extremo zeli malo perdidit, & liuoris. *Erat inquit, filius eius senior in agro, & cum veniret, & appropinquaret domui, audiuit symphoniam, & choros, & vocauit vnum de seruis, & interrogauit quæ hæc essent. Isque respondit, frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illum recepit. Indignatus*

est autem, & nolebat introire. Erat, inquit, filius ejus senior in agro. Erat in agro terram percolens, se desertans, duritiam soluit cespitis, perdurat affectum, sentres eradicat & gramina, stimulos inuidiæ non euellit. Sic in segete cupiditatis fructum zeli colligit, & liuoris. *Et cum veniret, inquit, & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & choros.* Inuidum fugat symphonia pietatis, chorus charitatis excludit, & quem venire ad fratrem, & appropinquare domui, vocat ratio naturæ, hunc peruenire zelus non finit, liuor non patitur introire. Inuidia malum vetustum, prima labes, antiquum virus, sæculorum venenum, causa funeris. Hæc in principio ipsum angelum eiecit, & deiecit de cælo. Hæc de paradiso hominem principem nostræ generationis exclusit. Ipsa hunc seniorem fratrem paterna seclusit è domo. Hæc Abrahæ progeniem, populum sanctitatis, ad auctoris sui cædem, ad mortem sui Saluatoris armauit. Inuidia intestinus hostis non carnis quatit muros, non elidit septa membrorum, sed in ipsam cordis arietat arcem: & antequam viscera sentiant, ipsam dominā corporis animam prædo capit, & adducit inclusam. Si ergo volumus cælestem mereri gloriam, si paradisi beatitudinem possidere, si æterni patris inhabitare domum, si volumus rei cælestis patricidii nō teneri peruigili fide, luce spiritus terras inuidiæ pellamus, & excludamus insidias, inuidiam totis armorum cælestium viribus comprimamus: quia sicut nos Deo iungit charitas, à Deo inuidia sic seiungit. *Pater ergo illius egressus cœpit rogare illum.* Cor patris anxium variis arctatur motibus filiorum, & inter diuersos pignorū casus genitoris pietas stupefacta discurrit, quia videt fratrem fratris reditu mox fugari, & salute alterius sibi alterum mox perire, ac mœrorem longum breui gaudio pensatum inuidiæ liuore turbari. O zeli tumor, duos non capit domus ampla germanos. Et quid mirum fratres? Fecit inuidia, fecit vt mundi tota duobus esset angusta fratribus latitudo. namque ipsa Cain iunioris erexit in mortem, vt esse solum zeli liuor faceret, quem primum fecerat lex naturæ. *At ille respondens dixit patri suo, Pater ecce tot annis seruio tibi.* Sic sapit qui patris audet iudicare pietatem. *Ecce tot annis seruio tibi.* En patri filius nascendi beneficia qua seruitute compensat. *Nunquam mandatum tuum præterii.* Hoc tibi non tua innocentia, sed patris venia dedit, quia multa charitate delicta filii maluit tegere, quàm nudare. *Et nunquam* Gen. 4.

mihi dedisti hœdum, vt cum amicis meis epularer. Fratri inuidus animus gratus esse nõ potest patri: & paternę largitatis memor non est, qui est fraternæ immemor charitatis. Hœdũ sibi datum negat, qui substantiæ partem totam tempore diuisionis accepit. Tunc enim cum frater iunior dari sibi substãtiæ peteret portionẽ, pater ambobus totum fratribus mox diuisit: Euangelista dicente, *& diuisit illis substantiam.* Sed inuidus simulat semper: mentitur inuidus semper. *Et nunquam mihi dedisti hœdum, vt cũ amicis meis epularer.* Amicos paternos suos esse non computat, hos non amicos, sed extraneos credit: à quibus vidit in patris gratiam se amari. *Sed postea quã filius tuus hic qui deuorauit substantiam tuam cum meretricibus venit, occidisti illi vitulum saginatum.* Hic rediisse fratrem dolet, non dolet periisse substãtiam: nec damni causa queritur, sed liuoris, qui fratrem redeuntem de suo decorare debuit: non debuit de perdito sic fœdare. In filio est substantia patris tota: & ideo nil pater perdidit, filium cum recepit. Frater credidit dãnum, qui rediisse conspicit cohæredem. Et quando inuidus non auarus, quando quicquid habet alter, se computat perdidisse? *At ipse dixit illi, fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epulari autem, & gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est.* O quid facit vis amoris: quanuis malo filio non esse nescit, non esse non potest pater: videt filium degenerasse animo: videt paternę pietatis, paterni generis nil habere: & tamen nuncupat filium: suadet effectum ad gratiam, vel spem reuocat largitatis: dicendo, *Tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.* Hoc est dicere: Patere filium rediisse patri: permitte patri filiũ suscepisse: nec ille aliud quàm patrem quæsiuit, qui veniens non filii, sed loco mercenarii voluit collocari, dicens: *Pater peccaui in cælum, & coram te: & iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Sint tibi omnia, illi sufficit pater: & ne quid tibi de præsentibus, de veteribus existimes imminutum: illi noua, & futura perquiram. Certè si consilium patris sequeris, & præceptum, participa præsentia cũ fratre: vt cum ipso tibi communia sint futura. Gaude ergo, & inuentum gaude: vt ille te gaudeat non periisse. Sed iam sermonem historicum concludamus, vt postea quę sunt mystica, quæ profunda, Christo reuelante pandamus.

De eisdem

De eisdem, *Sermo v.*

CAllidi debitoris est & inuerecundi, sępe pacta non soluere & patientissimum creditorem longa & artifici cauillatione protelare. De abscessu, de reditu luxuriosi filii. Quintus est hic sermo nobis, qui historicum sensum, sicut promisimus ad mysticā & singularem deitatis intelligentiā conabitur attollere. Vos orate, vt quia in tanto credito sum minus per me idoneus debitor, per Deum vobis idoneus solutor existam. *Homo quidam habuit, inquit, duos filios.* Posteaquam Christus nostrę carnis suscepit oues, & Deus induit exuuias humanas, veraciter se Deus hominem vocat, dominus patrē verè se duorum nuncupat filiorum, quia humanitati permixta deitas, deitati cōsociata pietas, miscuit hominem & Deū: quæ dominum vniuit in patrem. Hic ergo homo, Pater hic, duos filios habuit cōditoris pontificio, non necessitate generantis: duos filios habuit, quos nō emeruit esse, sed iussit: quia Christus sic in oculis nostris fuit homo: vt Deus semper in maiestatis suę maneret arcano. *Duos filios habuit.* Duos scilicet populos, Iudaicum, Gentilémque: sed Iudaicū seniorē prudentia legis fecit, Gentilem paganitatis stultitia reddidit iuniorem. Quia sicut sapientia dat canos, ita quicquid viri est tollit insipientia. Hunc ergo iuniorem mores pręstitere, non ętates, seniorem illum non tempora fecerunt esse, sed sensus. *Et dixit, inquit, adolescētior ex illis patri: Pater da mihi portionem substātiæ quæ me contingit.* Cognitorem pectoris non voce petit iste, sed voto, quia à Deo bona, malá ue reportat propria voluntas in nobis. Denique iste cum patre possessor totius sortis, ad partem propria voluntate peruenit, dicendo, *Da mihi portionem substantiæ quæ me contingit.* Et quę est ista portio? quę est? Habitus, Sermo, Scientia, Ratio, Iudicium, quę hominem præ cęteris animantibus in terrena habitatione contingunt, hæc est, iuxta Apostolum, lex naturæ. Et ideo diuisit illis substantiam, dando iuniori quinque ista, quæ diximus, beneficia naturæ, seniori quinque legis libros diuinitus inscribendo, per quæ substantia impar merito, numero par esset, humanum teneret ista ordinem, diuino illa subsisteret instituto, vtraque tamen lex filios vtrosque ad notitiam patris perduceret, ad reuerentiā sui seruaret authoris. *Et non post multos dies, inquit, congregatis adolescentior omnibus peregrè profectus est in regionem longinquam,*

Luc. 15.

Rom. 2.

& ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè. Diximus iuniorem non tempora fecisse, sed mores: & ideo dixit, *Non post multos dies.* Quia tùm principio ipso mundi festinauit gentilitas ad idolorum patriam: ad longinquam diaboli regionem animo est peregrinata, non loco: & per elementa vanis est peruagata cogitationibus, nec non est corporeis motibus iactata per terras: nanque coram patre sine patre erat: & cùm in se esset non erat secum. Hinc est quòd luxuriosus per desiderium sæcularis eloquentiæ, per scholarum lupanaria, per triuia sectarum, dissipauit Dei patris dementi disputatione substantiam. Et cum consumpsisset coniecturis quicquid erat sermonis, scientiæ, rationis, iudicij, egestatem summam, famem magnam cognoscendæ veritatis miserrimus sustinebat: quia philosophia quærendæ diuinitatis induxit laborem: veritatis inueniendæ fructum cōtulit nullū. Hinc est quòd adhærebat primario regionis illius, à quo mittebatur in istud sæculum, hoc est in vnam multarum superstitionum villam: vt pasceret porcos, id est dæmones, qui
Matth. 8. dicunt domino, Si eiicis nos, mitte nos in porcos. Vt pasceret dæmones thure, victimis, sanguine, falsarum responsionum mercedē ꝑ tali labore relaturus. Occidebatur pecus: vt quod viuum nil scierat, diuinaret occisum: & loqueretur ex fibris mortuum, quod nunquam fuerat ore prolocutum. Verum cum nil diuinum, nil salutare profuturum, nil gentilis inueniret in talibus: desperans de Deo, de prouidētia, de iudicio, de futuris, ab schola ad ventris se deponebat ingluuiem, cupiens saturari de siliquis, quas porci manducabant. Hoc norunt Epicurei: qui cum Platonicas & Aristotelicas percurrerent scholas, nullámque illic aut diuinitatis, aut scientiæ inuenirent disciplinam, Epicuro se tradunt vltimo, desperationis & voluptatis auctori. Et manducāt siliquas, hoc est voluptatibus corporis malè dulcibus inhiant, & pascunt dæmones qui semper corporum vitiis saginantur & sordibus: quia
1. Cor. 6. sicut domino qui se iungit, vnus spiritus est: ita qui se iungit diabolo, est dæmon vnus. Sed hic iunior quanuis cuperet, nō tamen saturabat de siliquis istis ventrem suum. Quare? quia nemo illi dabat. Diabolus quidem volebat per famē scientiæ, per voluptatum difficultatem, Gentilem reddere auidio-
Matt. 6. rem ad illicita perquirenda, ad perpetranda delicta: sed Deus pater ideo permisit venire Gentilem, vt erroris occasio salu

tis fieret argumentum: namque diabolum sic reliquit, vt perderet: & Gentilem sustinere passus est famem, vt rediret. Redit autem ad patrem, & clamat, *Pater peccaui in cælum, & coram te.* Rediisse iuniorem ad domum patris, & clamare Deum patrē vox ecclesiæ quotidiana testatur: quæ dicit, Pater noster qui es in cælis. Peccaui in cælum, & coram te. Peccauit in cęlum, dum in cælo Solem, Lunam, Sidera, deos esse blasphemat: & hæc eadem profanat adorando. *Et iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Hoc est dicere, quia non mereor iam filij gloriam, vel veniæ consequar pro mercenario labore mercedem. Et cui honor sobolis perit, saltem vitalis maneat in quotidiano pane substantia. Sed pater occurrit, & occurrit longè. Cum adhuc impij essemus, Christus pro nobis mortuus est. Occurrit pater, occurrit in filio, cum per ipsum de cælo descendit, & peruenit ad terras. Pater, inquit, qui me misit, mecum est. *Cecidit super collum eius.* Cecidit, cum per Christum diuinitas tota nostra decumbit, & incumbit in carne. *Et osculatus est eum.* Quando? quādo misericordia & veritas obuiauerūt sibi: iustitia & pax osculatę sunt se. *Dedit stolam primam.* Illam quam Adam perdidit immortalitatis gloriā sempiternam. *Posuit annulum in manu eius.* Annulum honoris, titulū libertatis, insigne pignus spiritus, signaculum fidei, arram cælestium nuptiarum: audi Apostolum, Despōsaui vos vni viro virginem castā exhibere Christo. *Et calceamēta in pedibus eius.* Vt essent calciati pedes in prędicatione Euangelij, vt essent beati pedes Euangelizantium pacem. *Et occidit ei vitulum saginatum.* Illud de quo Dauid cantabat, Et placebit Deo super vitulum nouellum cornua producentē, & vngulas. Occiditur patre vitulus sic iubēte, quia Christus Deus Dei filius occidi sine patris voluntate non poterat: audi Apostolum, Qui proprio filio non pepercit, sed pro omnibus nobis tradidit illum. Hic est vitulus qui in epulum nostrum quotidie ac iugiter immolatur. Sed frater senior, sed senior filius veniens ex agro, populus legalis, messis quidem multa, operarij autem pauci: audit in domo patris symphoniam, audit choros, & introire non vult. Hoc quotidie oculis nostris intuemur. Nā venit Iudæus ad domum patris, id est, ad ecclesiam, stat foris per inuidiam, audit Dauidicam citharam personare, audit ex concentu Prophetico symphoniam, ex populorum vario conuentu cho-

Matt. 6.
Ioh. 8.
Psal. 84.
2. Cor. 11.
Ephe 6.
Rom. 10.
Psal. 68.
Rom. 8.
Luc. 10.

ros audit,& introire non vult per inuidiam stans foris. Dum gentilem fratrem pristinis iudicat & horret ex moribus, ipse paternis bonis se eximit, ipse se paternis excludit gaudiis. Quod autem dixit, *Ecce tot annis seruio tibi, & nunquam mandatum tuum præterivi, & nunquam dedisti mihi hædum.* Tacendum potius, quàm loquẽdum esse iam duximus, quia Iudæus loquitur: & non facientis verba sunt, sed tumentis. Pater egreditur, & dicit filio, *Fili, tu semper mecum es.* Quomodo? per Abel, per Henoch, per Sem, per Noë, per Abraham, per Isaac, per Iacob, per Moysem, per omnes sanctos, per quos Iudaica generatio in Euangelio lecta deriuatur, cum dicit, Abraham
Matt. 1. genuit Isaac, Isaac genuit Iacob. Et omnia mea tua sunt. Quemadmodum? quia tibi lex, tibi prophetia, tibi templum, tibi sacerdotium, tibi sacrificia, tibi regnum, tibi munera, tibi (quod est super omnia) natus est Christus. Sed quia tu per inuidiam perdere vis fratrem, paternas epulas, patris gaudia dignus es non habere. Angusto sermone res latissimas, non vt voluimus, aperire potuimus: sed scientiæ vestræ, intellectui vestro lata sunt, quæ in sermone nostro videntur angusta. Non sit hæc ingrata, simplex, & inculta collatio, quæ nos res mysticas & excelsas non narrare, non declarare, sed aperire compulit, & explanare.

In Psalmum XCIX. *Sermo.* VI.

QVoniã redeunte filio iuniore familia tota choros egit, cælestem cecinit symphoniam, conuenit & nos hodie psalmum sumere, dare tympanum, ponere organum, citharam tangere, & ad tantam Dei patris gaudium melodiam Dauidicam personare. *Iubilate Deo, inquit, omnis terra.* Quid est, quod intelligẽtia huius exultationis inquirit? Quid est, quod post tanta deitatis, tã terribilia, tam mirifica præcepta terra nunc vocatur, & inuitatur ad iubilum? *Iubilate, inquit, Deo omnis terra.* Quid est, quod posteaquam terribilis? Deus mitissimi pastoris elegit officium, personam pastoris induit: Vt vagos populos, palantes plebes, dispersas longè, latéque gentes, velut errãtes oues in vnum pastor misericors cõgregaret, immo vt nationes feras, prędam mortis, carnis cibum, potum sanguinis, bestiarum furorem sitiẽtes, ad vsum lactis, ad cibum graminis, ad ouium totam duceret & redderet lenitatem, terræ omni pastoralem mandat, & imperat disciplinam, dicendo, *Omnis terra iubilate Deo.* Sicut militem tuba

terribilis producit ad bellum, sic oues ad pascua dulcedo iubilationis inuitat. Bellandi ergo fremitum pastorali lenitate mitigare conuenit, vt gentes tam mitis gratia saluaret, quas diu peremerat feritas naturalis. Quod autem pastoralis bonus esset reditus, ad terras veniret Christus, clamauit ipse hodie. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis. Hinc est quod adiutores, quòd socios ad curam totius orbis ipse magister inquirit, dicendo, *Iubilate Deo omnis terra.* Hinc est quod oues suas Petro vice sua vt pasceret ad cælum remeaturus commendat. Petre, inquit, amas me? pasce oues meas. Et vt tenuia redditus primordia nō cogeret potestate, sed pietate portaret, reperit, Petre amas me? pasce agnos meos. Commendat oues, ouium commendat germina, quia fœcunditatem gregis sui pastor præscius nouerat iam futuram. Petre amas me? pasce agnos meos. Istis agnis collega pastoris Petri Paulus pio pastu plena lactis vbera porrigebat, dicendo, Lac vobis potum dedi, non escam. Sensit hoc Rex beatus: & ideo pro balatu clamat, Dominus pascit me, & nihil mihi deerit, in loco viridi ibi me collocauit, super aquam refectionis educanit me. Post iuges ergo bellorum gemitus, post tristem sanguinis vitam euangelicæ pacis ad pascua iam redeunti versiculus sequens lætitiam an nunciat seruituti. Erat homo peccati seruus, erat captiuus mortis, erat mancipium dæmonum, erat idolorum vernula, erat vitiorum verbero, erat criminum compeditus. Sic malis dominis talibus, tantísque exhibebat homo malam & miseram seruitutem. Quando homo non sub peccato tristis? Quando non sub morte lugens? Quando non sub dæmonibus pallens? Quando sub idolis tremens? Quando non sub vitiis suspectus? Quando non sub criminibus desperatus? Et ideo homo dabat extrema suspiria, quando tales, tam crudeles dominos sustinebat. Propheta ergo videns nos à talibus liberatos, & reuocatos ad obsequium creatoris, ad patris gratiam, ad vnius boni domini liberam seruitutem, merito exclamat, *Seruite domino in lætitia, intrate, inquit, in conspectu eius in exultatione.* Intrate non loco, sed corde. *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quia quos eiecerat reatus, quos expulerat conscientia, gratia reducit, intromittit innocentia. *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Qui ingreditur in conspectu eius in exultatione, est à reatu liber, est de præmio

Ioh. 10.

Ioh. 21.

1. Cor. 3.

Psal. 22.

persecutus. Tamen quid est quod hortatur? quod suadere nititur hic Propheta? *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quis in conspectu Dei liber? diuinis in oculis quis mentitur? Quis exultans ante terrorem maiestatis supernæ? Archangeli tremunt, pauent angeli, potestates metuunt in faciem cæli proruunt seniores: elementa fugiunt, soluuntur axa, montes defluunt, terra tremit, & homo terrę quamintrepidus intrabit? & adhuc consistit exultans? vnde est quod Propheta hoc nos debere facere sic præsumit? vnde est? Ex eo quod sequitur. *Scitote, inquit, quòd dominus ipse est Deus.* Quia dominus ille Deus est, qui fuit in carne nostra pusillus: hinc est quòd ille Dominus Deus est, qui fuit in cunabulis nostris capax: dulcis in gremio, mitis in habitu, in nostro cōtubernio blādus. Et ideo, *intrate in conspectu eius in exultatione.* Quia totum pauorem diuinitatis, totum metum iudicis in habitum nostrum dedit, prouidenti locauit aspectu: vt ingressus nō pœnas iudicis metuat, sed parentis præsumat amplexū. Et quomodo non exultet, qui genitorem reperit, quem timuerat cognitorem? *Intrate in conspectu eius in exultatione: scitote quòd dominus ipse est Deus, Ipse fecit nos, & non ipsi nos.* Inanis est patris, matrísque labor, nisi in germine affuerit opus, & auctoritas conditoris. Manus tuæ, inquit, fecerunt me, & plasmauerūt me. Et alibi, Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Ergo quòd nascimur, quòd sumus, non debemus ipsi nobis: quia totum debemus auctori. *Nos autem populi eius, & oues pascuæ eius.* Probatum est in prouerbiis sæpissimè: quia cælitus venerit pastor, qui errantes oues, & lethali gramine sauciatas, superno iubilo vitalia reuocaret ad pascua. *Intrate, inquit, portas eius in confessione.* Sola est confessio quę nos fidei facit introire per ianuam. *Atria eius in hymnis: confitemini illi, laudate nomen eius.* Diximus, quòd nobis esset iam positus intra domum patris, assumenda cęlestium canticorum spiritualis symphonia: vt sit nobis in ingressu confessio, sint in atriis hymni, sit laus in penetralibus, vbi tota deitatis inhabitat plenitudo. *Confitemini illi, laudate nomen eius. Confitemini illi, quia Deus est, Laudate nomen eius.* Per quod saluati sumus: & in quo cęlestis, terrestris, infernáque, genu flectit, & diligit Dominum Deum creatura. *Quia suauis est dominus* Vnde? quia *In æternum misericordia eius.* Verè suauis est per misericordiam, per quam solam totius mundi amarissimam

Psal. 118.

dignatus est auferre sententiam. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Et vsque in seculum seculi veritas eius* Deus enim salua veritate miseretur: qui sic dat peccatis veniam, vt iustitiã in ipsa miseratione, rationéque custodiat: qui est benedictus in sæcula sęculorum. Amen. Ioan. I.

In illud Matthæi, Cùm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, &c Et de hypocrisi. Sermo. VII.

VBi Deus dominum mutauit in patrem, voluit charitate magis quàm potestate regnare: & amari maluit, quam timeri: paterno monstrat affectu: ne quid nobis de labore iustissimo deperiret. Euangelista sic ait, *Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, vt videantur ab hominibus ieiunantes. Amen dico vobis perceperunt mercedem suam.* Matt. 6. Hypocrisis subtile malum, secretum virus, venenum latens. virtutum fucus: tinea sanctitatis. Aduersa omnia nituntur viribus suis, armis suis pugnant, impugnant palàm: vnde & cauentur tam facile, quàm videntur Hypocrisis secura simulat, fallit prospera, curiosa mentitur: & crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum, ieiunium ieiunio perimit, oratione orationem euacuat, misericordiam miseratione prosternit. Hypocrisis cognata febris frigido populo propinat ardorem. Quod corporibus est hydrops: hypocrisis, animabus: hoc est hydrops bibendo sitit, hypocrisis inebriata sitit. *Exterminant enim facies suas, vt videantur hominibus ieiunantes.* Hypocrisis dum cupit captiuare oculos, oculis fit ipsa captiua. *Exterminant enim facies suas.* Et si facies exterminatur, ornamentum corporis quod manebit? Verè sicut dominus dixit, Si lumen quod in te est tenebræ sunt: ipsæ tenebrę quantę erũt? Hypocrita: sit licet tibi facies inculta, neglecta cutis: tristis vultus: exterminatus aspectus: nec ab hominibus inuenisti laudem: & apud Deum fructum ieiunii perdidisti. Hypocrita: elaborasti ieiuniis: vt labor tibi ieiunii non prodesset. Hypocrita abstinentiæ fluctus intrasti: continentiæ conscendisti vndas: enatasti ieiunii pelagus: & in ipso portu ieiunii naufragasti: quia non comparasti lucrum: sed mercatus es vanitatem: qui de Dei credito humanum negotiũ perfecisti. Hinc est quòd Deo redditurus es rationẽ: quę ab hominibus percepisti miserę fraudis vsuram. Fratres fugiendũ est virus: pestilentia cauenda: quæ de remediis creat morbos: conficit de medecina languorẽ: sanctitatem vertit in crimẽ,

placationem facit reatum, generat de propitiatione discrimen. Hipocrisim qui fugerit, vincit: qui incurrerit, cadit. Fugiamus hypocrisim, fugiamus fratres: sit nostrum de simplicitate ieiunium, de innocentia sit sanctum, de puritate purũ, de synceritate syncerum, sit hominibus occultum, ignotum diabolo, Deo notum. Thesaurum qui non abscõdit, prodit: virtutes proditæ non manebunt. Virtutes sicut proditores suos deserunt: sic suos instant custodire custodes. Ergo ieiunium quod contra vitia prima virtus est nobis, in arce pectoris collocetur: quia illo in interioribus præsidente, vitia nos quarere in exterioribus non valebunt. Hoc Christus vt Christianus habere posit, hortatur cum dicit, *Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua: ne videaris hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.* Cum dicit, vngue caput tuũ, & faciẽ tuã laua: non vt coma capitis illecebroso redundet vnguento, serius magister iniungit, neque faciem nitescere solito vult lauacro: sed habitu prudentis vult celari ieiunium Christiano, quia Christianum vendicare non vult artifici mœrore ieiunium. Sed ad cœpta redeamus. *Vnge caput tuum, & faciem tuam, laua: ne videaris ab hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscondito.* Sic non voluptuosos indulget aspectus, sed vultus qui simulantur excludit: facies mœrore deiecta inuitat famam non ieiunium voluntarium profitetur. Si vult, quare tristis? Si non vult, ieiunus quare? Merito tali pœna viuit, qui sibi facit de virtute vitium, mendacium de veritate, de mercede dispendium, de remissione peccatum. Agricola si non impresserit cultrum: si sulcum non defoderit: si non exciderit sentes: si gramina nõ euulserit, si in tuto semina non locarit, sibi mentitur, non terræ, nec terræ facit damnum, sed sibi nõ facit fructum, & ita se vacuat, ita decipit, impugnat ita, qui terræ manu fallaci mẽtitur. Quid faciet? quid habebit? quid inueniet? qui deo, esuriente carne, hypocrisi luxuriante, mentitur? quia agricolæ fecimus mentionem, sciat ille sustinere se laborem incassum se nil habiturũ, qui premẽs ieiunii aratrum, & abscindens gulæ gramina, atque eradicans luxuriæ sentes, misericordię semina nulla iactauerit. Hoc dominus aperire voluit, qui de ieiunio docens, mox ista subiecit. *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt, & furantur. Sed thesaurizate vobis the-*

ſauros in cœlo: vbi neque ærugo, neque tinea demolitur: & vbi fures nõ effodiunt, nec furantur. Quid tam paternum? quid ſic veniens de amore? quod tam prouidum de charitate cõſilium? nihil tibi perire vult, qui tua in theſauris cœleſtibus vult reponi. Quã ſecurus dormit, qui deum ſuorum meruit habere cuſtodem: quàm neſcit curas: quàm deponit angores: quàm nõ eſt anxius: quàm ſeruorum caret faſtu, qui ſua patri ſeruanda committit. Quomodo paterna ſeruat affectio, timor non poteſt ſic ſeruare ſeruilis: pater cum dat ſua filiis, nõ minuit cõmẽdata filiorũ. Quid ſit pater neſcit: neſcit ſe filium, qui nõ credit patri. Tineam nõ excludunt clauſtra, ſed claudunt, & generãt, non repellunt: rubiginem nutriunt ſeruata, nõ vitãt: quia quod de re naſcitur, nõ vitatur. Vbi eſt neceſsitas, fures deeſſe nõ poſſunt. Qui ergo inter tineas, rubiginẽ, fures, ſua ponit: exponit quæ ſua ſunt, non reponit. Sicut de veſtimẽto tinea, rubigo de metallo, de neceſsitate fures naſcũtur: ita de diuitiis auaritia, cupiditas de quæſtu, de habendo habẽdi ardor acquiritur. Qui ergo vult auaritiã vincere, diuitias proroget, nõ reponat. Præmittamus fratres theſauros noſtros in cœlum: ſint vectores pauperes, qui poſſunt ſinu ſuo quæ noſtra ſunt ad ſuperna portare. Nemo de fraude dubitet baiulorũ: tuta eſt iſta tranſuectio, per quam noſtra ad deũ deo fideiuſſore portantur: cui eſt omnis honor & gloria, virtus & imperium, & gratiarũ actio in omnia ſęcula ſæculorũ. Amẽ.

De ieiunio & eleemoſyna. Sermo VIII.

GVbernator prudẽs à littore cum nauim ſoluit, cum mare tranſiturus intrat fluctus, domus, patrię, cõiugis, pignorũ, curas deponit: & ita totus mente, corpore, ſenſu, nauticis laboribus occupatur, vt & fluctuum poſsit ſuperare diſcrimina, & ſtationem lucroſi portus periculi victor intrare: Sic nos fratres ingreſsi iter abſtinentię ieiunii pelagus, quadrageſimæ viam, nauim corporis noſtri ſoluamus à litore mundano: ſecularis patrię renunciemus curis: in crucis arbore tota mentis vela tendamus: virtutum funibus, ſapiẽtiæ remis, gubernaculis diſciplinæ, nauigii noſtri muniamus inceſſum, & ſubducti terris ſpeculemur cœlũ: vt ducatu ſignorum cæleſtium inter liquidos calles latentis vię inoffenſum tramitam tenere poſsimus: ac ſic gubernante Chriſto, flante ſpiritu ſancto, euictis voluptatum ſpumis, ſuperatis vitiorũ fluctibus, decurſis criminum procellis, tranſuectis ſcopulis

peccatorum, atque omnium delictorum naufragiis euitatis, Paschæ portum, lucrũ vitæ, gaudia resurrectionis intremus. Verum quia percipos nu dos, per falsos vortices, per incertas solitudines, acturi sumus viam, nobis tota est elcæ & potus portanda substãtia, imponamus abundantem misericordiam nostræ sitarchiæ profuturam. Fratres esurit ieiunium, ieiunium sitit, quod non pietatis cibo pascitur, quod potu misericordiæ non rigatur. Alget ieiunium, ieiunium deficit, quod non eleemosynæ vellus tegit, quod non m.serationis operit vestimentum. Fratres, quod est terris ver, hoc misericordiam (cimus esse ieiunio Sicut verni flatus tota facit ger mina florere camporum, ita misericordia toto ieiunii semina producit in florem, in cælestem messem totam ieiunii facit fructificare virtutem. Quod oleum lucernæ est, hoc ieiunio pietas, sicut lucernæ lumen olei pinguedo succendit, & moderato pastu facit illud ad totius noctis solatium perlucere, sic pietas facit splẽdere ieiunium, & ad totam radiare continentiæ claritatem. Quod diei sol est, hoc eleemosyna noscitur esse ieiunio. Sicut iubar solis clariorem perficit diem, & totam nubium dispergit obscuritatem, sic eleemosyna ieiunii sanctificat sanctitatem, totámque cupiditatis mortem lumine pietatis excludit. Ac ne multis immorer, quod est anima corpori, ieiunio largitas hoc habetur. Sicut enim mortificatur corpus à corpore, anima cum recedit, ita mors est ieiunii largitatis abscessus. Est quidẽ ieiunium vitiorũ mors, vita virtutum. Est ieiunium pax corpori, mẽbrorum decus, ornamentum vitæ. Est ieiunium robur mentium, vigor animarum. Est ieiunium castitatis murus, pudicitiæ propugnaculum, ciuitas sanctitatis. Est ieiunium schola meritorũ, magisterii magisterium, disciplinarum disciplina. Est ieiuniũ ecclesiasticæ viæ viaticum salutare. Est ieiunium inuictus Christianæ militiæ principatus. Sed in his virtutibus ieiuniũ tunc viget, tunc vincit, tunc triumphat, cum duce misericordia pugnat Misericordia & pietas ieiunii sunt alæ, per quas tollitur, & portatur ad cælum, sine quibus iacet, & volutatur in terra. Ieiunium sine misericordia simulacrum famis est, imago nulla est sanctitatis, sine pietate ieiunium occasio est auaritiæ, non est propositũ parcitatis, quia parcitas ista quãtum siccatur in corpore, tantum tumescit in sacculo. Ieiuniũ sine misericordia non est veritas, sed figura, vbi autem miso-

ricordia, ibi & veritas: probante Propheta cum dicit, Misericordia & veritas obuiauerunt sibi. Ieiunium sine misericordia nō est virtus, sed hypocrisis, dicente domino, Vos autem cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, extermināt enim facies suas, vt videantur ab hominibus ieiunātes. Qui non ieiunat pauperi, Deo fingit, qui ieiunans prādium suum non erogat, sed reponit, cupiditati probatur ieiunare, non Christo. Ieiunantes ergo fratres prandium nostrum reponamus in manu pauperis, vt seruet nobis manus pauperis, quod venter nobis fuerat perditurus. Manus pauperis Abrahæ sinus est, vbi quicquid pauper acceperit, mox reponit. Thesaurus cæli est manus pauperis, quod suscipit ne in terra pereat, reponit in cælum. Thesaurizate, inquit, vobis thesauros in cælo. Manus pauperis est gazophylacium Christi, quia quicquid pauper accipit, Christus acceptat. Da ergo homo pauperi terram, vt accipias cælum. Da nummum, vt accipias regnum. Da micam, vt accipias totum. Da pauperi, vt des tibi, quia quicquid pauperi dederis, tu habebis, quod pauperi non dederis, habebit alter. Clamat deus, Misericordiam volo. Qui quod vult Deus Deo negat, à Deo sibi quod desiderat, vult negari. Misericordiam volo. Homo petit Deus, sed tibi, non sibi. Misericordiam volo. Humanam misericordiam petit, vt largiatur diuinam. Est in cælis misericordia, ad quam per terrenas misericordias peruenitur. Domine, inquit, in cælo misericordia tua. Dicturus causam in iudicio Dei, patronam tibi misericordiam, per quam liberari possis, assume. Qui de patrocinio misericordiæ certus est, de venia sit securus, de absolutione non dubitet. Misericordia non solum causam præuenit, anticipat cognitorem, sed etiam sententiam reuocat, absoluit addictos. Quod Niniuitæ probant, quos iam sentētiæ subiectos, pœnæ traditos ad victimam stantes, morti deditos, misericordia sic rapuit, sic tenuit, sic præuenit: vt maluerit deus deduci sententiam, ne misericordiæ quid negaret. Stabat quidē & tunc pro causa ieiunium, aspergebat cineres, sternebat ciliciū, dabat gemitus, fundebat lachrymas, & quod nō poterat excusare verbis, luctibus temperabat: sed non valuit mutare sententiam, nisi perorans misericordia subuenisset. Misericordia & peccatores liberat, & restituit sanctos: qui nisi affuisset misericordia, etiam Dauid cùm adulterat, amiserat prophetiam: &

Mat. 6.

Osee. 6.

Psal. 35.

Ionæ. 3.

2. Re. 11.

Mat. 26. Petrus cum negat, apostolici ordinis perdiderat principatū: & Paulus cum blasphemat, remanserat persecutor: fatetur hoc Paulus cum dicit, Qui primus blasphemus fui, & per-
1. Tit. 1. secutor, & iniuriosus, sed misericordiam consecutus sum. Fratres per misericordias pauperum misericordiam paremus, vt possimus esse de pœna liberi, de salute securi. Beati,
Mat. 5. inquit, misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Gratis misericordiam sperat ibi, qui hic non fecerit misericordiam. Qui facit misericordiam, currit ad præmium, qui non facit misericordiam, decurrit ad pœnam.

In illud Matthæi, Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, &c. Et de eleemosyna.

Sermo IX.

AGit nobiscum Deus, agit in hoc sęculo, ne quid nobis pereat in futuro, sicut ex ipso lucet principio lectionis.
Mat. 6. *Attendite, inquit, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem nec habetis apud patrem vestrum qui in cælis est.* Et quomodo quod fit ab hominibus coram hominibus non fit? patentis iustitię latet sensus, publici operis quod secretum? Qui potest celare radios solis, iustitiæ poterit occultare fulgorem. Iustitia lux rerum consiliis non velatur obscuris. Iustitia cum sibi facto claret, omnes illustrat exemplo. Et quid est quòd eam Dominus coram hominibus fieri non vult, per quam statum capiunt res hu-
Mat. 5. manæ? Et vbi est illud? Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cęlis est. Quomodo iustitiam vult celare, cuius opera vult sic elucere? Fratres hic præceptio cælestis vult iactantiam tollere, auferre pompam, vanitatem demere, summouere inanem gloriam, sic iustitiam vult celare. Iustitia quę per se sibi abundat ad gloriam, spectaculum populi, vulgi laudes, fauores hominum, mundi gloriam non requirit, à Deo genita cœlum spectat, in oculis agit diuinis, supernis virtutibus mixta semper à Deo solo vt glorificetur expectat. Sed hęc est iustitia, quę ex Deo est, illa verò iustitia quę est hypocrisis, iustitia non est, mentitur oculis, fallit aspectum, videntibus illudit, decipit audientes, seducit turbas, trahit populos, famam vēdit, emit clamorem, fit sæculo, Deo non fit, mercedem rapit pręsentem, pręmium non quæsit in futuro, cęcat oculos, cæca ipsa non videns vult videri,

propter quam cæcitatem Christus præsenti sic inchoat in præcepto. *Attendite.* Hoc est, ne gestiatis attendi. *Ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus.* Quare? *Ne videamini ab eis.* Et si visi fueritis: quid? *Mercedem non habetis apud patrem vestrum qui in cælis est.* Fratres, hic Dominus non iudicat, sed exponit, pandit cogitationum dolos, secreta mentium nudat, iniustè iustitiam tractantibus modum iustæ retributionis indicit. Iustitia quæ se humanis oculis locat, diuini patris non potest expectare mercedem, voluit videri, & visa est: voluit hominibus placere, & placuit, habet mercedem quam voluit: præmium quod habere noluit, non habebit. Qua verò de causa sint hæc præmissa, ex sequentibus audiamus. *Cum facis eleemosinam, noli tuba canere ante te: sicut hypocritæ faciunt.* Bene tuba, quia latis eleemosyna hostilis est, non ciuilis, non misericordiæ dedita, sed clamori: seditionis vernula non alumna pietatis: ostentationis nundinatio, non commercium charitatis. Eleemosynam quisquis ostentat, insultat. *Tu, inquit, cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te: sicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, vt glorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam.* Audistis quemadmodum notat eleemosynam in conuentu, in plateis in triuiis, non impensam ad leuamen pauperum, sed hominum propositam ad fauorem, vt probentur misericordiam vendere, non donare. Fugienda est hypocrisis, fugienda fratres, quæ captiua gloriæ verecundiam pauperum non releuat, sed fatigat: quæ de gemitu inopis pompam suæ gloriationis inquirit, quæ suam laudem dilatat pauperis ex dolore, quæ de miseria petentis famam suæ ostentationis expandit. Sed dicit aliquis, Ergo in conuentu, in plateis, in triuiis, neganda est misericordia? non præbendus est victus? Plane, & in omni loco, & in omni tempore facienda est misericordia, præbendus est victus, nuditas est tegenda: sed sic quomodo docuit misericordiæ author, vt misericordia nō terræ sit nota, sed cælo: non hominibus insinuata, sed Deo. In plateis, in triuiis suum pietas habet secretum: è contrà platea, triuium est, cum in secreto facit hypocrita nil secretum. Fratres, Deus monendo sic vota culpat, non loca: sensum, nō opera studium, non datorem arguit largientem ad suam famam, non ad pauperis famam: iudicat non vbi facias, quando facias, sed qualiter facias: quia Deus de cordibus, non de

manibus facta metitur: & de sensu, non de locis operum colligit qualitatem. Misericordiam coram se solum vult fieri, qui solius est misericordiæ, & remunerator, & testis, & qui
Mat.25. dicit: Esuriui, & dedistis mihi manducare. Vult in paupere sibi dari: & qui vult sibi dari, vult quod datum est se debere: & qui vult se debere quod datum est, vult largientibus nil perire. Deus parua poscit, maxima redditurus. Vnde homo si in paupere Deo fœneras, testes homines non requiras: fides arbitros non requirit. De accipientis fide disputat, qui sine meditatoribus nil dat: qui credita diffamat, vrit verecundia debitorem. Ergo homo daturus Deo, da secretò: vt quod dederis, non sit oneris, sed honoris. Ob hoc ad te venit tuus ditator in paupere, vt cum non dubites accepta reddere, qui tibi gratis dedit habere quod dares. Quàm verò in paupere sit verecunda paupertas, quod largitatis tuæ quærat secretum aperit ipse cùm dicit: *Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Putas quam vult nescire alterum: qui te ipsum qui facis vult aliqua tui parte nescire? *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Sicut sunt nobis in dextera parte virtutes, ita nobis pars vitiorum in sinistra. Ergo vt opus dexteræ quod facit tacitus dator, quod facit dator garrulus, hypocrisis est sinistræ. Hypocrisis dolus, simulatio, fraus, mendacium, elatio, tumor, iactantia, insistũt nobis, & imminent à sinistris. Quoties ergo nobis cum bonitate, pietate, cum misericordia causa est, nesciat hoc sinistra. Sinistra est, quæ nobis animarum prælia semper indicit: & ne virtutes in effectum veniant, elaborat Ne sit pietas, impietas agit: ne eleemosyna vindicet, cupiditas pugnat, furti auaritia, ne misericordia conualescat, ne innocẽtia, puritas, simplicitas, sanctitas regnet, hypocrisis sola confligit, quam Christus à nobis tali prædicatione secludit: *Te autem faciente eleemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.*

Mat.2. Fratres, in hoc sæculo fugiamus quæ à sinistris sunt, si in futurum à dextris desideramus astare, & audire. Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Homo, da in terra pauperi, quæ tibi manere vis in cælo. Homo, commilita hic pauperi, si vis tibi regnare cum ipso domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

In Psalmum XXVIII. Sermo X.

OMnes qui arduas operum ſubleuant, & ſolantur anguſtias, probant ad ſolatium laboris datam nobis naturaliter cantilenam. Hinc nautæ cantu ſuperant marina diſcrimina, hinc immenſa pondera adducunt leuamine canticorum, hinc viantes colles arduos facit tranſcendere vox ſonora, hinc prœliatores ipſos præcedens cantus ſubire concitat amara bellorum. Ac ne multis, omne quod duri eſt operis, quod laboris, dulcis vincit & efficit cantilena. Sic nos fratres Quadrageſimæ ieiunio cantica diuina iungamus, vt abſtinentiæ pondus cæleſtis temperet, & ſubleuet ſymphonia, prouocante nos ad hæc Dauide beato, qui dum fiſtula pecus earum mulcet, & oblectat in paſcuis, cantu dura didicit ſuperare bellorum: cantu meruit ductare populos ad ſalutem, cantu valuit vocare gentes, reducere Iudæos, fugare dæmones, Dei filios ad superni patris obſequium conuocare, ſicut bene inuitans eius cecinit melodia. *Afferte domino, inquit, filij Dei.* Putáſne cæleſtes taliter appellat iſte Virtutes? aut homines Dei aptat in filios? & terrenam carnem cæleſtem ſubleuat ad naturam? *Afferte domino filij Dei.* Homines fratres, homines nuncupat hic Prophetas, quos Dei filios alibi ſic decantat. Ego dixi Dij eſtis, & filij excelſi omnes. *Pſal. 81.* Audiuimus fratres quo nos tulit diuina dignatio quo paternitas extulit nos ſuperna: credamus nos Dei filios: reſpondeamus generi, viuamus cælo, patrem ſimilitudine referamus, ne perdamus vitiis quod ſumus per gratiam conſecuti. *Afferte domino filij Dei.* Videtis, quia cæleſtis pater ſentit amorem donis, datis effectum, probat muneribus charitatem. Et reuera fratres, filium ſe neſcit, viſceribus caret, naturam negat, ingratus eſt patri, qui authorem vitę ſuæ non obſequiis placat, non deuincit cultu, muneribus nō honorat. *Afferte domino filij Dei.* Videamus quid ſit illud, quod nos tanto patri hic propheta commonet, & hortatur afferre. *Afferte domino filij Dei, afferte domino filios arietum.* Hoc eſt, totum quod expetit, quod requirit, ouium fœtus, vile terreni pecoris germen, ſtratos per viam partus, ſemina effuſa per campos, diuino patri, vt diuina ſoboles offerat admonetur. Aut forte Iudaicas victimas, ſacrificia cruenta, balantes ſub cultris hoſtias, creator omnium nunc requirit

Deus? Et vbi est illud quod dixit? Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos, quoniam meę sunt omnes feræ syluarum, iumenta in montibus, & boues. Cognoui omnia volatilia cæli, & species agri mecum est. Si esuriero, non dicam tibi, meus est enim orbis terrę, & plenitudo eius. Et si ista repulit, quos arietum filios sibi deposcit afferri? Ad Abraham loquitur, Accipe filium tuum dilectum, & offeres mihi in holocaustum. Aries Abraham maturus ad innocentiam, grandęuus ad fidem perfectus ad hostiam, paratus ad holocaustum, afferebat filium suum, filium arietis, imò se immolabat in filio, sanctificabat mentem suam, lętificabat fidem suam, vt esset idem victima & Pontifex, Sacerdos & sacrificium patris, patris erat passio ibi tota vbi filius immolabatur, ignauus filius sistebatur, nescius filius aptabatur vinctus, vt tolleret de passione martyrium, pręmium de pœna patris, de cōflictu patris raperet coronā. Denique patris suspensa est dextera, patris gladius est remotus, quia non quęrebatur mors filij, sed patris charitas probabatur, nec expetebatur sanguis filij, vbi tota victima in patris dilectione constabat, scriptura dicente, Nūc scio, quia diligis Deum: quia non pepercisti vnigenito filio tuo propter me. Abraham diximus arietem, vt Isaac arietis filium probaremus ac sic luceret, quos arietū filios Propheta vult domino nos deferre. *Afferte domino filios arietum.* Filios Patrum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Christianus modo vt afferat, admonetur, quādo grex dominicus fidei laxatur in pastum, quando agnos suos cęlestis pastor ad ouile dominicū vult deferri, ne dispersi per inculta gentium, luporum deuorentur incursibus. Sed quid admoneat vox diuina, planius iam loquamur, *Afferte domino filios arietum.* Afferte domino baptizādos, afferte quos fides concipiat, non caro, afferte quos Dei gratia generet, non mundana natura, afferte quos agnos pręstet innocētia nō habeat pecoris hebetudo, afferte, afferte quos spōte venire aut necessitas vetat, aut ętas impedit, aut ignorātia retardat, aut tenent vitia, aut delicta remorātur, aut spectatio decipit, aut fallit cōfusione paupertas, adducite volētes, attrahite nolētes, facite vobis ne aliena necessitate mercedē, seruū cathecuminū si habet dominus adducat, vt habeat iā fidelē, filium pater offerat, non retardet, vt cui prę-

Gen. 22. (margin, beside "afferri? Ad Abraham loquitur")

Gen. 22. (margin, beside "patris dilectione constabat")

ſentem vitam præſtitit, conferat & futuram. Vir coniugem deducat ad fidem, ne quod vnum eſt in carne, ſpiritu ſit diuiſum. Amicus amicum attrahat ad ſalutem, vt de gratia diuina humanam comprobet charitatem. Peregrinum ciuis, poſſeſſor hoſpitem Dei ducat ad menſam: vt ſine ſuo ſumptu de diuinis copiis ſit humanus. Attrahite nolentes: nemo dicat, non vult: quia & Abraham, vt offerret filium colligauit, & Loth angeli, vt ſubtraherēt flammis, extractum manibus ſuſtulerunt, & Petrum dominus vt iret ad martyrium quo nolebat, auxilii ſui virtute præcinxit, dicens, Præcinget te alius, & deducet quo tu non vis. Et pater cæleſtis non ſolum volētes ſuſcipit, ſed attrahit & nolentes, dicente filio, Nemo poteſt venire ad me, niſi pater qui miſit me, attraxerit illum. Quomodo ſe Chriſtianum credit, qui non Chriſto annoſa & vetera ducit? Aut quomodo domū ſuā iudicat ouile Dei, vbi non paſcuale germen dei pecus dat balatum? Obſecro & obteſtor fratres chariſſimi per dominum noſtrum, vt in hoc vigiletis omnes, quatenus his diebus nullus à dei gratia, nullus à generatione diuina relinquatur extorris: quaten⁹ quod filiis Deus eſt per ſuam gratiam collaturus, veſtrum creſcat, & redundet in gaudium. Homines ſumus ſub incerto viuētes: & neſcimus quid pariat ſuperuentura dies. Agamus ergo dilectiſsimi, ne ſerui, ne filii, ne coniuges, ne parentes præſenti morte, & præſenti vita careant, & non perueniant ad futuram.

Gen. 22. Gen. 19. Ioan. 6. Pro. 27.

De ieiunio & tentationibus Christi. *Sermo* XI.

QVod curioſitas humana, quod veterum labor, quod ſapientia mundana quærens, & diu quærens, non potuit inuenire: hoc ſcire & neſcire facile præſtitit lex diuina. Vnde malum, culpa vnde, vitiorum vis vnde, vnde criminum furor, vnde corporū bella: vnde conflictus animæ: vnde vitæ tempeſtas tanta: vnde mortis naufragium tam crudele neſciret homo: niſi Dei lex diabolum prodidiſſet? Diabolus mali auctor, nequitiæ origo, rerum hoſtis, ſecundi hominis ſemper inimicus, ille laqueos tendit, lapſus parat, foueas fodit, aptat ruinas, ſtimulat corpora, pungit animas, cogitationes ſuggerit: immitit iras, dat virtutes odio: vitia dat amoris, errores ſerit, diſcordias nutrit, pacem turbat, affectus diſsipat: conſcindit vnitatem: ſapit malum ſatis: bonum nil: violat diuina, humana tentat. Hinc vſque ad Chriſtum tetendiſſe tē-

Mat. 6. tator temerarius sic refertur. *Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit: & accedens tentator dixit ei, Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* Audientes ista in Deum non vadant, non criminentur naturam, non contumelientur authori, non accusent carnem, de anima non querantur, non impetent tempora, astris non imputent, infamare desinant innocentiam creaturę, malum sentiant accidens, non reatum, & creatorem boni Deum, diabolum inuentorem mali: ac sic scribant diabolo mala, bona Deo, declinent mala, faciant bona habituri in bonis auditorem Deum, qui dat posse quod iubet, & quæ pręcipit, facit ipse: quia sicut diabolus impellit mala, sic Deus deducit ad bona. Nemo ergo quasi concreatis sibi vitiis obsequatur, & quod est criminis esse putet naturę, sed sumat cum Christo arma ieiunii, criminũ propellat impetus, prosternat castra vitiorũ, & de ipso authore mali sumat Christo dimicante victoriã. Diabolo victo vitia nil valebũt: qui extincto tyrãno solutæ

Ephe. 6. acies sunt tyrãni. Audi apostolũ dicentem, Nõ est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinẽ: sed aduersus spiritalia nequitiæ in cęlestibus. *Tunc, inquit, Iesus ductus est in desertum à spiritu.* Non à diabolo, vt esset diuinitus cursus, non humanus incursus: vt esset spiritus præscientiæ, inscitia non esset humana: & esset potestas Dei, potestas nõ esset inimici. Diabolus semper primordia boni pulsat, tentat rudim enta virtutum; sancta in ipso ortu festinat extinguere, sciens quòd ex subuertere fundata non possit. Hoc non ignorans Christus diabolo se quærẽti patiẽter indulsit, vt inimicus laqueo suo ipse teneretur, & caperetur inde, vnde capere se putabat, sicq; à Christo victus, cederet Christianis. *Et cũ ieiunasset, inquit, quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* Videtis fratres, quia quòd Quadragesimam ieiunamus, nõ est humana inuentio, authoritas est diuina, & est mysticum, nõ præsumptum: nec est de terreno vsu, sed de cælestibus est secretis. Quadragesima quatuor decades quadratam fidei continet disciplinam, quia semper est quadrata perfectio. Quaternarius numerus & denarius quæ in cœlo, & in terra teneant sacramenta, quia aperire modo nõ vacat, explicemus domini cœpta ieiunia. *Et cum ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* Homo, Deus in te ieiunat, in te esurit: imò ieiunat tibi, tibi esurit, qui sibi sicut nescit manducare, sic non

poteſt eſurire. Ergo cū propter te ieiunat Chriſtus, te eſurit, *Et cum ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, poſteà ſuriit.* Hoc non eſt infirmitatis ſignum, ſed eſt inſigne virtutis: quia cum dicit, poſtea eſuriit quadraginta diebus & quadraginta noctibus, probat in illo eſuriem non fuiſſe, eſuriē ſentire: & vincere eſt laboris humani: diuinæ virtutis eſt ſuriem non habere. Ergo Chriſtus non ieiunio laceſcit, non urit fame, ſed eſuriuit Chriſtus, vt tentandi materiam diabolus inueniret, quia ad ieiunium nō audebat accedere, quia c ieiunantem, Deum non hominem ſentiebat. Tunc ſenſit ominem, tunc mortalem credidit, tunc eū putauit poſſe tenri, quando eum eſurire callidus explorator inſpexit. *Et accedens tentator dixit.* Acceſsit tentantis dolo, non obſequentis fectu. Acceſsit peius impudens quàm receſsit: ſed eſurieti uid obtulerit, audiamus. *Dic vt lapides iſti panes fiant.* Lapies eſurienti offert, humanitas talis eſt ſemper inimici: ſic ſcit mor tis author, ſic inuitus vitæ. *Dic vt lapides iſti panes nt.* Diabole, fallit te prouiſio tua. Poteſt famem vertere in turitatem, qui poteſt in panem lapides immutare. Quid illi onſilium tuum, cui ſua ſufficit virtus? *Dic vt lapides iſti panes nt.* Diabole, & prodidiſti te, & tuum dominum non pauiſti. *ic vt lapides iſti panes fiant.* Miſer, malus vis eſſe, ſed non otes: cupis tentare, ſed neſcis: eſurienti tenera offerre, on dura debuiſti: famem non aſperis palpare, ſed blandis: ediam non horridis vrgere debueras, ſed guloſis. Iſtis nō odo Dei filium, ſed hominis filium tu laqueare non poſſes. l præſentiam Chriſti deperire tibi artes tuas tentator inllige. *Dic vt lapides iſti panes fiant.* Poteſt de lapidibus pas facere, qui aquas conuertit in vinum. Sed ſigna fidei ſunt æſtanda, non dolis: credenti danda ſunt, non ſunt danda ntanti: & facienda ſunt ad petentis ſalutem, non ad faciem iniuriam. Diabole, tibi vt quid ſigna, cui nil ſubuenit ad utem? cui totum reſtat ad pœnam? cui & ſigna proficiūt nam? Sed accipe reſponſum, vt te intelligas, & ſubiiciaris thori. *Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procede ore Dei.* Audi patris verbum verba ſalutis noſtrę eſurinon panem, & agere vt homo ſemper viuat cæleſti verbo, reno pane non ſemper: ac ſi Deo viuat, vt ſui neſciūs ſit oris: quia vere illa vita eſt, quæ ſudorem neſcit, doloreq n habet, non habet finem.

De eisdem. Sermo XII.

QVoniam ieiunii vernum,& tempus bellorum spiritualium cernimus aduenisse: sicut Christi milites,deposito corporis animique torpore, virtutum procedamus ad campum: vt membra quæ sunt nobis hyemali ocio mollita, exercitio cælestium roborentur armorum:dedimus corpori annum, demus animæ dies: impendimus nobis tempora, tempus deputemus authori: viuamus Deo paululum,qui sæculo viximus totum: seponamus domesticas curas,Ecclesiæ maneamus in castris,vigilemus in acie Christi,somnum cubilium non quæramus, iungamur fortibus, ab amplexibus separemur mollibus,amor nos teneat triumphorum,paruulorum non auocent blandimenta, auribus nostris insonet vox diuina, familiaris strepitus nostrum non confundat auditum,cibus parcus de cęlesti sumatur annona,terreni luxus copię non quærantur, in poculis sobrietatis mensura seruetur, vires ebrietas non eneruet. De stipendiis quicquid exuberat, commilito pauper assumat: pestilens effusio nil perdat,in conflictu habebis auxilium,esurientem faucium quẽ cibabis. Sic muniti fratres, instituti sic,indicamus bella peccatis: statuamus criminibus pugnam, conflictum vitiis nunciemus, sicuti de victoria, quia nec arma cælestia hostes poterunt superare terreni, nec diuino regi aduersa poterunt contraire mundana: nec in procinctu fidei constitutos præuenire poterit inimica subuersio: neque cautos, vigilantes, sobrios,diabolus perturbare suis superuentionibus præualebit: certe neque nos taliter armatos publico conflictu prouocare audebit: dolis appetere non præsumet. Animus in cælesti specula persaueret: diaboli fraudulentas & occultas deprimat, & declinet insidias. Est quidem diabolus per se nequam: fit tamen nequior prouocatus. Audi Apostolum dicentem Diabolus sicut leo rugiens circuit,quærẽs quem deuoret. Ieiunantibus nobis, diabolus esurit, qui nostris sem-
1.Pet.5. per saturatur ex culpis. Ille cibum nostrum deducit in crapulã:potum nostrum in ebrietatem diffundit: vt mentem faciat amentem, carnem luteam reddat, corpus animi domiciliũ, animæ vas, murum spiritus,virtutum scholam, Dei templũ, in scænam criminum,in vitiorum pompam, voluptatum redigat in theatrũ. Capit ille satietatẽ:voluptatem percipit:expletur epulis: quando nos luxus soluit,libido stimulat,pópa

rapit, impellit ambitio: vrget ira, furor implet: succendit inuidia, cupiditas inflammat, curæ solicitant: lites vexãt: lucra capiunt: vsuræ vinciunt: chirographa ligant: præmunt sæculi: elidit aurum. Quando moriuntur virtutes: viuunt vitia: voluptas effluit: honestas perit: misericordia deficit, abundat auaritia: regnat confusio, succumbit ordo: prosternitur disciplina. Ista militant aduersum militem Christi: istæ sunt satanæ cohortes: istæ diaboli legiones: ista sunt que mundum sepulchris obsederunt: debellauerunt populos: vastarunt gẽtes, orbem totum duxere captiuum. Ista sunt quibus nullus per se potuit obuiare mortalis: & ideo ad vincenda ista deus venit ipse: cæli rex ipse descendit: ipse victor singularis aduenit, ieiunium quadragesimæ statuens in procinctu: vt qua terna decade ieiunii quadraturam mundi totam muro inexpugnabili communiret. Ieiunium fratres, scimus esse dei arcem, Christi castra, murum spiritus, vexillum fidei: castitatis signum, sanctitatis trophæum. Hoc Adam seruauit in paradiso: quem inde detraxit gula. Hoc in arca custodiuit Noe, mundum ebrietas cum demersit. Per hoc Lot Sodomiticum restinxit incendium: qui per ebrietatem incæsti est adustus incendio. Hoc Mosen diuini feruoris fecit lumine perducere: quando comessatio & ebrietas Israeliticum populum simulachrorum tenebrauit erroribus. Hoc Eliam peruexit ad cælum: quando Achab impium ebrietas ad inferna deiecit. Hoc Ioannem in natis mulierum fecit esse maiorem: quando tumulentia Herodem principem imperio mulierum reddidit homicidam. Quadragesimæ ieiunium fratres vetustas diaboli prodidit: & patefecit insidias. Diabolus nanque qui manducantem contempserat Christum: bibentem velut hominem computaret: vbi ieiunantem vidit, suspicatur deum: dei filium confitetur. *Si filius dei es, inquit, dic vt lapides isti panes fiant.* Sic dicendo diabolus hominem vult monstrare, non Deum: non cibum parare vult: sed vult amputare ieiunium. *Si filius dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* Post ieiunium, panẽ non diuina virtus: sed infirmata humana disquirit, nec sic acescit fame Deus: vt ad prouidendum sibi cibum quod est suæ potestatis, addicat. Ex sequentibus itaque diabolus aperit quid conetur. *Si filius dei es, mitte te deorsum.* Satis hominem probare vult: cui non assensum prouidit: sed ruinam: humana cõditio ad ascẽsum difficilis: facilis inuenitur ad lapsum.

Gen. 3.
Gen. 7.
Gen. 19.
Exo. 32.
4. Re. 2.
Marc. 6.
Mat. 4.

Si filius dei es, mitte te deorsum. Erras diabole: nec tentare nosti: cadere non potest deus. *Tunc ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei. Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me.* O ausus diaboli, deo dicit, adora me: sed sensit mox virtutibus deum, pœnis iudicem, supplicem præmiis quem quærebat: nam Christi nomine, nomine ieiunantis cœpit ab obsessis corporibus effugari, & dare tremẽs illi gloriam, cui superbus callidè irrogarat iniurias: ieiuniis vicit, vt nobis vincendi vires, vincendi formam taliter largiretur. Hoc, ait,
Mat.17. genus non eiicitur, nisi in ieiunio & oratione. Ieiunemus ergo fratres si volumus imitari Christum, si volumus fraudulentas diaboli superare versutias.

De eisdem, *Sermo* XIII.

Ecce tempus quo miles procedit ad campum, recurrit ad Dei ieiunia Christianus. Ecce tempus quo carnis ocia, quo mentis ignauia, quo ventris cura, & tota est familiaris obsequii deponenda torpedo. Ecce tempus quo in armorum cælestium meditatione, animæ & corporis exercendæ sunt vires. Ecce tempus quo residente Christo, astantibus angelis, nostra luctaminis exercenda est fortitudo. Nunc est tempus quo gula cum ieiunio, abstinentia cum crapula, cum luxuria castitas cum perfidia fides, pietas cum impietate, patientia, cum furore, cupiditas cum liberalitate, misericordia cum auaritia, humilitas cum superbia, sanctitas cum reatu, Christo remunerante confligit. Si quis ergo spectante Deo, cælesti resonante iã tuba, angelico insistente occursu, cubiculi irretitus illecebris, eneruatus mollitie plumarũ, resolutus in totum iugalibus blandimentis, ad exercitium virtutis venire neglexerit: perdit luctaminis præmium, virtutis gloriam, certaminis palmam, iustitiæ coronam desertoris etiam crimine mulctabitur in futurum. Hodie fratres Christus rex noster commilitones suos de Euãgelico allocutus est tribunali, indixit hostibus bella, promisit prẽmia pugnaturis, retulit bellorum causas, inimicorum dolos prodidit, & conatus: vbi, & quando, & quomodo confligendum sit nobis triumphali constitutione signauit. Et quanuis solus possit obtinere victoriam: propter nos tamen, & nostram formidinem, adesse tota iussit præsidia de supernis. Qui ergo ista noluit audire, qui statuta regis nostri talia, & tanta, scire contempsit, iudicate si non ipse se exuit nostræ militiæ sacra-

mentis,& cælesti contubernio reddidit,& fecit extorrem. At vos fratres,qui sequi vultis in hoc quadragesimæ ieiunio,ieiunii dominici formam: pugnaturos vos, sicut prædiximus, contra vitiorum turmas, contra acies criminum, contra informes concupiscentiarum formas, contra dæmonum totas aërias, totas diffusas, & innumeras legiones, triumphaturos vos ex ipsis quæ dominicum ieiunium subsequuntur,tẽtationibus approbate. Vbi enim dominus, quadragesimæ ieiunium indefesso illo virtutis suæ aggressus est documẽto, mox diabolus occurrit pugnaturus dolis: quia ieiunanti viribus obsistere non valebat. Quantum enim crapulationi deditis dominatur,& ebriis,orantes timet tantum, tantũ refugit ille ieiunos,dicente domino, Non eiicitur nisi in ieiunio,& oratione. Sed qua fraude diabolus tẽtare ausus sit,audiamus: *Si filius Dei es,dic vt lapides isti panes fiant.* Audistis quid e ieiuniis ipse sentiat, & iudicet inimicus. *Si filius dei es.* Videtis quia iam non hominem,sed dei filium credit, quem liberum à ventris conspexerat seruitute. Sensit,sensit diabolus ieiunium cunctis virtutibus anteferri. Ioannem viderat vrbium delicias squalentis eremi habitatione mutasse, mollitiem carnis vestis asperitate calcasse,agresti cibo mundi totã strenasse luxuriam. Et quod solum deitatis insigne est,hominibus dimisisse peccata. Et tamen non ei dixit: *Si filius dei es.* Et vbi dominum vidit iugiter ieiunantem,proclamat,*Si filius dei es.* Errat diabolus,qui contra dominum astutiæ suæ nequitias, & argumenta iaculatur. *Si filius dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* Quid est quod ieiunante Christo deitatis signa tota in sola panis promissione perquirit? Et quem dei filium continua ieiunii significatione præsentit, esse dei filiũ de prouisione panis,de cura ventris,desiderat approbare? *Si filius dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* Quare non dixit, Si filius dei es, dic vt homines,aut angeli,aut aliquid aliud fiant,sed dic vt lapides isti panes fiant? Signum panis petit, qui signum ieiunii pertimescit. Signum panis petit, vt ieiunii tremẽdum sibi refugiat signum. Panem malus ingerit consolator,vt virtutem subruat, vt propositum violet ieiunantis. Sed videamus quid responderit de pane, panis qui de cælo descendit. *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei.* Quàm vere viuit in verbo dei, dei verbum. Quàm vere panis non indiget pane. Quàm diuinè lapides conuertit in homines,

Matt. 17.

Matt. 4.

Deut. 8.

qui de lapidibus Abrahæ filios ad iudicium suæ maiestatis
Matt. 3. exsuscitat. Et quia impudens inimicus nescit semel vinci, ad multiplicem vincentis triumphum. *Statuit dominum super pinnaculum templi, & ait, Si filius dei es, mitte te deorsum.* O signum, mitte te deorsum: conuenientius dixerit, si filius dei es, ascēde ad cęlum: cum sit hominis vtique ad ima cadere, dei sit ad superna cōscendere. *Si filius dei es, mitte te deorsum.* Sic suis suadet, sic suis prouidet semper: sic suos eleuat, vt de alto præcipitet validius in ruinam. *Si filius Dei es, mitte te deorsum.* Consiliis suis se diabolus prodit. *Mitte te deorsum.* Lapsus quærit, præcipitia imperat, & tali consilio per Africam martyres facit, sine clamore dicendo, si vis martyr esse, mitte te deorsum, vt eos impellat de alto ad mortem: non de humili
Deut. 6. tollat, & eleuet ad coronam. Et sicut se diabolus cōsiliis suis prodit, ita responsione sua dominus se reuelat, dum ait: *Non tentabis dominum Deum tuum.* Si vtique dominum, se vtique deum intelligi voluit, hæc dicendo, qui non de pinna templi tantum se dedit ad terram, sed è cælis se ad inferos vsque iactauit, vt non cadentium forma, sed esset resurrectio mortuorum. Aduertite fratres, si possit sęuus inimicus, quanuis sæpe victus, homini cedere, qui audit, & sentit dominum deum, & tamen adhuc tentare non desinit. *Posuit eum super montem excelsum, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & ait illi, hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me.* Hæc dicit, non qui possit dare, sed fallere: nec promissa conferre, sed ipsa auferre promissionibus quæ habentur. *Hæc omnia tibi dabo.* Offert quæ dei sunt deo, authori quæ authoris sunt, repromittit: suadet vt adoret ab omnibus adorandus, & cæcatus ausibus suis ante iudicium iudici quemadmodum simplices deciperet, confitetur: cui dominus nō tam testimonio
Deut. 6. legis, quàm diuinitatis suæ respondit imperio. *Dominum*
Philip. 2. *deum tuum adorabis.* Tu dominum deum tuum illum, cui genu flectunt omnia non solum cælestia & terrestria, sed etiam inferna. Adorabis ergo tu in inferno stridens & eiulans eum, quem ad te adorandum modo temerarius desertor inuitas. Itaque diabolus toties, & taliter repercussus à domino, circa nos seruos eius modo toto furore discurrit: & sicut Christus milites suos, ita ille suos alloquitur, & armat ministros. Dicit ergo diabolus, tēpus nos modo grauiter ieiuni, obseruatione debellat: per gulam, per crapulam, per ebrieta-

es,per luxuriam, homines attentare non possumus: armate tes,seminate discordias,excitate odia,cōcitate iras,inspirate mendacia,extorquete periuria,suggerite blasphemias,vaniloquia diffundite,infundite dolos,conflate auaritiam, lucra turpia prouidete, vt quod venter modo ad luxuriam non ependit, vel sacculus claudat,& reponat ad pœnam.Cauete nte omnia:ne misericordia, ne eleemosyna, ne humanitas, ræteritos labores nostros deleat, præsentes auferat, tollat uturos.Sed nos fratres,& nostri regis agnoscentes monita, quę diabolus suis mandauerit audientes, ieiunia nostra ine lite, sine clamore, sine ira,sine dolo, sine simulatione, um tota misericordia,charitate, pietate,peragamus: vt dominus Christus qui spretis pecorum cruentis victimis, spiritus contriti & contribulati cordis sacrificium requisiuit,cum ilentio pacis ieiunii nostri hostias placatus & propiciatus ssumat.

In Psalmum XL. *Sermo.* XIIII.

PRæliorum peritis militaris tuba personat disciplinam, imperitis tantum terrificum dat clamorem: vt magistra bellorum dat suis vires,hostibus dat pauorem.Qui sine tuba dimicat,miles non est:fertur furore,non prelio: virtute non agit,sed periculo:quęrit perire,non vincere.Hoc diximus,vt Christi miles intelligat, cęlestis quare prouisa sit cantilena. Constituti in campo sęculi pugnam cum diabolo, cum vitiis sustinemus. Quoties ergo nobis intonat propheticus clangor,toties nos in pace cautos, & in acie fortes, & in prælio reddit inuictos. Nanque hodie beatus Psalmista ad intelligentiam nos supernam conuocat per clamorem. *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem.* Et quę est intelligentia,vbi est professa paupertas?Vis est intelligentię,si rimetur viscera, si deprehendat occulta, si tecta nudet. Verum subiecta oculis, exposita in publico, ingesta rebus, non est intelligere, sed videre. Nuditate algidus, tabidus fame, siti aridus, lassitudine tremens, defectu luridus, quòd egenus sit, intelligere quis labor?Et si labor intelligētię nullus est, vnde est intelligentię fructus?Oremus fratres,vt ipse nobis intelligere intelligenda concedat, qui se intelligi in paupere sic demonstrat: quòd ipse qui cęlum tegit sit nudus in paupere,quòd in esuriente esuriat saturitas rerum,quòd sitiat in sitiente fons fontium, intelligere quomodo non magnū est

quomodo nō beatum intelligere, quòd ei sit ampla paupertas, cui angustum est cęlum? qui ditat mundum, quòd egeat in egente? quod frustum panis, aquę calicem dator omnium queat? quòd se deus amore pauperis sic deponat, vt non adsit pauperi, sed ipse sit pauper? hoc cui videre dederit deus, ipse videt. Sed quo modo aut in se transfuderit pauperem, aut se in pauperē fuderit, dicat ipse iam nobis, Esuriui, inquit, & dedistis mihi manducare. Non dixit, esuriit pauper, & dedistis illi manducare: sed esuriui ego, & dedistis manducare mihi. Sibi datum clamat quod pauper acceperit, se manducare dicit quod comederit pauper: quod bibit pauper, sibi testatur infusum. O quid agit amor pauperis, gloriatur in cęlo Deus: vnde pauper erubescit in terra, & hoc reputat in honorem sibi, quod pauperi computatur iniuria. Dixisse sufficerat, dedistis mihi potum: sed præmittit, esuriui, sitiui: quia paruus fuisset amor pauperis quòd pauperem suscepisset, nisi & passiones pauperis suscepisset: & certè verus amor non nisi passionibus probatur. Verus amor est fecisse suas angustiati angustias: nimis est quod sapit Deo pauperis cibus, qui totius creaturæ bona nō esurit, saginatū se in esca pauperis prophetizat in regno cæli corā omnibus angelis in cōuentu resurgentiū. Quòd Abel passus sit, quòd seruauit mūdum Noë, quòd Abraham fidem suscepit, quòd Moyses legem tulit, quòd Petrus crucem resupinus ascēdit, deus tacet, & hoc clamat solum quòd comedit pauper. In cælo prima est esurientis annona, prima stipendia pauperis tractantur in cælo, erogatio pauperis prima diuinis scribitur in diurnis. Beatus cuius nomen toties Deo legitur, quoties ratio pauperis recitatur in cælo. Sed istius beatitudinis audiamus & fructū. *In die mala liberabit eum dominus.* Qui se nouit per mala sæculi vitam ducere, eleemosynæ semper secū auxilium ducat, ad pręsidium sibi turmas pauperū vocet, in pastu pauperum, largus prorogator exuberet, pauperum frequenter domum, non trepidet erogando, deficere nescit cui porrigit manum parcus acceptor: exhauriri thesaurus is non potest, de quo sufficit nummus. *In die mala liberabit eum dominus.* In die mala illi Deus liberator assistet, qui à malis pauperem liberarit. In angustiis illum Deus clamantem audiet, qui pauperem cum clamaret, audiuit: Non videbit diem malum, qui dies bonos habere pauperem fecit. Videbit diem

Matt. 25. *Gen. 4.* *Gen. 6.* *Gen. 15.* *Exod. 20.*

malum, qui diem iudicii sine aduocatione paupertatis intrauerit. Sine causa accusant peccata, quem pauper excusat. Excusari non potest, quē fames pauperis accusarit. *Dominus, ait, conseruet eum & viuificet eum.* Non dixit, conseruat & viuificat: sed dixit, conseruet & viuificet. Dixit, nō vt denunciātis vox ista, sed rogantis. Qui audiuit rogantem egenum, ecce audit orbe toto pro se ecclesiam sic rogantem. *Dominus conseruet eum & viuificet eum.* Conseruet, ne rapiatur ad pœnam: viuificet, vt resurgat à mortuis, & recipiat vitam. *Et non tradat eum in manu inimici eius.* Cuius inimici? nempe diaboli ipse est inimicitiarum princeps: despicit inimicos, qui ipsum inimicitiarum calcarit authorem. *Dominus autem adiuuet eum super lectum doloris eius.* Exequitur propheta omnes ærumnas fragilitatis humanæ. *Dominus autem adiuuet eum super lectum doloris eius.* Quis est lectus doloris nostri, nisi corpus nostrum? in quo anima iacet, & iacet dolens, & dolet, quę cęlum repetere cupiens premitur corporis terra. *Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.* Istum non versat in stratum, sed in strato versat infirmus. Cato ergo est, quę versatur & versat. Ipsa est ergo quę in aduersis voluitur, in prosperis versat. Dominus ergo versat stratum nostrum, quando nobis aduersa vertit in prospera: & quia in lecto doloris, hoc est, in lecto corporis animus voluebatur ægrotus, ipse qui voluebatur, proclamat: *Ego dixi domine, miserere mei, sana animam meam quia peccaui tibi.* Quia per consensum carnis sentit animi se contraxisse languorem, vt anima sanetur implorat: & misericordiam petit fidens; quia in pauperem misericordiam fecit. Beatus qui fœnerando pauperi ipsum sibi iudicem præstitit debitorem.

De Centurione *Sermo* XV.

AVdituri estis hodie fratres, quemadmodū cohortis Romanæ Centurio dux factus est militiæ Christianæ, & merito, quia ante cœpit docere quàm credere. *Venit, inquit, Iesus Capharnaum, & accessit ad eum Centurio rogans, & dicens, Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Et ait illi Iesus, Ego veniam, & curabo eum: & respondens Centurio, ait, Domine, non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus: nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alij, veni, & venit: & seruo meo, fac hoc, & facit.* Videtis Centurionem Matt. 8.

antequam discipulatus subiret officium, locum magisterii fuisse sortitum. Præbet enim petendi formam, dat normam credendi, fidei pandit causas, virtutum commẽdat exempla, qui nondum Christianæ scholæ ingressus est disciplinam. *Accessit ad eum Centurio rogans eum.* Hoc est sapere, non rogare. *Puer meus iacet in domo.* Causas pueri quasi magister agit: verè Centurio, qui stipendia terrena centenarium cæli mutauit in fructum & seruitutem militiæ sæcularis in diuinam sustulit dignitatem. *Domine, puer meus iacet in domo.* Qui vocat dominum, fatetur suam fideliter seruitutem. Et quomodo hic Centurio, qui sic agnoscit dominum, puerum suum ausus est profiteri, quasi nesciens serui peculium ad dominũ pertinere? Aut ignorat communia, qui docet tam secreta, tam profunda? *Puer meus.* Meum dico, quia iacet: si tuus esset domine, non iaceret. Probat hoc Propheta, cum dicit. Ecce nũc benedicite dominum omnes serui domini, qui statis in domo domini. Qui statis, non iacetis. ait, stant serui tui: hominum serui iacẽt. Puer meus qui iacet, vt tuus sit, surgat: meus quia paralyticus: vt tuus sit, iam sanetur. Meus, quia male torquetur: vt tuus sit, iam non sit in pœna. Domine, tuos seruos non decet malis subiacere: iniuria est tua tuorum pœna seruorum: tuos seruos possidere non debet vis malorum seruitus & si patiuntur mala, non patiuntur ad pœnam, sed subeũt ad coronas. Aduersa illis non sunt necessitatum causæ, sed sunt causa victoriæ. Serui hominum sunt, qui mala patiuntur inuiti: quia illis in desperatione sui domini nequeunt subuenire. Tu autem domine. cui virtutes seruiunt, curationes parant, obtemperant sanitates, quomodo computabis seruum tuum, quem seruum tantorum conspicis esse morborũ? Nota est circa malos bonitas tua: pietatẽ tuam etiam impii confitentur: clamant exteri misericordiam tuam. Hunc tuum dicerem, quem iacentem tua benignitas non requirit? *Iacet in domo, & male torquetur.* Hinc est quòd offerre eum, & offerre tibi pœnæ nõ finit magnitudo, ne familiaris infirmitas publice & dolori sit, & pudori. Mouit Centurio iudicem talia, & tanta dum perorat: & sic mouit, vt ad seruum suum cæli dominum ipsum ire velle perficeret. *Ego inquit Christus, veniam, & curabo illum.* Fratres, non Centurio ad pietatem pietatis traxit auctorem: neque ad hoc ille ire compulit Christum ad quod venerat Christus: sed Centurio magis sic sen-

Psal. 133.

ire, sapere sic docetur, quare ad seruũ in seruo venerit Christus: quare ad hominem in homine venerit deus: vtique vt euaret iacentes, elisos erigeret, solueret compeditos, & eos quos iam nemo nec afferre, nec offerre poterat, ipse operis sui vector clementissimus baiularet. Sed iam quid respõderit Centurio audiamus. *Domine, inquit, non sum dignus vt intres sub tectum meum.* Dedit debitum de humilitate responsum, & ipsum esse dominum singulari pauore signauit, deducere dum veretur ad animæ suæ domum, ad secretum cordis sui, ad tectum suæ conscientię, ad penetrale mentis, in quo familia cogitationum incondita & confusa versatur: nec patitur aulam pectoris humani sine vitiorum strepitu in synceritatis silẽtio permanere. Magistro ergo timore respõdit, *Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum.* Hinc est quòd Petrus vbi Christum rerum cognouit auctorem, exclamauit dicens, Exi à me domine, quia peccator sum. Sic eũ Petrus exire à se rogat, quomodo Centurio eum ad se supplicat non venire: agit vterque ne indignitas hospitij in hospitis maneat iniuriam. *Non sum dignus, vt intrès sub tectum meum.* Hoc bene dictum esset antequam deus hospitium nostræ carnis intraret: at nunc quid sic Cẽturio tectum suum Christum vetat intrare, quem totum videt intra tectum sui corporis iam manere? Fratres, Centurio iam videbat in Christo corporis sui formam, sed passiones in illo sui corporis non videbat. Natus est in carne Christus, sed natus est de spiritu sancto: accepit hospitium carnis, sed in aula virginis: vt, & veritas esset corporis humani, & de pollutione humani corporis nil haberet. Bene ergo Centurio tectum suum indignũ iudicat Christo: quia sub singulari tecto manebat nostri corporis Christus: iuxta illud Prophetæ, Vigilaui, & factus sum sicut passer solitarius in tecto. *Sed dic tãtum verbo & sanabitur puer meus.* Centurio iste cũ sine lege esset, nihil sine lege egit: dicit. *Dic tantum verbo.* Quia dictũ erat, dixit, & facta sunt. Et si omnia perfecta sunt dictu, quomodo dictu solo vnius infirmitas non curatur? *Dic tantum verbo.* Et sine verbo quid dicitur? Sed iste postulat verbum non de loquendi vsu, sed de virtute faciendi: verbum de quo dictum est, Misit verbum suum, & sanauit eos. *Dic verbo tantum.* Quia iste credidit in verbo omnes manere virtutes. Verbum tuum domine suauitas est: verbum tuum vita est: verbũ tuum vbi accesserit, inde

Luc. 5.

Psal. 101.

Psal. 148.

Psal. 106.

Luc. 5. confestim fugit dolor, infirmitas mox recedit, verbum in quo Petrus cum laxaret retia, piscium multitudinē cepit: sine quo & ignorantię noctem pertulit: & nullum fructum peruigil piscator inuenit, Domine, inquit, laborantes per totam noctem nihil cepimus, sed in verbo tuo laxabo retia. Et quasi nō sufficeret quod de verbo egerat, verbo pręstari posse quod postulat, rebus astruit, commendat exemplo. *Nam & ego homo sum sub potestate positus, habens sub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alij, veni & venit & seruo meo, fac hoc, & facit. Nam & ego homo sum.* Hoc est dicere, tu deus, *Sub potestate positus.* Hoc est, tu ipsa potestatum potestas. *Habens sub me milites.* Hoc est, tu virtutes. *Et dico huic, vade & vadit.* Hoc est, dic infirmitati, vade & vadit. *Alij, veni & venit.* Hoc est, dic sanitati veni, & venit. *Et seruo meo, fac hoc, & facit.* Ille puer meus erit tuus seruus, cum receperit sanitatem. Audiat: quid audiat? Sanus factus es, iam noli peccare: faciat iustitiā,

Ioan. 5 vt liberetur à paralysi omnium peccatorum, & possit psallere cum Propheta: Conuertere anima mea in requiem tuam,

Psal. 22. quia dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Placebo domino in regione viuorum. Fratres imitetur Centurionem qui ad centesimum fructum desiderat peruenire. Ne ergo leuiter Centurionis huius prudentiam transeamus, hodie de ipso dictą sufficiant: quia mysterium permagnum est, quo Iudæus geritur in figuram.

De duobus dæmoniacis. *Sermo. XVI.*

CHristus quòd transfretat maria, quòd loca circuit, non est res humani desiderij, sed causa est salutis humanæ. Ambulat Christus, non vt videret loca, sed vt homines qui variis casibus perierant inueniret. Qui loca fecerat, quid noui videret in locis? Aut illi quid aberat, qui vbiq; erat? vt homo videbatur in locis, sed vbique videbat vt deus: videbat vtique, & desperatos videbat, quibus ibat diuina remedia largiturus: ibat ad eorum curā, quibus humana iam defecerat cura: sicut hodierna probatum est lectione, *Cum venisset, inquit, Iesus trans fretum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes dæmonia, de monumentis exeuntes saeui nimis, ita vt nemo posset transire per viam illam.* Licet scisse, & vidisse dominum quid mali, quid periculi illis haberetur in locis: & ideo illuc esse, vt sic desperatis, afflictis sic miseris subueniret. *Occurre-*

unt ei duo dæmonia habentes de monumentis exeuntes. In monumentis sedem fecerant morris authores. Attendite quę sequitur, quis furor, quæ rabies dæmonum erga humanum genus: quanuis breue tempus hominum ferre non possunt: contenti non sunt mori homines, sed viuos homines gestiunt sepelire: se sepulchris mandant, vt homines redigant in sepulchra: pascuntur cadaueribus, putredine saginātur: delicianrur fœtore, quibus tota volupta est homines interire. Sed sentiam' quid machinentur fraudibus, quid moliātur malis, quorum crudelitas modum non habet in aperto. Quid faciunt isti quando diuitias ostentāt, vt auaritiam ferant? vt inferant superbiā pompā proponunt? singularitatē venditant, vt quod est communionis excludant? vt iram nutriāt, causas colorāt? et pietatē violent, affectibus dant querelas? philosophiā fingunt, vt f ciāt nihil scire homines plus quęrēdo? deos multos figurāt, vt Deus, qui vnus & verus est, nesciatur? *Occurrerunt ei duo dæmonia habentes.* Quando ad duos homines dæmonia multa, ad vnū legionem totā significat cōuenisse: hoc eo facit, vt doceat cauendos esse dęmones, nō timendos: simúlque mōstrat, quàm sit potentia Christi singularis, quòd nomine solo Christi fugatur omnis dæmonum multitudo. *Occurerunt ei duo dæmonia habentes.* Exhibiti, nō volentes, venerunt impetrātis iussu, nō suo ausu: attracti sunt inuiti, nō sua spōte currētes: denique ad præsentiāChristi homines exeūt de monumētis, & versa vice captiuos ferunt, à quibus fuerāt captiuati: sistūt pœnis, quorū cruciatibus torquebātur: aptāt ad sententiā, à quibus addicti fuerāt iam sepulchris. *Occurrerunt ei duo dæmonia habentes sæui nimis, ita vt nemo posset trāsire per viam illam.* Videtis quia dęmones venientibus ad Christum præcluserant viā: transitum denegarant. Etenim dæmonum ista cura, ne ad deum homines possint reditū inuenire. Non enim aliter possunt homines possidere, nisi eos ab auctoris sui societate subducant. *Ita vt nemo posset transire per viam illam.* Hinc est quòd Christus factus est via. *Ita vt nemo posset transire per viam illam.* Illam, non istam. Ego sum, inquit, *Ioan.* 14. via. Vt ad viam per viam, ad deum per deum venientibus obsistere vis dæmonum non valeret: ad deum nisi per deum non potest perueniri. Sed iam quid dæmones clamauerint audiamus. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Hoc est dicere: vitæ auctor qui tibi cum mortuis? Habitator cęli quid tibi cum

sepulchris? Odor paradisi quid tibi cum fœtore? Quos de cælo deiecisti, quos de paradiso exclusisti, quibus nunc tollis vrbes, regiones habitabiles negas, permitte inhabitare nos vel sepulchra: & si nos persecutione tanta digni sumus, tu tāta non es dignus iniuria. *Quid nobis & tibi?* Quid? quòd iudici, & reo: quòd vindici, & pœnali: quòd Regi, & desertori. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Hoc dicunt possessori fures, hoc domino prædones: tenent spolia: prędam gestant: & quid sibi cum eo sit qui sua reposcit interrogant. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Quid? vt reddatis homines, mundum restituatis auctori: & veniente creatore sciatis vobis in creaturis amplius nil licere. *Quid nobis & tibi fili Dei? Venisti ante tēpus torquere nos?* Quid nobis & tibi? Et vobis cum hominibus quid? Quid nobis & tibi fili dei? Agnoscunt, agnoscunt deum, iudicem confitentur: clamant iudicium se debere, & de tempore præscribunt. *Quid nobis & tibi fili Dei? Venisti ante tempus torquere nos?* Auctori temporum tempus opponunt. *Venisti ante tempus torquere nos?* De tempore sic queruntur, quasi ipsum cum tēpore fecerint, vt viuos condiderint in sepulchris. *Venisti ante tempus torquere nos?* Tempus abscindit, præuenit mortem, sepelit viuos crudelitas immatura: & de tempore queritur, quasi ante tempus habere debuerit: & non vt exorta est mox puniri: de tempore causatur nequita sæculi indurata. Malis patientia breuis est, bonis tarda vltio: quod læsis longum est, angustum est ad lædentes. *Erat, inquit, non longè ab eis grex porcorum multorum pascens. Dæmone autem rogabant eum dicentes, Si eiicis nos, mitte nos in gregem porcorum.* Digna petit indigna seruitus. *Mitte nos in gregem porcorum.* De monumentis mitti se præcatur in porcos nequitia: quia fœtores amittere nescit, sed mutare, *Mitte nos in gregem porcorum.* Cœnum petūt ruentes cælo: post ætherias habitationes ambiunt volutabra porcorum. *Mitte nos in gregem porcorum.* Grex in gregem mittitur, vt prodatur dęmonum multitudo: vt appareat hoc duos portasse homines, quòd numerositas nō valuit sufferre porcorum. *Ait illis, Ite, at illi exeuntes abierunt in porcos: & ecce impetu abiit totus grex per præceps in mare, & mortui sunt in aquis.* Traditur vile pecus non pro voluntate dęmonum, sed vt tali facto innotescat, quomodo in homines sęuiunt, quomodo quęrunt mortes hominum, qui sic porcos vt perderēt quæsierunt. Dęmones omne quod est agitur, mouetur, viuit, ardent

ardent perdere, non habere. Ne quis ergo talis fieri homo præsumat, humano generi inimicitia vetus, fixa ita, malitia destinata est. Dæmones nisi victi non cedunt, lædere non valent nisi iussi. Traditur ergo vile pecus, vt luceat dęmonibus in homines nil licere, quibus in porcos iussum est vt liceret. Nos ergo aut vitiis nostris faciamus, vt illi accipiāt potestatem nocendi, aut virtutibus subiecta nobis dæmonum colla Christo triumphante calcemus.

De dæmoniaco. Sermo XVII.

Mar. 5.

VEnisse dominum trans fretum in regionem Gerasenorum, & exeunti ei de naui statim occurrisse hominem de monumentis habentem spiritum immundum, catenis & compedibus vinctum, Euāngelico hodie sermone cognouimus, qui domicilium haberet in monumentis. Auctor mortis mortis incubat mansiones: & humanæ necis auidus, quos crudelitate sua occidere non potest: viuos gestit feraliter funerare: sæuit, furit interitus nostri auarus exactor: cui pœna est quòd homo nascitur: quòd tardius moritur, cruciatur: hominis hanc ipsam breuissimam vitam emendare horrida nititur per sepulchra: confusus hostis, & ad vtrunque peruersus ingerit sepulchris viuos, mortuis apponit cibos, mera fundit, vt & viuos enecet, & mortuos inquietet. Catenis & compedibus vinctus tenebatur homo: vinctus alieno crimine, & habitatoris scelere habitaculum innocens torquebatur. Diaboli culpa hominis redundabat ad pœnam: & prædæ miseriis prædo saginabatur inclusus: nec facientem, sed patientem miserabilis exponit inuidia. Huic morbo cupiens dominus subuenire, transfretat mare: hoc est, fluctantis mundi terminos corporis nostri nauigio transmittit, ad littora peruenit salutis nostrę repleta naufragiis, & regionē cęcis ignorantiæ tenebris infusam lucis suæ splendore perfundi, callidi hostis deprehēsurus insidias: ipsúmque principem nequitiæ spiritualis cū suis legionibus regia potestate fugaturus. vt tandē reddat liberos, quos diu tenuit potestas inimica captiuos. *Videns, inquit, Iesum à longè cucurrit, & adorauit eum, & clamans voce magna dixit, Quid mihi & tibi Iesu fili summi? Adiuro te per Deum, ne me torqueas.* Ad nutum Christi conuersus est ordo pœnarum, antè latrocinante diabolo homo vexabatur innocuus: nūc homo currit, sed diabolus incurrit: inclinatur caro, sed immundus iacet, & prosternitur spiritus. *Cucurrit, &*

Matt,4. *adorauit eum.* Quid est diabole, quem trina tentatione prouocabas ad lapsum, quem promissione regni vt te adoraret subdolus ambiebas, nunc tremens & miserandus prolaberis, & adoras? Ecce qui honores omnes regni promittebat & gloriç, habitare fœtidis corruptione cadauerum reperitur in tumulis. Sic, sic iste decipit cum promittit: vt ad inferna secū pertrahat, cum de supernis se consolantes fallax promissor illudit. *Quid mihi & tibi fili Dei summi?* Nam & modo vt adulator, non vt deuotus & obsequēs hic adorat, euadere cupiēs pœnam, prędam perdere pertimescens. Credit infœlix vt eū quem tentatione vincere, quem muneribus nequiuit inflectere, possit adulatione pulsare: sed ille cōsueuit vinctos absoluere, reuocare captiuos, nec acquisitos, sed conditos à se sibi restituere terminos, hostem libera virtute percellere, nec factione pellaci inimicum suorum requirere possessorem. *Et clamans voce magna dixit, Quid mihi & tibi Iesu filij Dei summi? adiuro te per Deum ne me torqueas.* Quid agit? quid patitur fragilitas humana talibus & tantis subiecta miseriis? Ecce diabolus patrona voce hominis hominem periturus inclamat: & tota membra hominis hosti suo suam militant in ruinā. *Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi?* Quid mihi & tibi? quod puniendo, & iudici. quòd regi & desertori, quòd inuasori & domino. *Quid mihi & tibi fili Iesu Dei summi?* Si agnoscis filium, vtique non nescis hęredem: si hæredem nosti, hæreditatem rapere cur præsumis? *Adiuro te per deum, ne me torqueas.* Timet tergiuersator, & simulat: fatetur filium: sed ne deus intelligatur solita arte cōtendit adiurat deum per deum, vt alterum videri ipsum faciat, vt astantium decipiat & fallat auditum. *Interrogabat eum Iesus, quod tibi nomen est?* Interrogat, non ignorat, sed implet iudicem: seruat ordinem cognitoris, nomen interrogat, vt de conditione discutiat, iudicet de reatu, addicat de crimine, deum se esse data sententia perdemōstret. *Respondit, legio, quia multi sumus.* Christi interrogatio nostram ignorantiam sic depellit: nobis aperit quod latebat: ad vnum legio: Euidens est desidia militis, si deserat aciem, si gressum retrahat, si confligere pertimescat, vbi vnū numeroso hoste fortiorem peruidet esse captiuum. Ad præsentiā regis isti quid sunt, qui vt vnum, & nec dum tyronem caperēt, toto cohortis suæ agmine conuenerunt? vbi essent si vexillū ibi iam crucis, si Christi signa vidissēt? Age Christiane, incre

de securus, manus tanta, & tam multa quę sic metuit inermem, procul fugiet, si videat, si sentiat, si cognoscat armatū. *Deprecabantur eum spiritus dicentes, mitte nos in porcos.* Vide vbi satanas sedem desiderat collocare: de sepulchris in porcos semel infectus putredine, habitacula fœtida & immunda perquirit: sordibus delectatur, & cœno, qui vtique semper fœtore criminum, & squallore pascitur vitiorum. Sed sic est odor eius tartareus & crudelis, vt cum nec porcorum natura sufficeret sustinere: denique demergi in mari & fluctibus maluit deperire, quàm eius immunditiam pati, & putredinem tolerare: aut quid possunt præsumere dæmones, qui nec porcos quidem contingere pręualent, nisi eos potestas diuina permiserit? Miser est qui relicto iudice frustra carnificis requirit fauorem: qui nec vexare, nec parcere, nec minuere potest tormenta, nec addere: sed facit totum addictus ipse verbero ad ius, & arbitrium iudicantis.

De Socru Petri. Sermo XVIII.

HOdierna lectione didicit attentus auditor, quare cæli dominus, restaurator vniuersorum, terrenas & seruiles intrauerit mansiones. Sed nihil mirum si ad omnia dignanter accessit, qui clementer venerat omnibus subuenire. *Cum venisset, inquit, Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem & febrientem.* Videtis quæ res ad domū Petri inuitauerit Christum: vtique non discumbendi voluptas, sed iacentis infirmitas: non prandendi necessitas, sed salutis occasio, diuinæ virtutis opus, non humani pompa conuiuii. In domo Petri non vina, sed lachrymæ fundebantur: turbabat ibi familiam non cura conuiuij, sed cura languentis: febris ibi, nō edacitas æstuabat. Vnde illuc Christus nō epulas percepturus, sed vitam redditurus intrauit, deus quærit homines, non humana: cælestia dare cupit, non concupiscit inuenire terrena: Christus ergo recepturus nos, nō nostra quę siturus aduenit. *Cum venisset, inquit, in domum Petri, vidit socium eius iacentem & febrientem.* Ingressus in domum Petri, Christus ad quod venerat, vidit, non aspexit qualitatem domus non occurrentiū turbas, non salutantium pompam, non familię concursum: certè non ipsum pręparationis ornatū, sed inspexit gemitū languentis: febrientis attendit incendium, vidit periculum desperatæ: & statim manꝰ ad opus suę deitatis extēdit: nec antè ad humana discubuit Christus, quàm mulier quæ iacebat,

Matt. 8.

consurgeret ad diuina. *Tenuit, inquit, manum eius, & dimisit eam febris.* Videtis quomodo dimittit febris, quem tenuerit Christus: ibi nō stat infirmitas, vbi auctor salutis assistit: accessus illuc mortis nullus est, vbi viuificatoris ingressus est. *Tenuit, inquit, manum eius.* Quæ necessitas tangendi erat, vbi inerat ius iubendi? Sed Christus tenuit manum mulieris ad vitam, quia Adam de manu mulieris acceperat mortem. *Tenuit manum eius.* Vt quòd manus præsumentis amiserat, manus repararet auctoris. *Tenuit manum eius.* Vt acciperet indulgentiam manus, quæ carpserat de morte sententiam. *Et surrexit, inquit, & ministrabat ei.* Et Christus mulieris indigebat obsequio, & mulieris prouectæ ætatis, senectutis summæ filiis aggrauatæ: sic in domo Petri non erat vernula non minister, non familiaris, non propinquus, certè non vxor, quæ matris obsequium præueniret? & ad summam, Petrus ipse causas suæ verecundiæ non videbat, vt hoc anus, hoc socrus faceret magistro, discipulus quod debebat? fratres Christus ab illa humanum nō exigebat obsequium, cui ministerium diuinitatis impenderat: sed ministrare illam ad indicium redditæ sanitatis admisit. Christus sic fugat morbos, vt vires pristinas mox reducat: vbi curat ars, ibi infirmitatis residet lassitudo: vbi sanat virtus, ibi languor vestigium non relinquit. Sed in hac lectione quid spiritualis intelligentiæ lateat si scire volumus, verborum flosculos non quæramus: qui maturitatis fructum quærit, despicit amœna cāporum: violæ, rosæ, lilia, narcissus grati flores, sed gratior panis. Quod est odor naribus, hoc est auribus, sermonis ornatus: quod dat panis vitæ, hoc scientia dat saluti. Seponenda est ergo eloquentiæ voluptas, quando scientiæ deposcitur fortitudo. *Cum venisset, inquit, Iesus in domum Petri.* Ad domum Petri venit Christus, vt domus Petri veniret ad Christum: tunc ad domum Petri venit Christus, quando habitacula nostræ carnis intrauit. *Cum venisset Iesus in domum Petri.* Quę est domus Petri? illa de
Mat. 2. qua dicit dominus, Et tu Bethlehem domus Iuda, non es mi-
Mich. 5. nima in principibus Iuda: ex te enim exiet dux, qui reget po-
Rom. 8. pulum meum Israel. Vnde & Apostolus, Ex quibus Christus secundum carnē, qui est deus benedictus in sęcula. *Cum venisset in domum Petri, vidit socrum eius iacentem, & febricitātem.* Vidit synagogam iacentem in perfidię suę tenebris, decumbentem sub suorum sarcina peccatorum: vitiis ad phrenesim

vſque febrientem: & ideo tenuit manum eius, quia non tantum verbo, ſed & manibus Iudaicę gentis operatur ſalutem: audi Prophetam, deus autem rex noſter ante ſęcula operatus eſt ſalutem in medio terræ. *Tenuit manum eius.* Vt antè Prophetarum ſanguine manus eius mūdaretur, quàm miniſtrationis eccleſiaſticæ ſumeret ſacramentum. *Et ſurrexit, & miniſtrauit ei.* Hinc eſt quod erecta eſt quæ iacebat, & miniſtrat Chriſto, dum ſanctificat manus ſuas modo in operibus bonis, quas antè malis operibus polluebat. *Veſpere, inquit, facto obtulerunt ei multos dæmonia habentes, & eiiciebat ſpiritus verbo.* Hoc humanitus quomodo intelligi poteſt, vt cōtempto die, veſpere multos, & malè ſaucios ſalutis auidi ad ſalutis remedia baiularent? Sed veſpere eſt, cum finitur dies ſęculi: mundus à luce temporum cum declinat. Sero lucis redditor venit, vt nobis gentibus, qui in nocte venimus ſęculorum, diē redderet ſempiternum. *Veſpere autem facto, obtulerunt ei multos dæmonia habentes.* Veſpere, hoc eſt, nouiſſimo tempore nos gentes offert deo Apoſtolorum pia & ſolennis deuotio: & pelluntur à nobis dęmones, qui nobis idolorum cultibus imperabant: audi Prophetam, Omnes dij gentiū dęmonia. Ignorantes enim vnum deum innumeris diis ſeruiebamus ſacrilega & ſordidiſſima ſeruitute. *Et eiiciebat ſpiritus verbo.* Quia ad nos Chriſtus carne non venit, venit verbo: vbi ergo venit fides ex auditu, auditus per verbūm, nos fecit liberos dęmoniaca ſeruitute: dæmones reddidit ex impia dominatione captiuos. Hinc eſt quòd dęmones ſub manibus noſtris torquentur imperantibus nobis, qui nos ſubiiciebant lignis, lapidibus addicebant, & vacuas quotidie figuras inani timore vexabant. Modo eſt fratres, ne nos infidelitas ad eorum reuocet ſeruitutem: non laqueemur auguriis, non diuinatione fallamur, nō capiamur ſortibus, non à manibus inducamur, non ſeducamur mortibus, non peſtibus anhelantibus captiuemur: ſed nos noſtróſque actus commendemus domino: committamus patri, credamus deo, quia tempus hominum ſicut deus agit & ideò ſicut pater actus dirigit filiorum, & vt dominus curam familiæ non relinquit.

Pſal. 73. *Pſal. 95.* *Rom. 10.*

De ſcriba cui Chriſtus ſequi ſe non permiſit.

Sermo XIX.

HOdie Euangeliſta ſic cœpit. *Videns, inquit, Ieſus turbas multas circa ſe, iuſſit ire trans fretum.* Quoties circa do-

minū ſe indocilis turba diffundit, & iactatur in conſcientiæ procella, quietem deſerit, petit fluctus, portū deſerit, naufragia intrat, ad excelſa contendens mergitur in profundū tunc Chriſtus hoc mare talibus turbatū turbis trāſ-fretari iubet. *Videns, inquit, Ieſus turbas multas circa ſe, iuſſit ire trans-fretū* Non vt fugeret homines qui hominum venerat ad ſalutē, ſed inſipientibus inducias dat credendi: errantes vt reuertantur expectat, patientiam præbet, & veniam, qui non vult proferre ſententiam: ſuſtinet contumaces, qui vult non perdere, ſed ſaluare quod fecit. *Accedens, inquit, vnus ex ſcribis ait illi, Magiſter, ſequar te quocunque ieris.* Decipit, nō accedit, qui promittit dominum incautè ſequi. Sed ad omnia poſſe quis promittit? Dixiſſet cautius ſequar te quocunque iuſſeris: humanius certè, quocunque volueris. *Sequar te quocunque ieris.* Sic dicit qui inter ſe & dominum quid interſit ignorat: ſic dicit qui Chriſtum deum non intelligit, ſed magiſtrum. *Sequar te quocunque ieris.* Petrus per mare ſequitur, ſed ſubmergitur: ad paſſionem ſequitur, ſed negat. Et ſi Petrus ſic deficit, ſic ſuccumbit ad pauca: iſte qui eſt qui ſe ad omnia ſequi dominum ſic promittit? *Sequar te quocunque ieris.* Sic dicit iſte, quaſi poſſet cum Chriſto ſubire cōflictum, ignominiam crucis adire per gloriā, intrare mortis arcem, mortē mortificare per mortem penetrare ignotos tartari ſinus, dirumpere inferni vincula, ſæculis iam duratas animas oblitas ad lucē propria reuocare per corpora, concutere terram, ſaxa ſcindere, ſepulchra reſerare, educere ſepultos ab inferis, teſtes ſuæ reſurrectionis afferre. Adhuc adiiciat iſte ire quocunque vadit Chriſtus, ſuperſedeat humeris angelorum, conſcendat cælos, conſideat patri, apicem teneat omnium cæleſtium dignitatum, ad iſta Chriſtum, ad hæc dominū, ſcriba ſtultus, ſuperbus vernula, ſequi ſe dominū cur promittit? Sed accipit à Chriſto tam dignū pro tanta præſumptione reſpōſum: *Vulpes foueas habent, & aues cæli nidos: filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Quid eſt hoc? Vulpis viribus infirma, calliditate potēs, inuētrix doli, fraudis artifex, ſimulationis magiſtra, ſimplicitatis vacua, plena ſtrophis, auium domeſticarum prædo, tectis familiaribus inimica: meritò hanc Chriſtus in typum format Herodis principis Iudæorum, qui priſtinæ libertatis oblitus, ſub Romana poteſtate conſiſtens, dominabatur arte: calliditate regnabat, imperabat fraude, præſidebat dolis, ſi-

mulatione pollebat: & quia ab exteris gentibus non valebat referre prædam, familiarem plebem, vernaculos populos, velut aues domesticas deuorabat. Probat hoc Christus quando Herodi mandat, Ite, dicite vulpi illi. Veré vulpis, qui regnum dolis rapit, quod nec nascendo meruit, nec viuendo. Hic ergo Herodes in cordibus scribarum vsque ad necem Christi foueas sibi suorum scelerum collocauit: nec reliquit locum vbi Christus caput suum, quod Deus est, reclinaret. *Vulpes foueas habent, & aues cæli nidos.* Aues hic quoque appellat dæmones in aere volitantes, qui & ipsi in pectoribus scribarum malitiæ suæ nidos fecerunt: vbi tota nequitiæ suæ germina procrearent. Hinc est quod vbi se diabolus Iudæ animo immiscuit, mox & concipit doli fructum, & crimen peperit proditoris. Videtis, quia scribam Christus non repulit volentem, sed fingentem prodidit & horruit præsumentem, Aut quare Christus, aut quare pietatis auctor, largitor salutis, istum venire volentem prohiberet, qui mox alium discipulum ire cupientem retinuit, ne abiret? *Alius, inquit, discipulus ait, Domine, permitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum, Iesus autem ait illi, sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Nunquid sic Christus negat vltimum pietatis obsequiũ? vetat extremum munus parentibus quod debetur? Non pietatis obsequium negat, sed diuinam præponit humanis affectibus seruitutem: audite quid discipulus dixerit, *Permitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum.* Hoc ei non primum esse debuit, sed secundum: terrenus pater cælesti postponendus est patri. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Hoc est dicere, me sequere ad contumeliam passionis, vt mecum possis ad resurrectionis gloriam peruenire. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Fidei filius ad domum perfidiæ cur rediret? Salutis proles perditum cum perditis cur defleret? Resurrectionis pignus ad sepulchra genitoris quid curaret. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Quomodo mortui sepeliunt mortuos suos? Fratres, ipse dixit, Ego sum vita. Quod est anima corpori, hoc est animæ Christus: sine anima corpus non viuit, non viuit anima sine Christo: recedente anima mox corpori fœtor, corruptio, putredo, vermis, cinis, horror, & omnia visu detestanda succedunt: discedente Deo, confestim venit in animam peccatorum fœtor, corruptio crimi-

Luc. 13.
1. Cor. 2.
Ioan. 14.

num virorum putredo, conſcientiæ vermis, vanitatem cinis, infidelitatis horror, & fit in corporis ſepulchro viuo funus animæ iam ſepultum. Accedebat ad cauſam, quòd cadauer
Mat. 9. perfidiæ perfidis agebatur obſequiis, & impietatis miniſterio pietas curabatur. *Ingreſſus, inquit, Ieſus domum principis videt ſymphoniam.* Nunquid tales piaculum de pietate non faciunt, qui ad luctum muſicam, ad funera ſuorum extranea lamenta conducunt? vbi verò planctus non eſt, ibi eſt empta & mercenaria cantilena. Mortuum non artifex fiſtula, ſed ſimplex plangit affectio. Chriſtus ergo diſcipulum ſuum non deeſſe voluit exequiis paternis, ſed prophanis luctibus noluit intereſſe.

De ſedata maris tempeſtate, Sermo XX.

ECcleſiaſticæ lectiones ſic diuino diſpenſantur arcano, vt & peritis ſcientiam conferant altiorem: & ſimplicibus ſalutaris intelligentiæ gratiam largiantur. Aſcendente, inquit, in nauiculam Chriſto, feciſſe motum magnum refertur auſa tempeſtas.
Mat. 8. *Aſcendente, inquit, eo in nauiculam, ſecuti ſunt eum diſcipuli eius, & ecce motus magnus factus eſt in mari, ita vt nauicula operitur fluctibus, ipſe autem dormiebat.* Mare quod pedibus Chriſti tumentia terga ſubmiſit, ſtrauit in plano vertices ſuos, motus frænauit, aſtrinxit fluctus: & per liquetem
Ioan. 6. viam ſaxa ſoliditate ſeruiuit, modo quid eſt quòd vſque ad periculum ſui ſæuit, furit, contendit auctoris? quid ipſe Chriſtus futurorum præſcius præſentium ſic videbatur ignarus, vt inſtātem procellam, tempeſtatis horam, tempus periculi non caueret: ſed inter vigilantes omnes tunc ſolus teneretur in ſomno, quando imminebat ſibi, ſuíſque tam grande diſcrimen? Fratres, gubernatoris peritiam non probat temperies ſerena, ſed procelloſa tempeſtas: blandiente aura, nauim regit vltimus nauta, in cõfuſione ventorum, primi quæritur ars magiſtri. Hinc eſt quod diſcipuli poſteaquam viderunt ſibi induſtriam nauticorum deperiiſſe, in ſe maria ſæuire, ſe fluctus perere, aduerſum ſe ventorum turbines conueniſſe, ad ipſum gubernatorem rerum, vectorem mundi, elementorum magiſtrum trepidi confugerunt, petentes, vt ſedaret fluctus, periculum ſummoueret, ſalutem redderet deſperatis. Denique vbi iuſſio ſola addixit mare, recuſsit ventos, tulit turbines, dedit quietem, nauigãtes ipſum eſſe om-

nium sentiunt, credunt, fatentur auctorem. Sed iam quod intus est proferamus. Vbi Christus Ecclesiæ suæ nauim mare sæculi transferaturus ascendit, gentium flabra, Iudæorū turbines, persecutorum procellę, vulgi nubes, dæmonum nebulæ, sic ruerunt, vt totius mundi fieret vna tempestas: Regum spumabant vndæ, feruebant potestatum fluctus, sonabat rabies traditorum, populorum gurgites rotabātur, perfidię notabantur scopuli, mugiebant litora Christiana, lapsorū naufragia vexabantur, & erat totius mundi vnum discrimen, vnúmque naufragium. *Tunc discipuli accedunt ad dominum, & suscitauerunt eum, dicentes: Domine, salua nos, perimus: & dicit eis Iesus, quid timidi estis modicæ fidei?* Suscitatus ergo à discipulis Christus, mare, hoc est, mundum, corripit: tranquillat orbem, reges mitigat, potestates placat, sedat fluctus, componit populos, Romanos efficit Christianos, ipsósq, executores verbi Christianæ fidei reddidit, qui fuerant persecutores nominis Christiani. Hanc tranquillitatem seruāt principes Christiani, Ecclesia tenet, habet Christianitas, gentilitas admiratur. *Tunc, inquit, surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Porro homines illi mirati sunt dicētes, qualis est hic, quia & venti & mare obediunt ei.* Discipuli sunt hi, qui accedūt ad dominum, qui suscitant eum, qui saluare se humili supplicatione deposcunt: homines verò dicuntur, qui elementa Christo taliter obedisse mirantur. Verè homines sunt, & sæculi homines, qui mirantur ad obedientiam Christi mundū sic esse conuersum, qui templorum vertices velut vndarum tumores stupent sic esse deiectos, qui idolorum spumas, dæmonum vident turbines sic fugisse: quos attonitos reddit Christiani nominis toto orbe profunda & diffusa tranquillitas. Et verè fratres, dormiente in morte Christo, in Ecclesia magna est extorta tempestas: resurgente à mortuis Christo, Ecclesiæ reddita est, sicut scriptum est, tranquillitas magna. Modo nos dormientem in nobis Christum toto præcordiorum gemitu, fidei voce, Christianis lachrymis, ploratu alto, apostolicis clamoribus excitemus, & dicamus: *Domine salua nos perimus.* Et quia lectio apte tempori conuenit, & sicut scriptum est: Aquilo durus ventus, nomine autē dexter vocatur: *Pro. 27.*
qui nobis gētes sic feras, sic amaras aduectat: hic ergo Aquilo ventus durus per dextrum per Africum, per austerum, per Eurum diffundit se Christi turbine, maria confundit, delet *Iuxta LXXX.*

aëra, montes deiicit, sorbet vrbes, prouincias mergit, totius orbis cogit vnum esse naufragium. Hinc est quòd nauicula Christi nunc tollitur ad cælum, nunc in trepidationum ima descendit, nunc Christi regitur viribus, nunc formidine iactatur, nunc operitur fluctibus passionum, nunc confessionũ remigiis enatat. Sed nos fratres iterum atque iterum clamemus: *Domine, salua nos, perimus.* Et reuera fratres si essemus vnum, & humanum corpus, si eos qui pereunt nostra esse viscera crederemus, afflictione ieiunii, precum gemitu, effusione fletuum, iugiter clamaremus: *Domine, salua nos, perimus.* Et studeremus nobis in nostris fratribus subuenire: nec furente gladio sanguinis nostri mare videremus in terris, nec tanta corporum, sed nec animarum iam naufragia sentiremus, atque humili voce precaremur, *Domine, salua nos, perimus.* Nec tamen vlla compassio, pietas vlla, vllus pauor, quicunque pudor nos, vel compunctio exsuscitat ad dolorem. Dei, dei est quod vrgemur malis, quòd verberamur semper, quòd gẽtes valent, quod ruit grando, quod rubigo inficit, quod impietas potest, quod dominantur morbi, quod sæuit mors, quod tremit terra: nos tamen nec tremimus, nec timemus, nec declinamus à malis, nec appetimus bona. Auaritia furit, anhelat pompa, iniquitas placet, aliena delectant, sed nostra pereunt: Dei flagella veniunt, sed nostræ prouocant culpæ. Si Deus iustus, vtique nostri misericors. Fratres reuertamur ad dominũ, vt reuertatur ad nos Deus: renunciemus malis, vt respõdeant bona: seruiamus Deo bono, vt non malis gentibus, & potestatibus iniquis seruiamus, Christo domino, ac gubernatore nos auxiliante, honor cuius & maiestas sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

De eadem, *Sermo* XXI.

QVoties Christus nostra dormit in naui, & ignauiæ nostræ somno soporatur in corpore irruit procella tota confusione ventorum, sæuiunt minaces vndæ, & dum spumosis fluctibus sępius eleuantur & decidunt, amara nauigãtibus gignunt expectatione naufragia: sicut præsens euangelistæ lectio declarauit, dicens: *Et ait illis Iesus illa die, cum sero*
Mar. 4. *esset factum, transeamus contra, & dimittentes turbam, assumunt eum, ita, vt erat in naui. Et ait illis Iesus illa die.* Qua die? Illa nempe
Isaie 2. qua iuxta Isaiam, consurgit cõfringere terram: Illa die, qua tota mundanæ lucis claritas vesperascit: illa, qua imminẽte

tentationum nocte crebrescunt imagines fugiendæ vanitatum. *Cum sero esset factum.* Sero tunc est, cum tempus extremum, & hora nouissima sensibus humanis confusiones rerum nunciant quæ procedunt. *Transeamus contra.* De terrenis ad cælestia: de præsentibus ad futura. Et bene contra, quia diuina semper contraria sunt humanis: dum ista subiectos attrahunt ad fragilitatem, ad virtutem illa qui sequuntur, attollunt. *Et dimittentes turbam.* Dimittunt turbam, qui popularem auram & vulgum deserunt incerto semper iudicio peruagantem: neque addicti rumoribus humanis à virtutis itinere retardantur, sed de bono conscientiæ stabiles, & securi laudum, & derogationum mendaces fluctus Christo comitante pertranseunt. *Et assumunt eum, inquit, ita, vt erat in naui.* Quid hoc? Aliter est Christus in cælo, aliter habetur Christus in naui, aliter in maiestate patris, aliter in hominis humilitate sentitur, aliter coęternus patri, aliter ætatum nostrarum gradibus cernitur temporalis, aliter nostro dormit in corpore, aliter in sui vigilat spiritus sanctitate. *Assumunt eum, ita, vt erat, inquit, in naui.* Laus fidei est, ita Christum recipere vt est, & habetur in naui, hoc est in Ecclesia: vbi natus, vbi adoleuit, vbi passus, vbi crucifixus, vbi sepultus, vbi ascendisse in cælum, patris ad dexteram consedisse, vnde viuorum & mortuorum iudicem esse venturum singularis salutis est confiteri: qui taliter in naui nostra Christum confessus assumpserit, & si tunditur fluctuum scandalis, non tamen periculis mergitur, & operitur vndarum. *Et facta est, inquit, procella magna venti, & fluctus mittebat in nauim, ita, vt adimpleretur nauis.* Et facta est procella magna: non ausa est explorare domini dormientis virtutem, sed discipulorum pulsare fidem, timorem prodere, vt auctori suo quantum seruitutis deberet ostenderet. *Et erat, inquit, in puppi dormiens.* Ad dormientem confugiunt vigilantes: & credunt obsistere sæuientibus elementis eum, cui somnum dominari sua compassione conspiciunt: contemplantur irruisse taliter humanæ necessitatis soporem, vt nec fragore maris, nec clamore fluctuum, nec extremo imminente naufragio potuerit suscitari. Et vbi est illud: Ecce non dormitabit neque abdormiet, qui custodit Israel? Per se non dormit, neque sibi dormitat maiestas expers lassitudinis, quietis ignata: sed totum per me mihi agit, qui quo-

Isa. 24.

Psal. 12.

ſepulchris? Odor paradiſi quid tibi cum fœtore? Quos de cælo deieciſti, quos de paradiſo excluſiſti, quibus nunc tollis vrbes, regiones habitabiles negas, permitte inhabitare nos vel ſepulchra: & ſi nos perſecutione tanta digni ſumus, tu tāta non es dignus iniuria. *Quid nobis & tibi*? Quid? quòd iudici, & reo: quòd vindici, & pœnali: quòd Regi, & deſertori. *Quid nobis & tibi fili Dei*? Hoc dicunt poſſeſſori fures, hoc domino prædones: tenent ſpolia: prędam geſtant: & quid ſibi cum eo ſit qui ſua repoſcit interrogant. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Quid? vt reddatis homines, mundum reſtituatis auctori: & veniente creatore ſciatis vobis in creaturis amplius nil licere. *Quid nobis & tibi fili Dei? Veniſti ante tēpus torquere nos?* Quid nobis & tibi? Et vobis cum hominibus quid? Quid nobis & tibi fili dei? Agnoſcunt, agnoſcunt deum, iudicem confitentur. clamant iudicium ſe debere, & de tempore præſcribunt. *Quid nobis & tibi fili Dei? Veniſti ante tempus torquere nos?* Auctori temporum tempus opponunt. *Veniſti ante tempus torquere nos?* De tempore ſic queruntur, quaſi ipſum cum tēpore fecerint, vt viuos condiderint in ſepulchris. *Veniſti ante tempus torquere nos?* Tempus abſcindit, præuenit mortem, ſepelit viuos crudelitas immatura: & de tempore queritur, quaſi ante tempus habere debuerit: & non vt exorta eſt mox puniri: de tempore cauſatur nequita ſæculi indurata. Malis patientia breuis eſt, bonis tarda vltio: quod læſis longum eſt, anguſtum eſt ad lædentes. *Erat, inquit, non longè ab eis grex porcorum multorum paſcens. Dæmone autem rogabant eum dicentes, Si eiicis nos, mitte nos in gregem porcorum.* Digna petit indigna ſeruitus. *Mitte nos in gregem porcorum.* De monumentis mitti ſe præcatur in porcos nequitia: quia fœtores amittere neſcit, ſed mutare, *Mitte nos in gregem porcorum.* Cœnum petūt ruentes cælo: poſt ætherias habitationes ambiunt volutabra porcorum. *Mitte nos in gregem porcorum.* Grex in gregem mittitur, vt prodatur dęmonum multitudo: vt appareat hoc duos portaſſe homines, quòd numeroſitas nō valuit ſufferre porcorum. *Ait illis, Ite, at illi exeuntes abierunt in porcos: & ecce impetu abiit totus grex per præceps in mare, & mortui ſunt in aquis.* Traditur vile pecus non pro voluntate dęmonum, ſed vt tali facto innoteſcat, quomodo in homines ſęuiunt, quomodo quęrunt mortes hominum, qui ſic porcos vt perderēt quæſierunt. Dęmones omne quod eſt agitur, mouetur, viuit, ardent

ardent perdere, non habere. Ne quis ergo talis fieri homo præsumat, humano generi inimicitia vetus, fixa ita, malitia destinata est. Dæmones nisi victi non cedunt, lædere non valent nisi iussi. Traditur ergo vile pecus, vt luceat dęmonibus in homines nil licere, quibus in porcos iussum est vt liceret. Nos ergo aut vitiis nostris faciamus, vt illi accipiãt potestatem nocendi, aut virtutibus subiecta nobis dæmonum colla Christo triumphante calcemus.

De dæmoniaco. Sermo XVII.

Mar. 5.

VEnisse dominum trans fretum in regionem Gerasenorum, & exeunti ei de naui statim occurrisse hominem de monumentis habentem spiritum immundum, catenis & compedibus vinctum, Euangelico hodie sermone cognouimus, qui domicilium haberet in monumentis. Auctor mortis mortis incubat mansiones: & humanæ necis auidus, quos crudelitate sua occidere non potest: viuos gestit feraliter funerare: sæuit, furit interitus nostri auarus exactor: cui pœna est quòd homo nascitur: quòd tardius moritur, cruciatur: hominis hanc ipsam breuissimam vitam emendare horrida nititur per sepulchra: confusus hostis, & ad vtrunque peruersus ingerit sepulchris viuos, mortuis apponit cibos, mera fundit, vt & viuos enecet, & mortuos inquietet. Catenis & compedibus vinctus tenebatur homo: vinctus alieno crimine, & habitatoris scelere habitaculum innocens torquebatur. Diaboli culpa hominis redundabat ad pœnam: & prædæ miseriis prædo saginabatur inclusus: nec facientem, sed patientem miserabilis exponit inuidia. Huic morbo cupiens dominus subuenire, transfretat mare: hoc est, fluctantis mundi terminos corporis nostri nauigio transmittit, ad littora peruenit salutis nostrę repleta naufragiis, & regionẽ cęcis ignorantiæ tenebris infusam lucis suæ splendore perfundi, callidi hostis deprehẽsurus insidias: ipsúmque principem nequitiæ spiritualis cũ suis legionibus regia potestate fugaturus. vt tandẽ reddat liberos, quos diu tenuit potestas inimica captiuos. *Videns, inquit, Iesum à longè cucurrit, & adorauit eum, & clamans voce magna dixit, Quid mihi & tibi Iesu fili summi? Adiuro te per Deum, ne me torqueas.* Ad nutum Christi conuersus est ordo pœnarum, antè latrocinante diabolo homo vexabatur innocuus: nũc homo currit, sed diabolus incurrit: inclinatur caro, sed immundus iacet, & prosternitur spiritus. *Cucurrit, &*

Matt, 4. *adorauit eum.* Quid est diabole, quem trina tentatione prouocabas ad lapsum, quem promissione regni vt te adoraret subdolus ambiebas, nunc tremens & miserandus prolaberis, & adoras? Ecce qui honores omnes regni promittebat & gloriç, habitare fœtidis corruptione cadauerum reperitur in tumulis. Sic, sic iste decipit cum promittit: vt ad inferna secũ pertrahat, cum de supernis se consolantes fallax promissor illudit. *Quid mihi & tibi fili Dei summi?* Nam & modo vt adulator, non vt deuotus & obsequẽs hic adorat, euadere cupiẽs pœnam, prędam perdere pertimescens. Credit infœlix vt eũ quem tentatione vincere, quem muneribus nequiuit inflectere, possit adulatione pulsare: sed ille cõsueuit vinctos absoluere, reuocare captiuos, nec acquisitos, sed conditos à se sibi restituere terminos, hostem libera virtute percellere, nec factione pellaci inimicum suorum requirere possessorem. *Et clamans voce magna dixit, Quid mihi & tibi Iesu filij Dei summi? adiuro te per Deum ne me torqueas.* Quid agit? quid patitur fragilitas humana talibus & tantis subiecta miseriis? Ecce diabolus patrona voce hominis hominem periturus inclamat: & tota membra hominis hosti suo suam militant in ruinã. *Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi?* Quid mihi & tibi? quod puniendo, & iudici. quòd regi & desertori, quòd inuasori & domino. *Quid mihi & tibi fili Iesu Dei summi?* Si agnoscis filium, vtique non nescis hęredem. si hæredem nosti, hæreditatem rapere cur præsumis? *Adiuro te per deum, ne me torqueas.* Timet tergiuersator, & simulat: fatetur filium: sed ne deus intelligatur solita arte cõtendit adiurat deum per deum, vt alterum videri ipsum faciat, vt astantium decipiat & fallat auditum. *Interrogabat eum Iesus, quod tibi nomen est?* Interrogat, non ignorat, sed implet iudicem: seruat ordinem cognitoris, nomen interrogat, vt de conditione discutiat, iudicet de reatu, addicat de crimine, deum se esse data sententia perdemõstret. *Respondit, legio, quia multi sumus.* Christi interrogatio nostram ignorantiam sic depellit: nobis aperit quod latebat: ad vnum legio: Euidens est desidia militis, si deserat aciem, si gressum retrahat, si confligere pertimescat, vbi vnũ numeroso hoste fortiorem peruidet esse captiuum. Ad præsentiã regis isti quid sunt, qui vt vnum, & nec dum tyronem caperẽt, toto cohortis suæ agmine conuenerunt? vbi essent si vexillũ ibi iam crucis, si Christi signa vidissẽt? Age Christiane, incre

de securus, manus tanta, & tam multa quę sic metuit inermem, procul fugiet, si videat, si sentiat, si cognoscat armatũ. *Deprecabantur eum spiritus dicentes, mitte nos in porcos.* Vide vbi satanas sedem desiderat collocare: de sepulchris in porcos semel infectus putredine, habitacula fœtida & immunda perquirit: sordibus delectatur, & cœno, qui vtique semper fœtore criminum, & squallore pascitur vitiorum. Sed sic est odor eius tartareus & crudelis, vt cum nec porcorum natura sufficeret sustinere: denique demergi in mari & fluctibus maluit deperire, quàm eius immunditiam pati, & putredinem tolerare: aut quid possunt præsumere dæmones, qui nec porcos quidem contingere pręualent, nisi eos potestas diuina permiserit? Miser est qui relicto iudice frustra carnificis requirit fauorem: qui nec vexare, nec parcere, nec minuere potest tormenta, nec addere: sed facit totum addictus ipse verbero ad ius, & arbitrium iudicantis.

De Socru Petri. Sermo XVIII.

HOdierna lectione didicit attentus auditor, quare cæli dominus, restaurator vniuersorum, terrenas & seruiles intrauerit mansiones. Sed nihil mirum si ad omnia dignanter accessit, qui clementer venerat omnibus subuenire. *Cum venisset, inquit, Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem & febrientem.* Videtis quæ res ad domũ Petri inuitauerit Christum: vtique non discumbendi voluptas, sed iacentis infirmitas: non prandendi necessitas, sed salutis occasio, diuinæ virtutis opus, non humani pompa conuiuii. In domo Petri non vina, sed lachrymæ fundebantur: turbabat ibi familiam non cura conuiuij, sed cura languentis: febris ibi, nõ edacitas æstuabat. Vnde illuc Christus nõ epulas percepturus, sed vitam redditurus intrauit, deus quærit homines, non humana: cælestia dare cupit, non concupiscit inuenire terrena: Christus ergo recepturus nos, nõ nostra quę siturus aduenit. *Cum venisset, inquit, in domum Petri, vidit socium eius iacentem & febrientem.* Ingressus in domum Petri, Christus ad quod venerat, vidit, non aspexit qualitatem domus non occurrentiũ turbas, non salutantium pompam, non familię concursum: certè non ipsum pręparationis ornatũ, sed inspexit gemitũ languentis: febrientis attendit incendium, vidit periculum desperatæ: & statim man' ad opus sucę deitatis extẽdit: nec antè ad humana discubuit Christus, quàm mulier quæ iacebat,

Matt. 8.

usque febrientem: & ideo tenuit manum eius, quia non tantum verbo, sed & manibus Iudaicę gentis operatur salutem: audi Prophetam, deus autem rex noster ante sęcula operatus est salutem in medio terræ. *Tenuit manum eius*. Vt antè Prophetarum sanguine manus eius mūdaretur, quàm ministrationis ecclesiasticæ sumeret sacramentum. *Et surrexit, & ministrauit ei*. Hinc est quod erecta est quæ iacebat, & ministrat Christo, dum sanctificat manus suas modo in operibus bonis, quas antè malis operibus polluebat. *Vespere, inquit, facto obtulerunt ei multos dæmonia habentes, & eiiciebat spiritus verbo*. Hoc humanitus quomodo intelligi potest, vt cōtempto die, vespere multos, & malè saucios salutis auidi ad salutis remedia baiularent? Sed vespere est, cum finitur dies sęculi: mundus à luce temporum cum declinat. Sero lucis redditor venit, vt nobis gentibus, qui in nocte venimus sęculorum, diē redderet sempiternum. *Vespere autem facto, obtulerunt ei multos dæmonia habentes*. Vespere, hoc est, nouissimo tempore nos gentes offert deo Apostolorum pia & solennis deuotio: & pelluntur à nobis dęmones, qui nobis idolorum cultibus imperabant: audi Prophetam, Omnes dij gentiū dęmonia. Ignorantes enim vnum deum innumeris diis seruiebamus sacrilega & sordidissima seruitute. *Et eiiciebat spiritus verbo*. Quia ad nos Christus carne non venit, venit verbo: vbi ergo venit fides ex auditu, auditus per verbum, nos fecit liberos dęmoniaca seruitute: dæmones reddidit ex impia dominatione captiuos. Hinc est quòd dęmones sub manibus nostris torquentur imperantibus nobis, qui nos subiiciebant lignis, lapidibus addicebant, & vacuas quotidie figuras inani timore vexabant. Modo est fratres, ne nos infidelitas ad eorum reuocet seruitutem: non laqueemur auguriis, non diuinatione fallamur, nō capiamur sortibus, non à manibus inducamur, non seducamur mortibus, non pestibus anhelantibus captiuemur: sed nos nostrósque actus commendemus domino: committamus patri, credamus deo, quia tempus hominum sicut deus agit & ideò sicut pater actus dirigit filiorum, & vt dominus curam familiæ non relinquit.

Psal. 73. *Psal. 95.* *Rom. 10.*

De scriba cui Christus sequi se non permisit.

Sermo XIX.

HOdie Euangelista sic cœpit. *Videns, inquit, Iesus turbas multas circa se, iussit ire trans fretum*. Quoties circa do-

minũ se indocilis turba diffundit, & iactatur in conscientiæ procella, quietem deserit, petit fluctus, portũ deserit, naufragia intrat, ad excelsa contendens mergitur in profundũ tunc Christus hoc mare talibus turbatũ turbis trãs-fretari iubet. *Videns, inquit, Iesus turbas multas circa se, iussit ire trans-fretũ* Non vt fugeret homines qui hominum venerat ad salutẽ, sed insipientibus inducias dat credendi: errantes vt reuertantur expectat, patientiam præbet, & veniam, qui non vult proferre sententiam: sustinet contumaces, qui vult non perdere, sed saluare quod fecit. *Accedens, inquit, vnus ex scribis ait illi, Magister, sequar te quocunque ieris.* Decipit, nõ accedit, qui promittit dominum incautè sequi. Sed ad omnia posse quis promittit? Dixisset cautius sequar te quocunque iusseris: humanius certè, quocunque volueris. *Sequar te quocunque ieris.* Sic dicit qui inter se & dominum quid intersit ignorat: sic dicit qui Christum deum non intelligit, sed magistrum. *Sequar te quocunque ieris.* Petrus per mare sequitur, sed submergitur: ad passionem sequitur, sed negat. Et si Petrus sic deficit, sic succumbit ad pauca: iste qui est qui se ad omnia sequi dominum sic promittit? *Sequar te quocunque ieris.* Sic dicit iste, quasi posset cum Christo subire cõflictum, ignominiam crucis adire per gloriã, intrare mortis arcem, mortẽ mortificare per mortem penetrare ignotos tartari sinus, dirumpere inferni vincula, sæculis iam duratas animas oblitas ad lucẽ propria reuocare per corpora, concutere terram, saxa scindere, sepulchra reserare, educere sepultos ab inferis, testes suæ resurrectionis afferre. Adhuc adiiciat iste ire quocunque vadit Christus, supersedeat humeris angelorum, conscendat cælos, considеat patri, apicem teneat omnium cælestium dignitatum, ad ista Christum, ad hæc dominũ, scriba stultus, superbus vernula, sequi se dominũ cur promittit? Sed accipit à Christo tam dignũ pro tanta præsumptione respõsum: *Vulpes foueas habent, & aues cæli nidos: filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Quid est hoc? Vulpis viribus infirma, calliditate potẽs, inuẽtrix doli, fraudis artifex, simulationis magistra, simplicitatis vacua, plena strophis, auium domesticarum prædo, tectis familiaribus inimica: meritò hanc Christus in typum format Herodis principis Iudæorum, qui pristinæ libertatis oblitus, sub Romana potestate consistens, dominabatur arte: calliditate regnabat, imperabat fraude, præsidebat dolis, si-

mulatione pollebat: & quia ab exteris gentibus non valebat referre prædam, familiarem plebem, vernaculos populos, velut aues domesticas deuorabat. Probat hoc Christus quando Herodi mandat, Ite, dicite vulpi illi. Veré vulpis, qui regnum dolis rapit, quod nec nascendo meruit, nec viuendo. Hic ergo Herodes in cordibus scribarum vsque ad necem Christi foueas sibi suorum scelerum collocauit: nec reliquit locum vbi Christus caput suum, quòd Deus est, reclinaret. *Vulpes foueas habent, & aues cæli nidos.* Aues hic quoque appellat dæmones in aere volitantes, qui & ipsi in pectoribus scribarum malitiæ suæ nidos fecerunt: vbi tota nequitiæ suæ germina procrearent. Hinc est quod vbi se diabolus Iudæ animo immiscuit, mox & concipit doli fructum, & crimen peperit proditoris. Videtis, quia scribam Christus non repulit volentem, sed fingentem prodidit & horruit præsumentem, Aut quare Christus, aut quare pietatis auctor, largitor salutis, istum venire volentem prohiberet, qui mox alium discipulum ire cupientem retinuit, ne abiret? *Alius, inquit, discipulus ait, Domine, permitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum, Iesus autem ait illi, sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Nunquid sic Christus negat vltimum pietatis obsequiũ? vetat extremum munus parentibus quod debetur? Non pietatis obsequium negat, sed diuinam præponit humanis affectibus seruitutem: audite quid discipulus dixerit, *Permitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum.* Hoc ei non primum esse debuit, sed secundum: terrenus pater cælesti postponendus est patri. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Hoc est dicere, me sequere ad contumeliam passionis, vt mecum possis ad resurrectionis gloriam peruenire. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Fidei filius ad domum perfidiæ cur rediret? Salutis proles perditum cum perditis cur defleret? Resurrectionis pignus ad sepulchra genitoris quid curaret. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Quomodo mortui sepeliunt mortuos suos? Fratres, ipse dixit, Ego sum vita. Quod est anima corpori, hoc est animæ Christus: sine anima corpus non viuit, non viuit anima sine Christo: recedente anima mox corpori fœtor, corruptio, putredo, vermis, cinis, horror, & omnia visu detestanda succedunt: discedente Deo, confestim venit in animam peccatorum fœtor, corruptio crimi-

Luc. 13.

1. Cor. 2.

Ioan. 14.

num virorum putredo, conſcientiæ vermis, vanitatem cinis, infidelitatis horror, & fit in corporis ſepulchro viuo funus animæ iam ſepultum. Accedebat ad cauſam, quòd cadauer perfidiæ perfidis agebatur obſequiis, & impietatis miniſterio pietas curabatur. *Ingreſſus, inquit, Ieſus domum principis vidit ſymphoniam.* Nunquid tales piaculum de pietate non faciunt, qui ad luctum muſicam, ad funera ſuorum extranea lamenta conducunt? vbi verò planctus non eſt, ibi eſt empta & mercenaria cantilena. Mortuum non artifex fiſtula, ſed ſimplex plangit affectio. Chriſtus ergo diſcipulum ſuum non deeſſe voluit exequiis paternis, ſed prophanis luctibus noluit intereſſe.

Mat. 9.

De ſedata maris tempeſtate, *Sermo* XX.

ECcleſiaſticæ lectiones ſic diuino diſpenſantur arcano, vt & peritis ſcientiam conferant altiorem: & ſimplicibus ſalutaris intelligentiæ gratiam largiantur. Aſcendente, inquit, in nauiculam Chriſto, feciſſe motum magnum refertur auſa tempeſtas. *Aſcendente, inquit, eo in nauiculam, ſecuti ſunt eum diſcipuli eius, & ecce motus magnus factus eſt in mari, ita vt nauicula operitur fluctibus, ipſe autem dormiebat.* Mare quod pedibus Chriſti tumentia terga ſubmiſit, ſtrauit in plano vertices ſuos, motus frænauit, aſtrinxit fluctus: & per liquētem viam ſaxa ſoliditate ſeruiuit, modo quid eſt quòd vſque ad periculum ſui ſæuit, furit, contendit auctoris? quid ipſe Chriſtus futurorum præſcius præſentium ſic videbatur ignarus, vt inſtātem procellam, tempeſtatis horam, tempus periculi non caueret: ſed inter vigilantes omnes tunc ſolus teneretur in ſomno, quando imminebat ſibi, ſuíſque tam grande diſcrimen? Fratres, gubernatoris peritiam non probat temperies ſerena, ſed procelloſa tempeſtas: blandiente aura, nauim regit vltimus nauta; in cōfuſione ventorum, primi quæritur ars magiſtri. Hinc eſt quod diſcipuli poſteaquam viderunt ſibi induſtriam nauticorum deperiiſſe, in ſe maria ſæuire, ſe fluctus petere, aduerſum ſe ventorum turbines conueniſſe, ad ipſum gubernatorem rerum, vectorem mundi, elementorum magiſtrum trepidi confugerunt, petentes, vt ſedaret fluctus, periculum ſummoueret, ſalutem redderet deſperatis. Denique vbi iuſſio ſola addixit mare, recuſsit ventos, tulit turbines, dedit quietem, nauigātes ipſum eſſe om-

Mat. 8.

Ioan. 6.

nium ſentiunt, credunt, fatentur auctorem. Sed iam quod intus eſt proferamus. Vbi Chriſtus Eccleſiæ ſuæ nauim mare ſæculi transferaturus aſcendit, gentium flabra, Iudæorũ turbines, perſecutorum procellę, vulgi nubes, dæmonum nebulæ, ſic ruerunt, vt totius mundi fieret vna tempeſtas: Regum ſpumabant vndæ, feruebant poteſtatum fluctus, ſonabat rabies traditorum, populorum gurgites rotabãtur, perfidie notabantur ſcopuli, mugiebant litora Chriſtiana, lapſorũ naufragia vexabantur, & erat totius mundi vnum diſcrimen, vnúmque naufragium. *Tunc diſcipuli accedunt ad dominum, & ſuſcitauerunt eum, dicentes: Domine, ſalua nos, perimus: & dicit eis Ieſus, quid timidi eſtis modicæ fidei?* Suſcitatus ergo à diſcipulis Chriſtus, mare, hoc eſt, mundum, corripit: tranquillat orbem, reges mitigat, poteſtates placat, ſedat fluctus, componit populos, Romanos efficit Chriſtianos, ipſóſq, executores verbi Chriſtianæ fidei reddidit, qui fuerant perſecutores nominis Chriſtiani. Hanc tranquillitatem ſeruãt principes Chriſtiani, Eccleſia tenet, habet Chriſtianitas, gentilitas admiratur. *Tunc, inquit, ſurgens imperauit ventis & mari, & facta eſt tranquillitas magna. Porro homines illi mirati ſunt dicẽtes, qualis eſt hic, quia & venti & mare obediunt ei.* Diſcipuli ſunt hi, qui accedũt ad dominum, qui ſuſcitant eum, qui ſaluare ſe humili ſupplicatione depoſcunt: homines verò dicuntur, qui elementa Chriſto taliter obediſſe mirantur. Verè homines ſunt, & ſæculi homines, qui mirantur ad obedientiam Chriſti mundũ ſic eſſe conuerſum, qui templorum vertices velut vndarum tumores ſtupent ſic eſſe deiectos, qui idolorum ſpumas, dæmonum vident turbines ſic fugiſſe: quos attonitos reddit Chriſtiani nominis toto orbe profunda & diffuſa tranquillitas. Et verè fratres, dormiente in morte Chriſto, in Eccleſia magna eſt extorta tempeſtas: reſurgente à mortuis Chriſto, Eccleſiæ reddita eſt, ſicut ſcriptum eſt, tranquillitas magna. Modo nos dormientem in nobis Chriſtum toto præcordiorum gemitu, fidei voce, Chriſtianis lachrymis, ploratu alto, apoſtolicis clamoribus excitemus, & dicamus: *Domine ſalua nos perimus.* Et quia lectio apte tempori conuenit, & ſicut ſcriptum eſt: Aquilo durus ventus, nomine autẽ dexter vocatur: *Pro. 27.* qui nobis gẽtes ſic feras, ſic amaras aduectat: hic ergo Aquilo *Iuxta* ventus durus per dextrum per Africum, per auſterum, per *LXX.* Eurum diffundit ſe Chriſti turbine, maria confundit, delet

aëra, montes deiicit, sorbet vrbes, prouincias mergit, totius orbis cogit vnum esse naufragium. Hinc est quòd nauicula Christi nunc tollitur ad cælum, nunc in trepidationum ima descendit, nunc Christi regitur viribus, nunc formidine iactatur, nunc operitur fluctibus passionum, nunc confessionũ remigiis enatat. Sed nos fratres iterum atque iterum clamemus: *Domine, salua nos, perimus.* Et reuera fratres si essemus vnum, & humanum corpus, si eos qui pereunt nostra esse viscera crederemus, afflictione ieiunii, precum gemitu, effusione fletuum, iugiter clamaremus: *Domine, salua nos, perimus.* Et studeremus nobis in nostris fratribus subuenire: nec furente gladio sanguinis nostri mare videremus in terris, nec tanta corporum, sed nec animarum iam naufragia sentiremus, atque humili voce precaremur, *Domine, salua nos, perimus.* Nec tamen vlla compassio, pietas vlla, vllus pauor, quicunque pudor nos, vel compunctio exsuscitat ad dolorem. Dei, dei est quod vrgemur malis, quòd verberamur semper, quòd gẽtes valent, quod ruit grando, quod rubigo inficit, quod impietas potest, quod dominantur morbi, quod sæuit mors, quod tremit terra: nos tamen nec tremimus, nec timemus, nec declinamus à malis, nec appetimus bona. Auaritia furit, anhelat pompa, iniquitas placet, aliena delectant, sed nostra pereunt: Dei flagella veniunt, sed nostræ prouocant culpæ. Si Deus iustus, vtique nostri misericors. Fratres reuertamur ad dominũ, vt reuertatur ad nos Deus: renunciemus malis, vt respõdeant bona: seruiamus Deo bono, vt non malis gentibus, & potestatibus iniquis seruiamus, Christo domino, ac gubernatore nos auxiliante, honor cuius & maiestas sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

De eadem, *Sermo* XXI.

QVoties Christus nostra dormit in naui, & ignauiæ nostræ somno soporatur in corpore irruit procella tota confusione ventorum, sæuiunt minaces vndæ, & dum spumosis fluctibus sępius eleuantur & decidunt, amara nauigãtibus gignunt expectatione naufragia: sicut præsens euangelistæ lectio declarauit, dicens: *Et ait illis Iesus illa die, cum sero*
Mar. 4. *esset factum, transeamus contra, & dimittentes turbam, assumunt eum, ita, vt erat in naui. Et ait illis Iesus illa die.* Qua die? Illa nempe
Isaie 2. qua iuxta Isaiam, consurgit cõfringere terram: Illa die, qua tota mundanæ lucis claritas vesperascit: illa, qua imminẽte

tentationum nocte crebrescunt imagines fugiendæ vanitatum. *Cum sero esset factum.* Sero tunc est, cum tempus extremum, & hora nouissima sensibus humanis confusiones rerum nunciant quæ procedunt. *Transeamus contra.* De terrenis ad cælestia: de præsentibus ad futura. Et bene contra, quia diuina semper contraria sunt humanis: dum ista subiectos attrahunt ad fragilitatem, ad virtutem illa qui sequuntur, attollunt. *Et dimittentes turbam.* Dimittunt turbam, qui popularem auram & vulgum deserunt incerto semper iudicio peruagantem: neque addicti rumoribus humanis à virtutis itinere retardantur, sed de bono conscientiæ stabiles, & securi laudum, & derogationum mendaces fluctus Christo comitante pertranseunt. *Et assumunt eum, inquit, ita, vt erat in naui.* Quid hoc? Aliter est Christus in cælo, aliter habetur Christus in naui, aliter in maiestate patris, aliter in hominis humilitate sentitur, aliter coæternus patri, aliter ætatum nostrarum gradibus cernitur temporalis, aliter nostro dormit in corpore, aliter in sui vigilat spiritus sanctitate. *Assumunt eum, ita, vt erat, inquit, in naui.* Laus fidei est, ita Christum recipere vt est, & habetur in naui, hoc est, in Ecclesia: vbi natus, vbi adoleuit, vbi passus, vbi crucifixus, vbi sepultus, vbi ascendisse in cælum, patris ad dexteram consedisse, vnde viuorum & mortuorum iudicem esse venturum singularis salutis est confiteri: qui taliter in naui nostra Christum confessus assumpserit, & si tunditur fluctuum scandalis, non tamen periculis mergitur, & operitur vndarum. *Et facta est, inquit, procella magna venti, & fluctus mittebat in nauim, ita, vt adimpleretur nauis.* Et facta est procella magna: non ausa est explorare domini dormientis virtutem, sed discipulorum pulsare fidem, timorem prodere, vt auctori suo quantum seruitutis deberet ostenderet. *Et erat, inquit, in puppi dormiens.* Ad dormientem confugiunt vigilantes: & credunt obsistere sæuientibus elementis eum, cui somnum dominari sua compassione conspiciunt: contemplantur irruisse taliter humanæ necessitatis soporem, vt nec fragore maris, nec clamore fluctuum, nec extremo imminente naufragio potuerit suscitari. Et vbi est illud: Ecce non dormitabit neque abdormiet, qui custodit Israel? Per se non dormit, neque sibi dormitat maiestas expers lassitudinis, quietis ignata: sed totum per me mihi agit, qui quo-

Isa. 24.

Psal. 12.

ties speciem sui actus, sui vultus immutat, toties nostrarum varietates arguit, & culpas animarum: audi prophetam dicē-
Psal. 10. tem, Palpebrę eius interrogant filios hominū. Videte quemadmodum dei oculi clauduntur, ne videant eos, vt vindicēt,
Psal. 50. qui delinquunt: Auerte, inquit, faciem tuam à peccatis meis: & iterum patent, vt currentes incitent, lassescentes erigār, respiciant supplicantes. Hic ergo domini somnus explorat discipulorum fidem, dubitationem prodit: & modicæ eos credulitatis aperit esse, qui non modo in se tantum, sed in ipsum authorem credunt posse elemēta consurgere. *Fluctus, inquit, mittebatur in nauim.* Quia dominicam nauē, quantum extrinsecus quatiunt, & infundunt vndæ gentium moles: tantū intrinsecus tumidi hæreticorum irruunt & desæuiunt fluctus. Hanc tempestatem beatus Paulus se pertulisse declarat, cùm
2. *Cor.* 7. dicit, Foris pugnæ, intus timores. *Ita, vt adimpleretur nauis.* Merito spumosis fluctibus Euangelista refert fuisse nauem repletam: cum tot pene hæreses ecclesia patiatur, quot diuinæ legis legimus esse quæstiones. *Et erat, ait, ipse in puppi, dormiens super ceruicale, & excitant eum, & dicunt ei, Magister, non ad te pertinet: quia perimus? & exurgens, comminatus est vento, & dixit mari: tace, & obmutesce: & cessauit ventus, & facta est tranquillitas magna. Et ait illis, quid timidi estis? necdum habetis fidem?* Dum factum pandit lectio, tempus commendat exemplo. Siquidem magna, & satis grauis imminet procellosa tempestas, dum se vndique furens, ac perniciosus ingerit turbo vētorum: maria mugiunt: ipsæ quoque insulæ funditus subruuntur, & tristi sonitu litora vniuersa feriuntur. Sed quia, vt diximus, Christus nostra dormit in naui, accedamus ad eum magis fide, quàm corpore: & pulsemus eum plus opere misericordię, quàm desperantium tactu: suscitemus non insolenti strepitu, sed clamore spiritualium canticorum: non murmuratione improba, sed supplicatione peruigili: demus deo aliquid temporis vitæ nostræ, ne totam diē infœlix ista vanitas, & solicitudo miseranda consumat: ne noctem totam perniciosus somnus, & inanis sopor expēdat, sed itidem pars diei & noctis ipsi tēporum deputetur authori. Vigila homo, vigila, habes exēplum, vt quod tibi gallus impendit hospiti, tu tuo exhibeas creatori: præsertim cum tibi ille insonat profuturus, cum te ad opus suscitat, cum diem nunciat iam vicinum: quāto magis hymnis cælestibus te deum desuper-

na sede tuam suscitare conuenit in salutem, audi prophetam dicentem, De nocte spiritus meus vigilat ad te deus. Et Psalmista: Manibus meis nocte coram eo, & non sum deceptus. Diei vero tria tempora idem Psalmista deo admonet deputanda, dicens, Vespere, & mane, & meridie narrabo, & annunciabo, & exaudiet vocem meam. Per quæ tria tempora dum Daniel Deo sedulus supplicaret, impetrauit non solum præscientiam futurorum, sed & captiuæ diu gentis suæ meruit libertatē. Dicamus ergo quod Prophera: Exurge, quare obdormis domine? Exurge, & ne repellas vsque in finem. Dicamus cùm Apostolis: *Magister, non ad te pertinet, quia perimus?* Et vere magister, quia non solum factor est omniū elementorum, sed etiam moderator & rector est: qui cum nos audierit, cum fuerit euigilare dignatus, planabūtur vndæ, & tumidi fluctus sternentur, & colles: venti diffugient, peribit procella, & tempestas ista quæ imminet, & magna tempestas in tranquillitatem maximam commutabitur. *Isaiæ. 26. Iuxta. LXX. Psal. 76. Psal. 54. Dan. 6. Psal. 43.*

De terrenorum cura despicienda, déque seruo vigili, Sermo. XXII.

PRęmia statuūtur his semper quibus certamina dura proponuntur, ac pro magnitudine certaminis, præmij proponitur magnitudo. Hinc est quòd discipulis suis Christus regnum ponit in præmio, vt in certamine non cedant periculis, non timori: pericula despicit, qui tendit ad regnum: victorię cupidus nescit timere. *Nolite timere, inquit, pusillus grex: quia cōplacuit patri vestro dare vobis regnum.* Grex pusillus mundo, magnus deo: pusillus, quia gloriosos vocat eos, quos instituit ad ouium innocentiam & mansuetudinem Christianam: pusillus grex est, qui non de magno minuitur, sed crescit de pusillo: pusillus grex nascentis ecclesiæ sic designat infantiam, quam venire ad regni sui insulas incrementis cælestibus mox promittit. *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Adiecit quid faciendum sit regnaturis. *Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam: facite vobis sacculos qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in cælo.* Vendite quæ possidetis: non potest dominari omnibus, nisi is qui propriis non tenetur: deiectæ mentis est, qui familiaris rei meminit cum vocatur ad regnum: iacens animus plebeius nummulū thesauris regalibus anteponit: pauper sensus paruis incubans, perdit magna: & inhians temporalibus, deserit *Luc. 12.*

sempiterna. *Vendite,inquit,quæ poßidetis,& date eleemosynam: facite vobis sacculos, qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in cælo.* Homo tali monitu Christus te ditare voluit,non nudare: manere tibi tua voluit,non perire: perpetuari, non vacuari sacculos imperauit: iussit te transferre,non perdere. *Thesaurum non deficientem in cælo: quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit.* Plus consilio patris agit,quàm iure dominantis: inter insidias latronum & tinearum morsus,quare tua recōdas, obiurgat: peruigiles noctes,dies anxios,sollicita tempora,ne tibi ipse facias commoneris. Auri custos,seruator argenti,securitatem non habet: nescit quietem: & cui deest securitas, quies perit: pœna diues est ille,non sensu. *Thesaurum non deficientem in cælo.* Hoc est dicere, vbi ego sum, ibi ponite: date mihi: ego seruo. Homo da patri, crede deo: quia & hæredi pater,& deus homini creditum non negabit: tenere tua non potest,quia sua dedit. An humanis indiget,qui diuina largitur? an est nostrorum cupidus,qui nos suorum fecit hæredes? certè quibus regnum contulit, quid negabit? O homo si sic permansurus es, quæ tua sunt hic repone: si illuc iturus es, hîc quę tua sunt cur relinquis? Qui relinquenda seruat,alienorum custos est,non suorum. Si in hac vita, qua peregrini sumus,& viuimus,& modicum temporalem esse pauperē dolet tristem,inhonorum esse: quale est in perpetua patria, inter æternos ciues,de cōtemptu dolorem,de ignobilitate pœnam, de nuditate opprobrium sustinere: & nunc addici pœnis,quando alij promouentur ad regnum? quādo pauper ducitur ad consessum dei,& diues trahitur ad consortium punitorum? Heu quàm lamentandæ vices, quando desperati penes homines possidebunt spem diuinam: & humanis bonis prædití,bonis cælestibus fraudabuntur. Et hoc facit thesaurus, qui cor hominis, aut per eleemosynam leuat ad cælum, aut per auaritiam demergit in terram. Et ideo dixit, *Vbi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit.* Homo mitte, & præmitte thesaurum tuum in cælos, ne cælestem animā demergas in terram. Aurum de profundo terræ, anima ab excelsis cæli. Melius proinde est ad sedem animæ deferri aurū, quàm in sepulchro auri anima demergatur. Exutos ergo totis diuitiarum curis,& iam per omnia expeditos, militare sibi in sæculo iubet, quos regnare donauit in cælo: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes ho-*

minibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis. Sint lumbi vestri præcincti: ibi præcingenda est virtus, vbi volũtas est cõprimẽda. Nescit vincere vitia corporis, virtutis cingulum qui deponit. Cincti ergo castitatis baltheo, quod est insigne militiæ Christianæ, fluxam carnis detrũcemus ignauiam: & regis nostri expectatione peruigiles insomnẽ somnum sæculi nesciamus. Non dormiunt, inquit, nisi cum malè fecerint. *Et lucernæ ardentes in manibus vestris.* Beati, in quorum manibus bonorum operum lucent lucernæ. Sic enim luceat lux vestra coram hominibus, vt videãt bona vestra opera: & magnificent patrem vestrũ qui est in cælis Et vt lucerna ante oculos, opus bonum in mentibus sic refulget. Nõ portãti tantum lucerna lucet, sed multis: & opus bonum dum facto in vno lucet, multos illustrat exemplo. Lucerna repellit noctium obscura, opus bonum malitiæ fugat tenebras. Accendamus lucernam bonis operibus in manibus nostris, si volumus coram domino & hominibus nos lucere. *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis.* Quia semper nuptiis amicæ sunt faces: luminum testimonio celebratur castitas nuptiarum. Sicut enim fugit lucem illicita qui præsumit, sic multiplici coruscat in lumine licita qui requirit. *Et vos similes hominibus expectantibus dominũ suũ, quando veniat à nuptiis.* Homines sunt, qui more debitæ seruitutis indefessis excubiis aduẽtũ sui domini præstolãtur: qui verò sic ventri seruiunt, vt diuinã nesciãt seruitutem: & de carnis voluptate soliciti, solicitudinẽ occursus dominici perdiderunt, homines nõ vocãdi sunt, sed iumẽta. *Et vos similes hominibus expectantibus dominũ suũ, quãdo veniat à nuptiis.* Ex quo ad despõsandũ suã ecclesiã Christus aduenit, thalamus ornatur spõsæ: & ornatur auro fidei, argento sapientiæ, virtutũ gemmis, sanctitatis velis, verecũdię rosis, liliis castitatis, pudoris violis: & ad alta cæli, pudicitiæ templũ, fastigium virginitatis attollitur: nec desunt psalmorũ citharæ, prophetica organa, apostolorũ voces, totæque symphonię cęlestiũ nuptiarũ. Satis seruus somni est, qui tali & tanto clamore nõ ad cælestis regis nuptias suscitatur. *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat a nuptiis: vt cum venerit & pulsauerit, confestim aperiãt ei.* Veniẽs pulsat, corda bene cõscius aperit, male cõscius claudit: iusta mẽs patescit ad præmiũ: iniusta, quia nõ meruit, se pręcludit. Vigilem⁹ ergo dilectissimi,

Prouer. 4.
Matt. 5.

vt beatitudinem quæ ſequitur, conſequamur. *Beati ſerui illi, quos cum venerit dominus, inuenerit vigilantes.* Sufficiant beatitudinis hæc promiſſa, ſed quia Chriſtus ipſius beatitudinis eloquitur charitatem, differamus hodie, vt plenius audiamus, quid ſuis filiis promiſerit talis pater.

De terrenorum cura deſpicienda. *Sermo* XXIII.

AVdiſtis hodie quemadmodum dominus paſtorali iubilo clangorem tubæ cæleſtis adiunxit, vt diu inclinatas ouium mẽtes ad diuina tolleret, cæleſte protinus promoueret ad regnum. *Nolite, inquit, timere puſillus grex, quoniam complacuit patri veſtro dare vobis regnum* Acquiſiuit humilitas, ſuperbia quod amiſit: & grex puſillus ac mitis, totas & varias edomuit propria mãſuetudine feritates: puſill⁹ grex vicit ac fregit tot genera beſtiarũ, quot diuerſitates ſubdidit iugo Chriſti nationum. Grex puſillus ac mitis diu cõtentus occidi, diu deuorari paſſus eſt, donec gentilis ſæuitia ſanguine ſatiata, vel carnibus, Euangelici pabuli ſuauitatem, & diuini fontis fluenta deguſtans, totum cõtagium ſæculi euitaret, & paſtũ: atque in hominẽ rediret ex beſtia, qui ex homine fuerat dilapſus in beſtiam. Hoc ſenſiſſe ante prophetas, hoc apoſtolos impleſſe, hoc pertuliſſe martyres conſtat: atteſtante illo qui dicit, Propter te mortificamur tota die: æſtimati ſumus vt oues occiſionis. Vt vero iſte grex noui ordinis aggrederetur pręliũ, vbi viuit ille qui fuerit occiſus: qui occuberit, vincit: inuenit animam, qui amittit: imitatus eſt ſuum regẽ, illam ouem: illum ſecutus eſt agnum, qui ſicut ouis ad occiſionem ductus eſt: & ſicut agnus coram tondente ſe non aperuit os ſuum: tacet, qui volens patitur: clamat, qui laniatur inuitus. Nec poteſt de morte conqueri, qui mortẽ dignatus, nõ coactus aſſumit. Poteſtatis inſigne eſt, cum pro multis volens quis moritur: nolens cum moritur, eſt neceſſitatis extremæ: quia venit de contemptu mortis alterum, alterum de conditione naturæ. Chriſtus ergo ſicut ouis, & volens, & tacens tonditur: vt tegat illam quam Adam primus intulit nuditatem: velut agnus occiditur, vt peccatum totius mundi immolatus, abſoluat: ponit pro ouibus animam ſuam, vt impleat & pietatem paſtoris, & curam. Tibi ergo rex, tibi ſacerdos, tibi paſtor, tibi ſacrificium, tibi ouis, tibi agnus, tibi totum factus eſt, qui fecerat totum. Et qui ſibi nunquam, tibi toties immutatur, propter te varias monſtratur in formas,

qui

Luc. 12.
Pſal. 43.
Iſaiæ. 53.

qui manet vnica suæ maiestatis in forma. Et quid plura? dat se tibi deus homo, vt ferre potes, quia vt est, tu nō potes, sustinere. Sed audiamus iam quid pusillo gregi talis promiserit pastor. *Nolite timere, inquit, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* O bonitas effusa, O inaudita pietas, O ineffabilis affectio, in societate census pastor oues assumit, atque ad consortiū dominationis seruos dominus adsciscit: ad participatum regni rex gregem populi totius admittit: sic, sic dat, cui deficere census, cui regnum minui, vacuari potestas non potest largiendo. Prouidenter autem cœpit dominus, dicendo, *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Promissionem regni sine timore seruilis status audire non sufficit, quia qui libertate vix dignus est, capere nō valet infulas principatus. Dominus ergo seruorum mentes tali voce confirmat, ne eos repētinus promissi regni prosternat auditus. Regnum velle seruum crimen est: audire periculum, temeritas non timere. Sed hoc ad Christum quantum est? aut quàm mirum, quòd dat seruis regnum, quòd sibi seruos facit in dominatione consortes, qui seruorum pedes lauat, vt extrema seruis seruiat seruitute? Veniāt huc, veniant, qui discutiunt potestatem eius, & tunc de eius æquitate contendant, cum potuerint tantam capere, loqui, æstimare pietatem: nec iam calumnientur, si se in nostro corpore patre minorem dicat, qui non dicto, sed & facto, cum pedes lauat seruorum, se subdidit, & subiecit pedibus seruulorum. Homo iā tibi parce, quia vt tibi parcas, tuos deus lauit, tuos tenuit, tuos amplexatus est pedes. Sed ad cœpta redeamus: *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnū.* Ecce qui dat, dare loquitur patrem, nunquid largitatē suàm denegat, sic dicendo? Absit, non potestatem minus, sed pandit affectum, sic dicendo. Non distātiam facit, sed patris, suámque voluntatem monstrat, firmat vnitatem. Quod autem dixit, cōplacuit: & non dixit, placuit, munus edocet Trinitatis: quia quod erga nos filio placuit, hoc cōplacuit Trinitati. *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Post tantam ergo dominus largitatem, post suā gratiam tibi copiosius collatam, abiecta & vilia pecunia seruitutis iubet abiicere regnaturum. *Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam.* Plebeum cultum regia non admittit potestas, augustus honor non nisi diademate confertur, & purpura,

Abiicere ergo debet habitum seruitutis, qui se regem credit
Matt. 22. diuinitus consecratum. Hinc est quòd rex supernus illum, qui cum indigna veste maiestatis eius ausus est intrare conuiuium, ligari, præcipitari, detrudi in tenebras iussit exteriores: quia deformitas inuitati ad inuitantis redundat iniuriã. Peculia quoque pristinæ libertatis, iam diuitiis, iã regiis ditatus opibus qui referuat, captiuus miseria se nescit esse fœlicẽ. Est cõsuetudinis, est animi fœlicis, vt adscitus ad regnũ, quod fuit proprium, quod priuatum, mox parentibus, mox propinquis, ciuibus indigẽtibus, liberaliter prorogare: ne sit mendicus animo, qui cẽsu functus, & honore. Tali ergo prouidentia dominus, consilio tali, vilia & caduca iubet vt vendamus, vt largiamur, vt donemus, qui in cęlesti regno omnia quæ in cælo, & quæ in terra sunt volumus possidere. Sed si vis seruare tuorum precia prædiorum, & sæculorum forte condita te delectãt, fac tibi saceulos quales ille pręcepit, qui iam cupiditatis tuæ custos est & prouisor. Denique, vt vidit, quod duriter dixit, Vendite quę possidetis: mox adiecit, *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in cælis.* Iterum contristatus es: quia quod habes, in cælis cogeris collocare. Rogo crede deo tuo, qui seruo credis: & magis deo, quàm homini cõmenda. Sed si times, ne quid inde præsumat, ne quid dispergat pietas largitoris, signa fidei annulo sacculos tuos: vt tali custode dormias tu securus: quia vbi ille est, ibi locus nullus est furi. Non poterit tibi tuam pecuniam denegare, qui tibi omnia sua contulit, qui te regni sui & honore ditauit, & gloria.

De seruo vigili. *Sermo* XXIIII.

SEmper & ad omnia vigilias esse salutares nullus ignorat: quia re vera plus vigilare, plus viuere est. Nam quid tam mortis simile, quàm dormientis aspectus? quid tã vita plenum, quàm forma vigilantis? Indulgẽdum somno est, vt corpus reparet, non resoluat: & vires reuocet, non eneruet. Semper ergo ad omnia vigilias esse salutares null9 ignorat. Quæ ars, quod opus, quod tempus, quæ potestas, quod officium, non vitæ lucra lucubratione perquirit? Hinc est quòd rex in procinctu peruigil callidi hostis pręcauet, & euitat insidias: tunc in castris miles superueniẽtes nocturnos impetus cauta pernoctatione propellit. Sic nauta vigilando diffusi itineris incertas vias intrat, & calles trãsit inuios, & vestigio fur-

tino ad lucrosi portus votiuam peruenit mansionem. Hinc pastor adiungit noctes diebus,& totum sibi tempus denegat dormiendi:, ne qua lupis suffragante somno, grassandi in gregem præbeatur occasio. Sic viator solers per auras noctis æstus solis præuenit: actúmque diem prouidentius deputat mansioni. Hoc propheta sciens non die solo, sed de nocte tota clamabat ad dominum: Domine deus salutis meæ in die clamaui,& nocte corã te. Quid plura? Ipse dominus pernoctat in oratione dei: vt antè nos oratione liberet, quàm redimat passione. Et si pro seruis dominus vigilat: merito pro seipsis seruos vigilare sic iubet. *Præcincti, inquit, sint lumbi vestri; & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis. Sint lumbi vestri præcincti.* Nouus ordo vigiliarũ, nouus habitus imperatur. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Nil de vestitu, nil de calceamentis, nil de ipsius occursus apparatu serui vigiles admonẽtur, sed tota in pręcingẽdis lumbis mandatur cura: tota in constringendis lumbis statuitur vis præcepti, addito lucernarum solatio tantum, sine quo nec noctis aperitur obscuritas, nec veniẽtis diei clarescit aspectꝰ. *Sint lumbi vestri præcincti: & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Cingulum quidem est proprie indicium seruitutis: quod & discursus expeditos reddat, & faciat obsequentes. Sed dixisse suffecerat, estote præcincti: cur lumbos potissimum nominat? cur tanta iubentis reuerentia lumborum facit magnopere mentionem? Quæris quare? quia in lumbis est tota corporis causa, ex lumbis tota carnis negocia suscitãtur, in lumbis tota est humani lapsus, humanę fragilitatis occasio. Inde venit quod virtutis ignaros reddit, efficit segniores. Hinc est ergo quòd principaliter dominus lumbos nostros astringi iubet baltheo castitatis: & totum carnis nostræ pendulum, fluidum, resolutum, constringi mandat continua zona virtutis: vt carne succincta ad domini occursum liber, velox, expeditus nostræ mentis reddatur incessus. Hæc tamen audiens homo scire debes, quia te non retardat ab occursu dei caro: quia ipsius occursus, officij ipsius est inseparabilis comes, si tu eius cõponas sarcinas: si releues onera eius, si pẽdula & sinuosa inuolucra eius tu prouidus viator astringas. Quid plura? Erit tibi salubre contuberniũ, si tu eius deses & resolutus nõ fueris institutor: quemadmodũ autẽ debeas æquare sar-

Psal. 87.
Luc. 6.
Luc. 12.

cinas eius, eius pondera iniusta moderari, Apostolus edocet,
Col. 3. sic dicendo, Mortificate membra vestra quę sunt super terrā: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est idolorum seruitus. Cōstringenda est ergo caro continentię cingulo, ne effusa vitiis, ac toto peccatorum grauata pondere, supernis & cęlestibus insistere non possit incessibus. Bene ergo dominus adiecit: *Et lucernæ ardentes in manibus vestris.* Quia semper ad innocentiæ testimonium lucernę nocturno portantur in tempore: & sicut vitiis amicę semper sunt tenebrę, ita lucernę semper inimicę criminibus: sociæ semper boni operis sunt lucernæ. Sed in manibus sanctorum ipsa bona opera sunt lucernæ, dicente
Matt. 5. domino, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & magnificent patrem vestrum qui in cælis est. Et vere portant lucernas suas, vere fomentis operum, vere misericordiæ vnguēto inflammant lampades suas, quę cum loco, proposito, studio, latitant: opere, virtute, meritis coruscant, ac splendent toto orbe terrarum. Et quia expectationis suæ dominus satis tristes, satis anxios nouerat mores: ne quis superaretur tędio, ne quis lassesceret tarditate, ne quis longæ expectationis fatigatione succumberet, perseuerantibus beatitudinem cælestem, cæleste promittit obsequium. *Beati, inquit, serui illi, quos cum venerit dominus, inuenerit vigilantes.* Et ne ipsius beatitudinis qualitas haberetur incerta, mox adiecit: *Amen dico vobis, quia præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit eis.* Præcinget se deus, & faciet seruos discumbere, & ministrabit eis. En mutatio inaudita rerū, en terribilis correptio dominationis, en pauenda conuersio seruitutis: quia parumper seruus astitit in domini sui expectatione succinctus: & sustinendi fidem breui fatigatione portauit: cui vt talionem redderet, dissimulat se in ipsa diuinitate diuinitas. *Præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit eis.* Discumbenti homini deus astat, & astat in cælestibus: epulāti seruo seruit dominus, & seruit accinctus: pueris suis, ministris suis ministerium facit Christus: & facit in patris iam gloria constitutus. Homo calumniaris: est adhuc quod detulerit patri, qui tibi in terra lauando pedes, extremum repręsentauit obsequium, & repromittit in cælestibus nouissimam seruitutem? Crede hæretice, & tu illi stude reddere talionem. Ille tibi in cælestibus parat conuiuium se

ministro, & tu illi in terra non desinis continuas ingerere & generare blasphemias: faciet & ille transitus suos, quia transiens ministrabit illis: de dominatione ad fidelium suorum pia transiet & migrabit obsequia: ad te de misericordi patre seuerissimum transibit in iudicem. *Et transiens ministrabit illis.* Confitentibus, expectantibus ministrabit epulas, ministrabit & tibi, sed dignam de tua negatione sententiam. *Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi.* Si in secunda & tertia vigilia venerit: vigilias mundus plures, tres tantum vigilias nouit expectatio Trinitatis: quare tamen à secunda cœpit, & tacuit primam? Quia prima iam vigilia in ortu dominicæ natiuitatis excesserat. Probant hoc pastores, qui dum supra gregem suum vigilant, gregis ipsum pastorem in præsepio inuenire, videre, tenere merentur & authorem, sed quæ sit secunda & tertia vigilia requiramus. Sicut vtique prima vigilia est sui ortus in carne, ita secunda est vigilia, qua nostra redit & resuscitatur in carne. Denique vt ad resurgentem veniat, annuas excitatur, & euigilat mundus. Tertia vigilia est illa, qua expectatio tota nouissimo venientis finitur aduentu: vt sicut ille resurrexit nobis, ita nos illi iam perpetuam resurgamus ad vitam.

De terrenorum cura despicienda. *Sermo* XXV.

Hodie dominus Euangelici gregis pusilla & tenera primordia quàm blāda exhortatione sit consolatus audistis. *Nolite timere, inquit, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Aufert spes anxias, dubios tollit euentus, omnémque propellit, & excludit timorem, quando in exordio ipso regnum nascentibus pollicetur. *Quoniam complacuit patri vestro dare vobis regnum* Quis de victu, quis de vestitu, quis de plebeio censu, & vernalis cespitis vilitate suspirat, de regno certus, de dominatione securus? Satis sibi inuidet qui eleuatus ad summa, ipse se ad humilia deiicit, ad egena deponit. Sed scire conuenit, pater iste qui est, vel qualis est, vel quod regnum suis filiis repromittit. Quis sit iste pater, quotidie te confitente cognoscis, cum clamas: Pater noster qui es in cælis. Qualis autem sit, ipsa operum magnitudine peruidisti: ex nihilo fecit cælum, terram solidauit ex liquido, montes statuit ad stateram, maria intra legitimos terminos sola præcepti authoritate conclusit. Verum si regni, quod promittit pusillis desideras nosse qualitatē, ipse aperit, sic dicēdo, Sinite

Luc. 12.
Matt. 6.
Matt. 19.

paruulos venire ad me, talium est enim regnũ cælorum. Esse in cælo mirum est: in cælo viuere, est maiestatis. Iam regnare in cælo quanti sit, sensus definit æstimare mortalis: &
1. Cor. 2. tamen homo, quod æstimare non potes, percepisti, Apostolo sic dicente, Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit deus diligentibus se. Et quod te mereri dubitas, habere te, & possidere iã cogeris confiteri. Quid ergo cum terra illi, qui possidet cęlum? Quid illi cum humanis, qui adeptus est iam diuina? nisi forte placent gemitus, eliguntur labores, amantur pericula, pessima mors delectat, & illata mala bonis sunt gratiora collatis. Sed videamus quod dat pater tantus consilium regnaturis. *Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam.* Si victuros vos, si regnaturos, si vos iam diuites esse creditis in supernis, vbi futuri, quo migraturi, vbi regnaturi estis: vos illa quæ vestra sunt iam præcedant: opes miseras misericordia computate: quę humana sunt in diuina cõuertite. Et ne cui forsitan desit euectio ad portanda illa quæ dimittitis, angeriatus est pauper: ferunt pauperes onera nostra, & volentes ferunt: quia tali nõ deprimuntur pondere, sed leuantur. *Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam: facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cælis, vbi fur non appropiat: neque tinea corrumpit. Facite vobis sacculos, qui non veterascunt.* Videtis, quia pater iste ditare vult filios, non nudare. *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt.* Nouo modo, imò cælesti modo, qui hunc audit, vendendo comparat, recondit erogando: dum amittit, acquirit. Quam cupit pecuniam perdurare, perpetuare sacculos diuitiarum, condita permanere, qui dicit, *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt.* Ecce docet auaritiam, qui cœperat suadere contemptum. *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt.* Et qui thesaurizantes temporaliter arguebat, ad totum cupiditatis fomitem iubet sacculos sine fine perquiri. Christe, quo te pertrahit amor tuorum? vt auarum lucrifacias, facis eum quod desiderat, non quod oportet, audire: sacculos imperas: æternos thesauros, qui non deficiant vis parari, vt auarus dũ consuerá percurrit ad lucra, aut virtutem capiat, aut à virtute capiatur. Vere pater es, qui cum tuis quibuscunque paruulis sic agis. Nanque & nos interdum nostris paruulis petentibus noxia, ingerimus salutaria sub specie noxiorum: fallentes insipientiam, nõ decipientes affectum. Dixisti, Fa-

cite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesauros non deficientes in cælo. Sacculus cur paratur? Quid ibi claustra, vbi ipsa custos est innocentia? ibi quid signaculum, vbi fraudis suspicio nõ habetur? Si & in cælo sacculis opus est, cura non amittitur, sed mutatur. Domine, tu vidisti quia in thesauris tota fides, tota spes in sacculis fit auaris: & ideo imputribiles in cælo sacculos vis parari, vt qui te non sequitur ad cęlum, sequatur saltẽ sacculos suos. Auare, fac tibi sacculos, & fac iubẽte deo: quia votis tuis annuit diuina maiestas. Sed fac tibi sacculos erogãdo, quia quicquid pauper acceperit, pater cælestis susci pit. Et vbi recõdit? in cęlo. Et ne fortè perdidisse te doleas vel vsurã, centuplũ in cælesti fœnore recipies, quicquid in cælo paupere trãsmiseris perferente. Vsura mũdi centũ ad vnum, deus vnum accipit ad centũ: & tamen homines cum deo nolunt habere cõtractũ. Sunt forsitan de cautione soliciti. Quare? Nónne homo homini exiguæ chartulæ obligatione cõstringitur? Deus tot, & tantis voluminibus cauet, & debitor nõ tenetur? Sed dicis, esto quòd debeat, quo exigẽte restituet? seipso, quia non potest ille mẽtiri: idem ipse est, & executor & debitor. Non erit in reddendo durus, qui profusus est in largiendo. Crede homo deo, quod tibi deus dedit: maiora reddere vult, cum vult debere largitor.

De fideli dispensatore. *Sermo* XXVI.

QVod hodie dominus interroganti Petro respõdisse legitur, per figuram ad apostolos ipsos, ad doctores tantum, & ad eos qui ecclesiis præsident, dictum, multorum persensit auditus. Interrogat Petrus. *Domine ad nos dicis hanc parabolã, an & ad omnes? Cui respondit dominus, Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? Beatus seruus ille quem cum venerit dominus ita inuenerit facientem: verè dico vobis, quod super omnia quæ possidet, constituet eum. Quòd si dicat seruus ille in corde suo: moram facit dominus meus venire, & cœperit percutere pueros, & ancillas, & edere, & bibere, & inebriari, veniet dominus serui illius in die qua non sperat, & hora quæ nescit & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.* Ecclesię quidem pręsules ista quamprimum similitudo constringit, sed hominem nullum, mortalem nullum prorsus eximit hæc figura, quę dum loquitur ad dispensatorem, omnibus vno interrogante, respondit, Si est quisquam qui à deo nil acceperit, discussionem *Luc 13.*

dispensationis, dispensatoris officium non timebit. Homo si hoc ipsum quod des accepisti, accepisse te quod habes, quomodo tu negabis? De cælestibus conditis, de horreis diuinis rationem reddet, præstabit causas ecclesiæ prorogator. Et quanto maius suscipit creditum, tanto maius se

Luc.12. debitum non dubitat redditurum, dicente domino, Cui plus est creditum, plus exigetur ab eo. Et alibi, Potentes potenter

Sap.6. tormenta patientur. Quanto altius ascenderit homo, lapsus, tanto altius cadet. Quid altius cælo? De cęlo cadit in cęlestibus qui delinqui: desperatus incurrit, qui in ipsis dominantis oculis offendit: & excusatione caret, qui facinus ipso iudice teste committit. Aut quam defensionem sperat, quem testimonium cognitoris accusat? Sic diabolus cum esset angelus, & in cęlo, & coram deo semper clarissimus versaretur, & fulgens, dum dei tentat aures, dum in dei superbit aspectu, lapsus ad terram, ad tartara deiectus, in diabolum mutatur ex angelo? & qui erat minister veniæ, factus est dux pœnarũ. Hinc est quod Apostolus nostri ordinis hominem commonet, ne incidat in superbiam & laqueum diaboli. Dispensator ergo diuini verbi, & cælestis doctrinæ prorogator, qui ante dominum stat iugiter, versatur inter altaria semper, neque à dei oculis recedit vnquam, qui peccatorum causas, dolores populi suscipit, fert, offert, ingerit preces, accipit, refert, restituit impetrata, ex homine totus in Angelum substitutus, nõ potest nisi in ipsa dei facie inter sanctorum sancta peccare: vt inde sibi sumat crimen vnde aliis veniam consueuerat re-

Leui.10. portare. Denique Nadab & Abiud sacerdotes filij Aaron sacerdotis, dum contaminare extremo igne altaria præsumũt, ipsius altaris consumuntur incendio: vt sumerent de sacrificio pœnam, qui fecerant de propitiatione peccatum, quod peccatum illis suscitarat ebrietas: nam vini odor odorem fugarat incẽsi, & ebrietatis ignis flammam prouocarat altaris: vnde quia alienati vino alienum portauerãt ignem, mox diuino igne referuntur extincti. Ebrietas in alio crimen est, in sacerdote sacrilegium: quia alter animam suam necat vino,

1.The.5. sacerdos spiritum sanctitatis extinguit, dicẽte Apostolo, Spiritum nolite extinguere. Meritò inter cętera quæ in dispensatore malo arguit hodiernus sermo, vini condemnat insaniam, dicendo, *Quod si dicat seruus ille, moram facit dominus meus venire: & cœperit percutere pueros & ancillas, & edere, & bibere, &*

inebriari. Propriè dixit, edere & bibere, & inebriari, & percutere. Ebrietas cædis mater, parẽs litium, furoris genitrix, petulantię deformiter est magistra: hanc qui habet, se non habet: hanc qui habet, homo non est: hanc qui habet, non peccatũ facit, sed est ipse peccatum. Ebrietas est dæmon blãdus, venenum dulce, rabies voluntaria, inuitatus hostis, illecebra honestatis, & pudoris iniuria: hanc nullus nouerit Christianus, ne auditu quidẽ sacerdos attingat: ne qui est forma virtutum, vitiorũ inde fiat, & inueniatur exemplum. Verũ quia ad nos, & ad ecclesiasticos viros satis dictum est, quẽadmodum cunctos teneat responsio saluatoris, quòd non sit qui à dei dispensatione inueniatur extraneus, perquiramus. Apostolus dicit, Non est potestas nisi à deo. Si à deo potestas omnis, à deo rex etiam dispẽsationis regię adeptus est dignitatẽ. Sic dux, sic miles, sic prouinciarum rectores, sic vrbium, rationẽ reddituri sunt omnes isti, si in vllo creditę potestatis excessere mensuram: si Rex iustitiam custodiuit, si æquitatẽ tenuit, si potestatem moderatus est, si misericordiã non omisit, si tenuit sic põderis sui librã, vt in neutrã partem potestatis suæ trutina perpẽsa declinaret: si omnium curam gessit, si ciuium procurauit quietem, si sic tẽperauit censum: vt neque militi sufficiẽtia deesset neque tributarius lassaretur. Et dux pręstabit deo causas, si sequẽtibus se præbuit virtutis exemplũ, si in excubiis peruigil, si in discursibus indefessus, si pacẽ omnium proprio labore perquisiuit. Rationẽ reddet & miles, si paruit imperatis, si cõcussit neminẽ, si accepta stipẽdia iustissimo labore pensauit. Iudex quoque iudicij sui supernũ iudicẽ sustinebit. Et tu qui dominus es domus tuę, dispẽsatorem positum plusquã dominũ volo credas: vt exhibeas cõiugi simplicem charitatem, doctrinãque ei quam didiceris in ecclesia prudenter infundas: cui Apostolus in ecclesia tacere præcepit, & domi discere te docẽte, dicẽs, Mulieres in ecclesiis taceãt: si quid autẽ volunt discere domi viros suos interrogẽt. Filiis impendas affectum sobriũ, solicitã curã, eósque fideliter in domini enutrias disciplina. Seruis victum, & vestitũ debitum reddas, remittas culpas, minas temperes imperes disciplinã: & habeas eos fratres progenie cælesti, quos subditos mundana possides seruitute. Vos quoque serui debetis domino fidem in ipsa quam geritis seruitute: quia qui pio & puro corde carnali domino debitum nõ reddet obse-

Rom. 13.

1. *Cor.* 14.

quium, deo antè qui corda videt, quàm homini tenetur ob-noxius:qui te parem fecit per gratiam; quem conditio ferat disparem vilitate seruili. De diuite quid dicam?qui quantò plus habet, tantò amplius debet.

Desunt nonnulla. Denique simul reddit, simul tradit alteri: quæ si noluerit reddere, singulis committat per partes. Et tu pauper commissam tibi dispensationem non paruam paupertatis existimes, si patienter feras, si ingratus non sis, si sis vel in ipsa necessitate sobrius & frugalis, si dāti agas gratias, non danti non ingeras blasphemans iniurias: si tantum, quæras, quantum dat misericordia, non quantum cupiditas importuna compellit. Certè & tu pauper qui libenter petis, da etiam tu libenter petentibus. Sed fortè dicis, non habeo: sit dandi animus, & facultas non deerit largiendi: pone aduenienti sellam tuam, pone mensam tuam, candelabrum, lucernā: certè ex eo quod accepisti gratanter appone. Sic Elias,
1. *Reg.* 17. Sic Elisæus dum declinātad viduarum vacuas & inopes mā-
4. *Reg.* 4. siones, copiosè quod viduis deerat suppleuerunt. Adiecit autem dominus ad confirmationem similitudinis huius, dicendo, *Ille autem seruus qui cognouit voluntatem domini sui, & non se præparauit, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis, qui autem non cognouit & fecit digna plagis, vapulabit paucis.* Ille quidem qui per conscientiam peccat, meritò grauius soluit conscientiæ pœnas: sed & istæ per ignorantiæ culpas, plagas ignorantiæ non vitabit: deum sicut contemnere non licet, sic non licet ignorare.

De scandalo tollendo, *Sermo* XXVII.

IN procinctu belli semper vigiliæ sunt militum distributę: vt insidiis nil liceat, nil pateat dolis. Perniciosissimus nimis est repentinus hostis: nam aut inscios præuenit, aut incautos præoccupat, aut opprimit dormientes. Hinc est quòd Christus rex noster ante sæcula per totam sæculi noctem milites suos præmandatis vigiliarum vicibus commonuit contra diaboli, id est, veteris hostis subtilissimū dolum: contra latentes impetus vitiorum: contra criminum insidias irruentes, contra scandala quæ nobis variis oriuntur ex causis, contra tentamenta pręsentis vitæ, cōtra vrentes acies sęcula-
Matt. 26. rium pressurarum, taliter admonendo: Vigilate & orate, ne
Luc. 12. intretis in tentationem. Et statuēs qualiter vigilaretur: adiecit, Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia ve-

nerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi quos cum venerit inuenerit vigilantes. Et plane beati, quia qui vigilant & anticipant dolos hostium de domini sui gloriabuntur aduentu. Hodie tamen dominus ipsas nostrorum ducum contra scandala exsuscitauit, & armauit excubias: dicendo ad discipulos, *Impoßibile est vt non veniant scandala.* Hoc est, impossibile est vt non veniant hostes. Et primum fratres scire nos conuenit scandala hæc quid sint. Scandalorum genera sunt diuersa, & prima sunt illa quæ diaboli fraus parturit. Secunda sunt, quæ generat calliditas humana. Tertia sunt quæ parit ipsa ex nobis suspicax & incauta natura. Et à diabolo sunt illa quæ fallunt specie, quæ prætendunt bona, cum mala inferant: sicut illud ad Adam, cum nobis humana abstulit, dum diuina promittit. Et illud, quod per Petrum, Non tibi hoc erit domine: triumphum crucis vacuare contendit, cum feruere se nimio amore mentitur. Nam cum dominus loqueretur passionis suæ gloriam: respondit per Petrum, Non tibi hoc erit domine: venenum quàm dulce serpentis: ante facit militem regis sui negare victoriam, seruus ipse dominum quam negaret: vnde dominus seruum post se mittit, scandalum remittit auctori: dicendo ad Petrum, Vade post me: & diabolo, Satanas scandalum mihi es. Et verè post dominum vadit Petrus, quia vt eum sequeretur ad cælum, crucem resupinus ascendit. Sed & illud est scandalum tale quod fecit Iudæis. Nam lapidem firmãdis vestigiis latum, in totam sulcauit & exasperauit offensam: & totius fundamenti petram vertit in scandalum, vt esset miseris ad ruinam. Ecce pono, inquit, in Sion lapidem offensionis & petram scandali. Hinc est quòd Psalmista anxia supplicatione deposcit, Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi? & à scandalis operantium iniquitatem. Et quia transilierat offensam, scandalum vicerat, taliter gloriatur. In petra exaltasti me, & deduxisti me, quia factus es spes mea. Diximus primum genus scandali: dicamus & secũdum quòd de humana calliditate diximus euenire. Scandalum populo Israëlitico Balaam diuinator obiecit, quando bellatoribus non cum ferratis viris, sed cum puellis toto lenocinio fucatis occurrit: vt arma verteret in luxum, triumphum mutaret in infamiam, & in reatũ reatus deuocaret vltores: & ad summam prophanaret totam de turpitudine sanctitatem. Hinc

Luc.17. *Genes. 3.* *Matt.16.* *Esai. 8.* *Esai.28.* *Psal. 140.* *Psal.60.* *Nu.31.* *Apocal.2.*

3. Reg.11. est quod eum Moyses tali notauit sententia cum puniret. Et Balaam, inquit, diuinum occidite: quia hic misit scādalum ante filios Israel. Scandalum molitus est Ieroboam, qui ex auro vaccas populo in Deos figmento miserabili collocauit, ne Deum viuum, ne verum templum, ne diuinam legem, ne legitimos reges, ne patrios ritus quæreret: sic populus mancipatos errori scandalum facit iuxta Apostolum: cum quis
1. Cor. 2. idolis immolata quasi nihil nocitura manducat, & insensatos lapides, & ligneos Deos, qui neque sanctificare, neque polluere quid possunt, tali facto æstimat debere contemni. Sed quod ille fidei arbitratur exemplum, fit ignorantibus erroris occasio: quia non ad contemptum, sed ad cultum prouocat nescientes, & conuiuium religionis videri facit in-
1. Col. 8. sciis, quos sciens studio derisionis absumit. Vnde bene Apostolus concludit, & aperit. Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est. Tertium genus est scandali, quod nobis nostris generatur ex sensibus, cum fallimur oculis, cum decipimur auditu, capimur odore
Gene. 3. & sapore vitiamur. Vnde Eua vetiti & letalis cibi sic gustu est sauciata, sic visu, Et vidit, inquit, mulier quod bonum est lignum ad manducandum, & quod gratum oculis ad videndum, & speciosum est ad intuendum. Bene ergo dominus
Mar. 9. adiecit scandalizare sensus ipsos, dicendo. *Si scandalizauerit te oculus tuus aut manus tua, abscide, & proiice abs te: melius est tibi sine oculo & manu venire ad vitam, quàm toto corpore ingredi in gehennam.* Et quanuis dominus lapsus, & vitia iusserit sic nos secare, non membra: tamen si hoc Eua mater humani generis sic fecisset: melius sine oculo & manu in vitam venisset, quàm totam posteritatem suā lamentabilem misisset in mortem. Cauere ergo oportet nos fratres, ne scādalum faciamus alii, ne vel ipsi alio faciente patiamur. Scandalum est quod offendit sensus, quod mētem turbat, quod confundit intelligentiæ puritatem. Scandalum est, quod diabolum fecit ex angelo, quod ex apostolo reddidit proditorem: quod inuexit peccatum mundo, quod hominem deduxit ad mortem: audi
Mat. 18. dominum dicentem, *Væ mundo à scandalis.* Scandalum sanctos tentas, fatigat incautos, incautos deiicit, confundit omnia, conturbat omnes: & licet in præsenti loco dominus de scandalo suæ passionis loquatur, & Iudam denotet, per quem venit ipsum scandalum scandalorum: tamen ne quis in hoc de-

...uiret, admonuit, dicendo, *Impoßibile est vt non veniant scãda- Luc. 17.*
...væ tamen illi per quem veniunt. Bonum est illi si lapis molaris ap-
...datur collo eius, & proiiciatur in mare, quàm scandalizet vnum
...pusillis istis. Quare non lapis, sed lapis molaris: quia lapis
...olaris dum triticum terit, dum farinam fundit, à polline
...rfurem dum secernit, panẽ piè laborantibus subministrat.
...ene ergo illi qui eligit minister scandali magis esse, quàm
...ceis, ad collum lapis alligatur molaris: vt hoc illum ad mor
...m trahat, quod illum trahere debuisset ad vitam: quia sen-
...s ad vitam datos mortis conuertit in scandalum, suadendo
...iud videre, aliud audire, aliud sentire, aliud sapere, quàm e-
...t in Christo quàm erat in scientia salutari. Hinc angularẽ *Isa. 28.*
...pidem, hinc adiutorii lapidem, hinc lapidem sine manibus *1. Re. 7.*
...bscissum, quod est Christus: sic pusillorum circuit & traxit *Dan. 2.*
...d scandalum: vt non panem vitæ, sed panem lachrimarum
...onficeret, & doloris: sicut propheta testatur, dicẽs, Qui mã- *Psal. 126.*
...ducatis panem doloris. Bene ergo illi, sicut alibi dixit, Vt mo
...a asinaria alligetur collo eius: & inde sumat pœnam, vnde *Marc. 18.*
...umpsit & sensum, & exequetur iumentis insipientibus, qui
...noluit hominibus superna sapientibus comparari.

De Matthæo & Christo cum publicanis manducante.
Sermo XXVIII.

QVod si virtutibus cognata paupertas, terrena, & cæle- stis comprobat disciplina, Athleta ad luctamen nudus accedit, confligit cum fluctibus nauta nudus, miles in acie nõ nisi expeditus assistit: qui tendit ad philosophiam, totum quod in rebus est, antè cõtemnit. Est ergo virtutibus cogna- ta paupertas: & si paupertas virtutum parens, virtutum socia sic habetur, sapere conuenit quare Christus ad virtutis offi- cium pauperes sic eligit. Petrus & Andreas, Iacobus & Ioan- nes, germanitas combinata, imò congeminata paupertas, in apostolorum principes eligũtur, pauperes sensu, loco humi- les, viles arte, obscuri vita, labore communes, addicti vigiliis fluctibus mancipati, negati honoribus, iniuriis dati, præsidio retis, solo piscium captu victum, vestitũmque conquirentes. Sed in istis quantum vilis mũdanus videbatur aspectus, pre- ciosas tantum animas Dei intuitus tunc videbat. Erant censu pauperes, sed innocentia locupletes: loco humiles, sed sancti tate sublimes: viles arte, sed simplicitate preciosi: obscuri vi- ta, sed vitæ merito perlucentes: labore communes, sed pro-

posito singulares: addicti vigiliis, sed ad cælestes victorias iã vocati fluctibus mancipati, sed fluctibus non demersi: negati honoribus, ditati magis honoribus, non negati: iniuriis dati, sed iniuriis non relicti, captores piscium, sed piscatores hominum iam decreti. Venite, inquit, & faciam vos fieri piscatores hominum: vt vitalis escæ iactu, vt hamo cælestis verbi de mortis gurgite animas ad lucem tollerent sempiternam. Captores piscium fiunt hominum piscatores: de labore trãseunt ad laborem, quia labor nescit lassescere meditatus. Omnia quæ de vsu veniunt non fatigant. Virtus exercitio perseuerat. Hinc est quod apostolos suos Christus humanis laboribus exerceri voluit, vt eos indefessos redderet in diuinis: voluit eis Deus manere fortitudinem, de exercitio præstare virtutem: & quia fructus prouenit ex labore, voluit eos labores non perdere, sed mutare: ipse antè illis vsum laboris indulsit, qui postea eis tolerantiam dedit virtutis. Hinc est quòd regna, gentes, carceres, vincula, tormenta, mortes, sæuientes homines terris omnibus sic vicerunt. Diximus quòd in apostolis amica virtutum, Deo chara sit electa paupertas. Matthæum de telonio diuitem, de vsuris locupletem, lucris sæculi onustum quòd in apostolatum Christus elegerit. quid dicemus? Hodie Matthæus de seipso sic cœpit. *Et cum transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine: & ait illi sequere me.* Matthæus publicanus generat nobis non paruam suis quęstibus quæstionem: & magnum nobis negotium sua negotiatione proponit. Sed dicit aliquis, Quã quæstionẽ? Quod negotiũ? Deus suscipit pauperes, sed diuites nõ repellit. Habẽtes suscipit, & ad se attrahit nõ habẽtes. Abrahã diues, diues Iob, Dauid diues. Et quid Abraham beatius? Quid fortius Iob? Quid Dauid sanctius? Nã & Abrahã post terrenos mœrores pias animas, & reuolãtes ad cœlũ in gremiũ suæ consolationis includit. Et Iob in ipsis diuinarũ machinis diabolũ & ipse vicit, & nobis vincendi eũ reliquit exemplũ. Abrahã sic possedit diuitias, vt eas sæpe & oblatas cõtemneret & calcaret indultas & sic diligeret posſidere diuitias, nõ à diuitiis posſideri: habere eas ad largitatis materiã non ad cupiditatis incendium. Sed ad hæc respondetur, fuerunt sanctis innocentes diuitiæ, vt pote à Deo datæ, non turpiter acquisitæ: concessæ ad vsum vitæ, non ad mortis vsuram. Matthæum vero publicanum diuitiæ sic cupiditatis

Mat. 4.

Mat. 9.

Luc. 16.

Gen. 14.

publicabant magistrum, fornace auaritiæ sic coquebant, sic alligabant vinculis cautionum, sacculorum ponderibus sic premebant, vt leuari ad innocentiam, ad iustitiam surgere, ad virtutem progredi non valeret. Vnde & sedere eius erat iam subsidere, non sedere. Hunc ergo talem ad sua cur vocauerit Christus, cur elegerit ad diuina, nisi quæratur altius, facit altissimam quæstionem, & non tantum quæstionem, sed & scandalum: sicut illo tempore circunstantium patefecit intentio. Quomodo enim infirmitas non laboraret humana, quando videbat apud Christum pecuniam sic valere, vt daret fraudulento fidem, venali gratiam, cupiditatis magistro officium largitatis, doctori fœnoris magisterium sanctitatis, publicano sæculi cæleste secretum? Videbat videntes, quod vsura quæ vastat terram tollebatur ad cælum, & hanc quam detestantur homines deitas aduocabat. Sic autem sensisse tunc videntes aperit Matthæus ipse, qui dicturus vera de se, non potuit hæc tacere. *Cum autem Iesus discumberet in domo, ecce veniebant multi publicani & peccatores: & discumbebant cum eo & discipulis eius. Pharisæi autem videntes, dicebant discipulis eius, Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester?* Et hoc dicebant Pharisæi, vt esset magnum malum, quod & malis poterit displicere: & si erat nefas publicanos Christo participes vel in cibo esse: diuinis sociare quid erat publicanum? Fratres, in quæstione hac ingenium laboraret interpretis, si non ipse dominus, cui fit ipsa quæstio, totum quod est quæstionis auferret. Repetamus ergo ordinem lectionis: Christus quare ad Matthæum venerit, audiamus: *Cum transiret*, inquit, *Iesus*. Non dixit, cum staret ibi: transiuit, & pertransiuit inde Iesus, ne Matthæus remaneret ibi: transiuit inde Iesus, ne Matthæus ibi taliter permaneret. *Vidit hominem.* Non dixit vidit Matthæum: quia in Matthæo hominem liberarat, hoc est, homines quos pecunia posidebat, seruire deo nequeunt pecuniæ seruiẽtes. Non potestis, inquit, deo seruire & mammonæ. *Veni, sequere me.* Non dixit affer ad me, quia Matthęũ, non Matthęi sacculos requirebat. *Veni, sequere me.* Hoc est, depone pondera, disrumpe vincula, solue laqueos, *Me sequere.* Quęre te, perde vsuram, vt te valeas inuenire: Sed iam Pharisęis quid responderit, audiamus: *Non est opus, inquit, sanis medicus, sed male habentibus.* Ecce quare ad Matthæum venerat

Mat. 6.

Christus, vt auaritiæ curaret vulnera, vt saniem sanaret vsuræ. *Euntes, inquit, discite, quid est, misericordiam volo, & non sacrificium.* Misericordiam voluit, vt Matthæus quod tulerat per miseriam, in misericordias prorogaret: & inde redimeret pœnam, vnde comparauerat culpam. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Sic dicens non repulit iustos, sed iniustos, qui se iustos mentiebantur, exclusit. Christus ergo quod ad peccatores venit, peccata delere voluit, nō peccatoribus voluit commanere. Quod est dare vitam mortuo, hoc largitatem tribuere est auaro. Itaque Christus quod Matthæum vocat, non est illa pecuniæ ratio, sed est ratio tota virtutis. Denique Matthęus mox factus est terræ pauper, vt diues haberetur in cœlo.

De eisdem, *Sermo* XXIX.

CVm Matthæum publicanū dominus ad apostolatus fastigiū euocat & extollit, dat manum lapsis, spē restituit desperatis, reddidit vitæ quos sibi iam mors detinebat addi-
Mat. 2. ctos. *Cum preteriret, inquit, Iesus, vidit Leui Alphæi sedentem ad telonium.* Sedebat vtique, quia stare non poterat pondere cupiditatis oppressus, & ipsa totus cōscientia fraudis incuruus Aurum natura graue, grauius fit auaritia nimis. Hinc est quod plus habentem deprimit, quàm ferentem: & vehementius aggrauat corda, quàm corpora. Nascitur in terra profunda, sectatur ipsa montium fundamenta: pérque ima venarum cæcis discurrit anfractibus, & dum suam semper repetit ad naturam, cælestes animos ad inferna deponit, obscurat sensus semper, alta mentium semper in terrena demergit. Aurum erogare bonum, reponere malum, contemnere validum, fugere persecurum: quod sicut vincere virtutis est, ita fœlicitatis est euasisse. Auri furor ardentius humano feruet in pectore, quàm caminus totus ignescit incendiis: & acrius homines dissoluit in terra, quàm soluitur in calore flammarum. Crudelitatis dominus, sæuus hostis, amando lędit, nudat vitando, ipsum etiam captiuat aspectum, fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, adimit innocentiam, docet furtum, suadet fraudes, imperat latrocinium. Et quid plura? Hoc est, quod Apostolus dixit, Radix
1. Tit. 6. omnium malorum est auaritia. Est commutatio sane vna, si homo prudens illud antè mittat ad cœlum, quàm mutetur ab illo, vt stultus, in tartarum. Mitat per manum pauperis,

quia quicquid propter Deum pauperi dederit, ad cælum sine dilatione transmittit. Merito Matthæum dominus talibus vinculis absolui cupiens præpeditum suscitat, dicendo. *Sequere me.* Hoc est, me sequere de supernis ad superna tendentem, & non aurum de inferis ad inferna mergentem. Vbi fuerit thesaurus tuus, illic & cor tuū erit. Aurum patriarcharum stirpem, progeniem sanctam, tantam germanitatis singularem coronam adeò corrupit: & totius reddidit pietatis extorrem, vt Ioseph Aegyptiis, fratrem barbaris, innocētem noxiis, ingenuitatem traderent seruituti. Sic siccauit mentes, sic corda depressit: sic quod in eis fuerat humani sensus, ferinam in rabiem commutauit: vt nō offensam Dei, nō sancti patris dolorem, non proprii sanguinis sensum meminisse permiserit. Intuere quid auro grauius, quod cum mores hominū perdit, perdit & naturā. Aurū Iudaicū populum sic suo captiuauit aspectu, vicit illecebris, specie perdecepit, vt hoc esse Deum crederēt, & Deū verū, Deum tot beneficiis cognitū denegarent: sic conuertit homines in iumenta, vt vituli caput, caput suum crederent, & omnium rerum capiti caput pecudis anteferrent. Attendite quàm sit pernicies ista fugienda, quæ cum mores hominum, honestatem, vitàmque perdiderit, ipsum quoque Deum voluit homini & contendit auferre. Hoc est, quod Iudam fecit esse proditorem, vt hominem cogeret Deum negare, vēdere germanum sui sanguinis, distrahere conditorem, & ipsum sanguinem taxare precio, quem spōte dominus erat nostrum largiturus in precium. Sed ne multa super hoc generent exempla fastidium, transeamus ad reliqua *Sequere me, & surgens secutus est eum.* Sæpe legitur & in hoste vtilis virtus, sæpe in aduersario comprobatur. Matthæus non subtrahitur operi, sed mutatur: & telonium suscipit magis, quàm relinquit, vt mansura Deo, non homini peritura conquirat, vt non trigesimum in quadragesimum, quinquagesimúmque nummum tristis redigat supputator: sed trigesimum in sexagesimum & centesimum gaudii fructum lætus recondat diuinis commodis profuturum. *Et surgens secutus est eum.* Generosus animus, qui sic ea quę magna putarat, facile, & quasi nulla contempsit: apparet illum per ignorantiam lucra ante prǽsentia conquisisse, à quibus vt se sensit, & vidit liberum, sic raptus est ad diuina. *Et factum est dum accumberet in domo illius, multi publicani &*

Mat. 16.
Gen. 13.
Exo. 31.
Mat. 26.
Mar. 4.

peccatores discumbebant cum Iesu & discipulis eius. Discumbebat Iesus plus in Matthęi mēte, quàm sigmate: & epulabatur nō cibis, sed redditu peccatoris: vt reuocaret conuiuio, collegio, humanitatis affectu, dulcissima sui confabulatione discumbentes, quos sciebat posse iudicis agnita potestate dissolui, percelli terrore maiestatis suæ, de nuda mox præsentia posse prosterni, velatus humano corpore, qui homini voluit subuenire. Occultauit dominum, qui seruis dignatus est fiduciam non negare: maiestatem texit, qui fragilem studuit parentis amore complecti. Sed offendūtur Iudæi, dicentes, *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister vester?* Miraris Iudæe cur misceatur conuiuio peccatorum, qui propter peccatores & nasci voluit, & non recusauit occidi: oblatras cur peccatorum vinum bibat, qui pro peccatoribus suum sanguinem fudit. Et si vis nosse amplius, suscepit ipse peccatum ne perderet peccatores, in se sententiā suam iudex retorsit, vt amasse se peccatores proderet magis soluendo debitum, quàm donando. Sed talibus ipsum dominum respondisse sufficiat. *Non necesse habent sani medico, sed male habentes: non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Et quis non erat ægrotus, ipsa generis humani sic ægrotante natura? Ad omnes ergo venit, qui omnes male habentes vt curaret inuenit, sed planè mori meruit, qui medicum contempsit ne se accusaret, vel confiteretur ægrotum: sed dicti sui dominus aperit mox figuram, dicendo, *Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Non hic dominus iustos respuit, sed superbos & eos notat,
Psal. 13. qui cum non sint, esse se iactant iustos. Et vbi erant iusti? Cum iuxta Prophetam, Non erat qui faceret bonum, nō erat vsque ad vnum. Vt intelligāt ægritudinem, medicum, vt curentur admittant, confiteantur se peccatores: vt modo Christus parens & conuiua, largiatur veniam, ne post iudex ferat in contumaces debitam sine fine sententiam.

De eisdem, Sermo XXX.

HOdierna Euangelica lectio Matthęum publicanum sic in Apostolum commutauit, vt qui erat fraudator pecuniæ, fieret gratiæ distributor: & de impietatis schola ad pietatis magisterium perueniret, fierétque doctor misericor-
Mat. 9. diæ, qui auaritiæ fuerat institutor. *Dum transiret Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine.* Cum transiret in de

Iesus, bene transiret inde: transibat Iudæam, vt veniret ad gentes: præteribat synagogam, vt Ecclesia permaneret: prætergrediebatur carnis patriam, vt deitatis suæ remearet ad sedem. In Christo fratres transitoria est carnis iniuria, in quo diuinitatis honor est sempiternus. *Dum transiret inde, vidit hominem.* Vidit plus diuinis oculis, quàm humanis. *Vidit hominē.* Vt peccata hominis non videret. Vidit opus suum, vt despiceret opera peccatorū. Vidit illū Deus, vt ille videret Deū. Vidit illum Christus, vt ille pecuniæ latebras amplius non videret. Vidit illum Christus sedentem, quia pressus cupiditatis pondere, surgere non valebat. Fratres, deterius sedebat in telonio publicanus iste, quàm paralyticus, de quo antè diximus, iacebat in lecto. Quia ille carnis patiebatur paralysim, iste mentis: in illo fuerat compago turbata membrorū, in isto totus ordo fuerat sensuum dissipatus: ille iacebat captus carne, sedebat corpore & animo iste captiuus: ille doloribus succumbebat inuitus, iste vitiis voluntarius seruiebat: iste sibi innocens auaritię videbatur in crimine, ille se cognoscebat inter vulnera peccatorem: iste lucrorum cumulabat peccata, ille dolorum gemitibus peccata delebat. Meritò igitur paralytico dicitur, confide fili, dimittuntur tibi peccata tua, quia compensarat delicta doloribus: publicano autem dicitur, *Veni sequere me.* Hoc est, vt sequendo me repares quod consequendo pecuniam perdidisti. Sed dicit aliquis, Quare publicanus qui maior videtur in crimine, maior habetur in munere? Nam mox apostolatus certa præditus dignitate nō solum ipse accepit, sed aliis indulgentiam tribuit peccatorū: totum orbem splendore Euangelicæ prędicationis irradiat, & paralyticus sola dignus venia lux habetur. Vis nosse quare plus consecutus sit publicanus? Quia iuxta Apostolū, vbi abūdauit peccatum, superabūdauit & gratia. Simul vt publicanus gentilis populi typum teneat, paralyticus Iudaici populi sit figura, qui hodiéque malæ valetudinis tenetur in lecto: vt nisi portatus fuerit fide gentiū, oblatus Christo miseratione sanctorū, Christiani populi credulitate saluatus, ad domum fidei, ad domū patriæ nō potest peruenire. *Et discumbente eo in domo, ecce veniebant, inquit, multi publicani & peccatores, & discumbebant cum eo & discipulis eius. Videntes autem Pharisæi dicebant discipulis eius, Quare cum publicanis & peccatoribus magister vester manducat?* Arguitur Deus, quare inclinat se

Mat. 9.

Rom. 6.

homini, quare coniacet peccatori, quare esurit pœnitentiá, quare sitit reditum peccatorum, quare acceptat misericordiæ fercula, quare sumit poculum pietatis. Fratres, venit ad prandium Christus, venit ad conuiuium vita, vt faceret secum cõuiuere moriturus: iacuit resurrectio, vt de sepulchris surgerét qui iacebant: decubuit indulgentia, vt peccatores leuaret ad veniam: venit ad humanitatem diuinitas, vt ad diuinitaté veniret humanitas: venit iudex ad reorum prandium, vt humanitas præueniret reatus sententiam: venit ad languentes medicus, vt reficeret conuescendo defessos: inclinauit pastor bonus humeros suos, vt ouem perditam salutares reportaret ad caulas. Sed hoc Pharisæus, detestatur, & arguit, qui prandiũ dominicum putat nõ virtutis esse, sed ventris: nõ spiritus, sed carnis: non diuinæ bonitatis, sed voluptatis humanæ: terreni luxus, non gratię cælestis. Sic, sic se videt, qui Deum non videt. Quis arguit medicum iacentibus coniacentem, nisi humanæ salutis inimicus? quis pastorem subnixum lasso pecori reprehendit, nisi qui lucrosi gregis amorem nescit? quis iudicem de pietate iudicat, nisi ille qui fuerit desperatus? quis communionem Dei, nisi sacrilegus spernit? indulgentiam quis, nisi crudelis horrescit? *Quare magister vester cum publicanis & peccatoribus manducat*? Et quis est peccator, nisi qui se peccatorem negat? Magis ipse peccator est: &, vt verius dicam, ipse iam peccatum est, qui se iam non intelligit peccatorem. Et quis iniustus, nisi qui se iudicat iustum? Legisti Pharisæe, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis
Psal. 142. viuens. Quandiu sumus in mortali corpore, & fragilitas dominatur in nobis: & si actu peccata vincimus, vincere peccata cogitationũm non possumus, & iniustitias fugere: qui si corpore possumus euitare, & si conscientiam malam deuincere valemus, culpas negligentiæ, ignorantiæ peccata quemadmodum possumus abolere? Pharisæe confitere peccatũ, vt Christi venire possis ad mẽsam: vt sit tibi panis Christus, & panis ipse frangatur in tuorum veniam peccatorum: vt fiat tibi poculum Christus, qui in tuorum delictorum remissionem funditur. Pharisæe prande cum peccatoribus, vt possis prandere cum Christo: agnosce te peccatorem, vt tecum prandeat Christus: intra cum peccatoribus conuiuium domini tui, vt possis non esse peccator: intra domum misericordię cum Christi venia, ne cum tua iustitia extra domum

ni[s]ericordiæ puniaris exclusus: agnosce Christũ, audi Christum, audi dominum tuum, audi cælestem medicum calumnias tuas peremptoriè confutantem. *Non est opus sanis medicus, sed male habentibus* Si vis curã, agnosce languorem. Non veni vocare iustos, sed peccatores. Si cupis misericordiam, confitere peccatum. *Euntes, inquit, discite quid est, misericordiam volo, & non sacrificium.* Christus misericordiã vult, & non sacrificiũ: aut quod sacrificiũ quæret, qui vt te quæreret, sacrificium factus est ipse? *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Non repulit iustos, sed quia sine Christo innocens non habetur in terris. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Sic dicendo, non repulit iustos, sed quia omnes reperit peccatores: audi Psalmistam, Dominus de cœlo prospexit super filios hominum: vt videat si est intelligens aut requirens Deum. Omnes declinauerũt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, nõ est vsque ad vnum. Fratres simus, simus peccatores confessione nostra, vt Christi venia non simus peccatores. Osee 6. Psa. 13.

De Pharisæorum & Discipulorum Ioannis ieiunio.

Sermo XXXI.

BOnitas virtutum mater, malitia origo vitiorum, virtutes comitatur gloria: inhæret vitiis cognata confusio: sicut vitia teguntur, dolis, ita illustrantur libertate virtutes. Hinc est quod Christus virtutum lux agebat liberè, loquebatur purè, præstabat vt Deus, patiebatur vt parens, vt dominus arguebat: Iudæi verò viperinum germen, genitricis mors, genitoris occisio, dum perimunt Christum synagogæ matris vterum diripuerunt. Verè sicut scriptum est, Progenies viperarum summittebant capita, adulabãtur lingua, vulnera dabant dolis, blasphemiis venena fundebant: & quasi non sufficeret ad odium contemptus, despectus ad iniuriam, sic Christum persequebantur insidiis, tentabant dolis, interrogatione pulsabant, appetebant contumeliis, & tota cupidi simulatione vallabant, obiiciebant curandos sabbatho: vt si non curasset, fieret de impossibilitate contemptus: de lege maneret calumnia si curasset. Interrogabant, in qua potestate faceret sua iussione virtutes: vt si dixisset, deitatis, inuidiam commouerent: si tacuisset, artis magicę crimen inferrent. Dicebãt enim, in Belzebub principe dæmoniorũ eiicit dæmonia: & sicut hodie lectum est, apud discipulos in magistrum notam de publicanorum conuiuio componebant: Mat. 3. Luc 20.

apud magiſtrum diſcipulos ieiunii neſcios, gulæ deditos accuſabant: ſed diſcipulis de magiſtro, magiſtro de diſcipulis odiorum cauſas, diſcordiæ ſemina liuore iactabant. *Acceſſerunt, inquit, diſcipuli Ioannis, dicentes, Quare nos & Phariſæi ieiunamus frequenter, diſcipuli autem tui non ieiunant?* Et cum diſcipulis Ioannis quæ ſocietas Phariſæis? niſi quia iunxerat inuidia, quos diſiunxerat diſciplina. Hic iam ſua perdit iura zelus: iunxit diſiūgere conſuetus. Iudæi poſtponi Moyſen domino non ferebant: diſcipuli Iohannis Chriſtum nolebant Iohanni vllatenus anteferri: ſic in Chriſtum fremebant vtrique liuore communi. *Quare nos & Phariſæi ieiunamus frequenter, diſcipuli autem tui non ieiunant?* Quare? quia penes vos eſt de lege, non de voluntate ieiunium: ieiunium non ieiunantem reſpicit, ſed lubentem. Et quis vobis ieiunii fructus eſt, qui ieiunium ieiunatis inuitum? Ieiunium eſt ſingulare ſanctitatis aratrum, colit corda, eradicat crimina, euellit delicta, vitia ſubruit, charitatem ſerit, copiam nutrit, parat innocentię meſſem. Diſcipuli ergo Chriſti in tota ſanctitatis ſegete conſtituti, & virtutum manipulos colligentes, habentes panem iam noui fructus, inueterata non poſſunt ieiunia ieiunare: quæ iactantur verbis, pallore proponuntur, venditantur defectu: placent humanis oculis, non diuinis. *Quare nos & Phariſæi ieiunamus frequenter, diſcipuli autem tui non ieiunant? Reſpondit dominus, Nunquid poſſunt filij ſponſi ieiunare quamdiu cum illis eſt ſponſus?* Quid eſt hoc? Interrogatus Iohannes ſponſum eſſe ſic teſtatus eſt Chriſtum. Qui habet ſponſam ſponſus eſt: amicus autem ſponſi qui ſtat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem ſponſi. Conuenienter ergo diſcipulis Iohannis magiſtri ſui voce reſpondit, vt vel illi crederent, & non cogerent tempora ſponſi læta triſtis intrare ieiunii: quia qui quęrit ſponſam, ieiunia ſeponit: relinquit auſtera, totum ſe dat gaudiis, epulis indulget: totus blandus, totus amabilis, totus feſtiuus incedit: & facit totum quod ſponſæ tenera requirit affectio. Chriſtus ergo qui tunc Eccleſiam deſponſabat, indulgebat ſe menſis: conuiuantibus ſe non negabat: humanum, comem, blandum ſe pia charitate reddebat: donec diuinis humana coniungeret, & faceret de terrena ſocietate cæleſte conſortium. Adiecit dominus dicens. *Nemo immittit commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à veſtimento, & peior ſciſſura fit.*

Mat. 9.

Ioan. 3.

ntiquæ legis supplectilem dicit Iudaicis studiis attritam: orruptis sensibus, sectis scissam: impuris actibus obsoletam. annum rudem Euangelij nuncupat indumentum. Sed audi annum non scissuræ partem, sed principium texturæ. Tunc nim primum regalis induméti tela de Christi vellere texe- atur, de vellere quod dabat agnus, Agn' dei qui tollit pec- ata mundi. Texebatur autem regium vestimentum, quod in urpureum fulgorem cruor tingeret passionis. Merito ergo Christus hunc pannum rudem Iudaicę vetustati prohibebat mmitti: ne peior scissura fieret, si Iudaicam vetustatem no- itas scinderet Christiana. Et geminat exemplum, dicens, *Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres, alioquin rumpunt v- res, & vinum effunditur, & vtres pereunt: sed vinum nouum mit- tunt in vtres nouos, & ambo conseruantur.* Vtres veteres Iudæos vocat: nouos vtres nuncupat Christianos: quia sicut vtres pellium ab omni squallore purgantur, & pigmentis liniũtur odoratis, vt saporem vini possint inuiolabilem custodire: ita ieiuniis corpora humana ab omni carnalium delictorum squallore purgantur: & fiunt vtres diuinis torcularibus apti: vt de prælo crucis accipiant vinum nouum: & incorruptam nouitatem conseruent. Sed hoc sicut accipiunt Christiani, ita Iudæi nisi Christiani fuerint non habebunt: qui corrupti vi- tiis, & inueterati malis, vinum nouum quod ad Euangelij verbum, si acceperint, & rumpuntur, & fundunt. Agnoscen- dum est ergo, quia Christus per exempla hæc non discipulos suos noluit ieiunare, sed noluit ieiunium verum fraudulen- to miscere ieiunio. Iob. 1.

De eo qui habebat manum aridam. Sermo XXXIII.

OMnia signorum Christi opera, stupenda virtutum, non humanitus, neque casu, sed diuina procuratione cre- denda sunt euenisse: sicut hodie nobis euangelicum demon- strauit eloquium. *Et intrauit, inquit, Iesus in synagogam: & erat ibi homo habens manum aridam.* Marc. 3. Christus quidem ingredi- tur synagogam, sed Iudæus nec recipit intrantem, nec agno- scit præsentem, nec operantem cæcatus intelligit. Cernite quàm nihil sit præsentia corporalis, vbi fuerit mentis mise- rãda separatio: sicut contrà nihil officit absentia corporalis, vbi corda fuerint sociata per fidem. *Et erat ibi homo habens manum aridam.* In hoc homine omnium hominum imago figuratur: in hoc geritur cura cunctorum: in hoc vniuersorũ

sanitas diu expectata reparatur. Aruerat enim manus hominis magis stupore fidei, quàm siccitate neruorū: & plus culpa conscientiæ, quàm debilitate carnali. Antiqua nimis ista erat, & quæ in ipso mundi principio cōtigerat ægritudo: nec arte hominis, aut beneficio poterat hæc curari, quę iusta dei fuerat indignatione cōtracta, tetigerat vetita, incōcessa præsumpserat: cum se ad arborem sciendi bonum, malúmque
Gen. 3. porrexerat, authore indigebat, non qui malagma imponeret, sed qui posset illatam relaxare sententiam: & ignoscendo resoluere, quod religauerat indignando. In hoc homine nostrę tantum geritur vmbra sanitatis: perfecta autem salus nobis reseruatur in Christo: quia tunc ariditas nostræ manus miseranda dissoluitur, cū cruore perfunditur dominicæ passionis: cum in illo vitali ligno crucis extenditur: cum carpit fructuosam de dolore virtutem: cum totā arborem salutis amplectitur: cum clauis domini corpus affigitur, quo nunquam ad arborem concupiscentiæ, & aridæ redeat voluntatis. *Obseruabant, inquit, Pharisæi, si sabbathis curaret, vt accusarent eum.* Ad infamiam iudicis, & nequitiam cognitoris, quæritur de cura crimen, de pietate accusatio, reatus de virtute, de salute supplicium. Sed mirum non est: semper offendunt bona malos, pia impios, sancta profanos: aut quando non lasciuus disciplinam, virtutem vitiosus, innocentiam criminosus accusat? Obseruabant solliciti sacerdotes sabbathis non si peccaret, sed si curaret: vt accusarent eum. Amatores criminum inuigilant, insidiantur in accusatione virtutum: quasi contra salutem, non pro salute sabbathum sit prouisum. Si sabbathis curare obseruant: tali legis interprete, non dico laborat nimis, sed funditus expirat ægrotus. Sabbathum non impiè curam denegauit infirmis, sed tota pietate aliquotiens quietem præstitit fessis nimio labore mortalibus. *Et ait homini habenti manum aridam: surge in medium.* Professor debilitatis propriæ: supernæ pietatis exactor: testis diuinæ virtutis Iudaicæ incredulitatis assertor. *Surge in medium.* Vt quos non compungit virtus tanta signorum, quos non opera tantæ salutis inclinant, vel debilitatis tantæ miseratio constringat, & moueat. *Tunc dixit eis, licet sabbatho benefacere, an male animam saluam facere, an perdere?* Hoc dicendo, bonitatem commendat operis sui: & illorum malitiæ conceptæ conscientiam accusat: quia cum ille hominem saluum face-

rpore, animóque gestiret, illi eum accusandi studio
ere moliuntur: qui & patiebantur eum sabbathis cura-
sidiantes animo vtum curaret, vt cum curasset, sensus
malignitate damnarentur: & essent tali patientia, quàm
malitia nequiores:& plus furentes dolo,quàm tali iudi-
lementes. *At illi tacebant: & circunspiciens eos cum ira, con-*
tus super cæcitate cordis eorum. Circunspiciens dixit, non
piciens,id est,non tantum faciem vt homo intuens, sed
ens corpora,corda,mẽtes,sensus,præterita,præsentia,fu-
contemplatus.*Circunspiciens eos cum ira,contristatus.* Irasci-
t dominus,contristatur vt parens,dolet vt homo,intue-
t deus.*Dicit homini, extende manum tuam: & extendit: & re-*
a est manus illius. Extẽde manum tuam:iussione soluitur,
fuerat iussione deuincta. *Extende manum tuam.* Agnouit
a iudicem,opus deum,indulgentia prodidit cõditorem.
e fratres,vt sola synagoga tali debilitate fusceturnec sit
clesia cuius manum arefaciat cupiditas,contrahat auari-
apina debilitet,tenacitas ægrotã cõstringat:sed si acci-
idipsum, audiat dominum: & cito eam in opere pieta-
tendat,relaxet& in misericordia,in eleemosynis porri-
Sanari nescit, qui nescit pauperi fœnerari. *Tunc egressi*
isæi statim cum Herodianis consilium faciebant, quomodo eum
ent. Semper Iudæus Herodianis iungitur, vt inuadat
stianos. *Iesus, inquit,cum discipulis secessit ad mare.* Vt com-
ione fluctuum prauiorem Iudæorum probaret & de-
straret errorem. Sed quia Iesus deseruiente nauicula, id
ecclesia, sequestratur à confusione turbarum, & Chri-
i populi gubernator residet indefessus vario genere me-
i, & imperauit ventis & mari, vt tandem tranquillita- *Marc. 4.*
bedientia conquiescant, iuxta prophetam: Dirumpa- *Psal. 2.*
vincula eorum,& proiiciamus à nobis iugum ipsorum,
b iugo pietatis manentes, diuinæ gloriæ mereamur esse
cipes.

De filia archisynagogi, déque muliere sanguinis profluuio laborante. *Sermo* XXXIII.

Vdituri estis hodie fratres,& sancto euangelista Marco
eferente mecum pariter cogituri, qualiter ante Chri-
synagogæ prolabitur, & proruit principatus, & eum
ci modo deum & dominum confitetur, cum adorat
gis imperio sic dicentis. Dominum deum tuum adora- *Deut. 6.*

bis: & redditorem vitæ indicat, cum salutem filiæ morientis
Mar. 5. implorat. *Venit, ait, ad eum quidam archisynagogus, nomine Iairus: & videns eum, procedit ante pedes eius: & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est, veni, impone manum tuam super eam, vt salua sit, & viuat.* Antequam sermo Euangelici sensus aperiat sacramentum, libet in hoc loco paululum parentum prodere passiones, quas sumunt & proferunt de affectibus, & amore filiorum. Circunstante familia inter tenera & blanda obsequia propinquorum, molli filia decumbit in lectulo: pater pronus sicca iacet & versatur in terra: illa deficit corpore, hic mente & animo contabescit: illa secretas languoris sui sustinet passiones, hic fœdus & lugubris totus, toto fertur & iactatur in populo: illa moritur ad quietem, hic viuit ad pœnam. Et certe omisimus anxia parentum vota, cum gignunt: periculosos ordines, sobolem cum producunt, cum nutriunt, mœstos labores: & iuges pœnas, cum ferunt ægrotantes: peior est mortis dies pignora cum præcedunt. Heu me cur tanta filij nesciunt? cur ista non sentiunt? cur vicem parentibus reddere non desudant? & tamen parentũ pietas perseuerat: quia quicquid filiis parentes impenderint, repensabit parentibus parens omnium deus. Sed ad proposita redeamus. *Venit autem quidam archisynagogus, nomine Iairus, & videns eum procidit ante pedes eius, & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est: veni, & impone manum tuam super eam, vt salua sit.* Quod supplicatione flebili, extrema filiæ sic lamentatur: quod remedium lãguoris sic postulat, desperatum satis probat & demonstrat affectum: vnde est quod curæ ordinem sic deposcit. *Veni, impone manum tuam super eam.* Ægrotus non quemadmodum curetur imperat, sed tantum vt curetur, implorat. Sed cum esset archisynagogus, legis notitiam hic habebat: & cum verbo cætera, hominem manu dei legerat esse figuratum: credidit ergo deo, quia eadem manu qua creatam senserat filiam, recreari, & reduci posse ad vitam. Cognouimus quid sit: *Veni, & impone manum tuam super eam.* Vt qui sponte posuit ad creandum, ad reparandum iterum exoratus imponat. Hoc est, quod propheta fatetur, cum decantat in Psalmis,
Psal. 138. Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Quia qui posuit cum formaret ex nihilo, imposuit iterum, vt reformaret ex perdito. Denique idem Psalmista, vt manus huius salutare sensit, & adeptus est largitatem,

eticam prorupit in vocem. Dextera, inquit, domini fecit *Psal.117.*
tutem: dextera domini exaltauit me: dextera domini fecit
tutē. Et vt meruisse se quod archisynagogus popoſcerat,
monſtraret, adiecit: Non moriar, ſed viuam. Ille cum pete-
t, dixerat, Veni, impone manum tuam, vt ſalua ſit, & viuat:
c iam conſecutus exultat. Non moriar, ſed viuam. Dextera
omini Chriſtus eſt, ſicut prophetico docemur eloquio. Et
ere fecit virtutem diabolū dum debellat: dū alligato forti, *Matt. 12.*
cut ipſe dixit, vaſa fortis diripit: dum infernum deſtruit: dū
ſam mortificat mortem. Et vere exaltauit nos, quos de pro-
undo extulit, & eleuauit ad cælum. Sed iam ad mulierem
ermo tranſeat: quæ occulto vulneri, & verecundo languori
emedium ſic quæſiuit, vt & ſuum pudorem regeret, & cu-
antis reuerentiam cuſtodiret. *Et abiit cum illo, & ſequeba-
tur, inquit, eum turba multa, & comprimebant eum: & ecce mulier
quæ erat in profluuio ſanguinis annis XII. & fuerat multa perpeſſa
à compluribus medicis, & erogauerat omnia ſua, nec profecerat quic-
quam, ſed deterius habebat, cum audiſſet de Ieſu, venit in turba retro,
& tetigit veſtimentum eius, dicens. Si vel veſtimentum eius tetigero,
ſalua ero. Et confeſtim ſiccatus eſt fons ſanguinis eius, & ſenſit corpo-
re quòd curata eſt à plaga.* Non tantum duo maria confundun-
tur fluctibus ſuis, quantum mulieris huius animus ancipiti
cogitationum cumulo iactabatur. Poſt certamina deſperata
medicorum, poſt medicamina ſumptuoſa, poſt inanem &
antiquiſſimam curam, vbi ars & peritia defecerat iam curan-
tum, vbi languentis omnis iam conſumpta fuerat ſubſtan-
tia, ipſi authori reuerendum vulnus non caſu, ſed diuinitus
occurrit: vt quod humana arte tot annis curari non potuit,
ſola fide & humilitate curaretur. Mulier ſtabat eminus, quā
natura pudore perfuderat: quam per hoc immundam Iudai-
ca lex notarat, dicens, Immunda erit, & ſanctum non con- *Leu. 12.*
tinget: contingere metuens, ne Iudaicum ferorem, ne le-
gis poſſet ſubire ſententiam. Dicere non eſt auſa, ne cir-
cunſtantium confunderet, & oneraret auditum: ne fieret
populorum fabula: quæ tot annis ſtadium, & σκάμμα fue- *Id eſt, cauea*
rat paſſionum. Siquidem & amplius ferre, & ſuſtinere do- *ludorum.*
lor diuturnus, & continuus non ſinebat: & deliberandi tem-
pus Chriſti prætereuntis celeritas amputabat: & econtrà no-
uerat, quòd tacenti, quòd occultanti morbum ſuum ſani-
tas non daretur. Inter hæc bella cogitationum, ſolam ſalutis

viā mulier, curam vt furaretur, inuenit: vt raperet tacita, quod petere non valebat, & pro sua verecundia, & pro reuerentia præstaturi: & quę non merebatur corpore, corde perueniret ad medicum? fide deum, manu tantum tangeret vestimentū: sciens hanc fraudem non solum veniam, sed & remedium præstaturam, quam non voluntas, sed necessitas verecunda generauit: præsertim cum & furantis lucrum quęreret: & ei cui auferebatur nullum gigneret detrimentum. Pium latrocinium, quod ministra fide, fide attrahente committitur. Ecce vbi virtus est quæsita contrariis, vbi fraus fide conniuēte quod nitebatur, obtinuit. Mulier inter comprimentes, vt nesciretur accedit, & præsumpsit furari se posse coram fide sola: vt habitu lateret, & corpore, retro accedit: & ad videndum se iudicabat indignam. Curauit fides intra ictum temporis, quod X I I. annis ars humana curare non potuit. Post hoc exemplum suo vitio longa trahit in langoribus tempora, & sua negligentia diu laborat, qui sola fide nescit curari, sed aromatum dispendiis onerari Tetigit vestimentum mulier, & curata est: & ab antiquo est absoluta languore. Miseri qui quotidie corpus dominus tractamus & sumimus, & à nostris vulneribus non curamur. Non Christus infirmantibus, sed fides deest: nam multo magis modo in nobis manentes poterit vulneratos curare, qui latentem mulierem præteriēs sic curauit. Sufficit hodie fratres furta fidei, & domini prętereūtis narrasse virtutem: cur autē dominus veluti ignorans quęrit, quam virtutis suæ opere scit curatam. quia nunc longum est, sequenti sermone narrabimus.

De eisdem, Sermo XXXIIII.

OMnes Euangelicæ lectiones fratres charissimi, magna nobis & pręsentis, & futuræ vitæ commoda largiūtur. Sed hodierna lectio & totum quod est spei contulit: & quicquid est desperationis exclusit. Est nobis dura, & deflenda conditio: peccare nos cogit fragilitas innata, & cōfiteri prohibet confusio cognata peccati: malum enim facere pudor non est, & pudor est confiteri: timemus dicere, quod cōmittere non timemus. Sed hodie mulier cum quæreret medicinam tacita vulneri verecundo, inuenit silentium, per quod possit peccator ad veniam peruenire. Prima est fœlicitas in peccatorum turpitudinem non venisse: sed fœlicitas est secūda peccatorum veniam peccatis latentibus inuenisse. Hoc

opheta senserat, qui dicebat, Beati, quorum remissæ sunt iquitates: & quorum tecta sunt peccata. *Ecce, inquit, euangeli- mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur ab annis duodecim, ac- ßit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius.* Confugit mulier d fidem subitam, cui longa defecerat cura: quæ confunde- atur medicinam petere, furari voluit sanitatẽ: nesciri se ab o voluit, à quo se credidit posse saluari. Vt aër ventorũ tur- ine: sic cogitationum procellis mulier turbabatur: confige- at cum fide causa, cum timore spes, necessitas cum pudore, imoris frigus extinguebat credulitatis ardorem, obscurabat ucẽ fidei vis amoris, spei confidentiam necessitas verecunda rangebat: sic mulier magni maris instar confusis æstibus ia- ctabatur: quærebat quomodo faceret occultum de publico, de turba secretum: agebat vt sibi & rediret sanitas, & verecũ- dia non periret: curabat ne cura sua ad curantis redundaret iniuriam: prouidebat vt redderetur sibi salus salua reuerẽtia saluatoris. Tali ergo sensu mulier merito de summitate fim- briæ peruenit totam ad deitatis summam. *Acceßit, inquit, retro.* Sed vbi retro? *Et tetigit fimbriam vestimenti eius. Acceßit retro.* Sed vbi? Retro nil erat: ibi faciem quam declinabat, inuenit. Erat in Christo corpꝰ multiplex, sed erat deitas simplex, erat totus oculus, qui post se supplicẽ sic videbat. *Acceßit retro: & tetigit fimbriam vestimenti eius.* O! quid ista mulier vidit habi- tare in interioribus Christi, quę in Christi fimbria diuinita- tis totam vidit inhabitare virtutem! O! quàm docuit mulier quantum sit corpus Christi, quæ in Christi fimbria tantum esse monstrauit! Audiant Christiani qui quotidie corpus Christi attingunt, quãtam de ipso corpore sumere possunt medicinam quãdo mulier totam rapuit de sola Christi fim- bria sanitatem. Sed quod nobis flendum est, mulier de vul- nere medicinam tulit, nobis medicina ipsa retorquetur in vulnus. Hinc est quod Apostolus tangentes indignè corpus Christi taliter admonet, & deplorat: Qui enim tangit indi- gnè corpus Christi, iudicium sibi sumit. Et quòd inde teme- ritas infirmitatem capiat, vnde fides accipere debebat sani- tatem, rursus intulit: Propterea inter vos multi infirmi & im- becilles, & dormiunt multi. Item dormientes mortuos dicit, quos luget in viuo corpore iam sepultos. Petrus & Paulus principes fidei Christianæ notitiam nominis Christi toto orbe diffuderunt; mulier accedendi ad Christum prima tra-

Psal. 31.
Matth. 9.
1. Cor. 11.

didit disciplinam: mulier prima dedit formam, quomodo peccator tacita confessione deleat sine cõfusione peccatum: quomodo delinquens soli deo cognitus de reatu nudare apud homines verecunda conscientiæ non cogatur: quomodo homo possit venia iudicium præuenire. *At Iesus, inquit, conuersus, & videns eam, inquit, Confide filia, fides tua te saluam fecit.* At Iesus conuersus non motu corporis, sed diuinitatis aspectu: Christus conuersus est ad mulierem, vt mulier conuerteretur ad Christum: vt ab ipso curam sumeret, vnde sumpserat vitã, & sciret sibi præsentis vulneris causam fuisse perpetuæ rem salutis. *Conuersus, & videns eam.* Vidit eam diuinis oculis, nõ humanis: vidit vt saluti redderet, non vt agnosceret quam sciebat: vidit eam, donatur bonis, malis caret, quẽ viderit deus. Hoc vniuersitas sentit ex vsu de fœlicibus sic dicendo. Vidit illum deus. Vidit ergo istam deus, quam curando reddidit sic fœlicem. Et quid plura? Christus mulieris docuit exemplo, quàm fides sola totam proficiat ad salutem. Sed de synagogæ principe iam loquamur: qui dũ Christum ducit ad filiam suam, viam dedit qua mulier perueniret ad Christum. Sic cœpit hodiernæ principium lectionis. *Ecce princeps vnus accedens adorabat eum, dicens, Domine, filia mea modo defuncta est, sed veni, impone manum tuam super eam, & viuet.* Futurorum præscium Christum non latebat, quòd prædictæ mulieris eueniret occursus: per quam Iudęorum princeps disceret, deum non mouendum locis: non itinere ducendum non trahendum pręsentia corporali, sed credẽdum quàm sit deus vbique præsens, vbique totus, vbique semper: Et quàm totum possit iussu facere, non labore: virtutes mittere, nõ deferre: mortem non manu, sed imperio effugare: vitã non arte reddere sed præcepto. *Filia mea modo defuncta est, sed veni.* Hoc est dicere, Adhuc vitæ manet calor, adhuc animæ vestigia videtur, adhuc est in via spiritus, adhuc dominus domus habet filiã, adhuc mortuam tartarus nescit, ergo vt euntem possis animã retinere, festina. Stultus putauit Christum non posse suscitare mortuam, nisi teneret. Hinc est, quòd Christus vbi peruenit ad domũ, & vidit puellã, quasi perditã fleri, vt infideles animos promoueret ad fidẽ, dormire eam dicit, nõ defunctã: vt crederẽt facilius de morte posse surgere, quàm de somno. *Non est, inquit, mortua puella, sed dormit.* Et verè apud deum mors somnus est: quia velocius deus mortuũ ad vitã

ſcitat, quàm de ſomno dormiens ab homine ſuſcitetur, & tè deus frigentibus morte membris viuificantem refundit lorē, quàm homo ſepultis ſomno corporibus vigorē poſ- infundere: audi Apoſtolum, In momento, in ictu oculi, ortui reſurgent. Beatus Apoſtolus, quia velocitatem reſur- ctionis non potuit referre verbis, aptauit exēplis. Aut quo- odo ibi celeritatem ſermonis perſtringeret, vbi ipſam cele- tatem præuenit vis diuina? Aut quomodo apparet ibi tem- us, vbi ęterna ſine tempore res donatur? Sicut temporalita- em tempus attulit, ſic exclusit æternitas tempus. 1. Cor. 15.

De muliere profluuio ſanguinis obnoxia.

Sermo XXXV.

QVid ſit Chriſtum tangere, hodie docuit mulier in profluuio ſanguinis conſtituta: quę cum tangit fimbriam Chriſti; tum diuini pectoris pulſat arcanum: & furto fidei ſummam rapuit de fimbriæ ſummitate virtutē. Fœlix fraus, quæ & luctum ſaluis contulit, & damna ſuſtulit mox pudoris: probat hoc Euangelicæ lectionis auditus. *Ecce, inquit, mulier quę ſanguinis fluxum patiebatur* XII. *annis, accedens retro tetigit fimbriam veſtimenti eius, dicens intra ſe: Si te tetigero tantum veſtimentum eius, ſalua ero.* Mat. 9. In arduis languoribus dat crebro cōſilium vis doloris: in deſperatis cauſis eſt ſæpe magiſtra neceſſitas: inuenit ipſa ſibi paſſio medicinā. Hinc eſt quòd mulier verecūdo vulneri qualiter ſubueniret inuenit, vt fidei inſinuaret ſilētio, quod inſinuare publico clamore nō poterat: & ſecreta ſpiritus via cęleſtē perueniret ad medicū, ad quem peruenire manifeſto carnis itinere non valebat. Dabat audaciam multam pietas curantis, ſed fiduciam pudendi languoris neceſſitas auferebat: cogebat ad Chriſtū doloris accedere magnitudo, ſed audire Chriſtum fœditas vlceris non ſinebat. Sic anceps mulier, & fidei trepidante conſilio, maluit de fide iudicari, quàm de fœdo vulnere ſic perire. *Acceſsit retro, & tetigit fimbriam veſtimenti eius.* Sciens quòd deum nec tactus polluit, nec offendit viſus, nec odor exaſperat, nec auditus ſauciat, nec inquinat humana cogitatio. Nā ſi ſol tāgit ſtercora, nō tamen ſtercoribus inquinatur: quāto magis creator ſolis tangit omnia, & tamē nō poteſt vllis cōtactibus inquinari? Et ſi medicus cū ſaniem vulnerū tractat, cum curat verecunda mēbrorum, non iniuriā computat, ſed honorem: quāto magis deus non arbitratur iniuriam, dum vulnera noſtra

homini, quare coniacet peccatori, quare esurit pœnitentiã, quare sitit reditum peccatorum, quare acceptat misericordiæ fercula, quare sumit poculum pietatis. Fratres, venit ad prandium Christus, venit ad conuiuium vita, vt faceret secum cõiungere morituros: iacuit resurrectio, vt de sepulchris surgerẽt qui iacebant: decubuit indulgentia, vt peccatores leuaret ad veniam: venit ad humanitatem diuinitas, vt ad diuinitatẽ veniret humanitas: venit iudex ad reorum prandium, vt humanitas præueniret reatus sententiam: venit ad languentes medicus, vt reficeret conuescendo defessos: inclinauit pastor bonus humeros suos, vt ouem perditam salutares reportaret ad caulas. Sed hoc Pharisæus, detestatur, & arguit, qui prandiũ dominicum putat nõ virtutis esse, sed ventris: nõ spiritus, sed carnis: non diuinæ bonitatis, sed voluptatis humanæ: terreni luxus, non gratię cælestis. Sic, sic se videt, qui Deum non videt. Quis arguit medicum iacentibus coniacentem, nisi humanæ salutis inimicus? quis pastorem subnixum lasso pecori reprehendit, nisi qui lucrosi gregis amorem nescit? quis iudicem de pietate iudicat, nisi ille qui fuerit desperatus? quis communionem Dei, nisi sacrilegus spernit? indulgentiam quis, nisi crudelis horrescit? *Quare magister vester cum publicanis & peccatoribus manducat?* Et quis est peccator, nisi qui se peccatorem negat? Magis ipse peccator est: &, vt verius dicam, ipse iam peccatum est, qui se iam non intelligit peccatorem. Et quis iniustus, nisi qui se iudicat iustum? Legisti Pharisæe, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Quandiu sumus in mortali corpore, & fragilitas dominatur in nobis: & si actu peccata vincimus, vincere peccata cogitationum non possumus, & iniustitias fugere: qui si corpore possumus euitare, & si conscientiam malam deuincere valemus, culpas negligentiæ, ignorantiæ peccata quemadmodum possumus abolere? Pharisæe confitere peccatũ, vt Christi venire posis ad mẽsam: vt sit tibi panis Christus, & panis ipse frangatur in tuorum veniam peccatorum: vt fiat tibi poculum Christus, qui in tuorum delictorum remissionem funditur. Pharisæe prande cum peccatoribus, vt posis prandere cum Christo: agnosce te peccatorem, vt tecum prandeat Christus: intra cum peccatoribus conuiuium domini tui, vt posis non esse peccator: intra domum misericordię cum Christi venia, ne cum tua iustitia extra domum

Psal. 142.

misericordiæ puniaris exclusus: agnosce Christū, audi Christum, audi dominum tuum, audi cælestem medicum calumnias tuas peremptoriè confutantem. *Non est opus sanis medicus, sed male habentibus* Si vis curā, agnosce languorem. Non veni vocare iustos, sed peccatores. Si cupis misericordiam, confitere peccatum. *Euntes, inquit, discite quid est, misericordiam volo, & non sacrificium.* Christus misericordiā vult, & non sacrificiū: aut quod sacrificiū quæret, qui vt te quæreret, sacrificium factus est ipse? *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Non repulit iustos, sed quia sine Christo innocens non habetur in terris. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Sic dicendo, non repulit iustos, sed quia omnes reperit peccatores: audi Psalmistam, Dominus de cœlo prospexit super filios hominum: vt videat si est intelligens aut requirens Deum. Omnes declinauerūt, simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum, nō est vsque ad vnum. Fratres simus, simus peccatores confessione nostra, vt Christi venia non simus peccatores.

Osee 6. *Psa. 13.*

De Pharisæorum & Discipulorum Ioannis ieiunio.

Sermo XXXI.

BOnitas virtutum mater, malitia origo vitiorum, virtutes comitatur gloria: inhæret vitiis cognata confusio: sicut vitia teguntur, dolis, ita illustrantur libertate virtutes. Hinc est quod Christus virtutum lux agebat liberè, loquebatur purè, præstabat vt Deus, patiebatur vt parens, vt dominus arguebat: Iudæi verò viperinum germen, genitricis mors, genitoris occisio, dum perimunt Christum synagogæ matris vterum diripuerunt. Verè sicut scriptum est, Progenies viperarum summittebant capita, adulabātur lingua, vulnera dabant dolis, blasphemiis venena fundebant: & quasi non sufficeret ad odium contemptus, despectus ad iniuriam, sic Christum persequebantur insidiis, tentabant dolis, interrogatione pulsabant, appetebant contumeliis, & tota cupidi simulatione vallabant, obiiciebant curandos sabbatho: vt si non curasset, fieret de impossibilitate contemptus: de lege maneret calumnia si curasset. Interrogabant, in qua potestate faceret sua iussione virtutes: vt si dixisset, deitatis, inuidiam commouerent: si tacuisset, artis magicę crimen inferrent. Dicebāt enim, in Belzebub principe dæmoniorū eiicit dæmonia: & sicut hodie lectum est, apud discipulos in magistrum notam de publicanorum conuiuio componebant:

Mat. 3. *Luc 20.*

apud magiſtrum diſcipulos ieiunii neſcios, gulæ deditos accuſabant: ſed diſcipulis de magiſtro, magiſtro de diſcipulis odiorum cauſas, diſcordiæ ſemina liuore iactabant. *Acceſſerunt, inquit, diſcipuli Ioannis, dicentes, Quare nos & Phariſæi ieiu-*
Mat. 9. *namus frequenter, diſcipuli autem tui non ieiunant?* Et cum diſcipulis Ioannis quæ ſocietas Phariſæis? niſi quia iunxerat inuidia, quos diſiunxerat diſciplina. Hic iam ſua perdit iura zelus: iunxit diſiūgere conſuetus. Iudæi poſtponi Moyſen domino non ferebant: diſcipuli Iohannis Chriſtum nolebant Iohanni vllatenus anteferri: ſic in Chriſtum fremebant vtrique liuore communi. *Quare nos & Phariſæi ieiunamus frequenter, diſcipuli autem tui non ieiunant?* Quare? quia penes vos eſt de lege, non de voluntate ieiunium: ieiunium non ieiunantem reſpicit, ſed lubentem. Et quis vobis ieiunii fructus eſt, qui ieiunium ieiunatis inuitum? Ieiunium eſt ſingulare ſanctitatis aratrum, colit corda, eradicat crimina, euellit delicta, vitia ſubruit, charitatem ſerit, copiam nutrit, parat innocentię meſſem. Diſcipuli ergo Chriſti in tota ſanctitatis ſegete conſtituti, & virtutum manipulos colligentes, habentes panem iam noui fructus, inueterata non poſſunt ieiunia ieiunare: quæ iactantur verbis, pallore proponuntur, venditantur defectu: placent humanis oculis, non diuinis. *Quare nos & Phariſæi ieiunamus frequenter, diſcipuli autem tui non ieiunant? Reſpondit dominus, Nunquid poſſunt filij ſponſi ieiunare quamdiu cum illis eſt ſponſus?* Quid eſt hoc? Interrogatus Iohannes
Ioan. 3. ſponſum eſſe ſic teſtatus eſt Chriſtum. Qui habet ſponſam ſponſus eſt: amicus autem ſponſi qui ſtat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem ſponſi. Conuenienter ergo diſcipulis Iohannis magiſtri ſui voce reſpondit, vt vel illi crederent, & non cogerent tempora ſponſi læta triſtis intrare ieiunii: quia qui quęrit ſponſam, ieiunia ſeponit: relinquit auſtera, totum ſe dat gaudiis, epulis indulget: totus blandus, totus amabilis, totus feſtiuus incedit: & facit totum quod ſponſæ tenera requirit affectio. Chriſtus ergo qui tunc Eccleſiam deſponſabat, indulgebat ſe menſis: conuiuantibus ſe non negabat: humanum, comem, blandum ſe pia charitate reddebat: donec diuinis humana coniungeret, & faceret de terrena ſocietate cæleſte conſortium. Adiecit dominus dicens. *Nemo immittit commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à veſtimento, & peior ſciſſura fit.*

Antiquæ legis supplectilem dicit Iudaicis studiis attritam: corruptis sensibus, sectis scissam: impuris actibus obsoletam. Pannum rudem Euangelij nuncupat indumentum. Sed audi pannum non scissuræ partem, sed principium texturæ. Tunc enim primum regalis induméti tela de Christi vellere texebatur, de vellere quod dabat agnus, Agn⁹ dei qui tollit peccata mundi. *Iob. 1.* Texebatur autem regium vestimentum, quod in purpureum fulgorem cruor tingeret passionis. Merito ergo Christus hunc pannum rudem Iudaicę vetustati prohibebat immitti: ne peior scissura fieret, si Iudaicam vetustatem nouitas scīnderet Christiana. Et geminat exemplum, dicens, *Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres, alioquin rumpunt vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt: sed vinum nouum mittunt in vtres nouos, & ambo conseruantur.* Vtres veteres Iudæos vocat: nouos vtres nuncupat Christianos: quia sicut vtres pellium ab omni squallore purgantur, & pigmentis liniūtur odoratis, vt saporem vini possint inuiolabilem custodire: ita ieiuniis corpora humana ab omni carnalium delictorum squallore purgantur: & fiunt vtres diuinis torcularibus apti: vt de prælo crucis accipiant vinum nouum: & incorruptam nouitatem conseruent. Sed hoc sicut accipiunt Christiani, ita Iudæi nisi Christiani fuerint non habebunt: qui corrupti vitiis, & inueterati malis, vinum nouum quod ad Euangelij verbum, si acceperint, & rumpuntur, & fundunt. Agnoscendum est ergo, quia Christus per exempla hæc non discipulos suos noluit ieiunare, sed noluit ieiunium verum fraudulento miscere ieiunio.

De eo qui habebat manum aridam. *Sermo* XXXIII.

Omnia signorum Christi opera, stupenda virtutum, non humanitus, neque casu, sed diuina procuratione credenda sunt euenisse: sicut hodie nobis euangelicum demonstrauit eloquium. *Et intrauit, inquit, Iesus in synagogam: & erat ibi homo habens manum aridam.* *Marc. 3.* Christus quidem ingreditur synagogam, sed Iudæus nec recipit intrantem, nec agnoscit præsentem, nec operantem cæcatus intelligit. Cernite quàm nihil sit præsentia corporalis, vbi fuerit mentis miserāda separatio: sicut contrà nihil officit absentia corporalis, vbi corda fuerint sociata per fidem. *Et erat ibi homo habens manum aridam.* In hoc homine omnium hominum imago figuratur: in hoc geritur cura cunctorum: in hoc vniuersorū

ſanitas diu expectata reparatur. Aruerat enim manus hominis magis ſtupore fidei, quàm ſiccitate neruorũ: & plus culpa conſcientiæ, quàm debilitate carnali. Antiqua nimis iſta erat, & quæ in ipſo mundi principio cõtigerat ægritudo: nec arte hominis, aut beneficio poterat hæc curari, quę iuſta dei fuerat indignatione cõtracta, tetigerat vetita, incõceſſa præſumpſerat: cum ſe ad arborem ſciendi bonum, malúmque
Gen. 3. porrexerat, authore indigebat, non qui malagma imponeret, ſed qui poſſet illatam relaxare ſententiam: & ignoſcendo reſoluere, quod religauerat indignando. In hoc homine noſtrę tantum geritur vmbra ſanitatis: perfecta autem ſalus nobis reſeruatur in Chriſto: quia tunc ariditas noſtræ manus miſeranda diſſoluitur, cũ cruore perfunditur dominicæ paſſionis: cum in illo vitali ligno crucis extenditur: cum carpit fructuoſam de dolore virtutem: cum totã arborem ſalutis amplectitur: cum clauis domini corpus affigitur, quo nunquam ad arborem concupiſcentiæ, & aridæ redeat voluntatis. *Obſeruabant, inquit, Phariſæi ſi ſabbathis curaret, vt accuſarent eum.* Ad infamiam iudicis, & nequitiam cognitoris, quæritur de cura crimen, de pietate accuſatio, reatus de virtute, de ſalute ſupplicium. Sed mirum non eſt: ſemper offendunt bona malos, pia impios, ſancta profanos: aut quando non laſciuus diſciplinam, virtutem vitioſus, innocentiam criminoſus accuſat? Obſeruabant ſolliciti ſacerdotes ſabbathis non ſi peccaret, ſed ſi curaret: vt accuſarent eum. Amatores criminum inuigilant, inſidiãtur in accuſatione virtutum: quaſi contra ſalutem, non pro ſalute ſabbathum ſit prouiſum. Si ſabbathis curaret obſeruant: tali legis interprete, non dico laborat nimis, ſed funditus expirat ægrotus. Sabbathum non impiè curam denegauit infirmis, ſed tota pietate aliquotiens quietem præſtitit feſſis nimio labore mortalibus. *Et ait homini habenti manum aridam: ſurge in medium.* Profeſſor debilitatis propriæ: ſupernæ pietatis exactor: teſtis diuinæ virtutis: Iudaicæ incredulitatis aſſertor. *Surge in medium.* Vt quos non compungit virtus tanta ſignorum, quos non opera tantæ ſalutis inclinant, vel debilitatis tantæ miſeratio conſtringat, & mitiget. *Tunc dicit eis, licet ſabbathis benefacere, an malè animam ſaluam facere, an perdere?* Hoc dicendo, bonitatem commendat operis ſui: & illorum malitiæ conceptæ conſcientiam accuſat: quia cum ille hominem ſaluum face-

corpore, animóque gestiret, illi eum accusandi studio
rdere moliuntur: qui & patiebantur eum sabbathis cura-
insidiantes animo verum curaret, vt cum curasset, sensus
malignitate damnarentur: & essent tali patientia, quàm
sa malitia nequiores: & plus furentes dolo, quàm tali iudi-
o dementes. *At illi tacebant: & circumspiciens eos cum ira, con-
status super cæcitate cordis eorum.* Circunspiciens dixit, non
uspiciens, id est, non tantum faciem vt homo intuens, sed
deus corpora, corda, mētes, sensus, præterita, præsentia, fu-
ra contemplatus. *Circunspiciens eos cum ira, contristatus.* Irasci-
: vt dominus, contristatur vt parens, dolet vt homo, intue-
vt deus. *Dicit homini, extende manum tuam: & extendit: & re-
uta est manus illius.* Extēde manum tuam: iussione soluitur,
ę fuerat iussione deuincta. *Extende manum tuam.* Agnouit
ena iudicem, opus deum, indulgentia prodidit cōditorem.
ate fratres, vt sola synagoga tali debilitate fuscetur: nec sit
ecclesia cuius manum arefaciat cupiditas, contrahat auari-
, rapina debilitet, tenacitas ægrotā cōstringat: sed si acci-
it idipsum, audiat dominum: & cito eam in opere pieta-
extendat, relaxet & in misericordia, in eleemosynis porri-
t. Sanari nescit, qui nescit pauperi fœnerari. *Tunc egressi
erisæi statim cum Herodianis consilium faciebant, quomodo eum
derent.* Semper Iudæus Herodianis iungitur, vt inuadat
ristianos. *Iesus, inquit, cum discipulis secessit ad mare.* Vt com-
atione fluctuum prauiorem Iudæorum probaret & de-
nstraret errorem. Sed quia Iesus deseruiente nauicula, id
, ecclesia, sequestratur à confusione turbarum, & Chri-
ani populi gubernator residet indefessus vario genere me-
ndi, & imperauit ventis & mari, vt tandem tranquillita- *Marc. 4.*
obedientia conquiescant, iuxta prophetam: Dirumpa- *Psal. 2.*
s vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum,
sub iugo pietatis manentes, diuinæ gloriæ mereamur esse
ticipes.

De filia archisynagogi, déque muliere sanguinis profluuio laborante. Sermo XXXIII.

Vdituri estis hodie fratres, & sancto euangelista Marco
referente mecum pariter cognituri, qualiter ante Chri-
m synagogæ prolabitur, & proruit principatus, & eum
plici modo deum & dominum confitetur, cum adorat
legis imperio sic dicentis. Dominum deum tuum adora- *Deut. 6.*

bis: & redditorem vitæ indicat, cum salutem filiæ morientis
Mar. 5. implorat. *Venit, ait, ad eum quidam archisynagogus, nomine Iairus: & videns eum, procedit ante pedes eius: & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est, veni, impone manum tuam super eam, vt salua sit, & viuat.* Antequam sermo Euangelici sensus aperiat sacramentum, libet in hoc loco paululum parentum prodere passiones, quas sumunt & proferunt de affectibus, & amore filiorum. Circunstante familia inter tenera & blanda obsequia propinquorum, molli filia decumbit in lectulo: pater pronus sicca iacet & versatur in terra: illa deficit corpore, hic mente & animo contabescit: illa secretas languoris sui sustinet passiones, hic fœdus & lugubris totus, toto fertur & iactatur in populo: illa moritur ad quietem, hic viuit ad pœnam. Et certe omisimus anxia parentum vota, cum gignunt: periculosos ordines, sobolem cum producunt, cum nutriunt, mœstos labores: & iuges pœnas, cum ferunt ægrotantes: peior est mortis dies pignora cum præcedunt. Heu me cur tanta filij nesciunt? cur ista non sentiunt? cur vicem parentibus reddere non desudant? & tamen parentũ pietas perseuerat: quia quicquid filiis parentes impenderint, repensabit parentibus parens omnium deus. Sed ad proposita redeamus. *Venit autem quidam archisynagogus, nomine Iairus, & videns eum procidit ante pedes eius, & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est: veni, & impone manum tuam super eam, vt salua sit.* Quod supplicatione flebili, extrema filiæ sic lamentatur: quod remedium lãguoris sic postulat, desperatum satis probat & demonstrat affectum: vnde est quod curæ ordinem sic deposcit. *Veni, impone manum tuam super eam.* Ægrotus non quemadmodum curetur imperat, sed tantum vt curetur, implorat. Sed cum esset archisynagogus, legis notitiam hic habebat: & cum verbo cætera, hominem manu dei legerat esse figuratum: credidit ergo deo, quia eadem manu qua creatam senserat filiam, recreari, & reduci posse ad vitam. Cognouimus quid sit: *Veni, & impone manum tuam super eam.* Vt qui sponte posuit ad creandum, ad reparandum iterum exoratus imponat. Hoc est, quod propheta fatetur, cum de-
Psal. 138. cantat in Psalmis, Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Quia qui posuit cum formaret ex nihilo, imposuit iterum, vt reformaret ex perdito. Denique idem Psalmista, vt manus huius salutare sensit, & adeptus est largitatem,

petitam prorupit in vocem. Dextera, inquit, domini fecit *Psal.117.*
rtutem: dextera domini exaltauit me: dextera domini fecit
rtutē. Et vt meruisse se quod archisynagogus poposcerat,
monstraret, adiecit: Non moriar, sed viuam. Ille cum pete-
t, dixerat, Veni, impone manum tuam, vt salua sit, & viuat:
c iam consecutus exultat. Non moriar, sed viuam. Dextera
mini Christus est, sicut prophetico docemur eloquio. Et
re fecit virtutem diabolū dum debellat: dū alligato forti, *Matt. 12.*
ut ipse dixit, vasa fortis diripit: dum infernum destruit: dū
sam mortificat mortem. Et vere exaltauit nos, quos de pro-
ndo extulit, & eleuauit ad cælum. Sed iam ad mulierem
rmo transeat: quæ occulto vulneri, & verecundo languori
medium sic quæsiuit, vt & suum pudorem regeret, & cu-
atis reuerentiam custodiret. *Et abiit cum illo, & sequeba-
r, inquit, eum turba multa, & comprimebant eum: & ecce mulier
æ erat in profluuio sanguinis annis XII. & fuerat multa perpessa
ompluribus medicis, & eroganerat omnia sua, nec profecerat quic-
am, sed deterius habebat, cum audisset de Iesu, venit in turba retro,
tetigit vestimentum eius, dicens. Si vel vestimentum eius tetigero,
ua ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius, & sensit corpo-
quòd curata est à plaga.* Non tantum duo maria confundun-
r fluctibus suis, quantum mulieris huius animus ancipiti
gitationum cumulo iactabatur. Post certamina desperata
edicorum, post medicamina sumptuosa, post inanem &
tiquissimam curam, vbi ars & peritia defecerat iam curan-
m, vbi languentis omnis iam consūmpta fuerat substan-
, ipsi authori reuerendum vulnus non casu, sed diuinitus
currit: vt quod humana arte tot annis curari non potuit,
la fide & humilitate curaretur. Mulier stabat eminus, quā
tura pudore perfuderat: quam per hoc immundam Iudai-
lex notarat, dicens, Immunda erit, & sanctum non con- *Leu. 12.*
get: contingere metuens, ne Iudaicum ferorem, ne le-
s posset subire sententiam. Dicere non est ausa, ne cir-
nstantium confunderet, & oneraret auditum: ne fieret
pulorum fabula: quæ tot annis stadium, & σκάμμα fue- *Id est, cauea*
passionum. Siquidem & amplius ferre, & sustinere do- *ludorum.*
r diuturnus, & continuus non sinebat: & deliberandi tem-
s Christi prætereuntis celeritas amputabat: & econtrà no-
rat, quòd tacenti, quòd occultanti morbum suum sani-
non daretur. Inter hæc bella cogitationum, solam salutis

viā mulier, curam vt furaretur, inuenit: vt raperet tacita, quod petere non valebat, & pro sua verecundia, & pro reuerentia præstaturi: & quę non merebatur corpore, corde perueniret ad medicum: fide deum, manu tantum tangeret vestimentū: sciens hanc fraudem non solum veniam, sed & remedium præstaturam, quam non voluntas, sed necessitas verecunda generauit: præsertim cum & furantis lucrum quęreret: & ei cui auferebatur nullum gigneret detrimentum. Pium latrocinium, quod ministra fide, fide attrahente committitur. Ecce vbi virtus est quæsita contrariis, vbi fraus fide conniuēte quod nitebatur, obtinuit. Mulier inter comprimentes, vt nesciretur accedit, & præsumpsit furari se posse coram fide sola: vt habitu lateret, & corpore, retro accedit: & ad videndum se iudicabat indignam. Curauit fides intra ictum temporis, quod XII. annis ars humana curare non potuit. Post hoc exemplum suo vitio longa trahit in langoribus tempora, & sua negligentia diu laborat, qui sola fide nescit curari, sed aromatum dispendiis onerari. Tetigit vestimentum mulier, & curata est: & ab antiquo est absoluta languore. Miseri qui quotidie corpus dominus tractamus & sumimus, & à nostris vulneribus non curamur. Non Christus infirmantibus, sed fides deest: nam multo magis modo in nobis manentes poterit vulneratos curare, qui latentem mulierem præteriēs sic curauit. Sufficit hodie fratres furta fidei, & domini prętereūtis narrasse virtutem: cur autē dominus veluti ignorans quęrit, quam virtutis suæ opere scit curatam: quia nunc longum est, sequenti sermone narrabimus.

De eisdem, *Sermo* XXXIIII.

OMnes Euangelicæ lectiones fratres charissimi, magna nobis & pręsentis, & futuræ vitæ commoda largiūtur. Sed hodierna lectio & totum quod est spei contulit: & quicquid est desperationis exclusit. Est nobis dura, & deflenda conditio: peccare nos cogit fragilitas innata, & confiteri prohibet confusio cognata peccati: malum enim facere pudor non est, & pudor est confiteri: timemus dicere, quod cōmittere non timemus. Sed hodie mulier cum quæreret medicinam tacita vulneri verecundo, inuenit silentium, per quod possit peccator ad veniam peruenire. Prima est fœlicitas in peccatorum turpitudinem non venisse: sed fœlicitas est secūda peccatorum veniam peccatis latentibus inuenisse. Hoc

propheta senserat, qui dicebat, Beati, quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. *Ecce, inquit, euangelista, mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur ab annis duodecim, accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius.* Confugit mulier ad fidem subitam, cui longa defecerat cura: quæ confundebatur medicinam petere, furari voluit sanitatẽ: nesciri se ab eo voluit, à quo se credidit posse saluari. Vt aër ventorũ turbine: sic cogitationum procellis mulier turbabatur: confligebat cum fide causa, cum timore spes, necessitas cum pudore, timoris frigus extinguebat credulitatis ardorem, obscurabat lucẽ fidei vis amoris, spei confidentiam necessitas verecunda frangebat: sic mulier magni maris instar confusis æstibus iactabatur: quærebat quomodo faceret occultum de publico, de turba secretum: agebat vt sibi & rediret sanitas, & verecũdia non peteret: curabat ne cura sua ad curantis redundaret iniuriam: prouidebat vt redderetur sibi salus salua reuerẽtia saluatoris. Tali ergo sensu mulier merito de summitate fimbriæ peruenit totam ad deitatis summam. *Accessit, inquit, retro.* Sed vbi retro? *Et tetigit fimbriam vestimenti eius. Accessit retro.* Sed vbi? Retro nil erat: ibi faciem quam declinabat, inuenit. Erat in Christo corp⁹ multiplex, sed erat deitas simplex, erat totus oculus, qui post se supplicẽ sic videbat. *Accessit retro: & tetigit fimbriam vestimenti eius.* O! quid ista mulier vidit habitare in interioribus Christi, quę in Christi fimbria diuinitatis totam vidit inhabitare virtutem! O! quàm docuit mulier quantum sit corpus Christi, quæ in Christi fimbria tantum esse monstrauit! Audiant Christiani qui quotidie corpus Christi attingunt, quãtam de ipso corpore sumere possunt medicinam quãdo mulier totam rapuit de sola Christi fimbria sanitatem. Sed quod nobis flendum est, mulier de vulnere medicinam tulit, nobis medicina ipsa retorquetur in vulnus. Hinc est quod Apostolus tangentes indignè corpus Christi taliter admonet, & deplorat: Qui enim tangit indignè corpus Christi, iudicium sibi sumit. Et quòd inde temeritas infirmitatem capiat, vnde fides accipere debebat sanitatem, rursus intulit: Propterea inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Item dormientes mortuos dicit, quos luget in viuo corpore iam sepultos. Petrus & Paulus principes fidei Christianæ notitiam nominis Christi toto orbe diffuderunt: mulier accedendi ad Christum prima tra-

Psal. 31.
Matth. 9.
1. Cor. 11.

didit disciplinam: mulier prima dedit formam, quomodo peccator tacita confessione deleat sine cõfusione peccatum: quomodo delinquens soli deo cognitus de reatu nudare apud homines verecunda conscientiæ non cogatur: quomodo homo possit venia iudicium præuenire. *At Iesus, inquit, conuersus, & videns eam, inquit, Confide filia, fides tua te saluam fecit.* At Iesus conuersus non motu corporis, sed diuinitatis aspectu: Christus conuersus est ad mulierem, vt mulier conuerteretur ad Christum: vt ab ipso curam sumeret, vnde sumpserat vitã, & sciret sibi præsentis vulneris causam fuisse perpetuæ rem salutis. *Conuersus, & videns eam.* Vidit eam diuinis oculis, nõ humanis: vidit vt saluti redderet, non vt agnosceret quam sciebat: vidit eam, donatur bonis, malis caret, quẽ viderit deus. Hoc vniuersitas sentit ex vsu de fœlicibus sic dicendo. Vidit illum deus. Vidit ergo istam deus, quam curando reddidit sic fœlicem. Et quid plura? Christus mulieris docuit exemplo, quàm fides sola totam proficiat ad salutem. Sed de synagogæ principe iam loquamur: qui dũ Christum ducit ad filiam suam, viam dedit qua mulier perueniret ad Christum. Sic cœpit hodiernæ principium lectionis. *Ecce princeps vnus accedens adorabat eum, dicens, Domine, filia mea modo defuncta est, sed veni, impone manum tuam super eam, & viuet.* Futurorum præscium Christum non latebat, quòd prædictæ mulieris eueniret occursus: per quam Iudęorum princeps disceret, deum non mouendum locis: non itinere ducendum non trahendum pręsentia corporali, sed credẽdum quàm sit deus vbique præsens, vbique totus, vbique semper: Et quàm totum possit iussu facere, non labore: virtutes mittere, nõ deferre: mortem non manu, sed imperio effugare: vitã non arte reddere sed præcepto. *Filia mea modo defuncta est, sed veni.* Hoc est dicere, Adhuc vitæ manet calor, adhuc animæ vestigia videtur, adhuc est in via spiritus, adhuc dominus domus habet filiã, adhuc mortuam tartarus nescit, ergo vt euntem possis animã retinere, festina. Stultus putauit Christum non posse suscitare mortuam, nisi teneret. Hinc est, quòd Christus vbi peruenit ad domũ, & vidit puellã, quasi perditã fleri, vt infideles animos promoueret ad fidẽ, dormire eam dicit, nõ defunctã: vt crederẽt facilius de morte posse surgere, quàm de somno. *Non est, inquit, mortua puella, sed dormit.* Et verè apud deum mors somnus est: quia velocius deus mortuũ ad vitã

ſuſcitat, quàm de ſomno dormiens ab homine ſuſcitetur, & antè deus frigentibus morte membris viuificantem refundit calorē, quàm homo ſepultis ſomno corporibus vigorē poſſit infundere: audi Apoſtolum, In momento, in ictu oculi, mortui reſurgent. Beatus Apoſtolus, quia velocitatem reſurrectionis non potuit referre verbis, aptauit exēplis. Aut quomodo ibi celeritatem ſermonis perſtringeret, vbi ipſam celeritatem præuenit vis diuina? Aut quomodo apparet ibi tempus, vbi ęterna ſine tempore res donatur? Sicut temporalitatem tempus attulit, ſic excluſit æternitas tempus. 1. Cor. 15.

De muliere profluuio ſanguinis obnoxia.

Sermo XXXV.

QVid ſit Christum tangere, hodie docuit mulier in profluuio ſanguinis conſtituta: quę cum tangit fimbriam Christi; tum diuini pectoris pulſat arcanum: & furto fidei ſummam rapuit de fimbriæ ſummitate virtutē. Fœlix fraus, quæ & lucrum ſalutis contulit, & damna ſuſtulit mox pudoris: probat hoc Euangelicæ lectionis auditus. *Ecce, inquit, mulier quæ ſanguinis fluxum patiebatur* XII. *annis, accedens retro tetigit fimbriam veſtimenti eius, dicens intra ſe: Si te tetigero tantum veſtimentum eius, ſalua ero.* In arduis languoribus dat crebro cōſilium vis doloris: in deſperatis cauſis eſt ſæpe magiſtra neceſſitas: inuenit ipſa ſibi paſſio medicinā. Hinc eſt quòd mulier verecūdo vulneri qualiter ſubueniret inuenit, vt fidei inſinuaret ſilētio, quod inſinuare publico clamore nō poterat: & ſecreta ſpiritus via cęleſtē perueniret ad medicū, ad quem peruenire manifeſto carnis itinere non valebat. Dabat audaciam multam pietas curantis, ſed fiduciam pudendi languoris neceſsitas auferebat: cogebat ad Chriſtū doloris accedere magnitudo, ſed audire Chriſtum fœditas vlceris non ſinebat. Sic anceps mulier, & fidei trepidante conſilio, maluit de fide iudicari, quàm de fœdo vulnere ſic perire. *Acceſsit retro, & tetigit fimbriam veſtimenti eius.* Sciens quòd deum nec tactus polluit, nec offendit viſus, nec odor exaſperat, nec auditus ſauciat, nec inquinat humana cogitatio. Nā ſi ſol tāgit ſtercora, nō tamen ſtercoribus inquinatur: quāto magis creator ſolis tangit omnia, & tamē nō poteſt vllis cōtactibus inquinari? Et ſi medicus cū ſaniem vulnerū tractat, cum curat verecunda mēbrorum, non iniuriā computat, ſed honorem: quāto magis deus non arbitratur iniuriam, dum vulnera noſtra Mat. 9.

curando respicit, tangit ad remedium, visitat ad salutem? Dei conspectum offendunt peccatorum vulnera, non dolorum: morbi criminum, non corporum passiones: vitiorum sanies, non viscerum fluxus: quia homo habetur voluntarius in delictis, in languoribus tenetur inuitus. Hinc est quòd peccator pœnam recipit, ægrotus recipit curam. Mulier ergo non voluntatis conscia, sed doloris, nec confusa crimine, sed confusa languore, accessit retro, vt turbę declinaret oculos, non Christi vitaret aspectũ: à populis nesciri voluit, non à Christo: gestiuit non deum latere, sed homines: quia non nisi à solo deo potuit latens videri, audiri tacens, celata curari. *Accessit, & tetigit fimbriam vestimenti eius.* Quia in Christo nil postremum credidit, nil iudicauit extremum: quia nec minoratur deus in homine: nec virt⁹ attenuatur in fimbria: nec cęlestis natura membrorum variatur officiis. Hinc est, quòd mulier per dorsum peruenit ad faciem: per vestimentum penetrauit interna, & per fimbriam capitis tetigit summitatem,
Psal. 132. nec hoc sine mysterio audite prophetam dicentem, Sicut vnguentum quod descendit in oram vestimenti eius. Videtis fratres in fimbriam vestimenti huius totam plenitudinem diuini chrismatis, totam diuini capitis transisse virtutẽ. Sciẽter ergo mulier sacram Christi fimbriam gestiuit attingere, vt de occulto mysterio vulneris posset sumere medicinam. Fratres, magna hæc mulier, & nimiũ permiranda, quæ scientia doctores legis vicit, sacramento omnes Iudęos superauit,
Ioan. 20. fide præcessit Apostolum: nam Iudęa cum Scribis & doctoribus suis deum totum despexit in corpore: Thomas apostolus vt Christum deum crederet, immisit manus, iniecit digitos, patefecit vulnera: & vt Christum crederet, iterũ pati compulit Christum. Sed hæc mulier quam personam teneat, cuius typum præferat, cuius pręsentet imaginem, spirituali intelligentia perquiramus. Quæ est ista, quam sic genuinus sanguis, naturalis debilitas, originalis morb⁹, ad causas mortis, ad lethale vulnus, ad fœdi languoris adduxit angustias? & quam sic sordidauit vitiis, fœdauit criminibus, secretis vulneribus sauciauit, vt eam ars curare, non solum videre oculus, non solum honestas pateretur, non præualeret lex ipsa mundare, imò quam lex ipsa iusserat arceri templo, prohiberi sacris, sanctis omnibus abstinere: & quam sic dixerat immundam, vt quicquid tetigisset haberetur immũdum.

Ita est

Ista est fratres, ista est, ista est ecclesia: quę primi hominis vulnerata peccato, toto fluebat sanguine, tota originaliter decurrebat in mortem.

Hoc loco diuus Petrus obmutuit, cuius silentij ratio abundè redditur Sermo LXXXVI.

De Hæmorrhoissa, & filia archisynagogi,
Sermo XXXVI.

VErecundi debitoris est mox promissa dissoluere: nec creditoris animum aut deludere moris, aut longa expectatione suspendere. Cum archisynagogi, vel Hæmorroissę mulieris connexa sibi, & producta narratio à cōsueta sermonis nostri breuitate discederet, maluimus dimidiare tractatū: ne non recrearetur tantum, quantum vester onetaretur auditus Domino archisynagogus occurrit, & totus prolabitur in terram, causam refert, insinuat dolorem, mouet pręstātis affectum: impetrat vt properet, & accedat ad curā: econtrà mulieri dominus non quæsitus occurrit: pręteriens occasionem salutis ingessit: tacens causam tacētis agnouit: occultū vulnus etiam celantis aspexit. Inter dominum & mulierem furtiuæ salutis agitur tam grandè commercium & dum publica petitione viam facit rogatus, fidei cogitatio diuinum penetrat, & peruenit ad secretum. Fœlix mulier, quæ in tanta multitudine est sola cum Christo: vt sola sit cōscia & salutis redditæ, & virtutis excelsæ. Beata quę talem reperit accessum, cui nullus possit obsistere. Beata quæ tali via ad suum proripuit & irrepsit authorem, quæ antequam de vulnere suo confunderetur ab homine, careret ipsius vulneris fœditate: sciens sibi apud homines, & per homines interclusum totius aditum sanitatis: qui horrere magis, quàm curare vulnera consueuerunt. Deus abstergit vulnera humana, non despicit: neque horret languores hominum, sed depellit: nec detestatur immunditias humani corporis, sed emundat: quia creaturæ suæ ad tactum nescit deus, deus non potest sordidari. Sed euangelista generat quæstionem, cum dicit, *Et statim Iesus in semetipso cum cognouisset virtutem quæ exierat de eo, conuersus ad turbam, aiebat, Quis tetigit vestimenta mea?* Dum interrogat, velut ignorantiam profitetur: exiisse virtutem de se sentit, ad quā exierat, nescit? quod pręstiterat nouit, cui pręstiteri, ignorat? de persona dubitat, qui certus est de salute collata? Verum nō Mar. 5.

ignorantis errore,sed maiestate dominus hic sciētis,& præscientis interrogat nec quod occultum sibi esset,requirit:sed & ipsum sibi bene esse cognitum,sic demonstrat dum taliter quærendo cunctis ignorātibus,solus aperit quod latebat. Interpellatricem tacitam,& suggerentem cogitationibus solis, ac post tergum virtutis suæ consiliis adhærentem,non vt discussor nescius.sed vt pręscius inquisitor producit in mediū, suísque facit astare conspectibus, vt quæ sibi portarat salutē, omnibus reportaret: & quæ virtutem probarat, agnosceret maiestatem:nec rediret, vt putabat, incognita, quæ plenam sibi dederat notionem. Dum erubescit vulnus, dum in tali cura ipsum veretur vt deum, fidei suæ mulier non parua nubila sustinebat: & mentis suæ lumine confusionum nebulis ipsa caligabat.Vox ergo inquirentis domini, velut flatus salutaris fugauit nubes:dispersit nebulas,illustrauit fidē:& illam,quæ noctis latebat in tenebris,ipso sole reddidit clariorem. Aut minor est ista sole,quæ toto orbe radiat, quæ toto ecclesiæ fulget & resplendet in cœtu: si sic rediisset inuisa, date veniam,eluserat medicum,nō probarat:& sibi quod cōsecuta fuerat,ascribere potuit,non sananti:quæ se curam rapuisse de fimbria curantis crediderat, non de sensu:aut quid illius esse crediderat,cuius in se virtutem senserat,voto tamē iudicabat extraneum?Quæ vtique,& si ante curam verecundiæ fuerat quod latebat, humilitatis quod se iudicabat indignam,cur post curam non sponte,vt ageret gratias,vt honorē redderet,vt gloriā tāti operis referret,occurrit?sed posteaquam vidit dominum in inquisitione persistere, & discipulis excusantibus, & compressionem turbę opponentibus, non posse conspicit se latere, postquā illam timor & tremor cōscientiæ cœpit arguere,venit in mediū:vt quem occultè senserat medicum,palàm profiteretur,& adoraret vt deū:& tam prꝏsentibus,quàm futuris fieret de tanto suo lāguore medicina,dicente euangelista, *Mulier autem timens, ac tremens, sciens quod factū esset in se venit, & procidens ante pedes eius dixit ei omnē veritatem.* Verum quia historica relatio ad altiorem semper intelligentiam sublimāda:& figuris præsentibus futura sunt noscēda mysteria. Archisynagogus,vel eius filia,siue mulier in fluxu sanguinis constituta, quid sub harum specie personarum,teneant sacramenti, allegorico nūc sermone pādendū est:Archisynagogi filia ad quam venit Christus, vadit,&

properat,& humano gradu iter facit,qui diuinitus loco non potest promoueri,sine dubio synagoga est,dicente domino, *Matt.15.* Non sum missus nisi ad oues quę perierũt domus Israël. Sed dum ad illam Christus tendit,ecclesia in cũctis gentibus posita amisso naturę bono, perdebat & profundebat sanguinẽ generis humani : cuius languorem peritia humana dum curare nititur,ipsum cumulabat : nam censura fragilitatis humanę,ac mundanę districtio disciplinæ, & populorum semper sanguinem fudit,& tamen nec hostes abolere, nec ciuiũ bella compescere,nec criminum potuit dementiam perdelere. Hæc ergo talibus confossa curis, vbi quicquid suę fuerat & erat substantiæ,vidit esse consumptũ,id est, animũ mentem sensum,ingenium,laborem,industriam,rationem, quæ vtique rectoribus ad profectum velut medicantibus cõmodamus, vbi Christi prætereuntis sensit præsentiam, retro accessit. quia videre eum sanguine polluta nõ merebatur accedit retro, hoc est, fidei sequitur auditum : & extrema Christi velut ipsam tangit fimbriã: dum non honoratur in patribus, non sanctificatur in lege,non se iactitat in prophetis,nõ dominico ipso honoratur in corpore: dum ab illo generationis Christi ordine habetur extranea. Post tergum,hoc est, nouissimo tẽpore Christum sequitur , & sancitur occulto fidei sacramento,& verè tetigit vestimẽtum,quod in sepulchro reperit,per quod resurgentis domini credidit & prædicauit insignia. Sed dum circa hanc Christus suis virtutibus occupatur,in archisynagogi filia deficit,& moritur synagoga: vt & ipsa ad vitam per fidem redeat quæ per legem mortua fuerat & perierat per naturã. *Inter hæc veniunt de domo archisynagogi, & dicunt, Noli vexare magistrũ, mortua est puella.* Hodiéque Iudæi nolũt vexari Christũ,quem cupiũt non venire: & mortẽ pronunciant,qui spem resurrectionis infideliter perdiderũt, sed & illud huic assertioni nostræ quàm conuenit , quod archisynagogi filia duodecim annos egisse refertur in vita , & hęc duodecim annos perseuerasse memoratur in vulnere cũ vtrísque nouissimo,& expleto tempore salus redderetur, & vita: nam iste numerus tẽpus humanæ vitæ cõcludit: qui vt *Esa. 61.* annũ faciat duodecimũ, distinguitur & numeratur in mensi- *Iuxta* bus : vnde & propheta sub annum domini acceptum Chri- *LXX.* stum indicat aduenisse, & Apostolus temporis plenitudine Christum venisse approbat, dicẽs, Postquam venit temporis *Gala. 4.*

plenitudo, misit deus filiũ suũ. Orate fratres, vt sicut sibi & legi, vt Christo viueret defuncta est sinagoga: ita & nos peccatis moriamur: & carni, vt viuere possimus in Christo.

De Ionæ prophetæ signo. *Sermo* XXXVII.

FRatres sanctorum gesta casibus non sunt depuranda, sed signis: & quæ vitia putatur illorum mysteriis sunt applicanda, nõ lapidibus: sicut hodie dominica signauit, & patefecit instructio, dicens, *Turbis autem concurrentibus cœpit dicere Iesus, Generatio hæc nequam est, signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ: sicut enim Ionas signum fuit Niniuitis: ita erit & filius hominis generationi isti.* Ecce prophetæ fuga ipsius domini vertitur in figuram: & quod celebratur ferale naufragium, hoc sacramentũ Dominicæ resurrectionis existit. Nam quemadmodum Ionas typum per omnia tenuerit, & impleuerit saluatoris historiæ, quæ de ipso scripta est, texsus ostendit. Fugit, inquit, Ionas a facie dei. Nónne dominus vt hominis faciem præferret, & formam, faciem, formámque propriæ deitatis aufugit? Apostolo sic dicente, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipens. Formam suscepit serui dominus, vt lateret mundum: vt diabolum preueniret, in hominem se fugit ipsum. Et bene typus Christi ipsius Ionæ seruatur in verbis non dixit, fugio deum, sed à facie dei ego fugio: Deus qui vbique est, quo seipsum fugiat non est: sed Christus non vt loco, sed sicut specie faciem deitatis aufugeret, totum nostræ seruitutis confugit ad vultum. Descendit, inquit, Ionas in Ioppen, vt fugeret in Tharsis. Audi descensorem. Nemo, inquit, ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit. Descendit dominus de cælo ad terram, descendit deitas ad humana, descendit ad nostram superna dominatio seruitutem: & tamẽ qui descẽderat ad nauem, nauem nauigaturus ascendit: sic Christus qui in hunc mundum descendit, virtutibus & mirabilibus ecclesiæ suæ conscendit in nauem. Quid sibi vult aut confusa ventis procella, nisi diabolum qui cor Iudæ penetrans, reges, gentes, populos, militiam, iudices marinos eleuauit, & inflauit in fluctus, vt ascendentes & cadentes vndæ auctorẽ suum sęculi peterẽt ad quietem? audi vndas sæculi, audi prophetam dicentem, Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terrę, & principes cõue-

Luc. 11. Ionæ. 1. Phil. 2. Ioan. 3. Psal. 2.

nerunt in vnum aduerſus dominum, & aduerſus Chriſtum
eius. Et quia ſors Ionam proditura non defuit, implet ſuper
Chriſtum Dauidicam prophetiam, quæ dicit, Et ſuper veſti- *Pſal.* 21.
mentum meũ miſerunt ſortem. Quòd autem Ionas auctor
ſuæ demerſionis exiſtit: cum dicit. Tollite me, & mittite in
mare, voluntariam domini indicat paſſionem: nam quare ſi-
bi illi ſuſtinent hæc iuberi, qui ſibi in periculo tali ſponte
poterant ſubuenire? Quando enim multorum ſalus petit
vnius mortem, mors in intereuntis arbitrio collocatur: quia
& moriturum retardare poteſt ad mortem voluntas, & peri-
clitantis mora periculum præuenire: ſic hic vbi totum domi-
ni geritur in figuram, expectatur morientis auctoritas, vt mo-
ri non ſit neceſſitas, ſed poteſtas: audi dominum dicentem,
Poteſtatem habeo ponendi animam meam: & poteſtatem *Ioan.* 10.
habeo iterum ſumendi eam: nemo tollit eam à me. Quo-
modo? quia Chriſtus & ſi emiſit ſpiritum, non amiſit: quia
qui omnium in ſua manu recipit, & tenet animas, ipſe ani-
mam ſuam quemadmodum poſſit perdere non videtur: audi
prophetam dicentem, Anima mea in manibus tuis ſemper. *Pſal.* 118.
Et alibi, In manus tuas commẽdo ſpiritum meum. Sed quid *Pſal.* 30.
plura? Currit, occurrit, adeſt belua de profundo totum domi-
nicæ reſurrectionis impletura & proditura, imò conceptura
& paritura myſterium: adeſt belua, adeſt imago horrida &
crudelis inferni, quæ dum fertur auidis faucibus in prophe-
tam, vigorẽ ſui ſenſit, & deguſtauit auctoris: incurrit nanq;
ieiunium deuorando, ſed domicilium cordis ſui tremens ad
ſuperni hoſpitis aptat & præparat manſionem: vt ipſa quę
fuerat tota cauſa diſcriminis, ipſa fieret neceſſariæ nauiga-
tionis inaudita vectura vectorem ſuum ſeruans, & poſt tri-
duũ referens ad ſuperna: & hoc daret gentibus, quod abſtu-
lerat à Iudęis, quibus ſignum quęrentibus, ſolum dandũ do-
minus eſſe ſignũ hoc decreuit: per quòd ſcirent gloriã, quam
in Chriſto ſperauerant, totam eſſe gentibus conferendam.
*Generatio, inquit, hæc nequam eſt, ſignum quærit, & ſignum non dabi-
tur illi, niſi ſignum Ionæ prophetæ. Sicut enim Ionas ſignum fuit Ni-
niuitis: ita erit & filius hominis generationi iſti.* Quia Iudaica
perfidia fluctuante inferni Chriſtus demerſus eſt in profun-
dum: & triduano curſu tota tartari occulta percurrens, & Iu-
daicę crudelitatis, & maieſtatis ſuę, ac peremptæ mortis de-
dit indicium cum reſurgeret: meritò ergo ſurgent Niniuitæ

in iudicio: & condemnabunt illam generationem, quia illius vnius prophetæ naufragi aduenæ ignoti, præconio corriguntur: isti post virtutes tãtas, mirabilia tanta, cum toto resurrectionis corusco, ad fidem non veniunt, ad pœnitentiam non mouentur: ipsum nanque resurrectionis signũ non credunt, sed gestiunt infamare: dum precio militum claudunt oculos, corda corrumpunt, quòd scierant, quòd viderant vt tacerẽt: redimentes mendacium, vt tollerẽt veritatem, facinus suum in Christi retorsere discipulos: cum dicunt, dicite, quia disci-
Mat. 28. puli illius nocte venerunt, & furati sunt. Erras Iudæe: hoc discipuli non tulerant, sed magister: & ipse se furatus est, qui videbatur occisus. Sed miror quòd Iudæus Christum requirit, quem inter duos latrones feraliter collocarat: committit malè, custodit impiè, iniquius quærit. Iudæe, Christus perire non potest, sed tu eum tibi tuo scelere perdidisti. Veniet, veniet in iudicium regina austri, & eo ipso, qui furatus putabatur, iudice te condemnabit: quia illa venit ab extremo terræ audire sapientiam Salomonis, & tu aduenientem sapiẽtiam dei infœlicissimus occidisti. Niniuitę credituraram gentiũ, regina austri ecclesiæ tunc prouisa est in figurã. Beati sumus fratres, quia quod præcessit in typo, quod promissum est in figura, nos specie, veritate veneramur, cernimus & habemus.

De iniuria æquo animo toleranda.

Sermo. XXXVIII.

QVanta sit cælestis philosophię magnitudo, quanta virtus militiæ Christianæ, hodie docuit dominus, sic dicẽ-
Mat. 5. do, *Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram.* Hoc putat arduum, qui præmia patientiæ quãta sint nescit. Putásne potest iste vulneribus inuenire victoriã, qui nec ictu palmæ acquirere vult coronam? Potest iste morte inquirere gloriam, cui pro honore diuino humana grauis videtur iniuria? Homo nónne præceptis talibus infantiæ tuæ rudimenta componuntur? Palmæ paruulorum sunt verbera nõ virorum. Hinc est quod leuibus mandatis pueritia Christi animatur: vt ad grauia toto iam robore Euãgelica iuuẽtus accedat: vt hoc laboribus, pœnis, morte se gaudeat obtinere, quòd per infantiam paruis iniuriis acquirere nõ valebat. Vt autem dura non esse quæ pręcepta sunt approbentur, man-
Exo. 21. datorum series ipsa replicetur. *Audistis quia dictum est antiquis, Oculum pro oculo, & dentem pro dente: Ego autem dico vo-*

bis, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam Deut. 12.
tuam, præbe illi & alteram: & qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, remitte illi & pallium: Et qui te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. Audistis quia dictum est antiquis. Quibus antiquis? vtique Iudæis, quos antiquos plus malitia fecerat, quàm vetustas, quos furor vindictæ cupidos sic tenebat: vt pro oculo caput, pro dente animam postularent. Hinc est, quòd eos lex ad vindictæ vicissitudinem refrænabat, vt qui veniam culpæ sapere non valebāt, vel modum saperent vltionis: & tantum vindictæ exigerent, quantum læsionis intulerat vis furentis. Sed hoc antiquis, nobis autem per gratiam innouatis diuina quid imperet bonitas audiamus. *Ego autem dico vobis.* Quibus? vtique Christianis. *Non resistere malo.* Sic cum dicit, vult nos vitia non repensare vitiis, sed superare virtutibus: & in ipsis scintillis adhuc extinguere iram, quæ si peruenerit ad totum furoris incendiū, sine sanguine non sedatur. Ira vincitur lenitate, mansuetudine extinguitur furor, malitia bonitate palpatur, crudelitas pietate prosternitur, impatientia patientia punitur, contentio superatur iniuriis, superbiam humilitas sternit. Ergo fratres, qui vult vitia vincere, pietatis arma teneat, non furoris. Et quamuis possit lucere sapienti, quid sit quod instituūtur iniuriis primordia Christiana: tamen quia non intelligunt quidem esse hoc virtutis, esse hoc bonitatis culmē, pietatis esse hoc fastigium, hoc esse diuinæ philosophiæ, nō humanæ, non resistere malo sed vincere in bono malum, maledicenti benedicere, percutienti iterum percutienti licentiam non negare, tollenti tunicam dimittere pallium, & rapienti prædam facere largitatem: angarienti mille passus addere suā ad alia duo millia seruitutem: vt vincat necessitatē voluntas impietatē pietas: & hoc sit patientis virtus, quod imperat vis cogentis: ergo quamuis ista doceant, quare miles Christi ad virtutem roboretur iniuriis: tamē vt plus pateat, qua ex causa sint præcepta altius requiramus. Fratres, vbi se peccatorū morbus, vitiorum scelus, impietatis phrenesis mentibus infudit humanis: & quicquid erat scientiæ, sensus, & rationis extinxit, furore vesano fecit per orbem diffusas gentes Deum fugere, sequi dæmones, creaturas colere, contemnere creatorem, desiderare vitia, horrere virtutes, agi gladiis, vulneribus ruere, viuos mortibus deperire: vnde sanari aliter homines

non valebant, nisi cælestis medici armati pietate tota, & patientia niterētur: qui sic laborantium phrenesi paterentur iniurias, maledicta portarent, sustinerent verbera, vulneribus scinderentur: donec eos ad sobrietatem sensus, ad syncæritatem spiritus, ad mentium reducerent sanitatem: ac sic Deum quærere, fugere dęmones, lāguores sentire, sapere sanitatem, abiicere vitia, capere virtutes declinare vulnera, horrere sanguinem, recusare mortem, vitam desiderare perficerent. Et si vultis vt quod diximus plenius innotescat, carnalium medicorum loquamur exempla. Nónne quoties miserum hominem choleræ inflammauerit incendium, & dominante febre vesanum reddiderit ægrotantem, turbatur, sensus, mens depe rit, feritas accedit, recedit humanitas, & ne multis, moriente homine furor viuit? Hinc est quòd frendit dentibus, parētes laniat, scindit proximos, cædit pugno, morsu agit, atque affli cit obsequentes: tūc medicus ad virtutis laudem, ad artis glo riam, ad famæ cumulum armatur patientia: tolerantiā sumit, iniurias despicit, morsus sustinet, fert labores, & non leues pœnas patitur, vt à pœna liberet laborātē: fouet oleo, insistit curis, erogat medicinam; certus quòd mercedem honoris ob sequiis repēnset ægrotus dū receperit sanitatē. Rogo, quæ maior phrenesis, quæ grauior vis furoris, quæ par dementia, sancti hominis percutere maxillam? mansueti fratris faciem verberare, placidi vultus gratiā tristi liuore perfundere? nudare hominem solo quo tegitur vestimēto? & ob vilem prædam nil Deo, nil homini, nil naturæ relinquere, nil pudori? angariare hominē suis actibus occupatum? & alienā pœnam suū solatiū computare? Ergo fratres si talia perpetrantes gra uissima phrenesi laborare cognouimus, obediamus Christo, & furētem fratrū morsus, verbera, onera, tota pietatis virtute portemus, vt & fratres nostros liberemus à pœna, & nos æternū patiētiæ præmiū consequamur: nec dedignetur seruus hoc accipere à conseruis, quod dominus à seruis & proseruis dignanter accepit, palmis faciem nō negauit, tollenti tunicā & pallium, dimisit & corpus: angariātem se ad laborē, gratus ac libens est secutus ad mortem. Ergo fratres, si dignū dominus pati duxit, pati seruum quomodo, quomodo videtur indignum? Erramus erramus fratres, qui non facit quod iussit dominus, gratis sperat dominus quod promisit.

De perseuerentia orationis. Sermo XXXIX.

PEr se semper sibi diuinæ sufficiunt, sed ob hoc hominibus humanis frequenter insinuantur exemplis: quia cælestis prouidentia non quid ipsa dicere, sed quid auditor capere possit, attendit. Sic fons per tenues venarum primitus erūpit meatus, atque angustis sensum serpit in riuulis, donec digno successu in totam se fluuiorū latitudinē prorumpat, & valēter effundat. Et vt vobis de nobis loquar: nato paruulo mox coquum præparat succum natura, escam commutat in potū, & stupentes adhuc fauces, torpentésq; internorū meatus, ad vsum solidoris cibi longa lactis infusione componit: sic nos dominus ad capienda diuina vernaculis erigit, & informat exemplis, dicendo, *Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illam media nocte, & dicet illi, Amice, commoda mihi tres panes: quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum: & ille deintus respondeat, noli mihi molestus esse, quia iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili: non possum surgere, & dare tibi: dico vobis, si non dabit illi surgens, quia amicus eius est: propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios.* O quàm dare vult, qui se inquietari taliter, taliter patitur suscitari. O quàm necessitatis esse suæ, quod suæ potestatis est vult videri. O quàm pulsanti iste gestiuit occurrere, qui sic secreti sui cubile ipsam collocauit ad ianuam. O quàm negare noluit, qui sibi etiam negāti qualiter extorqueretur, ostendit. O quàm non ad ianuam tantum dominus, sed ipsa ianua dominus fuit: Ego sum, inquit, ianua. Qui dormientibus seruus pulsantis necessitatem solus & primus audiuit. O quàm pius, quàm misericors, qui quod mandatis docet, probat & informat exemplis. Cum facis, inquit, eleemosynam, noli tuba canere. Et iterum, Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. *Quis vestrum habebit amicū, & ibit ad illum media nocte.* Parum est quòd facienti misericordiam nox velabatur, quod largitatem dantis, petentis obtegebat improbitas, nisi ad cumulum pietatis velandæ ascriberetur & somnus. Indicit in hac humanitate geminam necessitatis speciem, petentis & dormientis: vt illū petere hospes, dare compellat hunc somnus: vtpote qui propterea se daturum ei dicat in tempore, quod non occurrere amico, sed recurrere videatur ad somnum: & vt ei magis dormire liceat, quā dare libeat sic petenti. Quid plura? ecce pulsanti illi plus

Luc 11.

Ioan. 10.

Mat. 6.

somnus quàm somnus extitit suffragator. Nec otiosum reor esse quòd horam petēdi sic aperit, sic designat, dicendo, *Quis vestrum habet amicum, & ibit ad illum media nocte?* Quasi non & prima & secunda, & tertia hora noctis, cum se sopor blandus dormientibus primum fundit in corpora, & visceribus diúrno labore fessis dulcis, ac totus illabitur, molesta, & aspera sit inquietātis improbitas. Sed hoc tempus est, quod deuotum, & iuge pernoctantis demonstrat iudicium: hoc tempus est, quo inter præteritos & futuros labores ardens animus, sed ad diuina, nil indulget corpori, nil quieti: sed antequam finiat transacti diei opera, inchoat & anticipat iam futuri. Ista satis hora est efficax impetrandi: hoc sciens Propheta, ipsum tempus suæ supplicationis asserit extitisse, cantando:
Psa.118. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. In hac hora vigilantibus semper sponsus ille cælestis occurrit: qui dicit, Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit. Non po-
Mat.15. tuit non impetrare quod voluit, qui vt reciperet hospitem, hospitem reficeret, totam sibi requiem denegauit. Aut quomodo sic petenti, sic pulsanti, non responderet ille, qui se in
Ibidem. hospite suscipi confitetur: cum dicit, Hospes fui, & suscepistis me. Aestimo hoc dixisse pulsantē, aut fortè taliter côuenisse: feci quod iussisti, redde quod promisisti: tibi credidit di
Mat. 6. centi, Nolite solliciti esse in crastinū. Vnde hesterno hospiti quod apponerē non reliquit: si tibi ego sic habenti molestus sum, quāto mihi ille extitit molestior non habenti? & tamen ego illi excusare nō potui, quia tibi obedire cōtendi. Plus hic iubētis, quàm non habentis verecundia nūc laborat. Hospes in domo est, & tu dormis: immò tu dormis, qui non dormis. Ego suscepi hospitem, nisi dederis panem, panem hospiti tu negasti. Meritò sic pulsanti, petēti taliter, quotquot necessarios habuit Euangelicus iste fœnerator largitus est panes, quid faciunt qui se non in cubili, sed ipso collocāt in sepulchro? qui se nō somno, sed morti tradūt? quos gallus nō cōmonet, lucifer non suscitat, sol ipse non reuocat & producit ad lucem? Isti & tempus supplicandi, & hospitis mercedem, & ipsa diei opera perdiderunt. Contristamur fratres: quando nos diluculo stamus ante dominum: & nobiscum nostros filios non videmus. Ille noctis medio sic pulsauit, in cuius domo hospes venerat: rogo, tu quare nō vel diluculo vigilas, cui est hospes in domo? quod ille gratiæ, tu tribuo

vel pigritię: quod ille humanitati, tu necessitati saltem, plus somni, quàm tui amator impendere: certè vt possis vigilare ad vitam, qui dormis ad mortem : quæ sequuntur ausculta. *Et ego dico, inquit, petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit : & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur.* Sed dicis, esto quod petere possim, pulsare quomodo potero cæleste secretum? quemadmodum? iterandò preces, & expectãdo iudicium largitoris, moras dantis patientissimè sustinendo, quia quicunque cum semel pulsauerit, indignatur mox si non fuerit auditus, iste nõ est petitor supplex, sed est imperiosus exactor: audi Prophetam dicentem, Expecta dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum. Et si iterum distulerit in futurum, tu dominum tuum patienter expecta. Vbi autem quid quærere debeas, vis nosse, sunt diuitiæ in sinu pauperis, & regnum cælorum intra te est: Intra vos est regnũ cælorum, dicit dominus. Quis sit autem amicus qui dormit, & quis est amicus qui de via venir, & qui sunt pueri qui dormiunt, & quis est iste qui pulsat, & cur sub certo numero tres tantum postulat panes: cum petiero, quæsiero, pulsauero, & peruigil inquietator accipere meruero, vobis amicis mei domini non negabo. Sed dicitis mihi, ecce amicus domini tui venit ad te: iste dare, non accipere consueuit: hanc denique sitarchiam de viatici sui copia pastor auidus expleuit: vt de nostræ paupertatis vilissima præparatione gustaret, nec passus est intempesta nocte me sibi aliunde petere hospitium locupletissimus quod habebat. Nec mirum fratres, semper dare vult diues ad pauperem cum declinat. Iste illius Euangelici amici semper manet in ianua: in istius cubili ille cum pueris suis largitor Euangelicus perseuerat: in cuius corde Pater & filius, & spiritus sanctus faciunt semper & collocant mansionem. Quid plura? Pater est, ab ipso petere, in ipso quærere, per ipsum pulsare me credidit, & ideo me vobis daturum non incautus promissor asserui.

Psal.126.

Luc.17.

De bono pastore. *Sermo* XL.

VBi vernalis auræ tempus annuos ouium cœperit partus aperire, vbi per campos, prata, vias cœperit fœcũdi gregis germina copiosa dispergere, pastor bonus seponit & cantus, & discursu anxio teneros quærit, legit, colligit fœtus, atque eos collo, humeris, vlnis, lætus vector imponit, vt saluos

omnes perferat, & totas perducat ad caulas. Sic nos fratres, vbi quadragesimæ arridente verno ecclesiasticum gregem videmus fundere vberes partus, tractatus nostri cātus, & cōsueti sermonis epulas seponentes, totam curam in colligendo & comportando cælesti germine anxij grauissimo labore dependimus. Sed quia agnos redditos gregi, & totos intra Christi videmus esse iam septa, diuinos lætissimi reuocamur ad cātus, dominici vobis cibi exultatione tota vitales copias apponentes: vt quos socios senserimus in labore, participes in gaudiis habere possimus. Et quia præfatio hæc nostra pastoris boni fecit, & intulit mentionem: de ipso qui solus bonus, solus pastor, solus pastorū pastor est, tota sermonis nostri & tractatus repleatur & habeatur intentio. *Pastor, inquit, bonus, animam suam ponit pro ouibus suis.* Fortem faciat vis amoris, quia nil durum, nil amarum, nil graue, nil lethale, cōputat amor verus. Quod ferrum? quæ vulnera? quæ pœna? quæ mortes amorem præualent separare perfectum? Amor impenetrabilis est lorica, respuit iacula, gladios excutit, periculis insultat, mortem ridet, si amor est, vincit omnia. Sed quæramus, vtrum sit ouibus commoda mors ista pastoris, quæ destituit oues, quę lupis tradit inerme pecus? quæ sic charū gregem ferinis morsibus derelinquit, direptioni dat, & exponit morti, sicut ipsius pastoris Christi ꝓbatur ex morte. Ex quo nanque posuit ipse animam suam pro ouibus suis: séque Iudaico furore permisit occidi, oues eius gentilium velut prædonum diripiuntur incursu: mactandę in carceribus velut latronum clauduntur antris, à persecutoribus quasi sęuientibus lupis sine cessatione laniantur, ab hęreticis quasi ab extraneis canibus rabido dente carpuntur. Hoc apostolorum peremptus probat chorus: hoc martyrum toto orbe diffusus clamat sanguis: hoc Christianorum membra data bestiis, consumpta ignibus, demersa fluminibus, patenter demonstrant: quod vtique totum sicut mors intulit, ita vita potuit prohibere pastoris. Ideo pro te pastor amorē morte probat, quia cum videat ouibus imminere discrimen, cum gregem defensare non posit: mauult mori antequam mali de suis ouibus quid videat. Sed quid facimus, quia vita mori non poterat nisi voluisset? datori animę animā quis tollere potuisset nolenti? dicente ipso, *Potestatem habeo ponendi animam meā, & potestatem habeo iterum sumendi eam: nemo tollit eam à me.* Ergo

Ioh. 10.

mori voluit, qui se cum mori nō posset, permisit occidi. Quæramus ergo huius quæ vis, quæ ratio sit amoris, quæ huius causa mortis, quę hui⁹ sit vtilitas passionis. Est planè vis certa, vera ratio, causa lucens, vtilitas tanti sanguinis peraperta: nāque pastoris vna ex morte virtus emicuit singularis, pastor pro ouibus morti quæ ouibus imminebat, occurrit, vt auctorem mortis diabolū, nouo ordine captus caperet, victus vinceret, puniret occisus, & ouibus moriendo viā vincendæ mortis aperiret. Nam & diabolus, dum in hominem tendit, prosiliuit in deum: dum in reum sæuit, incurrit in iudicem, inuenit supplicium: dum ingerit pœnam, ipse accipit: dum dat sententiam, & viuens mortalium pastu mors moritur: dum deuorat vitam, absorbens reos mors, absorbetur innocentiæ dum deglutit auctorem: & perit mors ipsa quæ perdebat omnes, dum omnium perimere vult salutem. Ergo tali forma præcessit oues pastor, pastor ab ouibus non recessit nec illas dedit lupis, sed tradidit lupos illis, quibus donauit suos elidere sic prædones: vt occisæ viuerent, laniatæ resurgerēt, sanguine suo tinctæ fulgerēt regali purpura, niueo vellere perducerent: sic bonus pastor pro ouibus cum posuit animam, non amisit, & oues taliter tenuit, non reliquit, nec destituit oues taliter, sed inuitauit: quas per mortales campos, per iter mortis, vitalia vocauit & ꝓduxit ad pascua. Sed dicit aliquis, quando hæc erunt? Ecce interim oues, id est, apostoli, prophetæ, martyres & confessores iacent sepulti: discerpti toto spargūtur in orbe, inuoluti sanguine, terreis claudūtur sepulchris. Et quis dubitat quòd resurgant, viuant, regnent occisi martyres, quādo Christus illis resurrexit, viuit & regnat occisus? Audi vocem pastoris huius, *Oues meæ vocem meam audiunt, & sequuntur me.* Necesse est vt quæ sunt ad mortem secutæ, sequantur ad vitam: quæ ad contumeliam comitatæ sunt, comitentur ad honorem: & sint participes gloriæ, quæ passionis participes extiterunt. Vbi sum, inquit ego, ibi erit & minister meus. Vbi? vtique super cælos, vbi Christus est ad dexterā dei sedens. Homo non te turbet fides, spes te lōgior non fatiget: quia certa tibi res est, quæ in ipso tibi rerum seruatur auctore. Mortui, inquit, estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo: cum autem apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos cum illo apparebitis in gloria. Laborans messor quod in semine non videt, videbit in messe: & quod *Ioh. 12.* *Colos. 3.*

in sulco deflet, gaudebit in fructu.

De ieiunio & eleemosyna. Sermo XLI.

Bella gentium legimus superasse quamplurimos, quos tamen pugnas carnis legimus non vicisse: & audiuimus eos dedisse delictis pectora, qui dorsa hostibus nō dederunt. Proh dolor, victores gētium vitiorum fuisse captiuos: nationum dominos turpi seruisse criminibus seruitute: stetisse inter sequiētes gladios, & inter eneruata lenocinia corruisse, regnis fuisse terrori, ludibrio fuisse peccatis: aduersas acies cōtriuisse ieiunos, & crapulatos suarum castra dissoluisse virtutum, iacuisse effuso vino, qui iacere effuso sanguine nescierunt. Vnde est hoc? vnde? quia hoc non est ratio, sed languor: non vita, sed febris: phrenesis, non natura. Nam quotiens ciborum cruditas vitalia deiicit, infirmat stomachum, corrumpit sanguinem, viciat humores, succendit choleram, extremū febris gignit incendium, totiens æger mentem perdit, amittit sensum, fertur desideriis, contrariis vrgetur, salutaria respuit, quærit noxia, fugit curam: tunc medici studio parant abstinentiæ remedio subuenire vt sanetur: vt sanet abstinentia, quod voracitas sauciarat. Et si pro temporali cura ægri medicis obediunt, seruāt arduam parcitatem: quare pro sempiterna salute sit durum Christo moderatis obedire ieiuniis? corpus gubernare mēsura? mentem regere parcitate? sensum sobrietate frænare? Sicut terræ nubes caligant cælum, sic obscurant animas intemperata conuiuia: sicut ventorum turbines elementa confundunt, sic fercula congesta stomachum conturbant: vt nauem fluctus, corpus ebrietas sic demergit, hominē dat in profundū, lucia vitæ aufert, mortis facit subire naufragium. Est ergo febris, est febris quam beatus Apo-
Rom. 7. stolus anhelare in humanis visceribus sic deplorat. Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum: si non bonum, vtique malum: quod malum? Fragilitas certè, quæ dum serpit in carne, in venis æstuat, intrat ossa, cōditur in medullis, feruet in sanguine, in vitiorū phrenesim sic erumpit. Fragilitas febris naturæ, languorum mater, genitrix passionum: fragilitas est, quę nobis ius necessitatis imponit: & vbi necessitas, non voluntas: vbi extat de conditione captiuitas, iudicium de potestate non constat. Fragilitas est per quam vadit homo, non quo inuitat voluntas, sed quo necessitas ducit: au-
Rom. 7. di Apostolum dicentem, Non quod volo hoc ago. Fragilitas

m parat homini necessaria, facit illum ad non necessaria
uenire: dum parat cibum, perducit ad crapulam: ebrie-
tem suadet, dum potum ministrat: offert somnum, vt iner-
m tradat: cura ventris onerat, vt salutis auferat curam: dat
tni totum, vt animæ nil relinquat: facit corpus passionum
mpam: facit vt sit homo sua mors vita vitiorũ. Vnde si se
mo taliter sentit ægrotum, medico se cęlesti tradat, securè
us monitis acquiescat, à cibis se temperet, mẽsuram seruet
potu, vt possit sic fragilitatis superare languorem, fragili-
tem fugere passionũ, febrim ac phrenesim vitare vitiorũ.
stinentia est hominis prima medicina, sed ad plenam cu-
n misericordiæ requirit expensas. Abstinẽtia extinguit fe-
em, sed arefacta membra longæ febris incendio, nisi largo
fundantur vnguento, nisi blandissimis rigentur fomentis,
si iuuentur medicinæ sumptu, ad integram sanitatem redi-
non possunt: sic ieiunium quãuis excludat vitiorum mor-
s, carnis amputet passiones, criminum causas propellat: ta-
n sine misericordiæ vnguẽto, sine pietatis riuo, sine elee-
syna sumptu, perfectam salutem mentibus nón reponit.
unium sanat vulnera peccatorum, sed cicatrices vulnerũ
e misericordia non emundat. Audi dominum dicentem, *Luc. 11.*
te eleemosynam: & ecce sunt vobis omnia munda. Ieiu-
i singulari cultu euellit vitia, eradicat crimina: ad fructus
nos agrum parat & mentis & corporis: sed nisi misericor-
e fecerit fundamenta, senium est studium ieiunantis. Ieiu-
m est sanctitatis hostia, sacrificium castitatis, sed sine mi-
icordia incenso ad diuinum non potest conspectura in o-
rem suauitatis ascẽdere. Quòd anima est corpori, hoc mi-
icordiam cõstat esse ieiunio: quando ieiunium ex miseri-
dia viuit, tunc viuificat ieiunantem. Ieiunium virtutũ na-
portat quæstum vitæ: lucrum salutis adnectat. Sed qui in-
t carnis pelagus, scindit vitiorum fluctus, inter scopulos
minum transit, prætērit litora passionum: nisi cito portum
tatis intrauerit, exercere virtutes non potest, lucrum non
test habere virtutum. Qui se stare nouit in huius vitæ lu-
ico, qui se intelligit carnis viam transire per lapsum, qui se
itit incursionibus ignorantiæ, negligẽtiæ casibus subiace-
sic ieiunium teneat, vt misericordiam nõ relinquat. Ieiu-
m nobis aperit cælum, ieiunium nos intromittit ad deũ,
nisi tunc affuerit nobis misericordia nostrarum patrona

causatum, qui de innocentia constare non possumus, semel
Iaco. 2. de venia non erimus: dicente domino, Iudicium sine misericordia
illi, qui non fecerit misericordiam: dies gratus, sed
gratior est serenus: erit ergo ieiunium nostrum illo clarius,
si nobis quadragesimæ dies splendor misericordiæ dat serenos.
Osee. 6. Clamat deus, Misericordiam volo. Homo da deo quod
vult, si vis tibi dari à deo quod vis. Misericordiam volo, dei
vox est: deus à nobis misericordiam petit: & si dederimus,
Matt. 25. quid dicturus est? illud quod hodie lectum est. Esuriui, & dedistis
mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi potũ: Et quid?
Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis paratum
est ab origine mundi. Qui dederit esuriẽti panem, dabit
sibi regnum: negabit sibi fontem vitæ, sitienti aquæ calicem
qui negarit. Amore pauperis deus suum regnum vendit:
& vt emere illud omnis homo posit, fragmentum panis ponit
in præcium, quia vult habere omnes, qui tãtum petit precij,
quãtum hominẽ scit habere. Deus regnũ suum fragmento
panis vendit: quis excusare poterit non ementem, quem
tanta vilitas venditionis accusat? Fratres, prandium nostrum
sit pauperis cœna, vt mensa Christi nostrum paretur in prãdium
promittente ipso, cum dicit, Manducabitis in mensa
Luc. 22. mea in regno meo. Fratres, sint deliciæ pauperũ nostra ieiunia,
vt temporale ieiunium nostrum in æternas posit nobis
delicias immutari. Homo dando pauperi das tibi: quia quod
pauperi non dederis, habebit alter. Tu solum quod pauperi
dederis, hoc habebis.

De eisdem. Sermo XLII.

IEiunij bona fratres, prout potuimus superiori sermone
perstrinximus: & quòd esset oratio cognata ieiunior, patefecimus
ipsa conclusione sermonis. Sed quia ieiunium sine
misericordia deficit, ieiunium sine pietate ieiunat, sine miseratione
infirmatur oratio, oratio sine largitate lassescit: reficiamus
nostrum misericordiæ exhibitione ieiunium: orationem
nostram pietatis erigamus auditu, adhibeamus ieiunio
misericordiam patronam: quia fames est auaritiæ ieiunium
sine misericordia: cupiditatis pœna est, sine pietate ieiunium:
vltio non deuotio est, non deo ieiunare, sed sacculo: atterere
se abstinentia, & hydropi cupiditatis inflari: exonerare ventrem
cibis, & mentem pecuniæ pondere prægrauare. Ipsum
se redigis

fē redigit in ſacculum, qui pecuniam neſcit prorogare, ſed claudere: iſte alienorum cuſtos, nō dominus eſt ſuorū, quia parat alij, negat ſibi, cum miſericors eroget, quod auarus oppreſſit. Eſt ager cultus ſine ſemine, ſine miſeratione ieiunās. Ager cultus caret ſentibus, vitat gramina: euadit totū quod eſt negligentiæ, quod eſt ſqualloris: ſed ſicut ſine ſemine fit ſterilis, ipſo cultu fructum nō dat, dat laborem, & ad bonam frugem non valet peruenire: ieiunās ita excollit animā, purgat ſenſus, cor mundat, abſcindit vitia, eradicat crimina, dat menti cultū, corpori dat decorē, ſed ſine miſericordia ad fructum vitæ nō peruenit, ad ſalutis præmiū nō vadit. Quod eſt ſine rege aula regia, hoc eſt, ſine largitate ieiuniū. Aula regis fulget auro, nitet marmore, picturis ſplendet, grandeſcit ſpatiis, leuatur culmine, amœnatur viretis, ipſo terribilis eſt ſecreto: ſed ſine rege honorem nō habet, caret gloria, eſt vacua ſolitudo, eſt clauſa eremus, eſt horribilis ſolitudo: ſic ieiuniū lucet innocentia, radiat caſtitate, fulget actu, pingitur moribus, inceſſu micat, ſanctitatis toto magnificatur ornatu: ſed ſine miſericordia gloriā non habet, mercede caret, palmā nō tenet, perdit fiduciā ſupplicādi, impetrandi meritum non capeſcit: atteſtāte ſcriptura quæ dicit, Qui claudit aurē ne audiat infirmū, & ipſe clamabit, & non erit qui exandiat. Quomodo petet miſericordiā qui negarit? Iudiciū, inquit, ſine miſericordia fiet illi qui non fecerit miſericordiā. Miſericordiā qui nō dat alteri, tollit ſibi. Miſericordia ſibi erit, qui ſpargit pauperi. Diſperſit, inquit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi. Miſericordiam qui ſeminat inopi, ſibi metet. Qui ſeminant, inquit in lachrymis, in gaudio metent. Nō ſic imber infundit terrā, quomodo ieiuniū lachrymæ rigant pauperū. Homo in lachrymas pauperū iacta ſemina ieiunij tui: quia ſiccantur ieiunij virtutes, areſcunt ieiunātium meſſes, quæ pauperū fletibus nō fuerint irrigatæ. Cęli pluuia infundit terrā, lachrymæ pauperis cęlū rigāt: ergo ſitit cælū, & expectat de ploratu pauperū vicē roris, quia miſericordia arat cæli campos, ſulcos ducit pietas per ſuperna, illic miſericordia ſeminat, quia quæ ſuſceperit manus pauperis, ibi metit, ibi ſegetem colligit qui ſemen ſuum pauperi commiſerit hic ſerendum. Beatus cui ſeminanti ſic æterna horrea perpetem præparantur ad vitam. Hunc ſerētem beatus Apoſtolus perſcribebat cum diceret, Hoc autem dico, Qui parcē ſemi-

Prouerb. 21. *Iuxta.* L X X.

Pſal. 111.

Pſal. 125.

2. *Cor.* 9.

nat, parcè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet: vnusquisque sicut proposuit cordi suo, non ex tristitia, aut ex necessitate: hilarem enim datorem
Psal. 110. diligit deus. Magna sunt opera domini, sed magnitudinem præcellit misericordiæ magnitudo: nam cum dixisset Pro-
Psal. 144. pheta, Magna opera domini: adiecit alibi, Misericordiæ eius
Psal. 35. super omnia opera eius. Misericordia fratres, implet cælum, replet terram, domine, inquit, in cęlo misericordia tua. Et idē
Psal. 32. ipse, Misericordia domini plena est terra. Et re-vera fratres, periisset totū quod deus fecerat, nisi misericordia subuenisset. Culpa & vltio quicquid in hunc mundum venerat auferebant: quia & fragilitas semper tēdebat ad lapsum, & coge-
Esa. 14. batur ad vindictam semper censura iudicantis. Sic angelus
Gene. 3. deiicitur è cęlo: sic de paradiso exultat homo, sic mundus di-
Gene. 7. luuio deletur, sic gentes confunduntur linguis, dātur gladio,
Gen. 11. six exuruntur vrbes incendio diuino, sic ex Ægypto plebs e-
Gen. 14. ducta in eremo occulebatur, sic terra hians vorat populum:
Gen. 19. & ne multis, sic Iudæam vltor Christi sanguinis Romanus
Exod. 19. deleuit exercitus. Hæc est Christi magna, larga, sola miseri-
Num 16. cordia quæ iudicium omne in diem seruauit vnum: & homi-
Matt. 24. ni totum tempus ad pœnitentiæ deputauit inducias, vt quod de vitiis infantia suscipit, rapit adolescentia, inuadit iuuētus, corrigat vel senectus: & de peccato vel tunc pœniteat, quando sentit iam se non posse peccare: & tunc saltem reatum deserat, quando illum reliquerit iam reatus: faciat de necessitate virtutem, moriatur innocens, qui totus vixit in crimine. Hinc est quòd Propheta ad misericordiam currit totus:
Psal. 50. quia fiduciam de sua iustitia non habebat, Miserere, inquit,
Psal. 85. mei deus, secundum magnam misericordiam tuam. Et quare magnam? quia misericordia tua, inquit, magna est super me, & eruisti animam meam ex inferno inferiori. Et si deus reddit per misericordiam, quod per iudicium deperierat, homo tibi quid stare, quid constare sine misericordia tu putabas? Probatum est ergo tibi non ieiunium, solum, sed omnes
Gen. 18. sine misericordia mutare virtutes. Abraham cælestis cōuiuii principem humanitas ardens deo impensa perficit: nā quia duos cum deo terrenam suscepit ad mensam, orientis & occidentis populum mensam suscepit ad cælestem. Venient, in-
Gen. 19. quit, ab oriente & occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cælorum. Lot quia hospitio su-

cepit angelos, iudicium præuenit. Hinc gehennam vicit in carne: misericordem nescit diuinus ignis exurere. Facit ergo misericordiam qui vult gehennæ incendium nō timere. Denique veniens Christus ante de misericordia disputat, quàm dicet de reatu Cum sederit, inquit, super thronum gloriæ æ, dicet, Esuriui, & non dedistis mihi manducare. Non ... occidistis, furtum fecistis: sed esuriui ego, & non dedistis mihi mãducare. De crimine non præstabit causas, cui misericordia causa constabit. Quare? quia, date eleemosynam, & ecce sunt vobis omnia munda. Non iudicabitur de culpa, cui de largitate laus defertur à iudice: vindictam non ... git, humanitatis debitum qui fatetur. Esuriui, inquit, & nō dedistis mihi manducare. Manducat deus in cælo panē, quē ceperit pauper in terra. Quandiu fecistis vni ex minimis ...s, mihi fecistis. Da ergo panem, da potum, da vestimentum, da tectum, si deum debitorem, non iudicem vis habere: ... il nos docebit in terra, si nobis in cælo misericordia sit ... ona. Matt. 25. Luc. 11. Matt. 25.

De oratione, ieiunio, & eleemosyna. *Sermo* XLIII.

Opulis populariter est loquendum, communio compelanda est sermone communi, omnibus necessaria dicenda more omnium, naturalis lingua chara simplicibus, do... dulcis, docens loquatur omnibus profutura: ergo hodie ...rito verbo veniam dent periti. Tria sunt, tria fratres, ...uæ stat fides: constat deuotio, manet virtus: Oratio, ...ium, Misericordia. Quod oratio pulsat, impetrat ie...m, misericordia accipit. Oratio, Misericordia, Ieiu..., sunt hæc tria vnum, dant hæc sibi inuicem vitam. Est ...ue orationis anima ieiunium: ieiunij vita misericordia ...ęc nemo rescindat: nesciunt separari. Horum qui vnum ...t, istá qui simul non habet, nihil habet. Ergo qui orat, ...et: qui ieiunat, misereatur: audiat petentem, qui petēs o...udiri: auditum dei aperit sibi, qui suum supplicanti nō ...it auditum. Ieiunium ieiunator intelligat, esurientem ...t, qui vult deū sentire quòd esurit: misereatur, qui mi...rdiam sperat: pietatem qui quærit, faciat: qui præsta... vult, præstet. Improbus petitor est, qui quod aliis ne... sibi postulat. Homo esto tibi misericordiæ forma, sic ...odo vis, quantum vis, quàm cito vis, misericordiam ti...i: tam cito alij, tantum, taliter, ipse miserere. Ergo ora...

tio, misericordia, ieiunium, sint vnum patrocinium pro nobis ad deum, pro nobis hæc aduocatio sint vna, vna hæc pro nobis oratio sit triformis. Hæc sunt fratres, hæc sunt quæ tenent cæli arcem, quæ secretum dei iudicis pulsant, quæ ante tribunal Christi causas humani generis exequuntur, quæ iniustorum petunt indulgentiam: reorum veniã promerentur. Hæc cui in cælestibus nõ assistunt, ipse nõ subsistit in terris: hæc cum teneant in cælestibus principatum, in terris rerum summam moderãtur, hæc regunt prospera, hæc aduersa propellunt, vitia extingunt ista, virtutes ista succendũt, hæc reddunt casta corpora, corda pura, hæc pacẽ membris, mentibus dant quietem, humanos ista sensus, scholam faciunt disciplinæ: per hæc in templum dei pectora humana consurgũt, hęc hominem pręstant angelum, homini deitatis deferunt hęc
Exod. 7. honorẽ. Hinc est, quòd sit horũ suffragio Moyses deus, & ad
Exod. 14. triumphos suos militare sibi omnia mandat elementa: iubet
Exod. 16. mare discedere, durari vndas, profunda siccari, cęlum pluere,
Exod. 13. dat fruměta, vẽtos spargere cogit carnes, noctẽ splẽdore so-
Num 28. lis illustrat, solem nubis tẽperat velamẽto, petrã percutit, vt
Exod. 24. de recenti vulnere frigida sitientibus det fluenta, primus dat
& 75. terris lègem cęli, scribit vitę normã, figit terminos discipli-
4. Reg. 2. nę. Per hęc Elias nescit mortẽ, relinquit terras, cęlos intrat, commoratur angelis, conuiuit deo: & terrenus hospes super-
Marc. 1. nas possidet mansiones. Per ista Ioãnes fit angelus in carne, cęlestis in terra, & auditu, visu, tactu, totã solus capit, tenet, complectitur Trinitatem. Et nos fratres, si volumus Moysi glorię, Elię vitę, Ioannis virtutibus, omnium sanctorũ meritis applicari, insistamus orationi, vacemus ieiunio, misericordię seruiamus: qui in his vixerit, qui per ista fuerit communitus, iacula peccati, diaboli tela, mundi machinas, vitiorum cuneos, mala carnis, voluptatum laqueos, arma mortis, Christianus armiger, bellator dominicus non timebit: sed nos qui ad incerta consurgimus, qui inter insidias diẽ ducimus, qui horarũ varietates, momentorũ motus, verborũ lapsus, actuũ pericula sustinemus, quid est quòd ecclesiã mane nolumus intrare? quid est quòd matutina prece toti⁹ diei custodiam nolumus postulare? quid est quòd homini astare toto tempore libet, & deo assistere nec puncto libet? Non est nostrũ fratres, non est nostrum: inimici est ista surreptio, decipere parat quos non patitur orationibus communiri. Quid

le aduersis quęritur, qui sibi prospera nō precatur? Audiamus vocem dei monentem: Orate, ne intretis in tentationem. In Matth.26.
entationem vadit, qui ad orationem non vadit. Hoc sciens ropheta, cātabat, Venite adoremus, & procidamus ante deū: Psal.94.
ploremus coram domino qui fecit nos. Putásne ante deum chrymas fundere dignatur, qui verba non dignatur expro-ere? Magnificem⁹, oremus, vel humano timore, si nō amore uino, si non inuitati bonis, vel coacti malis. Mala tempora cit nobis contemptus dei, tēporum cursus non facit. Quod go contemptu perdidimus, ieiuniis conquiramus, animas stras ieiuniis immolemus: quia nihil est quod deo pręstā-s offerre possimus, probante prophera, cum dicit, Sacrifi- Psal.50.
m deo spiritus contribulatus: cor contritum & humilia. n deus non spernit. Homo offer deo animam tuā, & offer ationem ieiunij: vt sit pura hostia, sacrificium sanctum, ens victima, quę & tibi maneat, & data sit deo. Hoc qui dederit deo, excusatus non erit: quia daturus, se non po- non habere. Sed accepta vt sint ista, misericordia subse-tur: ieiunium non germinat, si de misericordia non rige- siccatur ieiunium misericordię siccitate, quòd imber ter-hoc ieiunio misericordia est. Quanuis cor excolat, carnē idet, eradicet vitia, virtutes serat, si misericordię fluenta dederit, fructum non colligit ieiunator. Ieiunator ager misericordia ieiunante ieiunat: ieiunator quod tu in mi-cordia fuderis, tibi in horreo hoc redundat. Homo ergo eruando perdas, collige prorogando; homo dando pau-da tibi: quia quod tu alteri reliqueris, non habebis.

In Psalmum I. Sermo XLIIII.

Eritus medicus, quoties vario languore defessis plenam desiderat conferre medicinam, altas aperit morborum is, latentes pestilentię exponit incursus, pestiferas ca-commonet regiones, quamplurima remediorum gene-monstrat, herbarum vires pandit, medicamentorum lo-ir qualitates, obedientibus promittit longissimam sani-: sic ægros arduas & asperas suadet, & perducit ad cu-Hinc est, quòd propheta sanctus corporis animęq́ue me-am cælitus prolaturus, impietatis profundos patefecit us: opertos peccatorū nudat morbos, iniquitates ostē-ecretum virus, vitiorum naturas, origines delictorum, es criminum mirabili ratione depromit. Sic ægras mor-

talium mentes moderatione pia, pro ætate, pro sexu, pro tẽpore, pro viribus ad salutem perpetem diuina curatione perducit. Psalmus quem hodie cantauimus psalmorum præfatio est, imò est psalmorum psalmus, titulorum titulus, est argumentum generans argumenta, est tota causa sequentium canticorum. Et sicut clauis aulæ regalis vbi primam ianuam patefecerit, penetrales reddit intimas ac multiplices mansiones: ita psalmus iste vbi reserauerit aditus intelligentiæ primos, psalmorum omnium pandit mysterium, pandit secretũ. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum: & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit.* Beatus vir, sicut dimicaturo cum bestiis, & grauissimorum certaminum discrimina subituro pronunciantur ante brauia, præmia, coronæ, propheta beatitudinem sic pręmisit, vt prouocaret hominem totam, quam post enumerat, criminum vincere feritatem. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit.* Quòd in consilio abire, & in via stare dixit, forsitan videatur absurdum: cum in consilio consistere, & in via abire magis hominum sit in vsu. Peruersa quidem sunt vniuersa peruersis, nec possunt tenere ordinem quæ per ordinẽ non aguntur: tamen hic propheta non de corporis loquitur, sed mentis incessu: neque prohibet pędum lapsus, sed ruinas arcet animarum. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum.* Abiit, abiit à se, à deo impius cum recessit: nec stat in cõsilio impiis cogitationibus qui vagatur. Iste modo fertur ad cælum, modo refertur ad terras: iactatur per maria, leuatur fluctibus, mergitur in profundo: cúmque sua semper mente volutetur vt ebrius, non se computat, & computat cælum: qui se scire existimat totũ, se nescit: qui si sciret se, nunquam cælum, solem, lunam, ligna, lapides adoraret, quę sunt omnia suæ data & subdita seruituti, sed adorat lapidẽ seruit ligno, qui deo viuo, deo vero seruire contẽpsit. Et vt ab ipso principio, rerum impietatis facta replicemus, impietatis cõsilium perduxit ad inferna angelum de supernis, nũcium cęlestis secreti in diabolum commutauit, hominem de regimine vitæ ad mortalis habitaculi transmisit exilium, de paradisi deliciis ærumnosos sæculi pepulit ad labores, mulierem de virginitatis gloria gemitus conscios deiecit ad partus, inde est quòd antequam gaudeat, non ignorat dolores, & soluit antè de reatu pœnam, quàm sobolis gaudeat de processu,

Multiplicans,inquit,multiplicabo triſtitias tuas,& gemitus Gene. 3.
uos:in triſtitia & gemitu paries filios, Qualis finis eſt , vbi
ſt origo pœnalis?in vita lætitia quē tenebit,qui vitæ ſumit Pſal.50.
xordium de mœrore? Hoc propheta nouerat qui dicebat. In
iiquitatibus conceptus ſum:& in delictis peperit me mater
ıea.Si ſic fratres ab vtero in viam proiicimur peccatorum,
delictorū iter totas currimus per ętates,cogitemus infan-
æ vanitates,adoleſcentię lapſus,iuuentutis ruinas,ſenectu-
s morbos,& tunc nos non viam vitæ,ſed peccatorum viam Matt. 7.
rpere ſic videbimus. Hanc viam notat Chriſtus, ſic dicen-
,Quàm lata & ſpacioſa via,quæ ducit ad perditionem, &
ılti ſunt qui intrant per eā. Delictis lata, diffuſa fluxibus,
minibus ſpacioſa: & verè via eſt vita præſens,in quam ve-
,& vadit homo. Generatio, inquit, vadit, & generatio ve- Eccle.1.
,& terra in æternum ſtat. Et ideo ante dixit, *Beatus vir, qui abiit in conſilio impiorum , & in via peccatorum non ſtetit.* Non
it, non venit : nemo enim in viam nō venit peccatorum ,
qua nos lex ipſa naturæ perducit,& mortis,ſed beatus ille,
nō ſtat in ea. Stat ille,ille demoratur in ea, qui leuat one-
peccatorum, & onuſtus viator tardè peruenit, & cęleſtem
ıſam ſibi inuenit manſionem. Iſtis ponderibus impedi- Pſal. 37.
flebat propheta,dicens,Iniquitates meæ ſuper poſuerunt
ut meum,& ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Et
a toto vitæ tempore has ferebar, exclamat , Miſer factus
,& incuruatus ſum vſque in finē. Peccatorum viam via-
lle pertrāſit,qui mala huius vitæ videt, ſed deſpicit:ſen-
ed calcat:patitur,ſed vincit:& dum fugit illa,plus currit:
e illi occurrit cæleſtis ianitor,cæleſtis illi manſio ſe non
dit. Sed quid eſt quòd peccatorum viæ impietatis con-
m ſic prę miſit:*Beatus vir,qui non abiit in conſilio impiorum, via peccatorum non ſtetit?* Quia & ſi natus homo mox
atorum venit in viam , iacet tamen primum : non mox
ati currit in viam,ſed vbi cœperit impietatis venena gu-
,tūc ſaporem trahit de pinguedine peccatorum. Impius
um tendit, à deo vadit cum delinquit, peccatores deus
emnit, qui antè mādauit non debere peccare. Lucem te-
æ fugiunt,tenebræ luce redeūt,abſcedēte: vbi deus,pec-
n nullum: vbi peccatum,non ibi deus. Et vt ſcias homo
ſpectū dei hominem viam curſitare peccatorum , audi
hetam, Non eſt deus in conſpectu eius:polluuntur viæ Pſal.9.

eius in omni tempore. Grauius ergo homo tunc in via labitur peccatorum: quando in ea per præruptaimpietatis illabitur. *Et in cathedra pestilentiæ non sedit.* Impietatem probat qui facit, amat: qui amat, non potest non docere: hinc est, quòd docens impietatem, pestilétiæ residet in cathedra: & sermone mellito virus doctrinæ lethalis audientibus sic diffundit. Pestilentiæ cathedram philosophiam posuit, quę docuit aut deos multos, aut eum qui est vel non esse, vel non posse doceri inueniri: qui ipsam creaturam naturæ dedit, vt naturæ negaret auctorem. Cathedram pestilétiæ pharisæus proposuit: qui traditiones humanas decretis cęlestibus anteponés, vastam lucem fudit populo Iudæorum. In cathedra pestilétiæ hæreticus sedit, qui sub specie fidei, fidei scindit, rumpit, distrahit vnitatem. *Beatus ergo vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit.* Et planè beatus, quia ista tria declinando ad Trinitatis beatitudinem meruit peruenire. Meditetur ergo in lege domini, & meditetur die ac nocte, vt quæ sequuntur mereatur videre in futuro, & audire latius tempore competenti.

In Psalmum 13, *Sermo* XLV.

RESponsorium, quod hodie propheta supplicante cantauimus, opportunum témpori, aptum malis præsentibus mecum vestra probat, & cognoscit affectio. *Domine, inquit, ne in ira tua arguas me: neque in furore tuo corripias me.* Et deus tumescit ira? calescit furore? absit fratres. Deus nec subiacet passioni, nec ira accéditur, nec furore turbatur: sed ira dei est delinquentium pœna: furor dei est supplicium peccatorũ. Fratres, puluere cõcreti, plasmati luto, calcamur vitiis, subdimur delictis, curis conficimur, arescimus membris, morte dissoluimur, fœtidis horremus sepulchris, & sic inhabiles ad virtutes, ad vitia habiles inuenimur. Propheta ergo memor fragilitatis humanæ, & carnalis substantię conscius, quia non confidebat de meritis, ad auxilium misericordiæ conuolauit: vt dei constaret circa eum de pietate, non de seueritate iudiciũ. *Domine, ne in ira tua arguas me.* Hoc est dicere, argue me, sed non in ira: corripe me, sed non in furore: argue me vt pater, non vt iudex: corripe me non vt dominus, sed vt parens: argue me non vt perdas, sed corripias: corripe me non vt interimas, sed emendes: & hoc quare? quoniam infirmus sum. *Miserere, inquit, mei domine, quoniã infirmus sum.* Quid infirmius

omine,quem sensus fallit, ignorantia decipit, circumuenit
idicium, pompa lædit, tempus deserit, mutat ætas, hebetat
fantia, iuuentus præcipitat, senectus frangit? Huic ergo
um irasci in ira, indignari in furore, non est, non est crea-
tis pij, sed est seuerissimi cognitoris. *Miserere mei domine,
oniam infirmus sum.* Et quid vis? *Sana me domine.* Sentit iste
itus sui vulnera, sentit morsum serpentis antiqui, sentit pri-
i parentis ruinam, agnoscit se ad has infirmitates venisse,
scendo agnoscit se ad mortem naturaliter peruenisse: &
ia mortem remouere non poterat ars humana, diuinam
gitur expetere medicinam: & vt faciliùs ægritudini suæ
petret curam, ipsius ęgritudinis causas aperit, qualitates
trat magnitudinem pandit, exprimit vim doloris. *Sana me
nine.* Quare? *Quoniam conturbata sunt ossa mea.* Totam stru-
ram corporis ossa portant, & si ossa turbantur, quæ mem-
orum firmitas? quę fortitudo neruorum? vbi carnis mise-
ida substantia? Turbantur ossa fratres peccatorum ponde-
metu mortis, terrore iudicij: audi ipsum alibi hoc dicenté,
on est, inquit, sanitas in carne mea à facie iræ tuæ: non est Psal.37.
 ossibus meis à facie peccatorũ meorum. Et post: Anima
a impleta est illusionibus, & nõ est sanitas in carne mea.
ritò ergo addidit, *Et anima mea turbata est valde.* Inter dei
ecepta & cordis passiones, inter virtutes & vitia, inter ad-
sa & prospera, inter pœnas & pręmia, inter vitam & mor-
n, stans in acie, bella sustinens, suscipiens vulnera, raro stãs
umbẽs sensu, turbatur anima, turbatur valde: quia carnis
edita põderibus, priusquam ad virtutes veniat, vitiorum
nté captiua. Hæc bella describit Apostolus: cum dicit, Gala.5.
o concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus car-
n: vt non quæ vultis, illa faciatis. Et alibi: Video aliam le- Rom.7.
n in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & ca-
um me ducentem in lege peccati. Allegans ergo beatus
pheta has infirmitates, hæc bella, has animorum turba-
es, deum tali voce conuenit: *Et tu domine vsquequo?* Hoc
quousque pateris? quousque dissimulas? quousque non
enis? quousque dissipari opus tuum, deleri imaginẽ tuã,
n tibi creaturam perire permittis? Vbi est Christus tuus
es nunciatus per legem, per nos, per prophetas multi-
ie repromissus? Veniat, veniat, prius quàm pereunte sę-
in sæculo nil inueniat quod resaluet. Veniat, veniat, vt

carnem reparet: innouet animam, ipsam naturã in cælestem commutet substantiam. Veniat, vt peccatum tollat: mortem deleat, destruat infernum, vitam reddat, donet cęlum, ne ampli⁹ terrena labes possit in nobis inuenire quod perdat. Hoc autem petere prophetam, sequens sermo demonstrat, *Conuertere domine*. Homo deo, reus iudici, addictus sic loquitur cognitori? *Conuertere domine*. Homo peccat, & deus conuertitur? Ita fratres, quia iuxta prophetã Iste peccata nostra portat: & pro nobis dolet. Et beatus Ioannes: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Suscepit peccatũ, vt peccatũ tolleret, non haberet, *Conuertere domine*. Vnde? vbi? De deo in hominem: de domino in seruum: de iudice in patrem: vt piũ conuersio te demonstret, quem potestas terribilem comminatur. *Conuertere domine, libera animam meam*. De inferno inferiori. *Saluum me fac propter misericordiam tuam*. Nõ propter meritum meum, quem labor afficit gemitus sauciat, soluunt lachrymæ, ira turbat, impugnat inimicus. Sed hoc vt clareat, ipsa prophetę decantetur oratio. *Saluum me fac propter misericordiam tuam*. Quare? *Quia non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo*. Hoc dicebat sanctus Dauid in regali vertice constitutus: qui sic agebat principatum potestatis humanæ, vt in se sanctitatem spiritus, prophetę gratiam custodiret, & nos in ira tota dei positi nescimus dicere, *Domine ne in furore tuo arguas me*. Terra negat fructus, cælum temperiem, aër salubritatem hinc pestilẽtia vbique diffusa per vrbes, per agros vario membrorum genere consumit genus omne mortaliũ, & tamen nos non dicimus, *Domine ne in furore tuo arguas nos: neque in furore tuo corripias nos*. Ille post triumphos gemitibus noctes & dies lachrymis occupabat, nos sub hostili gladio subiacentes, nulla tempora deo damus nullas vel ad horam lachrymas deo fundimus: sed iugiter rapinis, fraudibus, periuriis, dolis, detractionibus nosmetipsos tradimus & donamus, & magis, magísque iram dei in nos fomentis criminum suscitemus. Venite fratres, venite cum propheta: Venite adoremus, & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos: venite dicamus, *Domine ne in ira tuo arguas nos: neque in furore tuo corripias nos*. Vt memor misericordiæ suæ iram mutet in misericordiã, reddat perdi-

Esai. 53: Iuxta. LXX.

Ioan. 1.

Psal. 9.

,captiua liberet: nósque sibi cum lętitia seruire iamdonet, ui viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

In Psalmum XCIIII
Sermo XLVI.

Icut grauiter ęstuanri, & longo sitis ardore succenso, fons frigidus, satis lętus, & satis salubris occurrit: ita nobis pois in mœrore, & nimium tribulationum pondere depressis gaudia hodie propheticæ vocis extitit cātilena. *Venite in- it exultemus domino.* Venite, quo? vel vnde? ex te homo in te: i non locorum mutatio, sed cōuersio sensuum aduersa de- llit mœrores fugat, desperationes abiicit, excludit angu- as, & intra domiciliū synceri pectoris lætitiæ diuinæ æter- m præparat māsionem. *Exultemus domino.* Et vbi est illud: ati qui lugent, & væ vobis qui ridetis. Planè beati qui lu- *Mat. 15.* nt mundo, & væ qui rident mundo: sed beati qui exultant *Luc. 6.* mino, qui nesciunt de rapinis, nesciunt de fraudibus, ne- unt lætari de lachrymis proximorum. *Exultemus domino.* e exultat domino, qui verbo, actu, opere, non sibi, sed suo ltat authori. *Exultemus domino.* Ille exultat domino, cui a & tota lętitia semper est deus. *Iubilemus, inquit, deo saluta- ostro.* Non est ouium vox ista, pastoris est: qui dulci iubi- & varia modulatione, aut gregem producit ad pascua, aut nemore vmbroso fessum pecus retinet ad quietem, aut a collium salubrioris graminis hortatur cupiditate con- ndere, aut ad deuexa vallium sensim tota necessitate de- ndere. Sed beatæ sunt oues illę, quę sui vocem admittunt toris, attrahunt nutriunt, congregant, & verè pastori suo i lāt: quę germina sui gregis domino multiplicare moliū- . *Præueniamus faciem eius in confeßione.* Et quis præuenit pec- orū cognitorem? scrutatorē cordium? cogitationum cō- i? Futurorū præsciū? præsentē semper, & vbique? sed præ- iēdus est nō sensuū vicinitate, sed ingenij sagacitate: nō ocitate pedū, sed prouido cōfessionis obsequio. si quidē nō it, præueniamus eum tantū, sed *preueniamus faciē eius in cō- one.* Hoc est, cum spes misericordiæ est, cum tempus est iæ, cum pœnitentię locus est, confiteamur patri, ne iudi- sentiamus: prodamus quæ fecimus pietati, ne seueritati amur exoluere quæ tacemus: dicamus indulgentiæ tem- e delicta nostra, ne si tacemus, ad excipiendam sententiā leamus. Et quid plura fratres? non iudicem, sed iudicium

nos hortatur propheta clementissimus præuenire. *Et in psalmis, inquit, iubilemus ei.* Ne indicta pectori nostro irrationabilis iubilatio crederetur. *In psalmis iubilemus.* Vt mysticis distinguerentur, in psalmis diuinum resonet sacramẽtum: & quod ad prouectum salutis animos promoueat audientium. *Quoniam deus, inquit, magnus dominus.* Hic dominici corporis aperit sacramentum: quia deus etiam in nostro corpore magnus

Psal, 88. dominus. *Et rex magnus super omnes Deos.* Iuxta illud: Quis similis erit Deo inter filios Dei? quia omnes supernæ virtutes cum regant cæteros, ipsæ tamen reguntur à Christo. *Quia in manu eius sunt omnes fines terræ.* Quia quæ in manu Dei sunt, sine Deo nequeunt obtineri: si dilatare fines, si prorogare terminos, si desideramus amissa reuocare. Deum ergo fidei viribus deprecemur: per cuius offensam nobis ista depereunt: & ipsius propitiatione redeunt ampliata, qui dat sicut vult, tollit, & cum vult: si reddere non potest, omnipotens non habetur: multa facit ad suæ maiestatis indicium, ad nostræ emendationis & correctionis exemplum. Vacant aliena præsidia, si nostri regis non subuenerint adiutoria. *Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud.* Ne putetis quæsitum, inuentum, & non à Deo conditum. *Ipsius est mare, & ipse fecit illud: & aridam manus eius formauerunt.* Vbi sunt qui Deum de materia, & maxime de aqua mundum figurasse confingunt? Deus noster in cælo, & in terra, non vt inuentor, sed vt conditor materiæ, ex nihilo cuncta perfecit. *Venite, inquit, adoremus.* Quæ sequuntur fratres, ignorantibus veluti immemorem prophetam exultationis suæ fuisse demonstrant, dum prouocatos ad gaudia, mox euocat ad ploratus. *Venite, inquit, adoremus, & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos.* Dixerat, Venite exultemus: verum hic propheta secum fletus suorum nos desiderat fundere gaudiorum: quia semper lachrymæ sicut dolore magno, ita producuntur & gaudio: quę vtique interni pectoris exponunt, & testantur affectum. Qui ergo lapidibus prosternebamur, & lignis, vero tandem Deo cognito, vult nos adorare, procidere, & repensare lachrymis, atque continuo deuotionis obsequio, quod diu, & longo tempore neglex imus. Plorat ergo, dum de pręteritis pœnitet, gaudet de pręsentibus, æstuat, & metuit de futuris. Perfectæ autem lętitię fletus fuisse ex sequentibus sic demonstrat. *Venite adoremus & procidamus ante deum, & ploremus coram domino qui fecit*

us. Et quasi interrogaretur, quare? reddit causas, aperit ratio-
es. *Quia ipse est Deus noster, & nos populus pascuæ eius, & oues*
anus eius. Ex hoc vtique quantum deuotus est ille qui gau-
et, tantum certe qui contristatur ingratus. Sed iam quæ ad-
onet audiamus intentius. *Hodie si vocem eius audieritis, nolite*
durare corda vestra, sicut in irritatione secundum diem tentationis in
serto vbi tentauerunt me patres vestri probauerunt, & viderunt ope-
mea. Quadraginta annis proximus fui generationi illi, & dixi, sem-
r hi errant corde: Ipsi vero non cognouerunt vias meas: quibus iu-
ui in ira mea, si introibunt in requiem meam. Cum dicit, hodie,
cōuenit, ad te loquitur, quicunque homo es auditor, ne au-
ta voce eius, contemptus reatum, contumaciæ crimē incur-
s: quem non præcepta, quem non correxit exemplum. Nā
hoc Iudaicam duritiam longo sermone narrauit, vt te
hristianę faceret cautiorem: cui non quadraginta annis tā-
m conuersatur, & cohabitat Deus, sed toto vitæ tempore
ret, & militat ad salutem.

De parabolis inuentæ margaritæ, & sagenæ missæ in mare.

Sermo XLVII.

Hristus Deus noster, quod cælum, terram, mare, & in
eis magnas, multas, varias condiderit creaturas, miran-
potentię suę documenta monstrauit: quòd vero humana
scipit, agit hominem, intrat tempora, transit ætates, docet
rbo, virtute curat, similitudines loquitur, proponit exem-
a, affectus nostri in se pondus aperit: inesse sibi dilectionis
umanæ pādit ineffabilem charitatem. Hinc est, quod cęle-
a terrenis commendat exemplis: de pręsentibus sapere dat
tura: inuisibilia visibilibus insimulat argumentis: probāt
c similitudines, quas nobis hodie Euangelicus clamat au-
tus. *Simile est regnum cælorum homini negociatori quærenti bonas* Mat. 13.
rgaritas: inuenta autem vna preciosa margarita abiit, & vendi-
omnia quæ habuit, & emit eam. Neminem qui hoc audit no-
en negociatoris offendat: hic negociatorem loquitur qui
t misericordiam, non qui dat fœnoris semper vsuram: pro-
dentem ornamenta virtutum, non irritamenta vitiorum,
auitatem morum, non lapidum pondera perferentem, ho-
statis, non luxus monilia portantem, gestantem non volu-
atis pompam, sed insignia disciplinæ. Iste ergo negociator
s cordis & corporis margaritas proponit, non humano
mmercio, sed diuino exercens: nō ad præsens commodū,

ſed vt futurum mercetur: non ad terrenam gloriam, ſed cæleſtem: quatenus cælorum regnum poſsit virtutum præmio comparare, & innumeris bonis vnam redimere perpetuæ vitæ margaritam. Adiecit autem ſimilitudinem dominus dicẽs, *Iterum ſimile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti: quam cum impleta eſſet, educentes, & ſecus litus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa, malos autem foras miſerunt. Simile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare.* Similitudo hæc prodit cur in apoſtolatũ piſcatores elegerit Chriſtus, & captores piſcium fecerit hominum piſcatores, vt diuini iudicij typus arte piſcatoria monſtraretur. Piſces congregat captura confuſos ſed in vaſa diſcretio dat electos: ſic vocatio Chriſtiana iuſtos, & iniuſtos, malos, bonóſque congregat, ſed bonos, malóſque electio diuina diſcernit. *Simile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare.* Ad huius ſæculi mare tumens pompa, elatum vertice, vndoſum ſectis, inſcitia fluctuans, clamoſum litibus, fremẽs ira, ſęuum perfidia, peccatis naufragium, impietate demerſum, miſit peccatores ſuos Chriſtus, hoc eſt, Petrum, Andream, Iacobum, Iohannem, probatos arte, cum

Mat. 4. dicit, Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum. Miſit ergo piſcatores ſuos retia portantes præceptis legalibus, & Euangelicis innodata, monitis circuncincta virtutum donis, & grãtia dilatata, Euangelico ſinu congregantia ſine fine capturam. Hoc tempus modo, hoc agitur fratres: per gẽtes, per populos Chriſti retia nũc trahuntur, & ducunt confuſas toto orbe credituras ſine diſcretione perſonas, Sed quia ſæculi vicinus eſt finis, & ad iudicii litus capturæ noſtræ retia iam propinquant, piſces, hoc eſt homines, qui profundo ſæculi diſcurſu feriato ac libero vagabantur, ſiccitate litoris, hoc eſt, finis propinquitate turbati, tota ſe rerũ diſpẽſatione collidũt: videntes impias gentes triumphis ſuccedẽtibus ampliari, anguſtiari captiuos toto orbe populos Chriſtianos: impios proſperis gaudere ſucceſsibus pios malorum continuata ſucceſsione calcari: ſubdi dominos ſeruituti, dominari dominis ſeruos: rebelles filios in parentes, ſenes iuuenibus eſſe contemptui: omnémque naturę ſtatum, vitæ ordinem deperiiſſe. Sed hæc cum ita ſint, fortes non turbant: imò infirmos turbant, fortes turbare non poſſunt, quia ſumũt vires de ſimilitudine, fortitudinem de figura. Eiecti de profundo piſces parum quidem in litore ſui confuſione voluũ-

tur,sed citata discretio dum malos abiicit, eligit bonos: facit bonos, non turbat, breuis ista, & cito transitura cōfusio. Ista discretio superna quæ dat malos pœnis, bonos rapit ad honorem, impios deducit ad tartarum, pios trāsmittit ad regnū, patres, senes, iustos, electos, omnes de contumelia exigua perpetua gloria consolatur: probat hoc autem comparatio ipsa, cum dicitur: *In consummatione sæculi exibunt angeli Dei, & segregabunt malos de medio iustorum.* In consummatione sęculi, qui consummationem sęculi credit, qui de sæculi minoratione causatur, qui confidit mansura succedere, habere quid quęrit transitura? Fratres, mundus de fine principium sumit: fine innouatur, non deficit creatura: sæculum deficit nō creatori, sed crimini: neque iustis, sed peccatoribus finiuntur elementa. *In consummatione sæculi exibunt angeli.* Parere iustis, nec quisquam dubitet sanctis angelos esse parituros, quibus obsequium suum promittit & Christus: Christi vox est, Præcingam me, & ministrabo vobis. *Exhibunt angeli Dei, & segregabunt malos de medio iustorum.* Portate iusti, portate, imò inducias iusti date, breuis ista mixtura longa separatione pensabitur. *Separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis.* Ecce qui eiiciūt vicinos, qui expellunt hospites, qualem sibi eligunt mansionē: ecce qui vbi hic delicias pauperis fame, pœnis præparant alienis, ibi ignem sibi quantum de exigua voluptate succendunt. *Ibi erit fletus, & stridor dentium.* Quàm male stridet ibi, qui hic male ridet: & qui nunc malis pauperum gaudet, de bonis pauperum tunc lugebit, quia potuit cum paupere gaudere, sed noluit: vos autem fideles gaudete in domino semper. Luc. 12

In illud Matthæi, Venit Iesus in patriam suam, & cætera. Et de inuidia.

Sermo XLVIII.

EVangelista hodie Iudæorum circa Christum proditurus inuidiam, sic cœpit, *Venit inquit, Iesus in patriam suam, & docebat eos in synagogis eorum, ita vt mirarentur, & dicerent, Vnde huic sapientia & virtus? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas: & sorores eius nónne omnes apud nos sunt? vnde ergo huic omnia ista?* Non sic nubes cælum, nox diem, solem caligo, quomodo mentem cæcat, & tenebrat inuidia. Liuor hoc Iudaicus probat, qui Christi sapiētiam miratur, virtutes

ſtupet, attollit opera, dicta ſuſcipit, & tamen ne in ipſo videatur diuinitas, deitas ſentiatur, carnalium parentum nomina commonet, & diuulgat. *Venit, inquit, Ieſus in patriam ſuam.* Nemo miretur, ſic conditor rerum, cælorum dominus, deus omnium, patriam, locùmque ſortitur, quando ſe claudit vtero: metitur cunis, vberibus occupat, arctat gremio, dat in vlnas: & vt anguſtias tollat humanas, humanis ſe dedit, atque aptauit anguſtiis. Homo ad te deus ſe per iſta deponit, te per iſta ſequitur, per iſtas te perquirit anguſtias, vt quem formauit opere, reformet exemplo: quem iudicio repulit, reducat affectu, & in ſe ſeruet, quem præter ſe conſpicit deperiſſe. *Venit, inquit, Ieſus in patriam ſuam, & docebat eos in ſynagogis eorum.* Nō in templo ſuo, ſed in ſynagogis eorum: ſynagogæ non poterant eius eſſe in quibus ſe turbæ perfidiæ, non fidei congregabant: in quibus conueniebat inuidiæ populus, nō amoris, in quibus conſiderabat conſiliū malignantium, non bonæ conſilium diſciplinæ. *Docebat in ſynagogis eorum, ita vt mirarentur.* Mirabantur indignatiône, non gratia: ſtupebant liuore: non laude: furebant, quia quod ſapere non poterant ſuperba ſubſellia, ſtans humilitas perducebat. *Ita vt mirarentur, & dicerent, Vnde huic hæc ſapientia?* Sic dicit qui Deum, ex quo eſt ſapientia, ex quo virtus, ignorat: ſic dicit qui Chriſtum neſcit eſſe Dei ſapientiam. Dei eſſe virtutem. Vnde ſit ſapientia Salomon probat: qui cum regni apicem paruulus ſuſcepiſſet, vt creditum ſibi populum regeret virtute, non faſtu: ſapientia, non tumore: corde, non vertice, à Deo ſapientiam voluit, popoſcit, accepit. *Vnde huic hæc ſapientia, & virtus?* Virtutem quę dat oculos quos natura non dedit, quæ auditum reddit debilitate cōcluſum, quæ in mutis ſui ſoluit vincula ſermonis, quæ claudos reducit ad curſum quæ animas apud inferos iam deuinctas propria redire cogit ad corpora, à Deo eſſe, niſi ſalutis inuidus non negaret: at Iudæi ſciebāt Chriſti opera diuinæ virtutis eſſe, non eſſe poſsibilitatis humanæ, ſed liuoris nubilum, malitiæ fumus, viſum ſpectantium caligabant, ne lumen Chriſti, ne tempus Euangelii peruiderent, dicendo, *Nonne hic eſt fabri filius?* Dicebant, hic eſt fabri filius, ſed cuius fabri filius non dicebant: dicebant fabri filius, vt arte vili ars lateret authoris: & deitatis nomen fabrile nomen abſconderent. Chriſtus erat fabri filius, ſed illius, qui mundi fabricam fecit non malleo, ſed pręceptos qui

elementorum membra non ingenio, sed iussione compegit: qui massam sæculi authoritate, non carbone conflauit: qui solem non terreno igne, sed superno calore succendit: qui lunam, tenebras, noctem firmauit, & tempora: qui stellas variata luce distinxit: qui cūcta fecit ex nihilo, & fecit ô homo tibi, vt opificem operis æstimatione pensares. Sed tu Iudæe huius fabri filium notas, cui pro tantis beneficiis repensare vicem deberes in filium: hinc est, quòd non accepis futura, quia de præsentibus existis ingratus. *Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria?* Iterum Iudæe matris nomen clamas, occultas patris: patrem dicis, nomen non dicis, fabrū dicis, opus non dicis. Iudæe decipiunt te ista, non decipiunt credituros. *Nonne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas: & sorores eius nonne omnes apud nos sunt?* Si mater, si fratres, si sorores apud vos sunt, pater vbi est? vobiscum non est: quia Deus odit fictos, inuidos deserit, declinat ingratos, sibi non sinit crudeles & impios commorari. *Et fratres eius & sorores eius, nonne omnes apud nos sunt?* Callidè fratres ingeris, ostentas sorores, vt numeroso partu sanctę matris virginitas lateat, obscuretur integritas, & sentiatur de filio totum quod humanum est, nihil diuinum. Iudęe quos dicis fratres & sorores Christi, Cleophæ sororis Mariæ filii sunt, non Mariæ: & fratrum & sororum filios, fratres nūcupat & diuina lex, & humano cognatio. Ergo Christi fratres fecit nō matris virginitas, quæ permāsit virgo post partum, sed materteræ eius fecit propinquitatis assertio. Beata Maria, si alios filios habuisset, à Christo mater in ipso crucis tempore in articulo ipso mortis non discipulo traderetur, non commendaretur extraneo. Inuidia de cœlo abiecit angelum, de paradiso exclusit hominem: Ipsa primum contaminauit terras germano sanguine: Ipsa germanos compulit venundare germanum: Ipsa Moysen fugauit, Aaron in fratris excitauit iniuriam: Mariam maculauit liuore germani, ac ne multis, quod pauet mens, quod visus tremit, quod auditus non capit, ipsum Christi attēdit & peruenit ad sanguinem. Inuidia omnibus malis peior: quos cœperit, liberari nequeunt: quos vulnerauit, ad curam non veniunt, non redeunt ad salutem. Inuidia delictorum venenum, criminum virus, peccatorum mater, origo vitiorum: hanc qui non vide it, bona videt: hanc qui nescierit, mala nescit: hanc qui fuge-

Esa.14. Gen.3. Gen.4. Gen.37. Exod.2. Num.12.

iit, viuit. Inuidia vitari fuga potest, non potest superari conflictu. Sed iam quid dominus responderit, audiamus, *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua.* Christus quidem venit in patriam suam & in domum suam: quia scriptum est, In sua venit, & sui eum non receperunt. Verum dicendo. *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua,* Docet, quia inter suos posse, morsus est, adustio est: inter ciues eminere proximos, proximorum vrit gloriam: propinqui propinquo si honorem debeant, computant seruitutem. *Et non fecit, inquit, ibi virtutes multas propter incredulitatem illorũ.* Non si tibi virtus, vbi incredulitas non meretur. Et si mercedem cum sanat non exigit Christus, indignatur tamen dũ pro honore sibi fertur iniuria, qui est super omnia Deus benedictus & gloriosus in sæcula sæculorum. Amen.

Ioan. 1.

De eisdem secundum Marcum.

Sermo XLIX.

Quotiens humana dominum sanctus Euangelista sustinuisse, aut egisse commemorat, totiens carnaliũ sensus tota velut fluctuum commotione conturbat: imbecilles nanque mentes, nesciunt dominici corporis audire, discernere & dispensare mysteria: sicut hodierna lectio monstrat, quæ dicit, *Egressus inde Iesus, abiit in patriam suam.* Egreditur vnde, quò ingreditur, qui nullo continetur nullo concluditur loco? ad quam patriam vadit, orbem qui fecit & possidet vniuersum? dicente propheta, Tui sunt cęli, & tua est terra: orbem terrarum, & plenitudinem eius tu fundasti. Verum non sibi per se, sed per te tibi egreditur & ingreditur Christus, donec te intromittat expulsum, exulem reuocet, reducat, & reportet eiectum. *Abiit ergo Iesus in patriam suam.* Non vt suam sibi, sed vt tuam tibi, quam Adam perdiderat, patriam redonaret. *Abiit in patriam suam.* Si natus quomodo non homo? si homo, quomodo non ciuis? si ciuis, esse illi patriam quis miretur? Sed dic humanitatis modus, non diuinitatis ordo est quem fatetur: quia qui est, & qui erat ante sęcula Deus noster, parens noster, nouissima voluit esse per sęcula: vt quos potestate fecerat, pietate saluaret & compatiendo reciperet, quos extorres arguendo fecerat & iubẽdo. Quicquid enim per hominem susceptum legimus egisse, aut pertulisse Christum non ad diuinitatis audiamus iniuriam, sed profecisse hominis ad gloriam. *Et sequebantur, inquit, illum,*

Mat. 6.

Psal. 88.

scipuli eius. Meritò discipuli Christum redeuntem suam sequuntur ad patriam: quos iam in superni ordinis albo descriptos cælestis patriæ ciues. & municipes electio tanta, tantæ gratiæ perfecerat plenitudo dicente domino, Gaudete, quia omnia vestra scripta sunt in cælis. *Et facto sabbatho cœpit in synagoga docere, & multi audientes mirabantur in doctrina eius, dicentes, Vnde huic hæc omnia, & quæ est sapientia quæ data est illi? & virtutes tales quæ per manus eius efficiuntur?* Infœlix Iudaicę mentis, & detestanda nequitia ad discutiendum semper promptior, quàm credendum, diuinis virtutibus non ad fidem, sed ad calumniam solicitè commouetur, vel quia meruit audire sapientiam tantam: sed vnde sit malitiosè curiosa, vel querula, in bonis suspicax, ad noxia satis facilis, doctrinā despicit, quam miratur: quæ probat præcepta, contemnit: ad Deū conatur. ad idola perprocliuis: in diuinis astuta, ligno, lapidibus tota resoluta, prophetiæ rebellis, contraria veritati, auguriis, mendaciisque perdita. Rogo, cui cautum quòd cęcus videt? cui solicitū quod mortuus surgit? cui dubiū quòd loquitur mutus? certè quis nesciat esse deum, cuius sola curatur omnis debilitas iussione? Moyses signa fecerat multa, Elias maxima monstrauerat documenta virtutum, nec dissimilia opera fecerat Elisæus: cur nemo personam discutit? cur nemo statūs cōmouet quæstionē? cur nemo vnde essent, quíue essent, vnde ista, & per quē facerent curiositate sic requisiuit ingratus? Sed iudicatur hic solus, qui solus iudicare noluit ne puniret: improbā seueritate discutitur, qui vt largiretur veniā, nil quæsiuit: & cum solus innocens inuenerit omnes reos, ad iudiciū pietatis immensæ suscipere maluit, quàm rogare sentētiam: vt vitā mortalibus olim perditam redderet, & repararet ociosos. Verè sicut dixit Apostolus, Magnum pietatis est sacramentum quod Christi nostri manifestatur in carne. Extēdit tamen adhuc curiositatē suam carnalis ista æmulatio, cui semper est inimica cogitatio: nec patitur Christum virtutibus, & sapientia Deum credi, sed proximorum, parentum, fratrum, affinium documento hominem tantum asserit, gestit, optat intelligi, dicendo, *Nonne iste est fabri filius & Mariæ? frater Iacobi & Ioseph. & Simonis, & Iudæ? nonne & sorores eius hic nobiscum sunt?* Caiphas prophano prophetat ore: Et cum sacerdos esset, falsitatis suæ sensum vicit officio veritatis: sententiam non suo, sed addicti probat im-

Luc. 10.

1. Tim. 3.

Ioan. 11.

Num. 23. & 24. petio. Balaam maledico benedicit ore, & conductus ad nequitiam tota loquitur mysteria veritatis? & sicut in spinis rosa, hoc est, in frutice horrenti miri odori flosculi germinantur: ita sensus aliquotiens pessimorum ad bona diuinitatis impulsu aguntur inuiti, vt non sit meriti, sed mysterii, quod loquuntur: quod tunc malitiæ Iudaicæ videmus euenisse, quę in contumeliam dominicæ generationis, cum per artem Ioseph prosapiæ Christi exaggerat veritatem, veri genitoris confitetur, & loquitur qualitatem, dicendo, *Iste est fabri filius*. Bene personam tacuit, vt proderet ex arte genitorem, dicendo non Ioseph, sed fabri filius. Et quis talis faber, qualis est iste, qui ex nihilo tantum, talem fabricatus est mundum? & quis faber talis, qui totius bonæ artis solus auctor, solus largitor existit? Dic ergo Iudæe fabri filium, vt Dei filium fatearis inuitus: dic Mariæ, vt verum hominem, sed virginis filium confitearis impulsus: dic fratres, vt tantam dignationem tui prædices & proferas creatoris. Et licet ipse genitricis sanctæ per hoc virtutes moliaris abscondere: tamen Euãgelistæ veritas non Ioseph & Mariæ, sed Cleophæ sororis eius filios, quos tu fratres appellas, probat & asserit extitisse: vsus enim temporis etiam præsentis, germanorum & garmanarum filios, fratres noscitur nuncupasse. Nunquam enim contra pietatis ordinem matrem dominus extero, hoc est, Iohanni commendasset ex cruce, si alios ipsa præter illum filios suscepisset: sed virgini virginem tradit, vt inter tales cura sola sacramenti, sola societas religionis haberetur: nec mundanæ solicitudini discipulus tãtus iste seruiret, sed prædicaturus virginitatis partum, domi haberet vnde hoc dubitantibus approbaret: at Iacobus vnius fœminę & matris habere non potuit curam: qui inter primordia, & in illo Iudaico tunc furore Hierosolymitanam singulariter rexit Ecclesiam: bene addidit dominus, *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua*. Ecce qualiter carnales sapiunt ciues: ecce qualiter mundani parentes sentiunt & honorant. Beatus qui cum patrem meruerit habere Deum, præter cælestem patriam nil requirit.

De paralytico. *Sermo* L.

Diuis Hieronymo ac Iohanni Chrysostomo falso abscriptus.

CHristum in humanis actibus diuina gesisse mysteria, & in rebus visibilibus inuisibilia exercuisse negotia, lectio hodierna monstrauit. *Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam.* Nónne ipse est qui fugatis fluctibus maris profunda nouit: vt Israëliticus populus inter stupentes vndas sicco vestigio velut montium concaua pertransiret? Nonne hic est, qui Petri pedibus marinos vertices inclinauit, vt inter liquidum humanis gressibus solidum prçberet obsequium? Et quid est quod sibi maris sic denegat seruitutem vt breuissimi lacus trãsitum sub mercede nautica transfretaret? *Ascendit, inquit, in nauiculam & transfretauit.* Et quid mirum fratres? Christus venit suscipere infirmitates nostras, & suas nobis conferre virtutes: humana quærere, præstare diuina, accipere iniurias, reddere dignitates: ferre tædia, referre sanitates: quia medicus qui non fert infirmitates curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo non potest conferre sanitatem. Christus ergo, si in suis mansisset virtutibus, commune cum hominibus nil haberet: & nisi impleßet carnis ordinem, carnis in illo esset otiosa susceptio. Sustinuit ergo has necessitates, vt homo verus humanis necessitatibus probaretur. *Ascendit, inquit, in nauiculam.* Christus Ecclesiæ suæ nauem sæculi fluctus semper mitigaturus ascẽdit, vt credentes in se ad cœlestẽ patriã trãquilla nauigatiõe perducat, & municipes ciuitatis suæ faciat, quos humanitatis suæ fecit esse cõsortes. Non ergo Christus indiget naui, sed nauis indiget Christo, quia sine cœlesti gubernatore nauis Ecclesiç per mundanum pelagus tali, & tãto discrimine ad cœlestẽ portũ non valet peruenire. Hæc diximus fratres, quãtũ ad intelligẽtiã pertinet spiritualem: verũ nunc ipsius historiæ ordinem prosequamur. *Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam.* Creator rerum, orbis dominus, posteaquam se propter nos nostra angustauit in carne, cœpit habere humanam patriam, cœpit ciuitatis Iudaicç esse ciuis, parentes habere cœpit parentum omnium ipse parens: vt inuitaret amor, attraheret charitas, vinceret affectio, suaderet humanitas, quos fugarat dominatio, metus disperserat, fecerat ius potestatis extorres. *Venit in ciuitatem suam, & ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto & respiciens, inquit, Iesus fidem illorum: dixit paralytico, Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua.* Audit veniam, & tacet paralyticus,

Mat. 9.

Exod. 14.

Mat. 14.

nec vllam respondet gratiam, quia plus corporis quàm animæ tendebat, ad curam: & temporales erumnas resoluti corporis sic deflebat, vt æternas pœnas resolutionis animę non defleret: gratiarum sibi pręsentem vitam iudicans, quàm futuram. Merito Christus operantium fidem respicit: & vecordiam respicit sic iacentis, vt fidei alienæ suffragio paralytici anima antè curaretur, quàm corpus. *Respiciens, inquit, fidem illorum.* Cernitis in hoc loco fratres, Deum non quærere insipientium voluntates, non expectare ignorantium fidem, non infirmiorum stulta desideria perscrutari: sed ad alterius fidem subuenire, quod per solam gratiam conferebat, cum quicquid diuinę voluntatis est non negaret. Et re vera fratres, quando medicus languentium aut quærit, aut respicit voluntates, cum semper contraria desideret & requirat infirmus? hinc est quod nunc ferrum, nunc ignem, nunc amara pocula ingerit, & apponit inuitis, vt curam sani sentiant, quam non poterant sentire ægrotantes. Et si homo iniurias despicit, maledicta contemnit, vt sauciatis morbo sponte vitam conferat & salutem: quanto magis Christus medicus bonitate diuina morbis saucios peccatorũ, & phrenesi criminum laborantes, ad salutem etiam inuitos attrahit, & nolentes? O si velimus fratres, ó si velimus omnem mentis nostræ paralysim peruidere, animam nostram virtutibus destitutam iacere in vitiorum stratis cerneremus: luceret nobis quemadmodũ Christus & nostras quotidie noxias respicit volũtates, & ad salutaria nos remedia pertrahit, & perurget inuitos. *Fili, inquit, remittuntur tibi peccata tua.* Hęc dicens, Deum se volebat intelligi, qui per hominem oculis adhuc latebat humanis. virtutibus enim & signis comparabatur prophetis, qui per ipsum fecerant, & ipsi virtutes: peccatis autem dare veniam, quia penes hominem non est & est singulare deitatis insigne, Deum illum pectoribus inserebat humanis. Probat hoc Pharisaicus liuo: nam cum dixisset. *Remittuntur tibi peccata tua. Responderunt Pharisæi, Hic blasphemat: quis enim potest peccata remittere nisi solus Deus?* Pharisæe, qui sciendo nescis confitendo negas: cum testatis, impugnas: si Deus est qui remittit peccata, cur tibi Christus Deus non ęst, qui vnius indulgentiæ suæ munere totius mundi probatur abstulisse peccata? Ecce, inquit, agnus Dei, ecce qui tol-
Ioan. 1. lit peccata mundi. Vt autem possis maiora, cape eius diui-

mitatis insignia: audi eum pectoris tui penetrasse secretum aspice eum ad cogitationũ tuarũ latebras peruenisse: intellige eum cordis tua tacita nudare consilia. *Et cum vidisset, inquit, Iesus cogitationes eorum, dixit, quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid enim est facilius dicere, remittuntur tibi peccata tua: an dicere, surge & ambula? Vt autem sciatis, quia filius hominis habet potest. item dimittendi peccata: dixit paralytico, surge, tolle lectum tuũ, & vade in domum tuam: & surrexit, & abiit in domum suam.* Scrutator animarum præuenit mentium maligna consilia, & deitatis suæ potentiam operis attestatione monstrauit, dum dissipati corporis membra componit, neruos stringit, iungit ossa, complet viscera, firmat artus, & gressus ad cursum suscitat in viuo cadauere iam sepultos. *Tolle lectum tuum.* Hoc est, porta portantem, omnes muta vices: vt quod est infirmitatis testimonium, sit probatio sanitatis: vt lectus doloris tui sit meæ curationis indiciũ, vt receptæ fortitudinis magnitudinem ponderis afferat magnitudo. *Vade, inquit, in domum tuam,* Ne Christiana fide curatus, in viis Iudaicæ perfidiæ iam moreris.

De dæmoniaco, surdo & muto. *Sermo* LI.

QVia solito plus sese terris æstus infuderat, diu tacui, ne compressio quæ ex desiderio nascitur audiendi, ipsa nobis cynocaumatum generaret incendium: nunc vbi aërem temperies mitigauit autumni, dominicum, iuuante domino, reuocamur ad verbum. Cum filium suum quidam surdi & muti spiritus furore possessum ingereret domino curãdum, dominum præter morem patientiæ suæ Euangelista sic retulit fuisse commotum, vt antè in patris vulnus ipse inueheretur, quàm ad filii moueretur curam. *Respondens, inquit, vnus de turba, dixit, Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui vbicunque eum apprehenderit, allidit eum & spumat, & stridet dentibus & arescit: & dixi discipulis tuis, vt eiicerent eum, & non potuerunt: qui respondens eis, dixit, O generatio incredula.* Mar. 9. Respondens vnus de turba, quid est quod vno interrogante feriuntur multi? quid est quod conquerente vno, incredulitatis notantur omnes? quid est quod ad vnius vocem tota generatio superba perfidiæ nũcupatur? quid est? quia iste non ad deum venerat, sed ad magistrum venerat: curam non à virtute exigens, sed ab arte: tarditatem curæ non causæ deputans, sed curanti impossibilitatem di-

nos hortatur propheta clementissimus præuenire. *Et in psalmis, inquit, iubilemus ei.* Ne indicta pectori nostro irrationabilis iubilatio crederetur. *In psalmis iubilemus.* Vt mysticis distinguerentur, in psalmis diuinum resonet sacramétum: & quod ad prouectum salutis animos promoueat audientium. *Quoniam deus, inquit, magnus dominus.* Hic dominici corporis aperit sacramentum: quia deus etiam in nostro corpore magnus
Psal, 88. dominus. *Et rex magnus super omnes Deos.* Iuxta illud: Quis similis erit Deo inter filios Dei? quia omnes supernæ virtutes cum regant cæteros, ipsæ tamen reguntur à Christo. *Quia in manu eius sunt omnes fines terræ.* Quia quæ in manu Dei sunt, sine Deo nequeunt obtineri: si dilatare fines, si prorogare terminos, si desideramus amissa reuocare. Deum ergo fidei viribus deprecemur: per cuius offensam nobis ista depereunt: & ipsius propitiatione redeunt ampliata, qui dat sicut vult, tollit, & cum vult: si reddere non potest, omnipotens non habetur: multa facit ad suæ maiestatis indicium, ad nostræ emendationis & correctionis exemplum. Vacant aliena præsidia, si nostri regis non subuenerint adiutoria. *Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud.* Ne putetis quæsitum, inuentum, & non à Deo conditum. *Ipsius est mare, & ipse fecit illud: & aridam manus eius formauerunt.* Vbi sunt qui Deum de materia, & maxime de aqua mundum figurasse confingunt? Deus noster in cælo, & in terra, non vt inuentor, sed vt conditor materiæ, ex nihilo cuncta perfecit. *Venite, inquit, adoremus.* Quæ sequuntur fratres, ignorantibus veluti immemorem prophetam exultationis suæ fuisse demonstrant, dum prouocatos ad gaudia, mox euocat ad ploratus. *Venite, inquit, adoremus, & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos.* Dixerat, Venite exultemus: verum hic propheta secum fletus suorum nos desiderat fundere gaudiorum: quia semper lachrymæ sicut dolore magno, ita producuntur & gaudio: quę vtique interni pectoris exponunt, & testantur affectum. Qui ergo lapidibus prosternebamur, & lignis, vero tandem Deo cognito, vult nos adorare, procidere, & repensare lachrymis, atque continuo deuotionis obsequio, quod diu, & longo tempore negleximus. Plorat ergo, dum de pręteritis pœnitet, gaudet de pręsentibus, æstuat, & metuit de futuris. Perfectæ autem lętitię fletus fuisse ex sequentibus sic demonstrat. *Venite adoremus & procidamus ante deum, & ploremus coram domino qui fecit*

nos. Et quasi interrogaretur, quare? reddit causas, aperit rationes. *Quia ipse est Deus noster, & nos populus pascuæ eius, & oues manus eius.* Ex hoc vtique quantum deuotus est ille qui gaudet, tantum certe qui contristatur ingratus. Sed iam quæ admonet audiamus intentius. *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in irritatione secundum diem tentationis in deserto vbi tentauerunt me patres vestri probauerunt, & viderunt opera mea. Quadraginta annis proximus fui generationi illi, & dixi, semper hi errant corde: Ipsi vero non cognouerunt vias meas: quibus iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam.* Cum dicit, hodie, te cõuenit, ad te loquitur, quicunque homo es auditor, ne audita voce eius, contemptus reatum, contumaciæ crimẽ incurras: quem non præcepta, quem non correxit exemplum. Nã ob hoc Iudaicam duritiam longo sermone narrauit, vt te Christianę faceret cautiorem: cui non quadraginta annis tãtum conuersatur, & cohabitat Deus, sed toto vitæ tempore paret, & militat ad salutem.

De parabolis inuentæ margaritæ, & sagenæ missæ in mare.
Sermo XLVII.

CHristus Deus noster, quod cælum, terram, mare, & in eis magnas, multas, varias condiderit creaturas, miranda potentię suę documenta monstrauit: quòd vero humana suscipit, agit hominem, intrat tempora, transit ætates, docet verbo, virtute curat, similitudines loquitur, proponit exempla, affectus nostri in se pondus aperit: inesse sibi dilectionis humanæ pãdit ineffabilem charitatem. Hinc est, quod cęlestia terrenis commendat exemplis: de pręsentibus sapere dat futura: inuisibilia visibilibus insimulat argumentis: probãt hoc similitudines, quas nobis hodie Euangelicus clamat auditus. *Simile est regnum cælorum homini negociatori quærenti bonas margaritas: inuenta autem vna preciosa margarita abiit, & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam.* Neminem qui hoc audit nomen negociatoris offendat: hic negociatorem loquitur qui dat misericordiam, non qui dat fœnoris semper vsuram: prouidentem ornamenta virtutum, non irritamenta vitiorum, grauitatem morum, non lapidum pondera perferentem, honestatis, non luxus monilia portantem, gestantem non voluptatis pompam, sed insignia disciplinæ. Iste ergo negociator has cordis & corporis margaritas proponit, non humano commercio, sed diuino exercens: nõ ad præsens commodũ, Mat. 13.

ſed vt futurum mercetur : non ad terrenam gloriam, ſed cæleſtem : quatenus cælorum regnum poſsit virtutum præmio comparare, & innumeris bonis vnam redimere perpetuæ vitæ margaritam. Adiecit autem ſimilitudinem dominus dicẽs, *Iterum ſimile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti: quam cum impleta eſſet, educentes, & ſecus litus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa, malos autem foras miſerunt. Simile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare.* Similitudo hæc prodit cur in apoſtolatũ piſcatores elegerit Chriſtus, & captores piſcium fecerit hominum piſcatores, vt diuini iudicij typus arte piſcatoria monſtraretur. Piſces congregat captura confuſos ſed in vaſa diſcretio dat electos: ſic vocatio Chriſtiana iuſtos, & iniuſtos, malos, bonóſque congregat, ſed bonos, malóſque electio diuina diſcernit. *Simile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare.* Ad huius ſæculi mare tumens pompa, elatum vertice, vndoſum ſectis, inſcitia fluctuans, clamoſum litibus, fremẽs ira, ſæuum perfidia, peccatis naufragium, impietate demerſum, miſit peccatores ſuos Chriſtus, hoc eſt, Petrum, Andream, Iacobum, Iohannem, probatos arte, cum
Mat. 4. dicit, Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum. Miſit ergo piſcatores ſuos retia portantes præceptis legalibus, & Euangelicis innodata, monitis circuncincta virtutum donis, & gratia dilatata, Euangelico ſinu congregantia ſine fine capturam. Hoc tempus modo, hoc agitur fratres: per gẽtes, per populos Chriſti retia nũc trahuntur, & ducunt confuſas toto orbe credituras ſine diſcretione perſonas. Sed quia ſæculi vicinus eſt finis, & ad iudicii litus capturæ noſtræ retia iam propinquant, piſces, hoc eſt homines, qui profundo ſæculi diſcurſu feriato ac libero vagabantur, ſiccitate litoris, hoc eſt, finis propinquitate turbati, tota ſe rerũ diſpẽſatione collidũt: videntes impias gentes triumphis ſuccedẽtibus ampliari, anguſtiari captiuos toto orbe populos Chriſtianos: impios proſperis gaudere ſucceſsibus pios malorum continuata ſucceſsione calcari: ſubdi dominos ſeruituti, dominari dominis ſeruos: rebelles filios in parentes, ſenes iuuenibus eſſe contemptui: omnémque naturę ſtatum, vitæ ordinem deperiiſſe. Sed hæc cum ita ſint, fortes non turbant: immò infirmos turbant, fortes turbare non poſſunt, quia ſumũt vires de ſimilitudine, fortitudinem de figura. Eiecti de profundo piſces parum quidem in litore ſui confuſione voluũ-

tur, sed citata discretio dum malos abijcit, eligit bonos: facit bonos non turbat, breuis ista, & cito transitura cõfusio. Ista discretio superna quæ dat malos pœnis, bonos rapit ad honorem, impios deducit ad tartarum, pios trãsmittit ad regnũ, patres, senes, iustos, electos, omnes de contumelia exigua perpetua gloria consolatur: probat hoc autem comparatio ipsa, cum dicitur: *In consummatione sæculi exibunt angeli Dei, & segregabunt malos de medio iustorum.* In consummatione sęculi, qui consummationem sęculi credit, qui de sæculi minoratione causatur, qui confidit mansura succedere, habere quid quęrit transitura? Fratres, mundus de fine principium sumit: fine innouatur, non deficit creatura: sæculum deficit nõ creatori, sed crimini: neque iustis, sed peccatoribus finiuntur elementa. *In consummatione sæculi exibunt angeli.* Parere iustis, nec quisquam dubitet sanctis angelos esse parituros, quibus obsequium suum promittit & Christus: Christi vox est, Præcingam me, & ministrabo vobis. *Exhibunt angeli Dei, & segregabunt malos de medio iustorum* Portate iusti, portate, imò inducias iusti date, breuis ista mixtura longa separatione pensabitur. *Separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis.* Ecce qui eiiciũt vicinos, qui expellunt hospites, qualem sibi eligunt mansionẽ: ecce qui vbi hic delicias pauperis fame, pœnis præparant alienis, ibi ignem sibi quantum de exigua voluptate succendunt. *Ibi erit fletus, & stridor dentium.* Quàm male stridet ibi, qui hic male ridet: & qui nunc malis pauperum gaudet, de bonis pauperum tunc lugebit, quia potuit cum paupere gaudere, sed noluit: vos autem fideles gaudete in domino semper. Luc. 12

In illud Matthæi, Venit Iesus in patriam suam, & cætera. Et de inuidia.

Sermo XLVIII.

EVangelista hodie Iudæorum circa Christum proditurus inuidiam, sic cœpit, *Venit inquit, Iesus in patriam suam, & docebat eos in synagogis eorum, ita vt mirarentur, & dicerent, Vnde huic sapientia & virtus? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas: & sorores eius nónne omnes apud nos sunt? vnde ergo huic omnia ista?* Non sic nubes cælum, nox diem, solem caligo, quomodo mentem cæcat, & tenebrat inuidia. Liuor hoc Iudaicus probat, qui Christi sapiẽtiam miratur, virtutes

elementorum membra non ingenio, sed iussione compegit: qui massam sæculi authoritate, non carbone conflauit: qui solem non terreno igne, sed superno calore succendit: qui lunam, tenebras, noctem firmauit, & tempora: qui stellas variata luce distinxit: qui cũcta fecit ex nihilo, & fecit ô homo tibi, vt opificem operis æstimatione pensares. Sed tu Iudæe huius fabri filium notas, cui pro tantis beneficiis repensare vicem deberes in filium: hinc est, quòd non accepis futura, quia de præsentibus existis ingratus. *Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria?* Iterum Iudæe matris nomen clamas, occultas patris: patrem dicis, nomen non dicis, fabrũ dicis, opus non dicis. Iudæe decipiunt te ista, non decipiunt credituros. *Nonne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas: & sorores eius nonne omnes apud nos sunt?* Si mater, si fratres, si sorores apud vos sunt, pater vbi est? vobiscum non est: quia Deus odit fictos, inuidos deserit, declinat ingratos, sibi non finit crudeles & impios commorari. *Et fratres eius & sorores eius, nonne omnes apud nos sunt?* Callidè fratres ingeris, ostentas sorores, vt numeroso partu sanctę matris virginitas lateat, obscuretur integritas, & sentiatur de filio totum quod humanum est, nihil diuinum. Iudęe quos dicis fratres & sorores Christi, Cleophæ sororis Mariæ filii sunt, non Mariæ: & fratrum & sororum filios, fratres nũcupat & diuina lex, & humano cognatio. Ergo Christi fratres fecit nõ matris virginitas, quæ permãsit virgo post partum, sed matertera eius fecit propinquitatis assertio. Beata Maria, si alios filios habuisset, à Christo mater in ipso crucis tempore in articulo ipso mortis non discipulo traderetur, non commendaretur extraneo. Inuidia de cœlo abiecit angelum, de paradiso exclusit hominem: Ipsa primum contaminauit terras germano sanguine: Ipsa germanos compulit venundare germanum: Ipsa Moysen fugauit, Aaron in fratris excitauit iniuriam: Mariam maculauit liuore germani, ac ne multis, quod pauet mens, quod visus tremit, quod auditus non capit, ipsum Christi attẽdit & peruenit ad sanguinem. Inuidia omnibus malis peior: quos cœperit, liberari nequeunt: quos vulnerauit, ad curam non veniunt, non redeunt ad salutem. Inuidia delictorum venenum, criminum virus, peccatorum mater, origo vitiorum: hanc qui non viderit, bona videt: hanc qui nescierit, mala nescit: hanc qui fuge-

Esa. 14. Gen. 3. Gen. 4. Gen. 37. Exod. 2. Num. 12.

iit, viuit. Inuidia vitari fuga poteſt, non poteſt ſuperari conflictu. Sed iam quid dominus reſponderit, audiamus, *Non eſt*
Ioan. 1. *propheta ſine honore, niſi in patria ſua & in domo ſua.* Chriſtus quidem venit in patriam ſuam & in domum ſuam: quia ſcriptum eſt, In ſua venit, & ſui eum non receperunt. Verum dicendo. *Non eſt propheta ſine honore, niſi in patria ſua & in domo ſua,* Docet, quia inter ſuos poſſe, morſus eſt, aduſtio eſt: inter ciues eminere proximos, proximorum vrit gloriam: propinqui propinquo ſi honorem debeant, computant ſeruitutem. *Et non fecit, inquit, ibi virtutes multas propter incredulitatem illorũ.* Non ſi tibi virtus, vbi incredulitas non meretur. Et ſi mercedem cum ſanat non exigit Chriſtus, indignatur tamen dũ pro honore ſibi fertur iniuria, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus & glorioſus in ſæcula ſæculorum. Amen.

De eiſdem ſecundum Marcum.

Sermo XLIX.

QVotiens humana dominum ſanctus Euangeliſta ſuſtinuiſſe, aut egiſſe commemorat, totiens carnaliũ ſenſus tota velut fluctuum commotione conturbat: imbecilles nanque mentes, neſciunt dominici corporis audire, diſcernere & diſpenſare myſteria: ſicut hodierna lectio monſtrat, quæ dicit, *Egreſſus inde Ieſus, abiit in patriam ſuam.* Egreditur
Mat. 6. vnde, quò ingreditur, qui nullo continetur nullo concluditur loco? ad quam patriam vadit, orbem qui fecit &
Pſal. 88. poſsidet vniuerſum? dicente propheta, Tui ſunt cęli, & tua eſt terra: orbem terrarum, & plenitudinem eius tu fundaſti. Verum non ſibi per ſe, ſed per te tibi egreditur & ingreditur Chriſtus, donec te intromittat expulſum, exulem reuocet, reducat, & reportet eiectum. *Abiit ergo Ieſus in patriam ſuam.* Non vt ſuam ſibi, ſed vt tuam tibi, quam Adam perdiderat, patriam redonaret. *Abiit in patriam ſuam.* Si natus quomodo non homo? ſi homo, quomodo non ciuis? ſi ciuis, eſſe illi patriam quis miretur? Sed dic humanitatis modus, non diuinitatis ordo eſt quem fatetur: quia qui eſt, & qui erat ante ſęcula Deus noſter, parens noſter, nouiſsima voluit eſſe per ſęcula: vt quos poteſtate fecerat, pietate ſaluaret & compatiendo reciperet, quos extorres arguendo fecerat & iubẽdo. Quicquid enim per hominem ſuſceptum legimus egiſſe, aut pertuliſſe Chriſtum non ad diuinitatis audiamus iniuriam, ſed profeciſſe hominis ad gloriam. *Et ſequebantur, inquit, illum,*

discipuli eius. Meritò discipuli Christum redeuntem suam sequuntur ad patriam: quos iam in superni ordinis albo descriptos cælestis patriæ ciues. & municipes electio tanta, tantæ gratię perfecerat plenitudo dicente domino, Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælis. *Et facto sabbatho cœpit in synagoga docere, & multi audientes mirabantur in doctrina eius, dicentes, Vnde huic hæc omnia, & quæ est sapientia quæ data est illi? & virtutes tales quæ per manus eius efficiuntur?* Infœlix Iudaicę mẽtis, & detestanda nequitia ad discutiendum semper promptior, quam credendum, diuinis virtutibus non ad fidem, sed ad calumniam solicitè commouetur, vel quia meruit audire sapientiam tantam: sed vnde sit malitiosè curiosa, vel querula, in bonis suspicax, ad noxia satis facilis, doctrinã despicit, quam miratur: quæ probat præcepta, contemnit: ad Deũ contatur, ad idola perproclivis: in diuinis astuta, ligno, lapidibus tota resoluta, prophetiæ rebellis, contraria veritati, auguriis, mendaciisque perdita. Rogo, cui cautum quòd cęcus videt? cui solicitũ quod mortuus surgit? cui dubiũ quòd loquitur mutus? certè quis nesciat esse deum, cuius sola curatur omnis debilitas iussione? Moyses signa fecerat multa, Elias maxima monstrauerat documenta virtutum, nec dissimilia opera fecerat Elisæus: cur nemo personam discutit? cur nemo status cõmouet quæstionẽ? cur nemo vnde essent, quíue essent, vnde ista, & per quẽ facerent curiositate sic requisiuit ingratus? Sed iudicatur hic solus, qui solus iudicare noluit ne puniret: improbã seueritate discutitur, qui vt largiretur veniã, nil quæsiuit: & cum solus innocens inuenerit omnes reos, ad indiciũ pietatis immensæ suscipere maluit, quàm rogare sentẽtiam: vt vitã mortalibus olim perditam redderet, & reparatet ociosos. Verè sicut dixit Apostolus, Magnum pietatis est sacramentum quod Christi nostri manifestatur in carne. Extẽdit tamen adhuc curiositatẽ suam carnalis ista æmulatio, cui semper est inimica cogitatio: nec patitur Christum virtutibus, & sapientia Deum credi, sed proximorum, parentum, fratrum, affinium documento hominem tantum asserit, gestit, optat intelligi, dicendo, *Nonne iste est fabri filius & Mariæ? frater Iacobi & Ioseph. & Simonis, & Iudæ? nonne & sorores eius hic nobiscum sunt?* Caiphas prophano prophetat ore: Et cum sacerdos esset, falsitatis suæ sensum vicit officio veritatis: sententiam non suo, sed addicti probat im-

Luc. 10. *1. Tim. 3.* *Ioan. 11.*

Num.23. & 24. petio. Balaam maledico benedicit ore, & conductus ad nequitiam tota loquitur mysteria veritatis? & sicut in spinis rosa, hoc est, in frutice horrenti miri odori flosculi germinantur: ita sensus aliquotiens pessimorum ad bona diuinitatis impulsu aguntur inuiti, vt non sit meriti, sed mysterii, quod loquuntur: quod tunc malitiæ Iudaicæ videmus euenisse, quę in contumeliam dominicæ generationis, cum per artem Ioseph prosapiæ Christi exaggerat veritatem, veri genitoris confitetur, & loquitur qualitatem, dicendo, *Iste est fabri filius.* Bene personam tacuit, vt proderet ex arte genitorem, dicendo non Ioseph, sed fabri filius. Et quis talis faber, qualis est iste, qui ex nihilo tantum, talem fabricatus est mundum? & quis faber talis, qui totius bonæ artis solus auctor, solus largitor existit? Dic ergo Iudæe fabri filium, vt Dei filium fatearis inuitus: dic Mariæ, vt verum hominem, sed virginis filium confitearis impulsus: dic fratres, vt tantam dignationem tui prædices & proferas creatoris. Et licet ipse genitricis sanctæ per hoc virtutes moliaris abscondere: tamen Euãgelistæ veritas non Ioseph & Mariæ, sed Cleophæ sororis eius filios quos tu fratres appellas, probat & asserit extitisse: vsus enim temporis etiam præsentis, germanorum & garmanarum filios, fratres noscitur nuncupasse. Nunquam enim contra pietatis ordinem matrem dominus extero, hoc est, Iohanni commendasset ex cruce, si alios ipsa præter illum filios suscepisset: sed virgini virginem tradit, vt inter tales cura sola sacramenti, sola societas religionis haberetur: nec mundanæ solicitudini discipulus tãtus iste seruiret, sed prædicaturus virginitatis partum, domi haberet vnde hoc dubitantibus approbaret: at Iacobus vnius fœminę & matris habere non potuit curam: qui inter primordia, & in illo Iudaico tunc furore Hierosolymitanam singulariter rexit Ecclesiam: bene addidit dominus, *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua.* Ecce qualiter carnales sapiunt ciues: ecce qualiter mundani parentes sentiunt & honorant. Beatus qui cum patrem meruerit habere Deum, præter cælestem patriam nil requirit.

De paralytico. *Sermo* L.

Diuis Hieronymo ac Iohanni Chrysostomo falso abscriptus.

CHristum in humanis actibus diuina gessisse mysteria, & in rebus visibilibus inuisibilia exercuisse negotia, lectio hodierna monstrauit. *Ascendit, inquit, in naviculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam.* Nónne ipse est qui fugatis fluctibus maris profunda nouit: vt Israeliticus populus inter stupentes vndas sicco vestigio velut montium concaua pertransiret? Nonne hic est, qui Petri pedibus marinos vertices inclinauit, vt inter liquidum humanis gressibus soli dum pręberet obsequium? Et quid est quod sibi maris sic denegat seruitutem vt breuissimi lacus trãsitum sub mercede nautica transfretaret? *Ascendit, inquit, in naviculam & transfretauit.* Et quid mirum fratres? Christus venit suscipere infirmitates nostras, & suas nobis conferre virtutes: humana quærere, præstare diuina, accipere iniurias, reddere dignitates: ferre tædia, referre sanitates: quia medicus qui non fert infirmitates curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo non potest conferre sanitatem. Christus ergo, si in suis mansisset virtutibus, commune cum hominibus nil haberet: & nisi implesset carnis ordinem, carnis in illo esset otiosa susceptio. Sustinuit ergo has necessitates, vt homo verus humanis necessitatibus probaretur. *Ascendit, inquit, in nauiculam.* Christus Ecclesiæ suæ nauem sæculi fluctus semper mitigaturus ascẽdit, vt credentes in se ad cælestẽ patriã trãquilla nauigatiõe perducat, & municipes ciuitatis suæ faciat, quos humanitatis suæ fecit esse cõsortes. Non ergo Christus indiget naui, sed nauis indiget Christo, quia sine cælesti gubernatore nauis Ecclesię per mundanum pelagus tali, & tãto discrimine ad cælestẽ portũ non valet peruenire. Hæc diximus fratres, quãtũ ad intelligẽtiã pertinet spiritualem: verũ nunc ipsius historiæ ordinem prosequamur. *Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam.* Creator rerum, orbis dominus, postea quam se propter nos nostra angustauit in carne, cœpit habere humanam patriam, cœpit ciuitatis Iudaicę esse ciuis, parentes habere cœpit parentum omnium ipse parens: vt inuitaret amor, attraheret charitas, vinceret affectio, suaderet humanitas, quos fugarat dominatio, metus dispersferat, fecerat ius potestatis extorres. *Venit in ciuitatem suam, & ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto & respiciens, inquit, Iesus fidem illorum: dixit paralytico, Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua.* Audit veniam, & tacet paralyticus,

Mat. 9.
Exod. 14.
Mat. 14.

nec vllam respondet gratiam, quia plus corporis quàm animæ tendebat, ad curam: & temporales ærumnas resoluti corporis sic deflebat, vt æternas pœnas resolutionis animę non defleret: gratiarum sibi pręsentem vitam iudicans, quàm futuram. Merito Christus operantium fidem respicit: & vecordiam respicit sic iacentis, vt fidei alienæ suffragio paralytici anima antè curaretur, quàm corpus. *Respiciens, inquit, fidem illorum.* Cernitis in hoc loco fratres, Deum non quærere insipientium voluntates, non expectare ignorantium fidem, non infirmiorum stulta desideria perscrutari: sed ad alterius fidem subuenire, quod per solam gratiam conferebat, cum quicquid diuinę voluntatis est non negaret. Et re vera fratres, quando medicus languentium aut quærit, aut respicit voluntates, cum semper contraria desideret & requirat infirmus? hinc est quod nunc ferrum, nunc ignem, nunc amara pocula ingerit, & apponit inuitis, vt curam sani sentiant, quam non poterant sentire ægrotantes. Et si homo iniurias despicit, maledicta contemnit, vt sauciatis morbo sponte vitam conferat & salutem: quanto magis Christus medicus bonitate diuina morbis saucios peccatorũ, & phrenesi criminum laborantes, ad salutem etiam inuitos attrahit, & nolentes? O si velimus fratres, ó si velimus omnem mentis nostræ paralysim peruidere, animam nostram virtutibus destitutam iacere in vitiorum stratis cerneremus: luceret nobis quemadmodũ Christus & nostras quotidie noxias respicit volũtates, & ad salutaria nos remedia pertrahit, & perurget inuitos. *Fili, inquit, remittuntur tibi peccata tua.* Hęc dicens, Deum se volebat intelligi, qui per hominem oculis adhuc latebat humanis. virtutibus enim & signis comparabatur prophetis, qui per ipsum fecerant, & ipsi virtutes: peccatis autem dare veniam, quia penes hominem non est & est singulare deitatis insigne, Deum illum pectoribus inserebat humanis. Probat hoc Pharisaicus liuor: nam cum dixisset. *Remittuntur tibi peccata tua. Responderunt Pharisæi, Hic blasphemat: quis enim potest peccata remittere nisi solus Deus?* Pharisæe, qui sciendo nescis confitendo negas: cum testaris, impugnas: si Deus est qui remittit peccata, cur tibi Christus Deus non est, qui vnius indulgentiæ suæ munere totius mundi probatur abstulisse peccata? Ecce, inquit, agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Vt autem possis maiora, cape eius diui-

Ioan. 1.

nitatis insignia: audi eum pectoris tui penetrasse secretum aspice eum ad cogitationũ tuarũ latebras peruenisse: intellige eum cordis tua tacita nudare consilia. *Et cum vidisset, inquit, Iesus cogitationes eorum, dixit, quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid enim est facilius dicere, remittuntur tibi peccata tua: an dicere, surge & ambula? Vt autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem dimittendi peccata: dixit paralytico, surge, tolle lectum tuũ, & vade in domum tuam: & surrexit, & abiit in domum suam.* Scrutator animarum præuenit mentium maligna consilia, & deitatis suæ potentiam operis attestatione monstrauit, dum dissipati corporis membra componit, neruos stringit, iungit ossa, complet viscera, firmat artus, & gressus ad cursum suscitat in viuo cadauere iam sepultos. *Tolle lectum tuum.* Hoc est, porta portantem, omnes muta vices: vt quod est infirmitatis testimonium, fit probatio sanitatis: vt lectus doloris tui sit meæ curationis indiciũ, vt receptæ fortitudinis magnitudinem ponderis afferat magnitudo. *Vade, inquit, in domum tuam,* Ne Christiana fide curatus, in viis Iudaicæ perfidiæ iam moreris.

De dæmoniaco, surdo & muto. *Sermo* LI.

QVia solito plus sese terris æstus infuderat, diu tacui, ne compressio quæ ex desiderio nascitur audiendi, ipsa nobis cynocaumatum generaret incendium: nunc vbi aërem temperies mitigauit autumni, dominicum, iuuante domino, reuocamur ad verbum. Cum filium suum quidam surdi & muti spiritus furore possessum ingereret domino curãdum, dominum præter morem patientiæ suæ Euangelista sic retulit fuisse commotum, vt antè in patris vulnus ipse inueheretur, quàm ad filii moueretur curam. *Respondens, inquit, vnus de turba, dixit, Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui vbicunque eum apprehenderit, allidit eum & spumat, & stridet dentibus & arescit: & dixi discipulis tuis, vt eiicerent eum, & non potuerunt: qui respondens eis, dixit, O generatio incredula.* Respondens vnus de turba, quid est quod vno interrogante feriuntur multi? quid est quod conquerente vno, incredulitatis notantur omnes? quid est quod ad vnius vocem tota generatio superba perfidiæ nũcupatur? quid est? quia iste non ad deum venerat, sed ad magistrum venerat: curam non à virtute exigens, sed ab arte: tarditatem artæ non causæ deputans, sed curanti impossibilitatem di- Mar. 9.

ſcipulorum magiſtri imperitiæ aſſignans: Iudaico liuori, inuidiæ ſcribarum talem ſatisfaciens per clamorem. *Et dixi diſcipulis tuis, vt eiicerent eum, & non potuerunt.* Hoc eſt dicere, eſſe diabobolum, qui Chriſto non cederet: eſſe dæmonẽ, qui parui poſſit Chriſti nominis habere virtutem. Diſcipuli non ſuo, ſed Chriſti nomine dæmones de obſeſſis corporibus effugabant. Quòd ergo dæmon diſcipulis imperantibus non cedebat: iſte ad infirmitatem Chriſti nominis, non diſcipulorum trahebat ad culpam. Videns ergo dominus Iudæorum ſic circunſtantes ſapere cateruas: in filiis patrum perfidiam ſic inurit, & in genitoribus germina ſic venenoſa percellit. *O generatio incredula. Veniens, inquit, dominus ad diſcipulos ſuos, vidit circa illos turbam magnam, & ſcribas conquirentes cum illis: & confeſtim omnis populus videns Ieſum ſtupefactus eſt & expauerunt.* Timentes vtique ne quod inſultauerant diſcipulis, veniente magiſtro hoc perderent: & tanto dæmone fugato ipſa fieret diſcipulis cauſa gloriæ, quæ fuerat confuſionis occaſio. Hinc eſt quòd dominus vno omnibus interrogante reſpondit, *O generatio incredula, quandiu apud vos ero?* Quorum incredulitate neque vnus dæmon captiuo fugatur ex corpore. *Quandiu apud vos ero?* Et non ad gentes mittam? vbi ad vnius diſcipuli mei vocem templa corruunt, ſimulacra fugiunt, conſumuntur aræ, cadunt idola, cæduntur luci, tota demonũ poteſtas antiquis & veternoſis ſedibus ſuis gemens & tremens, & eiulans effugatur: cõmutantur in eccleſias delubra, in altaria vertuntur aræ, pecorum victimæ mortuorum in viuam cordis hoſtiam transferuntur, auguria, diuinationes, ſomnia, in ſolo dei nutu, in dei tantum conſtituuntur arbitrium. *Quandiu apud vos ero? quandiu patiar vos?* Patitur patientia, non timore: non neceſſitate, ſed miſericordia: expectatione, non metu hos patitur, portat, expectat, qui redire vult impium, non perire. *Afferte illum ad me*, quaſi longè poſitum curare non poſſit, ſed afferte vos incredulitatis veſtræ cauſam, infidelitatis titulum, perfidiæ documentum. *Afferte illum.* Vt qui ſaltem docenti deo noluiſtis credere, vel dæmone confitente credatis, & ſentiatis vos ipſo diabolo nequiores, cum videritis illum confiteri, tremere ſui mox præſentia cognitoris. *Et attulerunt eum, & cum vidiſſet eum, ſtatim ſpiritu conturbauit illum, & eliſus in terra voluebatur ſpumans.* Voluebatur homo, ſed diabolus torquebatur: in ua-

ſum vexabat cura, ſed inuaſorē maieſtatis iudicis arguebat: ſiſtebatur captus, ſed puniebatur hoſtis, diaboli pœna cruciatu humani corporis apparebat. Opus eſt fratres, opus eſt dei lumine, ne in opere dei oculi ſic fallantur humani. *Et interrogauit patrem eius, quantum temporis eſt, ex quo hoc accidit ei? at ille ait, ab infantia.* Requirit paſſionis tempus auctor temporis, medicus paſſionis tempus requirit: non vt neſcius, ſed vt ſciens neſcientibus prodat: denique interrogatione tali tempus aperit, ætatem pandit, reuoluit infantiā, vt tanti mali cauſa non tangat ſobolem, ſed parētem: quia à deo ſibi datum pignus ad diaboli gratiam dæmonum retulit ad honorem: dicente ſcriptura. Et obtulerunt filios ſuos & filias ſuas dæmoniis. *Pſal. 105.* Infantia vt in ſe diabolo locum faceret, quid criminis admiſerat? quid reatus? ſed replentur dæmone paruuli, quando à parentibus ſuis offeruntur diabolo, dæmonū ducuntur ad curam. Denique patris fide ſoluitur, quem patris infidelitas alligarat. Patris vox eſt, *Si quid potes, adiuua nos miſertus noſtri.* Hoc eſt, nos adiuua, miſerere nobis, quorum reatus aggrauat innocentem, ad quorum pœnam infantis periculum ſic redūdat. Et bene dominus à parente fidem repetit, dicens, *Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti.* Et pater, *Credo domine, adiuua incredulitatem meam.* Pater credit: &, ſicut diximus, patris liberatur fide, qui patris fuerit infidelitate damnatus. Nam cui genitoris fides profuit quomodo ei genitoris perfidia potuit non obeſſe? Quomodo autem ſanatus ſit, vel quare diſcipuli, qui multos eiecerant dæmones, hunc nequiuerint effugare, iuuante domino ſecuturo ſermone pandemus.

De eiſdem. *Sermo* LII.

DOctoris officium eſt lecta diſſerere, & myſticis obſcurata ſenſibus lucido aſtruere, & demonſtrare ſermone, ne minor intelligentia inde perniciem generet auditori: vnde ſcientiam conferre debuit, & potuit ſalutarem. Hæc eſt igitur hodiernæ conſonantia lectionis. *Et reſpondens vnus de turba, dixit, Magiſter, attuli filium meum habentem ſpiritum ſurdum & mutum.* *Marc. 9.* Non dixit, attuli filium meum ſurdum & mutum, ſed attuli filium meum habentem ſpiritum ſurdum & mutū. Nunquid nequitia ſpiritalis humanis diſtinguitur membris, & ſenſibꝰ anguſtatur humanis, vt debilitates noſtras, noſtras perferat paſsiones: nec videre poſsit, niſi feneſtris oculorū,

& foraminibus aurium capere auditum, sermonem linguæ, aut oris officio proferre: & per hoc surdi, mutíque statũ miserabilem sustinere, cũ tenuis & aërea natura carnẽ nesciat, refutet ossa, velut aura spirans orbem totum temporis transeat in momento: diuersas species assumat, varias mutetur in formas, corda penetret, illudat animas, inspiret impias & turpissimas cogitationes: nec vnde veniat, aut quo redeat, sentiatur: ac sic innocuas mentes, velut iaculum volans, lethali vulnere, & tota facilitate transuerberet? Parum esset si hoc pater solus sua supplicatione dixisset: cum dicit, *Attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum.* Nisi dominus ipse immundum spiritum tali increpatione depulisset. *Surde & mute spiritus ego præcipio tibi, exi ab eo.* Sed iam quæ ad solutionem quæstionis pertinent, prosequamur. Deus qui dæmones est perpetuo crematurus incendio, qui iam eos, & in præsentia astringit vinculis, angit cruciatibus, vrget pœnis: potest & cum iusserit tota debilitate truncare, atque eo modo quo vident, quo audiunt, quo loquuntur cæcos reddere, surdos & mutos facere ne loquantur. Sed in hoc loco quid diabol' homini fecerit declaretur. Antiquus refuga, vbi deũ terris reperit aduenisse, obstruxit aures hominũ, vinxit linguam, & obseratis humani sensus foribus speluncæ suæ latebram pectus fecit & parauit humanum: estimans quòd illuc auditus verbi, virtus diuini nominis nõ veniret: simul vt est dolosus, & callidus patrem capere, parentésque tali se credidit decipere figmento: vt desperarent curari posse eum, qui audire nec poterat, nec fari & vt quod erat diabolici operis, esse crederent debilitatis humanæ, deputarent pignori, ascriberent naturæ quod intulerat hostis inclusus. Denique sicut
Matt. 27. Matthæus de eodem refert, & alia simulatione istius miseri fefellerat patrem: nam ibi sic supplicat, Domine, miserere filii mei, quia lunaticus est, & male torquetur. Aut humanę naturę, aut celestis elementi dęmon, quòd suę artis fuerat, voluit tunc videri aptans lunę cursibus hominis passiones, vexabat corpus lunaribus incrementis: vt esse lunę crederét, quòd erat diabolici criminis & furoris. Sic homines illusit, circumuenit gnaros, infamauit apud desides creaturam, quę lumini tantum condita lędere nescit, homines quos continua magis iuuare cogitur seruitute. Verum posteaquam venit occultorum cognitor, inspector validissimus secretorum,

cui latentia diaboli non poterunt obuiare figmenta, adducitur puer sanandus præceptione diuina: vt quicquid diabolus vinxerat, solueretur à Christo. Egit, egit inimic⁹ vt hoc quod videbatur, esset naturæ. Sed quare discipuli non potuerunt eiicere eum? Quia hic homo gentilis populi producitur in figuram: siquidem gentilis populus, iuxta Apostolum, habebat spiritum aëris huius. Aeris, inquit, spiritus qui nunc operatur in filiis diffidentiæ. Hic ergo erat surdus & mutus, qui nec audire legem poterat: nec deum poterat confiteri, sed in igne gehēnæ, & per aquas amari semper gurgitis iactabatur: nec poterat a discipulis, vel vllo homine sanari, quia Christ⁹ olim auditus fidei, confessio salutis, gentiū redemptio dicebatur & vita. Denique vbi imperio Christi fugatus est diabolus, patescunt clausa, vincula soluuntur, sermo redditur, auditus redit, homo reparatur, & solus diabolus deflet diuturna se possessione detrusum. Hinc est quòd veniens ex gentibus impositione manus, & exorcismis antè à dęmone purgatur, & apertionem auriū percipit, vt fidei capere possit auditum, vt possit ad salutem prosequente domino peruenire. Ephe. 2.

De pace, *Sermo* *LIII.*

Beati pacifici, ait euangelista, charissimi, quia ipsi filij dei vocabuntur. Meritò Christianæ virtutes virescunt in eo, qui vnanimitatem Christianæ habet pacis, nec peruenitur ad vocabulum filij dei, nisi per nomen pacifici. Pax est charissimi, quæ spoliat hominem seruitute, dat nomen ingenuum: mutat apud deum cum conditione personam: ex famulo filium, liberum facit ex seruo. Pax fratrum voluntas est dei, iocunditas Christi, perfectio est sanctitatis, iustitiæ regula, magistra doctrinæ, morum custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina. Pax suffragium precum est, supplicationum facilis, atque impetrabilis via, desideriorum omnium cōpetens plenitudo. Pax dilectionis mater est, concordiæ vinculum, ac puræ mentis indicium manifestum, quę sibi exigit de deo quod velit: quæ quicquid voluerit petit, quicquid petierit sumit. Pax præceptis regalibus conseruanda est, ipso domino Christo dicente, Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: hoc est dicere. In pace vos dimisi, in pace vos inueniam: proficiscens vòluit dare quod desidera- Matt. 5. Ioh. 14.

bat rediens in omnibus inuenire. Cæleste mandatum est seruare quod dedit: vna vox est, inueniam quod dimisi. Plantare pacem radicitus est dei, euellere, penitus inimici. Nam sicut amor fraternitatis ex deo est, ita odium ex diabolo: quapropter damnāda sunt odia, quoniam scriptum est, Qui odit fratrem suum, homicida est. Videtis ergo fratres dilectissimi quare pax amanda est, & diligenda concordia: ista sunt enim quæ generant & nutriunt charitatem: scitis autem secūdum Apostolum, quia charitas ex deo est: sine deo ergo est, qui nō habet charitatem. Pax plebis charissimi est gloria sacerdotis, & pacis plena lætitia est perfecta charitas filiorum, Sacerdotis est admonere quod decet, plebis est audire quod monet: quicquid non licet pastoris est prohibere, gregis audire ac velle ne fiat: vtraque conueniant, salua sunt omnia, nec deus inuenit in plebe quod puniat, nec sacerdos potest habere quod doleat. Seruemus ergo fratres mādata quę vitæ sunt, teneat se profundæ pacis nexibus colligata fraternitas: & salutari vinculo charitatis mutua se dilectione cōstringat, quæ operit multitudinem peccatorum. Dilectio ergo omnibus desideriis amplectenda est: quæ tot bona potest habere quot præmia. Custodienda prę omnibus virtutibus pax est, quoniam deus semper in pace est. Locum non demus inimico, ne in tritici segete valeat seminare zizania, & securo iam rustico, & spe longi laboris eluso, expectatos fructus ipsa messis maturitate perdat, aut vinum vetustate suaue in liquorē perfidiæ demutatum infusa fæcis permixtione conturbet, aut inter dulcia mella felle venena amariora confundat. Procul contentiones, procul lites, procul maledicta mittantur: & quia laqueus est mortis, lingua susurronis & bilinguis, parcat vnusquisque animæ suæ, ne in supplicium suum vincula sibi mortis innectat. Amate pacem, & tranquilla sunt omnia: vt & nobis præmia, & vobis gaudia reseruetis: vt ecclesia dei in pacis vnitate fundata, perfectam in Christo teneat disciplinam.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 4.

De Zacchæo. *Sermo.* *LIIII.*

BEatus euangelista proximè dum diuitis inhumani vitam describit, & finem, humanos mouit & mœstificauit affectus: sed hodie Zacchæi diuitis humanitatem fidémque referendo, cęleste nos extulit, & prouexit ad gaudium. *Et ingressus, inquit, Iesus, perambulabat Hiericho.* Quare perambu-

Luc. 19.

lat, non ambulat? Quia quod Moyses ambulauerat, perambulabat Christus: & populum quem Moyses induxit in via, Iesus ad quietem promissę mansionis adduxit. *Perambulabat Hiericho.* Hiericho ciuitas ipsa est, quam Iesus Naue septeno turbatum clangore subuertit. Sed quia Christus venit saluare quod perierat: ingreditur Hiericho, vt quód lex terribili vociferatione deiecerat, Iesus clamore piæ prædicationis attollat. *Iesus, inquit, ingressus perambulabat Hiericho, & ecce vir nomine Zacchæus, & hic erat princeps publicanorum, & ipse diues.* Iosue. 6.
Princeps publicanorum in ciuitate perdita perditio operis Zacchæus egisse scribitur principatum: ex loco, persona, officio, reatus magnitudo monstratur: vt ex magnitudine criminis remittentis luceat magnitudo. *Et quærebat Iesum videre.* Qui Christum videre quærit, cælum vnde Christus est, non terram, de qua aurum est intueatur. Diues ergo, qui sursum réspicit, non portat diuitias, sed proculcat: nec incuruatur diuitiis, sed leuatur: atque agit diuitias ad largientis obsequiũ, non ad diuitiarum auaritiæ seruitutem: diuitiarum seruus, non dominus est auarus: at misericors tot seruos se probat habere quot nummos. *Quærebat Iesum videre, & non poterat præ turba, quia statura pusilus erat.* Satis hic animo magnus erat qui pusillus videbatur in corpore: nam mente tangebat cælos, qui corpóre homines non æquabat. Nemo ergo de breuitate corporis, cui addere nil potest, curet: sed vt fide emineat hoc procuret. *Et præcurrens, ascendit in arborem.* Quibus putas iste gradibus altissimæ arboris peruenit ad ramos? Iste calcauit terram, superascendit aurum, transcendit auaritiam, & totam diuitiarum supergressus est molem, vt prósiliens in arborem veniæ, misericordiæ apprehenderet fructum: & de specula confessionis, indulgentię cerneret largitorem. *Ascendit in arborem sycomorum.* Mysterio, non causa ascendit in arborem Sycomorum: vt vnde Adam texerat nuditatem corporis, Zacchæus inde velaret fœditatem auaritiæ. *Ascendit in arborem Sycomorum, vt videret Iesum, quia inde erat transiturus.* Veré dixit transiturus: quia Christus per terrenas vias & humanos labores non mansurus venerat, sed venerat transiturus. *Cum autem Iesus venisset ad locum, suspiciens, vidit eum.* Quasi si illuc non vertisset oculos non videret, qui Nathanaël cum absens esset sub eadem arbore longè vidit: sed vidit eum, vidit ad veniam: respexit ad gratiam, intendit ad vitam, con- Ioan. 1.

templatus est salutem. Deus quem videt non vt ignorans agnoscere cupit, sed vt sciens ad gloriam vult videre *Vidit eum, & ait ad illum, Zacchae festinans descend., quia hodie oportet me in domo tua manere.* Si bene ascenderat, quare ei dicitur descende? Superius dixit, præcurrens ascendit arborem, præcurrit seruus dominum: & antè Zacchæus ascēdit arborem, quàm crucem dominator ascenderet: hinc est quod dicitur ei, *Festinans descende*, si sapis, festinans descende: descende ante dominum de Adamatica arbore, vt post crucem dominicę
Mat.10. passionis ascendas. Nisi quis tulerit crucem suam, & secutus me fuerit: non dixit, præcesserit me. Descēde ergo vt deponas tantæ fraudis onera, pondera cupiditatis, vsurarum molem, magisterium publicani, exactionis crudelissimæ principatū, expeditus intres pauperis scholam, discipulatum misericordiæ, pietatis vsum, patientię disciplinā, studia virtutum, sciētiam diuinitatis, tolerātiam passionum, philosophiam mortis, atque inter vitalis ligni ardua iam perfectus ascēdas. *Descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* Cuius domum non intrauerit Christus, ille ad diuinam non perueniet mansionem: & cuius hic ad mensam non sederit Christus, ille cælestem non accumbet ad mensam. *Et festinans descendit, & suscepit eum gaudens.* Gaudet, quia suscepit susceptorem suum, quia pastorem suum pascit, quia reus, iudicem suffragio humanitatis inclinat, quia cibi & potus fœnore debitorem suū sibi facit & acquirit: & sic fit, vt quæstum non perdat publicanus iste, sed mutet. *Et cum vidissent, inquit, omnes murmurabant, dicentes, quòd ad hominem peccatorem diuertisset.* Et quis sine peccato? Et si nemo, ipse sibi veniam negat, qui deum, quòd ad peccatores ingreditur, accusat. Deus quando peccatorem quærit, non peccata, sed hominem quærit: vt peccatum quod est opus hominis, despiciat: vt opus suum quod homo est,
Psal.50. non amittat. Audi prophetam dicētem, Auerte faciem tuam
Psal.137. à peccatis meis: hoc est, ab operibus meis: de se autē, Opera manuum tuarum ne despicias. Iudex cum vult ignoscere, hominem respicit, non culpam: pater cum misereri vult filio, affectum cogitat non delictum: sic in homine deus sui memor est operis, vt operis obliuiscatur humani. Tu ergo qui reprehendis, qui murmuras, cur ad peccatorem diuerterit Christus, viam salutis, exemplum veniæ, misericordiæ spem: de tali ingressu cape, & caue ne hoc tibi sit blasphe-

mandi materia, quod tibi occasio est salutis. Quo medicus nisi ad ægrum? Non est opus, inquit, sanis medicus, sed malè habentibus: vbi anhelus pastor, nisi ad ouem perditã: Quando se hostibus immiscet, nisi cum vult liberare captiuum? Et qui preciosam perdit margaritam, loca squallida non dedignatur intrare, & eam inter stercora ipsa perquirere non abhorret. In quod præceps post filium non se dat mater? Et arguitur deus qui creauit hominem ad imaginem & similitudinem suam: quare hominem inter peccata charitate cõditoris inquirit? Murmuras homo quare hominem deus inter peccata quærat: quid facies cum videris eum propter hominem ipsas tenebras tartari penetrare? Audi tamen quid ingressus ad peccatorem fecerit Christus. *Stans, inquit, Zacchæus dixit.* Vides quomodo erectus est qui iacebat. Iacemus in vitiis, & iacemus oppressi: stamus, cum bonis operibus erigimur ad profectum. *Stans, inquit, Zacchæus dixit, dimidium bonorum meorum do pauperibus.* Iste post mortem se credit esse victurum, qui dimidium bonorum iam futuram transmittit ad vitam. Sit licet ille perfectus, qui totum quod habet illuc vbi victurus est semper hinc præmittit: est iste tamen virtutum socius, consors prudentiæ, fidei particeps, qui ad deum vel dimidium mittit: quia homo quod hic reliquerit, hoc amittit. Et re vera fratres, sicut se iste ibi credit viuere qui illuc transmittit sua: ita ille se sibi non credit esse victurum, qui sibi illic quod habere debeat, nil pararit. Nam si paupertatem vix ferre possumus temporalẽ in æternum mendicus fieri quis durabit? Quis militans non ad patriam mittit, quicquid bellico sudore conquirit, vt adolescentiæ labores senectus deliciosa compenset? Et Christianus cui militare est id quod viuit in sæculo, quomodo non cogitat vt pericula terrena otiis cælestibus consoletur? Qualiter hæc faciat Christianus, Zacchæus ipse & verbo docet & monstrat exemplo. *Dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si cui aliquid fraude abstuli, reddo quadruplum.* Qui aliena prorogat, plus dando diripit, quàm furando: nec compescit inde dolentum gemitus, sed producit. Audeo dicere, qui de fraude deo offert, cumulat crimina, non emundat: quia deus in tali munere exuuias suorum pauperum, nõ misericordias intuetur. Sine causa deo plorat, cõtra quem iustè causa pauperis plorauerit deo. Dei vox est, Si pignus tuleris fratri tuo

Matt. 9.
Genes. 1.
Exod. 2.

tunicam,ante solis occasum reddes illi. Sicut furem lucerna prodit,ita sol eos qui fraudantur accusat. Si volumus deo offerre nostra, si apud deum quæ nostra sunt possidere volumus, mereamur & nos audire talia,qualia Zacchęus audiuit. *Hodie domui huic salus aduenit, quia & hic filius est Abrahæ.* Inhumanus diues cum esset filius Abrahę, factus est gehennæ filius:iste cum esset rapinæ filius,dando sua, aliena reddendo Abrahæ adoptatur in filium. Ne quis tamen putet Zacchæũ offerendo dimidium bonorum perfectionis non tenuisse fastigium,qui post omnia sua,& seipsum sic dedit domino, vt episcopatus honore fultus, à mẽsa publicani quęstus ad mẽsam dominici corporis perueniret: & fraudulentas sæculi diuitias derelinquens, in paupertate Christi veras sęculi diuitias inueniret.

In illud Lucæ, Quis ex vobis patrem petit panem, &c. Déque patrum in filios charitate. *Sermo LV.*

POsteaquam præcepta legis diffusa voluminibus, congesta libris, amorem nobis non suffecerunt commendare diuinum duris hominum præcordiis,comparationibus,exẽplis,inferitur dei, & insinuatur affectus. *Quis inquit, ex vobis patrem petit panem,nunquid lapidem dabit illi? aut piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris:quanto magis pater vester cælestis spiritum bonum dabit petentibus se? Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?* Charitas dolum non habet:fraudem pietas,affectio non recipit falsitatem. Si pater est,non potest nõ amare: si amat, nisi quod bonum est dare nescit:negat patrem, qui de patris suspectus est largitate: ignorat se filium,quem data paterna solicitant:totum quod est pietatis excludit, qui salutare non credit quicquid dederit pater aut quomodo pater poterit filiis date mala pro bonis, qui mala semper pro filiis paratus est sustinere,qui pro filiis mortem non refugit, pericula non declinat? Ideóque te deus patrem fecit: ideo à te voluit hominem procreari:qui vtique quòd te de terra fecerat, poterat fecisse quam plurimos:sed egit, vt generando scires quanta esset generantis affectio,& in te amorem tui tantum probares authoris, quantum ipse author pignoris tuo pignori conaris impendere. Certè non solum in te quid esset generantis affectio,sentire te deus voluit, sed in feris, & in pecudibus, &

Luc. 11.

dibus, & auibus, hoc deus voluit te videre: quæ cum de terra produxerit sola iussione, postea laborem sentire compulit generandi: mutare patrias, loca cubilibus apta conquirere, fœtus locorum difficultatibus communire, gemitibus edere, maximis laboribus enutrire, ac se morti, si natos suos capi viderint, non negare. Vnde si non hominis, vel ferarum comparatione, pecudum similitudine, exéplis auium, disce quanta sit in paterna charitate synceritas. Si ergo deum credis, & confessus es patrem, quicquid iusserit, quicquid in te elegerit, crede tibi satis esse salutiferum: crede satis esse vitale. Matris data discutere non licet, patris monita retractare non conuenit si licet paterni mandati species tristior, res tamen ipsa salutifera & vitalis. Sic Abraham vbi deum patrem credidit, Gen. 17. mandatorum formas non attendit asperas & acerbas: circuncisionem recipit verecundam: & quæ cęlestis pater iubet non discutit, sed iudicat gloriosa, patricidium considerat perscelestum: sed quia deus imperat, totum pietati cõmittit. Hinc Isaac patris super se gladium cum videret, hostiam se esse cũ Gene. 22. horrere, cũ dolore poterat, est gauisus: Hinc Iephte filia pa- Iudi. 11. tris munus, patris vota, sua morte tota gratulatione persoluit. Quare ergo iam sciens deum de patris disputat datis, cum paruulus & innocuus quærit à patre, non nisi bona & profutura percipit? Sed cur has similitudines dominus fecerit, perquiramus. *Quis, inquit, ex vobis patrem petit panem nunquid lapidem dabit illi?* Potuit dicere, nunquid zizania, nunquid lolium, quod ex vicinitate & similitudine mentitur panem, sed generat angustias? Sed Christus venerat filiis, id est Esai. 1. Iudæis, quos genuisse tali clamore quærebatur, Filios genui & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me: venerat ergo filiis, venerat panis de cælo, qui dixit, Ego sum panis qui de cęlo de- Ioan. 6. scendi: sed Iudæis est conuersus in lapidem offensionis, & Rom. 6. petram scandali, dicente domino, Ecce pono in Sion lapidẽ Esa. 8. offensionis, & petram scãdali. Quare petram? Quia mordere Esa. 28. petram, non panem à patre quærere gestiebant. Circundede- Psal. 21. runt me, inquit, canes multi. Denique posteaquam illi ex hominibus in canes probantur esse conuersi, cęlestis illis in petram conuersus est panis, non dantis vitio, sed accipiẽtis nequitia: qui illos non reficeret, sed necaret: nec in fundamento positus promoueret ad culmen, sed eos qui sui patris tendebãt ad necem, in profundam daret & volueret in ruinam.

Adiecit aliam similitudinem. *Nunquid pro pisce serpentem dabit illi?* Erat & piscis Christus Iordanis leuatus ex alueo, qui carbonibus impositus passionum, post resurrectionem suis, id est discipulis, escam præbuit tunc vitalem: sed Iudæis in serpenté piscis iste commutatur, dicéte domino, Sicut Moyses exaltauit serpentem in eremo, ita exaltari oportet filium
Ioan.3. hominis. Iudæus in serpente videbat Christum, quia impius oculus deum videre non potest: non potest videre pietatem. Dixit & tertiam similitudinem. *Nunquid si petierit ouum, porriget illi scorpionem?* Consuetum est, & solenne semper paruu-
Mat.23. los ouum petere, & parentes ouum pusillis petentibus non negare: sed quia Christus venerat congregare sicut gallina pullos suos, ouum protulit verbi, per quod ecclesię germina sancta nutrirentur: sed quia Iudæus per inuidiam effundere magis, quàm sumere ouum id volebat, reperit ibidem scor-
Rom.7. pionem: vt iuxta Apostolum, Mandatum quod erat illis in vitam, hoc illis esset ad mortem. In commendationem pietatis tria dominus protulit, & demonstrauit exempla, vt tribus testimoniis, sicut tribus testibus, & pios ad fidé sui amoris animaret: & confutaret impios, non patris, sed suo vitio charitatis gratiam non cœpisse.

De symbolo apostolorum, *Sermo* *LVI.*

SOlicitaret me acerbi partus subita & confusa tempestas, & immatura germinum me pullulamenta turbarent, nisi crebro disruptis téporum moris, & rudi latrocinio, & fractis viscerū claustris, repétina viuédi lucra quærerét, & raperent nasciturі. Hinc est, quòd homo sæpe mensis decimi despiciés terminum, septimo mése angustas primæ domus, & arctas vteri abiicit & deserit mansiones, vt prœliator nouus ante se tépus euicisse gaudeat, quàm depédat ipse suã téporibus seruituté. Et si hoc humanæ licet naturæ, naturæ cælesti quid obsistere poterit, & diuinæ? Aut quid sanct⁹ spiritus non potest, si hoc potest caro? Aut quomodo gratia superna
Acto.9. nõ efficit, quod fragilitas obtinet & implet humana? Nónne sic Paulus acerbo dolore viã nostrę vexauit, & viscera genitricis, vt cælesti turbine, ac tota tépestate ecclesię præueniret
1.Cor.15. tépora pariétis: vt subito, & in via nasceretur, qui erat ad fidé viã gentibus præbiturus: meritò se abortiuũ nũcupat, & miratur se fuisse natũ, qui nouit se nulla cóceptus tépora pertulisse. Nanque cũ adhuc hostis ipse cęderet extrinsecus sanctę

matris vterũ,& in ipso ortu pignora venerãda collideret,re-
pentè sanctũ mutatur in germen, qui ipsius germinis fuerat
ferocissimus persecutor. Eunuchus etiam generatur in via: vt *Acto. 8.*
quẽ castrauerat humana temeritas ad hominis seruitutẽ, &
intra regis aulã inuita castitas collocarat, voluntaria castitas,
& votiua ad cælestis aulę gloriã, ad æterni regis promoueret
& trãsferret obsequiũ. Beatus iste cui datum est, vt palatij in-
fulas nõ amitteret, sed mutaret. Hæc dicit ratio filioli, vt vos
quos tristes suscepimus ad matris vterũ: lætissimos perduca-
mus vno, eodẽmque momento. Audite fidẽ: orationẽ discite.
Sed quia impediente tẽpore nec nos vobis possumus aperire
mysteriũ, nec vos nobis potestis solenniter reddere quæ tra-
dũtur. agite vt & nunc symboli simpliciter verba discatis: &
Paschali tempore quo plenius hęc traduntur, sacramẽti ipsius
interiora possitis agnoscere. Accipite quod vultis: quod desi- *Matt. 11.*
deratis inuadite: quia regnũ cęlorum vim patitur: & qui vim
faciũt, diripiunt illud: accipite quod vultis, & quod vis potest
tollere, gratia largiatur. Ingressus vitę, ianua salutis, introitus
fidei, singularis innocẽs, & pura cõfessio perdocetur, dicente
propheta. Intrate portas eius in cõfessione. Vnde idẽ prophe *Psal. 99.*
ta taliter admonitus, dei in se loquẽtis auditũ morũ postulat,
dicẽs: Aperite mihi portas iustitię, & ingressus in eas cõfite-
bor domino. Videtis quia non potest cõfiteri, qui non fuerit *Psal. 117.*
ingressus hãc domũ salutis & fidei, in quam sicut intromit-
tit cõfessio: ita negatio de ea indubitanter excludit. Sed quo-
modo cõfitendũ sit audiamus: Corde, inquit Apostolus, cre- *Rom. 10.*
ditur ad iustitiã: ore autẽ confessio fit ad salutẽ. Et quid cre-
deretur ostẽdit: Si credis, inquit, dominũ Iesum in corde tuo,
& ore cõfessus fueris, saluus eris. Corde creditur ad iustitiam:
ore cõfessio fit ad salutem: magnum filioli per hoc fidei no-
stræ videmus esse compendium, quando inter cor & linguã
totum salutis humanæ versatur, & geritur sacramẽtum. Ha-
bes homo vnde credere debeas, corde creditur ad iustitiam:
habes vnde debeas cõfiteri ore cõfessio fit ad salutẽ. Et quid
dicam? Totum in se habet homo, qui se habet: ipse autem se
habet, qui deum habet: Deum vero habet, qui eum suũ cre-
dit, & confitetur auctorem. Signate vos. Fides quæ capitur
auditu, corde creditur: ore promitur ad salutẽ, in secreto mẽ-
tis est collocanda: & ipsis est nostri pectoris cõmittenda vi-
talibus, ne dum chartis, & atramento describitur incautẽ, nõ

reseruetur credulis ad vitam, sed prodatur perfidis ad ruinã In te homo custodire debes, quod tibi extra te positum poterit deperire.

In symbolum apostolorum. *Sermo* LVII.

BEatus Isaias euangelista non minus, quàm propheta, immunda labia se habere, & in medio populi habentis labia immunda se habitare deplorat, dicens: O miser ego, quoniam compunctus sum, quia cum sim homo, & immunda labia habeam: in medio quoque populi habentis labia immunda ego habitem, regem dominum sabaoth vidi oculis meis. Super humano percellitur hic dolore, quia quod de deo sentit & videt, loqui non valet, annunciare non potest, non potest confiteri. Quantum caro angusta est, animo suo arcta sunt labia tantum: lingua tantum breuis est suæ mentis interpres. In carne ignis anhelat inclusus, vaporat venas, inflammat viscera, exæstuat in medullis, totáque hominis interna semper incendit, quia quod mentis contemplatur affectu, ore depromere, effundere labiis, lingua distinguere, & in totum non sufficit euaporare sermonẽ. Hinc est, quòd Isaias vbi vidit regem cæli, hoc est Christum, ipsúmque esse dominum sabaoth, clara visione conspexit sua, suíque populi labia immũda defleuit: quia sicut illustrat corda, purgat ora, labia emundat Christi confessa diuinitas, ita Christi polluit negata maiestas. Sed quid iste profecerit prophetæ gemitus audiamus, Et missus est, inquit, ad me vnus de Seraphim, qui in manu habebat carbonem, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit os meum, dicens, Ecce hoc tetigit labia tua: & abstulit iniquitates, & peccata circumpurgauit. Non est huius teporis dicere, cur vnus mittitur, & quis sit iste qui mittitur, & quantus est qui carbonem superni ignis sic manu gestat intrepidus, imò sic suo temperat attactu, vt prophetæ purget labia, non perurat, sed nunc nos etiam toto cordis compungamur affectu: nósque in hac miseria carnis miseros esse fateamur, immunda quoque labia nos habere piis gemitibus defleamus, vt vnus iste de Seraphim legis gratiæ forcipe acceptum de superno altari nobis ignitum fidei deferat sacramentum, talíque moderamine nostrum tangat ora labiorum, vt iniquitates auferat, peccata depurget, & ora nostra sic in flammã plenæ confessionis accendat, vt sit ista salutis adustio, nõ doloris. Petamus etiam vt ad corda vsque nostra per-

Esa. 6. Iuxta. LXX.

ueniat calor iste carbonis, vt de tanta suauitate mysterij, nō solum labiis gustum, sed ipsis totam satietatem sensibus, & mente capiamus: & sicut Isaias post emundationem labiorū ineffabilem partum virginis est locutus, dicens, Ecce virgo *Esai. 7.*
in vtero accipiet, & pariet filium: sic nos passionis sacramentum, & resurrectionis referamus gloriam. *Credo in deum patrē omnipotentem.* In deum vos hodie merito confitemini credidisse, quādo deos, deásque sexu dispares, numero cōfusos, turba populares, viles genere, fama turpes, impietate maximos, primos scelere, crimine singulares ipsis etiam sepulchrorum suorum vultibus accusatos, lætamini vos fugisse: quia miseriæ doloris, & infœlicitatis est, tātos, & tales habuisse seruulos, quantos vos, & quales dominos hactenus pertulistis: sed ad vnum viuum, verum, solum, sed non solitarium deum vos peruenisse gaudete, dicendo, *Credo in deum patrem.* Iam cōfiteatur filium, qui nominat patrē: quia qui vocari pater, pater dici voluit, habere se filium clemēter ostēdit quem nō accepit ex tēpore, non genuit in tempore, non suscepit ad tēpus. Diuinitas nec initiū capit, nec recipit finē, nec admittit posterum, quæ nō agnoscit occasum. Deus filiū non doloribus parturit, sed virtutib' esse manifestat: nec prçter se facit quod ex se est, sed generat, dum quod in se est aperit, & reuelat. De patre processit filius, nō recessit, nec successurus patri prodiuit ex patre, sed prodiuit māsurus semper in patre: Audi Ioānem dicentem, Hoc erat in principio. Et alibi, Quod fuit ab *Ioan. 1.* *1. Ioan. 1.*
initio. Quod erat, vtique nō accessit: quod fuit apparet vtique *Esai. 44.*
non cœpisse: Ego sum, inquit, primus, & ego nouissimus. Qui primus est, non est iste post alterum: qui nouissimus, post se alterum nō relinquit: sed ista cum dicit, nō excludit patrem, sed in se & patre vniuersa cōcludit. Sed ea quç ante sunt accedamus. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum dominum nostrum.* Sicut reges triumphorum suorū titulis nuncupātur, & subiectarū gentiū nominibus cōquirunt numerosissima cognomenta: ita Christus bonorū suorum titulis nuncupatur: à chrismate enim vocatus est Christus, qui diuinitatis vnguentū aridis iam mortaliū membris pius medicator infudit & vt à chrismate Christus, sic Iesus vocatus est à salute, qui ob hoc nos diuino infudit vnguento, vt ægris certā salutem, perditis perpetuā redderet sanitatē. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum,* Quia & si sunt multi filij per gratiam, iste vnus,

& singularis est per naturam, *Dominum nostrum.* Qui nos de tātorum, tam crudeliū, tam turpiū liberatos seruitio dominorū, vt nō ad cōditionem pristinā vendicet, sed vt ad perpetuā libertatem manumittat, inquirit. *Qui natus est de spiritu sancto.* Ita, & taliter tibi nascitur Christus donec tibi homo nascēdi ordine mutet: vt sit tibi nouus ortus in vita, cui vetustus semper in morte manebat occasus. *Qui natus est de spiritu sancto, ex Maria virgine.* Vbi spiritus generat, virgo parturit, totū diuinū geritur nil humanū: nec vllus infirmitati locus est, vbi virtus est sociata virtuti: soporatus est Adā, vt de
Genes. 2. cus est, vbi virtus est sociata virtuti: soporatus est Adā, vt de
Luc. 1. vito virgo sumeretur: nūc stupuit virgo, vt vir repararetur ex virgine. Quid sibi de tāto, de tali partu natura poterit vendicare, vbi dū videt nouari ordinē suū, tota sua conspicit iura mutari, venisse in suā sobolem suū sentit & miratur auctorē? Videatur hoc perfidis vile, magnū est credētibus sacramētū. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Audis iudicis nomē, vt tēpus etiā passionis agnoscas? audis crucifixū, vt nobis salutē perditam per quod perierat reparatā esse agnoscas: & vbi videas pēdere credentiū vitā, vbi mors pependerat perfidorū: audis sepultum, ne mors putetur illusa. Hoc est diuinæ virtutis insigne, cum mors morte moritur: auctor mortis proprio mucrone trūcatur: prædo capitur sua præda: infernus vita dirūpitur deglutita. *Tertia die resurrexit à mortuis.* Tres dies sepulturæ suæ tribus impēdit Christus habitationibus profuturos, inferis, terrę, cęlo, instauraturus quæ in cęlo sunt: & quę sunt reparaturus in terra: & quę apud inferos redēptur⁹: simul vt Trinitatis gratiā tridui sacramēto datā pāderet hominibus ad salutē. *Ascēdit in cœlos.* Ascēdit, nō vt se referret in cęlū, qui semper māsit in cælo, sed vt te perferret, quē taliter vinctū absoluit, & subtraxit inferna. Intellige vnde, vbi, homo per deū sis leuatus, vt esses in cęlestibus stabilis, qui eras lubricus, ac semper mutabūdus in terra. *Sedet ad dexterā patris,* Sed suis pater nil habet à sinistris. Confessio nostra non diuini consessus loca, sed virtutis assignat indicia: Deus loca nescit: Diuinitas recipit nil sinistrum. *Inde venturus est iudicare viuos, & mortuos.* Esto viuos, mortuos quemadmodum poterit iudicare? Sed illi viuunt, qui nobis mortui computantur. Ergo resurrecturos eos confitemini ad iudicium, quos infidelitas existimat deperiisse: vt qui mortui fuerint, & qui reperientur viui, pariter suorū reddant actuum, vitæque

rationem. *Credo in spiritum sanctum*. Postquam susceptæ carnis confessus es sacramentum, oportet te deitatem spiritus confiteri: vt Trinitatis vnitas æqua, patris, filii, sancti spiritus, per omnia, & in omnibus, virtutis integram fidei in nostra confessione custodiat & teneat veritatem. *Sanctam Ecclesiam catholicam*. Quia neque à capite membra, neque sponsa separatur à sponso: sed dum tali coniunctione spiritus fit vnus, fit omnia, & in omnibus Deus. Ergo ipse in Deum credit, qui in Deum sanctam Ecclesiam confitetur. *Et remissionem peccatorũ*. Ipse sibi donat veniam, qui sibi peccata per Christũ remitti posse confidit. *Carnis resurrectionem*. Bene credis, si te per Deũ credis resurgere ex morte posse, cui resurgunt semper elemẽta: sic tempus ex tempore, sic ex nocte dies, sic de sepultura sua semina, nec tu perire poteris, cum illa reuiuiscãt: nec difficile est Deo facere de te sene, quod tu facis semper ipse de semine. *Vitam æternam*. Hęc fides, hoc sacramentum non est committendum chartis, non scribendum literis, quia chartæ & literæ magis cauta, quàm gratiam proloquuntur: vbi vero Dei gratia, donatio diuina cõsistit, ad pactum fides, altitudo cordis sufficit ad secretum: vt hoc salutis symbolum, hoc vitę pactum, diuinus arbiter nouerit, testis falsus ignoret. Signate vos. Ipse autem dominus Deus noster sensus vestros, corda vestra custodiat: & in his quę præcepit vobis ipse vobis fautor assistat.

In idem *Sermo.* *LVIII.*

QVi fidem quærit, rationem non quærit: qui diuinã postulat, seponit humanam: qui Deo genitore nascitur, transcendit naturam: & tempori nil debet, qui temporis meretur auctorem. Ecce pia fidei germina videmus antè nasci vos velle, quàm concipi: antè percipere cæli regnum, quàm ventris angustias sustinere: sic tendere ad patris gaudia, vt matris trãseatis lãguores: nec putatis abortiuum, quod matu rum creditis esse per Christum. Sic Paulus apostolus per fidem maturus nascitur qui se abortiuum clamat esse per tempus. Accipite ergo fidem sola fide: nec quæratis aperiri vobis ipsius fidei rationem, quã vos ne requireretis intra fidem vestra festinatione clausistis. Ad fidem vos filii hodie fides vestri auctoris inuitat, qui promissionis suæ antè fidem implet, quàm fidem vestræ percipiat sponsionis, & hoc restituit rebus humanis, vt olim verbo promiserat per prophetã: Dilata,

1. Cor. 15. *Psal. 80.*

inquit, os tuum, & adimplebo illud. Hoc est, tu dilata in cōfessione, & ego illud ipsius cōfessionis replebo sacramēto: & mystico sermone ditabo, & replebo illud toto eloquio cælestis arcani. Et te vera filii quicquid audientis, quicquid respondentis obedientia profitetur, hoc donantis & docentis Dei redundat ad gratiam. Accepturi ergo symbolum, hoc est pactum vitæ, salutis placitum, & inter vos, & Deum fidei insolubile vinculum pectora parate, non chartam: sensum acuite non calamum: & audita non atramento, sed spiritu ministrāte describite: quia committi non potest caducis, & corruptibilibus instrumentis æternum, & in cæleste secretū, sed in ipsa arca animę, in ipsa bibliotheca interni spiritus est locādum: ne profanus arbiter, ne improbus quod dilaceret discussor, inueniat: & fiat ad contemnentis & ignorantis ruinam quod confitentis, & credentis donatum est ad salutem:
Psa. 80. sed dicēti tibi prophetæ, Dilata os tuum, & adimplebo illud:
Psa. 118. tu respondere possis. In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. *Credo in Deum patrem omnipotentem.* Qui cōfessus est patrem, cōfitetur & filium, quia sine filio pater dici non potest: & quia Deo augeri, Deo addi nil potest: semper fuit filius, quia fuit semper & pater: nescit inchoari filius, quia deficere pater nescit: nec crescit genitus, vbi genitor nō senescit: æterna, & coęterna patris, & filii substantia non gradibus humanis, sed diuinis est æstimanda virtutibus. *In Christū filiū eius vnicum, dominum nostrum.* Christum vnctum accipe non communi oleo, sed sancto quo natus est spiritu. *Qui natus est de spiritu sancto.* Tali natiuitate consecrata est in Deo humanitas, non tali dignatione minorata est in homine deitas. *Qui natus est de spiritu sancto ex Maria Virgine.* Virginitas Deum credidit, quia nō nisi per Deum ipsa virgo esse potuit, & mater. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus.* Iudicem indicat vt tempus designet: crucifixum memorat, vt passionis conferat qualitatem: & inde fides argumētū diuinæ virtutis & veræ resurrectionis colligat, vnde impietas materiam contumeliæ, & occasionem præsumpsit erroris. Crucifixus in cruce, in ædito coram omnibus inimicis, & tota crudelitate spectantibus, & tota acerbitate obseruantibus, mortem suscepit. Sepulturam patitur, ne mortem non adiisse vt vinceret, sed simulasse vt eluderet, ab impiis iactaretur. *Sepultus tertia die resurrexit.* Et si in passione nostræ se carnis ve-

ram probauit habuisse substantiam, per trium dierum figuram totam Trinitatis resurgit in gloriam. *Ascendit in cælos.* Ascendit nos perferens, non se referẽs, qui nunquam recessit à cœlo. *Sedet ad dexteram patris.* Ordo ibi diuinus est, non humanus: sic à dextris sedet filius, vt pater non sedeat à sinistris vnica & singularis est diuina confessio, vbi superna virtus recipit nil sinistrum. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Desinant homines, desinant hæretici iudicare iudicem suum: sperent veniam, ne incurrant de tali præsumptione sententiam. *Credo in spiritum sanctum.* Nunc perfecta est tua in Trinitate confessio, quando spiritum sanctum vnius cum patre, & filio substantiæ fideli voce confessus est. *Et sanctam Ecclesiam.* Quia sic coniuncta Christo est, vt totam diuinitatis transferatur in gloriam. *Remissionem peccatorum.* Acquire tibi tua fide veniam: quia satis sibi inimicus est, qui hoc sibi dari non credit, quod tota benignitate largissimus promittit indultor. *Carnis resurrectionem,* Crede carnis resurrectionem? quia qui hoc non credit, fidem non habet in prædictis, dicẽte Apostolo, Si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. 1.Cor.15. Quos iudicabis, quibus regnabit Deus, si vitæ, iudicio, resurrectio non reddiderit, quos sæculo mors ademit? *Vitam æternam.* Manifestum est, quia vita æterna ipsa morte moriente succedit.

In idem, *Sermo* LIX.

Audistis vocem patris, vocem vocantis audistis, venite filii, venite, venite, quia venit tempus fidei, credulitatis dies, confessionis hora, venite petitores fidei, afferte syncerũ pectus, cor mundum, puram vocem, vt quod per nos sermo salutaris insinuat, vos sancto capiatis auditu. Fides ex auditu, auditus ex verbo constat. Placitum fidei, pactum gratiæ, salutis symbolum tota simplicitate sensus audire, quatenus illud confessionis tempore, & audire possitis, & reddere: quia istud reddere est habere: diuinum munus qui reddiderit, non amittit. Daturus legẽ Deus, iussit vt populi lauarent vestes, lauarent corpora sua, totósque se ab omni carnis contagione mundarent, quia appropinquare Deo homo non potest fæce corporali, mundano squallore pollutus. Lex illa, quæ gratiæ vmbram tenuit, & figuram, purificationem meritò quęrit tantam, tantam merito exigit puritatem. Audituris diuinitatis sacramentum totum, quanta mentis, quanta cor-

poris opus est puritate? Mundemus ergo corda, purificemus corpora, aperiamus oculos, reseremus sensum, animæ ianuas patefaciamus totas, vt symbolum quod est fidei pactum, audire, capere, tenere, & in ipso cordis nostri secreto semper seruare possimus. *Credo in Deum patrem omnipotentem.* Credimus in Deum, si negamus Deos, si renunciamus idolis: si diabolũ
Deut.6. & eius angelos abnegamus. Audi, inquit, Israël, dominus
Mar.12. Deus tuus vnus est. Et iterum: Non erunt tibi dij alij absq,
Exo.20. me. Habebit ergo Deum verum vnum Deum, qui Deum alterum non habebit. Credimus in Deum, & eundem confitemur patrem, vt eũdem semper habuisse filium nos credamus: habuisse autem filium, non conceptum, non inchoatum, non separatum partu, non auctum tempore, non minoratum gradu, non ætatibus immutatum, sed intra æternum genitorem
Ioan.14. germen permanens in æternum. Ego inquit, in patre, & pater in me est. Audiuimus patrem, credamus filium virtute diuina ordine non humano: arcano Dei, non ratione mundana: non lege sæculi potentia, sed superna. Quod scire licet, discutere non licet: credere cõuenit, nõ conuenit perscrutari nam ob hoc omnipotentem Deum diximus, vt Deo impossibile nil putemus. *Et in Iesum Christum filium eius vnicum, dominum nostrum.* Ab vnctione Christus, Iesus vocatus est à salute: quia & vnctio quæ per reges, prophetas, & sacerdotes olim cucurrerat in figuram, in hunc regem regum, sacerdotem sacerdotum, prophetarum prophetam, tota se plenitudine spiritus diuiniatis effudit: vt regnum, & sacerdotiũ, quod per alios præmiserat temporaliter, in auctorem ipsum refunderet, & redderet sempiternum. Et Iesus quidem, id est saluator, recte dicitur salus, quia & dedit rebus esse, & idem pereuntibus dat salutem. *Filium eius vnicum.* In se est vnicus filius, qui quod aliis per suam gratiam donat, ipse sibi vnicã possidet per naturam. *Dominum nostrum.* Sicut suprà diximus, dominus Deus, Deus vnus constat in Christo: quia quicquid est, & deitate, & humanitate Deus vnus est: desiit in Christo substãtiarũ diuersitas, vbi caro cœpit esse quod spiritu, quòd homo Deus, quod nostri corporis & deitatis vna maiestas. *Qui natus est de spiritu sancto, ex Maria virgine.* Quid terrenum nascitur, vbi authore spiritu virgo vocatur in partu? quis nõ diuinum credat, quando quę peperit nil sensit humanum? Deum mulier virgineo portabat in templo: hinc est, quòd &

acquisiuit honorem matris,& virginitatis gloriam non amisit. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus.* Nomen iudicis dicimus, vt passionis tempus, vt rei gestæ veritas sic patescat. *Crucifixus est.* Vt quia per lignum mors venerat, rediret vita per lignum. *Et sepultus.* Vt officia tota mortis impleret, vt mors morte moreretur, vt ex illius semine corporis omnis humanorum corporum satio vitalem surgeret, & leuaretur in messem. *Tertia die resurrexit à mortuis.* Vt tribus in diebus Trinitatis beneficium panderetur, vt per triduanum tempus humana trium temporum generatio salueretur, id est, ante legem, in lege, & in gratia. *Ascendit in cælos.* Non vt petens, sed vt repetens cælos. Nemo ascendit in cælum, inquit, nisi de cælo descendit. *Sedet ad dexteram patris.* Sed patrem non habet ad sinistram. Diuinitatis consessus recipit nil sinistrum. *Sedet ad dexteram patris* Vt patris deitate vna. *Sedet ad dexteram.* Ne sit minor gradu, posterior ordine, sed patri diuinitate vna, æqua potestate conregnet. Ego, inquit, & pater vnum sumus. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Si credimus venturum iudicem, innocentes iudici nos præparemus: iudicem negat esse, aduenire non credit: iudicandum se satis iste diffidit, qui male viuit. Iudicat viuos, iudicat & mortuos, quos vtique iudicaturus exuscitat. *Credo in spiritum sanctum.* Hucusque dominicæ natiuitatis, passionis, resurrectionis, ascensionis, aduentus mysteriorum confitentes, ad confessionem sancti spiritus iam venimus: vt sicut in patrem, & filium, in sanctum spiritum sic credatur: vt vnam in Trinitate deitatem, virtutem, gloriam prædicemus. *Et sanctam Ecclesiam,* Credimus & Ecclesiam, quam Christi receptam, confirmatam credimus, & confitemur in gloriam. *Remissionem peccatorum.* In nouum hominem nasciturus, antiqui reatus, peccati veteris quid habebit? cui præterita sibi remissa non credit debita, dubitat percipere se futura *Carnis resurrectionem.* Crede homo de morte resurgere te posse, quia antequam viueres nil fuisti? aut quare dubitas quòd resurgas, cum tibi totum quod in rebus est quotidie sic resurgat? Sol occidit, & resurgit: dies sepelitur, & redit: menses, anni, tempora, fructus, semina, cum transeunt ipsa moriuntur, cum redeũt sua ipsa morte reuiuiscunt: & vt resurrecturum te iugi, & vernaculo instruaris exẽplo, quoties dormis, & vigilas, toties moreris, & resurgis. *Vitam æternam: Amen:* Ne-

Ioan.3.

Ioan.10.

cesse est vt qui resurgit, viuat in æternum: quia si in æternum non viueret, nō vitæ resurgeret, sed morti. Signate vos. Hoc spei pactum, hoc salutis placitum, hoc vitæ symbolum, fiant fidei cautionem mens teneat, conseruet memoria, ne diuinitatis preciosum munus depreciet charta vilis, ne mysterium lucis atrum tenebret atramētum, ne secretum dei habeat indignus & profanus auditor. Si mihi silentium semper vestra charitas sic præberet, ad omnes tractus mei sermonis vester perueniret auditus: sed deus noster & mihi fiduciam dicendi, & vobis audiendi desiderium donare dignetur.

In idem. *Sermo* LX.

Matt. 15. SI Cananitis mulier clamore subito, repentina fide, iuuante Christo, & quod petebat, accepit: & quod negabatur,
Acto. 8. extorsit: si Æthiops spado arcanum vitalis lauacri præteriens
Act. 10. inuenit in via, rapuit in transitu, si Cornelius Centurio ante-
Luc. 23. quam intraret baptisma, peruenit ad spiritum, si latro in ipso momento mortis paradisum inuasit, & vitam vobis, in arti-
Deut. 32. culo temporis quam quæritis, quis negabit? Ex fide ergo ac-
Iuxta. cipite fidem: & vt fidei mysterium scire possitis, accessu tem-
LXX. poris laborate. Moyses laturus legem, cælū vocat & terram: sacerdos quid inuocabit gratiam prolaturus? Ille dixit, attende ad cælum, & loquar: & audiat terra verba ex ore meo: ego dicam, attende deus, loquar: & audiat homo verba ex ore meo. Ille dixit, Expectetur sicut pluuia eloquium meum: & descendāt sicut ros verba mea: ego dicam, veniat sicut ros spiritus tuus: & inundet sicut flumen gratia tua: fiátque nunc cęlestis verbi vnda saliens, in vitam æternam. Ille dixit, quia nomen domini inuocaui, date magnificentiam deo nostro: ego dicam, quia fidem inuocaui, date credulitatē deo vestro. Et quia nauigia corporum nostrorū quadragesimæ sunt curata ieiunio, necesse est vt placitum fidei, symbolum cælestis cōmercii iam dicamus, quatenus sub certa spe per tota mundi æquora, per infidos sæculi fluctus lucra mansura sæculis conquiramus. Accipite ergo fidem, expectate rem: quia cui fides nō pręcedit in semine, res ei non sequitur in fructu. Signate vos. Sermo creat auditum, auditus concipit fidem, credulitatem parturit fides, confessionem credulitas nutrit, confessio perpetuam dat salutem. Hinc est, quod meo vestróque ore occurrit sic sibi fides, credulitas sic amplectitur se, salus se confessionis osculo sic salutat. *Credo in deū patrem omnipotentē,*

Hæc vox totum Trinitatis fatetur & aperit sacramentum. Deum dicit, non deos, quia vnum deum in Trinitate credit Christiana fides, scit patrem, scit filium, scit spiritum sanctũ, duos nescit. Diuinitas in personis trina est, sed vna est in Trinitate diuinitas: personis Trinitas distincta est, non est diuisa substantiis: deus vnus est, sed Trinitate: deus solus est, sed nõ solitarius: diuinitas nec Trinitate diuiditur, nec confunditur vnitate: hæc sentit fides cum dicit, *Credo in deum.* Mox addidit, *Patrem.* Qui credit patrem esse, filium confitetur: qui credit patrem & filium, ætates non sentiat: gradus non cogitet, non tempora suspicetur, non conceptum quærat, nesciat partum: qui deum credit, diuina confessus est, non humana. Sed dicit hæreticus: quomodo pater, si non præcedit? quomodo filius, si non sequitur? quomodo non dat initium qui generat? quomodo quod generatur, principium à generante non sumit? Hoc ratio docet, hoc natura probat. Erras hæretice, hoc habet humana ratio, nõ habet hoc diuina: hoc accipit natura mundi, deitatis non recipit hoc natura: fragilitas humana concipitur, & concipit: parturitur, & parturit: generatur, & generat: accipit initium, & dat finem: mortem suscipit, & refundit: & reseruat in sobole quicquid suæ conditionis est, & naturę. Deus verò pater non genuit in tempore, quia tempus ignorat: non dedit initium, qui initiũ nescit: non transfudit finem, qui non habet finem: sed sic genuit ex se filium, vt totũ quod in se erat, esset: & maneret in filio. Honor geniti, generantis honor est: perfectio geniti, generantis forma est: minoratio geniti reuelat ad generantis iniuriam. Sed hæc audiens, hæretice non dicas quomodo ista sint: dixisti deum: credidisti patrem: omnipotentem confessus es: si dubitas, mentitus es: credo si dicis, quomodo non credis, sed discuris? si putas impossibile, omnipotentiam quam confessus es sustulisti: sed nos qui patrem, & filium, & spiritum sanctum vnius maiestatis & gloriæ cõfitemur, fidẽ dominici corporis iam loquamur. *Et in Iesum Christum filium eius vnicum dominum nostrum.* Posteaquam dei filius sicut pluuia in vellus toto diuinitatis vnguento nostram se fudit in carnem, ab vnguento nuncupatus est Christus: & huius nominis extitit solus auctor, qui sic deo superfusus est, & infusus, vt homo, deúsque esset vnus deus. Hoc ergo vnguẽti nomen effudit in nos, qui à Christo dicimur Christiani: & im-

Canti. 2. pletum est illud quod cantatur in Canticis Canticorum: Vnguentum effusum est nomen tuum. *Et in Christum Iesum filium eius.* Illud sacramenti nomen est, hoc triumphi: nam sicut à deo vnctus nomen sortitur ex vnguine, ita cum salutem perditam mundo reddidit, à saluãdo nomen saluatoris assumit. Sæpe iam diximus, quòd Iesus Hebraica lingua dicitur, Saluator dicitur hoc Latina. *Et in Christum Iesum filium eius.* Cuius? vtique dei patris: cum dicis ergo in Iesum filium eius, confiteris Iesum qui natus est de Maria dei esse filium. Caue ergo ne amplius sentias in Christo quòd homo fuit, sed sem-
2. Cor. 5. per quòd deus sit confitere: Apostolo sic dicente, Et si nouimus Christum secundum carnem, sed iam nunc non nouimus. *Vnicum dominum nostrum.* Hoc conuenit ad vtrunque: quia & vnicus patris est, & vnicus dominus noster est: alij filij, alij domini esse per gratiam perceperunt: solus Christus esse filius, esse dominus habet, & possidet per naturam. *Qui*
Matt. 1. *natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Si iuxta Euangelistam
Ioh. 4. quòd in ea natum est, de spiritu sancto est, quia deus spiritus est, hæreticus iam deum natum virginea confiteatur ex carne: neque amplius cæleste mysterium, virginitatis partum, trahat ad conceptum mundi, ad terrenę fragilitatis iniuriam. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Nomen iudicis audis, vt tempus passionis agnoscas: audis crucifixum, vt ex mortis ignominia magnitudinẽ sentias charitatis: mortémque quæ per lignum venit, mortificatam scias esse per lignũ: & credas maiora tibi esse reddita per crucis arborem, quàm perdidisse te per paradisi arborem suspirabas: sepultum dicis, vt veram carnem Christi, mortémque non perfunctoriã probet confessio sepulturæ: mortem suscepisse & vicisse, i rasse inferos & rediisse, venisse in iura tartari, & tartari iura soluisse, non est fragilitas, sed potestas. Confiteris *die tertia resurrexisse*, vt intelligas resurrectionem Christi totius Trinitatis fuisse victoriam. Dicis *ascendisse in cælos*, vt cæli dominum credas: vt vnde venerat rediisse fatearis, quia superato diabolo, calcata morte, liberato mundo, super cælos triumphat Christus, qui victus putabatur in terris. Clamas, *Sedet ad dexteram patris.* Vt quia patris & filii vna est deitas, par potestas, in cælesti consessu nulla sit sinistræ sessionis iniuria. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Quia veniente Christo resurgent mortui, sistentur viui, vt pariter causas reddant de suorum ra-

tione factorum. Et quia dominici corporis iam diximus sacramentum, ad confitendum deitatem spiritus perueniamus. *Credimus in spiritum sanctum.* Quem deum nobis inclamat vox diuina: cum dicit, Quia deus spiritus est. *Credimus in sanctum spiritum.* Quem propheta cooperatorem patris & filii sic decantat, Verbo domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorũ. Totus de⁹, totáque dei virtus est, qui creator cælestium probatur esse virtutum. *Credimus sanctam ecclesiam.* Quam sic in se suscepit Christus, vt eam diuinitatis suæ faceret esse consortem. *Credimus remissionem peccatorum* Quia qui per Christum & ecclesiam in nouum hominem fuerit natus, veteris delicti nil habebit. *Credimus carnis resurrectionem.* Vt credamus passionis, mortis, resurrectionis Christi hanc fuisse causam, vt nos resurgeremus ex mortuis. Resurget caro, resurget, vt ipsi sumus, vt agnitio maneat personarum, vt & martyr de persecutoris pœna lætitiam sumat, & persecutor sumat de martyris honore supplicium. *Credimus vitam æternã.* Quia post resurrectionem nec bonorum finis est, nec malorum. Signate vos. Fidẽ quam credimus & docemus, non atramento, sed spiritu, committamus pectori, non chartæ: demus memoriæ, nõ libro, ne diuinum munus violent res humanæ, ne cæleste secretum arbiter prophanus assumat: ne quod est credentibus ad vitam, existat perfidis ad ruinam. Sol lippientibus oculis nõ lucem tribuit, sed tenebras: vinum vires febrientium non reparat, sed eneruat: sine medico vitæ poculum fit lethale, sic perfidis perniciosum est sine fide fidei sacramentum. Sicut dicit Apostolus, capiatur fides ex auditu: auditus autem capiatur ex verbo, & vitæ placitum, pactum fidei, lex salutis non hæreat morituris, sed viuis sensibus affigatur.

Ioan. 4. *Psal. 32.* *Rom. 10.*

In idem. *Sermo* LXI.

NIsi me solaretur beati Pauli subita & inopinata conuersio, vix crederem tam facile vos de terrena labe in cælestem posse gloriam commutari. Illum nanque de persecutore mox Apostolum præstitit repentina confessio, & ecclesiæ dedit insignem magistrum, quem furentem Christiani nominis inuenerat vastatorem. Nec minus animat me illius spadonis exemplum, quem fides antè rapuit ad gratiam, quàm currus ad Indiam, domúmque reuocaret. Accedit illud etiã latronis mirabile documentũ, qui nũc rapuit paradisum,

Acto. 9. *Acto. 8.* *Luc. 23.*

quando latrocinij sui pœnas est appensus, vt solueret. Vnde nos filioli, quia sic tempus vestræ regenerationis aptastis, vt neque nos possim' dicere quod necesse est, neque vos possitis quod oportet audire, fidem fidei committentes tradimus breuiter, quod latius commendare non possumus. Nã quemadmodum exponentibus nobis potestis cognoscere symboli sacramentum, qui ipsum symbolum memoria capere vix valetis? Hoc monemus solum, ne quis cõmittat literis, quod

Rom. 10. est cordi mandaturus, vt credat: Apostolo sic monente, Corde creditur ad iustitiã, ore autem confessio fit ad saluté. Audituri formam fidei, credulitatis normam, confessionis ordinem, parate simul corporis & cordis auditum. Sicut fons ore angusto manẽs magnis fluuiorum laticibus ampliatur, sic fides symboli breuiato sermone credulitatis latissimos dat meatus. Et sicut radix altè fixa in excelsum germẽ se protẽdit, fides sic radicata pectoris in profundo in excelsum credulitatis cacumẽ attollitur. Ergo de cordibus vestris expurgate perfidiæ cœnũ, vt pura per vos fidei fluenta percurrant: incredulitatis fruteta in vobis radicitus amputate, vt exrescant ad alta credulitatis vestrę robusta plantaria. Et quia au-

Rom. 10. ctore Apostolo, corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem, in confessionis vocem modo date quod iam corde creditis. *Credo in deum patrem omnipotentem.* Qui credit in deum, deum discutere non præsumat: Deus quòd sit, sufficit scire: qui requirit vnde sit, quantus sit deus, deus quid sit, hic nescit: sol importunum tenebrat aspectum, ad deum inconcessus cæcatur accessus: Deum qui vult videre, visionis eius discat tenere mensuram: Deum suum qui vult scire, nesciat gentium deos: qui deos dicit, contradicit deo. Seruire vni libertas est, captiuitas multis. Quem deum confessus es, crede patrem: vt credens patrem, esse filium discas: dicens filium, genitum cognoscas esse de patre: cognoscens de patre genitum, quomodo sit genitus non requiras: quia dixisti, *Credo in deum patrem omnipotentem.* Omnipotens potest omnia, & si omnia potest quod in se, ex se; & semper secum habeat filium quis negabit? Generatio dei initium non habet, nescit finem, non admittit excessum: quando in genitore genitus permanet, & in genitore genitus permanere persistit: dicente

Ioan. 13. ipso domino, Ego in patre, & pater in me est. Ego & pater v-

Ioan. 10. num sumus. Confessus es patrem, confessus es filium, cõfes-

sus es

ſus es diuinitatis arcanum, confitere incarnationis dominicę ſacramentum. *Et in Chriſtum Ieſum filium eius.* Chriſtus à ſuperno vocatur vnguento: eſt enim tota plenitudine diuinitatis infuſus: Ieſus nomen eſt à ſalute, quod nomen omne quod in cęlo, quod in inferno eſt, tremens, genuflexum, ſummiſſo vertice confitetur. Philip. 2. *Et in Chriſtum Ieſum filium eius vnicum dominum noſtrum.* Vt patris & filii, eſt nobis vna deitas, ita dominatio vna ſit nobis. *Qui natus eſt de ſpiritu ſancto ex Maria virgine.* Spiritus & virgo copula terrena non eſt, cæleſte ſed eſt ſecretum: hinc eſt, quod naſcitur eſt diuinum. Ergo quòd natus eſt, confitendum eſt: quomodo natus eſt, tacēdum eſt: quia quod ſecretum eſt, ſciri non poteſt: quod clauſum eſt, neſcit aperiri: quod ſingulare eſt, non refertur exemplo. *Qui ſub Pontio Pilato crucifixus eſt & ſepultus.* Iudicis nomen audis, ne tempus ignores: Crucifixum audis, vt tibi mortis qualitas innoteſcat: & intelligas quid impenderit tibi, qui propter te pœnam tantæ mortis excepit. Audis ſepultum, vt ſcias mortem non fuiſſe perfunctoriam, ſed veracem. Mori nolle eſt timoris humani, diuinæ virtutis eſt ſurrexiſſe de morte: hîc ergo nō offendat mortis auditus, vbi reſurrectionis gloria abſcondit mortis iniuriam. *Tertia die reſurrexit.* Quia hominis eſt quod moritur: Trinitatis eſt quod reſurgit. *Aſcendit in cælos.* Hominem ferens illò, vbi ſemper manſit. *Sedet ad dexteram patris.* Ad dexteram ſedet, quia habet deitas nil ſiniſtrum. *Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos.* Iudicabit viuos & mortuos, quia reſurgent ad iudicium, qui non putantur eſſe poſt mortem, quos gentilitas exiſtimat periiſſe cum ſæculo. *Credo in ſpiritum ſanctum.* Vt in patre & filio, & ſpiritu ſancto vnam credas & intelligas eſſe deitatem. *Credo ſanctam eccleſiam.* Vt confitearis eccleſiam Chriſti ſpōſam in perpetua Chriſti ſocietate manſuram. *Credo remiſſionem peccatorū. Carnis reſurrectionē.* Qui remiſſionem peccatorum, qui carnis reſurrectionem non credit, aufert veniam ſibi, ipſe ſibi ſubtrahit vitam. Quod audiſtis & crediditis, quod cōfeſſi eſtis, cor habeat, memoria teneat, charta neſciat, ſcriptor ignoret, ne ſacramentum fidei diuulgetur in publicum, ne ad infidelem fidei deriuetur arcanum. Deus qui vobis ſacramentum fidei & audire dedit, & credere, ipſe vos æternam peruenire faciat ad ſalutem.

Inidem. *Sermo* LXII.

NVtritor pius nisi totus fuerit redactus in paruulũ, nunquam paruulum perfectum perducit in virum: denique tunc vocem tenuat, verba ponit, agit nutibus, sensus seponit, infirmat viscera, abiicit vires, membra dissoluit, gressum tardat, gestit non ambulare, sed repere: ridere simulat, timere fingit, flere mentitur, quia est in illo mendacium pietas, desipuisse prudentia est, est infirmitas virtus. Hoc reor beatum
1. Thes. 2. Paulum fecisse: cum dicit, Factus sum paruulus in medio vestri, tãquam si nutrix foueat filios suos. Sed forte aliquis stupeat, cum videat nutriculum ista facientem: non irridet si est parens, si pater est non miratur: hoc stultitiam dicere nõ potest qui scit amare. Vnde vos iam patres, iam fortes, iam prudentes deprecor, vt me patiamini paruulis domini mei dependere debitæ nutritionis obsequia & blandimentis hodie magis congrua, quàm peritiæ verba depromere: non quadrare, sed liquare sermones: & eos adhuc teneris faucibus in
2. Cor. 3. modum lactis effundere: docente Apostolo, Lac vobis potũ dedi, non escam, mutare voces, amate varios affectus: & quid plura? mente, corde, corpore, imbecillis paruulorum mentibus occupari. Sed iam vos ecclesiæ pia germina prophetico
Psal. 33. sermone compello, Venite filii, audite me: imò per me, & per meam vocem, iussa veri genitoris audite: quia vos meo ore deus vocat. Venite filii: quo venite? & ad quid? Timorem domini, inquit, docebo vos. Et quis veniat ad timorem? ille qui vult vitam, ille qui cupit videre dies bonos: ille qui vult bonum facere, fugere malũ: ille qui post carnis & spiritus conflictum quietem diuinę pacis desiderat obtinere. Venite filii, audite me: timorem domini, inquit, docebo vos. Quis est homo qui vult vitã, & cupit dies videre bonos? prohibe linguã tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Sicut autem vitiant crimina cõscientiam, sic dolus labia polluit, linguam maledicta contaminant: ac sic deo confiteri non potest la-
Rom. 10. biis inquinatus & lingua. Et quia corde creditur ad iustitiã, ore confessio fit ad salutem, sanctificate corda, mundate labia, iustificate linguã, vt vox fidei baiula de puro pectore toto sanctitatis procedat exemplo. Signate vos. Placidum vel pactum, quod lucri spes venientis continet: vel futuri, symbolum nuncupari contractu etiam docemur humano: quod tamen symbolum inter duos firmat semper germinata con-

ſcriptio,& in ſtipulatione cautum reddit humana cautela,ne cui ſurrepat, ne quem decipiat perfidia contractibus ſemper inimica: ſed hoc inter homines, inter quos fraus, aut à quo facta eſt, aut cui facta eſt ſemper lædit: inter deum verò & homines ſymbolum fidei ſola fide firmatur: non literæ, ſed ſpiritui creditur: & mandatur cordi, non chartæ: quia diuinum creditum humana non indiget cautione. Deus facere fraudem neſcit, pati non poteſt: quia non excluditur tempore, non ætate vincitur: occultatione non fallitur, videt abſcondita, furata tenet, negata poſſidet. Deo ſalua eſt ratio ſua ſemper, quia ille quod credidit vbi pereat non eſt: ac ſic homini, non deo, neganti perit, non perit fœneranti. Sed dicis, qui falli nõ poteſt, quid eſt quod exigit placitum? quid ſymbolum quærit? Quærit ille propter te, non propter ſe: non quia ille dubitat, ſed vt tu credas: quærit ſymbolum, quia qui ad tuam ſortem venit, ad tuum non dedignatur venire contractum: quærit ſymbolum, quia qui cum totum ſemper ipſe commodat vult deberi: quęrit ſymbolum, quia te modo non ad rem reuocat, ſed ad fidem: & per placitum præſens futurum pertrahit & inuitat ad lucrum. Hoc Apoſtolus commemorat, cum dicit, Ex fide in fidem. Et alibi, Iuſtus ex fide viuit. Nemo ergo immemor ſymboli ſit: nemo initi cũ deo placiti ſit oblitus: nemo cum fidem modo ſuſceperit, rem requirat: cum ad ſpem venerit, quare non mox ſperata percipiat conqueratur: Audi Apoſtolum dicentem, Spe ſalui facti ſumus: ſpes autem quę videtur, non eſt ſpes: quod enim videt quis, quid ſperat? ſi autem quod non videmus ſperamus, per patientiam expectamus. Spes ad futura tẽdit, fides ad promiſſa tranſmittit: cum res venerint, aduenerint & promiſſa, ſpes deſinit, fides ceſſat. Dulcis eſt epiſtola, ſed vſque dum veniat ipſe qui miſit: neceſſarium chirographum, ſed vſque ad debiti redditionem: grati flores, ſed vſque dum veniatur ad poma, ſed præſentia epiſtolam delet, rumpit ſolutio cautionem, flores conſumuntur à pomis: & ideo te ſuperni patris filium, hæredem dei, cohęredem Chriſti, participem regni cęleſtis, confeſſorem diuini iudicis, cæli incolam, paradiſi poſſeſſorem, modo deſignatum te fide noueris: modo ſpe, non renoueris te promotum. Et ideo ſuſcipite fidem, tenete ſpẽ, dicite ſymbolũ: vt ad rem & ad illa valeatis bona quæ prędiximus peruenire. Signate vos. Hodie homo repræſentatã eſt

Rom. 1. *Heb. 10.* *Rom. 8.*

deo anima tua. *Credo in deum.* Quę diu antè dicebat deum, sed nesciebat; vocabat deum, sed ignorabat: ignorabat vtique, quem taliter per lapides & ligna requirebat: dicat ergo modo, dicat, *Credo in deum patrem omnipotentem.* Quæ diu cum videret lapides, cui crederet non videbat: sed est verè deus, qui te præstitit non videndo videre, quem videndo dij gentium fecerant non videre. Audi dicentem dominum, In iudicium
Ioan. 9. veni in hunc mundum, vt qui non vident, videant: & videntes, cęci fiant, *Credo in deum patrem.* Inest deo pietas, est in deo semper affectio, paternitas permanet apud illum: semper ergo filium fuisse credas, ne patrem semper non fuisse blasphemes. Sed dicis, si genuit, quomodo semper habuit? quomodo genuit? Qui interrogas, fidem denegas quam fateris, credo dixisti: si credis, vnde venit quomodo? quomodo sermo dubitantis est, non credentis. Credo, dixisti, in deum patrem omnipotentem: si est quod non potest, omnipotens non est: sed tu illum genuisse ex aliquo filium putas, quem totum fecisse confiteris ex nihilo: ex aliquo vtique si ex tẽpore. quòd si pater tempus nõ capit, filius initium nescit. Sed quàm miserum, vt tu illum facias temporalem, qui te præstitit sempiternum. Non ergo conceptione temporum, non passione viscerum, sed pater filium generat nobis dum reuelat. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum dominum nostrum.* Attende homo quà reuerentia tibi fides insinuatur & traditur: audi patrem, vt sentias, intelligas, credas, nõ discutias filium: & quia est, confitearis: non vnde, & quando, & quomodo sit, temerarius perscrutator inquiras. Hinc est quòd tibi cælestis sermo vt annunciet patrem, mox te ad Christum, ad Iesum, ad filium, ad vnicum dominum nostrum tota mẽte transmittit, vt cũ videris eius quæ sunt humana te nec assequi posse, nec æstimare, nec capere, non audeas eius quæ sunt diuina contingere. *Quia natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Age homo, si tamen homo, progredere corde tuo, consurge mẽte tua, dilatare sensibus tuis, arripe ingenii tui acumina, excita scientiæ tuæ vires: quicquid in te rationis est exuscita, examina, discute, perscrutare: & tunc stupenti mundo solus aperi quid est, quod spiritus generat: Virgo concipit, Virgo parit, permanet Virgo post partum: quemadmodum fit Verbũ caro, Deus homo, homo transfertur in deum: quemadmodum cunabula capiunt, quem non capit cælum: quemadmodum

portatur humeris, orbem qui sustinet totum, quare ipse qui fecit omnia, instituit vniuersa cuncta moderatur, de te nasci, à te regi voluit, instituit nutriri, vt te paréte viueret, cui⁹ ante despexerat seruitutem: & si hoc potueris de reposito diuinitatis attingere & proferre de deitatis arcano, tunc interius accede, ascende altius, licentius intuere: & tunc patris tépora, initia filii, explorator nouus, singularis inuétor, proditor diuinitatis expone: esto maior Isaia, qui dixit, Sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tǔdente se sine voce, sic non aperuit os suum: in humilitate iudicium eius ablatum est, generationem eius quis enarrabit? Cuius? huius generationem qui sicut ouis ad occisionem ductus est. Si Christi humana generatio extitit, si diuina: & si vt generatur narrari non potest, quæ te homo vnda, qui te fluctus: ad istud naufragium pertulerunt? qui te spiritus per aëra volitare impulit ad ruinam? Pater, filius, & spiritus sanctus, vna deitas, vna virtus, vna sempiternitas, maiestas vna: quicquid autem filius minoratur, accipit, nescit, mei est corporis, nó substátiæ suæ. Aut miraris homo, quia patrem vocat in cælo, qui matré habere dignatur in terra? *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Quare homo, qui in se æqualis est patri, hoc solum quod in te minor esse voluit accusas? quem audis sedente Pilato astare, cognoscente Pilato iudicari: quare hoc solum accipis, addici accusantibus criminosis? reo pronunciante damnari? Sed ille de carne tua nasci voluit, tuis voluit vberibus occupari, iacere in tuo pectore, tuis voluit humeris baiulari, qui semper à te amari voluit, non timeri. Require quid in lege mandauerit primum, & quid in gratiam quæsierit, tunc videbis. Interrogatus dominus, sicut Euangelista dixit: quod esset mandatum in lege primum, ait, Diliges dominú deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota méte tua: hinc est quod ad cor tuum venit, & ad mentem tuam, quia animo, corde, corpore à te ab initio diligi perquisiuit. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Hucusque Iudæus, sequitur hæreticus: expectet ad priora illorum, nullus accedat, quia Christi pascuntur & saginãtur iniuriis: sed vos filioli audite, vt post passionem mortis, sepulturæ mœrorem resurrectionis gaudiis effugeris. *Tertia die resurrexit.* Vt esset nostri corporis resurrectio, virtus, gratia, beneficium Trinitatis. *Ascendit in cælos.* Per me, qui per se nunquam defuit cæ-

Esa.53. *Matt.22.*

lo. *Sedet ad dexteram patris.* Diuinæ virtutis ordine, non honoris humani. Diximus, sic filius à dextris sedet, vt nūquam pater sedeat à sinistris. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Et quid debet iudici mors? hinc est quòd resurgit, vt debeat. *Credo in spiritum sanctum.* Hunc in quem credit, negat: qui spiritum sanctum negat. *In sanctam ecclesiam.* Quia ecclesia in Christo, & in ecclesia Christus est: qui ergo ecclesiā fatetur, in ecclesiam se confessus est credidisse. *Remissionem peccatorum.* Da tibi homo veniam tu credendo, qui ad omnia peccata dilapsus es desperando. *Carnis resurrectionem.* Hoc est totū fidei documentum: si carnem quæ corrupta est, quę putrefacta est, quæ periit, per deum resurgere, repaginari, redire posse credas, quem posse omnia, quando omnipotentem confessus es, tunc iurasti. *Vitam æternam.* Bene addidit vitam æternam, vt se resurrecturum crederet, qui resurget per ipsum, qui cum deo patre & spiritu sancto viuit & regnat, nunc & semper, & per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

De Lazaro à mortuis suscitato. Sermo LXIII.

POst apostolicam lectionem cupientibus nobis ad Euangelicas redire virtutes, mox Lazarus ab inferis reuersus occurrit, apportans vincendæ mortis formam, deferens resurrectionis exemplum. Si ergo placet, priusquam ingrediamur pelagus lectionis, priusquam aggrediamur quæstionum fluctus antequam factitalis altitudinē penetremus, resurrectionis tantum contemplemur aspectum: quia hoc signum videmus esse signorum, virtutum cernimus esse virtutem, mirabilium esse mirificentiam peruidemus. Suscitauerat
Marc. 5. dominus filiam Iairi principis synagogæ, sed adhuc funere calente, sed adhuc mediante morte, corpore adhuc præsente, adhuc inter homines homine morante, adhuc viante spiritu, adhuc anima claustra tartari nesciente: ac ne multis, sic mor-
Luc. 7. tuæ vitam reddidit, vt ius maneret inferni. Suscitauit & vnicum matris: sed sic, vt retineret pheretrum, vt anticiparet sepulchrum, vt corruptionem suspenderet & præueniret fœtorem: vt antè mortuo vitam redderet, quàm tota mortuus iura mortis intraret: circa Lazarum verò quod geritur, totum singulare est: cuius mors, cuius resurrectio commune nil habet cum prædictis: quem circa & vis tota mortis impleta est, & forma resurrectionis plena resplēdet: audeo, & dico totum

rapuisse resurrectionis dominicæ sacramẽtum, triduanus ab inferis Lazarus si rediisset: nam Christus rediit triduanus vt dominus, Lazarus reuocatur quatriduanus vt seruus. Sed ad probanda quæ diximus, iam prælibemus aliqua lectionis. *Miserunt, inquit, sorores eius ad dominum dicentes, Domine, ecce quẽ amas infirmatur.* Sic dicentes affectum pulsat, interpellant amorem, conueniunt charitatem, necessitudinem necessitudine gestiunt submouere: sed Christus cui plus est mortem vincere, quàm remouere languorem: cuius amare illud est, non vt dilectum alleuet, sed ab inferis vt reducat: dilecto nõ languoris medicinam, sed resurrectionis gloriam mox parauit: denique, *Vt audiuit infirmari Lazarum*, sicut dicit euangelista, *mansit in eodem loco duobus diebus.* Videtis quemadmodum dat locum morti licentiam dat sepulchro, corruptioni posse permittit: negat nil putredini, nil fœtori: atque vt tartarus rapiat, trahat, habeat, admittit: atque agit vt humana spes tota pereat, & tota vis mundanæ desperationis accedat: quatenus quod facturus est diuinum sit non humanum. Tantum autẽ in loco expectatione mortis residet, vt & mortuum ipse nũciet: & tunc ad Lazarum denunciet se venire, Ait enim, *Lazarus mortuus est, & gaudeo.* Hoc est amasse? gaudebat Christus, quia mœror mortis vertendus mox erat resurrectionis in gaudium. *Et gaudeo propter vos.* Quare propter vos? quia in morte & resurrectione Lazari, figura tota mortis & resurrectionis dominicę pingebatur: & quod erat securum mox in domino, iam præcedebat in seruo. Dicebat semel, & iterũ discipulis suis, Ecce ascendimus Hierosolymã, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis: & cõdemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad deludendum & flagellandum, & ad crucifigendum: & ista dicens, videbat eos fieri satis dubios, satis tristes, satis cõsolationis extorres; & nouerat eos ita opprimendos esse ipso pondere passionis, vt nihil in eis ex vita, nihil in eis ex fide, nihil in eis remanere posset ex luce: sed tota penè perfidiæ nocte fuscãdos. Et ideo mortem Lazari vsque ad quatriduanum tempus protendit, vsque ad fœtorem præualere permittit, vt discipuli dubium non haberent, posse dominum post triduum adhuc recentem surgere, cum seruum vidissent post quatriduanum surgere iam fœtentem: & crederent illum facilè posse sibi vitã reddere, qui alium taliter reuocarat ad vitam. Hinc est quod

Ioan. 11.
Mat. 20.

dici, *Gaudeo propter vos, vt credatis.* Necesse ergo erat, vt & mors Lazari cum Lazaro & discipulorum fides consurgeret cum sepulto. *Quoniam non eram ibi.* Et erat locus vbi non erat Christus? & quomodo non erat ibi, vnde mortuum Lazarum discipulis nunciabat? Fratres, erat ibi Christus deus, sed ibi non erat homo Christus: erat ibi Christus deus cum moreretur Lazarus, sed tunc ad mortuum venturus erat Christus, quando erat mortē Christus dominus subiturus: dicebat itaque, *Quoniam non eram ibi.* Hoc est in morte, in sepulchro, in inferno, vbi per me, & meam mortem potestas tota mortis est subruenda. *Martha, inquit, vt audiuit quia Iesus venit, occurrit illi, dicens, Domine, si hic fuisses, frater meus non fuisset mortuus.* Mulier, & deum confiteris & dicis, si hic fuisses? Deum nec absentant loca, nec tempora repræsentant. Non moreretur Lazarus si dominus fuisset ibi, qui erat ibi, sed si in paradiso tu mulier non fuisses: mulier tu quæsisti lachrymas, tu inuenisti gemitus: tu mortem gulæ precio comparasti, & accusas absentiam dei, quando causam mortis fuisse tuam præsentiam non recusas? Mors quando à te prouisa est tunc lamentandi materia fuit: nunc verò facta est virtutis occasio, quia tunc ad pœnam peccantis data est, nunc permissa est resuscitantis ad gloriam: tunc tartarus inuenit hominem, nunc amittit. Sed iam quære per fidem mulier, quod per perfidiam perdidisti. *Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus: sed & nunc scio, quia quæcunque petieris à deo, dabit tibi deus.* Hæc mulier non credit, sed credere conatur, cuius crudelitatem incredulitas confundit, *Quæcunque petieris à deo, dabit tibi deus.* Deus ex se dat, non à se petit. Quid affers moras mulier supplicandi, cum iam præstaturus assistat? Mulier, iudex ipse est, quem tu desideras aduocatum: in hoc dantis potestas est, non necessitas est rogantis. *Scio, inquit, quia*
1. Corint. 18. *quæcunque petieris à deo, dabit tibi deus.* Mulier hoc credere, non est credere: hoc scire, nescire est: Probauit hoc Apostolus, quia homo quando se putat aliquid scire, tunc nescit. Sed iam quid dominus responderit audiamus. *Resurget frater tuus.* Et mulier, *Scio, quia resurget in resurrectione in nouissimo die.* Martha iterum scis quod nescis: scis, quia in nouissimo die possit resurgere frater tuus: sed quod & hic possit nescis: aut fortè deus qui tunc potest suscitare omnes, vnum modo mortuū non potest suscitare? Potest, potest deus susci-

tare ad temporale signum mortuum vnum, qui tunc omnes mortuos ad vitam perpetem suscitabit. *Scio quæcunque petieris à deo, dabit tibi deus: & scio, quia resurget in resurrectione in nouissimo die.* Martha, ante te est resurrectio quam tam lōgè mittis. *Ego sum, inquit, resurrectio.* Et quid est ego sum resurrectio? & non ego resuscito? quid est? quia suscepit hominem, suscepit mortem, vt qui resuscitat iubendo vnum resurgendo in se resuscitet omnes: & quibus Adam puteus mortis extitit, his vitæ fons Christus existat: & impleatur illud Apostoli, Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. *Ego sum, inquit, resurrectio & vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum: credis hoc?* Et mulier, *Vtique domine, ego credidi, & credo, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti.* Qui ad Lazarum venerat, quid sic occupatur in Martha? quid? vt antè ista in fide surgeret, quam ille resuscitaretur in carne. Sic facit qui & viuis & mortuis consulturus aduenit, nec pertimescit faciendi moras, penes quem facti & effectus permanet & potestas. Fratres, patimini hodie differri verbum, si desideratis audire latius quæ sequuntur. 1. Cor. 15.

De eodem, *Sermo.* LXIIII.

Singula scripturæ verba si libris singulis mandarentur, nec sic mysteria quæ in ipsis sunt audientibus perlucerent: & quid faciet subitus & breuis sermo, qui in modum fulguris, priusquam illustret oculos, iam refugit: nec dat lucem videntibus, sed pauorem? Orate ergo, vt quia in sæculi obscuritate versamur, & in carne positi noctis tempus agimus, non diei, lucernam nobis verbi sui Christus accendat, qua præuia mysterij cælestis ingrediamur obscura: & gradu lento perueniamus ad scientiæ diuinæ quantam possumus charitatem: sicut illi Magi, qui mentis suæ oculos metientes, non audent splendori solis, aut diuinæ se committere claritati, sed nocte tenerum stellæ lumen tenerioribus oculis assumentes, ad cubile Christum tenerrimum peruenerūt. Sed iā sicut promisimus, Euangelicæ lectionis quod superest, exequemur. *Martha, inquit, vt audiuit quia Iesus venit, occurrit illi.* Sic seruus non fuit, nō proximus, non amicus, certè qui aderat consolator, vt mulier sola medias per turbas, per castrum totum, extra ciuitatem, & luctus tempore, venienti occurreret Mat. 2. Ioan. 11.

saluatori? Fratres, in his personis non causæ currunt, sed sacramenta signantur. Mulier currit pro morte, quæ cucurrit ad mortem: festinat ad veniam, quæ festinauit ad culpam: ad redemptorem pium peruenit, seductor pessimus quam præuenit: resurrectionem quærit, quæ quæsiuit ruinam: & ipsa quæ mortem viro attulit, vt vitam viro referat, hęc anhelat. Hinc est quòd in loco Christus testitit: expectauit Christus, quòd non intrauit turbas, quòd non contendit ad domum, quòd non ad sepulchrum diuertit, quòd non ad Lazarũ propter quem venerat festinauit: sed mulierem sustinet, mulierem remoratur, mulierem primam suscepit, quam primam suasor infecit: à muliere perfidiam fugat, ad mulierem reuocat fidem: vt quæ fuit perditionis obsequium, salutis eadem sit ministra: & sit tandem per deum viuentium mater, quæ per diabolum diu mater extitit mortuorum. Et quia mulier fuerat mali caput, causam mortis agit, vt antè crimen diluat, quàm veniam largiatur: antè causam tollat, quàm sentẽtiam soluat: & cauet ne vir mulierem, per quam semel deceptus est, participem refugeret ad vitam: ac ne multis periisset mulier, si antè ad virum Christus dominus peruenisset. Hinc est fratres, quòd per mulierem nascitur Christus: hinc est quòd virum mulier semper ventris sui suscitat de sepulchro: vt doloribus reuocet, quem depulit blandimentis: vt flendo reparet, quem perdidit manducando. Denique vbi Martha confessa est Christo, & quicquid suæ culpæ non in persona mulieris pia confessione deleuit, mittitur ad Mariam, quia sine Maria nec fugari mors poterat, nec vita poterat reparari. Veniat Maria, veniat materni nominis baiula, vt videat homo Christum, virginalis vteri habitasse secretum: quatenus prodeant ab inferis mortui, mortui exeant de sepulchris. *Iesus, inquit, videns Mariam plorantem, & Iudæos qui cum ea venerant plorãtes, fremuit spiritu, & turbauit seipsum: & dixit, Vbi posuistis illum? Responderunt, Domine, veni & vide, & lachrymatus est Iesus.* Plorat Maria, plorant Iudæi, plorat & Christus: putásne simili cõpassione? Esto, quòd Maria soror fleret: quia nec fratrem retinere potuit, nec morti potuit obuiare: quæ licet esset de resurrectione secura, destitutione tamen solatij præsentis, mora absentiæ tam longæ, tristitia diuturnæ separationis non potuit non deflere: simul quia tam trux, tam funera, tam crudelissima imago mortis, quamuis fidelem mẽtem nõ

potuit non tangere, non mouere: flebant Iudæi & conditionis suæ memores, & futuræ vitæ desperatione possessi. Mors cum satis viuẽtibus sic amara satis turbat ipso exitu, plus cõturbat exemplo mortuum quotiens quis viderit, totiens se morti eiulat destinatum. Sic de morte non potest non dolere mortalis. Quid horum Christus? & si nihil horum, quare flebat? certè ipse qui dixerat, Lazarus mortuus est, & gaudeo: de quo gaudet mortuo, ipsum cum resuscitat tunc lamentatur: qui cum amittit, non flet: cum recipit, tunc deplorat: tunc fundit mortales lachrymas, vitæ spiritu cũ refundit. Fratres, habet hoc natura corporis humani, vt producat lachrymas vis gaudii, vis mœroris. Quotiẽs enim viscera, aut lętitię, aut tristitiæ nimio arctantur impulsu, oculi in lachrymas mox erumpunt. Hinc est quòd Christus non dolores mortis, sed illius lætitiæ recordatione lachrymauit: qui voce sua, voce vna, omnes est mortuos perpetuã suscitaturus ad vitã. Fremit spiritu, & tota se viscerum commotione conturbat, quia adhuc solum Lazarum, & non iam omnes mortuos suscitabat. Quis ergo ex humana infirmitate existimet hic fleuisse Christum, cum cælestis pater luxuriosum filium non quandiu abiit, sed quando recepit tunc deplorat? Christus recipiẽs fleuit Lazarũ, non amittens: denique non quando plorantes videt, tũc plorat Christus, sed quãdo interrogat: & in respondentibus videt fidei nil manere, dixerat, *Vbi posuistis eum? At illi responderunt, Domine, veni & vide.* Putauerunt eum nescire vbi positus esset in terra, qui sciebat vbi illum tartara dira retinerent. Ille sic interrogans exigebat, fidẽ, sciẽtiam porrigebat, vt astantes scirẽt quòd mors, quòd sepulchrũ, quòd corruptio, quòd putredo, quòd fœtor nõ ex conditione dei, sed ex delicto hominis hominibus accedisset. Nam cũ dicit, vbi posuistis eũ, mulieres increpat, mulieres arguit hoc est, quem ego posui in paradiso, in regionæ vitæ, ecce vos vbi posuistis eũ. Sed & Iudæi ad ignorantiã requirentis respõdebant, *Domine, veni & vide.* Quid? illum iubere mori? quid? iubere illũ inferis crederent, qui credebant eum quod erat in oculis nõ videre? qui de lachrymis eius taliter disputabant? *Qui potuit aperire cæci oculos, quomodo facere non potuit, vt & hic non moreretur?* Potuit facere vt non moreretur, sed mori permisit is qui mortuum ad suam gloriam voluit suscitare: permisit ad inferna descendere, vt appareret deus ab inferis hominem cum Luc. 15.

reducit. Sed Iudæi parebũt corda vestra obstructiora inferis, viscera vestra duriora mortuis, oculi vestri tetriores sepulchris, cum vox quæ patefecit tartara, vestra non patefecit arcana: cum iussio quæ exuscitat mortuum, mentes vestras non suscitat: cum lux quæ illustrat sepulchrum, vestram non illuminat cæcitatem. Sed ista sufficiant vt cũ Christo resurgentis Lazari gloriam patentius videre possimus.

De eodem, *Sermo* LXV.

Ioan. 11. QVoniam mortẽ Lazari, Mariæ fletus, lachrymas Marthæ, Iudæorum planctus iam perstrinximus sermone geminato: nunc exoneremus animos, abiiciamus curas, exoccupemus sensus, vt resurrectionis tantæ gaudia totis mentibus & capere & audire possimus. Euãgelista venisse ad monumentum sic prædicat saluatorem. *Iesus, inquit, rursus fremens in semetipso venit ad monumentum erat autem spelunca, & lapis superpositus erat ei. Iesus fremens venit ad monumentum.* Fremit Christus, vt caro reuiuiscat: fremit vita, vt mors fugetur: fremit Deus, vt resurgat homo fremit indulgentia, ne sententia cõtradicat: fremit Christus debellans mortem, quia non potest non fremere, qui singularem rapit de hoste victoriam: quod autem dixit, *Rursus fremens.* Fremit rursum, vt geminata resurrectionis demonstret insignia: quia voce Christi sicut mortui corpore de sepulchris suscitantur ad vitam, perfidia mortui ad vitam fidei sic resurgunt. *Erat, inquit, spelunca.* Dixisse suffecerat, venisse ad monumentum: quid est quod tantopere speluncam Euangelista commemorat? Spelunca planè, vbi hominem diaboli latrocinium collocauit: spelunca, vbi virum fraus condidit mulieris: spelunca, vbi Dei plasma mortis rapacitas includebat. *Et lapis, superpositus erat ei.* Duræ mortis ianua durior durissimo lapide claudebatur, sed plorans quid proficit ad sepulchrum, quando sic duros & cõgestos obices non penetrat vox plorantis? Christiani ploremus Deo pro peccatis nostris: & mortuis non audientibus cum gentibus non ploremus. *Ait Iesus, tollite lapidem.* Inter diuinas virtutes humanum Christus requirit auxilium? non sufficit amouere lapidem, qui mortẽ sufficit effugare? sepulchri claustra reserare non valet, qui portas tartari præualet aperire? Dixerat per prophetam: Auferam cor lapideum de
Eze. 11. carne eorum, & dabo eis cor carneum: præcepit ergo, vt Iudæi ex se cor lapideum tollant, euoluant perfidiæ saxum,

silicem duræ incredulitatis excludant, quatenus animæ per infidelitatem mortuæ de sepulchro pectoris prosilirent: & non tantum surrexisse Lazarum, quantum se Lazaro non cõsurrexisse gauderent. *Tollite lapidem.* Tollite miseræ humanitatis obsequium, vt diuinitatis beatæ opera nũc clarescãt. *Tollite lapidem.* Quem posuisti vos, vt hominem quem ego posui nunc reponam. *Respondit Martha, Domine, iam fœtet.* Mulier & quod fœtet cuius est? *Iam fœtet.* Modo ad te pertinet, quòd à te venit: ad sepulchrum non sentires fœtorem, si in paradiso suasorem noluisses audire. *Iã fœtet.* Quod perditori fœtet, nõ fœtet creatori. *Iam fœtet.* Quod horret alieni operis euersor, amator sui operis nõ abhorret. Sed dicendo sic, testaris mortem quam tu mulier intulisti, fœtorem clama, vt plena mors audientibus innotescat: quatenus quòd resurget Lazarus, redeuntis fit spiritus, non latentis: Diuinę virtutis sit, non sit artis humanæ: neque Iudæi, qui nos dicunt in principe dæmoniorum eiicere dæmones, iterum dicant nos non imperio Dei, sed humano præsidio mortuos suscitare. *Iam fetet, quatriduanus est.* Dicit & tempus, vt sciant, quia auctor est temporum, cui tempora nulla præscribunt. *Iam fœtet, quatriduanus est.* Dicendo sic, exaggerat desperationem, vt qui adsunt videant, quia Deus est, qui sic vitam mortuis, desperatis salutem, fœtentibus dat vigorem. *Eleuatis, inquit, oculis sursum.* Eleuat oculos sursum, vt nobis formam supplicandi tribuat, non sibi viam præparet impetrandi: nanque sursum respicit, qui semper est sursum cum patre, semper pater in ipso est, & ipse est semper in patre. Ego, inquit, in patre: & pater in me est. *Pater, inquit, gratias tibi ago, quia audisti me.* De præstito agit gratias: & quod pater audierit hoc dicitur, quòd filius petierit hoc tacetur. Fratres, inter patrem & filiũ audiẽdi est affectio, nõ est necessitas supplicandi: charitas assensus est, nõ est austeritas iussionis: ibi amore gerũtur omnia, vbi non indigetur obsequio: sicut ex sequentibus elucescit. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis.* Vacat inuocandi cura, vbi fiducia certa est audiendi. Aut quid tibi faciet petendi labor, vbi præstãdi est causa cõmunis? Nemo ergo sic filium minoret precibus, ne patrem circa salutem hominum, sic minoret. Quare autem sic loquatur filius, ipse aperit, sic dicendo, *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum*

Mat. 9.

Ioan. 14.

dixi, qui circunstat. Videtis quia loquẽdo talia, suum patrísque affectum tollit: prodit pandit gratiam: loquitur vnitatem.
Ioan. 17. Dixerat, Omnia quæ habet pater, mea sunt: & si sua sunt omnia, quomodo petit? Qui de suo petit quod petit, non necessitatis est, sed amoris. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum dixi, qui circunstat: vt credant quia tu me misisti.* Missum se dixit, vt populi sciant de cælo venisse Christum, non recessisse de cælo. Sic ergo mittitur, sic & quod habet, accipit, quomodo vnde venerat non recessit: sic ergo & filius quod habet, accipit: & pater quod dederit, non amittit. Fratres, & quod auditur, & quod mittitur, & quod venit, & quod accipit, & quod nascitur, & quod patitur, & quod moritur, & quod resurgit, non est hoc diuinitatis suæ, infirmitatis hoc nostræ est, nostræ est hoc naturæ: quod tamen totũ causa nostri tulit in nostro corpore, nõ propter se in sua pertulit maiestate. Sed ad proposita redeamus. Quid est quod dicit, *Pater gratias ago tibi, quia audisti me?* Quid est? Vbi Christus cœpit inferi pulsare fores, portas tartari submouere, ianuas aperire mortis, gehẽnę soluere legem vetustã, deturbare antiquissimum ius pœnarũ, reposcere Lazari animam, ab inferis viam reditus innouare, occurrit ei tartari tota furens potestas, præferens ædictum superni principis, excelsi regis portãs decretum, gestãs latam tot seculis Deo loquente sententiam, & videns hominẽ, sciscitabatur quis iste esset, quid auderet, quid sibi vellet, cur solus, aut sine tremore tremendos mortis lacessat & accessus. Cui dicẽti quis esset, responderunt prophetica voce ministri resurre-
Psal. 23. ctionis angeli, Ipse est rex gloriæ, ipse est fortis & potens prælio. Sed refert tartarus, Ego regem gloriæ in cęlestibus scio omnibus potestatibus cælicis præsidere, cuius nutũ tota sufferre non potest creatura: hunc autem video de terrenis vnum, concretum limo, corpore mortali septum, & in ipso habitu hominis hominibus viliorem, & ad summam cito dandum sepulchro, subdendum meæ protinus esse ditioni. Sed persistentibus angelis, & repetentibus: Ipse dominus virtutum, ipse est rex gloriæ, ipse cæli præsul, ipse creator mundi, ipse saluator sæculi, ipse redemptor omnium, & de qua furis tu, lator ipse sententię, ipse tuum calcaturus caput, ipse tuum contriturus imperium, ipse te suo iudicio perditurus, qui reos iussus capere, attrahis innocentes, sanctos diri-

is, ipsi Dei filio conmineris. Redde ergo vnum, priusquam multos cogaris exoluere. Sed tartarus adhuc ista non credens, per consuetos nuncios recurrit ad cælum, hæc inuidiosa interpellatione deploratus. Ego domine, & si extremus creaturæ tuæ, & si tristi seruitio mancipatus, præcepta tua inuiolabili lege seruo, peruigilo ne quis sententiæ tuę vetustum ius nouus temerator immutet: sed apparuit homo qui dicitur Christus, tuum se filium iactans, sacerdotes tuos notat, scribas tuos arguit, sabbatha tua violat, legem tuam soluit, & animas exemptas carne, & pœnæ iam, meæque custodiæ deputatas, ad corpora in quibus scelerate vixerāt, redire compellit: & tantis quotidie procedit ausibus, vt Lazarum iam carcere nostro clausum, iam lege nostra vinctum, iam in iure nostro manentem, effractis claustris inferi conetur eruere: aut cito subueni, aut si patefecerit semel ianuas, omnes quos tot sæculis seruauimus, nunc amittis. Ad hæc filius de sinu patris respondit, Pater iustum est, vt carcer non innocentes teneat, sed nocentes: pœna non iustos cruciet, sed iniustos. Quam diu sub vnius hominis culpa, propter Adæ solius noxam, patriarchas, prophetas, martyres confessores, virgines, viduas, in castitate coniugii permanentes, omnes ętates, vtrunque sexum, certe paruulos nescientes bonum vel malum, hic carnifex ad se trahere crudeli infestatione non cessat? Pater ego moriar, vt non moriantur omnes: Pater ego Adæ debitum soluam, vt per me tibi viuāt, qui per Adam moriuntur in inferno: Pater propter sententiam tuā ego meum sanguinem fundam: tātum est vt ad te tua redeat creatura: precium chari tibi sanguinis mei redemptio fit omniū mortuorum. Ad hæc totius Trinitatis cōsensus, & Lazarum præcepit exire, & tartarus ad reddēdos omnes mortuos Christo iussus est obedire: hinc est quòd filius clamat, *Pater gratias tibi ago, quia audisti me.* Testatur Apostolus, quòd Christus aduocatus noster sit apud patrem, denique quādo sedet, coniudicat patri: quando stat, officio fungitur aduocati. Tūc Christus peracta aduocatione clamat voce magna, *Lazare, veni foras.* Tunc tartarus ligatis manibus & pedibus, Lazarū retulit ad superna: timens, & tremens, ne dum soluit, ne dum moras facit, ne dum tardius refert vnum, omnes cogeretur afferre: sic factus est viuorū relator, qui raptor esse consueuerat mortuorum. Nam quare Christus vincula inferni dirupit, Hebr 4.

mortis ligamenta dissoluit, nisi vt nobis monstraret inferni
Iudæ. tremendam seruitutem? Nam si de Moysi corpore diabolus angelo contradixit, quomodo non tartarus Christo de vita & de resurrectione Lazari contradicet? Orate fratres, vt qui gustũ resurrectionis Lazaro propinante suscepimus, redeũte Christo vniuersalis resurrectionis voces mereamur audire.

De diuite & Lazaro. *Sermo* LXVI.

DVas hodie à duobus euangelistis æditas, ita recitari fecimus lectiones, vt sermoni nostro vester intellectus occurreret, paterent abdita. Lazari resurgentis occasio, cur alterius nos Lazari cõpulerit facere mentionem, ex sequentibus audietis: modo inhumani diuitis, & Lazari pauperis, stupendas vices, pauendas succesiones. cõditiones admodũ lamentandas in medium producere & afferre gestimus: quia diues qui participem pauperem in bonis pręsentibus audire contempsit, in futuris malis compatientem pauperem non meruit inuenire: nec ardens aquæ refrigerium percepit, æ-
Luc.16. stuanti pauperi fame panis refrigerium qui negauit. *Cum esset, inquit, in tormentis, eleuauit oculos suos, & vidit Abraham de longe, & Lazarum in sinu eius.* Gratis respicit modo Lazarum sursum, qui ante deorsum Lazarum videre despexit. De tali-
Psal.16. bus dixit propheta, Oculos suos statuerunt declinare in terram. *Cum esset in tormentis.* Pungit pœna, quem non pœnitudo compunxit: & vexant tormenta, quem Lazari vulnera nõ mouerunt: nec gratis aculeos percipit pœnarum, qui in purpura volutabatur ingratus. *Vidit Abraham de longe.* Longe illi erat Abraham, cui non fuerat proximus pauper. Vidit Abraham diuitiarum consortem, sed inhumanitatis exortem: & Abraham diues, sed plus humanitate, quàm censu, tu diues inhumanitate tua maior tuis diuitiis extitisti: Abraham sibi peregrinus, ciuis hospitum fuit, tu palatia posidens, tectum pauperi nõ dedisti: Abraham dum seruos suscipit, dominum sic recepit, & cunctis hominibus ponens panes, ipsum dominum suã suscepit ad mensam tu dum singulari in pauperi negas micas, styllam refrigerii perdidisti. *Et ipse clamans, dixit.* Sic clamat ibi, qui hìc clamantes contempsit audire, ibi cassa vox est, istic inanis est clamor. Audi prophetam dicentem,
Psal.6. In inferno autem quis confitebitur tibi? In inferno quis misericordię locus? in tormentis quæ spes venię, & in hora sen-
tentię

entiæ tempus indulgentiæ quis requirit? *Pater Abrahã miserere mei.* Crudelis fili, quam misericordiam petis, quam tibi negando pauperi tu negasti? *Et mitte Lazarum.* Miser fili, si Lazarus ad tuam mensam venisset, tu ad istum discubitum nõ venisses. *Vt intingat extremũ digiti sui in aquam.* Qui claudit manum pauperi, extremi stipem digiti sic deposcit: & sitit aquæ guttam, qui vini lacus, ne guttam daret, inclusit. *Vt intingat extremum digiti sui.* Qui diuitias suas non miserando pauperi dedit, sibi misericordiam sic minorat. *Et refrigeret linguam meam quia crucior in hac flamma.* Quasi reliquum corporis ab incendio haberet immune: sed lingua plus ardet, quæ misericordia vt fieret, iubere neglexit: in lingua maius sentit incendium, quæ maledixit pauperi, misericordiam cõtradixit: lingua in tormentis prima est, quæ derogando pauperi pauperis blasphemauit authorem. Sed audiamus iam quid responderit Abraham. *Fili, inquit, recordare, quia recepisti bona in via tua, & Lazarus similiter mala.* Nemo putet audiendo ista, quia diues pro bonis receperit bona, quando hinc magis reus est, quod cum à Deo pro malis receperit bona, bona pro bonis Deo reddere contempsit. Nam de diuitiis tantis nec victum dedit pauperi, nec sacrificium Deo minima oblatione dependit. At pauper diues vulnere, censu nudus, exutus corpore, vestitus pœnis animam quam solam nõ tenebant vulnera Deo in hostiam iugiter offerebat. Hinc est, quod recipit pro doloribus requiem, pro opprobrio gloriam, pro contumeliis honorem, pro despectu gratiam, pro pœnis immortalitatem, pro vulneribus præmia, pro siti refrigerii fontem: pro fame cælestis mensæ delicias sempiternas, & quem diuitis angulus, non cœpit, sinus diuinæ cõsolationis includit. Tu diues fulgens quondam purpura, nũc tegere fumo, pro coccino vestire flammis: pro molli discubiti sustine tormentorum dura, pro lautis ferculis epulare pœnas, copias inopia compensa, ebrietates siti digere, pro odoribus aspergere fœtores: & cui astiterunt voluptatis obsequia, astẽt tibi ministeria nunc pœnarum, qui ista tibi despiciendo pauperem taliter tu mutasti. Adiecit autem Abraham, dicens, *In his omnibus inter nos, & vos chaos magnum firmatum est, vt qui volunt hinc transire ad vos non possint, neque inde huc transmeare.* Dicendo sic, tam iustos, quàm iniustos ante aduentũ domini apud inferos fuisse declarat, & discretos locis tantum, non

regionibus aperit fuiſſe diuiſos. Poſtquam vero dominus reſurgens à mortuis aperuit infernum, patefecit cælos, paradiſi clauſtra reſerauit, dedit ſanctis paradiſi intrare requiem, ad cæli gloriam peruenire. Iſta quia ſic credit, intelligit quid mortalibus veniens donauerit Chriſtus. Inſipienter ergo diues putat apud inferos mutari loca, quando hic agendo homo bene, vel male ibi ſibi terminum aut pœnæ, aut quietis indicit. Stultus in vita diues, ſtultior inuenitur in pœna: & qui bonorum ſuorum neſciuit tempus, nec malorum ſuorum tempus miſerandus agnoſcit. *Rogo te pater*: Modo rogas, modo tibi tempus patiendi eſt, nō rogandi. *Rogo te pater.* Quid? *Vt mittas Lazarum in domum patris mei.* Ante quàm bene iacuit Lazarus: ad illam ianuam, in qua fame ſua inhumanitatis tuæ titulos fixit, vbi poſtes tuos ſuis vlceribus laureauit, vbi ſanie ſua pinxit micas tuas. Patere ergo ſtare vices, iā depone dolos, licet quia tu Lazarum non potes videre: ſcitur quia plus te fœlicitas Lazari, quàm gehennæ torquet incēdium. *Reſpondit Abraham, habent Moyſen & prophetas, audiant*
Exod. 7. *illos.* Hoc eſt, ſi Moyſen qui regna Aegypti elementis ſecum
Exo. 14. militantibus triuit qui ſiccauit mare, qui durauit fluctus, qui
Exo. 17. lapides in fluenta conuertit, qui ſolem texit nube, qui no-
Exo. 13. ctem luce radiauit, qui cælum fecit pluere carnes, rorare pa-
Num. 16. nes, non ſolum non audierunt, ſed & occidere ſunt moliti, iſti Lazarum dignabūtur audire, quem tot vulnera ſępiunt, quot Moyſen cinxere virtutes? patere, & me ſentire quod genui, & tu patere quę feciſti. *Non pater Abraham.* Vere non pater, quia non erat Abrahę filius, ſed gehennę. *Non pater Abrabraham, ſed ſi quis ierit à mortuis ad eos, pœnitentiam agent.* Hoc diues de corde omnium dicit, hoc de deſideriis cunctorum petit, hoc de votis omnium loquitur mundanorum, omnes enim ſuſurrare conſueuimus. O ſi quis veniret à mortuis, & quod ibi agitur hic referret, omnes crederent ei. Certe, vt dubitantes dicerent, quis inde venit, vnde nemo venit? Poſt mortem quòd ſit aliquis, quis probabit? Omnes audita loquimur, dictis inſinuata ſentimus: nā quid veri fides habeat, merſum eſt in profundum: ſed perfidiæ, non ignorantiæ eſſe quòd ſic loquimur, cum ita credimus, hodie beati Iohannis Euangeliſtæ lectio ſecuta mōſtrauit, Nam ſicut diues petit, Deus pro Lazaro Lazarum miſit. Sed quid miſſus, quid deſi-
Ioan. 12. deratus, quid reſurgens profecerit, patienter audite. *Cogitaue*

nt inquit, principes sacerdotum, vt Lazarum interficerēt, quia mul-propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum. Quasi ad oc desideratus aduenerit, vt iteratæ mortis pericula susti-eret. Nolunt, nolunt referri visa, qui volunt audita non cre-i. Scimus, scimus, & vitam parari bonis, & malis tormenta ræparari: sed dum vitiis capti virtutum tempus nolumus duenire, fingimus nescire quod scimus, & post mortē quid it nolumus ab inferis venire qui dicat, cum de cęlo Christus eniens, & ab inferis ipse rediens, & quid bonos in cælo ma-eat, & quid malos expectet in inferno, & verbo docuerit, & irmauerit exemplo, sed forte ideo nec ista credimus, nec Christum volumus aduenire, quia mundum transire nolu-mus, imò non quia mundum transire nolumus, sed quia do-emus vitia prærerire. Christus venit non vitam fugare, sed mortem: mortem fugare, non vitam: mundum reuocare, non tollere: vitia perdere, non suam disperdere creaturam. Sed o-rate fratres, vt veniēs nos inueniat tales, quales regni sui cu-pit & præcipit esse consortes.

In orationem dominicam. *Sermo* LXVII.

ACcepistis auditum fidei fratres charissimi, formam do-minicæ orationis audite: Christus breuiter orare docuit, qui cito vult postulata præstare. Aut quid petentibus se non dabit, qui seipsum non petentibus dedit? Aut id respondendo quam facit moram, qui in dictantibus precibus vota sup-plicium sic præuenit? Hodie quod audituri estis stupent angeli, miratur cælum, pauet terra, caro non fert, auditus non capit, non attingit mens, tota sustinere non potest creatura, ego dicere non audeo, tacere non possum. Deus det vt & vos audire possitis, & ego dicere. Quid est magis tremē-dum, quòd se dedit terris Deus, aut quod vos dat cælo? quod societatem carnis intrat ipse, aut quod vos facit consortium diuinitatis intrare? quod mortem sumit ipse, aut quod vos resumit ex morte? quod ipse in vestram nascitur seruitutem, aut quod vos sibi gignit in liberos? quod suscipit paupertatem vestram, aut quod vos sibi facit hæredes, sui vnici cohę-redes? Est vtique terribilius, quod terra transfertur in cælū: homo deitate mutatur: seruitutis sors dominationis iura sor-titur. Sed hoc quanuis metuendum sit, tamen quia causa non docentem respicit: sed iubentem, accedamus filioli quo vo-cat charitas, trahit amor, inuitat affectio: Deum patrem vi-

dici, *Gaudeo propter vos, vt credatis.* Necesse ergo erat, vt & mors Lazari cum Lazaro & discipulorum fides consurgeret cum sepulto. *Quoniam non eram ibi.* Et erat locus vbi non erat Christus? & quomodo non erat ibi, vnde mortuum Lazarum discipulis nunciabat? Fratres, erat ibi Christus deus, sed ibi non erat homo Christus: erat ibi Christus deus cum moreretur Lazarus, sed tunc ad mortuum venturus erat Christus, quando erat morte Christus dominus subiturus: dicebat itaque, *Quoniam non eram ibi.* Hoc est in morte, in sepulchro, in inferno, vbi per me, & meam mortem potestas tota mortis est subruenda. *Martha, inquit, vt audiuit quia Iesus venit, occurrit illi, dicens, Domine, si hic fuisses, frater meus non fuisset mortuus.* Mulier, & deum confiteris & dicis, si hic fuisses? Deum nec absentant loca, nec tempora repræsentant. Non moreretur Lazarus si dominus fuisset ibi, qui erat ibi, sed si in paradiso tu mulier non fuisses: mulier tu quæsisti lachrymas, tu inuenisti gemitus: tu mortem gulæ precio comparasti, & accusas absentiam dei, quando causam mortis fuisse tuam præsentiam non recusas? Mors quando à te prouisa est tunc lamentandi materia fuit: nunc verò facta est virtutis occasio, quia tunc ad pœnam peccantis data est, nunc permissa est resuscitantis ad gloriam: tunc tartarus inuenit hominem, nunc amittit. Sed iam quære per fidem mulier, quod per perfidiam perdidisti. *Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus: sed & nunc scio, quia quæcunque petieris à deo, dabit tibi deus.* Hæc mulier non credit, sed credere conatur, cuius crudelitatem incredulitas confundit, *Quæcunque petieris à deo, dabit tibi deus.* Deus ex se dat, non à se petit. Quid affers moras mulier supplicandi, cum iam præstaturus assistat? Mulier, iudex ipse est, quem tu desideras aduocatum: in hoc dantis potestas est, non necessitas est rogantis. *Scio, inquit, quia*
1.Corint.18. *quæcunque petieris à deo, dabit tibi deus.* Mulier hoc credere, non est credere: hoc scire, nescire est: Probauit hoc Apostolus, quia homo quando se putat aliquid scire, tunc nescit. Sed iam quid dominus responderit audiamus. *Resurget frater tuus.* Et mulier, *Scio, quia resurget in resurrectione in nouissimo die.* Martha iterum scis quod nescis: scis, quia in nouissimo die possit resurgere frater tuus: sed quod & hic possit nescis: aut fortè deus qui tunc potest suscitare omnes, vnum modo mortuũ non potest suscitare? Potest, potest deus susci-

tare ad temporale signum mortuum vnum, qui tunc omnes mortuos ad vitam perpetem suscitabit. *Scio quæcunque petieris à deo, dabit tibi deus: & scio, quia resurget in resurrectione in nouissimo die.* Martha, ante te est resurrectio quam tam lõgè mittis. *Ego sum, inquit, resurrectio.* Et quid est ego sum resurrectio? & non ego resuscito? quid est? quia suscepit hominem, suscepit mortem, vt qui resuscitat iubendo vnum resurgendo in se resuscitet omnes: & quibus Adam puteus mortis extitit, his vitæ fons Christus existat: & impleatur illud Apostoli, Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. *Ego sum, inquit, resurrectio & vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum: credis hoc?* Et mulier, *Vtique domine, ego credidi, & credo, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti.* Qui ad Lazarum venerat, quid sic occupatur in Martha? quid? vt antè ista in fide surgeret, quam ille resuscitaretur in carne. Sic facit qui & viuis & mortuis consulturus aduenit, nec pertimescit faciendi moras, penes quem facti & effectus permanet & potestas. Fratres, patimini hodie differri verbum, si desideratis audire latius quæ sequuntur. *1. Cor. 15.*

De eodem, *Sermo.* *LXIIII.*

Singula scripturæ verba si libris singulis mandarentur, nec sic mysteria quæ in ipsis sunt audientibus perlucerent: & quid faciet subitus & breuis sermo, qui in modum fulguris, priusquam illustret oculos, iam refugit: nec dat lucem videntibus, sed pauorem? Orate ergo, vt quia in sæculi obscuritate versamur, & in carne positi noctis tempus agimus, non diei, lucernam nobis verbi sui Christus accendat, qua præuia mysterij cælestis ingrediamur obscura: & gradu ento perueniamus ad scientiæ diuinæ quantam possumus haritatem: sicut illi Magi, qui montis suæ oculos metientes, on audent splendori solis, aut diuinæ se committere clariati, sed nocte tenerum stellæ lumen tenerioribus oculis asmentes, ad cubile Christum tenerrimum peruenerũt. Sed iã cut promisimus, Euangelicæ lectionis quod superest, exeemur. *Martha, inquit, vt audiuit quia Iesus venit, occurrit illi.* c seruus non fuit, nõ proximus, non amicus, certè qui ade- consolator, vt mulier sola medias per turbas, per castrum um, extra ciuitatem, & luctus tempore, venięti occurreret *Mat. 2.* *Ioan. 11.*

saluatori? Fratres, in his personis non causæ currunt, sed sacramenta signantur. Mulier currit pro morte, quæ cucurrit ad mortem: festinat ad veniam, quæ festinauit ad culpam: ad redemptorem pium peruenit, seductor pessimus quam præuenit: resurrectionem quærit, quæ quæsiuit ruinam: & ipsa quæ mortem viro attulit, vt vitam viro referat, hęc anhelat. Hinc est quòd in loco Christus restitit: expectauit Christus, quòd non intrauit turbas, quòd non contendit ad domum, quòd non ad sepulchrum diuertit, quòd non ad Lazarũ propter quem venerat festinauit: sed mulierem sustinet, mulierem remoratur, mulierem primam suscepit, quam primam suasor infecit: à muliere perfidiam fugat, ad mulierem reuocat fidem: vt quæ fuit perditionis obsequium, salutis eadem sit ministra: & sit tandem per deum viuentium mater, quæ per diabolum diu mater extitit mortuorum. Et quia mulier fuerat mali caput, causam mortis agit, vt antè crimen diluat, quàm veniam largiatur: antè causam tollat, quàm sentētiam soluat: & cauet ne vir mulierem, per quam semel deceptus est, participem refugeret ad vitam: ac ne multis perisset mulier, si antè ad virum Christus dominus peruenisset. Hinc est fratres, quòd per mulierem nascitur Christus: hinc est quòd virum mulier semper ventris sui suscitat de sepulchro: vt doloribus reuocet, quem depulit blandimentis: vt flendo reparet, quem perdidit manducando. Denique vbi Martha confessa est Christo, & quicquid suæ culpæ non in persona mulieris pia confessione deleuit, mittitur ad Mariam, quia sine Maria nec fugari mors poterat, nec vita poterat reparari. Veniat Maria, veniat materni nominis baiula, vt videat homo Christum, virginalis vteri habitasse secretum: quatenus prodeant ab inferis mortui, mortui exeant de sepulchris. *Iesus, inquit, videns Mariam plorantem, & Iudæos qui cum ea venerant plorãtes, fremuit spiritu, & turbauit seipsum: & dixit, Vbi posuistis illum? Responderunt, Domine, veni & vide, & lachrymatus est Iesus.* Plorat Maria, plorant Iudæi, plorat & Christus: putásne simili cõpassione? Esto, quòd Maria soror fleret: quia nec fratrem retinere potuit, nec morti potuit obuiare: quæ licet esset de resurrectione secura, destitutione tamen solatij præsentis, mora absentiæ tam longæ, tristitia diutinæ separationis non potuit non deflere: simul quia tam trux, tam funera, tam crudelissima imago mortis, quamuis fidelem mētem nõ

potuit non tangere, non mouere: flebant Iudæi & conditionis suæ memores, & futuræ vitæ desperatione possessi. Mors cum satis viuētibus sit amara, satis turbat ipso exitu, plus cõturbat exemplo mortuum quotiens quis viderit, totiens se morti eiulat destinatum. Sic de morte non potest non dolere mortalis. Quid horum Christus? & si nihil horum, quare flebat? certè ipse qui dixerat, Lazarus mortuus est, & gaudeo: de quo gaudet mortuo, ipsum cum resuscitat tunc lamentatur: qui cum amittit, non flet: cum recipit, tunc deplorat: tunc fundit mortales lachrymas, vitæ spiritu cũ refundit. Fratres, habet hoc natura corporis humani, vt producat lachrymas vis gaudii, vis mœroris. Quotiés enim viscera, aut lętitię, aut tristitiæ nimio arctantur impulsu, oculi in lachrymas mox erumpunt. Hinc est quòd Christus non dolores mortis, sed illius lætitiæ recordatione lachrymauit: qui voce sua, voce vna, omnes est mortuos perpetuã suscitaturus ad vitã. Fremit spiritu, & tota se viscerum commotione conturbat, quia adhuc solum Lazarum, & non iam omnes mortuos suscitabat. Quis ergo ex humana infirmitate existimet hic fleuisse Christum, cum cælestis pater luxuriosum filium non quandiu abiit, sed quando recepit tunc deplorat? Christus recipiēs fleuit Lazarũ, non amittens: denique non quando plorantes videt, tũc plorat Christus, sed quãdo interrogat: & in respondentibus videt fidei nil manere, dixerat, *Vbi posuistis eum? At illi responderunt, Domine, veni & vide.* Putauerunt eum nescire vbi positus esset in terra, qui sciebat vbi illum tartara dira retinerent. Ille sic interrogans exigebat, fidē, sciētiam porrigebat, vt astantes scirēt quòd mors, quòd sepulchrũ, quòd corruptio, quòd putredo, quòd fœtor nõ ex conditione dei, sed ex delicto hominis hominibus accedisset. Nam cũ dicit, vbi posuistis eũ, mulieres increpat, mulieres arguit hoc est, quem ego posui in paradiso, in regionæ vitæ, ecce vos vbi posuistis eũ. Sed & Iudæi ad ignorantiã requirentis respõdebant, *Domine, veni & vide.* Quid? illum iubere mori? quid? iubere illũ inferis crederent, qui credebant eum quod erat in oculis nõ videre? qui de lachrymis eius taliter disputabant? *Qui potuit aperire cæci oculos, quomodo facere non potuit, vt & hic nõn moreretur?* Potuit facere vt non moreretur, sed mori permisit is qui mortuum ad suam gloriam voluit suscitare: permisit ad inferna descendere, vt appareret deus ab inferis hominem cum

Luc. 15.

silicem duræ incredulitatis excludant, quatenus animæ per infidelitatem mortuæ de sepulchro pectoris prosilirent: & non tantum surrexisse Lazarum, quantum se Lazaro non cõsurrexisse gauderent. *Tollite lapidem.* Tollite miseræ humanitatis obsequium, vt diuinitatis beatæ opera nũc clarescãt. *Tollite lapidem.* Quem posuisti vos, vt hominem quem ego posui nunc reponam. *Respondit Martha, Domine, iam fœtet.* Mulier & quod fœtet cuius est? *Iam fœtet.* Modo ad te pertinet, quòd à te venit: ad sepulchrum non sentires fœtorem, si in paradiso suasorem noluisses audire. *Iã fœtet.* Quod perditori fœtet, nõ fœtet creatori. *Iam fœtet.* Quod horret alieni operis euersor, amator sui operis nõ abhorret. Sed dicendo sic, testaris mortem quam tu mulier intulisti. fœtorem clama, vt plena mors audientibus innotescat: quatenus quòd resurget Lazarus, redeuntis fit spiritus, non latentis: Diuinæ virtutis sit, non sit artis humanæ: neque Iudæi, qui nos dicunt in principe dæmoniorum eiicere dæmones, iterum dicant nos non imperio Dei, sed humano præsidio mortuos suscitare. *Iam fœtet, quatriduanus est.* Dicit & tempus, vt sciant, quia auctor est temporum, cui tempora nulla præscribunt. *Iam fœtet, quatriduanus est.* Dicendo sic, exaggerat desperationem, vt qui adsunt videant, quia Deus est, qui sic vitam mortuis, desperatis salutem, fœtentibus dat vigorem. *Eleuatis, inquit, oculis sursum.* Eleuat oculos sursum, vt nobis formam supplicandi tribuat, non sibi viam præparet impetrandi: nanque sursum respicit, qui semper est sursum cum patre, semper pater in ipso est, & ipse est semper in patre. Ego, inquit, in patre: & pater in me est. *Pater, inquit, gratias tibi ago, quia audisti me.* De præstito agit gratias: & quod pater audierit hoc dicitur, quòd filius petierit hoc tacetur. Fratres, inter patrem & filiũ audiẽdi est affectio, nõ est necessitas supplicandi: charitas assensus est, nõ est austeritas iussionis: ibi amore gerũtur omnia, vbi non indigetur obsequio: sicut ex sequentibus elucescit. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis.* Vacat inuocandi cura, vbi fiducia certa est audiendi. Aut quid tibi faciet petendi labor, vbi præstãdi est causa cõmunis? Nemo ergo sic filium minoret precibus, ne patrem circa salutem hominum, sic minoret. Quare autem sic loquatur filius, ipse aperit, sic dicendo, *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum*

Mat. 9.

Ioan. 14.

dixi,qui circunstat. Videtis quia loquēdo talia,suum patrísque affectum tollit: prodit. pandit gratiam: loquitur vnitatem.
Ioan.17. Dixerat,Omnia quæ habet pater,mea sunt:& si sua sunt omnia,quomodo petit? Qui de suo petit quod petit,non necessitatis est,sed amoris. *Pater gratias ago tibi,quia audisti me: ego autem sciebam,quia semper me audis:sed propter populum dixi,qui circunstat:vt credant quia tu me misisti.* Missum se dixit, vt populi sciant de cælo venisse Christum,non recessisse de cælo. Sic ergo mittitur,sic & quod habet,accipit, quomodo vnde venerat non recessit: sic ergo & filius quod habet,accipit: & pater quod dederit,non amittit. Fratres,& quod auditur, & quod mittitur, & quod venit,& quod accipit, & quod nascitur, & quod patitur,& quod moritur, & quod resurgit,non est hoc diuinitatis suæ,infirmitatis hoc nostræ est,nostræ est hoc naturæ: quod tamen totū causa nostri tulit in nostro corpore, nō propter se in sua pertulit maiestate. Sed ad proposita redeamus. Quid est quod dicit, *Pater gratias ago tibi, quia audisti me?* Quid est? Vbi Christus cœpit inferi pulsare fores, portas tartari submouere,ianuas aperire mortis, gehēnę soluere legem vetustā,deturbare antiquissimum ius pœnarū,reposcere Lazari animam,ab inferis viam reditus innouare, occurrit ei tartari tota furens potestas, præferens ædictum superni principis, excelsi regis portās decretum,gestās latam tot seculis Deo loquente sententiam,& videns hominē,sciscitabatur quis iste esset,quid auderet,quid sibi vellet,cur solus,aut sine tremore tremendos mortis lacessat & accessus. Cui dicē ti quis esset,responderunt prophetica voce ministri resurre-
Psal.23. ctionis angeli, Ipse est rex gloriæ, ipse est fortis & potens prælio. Sed refert tartarus, Ego regem gloriæ in cęlestibus scio omnibus potestatibus cælicis præsidere,cuius nutū tota sufferre non potest creatura: hunc autem video de terrenis vnum, concretum limo, corpore mortali septum,& in ipso habitu hominis hominibus viliorem, & ad summam cito dandum sepulchro, subdendum meæ protinus esse ditioni. Sed persistentibus angelis, & repetentibus: Ipse dominus virtutum, ipse est rex gloriæ, ipse cæli præsul, ipse creator mundi,ipse saluator sæculi, ipse redemptor omnium, & de qua furis tu,lator ipse sententię, ipse tuum calcaturus caput, ipse tuum contriturus imperium,ipse te suo iudicio perditurus,qui reos iussus capere, attrahis innocentes,sanctos diri-

pis, ipsi Dei filio commineris. Redde ergo vnum, priusquam multos cogaris exoluere. Sed tartarus adhuc ista non credens, per consuetos nuncios recurrit ad cælum, hæc inuidiosa interpellatione deploratus. Ego domine, & si extremus creaturæ tuæ, & si tristi seruitio mancipatus, præcepta tua inuiolabili lege seruo, peruigilo ne quis sententiæ tuę vetustum ius nouus temerator immutet: sed apparuit homo qui dicitur Christus, tuum se filium iactans, sacerdotes tuos notat, scribas tuos arguit, sabbatha tua violat, legem tuam soluit, & animas exemptas carne, & pœnæ iam, meæque custodiæ deputatas, ad corpora in quibus scelerate vixerāt, redire compellit: & tantis quotidie procedit ausibus, vt Lazarum iam carcere nostro clausum, iam lege nostra vinctum, iam in iure nostro manentem, extractis claustris inferi conetur eruere: aut cito subueni, aut si patefecerit semel ianuas, omnes quos tot sæculis seruauimus, nunc amittis. Ad hæc filius de sinu patris respondit, Pater iustum est, vt carcer non innocentes teneat, sed nocentes: pœna non iustos cruciet, sed iniustos. Quam diu sub vnius hominis culpa, propter Adæ solius noxam, patriarchas, prophetas, martyres confessores, virgines, viduas, in castitate coniugii permanentes, omnes ętates, vtrunque sexum, certe paruulos nescientes bonum vel malum, hic carnifex ad se trahere crudeli infestatione non cessat? Pater ego moriar, vt non moriantur omnes: Pater ego Adæ debitum soluam, vt per me tibi viuāt, qui per Adam moriuntur in inferno: Pater propter sententiam tuā ego meum sanguinem fundam: tātum est vt ad te tua redeat creatura: precium chari tibi sanguinis mei redemptio fit omniū mortuorum. Ad hæc totius Trinitatis cōsensus, & Lazarum præcepit exire, & tartarus ad reddēdos omnes mortuos Christo iussus est obedire: hinc est quòd filius clamat, *Pater gratias tibi ago, quia audisti me.* Testatur Apostolus, quòd Christus aduocatus noster sit apud patrem, denique quādo sedet, coniudicat patri: quando stat, officio fungitur aduocati. Tūc Christus peracta aduocatione clamat voce magna, *Lazare veni foras.* Tunc tartarus ligatis manibus & pedibus, Lazarū retulit ad superna: timens, & tremens, ne dum soluit, ne dum moras facit, ne dum tardius refert vnum, omnes cogeretur afferre: sic factus est viuorū relator, qui raptor esse consueuerat mortuorum. Nam quare Christus vincula inferni dirupit, Hebr 4.

mortis ligamenta dissoluit, nisi vt nobis monstraret inferni
Iude. tremendam seruitutem? Nam si de Moysi corpore diabolus angelo contradixit, quomodo non tartarus Christo de vita & de resurrectione Lazari contradicet? Orate fratres, vt qui gustũ resurrectionis Lazaro propinante suscepimus, redeũte Christo vniuersalis resurrectionis voces mereamur audire.

De diuite & Lazaro. Sermo LXVI.

DVas hodie à duobus euangelistis æditas, ita recitari fecimus lectiones, vt sermoni nostro vester intellectus occurreret, paterent abdita. Lazari resurgentis occasio, cur alterius nos Lazari cõpulerit facere mentionem, ex sequentibus audietis: modo inhumani diuitis, & Lazari pauperis, stupendas vices, pauendas successiones. cõditiones admodũ lamentandas in medium producere & afferre gestimus: quia diues qui participem pauperem in bonis præsentibus audire contempsit, in futuris malis compatientem pauperem non meruit inuenire: nec ardens aquæ refrigerium percepit, æ-
Luc.16. stuanti pauperi fame panis refrigerium qui negauit. *Cum esset, inquit, in tormentis, eleuauit oculos suos, & vidit Abraham de longe, & Lazarum in sinu eius.* Gratis respicit modo Lazarum sursum, qui ante deorsum Lazarum videre despexit. De tali-
Psal.16. bus dixit propheta, Oculos suos statuerunt declinare in terram. *Cum esset in tormentis.* Pungit pœna, quem non pœnitudo compunxit: & vexant tormenta, quem Lazari vulnera nõ mouerunt: nec gratis aculeos percipit pœnarum, qui in purpura volutabatur ingratus. *Vidit Abraham de longe.* Longe illi erat Abraham, cui non fuerat proximus pauper. Vidit Abraham diuitiarum consortem, sed inhumanitatis exortem: & Abraham diues, sed plus humanitate, quàm censu, tu diues inhumanitate tua maior tuis diuitiis extitisti: Abraham sibi peregrinus, ciuis hospitum fuit, tu palatia possidens, tectum pauperi nõ dedisti: Abraham dum seruos suscipit, dominum sic recepit, & cunctis hominibus ponens panes, ipsum dominum suã suscepit ad mensam tu dum singulari in pauperi negas micas, styllam refrigerii perdidisti. *Et ipse clamans, dixit.* Sic clamat ibi, qui hîc clamantes contempsit audire, ibi cassa vox est, istic inanis est clamor. Audi prophetam dicentem,
Psal.6. In inferno autem quis confitebitur tibi? In inferno quis misericordiæ locus? in tormentis quæ spes veniæ, & in hora sen-
sentiæ

tentiæ tempus indulgentiæ quis requirit? *Pater Abrahã miserere mei.* Crudelis fili, quam misericordiam petis, quam tibi negando pauperi tu negasti? *Et mitte Lazarum.* Miser fili, si Lazarus ad tuam mensam venisset, tu ad istum discubitum nõ venisses. *Vt intingat extremũ digiti sui in aquam.* Qui claudit manum pauperi, extremi stipem digiti sic deposcit: & sitit aquæ guttam, qui vini lacus, ne guttam daret, inclusit. *Vt intingat extremum digiti sui.* Qui diuitias suas non miserando pauperi dedit, sibi misericordiam sic minorat. *Et refrigeret linguam meam quia crucior in hac flamma.* Quasi reliquum corporis ab incendio haberet immune: sed lingua plus ardet, quæ misericordia vt fieret, iubere neglexit: in lingua maius sentit incendium, quæ maledixit pauperi, misericordiam cõtradixit: lingua in tormentis prima est, quæ derogando pauperi pauperis blasphemauit authorem. Sed audiamus iam quid responderit Abraham. *Fili, inquit, recordare, quia recepisti bona in via tua, & Lazarus similiter mala.* Nemo putet audiendo ista, quia diues pro bonis receperit bona, quando hinc magis reus est, quod cum à Deo pro malis receperit bona, bona pro bonis Deo reddere contempsit. Nam de diuitiis tantis nec victum dedit pauperi, nec sacrificium Deo minima oblatione dependit. At pauper diues vulnere, censu nudus, exustus corpore, vestitus pœnis animam quam solam nõ tenebant vulnera Deo in hostiam iugiter offerebat. Hinc est, quod recipit pro doloribus requiem, pro opprobrio gloriam, pro contumeliis honorem, pro despectu gratiam, pro pœnis immortalitatem, pro vulneribus præmia, pro siti refrigerii fontem: pro fame cælestis mensæ delicias sempiternas, & quem diuitis angulus, non cœpit, sinus diuinæ cõsolationis includit. Tu diues fulgens quondam purpura, nũc tegere fumo, pro coccino vestire flammis: pro molli discubiti sustine tormentorum dura, pro lautis ferculis epulare pœnas, copias inopia compensa, ebrietates siti digere, pro odoribus aspergere fœtores: & cui astiterunt voluptatis obsequia, astẽt tibi ministeria nunc pœnarum, qui ista tibi despiciendo pauperem taliter tu mutasti. Adiecit autem Abraham, dicens, *In his omnibus inter nos, & vos chaos magnum firmatum est, vt qui volunt hinc transire ad vos non possint, neque inde huc transmeare.* Dicendo sic, tam iustos, quàm iniustos ante aduentũ domini apud inferos fuisse declarat, & discretos locis tantum, non

regionibus aperit fuisse diuisos. Postquam vero dominus resurgens à mortuis aperuit infernum, patefecit cælos, paradisi claustra reserauit, dedit sanctis paradisi intrare requiem, ad cæli gloriam peruenire. Ista quia sic credit, intelligit quid mortalibus veniens donauerit Christus. Insipienter ergo diues putat apud inferos mutari loca, quando hic agendo homo bene, vel male ibi sibi terminum aut pœnæ, aut quietis indicit. Stultus in vita diues, stultior inuenitur in pœna: & qui bonorum suorum nesciuit tempus, nec malorum suorum tempus miserandus agnoscit. *Rogo te pater*: Modo rogas, modo tibi tempus patiendi est, nō rogandi. *Rogo te pater* Quid? *Vt mittas Lazarum in domum patris mei*. Ante quàm bene iacuit Lazarus: ad illam ianuam, in qua fame sua inhumanitatis tuæ titulos fixit, vbi postes tuos suis vlceribus laureauit, vbi sanie sua pinxit micas tuas. Patere ergo stare vices, iā depone dolos, licet quia tu Lazarum non potes videre: scitur quia plus te fœlicitas Lazari, quàm gehennæ torquet incēdium. *Respondit Abraham, habent Moysen & prophetas, audiant illos*. Hoc est, si Moysen qui regna Aegypti elementis secum
Exod. 7. militantibus triuit qui siccauit mare, qui durauit fluctus, qui
Exo. 14. lapides in fluenta conuertit, qui solem texit nube, qui no-
Exo. 17. ctem luce radiauit, qui cælum fecit pluere carnes, rorare pa-
Exo. 13. nes, non solum non audierunt, sed & occidere sunt moliri,
Num. 16. isti Lazarum dignabūtur audire, quem tot vulnera sępiunt, quot Moysen cinxere virtutes? patere, & me sentire quod gemui, & tu patere quę fecisti. *Non pater Abraham*. Vere non pater, quia non erat Abrahę filius, sed gehennę. *Non pater Abraham, sed si quis ierit à mortuis ad eos, pœnitentiam agent*. Hoc diues de corde omnium dicit, hoc de desideriis cunctorum petit, hoc de votis omnium loquitur mundanorum, omnes enim susurrare consueuimus. O si quis veniret à mortuis, & quod ibi agitur hic referret, omnes crederent ei. Certe, vt dubitantes dicerent, quis inde venit, vnde nemo venit? Post mortem quod sit aliquis, quis probabit? Omnes audita loquimur, dictis insinuata sentimus: nā quid veri fides habeat, mersum est in profundum: sed perfidiæ, non ignorantiæ esse quòd sic loquimur, cum ita credimus, hodie beati Iohannis Euangelistæ lectio secuta mōstrauit. Nam sicut diues petit, Deus pro Lazaro Lazarum misit. Sed quid missus, quid desi-
Ioan. 12. deratus, quid resurgens profecerit, patienter audite. *Cogitaue*

runt inquit, principes sacerdotum, vt Lazarum interficerēt, quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum. Quasi ad hoc desideratus aduenerit, vt iteratæ mortis pericula sustineret. Nolunt, nolunt referri visa, qui volunt audita non credi. Scimus, scimus, & vitam parari bonis, & malis tormenta præparari: sed dum vitiis capti virtutum tempus nolumus aduenire, fingimus nescire quod scimus, & post mortē quid sit nolumus ab inferis venire qui dicat, cum de cęlo Christus veniens, & ab inferis ipse rediens, & quid bonos in cælo maneat, & quid malos expectet in inferno, & verbo docuerit, & firmauerit exemplo, sed forte ideo nec ista credimus, nec Christum volumus aduenire, quia mundum transire nolumus, imò non quia mundum transire nolumus, sed quia dolemus vitia præterire. Christus venit non vitam fugare, sed mortem: mortem fugare, non vitam: mundum reuocare, non tollere: vitia perdere, non suam disperdere creaturam. Sed orate fratres, vt veniēs nos inueniat tales, quales regni sui cupit & præcipit esse consortes.

In orationem dominicam. *Sermo* LXVII.

ACcepistis auditum fidei fratres charissimi, formam dominicæ orationis audite: Christus breuiter orare docuit, qui cito vult postulata præstare. Aut quid petentibus se non dabit, qui seipsum non petentibus dedit? Aut id respondendo quam facit moram, qui in dictantibus precibus vota supplicium sic præuenit? Hodie quod audituri estis stupent angeli, miratur cælum, pauet terra, caro non fert, auditus non capit, non attingit mens, tota sustinere non potest creatura, ego dicere non audeo, tacere non possum. Deus det vt & vos audire possitis, & ego dicere. Quid est magis tremē dum, quòd se dedit terris Deus, aut quod vos dat cælo? quod societatem carnis intrat ipse, aut quod vos facit consortium diuinitatis intrare? quod mortem sumit ipse, aut quod vos resumit ex morte? quod ipse in vestram nascitur seruitutem, aut quod vos sibi gignit in liberos? quod suscipit paupertatem vestram, aut quod vos sibi facit hæredes, sui vnici cohęredes? Est vtique terribilius, quod terra transfertur in cælū: homo deitate mutatur: seruitutis sors dominationis iura sortitur. Sed hoc quanuis metuendum sit, tamen quia causa non docentem respicit: sed iubentem, accedamus filioli quo vocat charitas, trahit amor, inuitat affectio: Deum patrem vi-

sceta sentiant, vox personet, loquatur lingua, spiritus clamet, & totum quod est in nobis, respondeat gratiæ: non timori: quia qui iudicem mutauit in patrem, amari voluit, non timeri. *Pater noster qui es in cælis.* Hoc cum dicis, non sic habeas, quasi non sit in terris: non sic accipias, quasi sit loco clausus qui claudit omnia: sed intellige esse tibi genus è cęlo, cuius pater habetur in cælo: & age vt viuendo sanctè sancto respondeas patri. Dei filium ille se probat, qui vitiis non obscuratur humanis, qui diuinis virtutibus elucescit. *Sanctificetur nomen tuum.* Cuius genus sumus, eius censemur & nomine: rogamus ergo, vt nomen eius quod in se, & per se sanctum est, sanctificetur in nobis: nomen enim Dei aut honoratur ex nostro actu, aut ex nostris actibus blasphematur: Audi Apostolum dicentem: Nomen Dei per vos blasphematur in gentibus. *Veniat regnum tuum.* Et quando non regnauit Deus? Petimus ergo, vt qui sibi regnauit semper, modo regnet in nobis, vt & nos in illo regnare possimus. Regnauit diabolus, regnauit peccatum, regnauit mors, & fuit diu captiua mortalitas: petimus ergo, vt regnante Deo, pereat Diabolus, deficiat peccatum moriatur mors, captiuitas captiuetur, vt nos liberi perpetuam regnemus in vitam. *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra.* Hoc est regnum Dei, quando & in cælo, & in terra Dei voluntas est sola, quādo in omnibus hominibus Deus mens est, Deus viuit, Deus agit, Deus regnat, Deus est totū, vt iuxta illud Apostoli, Sit Deus omnia in omnibus vobis. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Qui patrem se nobis dedit, qui sibi nos adoptauit in filios, qui rerū nos fecit hæredes, qui nos nomine sublimauit, qui nos suo & honore donauit, & regno, ipse nos vt panem quotidianum postulemus, addixit. In regno Dei, inter munera diuina, quid quærit paupertas humana? tam bonus, tam pius, tam largus pater panem filiis non nisi postulatus indulget? Et vbi est illud? Nolite soliciti esse quid manducetis, aut quid bibatis, aut quid vestiamini Hoc petere iubet, quod prohibet cogitare, quatenus cælestis pater cælestem panem, cælestes filii vt postulemus hortatur, ipse dixit, Ego sum panis, qui de cælo descendit: Ipse est panis, qui satus in virgine, fermentatus in carne, in passione confectus, in fornace coctus sepulchri, in Ecclesiis conditus, illatus altaribus, cælestem cibum quotidie fidelibus subministrat. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut*

Mat. 16. Rom. 2. 1. Cor. 15. Mat. 6. Ioan. 6.

& nos dimittimus debitoribus nostris Homo si sine peccato esse non potes, & vis semper dimitti tibi totum, dimitte semper: quantum vis dimitti tibi, dimitte totum: quoties vis dimitti tibi, toties tu dimitte: imò quia vis totum dimitti tibi, totũ dimitte: homo intellige, quia remittẽdo aliis, tu tibi veniam dedisti. *Et ne nos inducas in tentationem.* Quia in sæculo est ipsa vita tentatio. Tentatio, inquit ille, est vita hominis. Rogemus ergo, vt nos arbitrio nostro non relinquat, sed in omni actu paterna nos pietate constringat: & in vitæ tramite cælesti moderatione confirmet. *Sed libera nos à malo.* A quo malo? à diabolo quippe, ex quo est omne malum. Rogamus liberari nos à malo, quia malo qui non caruerit, frui non potest bono Si adhuc non nati, si adhuc in vtero constituti, panem petunt, expetunt regnum, quare fit quæstio, quòd semper Dei filius in Dei patris mansit arcano? Si Ecclesia generat, ratio non est, est cæleste mysterium, quod in patre Deo Dei filius fuerit, quomodo humana ratiocinatione tractetur non est, non est humano modo diuinitas æstimanda: audisti Deum, nil terrenum cogites: nil humanum: audisti patrem Christi, hoc per substantiam crede: audisti patrem tuum, hoc crede per gratiã ille vt esset filius habuit semper, te esse filiũ dedit modo. Sic ergo te filium scito, vt seruum te esse nõ nescias: sic audi ad Christi similitudinem te reductum, vt semper te Christo cognoscas esse subiectum. Iob.7.

In eadem, *Sermo.* *LXVIII.*

CONditio mortalis, terrena compago, limosa substantia, vitę ac mortis incerta, labore attrita, cõsumpta pœnis, putredini ac pulueri subiecta natura capere non valet, æstimare non sufficit, fugare non audet, credere pertimescit, quod hodie cogitur confiteri: tantam donorum dei gratiam, promissorum magnitudinem, munerum largitatem, fragilitas humana vnde promereri valeat non potest inuenire. Hoc reor non ambiguum Abacuc prophetam mentis intuitu præuidisse: dum se tanto pauore concussum, huius auditis taliter exagitatum tremore, dicit, Domine, audiui auditum tuum, & timui: Consideraui opera tua, & expaui. Auditum timuit, non qui tunc propheta tantus audierit dominum: sed quia tunc seruus dominum suum sibi conuersum reperit, & audiuit in patrem: non quia mundi huius fabricam elementis ita sibi dissonis consonantem contemplatus ex- *Abac.* 3. *Iuxta* LXX.

pauit,sed quia pietatis erga se tantæ considerans tunc operà admirationis tremore concussus est,& pauore. Consideraui, inquit opera tua,& expaui. Adoptatum se tunc stupuit in filium, quando perdiderat ipsius fiduciam seruitutis. Denique vt sciatis huius orationis quam vobis hodie diuinitatis insinuat, & infundit affectum, propheta tunc audit cęlitus percepti huius muneris quodammodo pauore solitus. Quid iterum dixerit peruidete, Custodiui, inquit,& expauit venter meus à voce orationis labiorum meorum. Posteaquam diuini muneris senserat largitatem, custodiuit se, ne se hostem, ne inimicum, ne latronem se iterum sicut in paradiso sustineret: fit vigilantior, fit solicitior sui custos, qui se post tãtæ rei iacturam cęlestem thesaurum in vasis fictilibus custodiuit. Et expauit venter meus. Ventrem cordis interna nominat hic propheta: quia sicut venter cibis, cor sic sensibus pascitur & repletur. Et expauit venter meus à voce orationis labiorum meorum. Si intellectus cordis infuderat ori vocem, labiis dederat verba, cur vota sua, cur desideria sua, cur ex hoc quod est exoraturus expauit? Quia non suggestione

Gala. 4. sui cordis, sed diuini spiritus loquebatur affatu. Audi Paulũ dicentem, Misit Deus spiritum filij sui in corda nostra clamantem Abba pater. Quod auditum cum ad interna transmitteret, tantum se meruisse mirabatur: & interna tota hominis pauebant. Merito adiecit, Et intrauit tremor in ossa mea, quia ipsa prophetę viscera vexabãtur. Et subtus me, inquit, commota est virtus mea. Quid est subtus me? quatenus ipse, idémque homo sursum per gratiam iam leuatus iacebat subtus pristinam per naturam: nec virtutem cælestem virtus

Exo. 19. poterat sustinere terrena. Iam fumauit mons Sina, cum daturus legem Deus descendit in montem. Quid caro faceret, cũ descendit deus in carnem carni gratiam collaturus? Venit pater, quia homo deum, seruus dominũ non ferebat. Et quia fi-

Psal. 18. delis est in verbis suis, qui dixit, Aperi os tuum, & implebo illud. Aperite nunc ora vestra, vt ipse ea tali prece, tali re-

Mat. 6. pleat & clamore. *Pater noster qui es in cælis.* Vbi sunt qui de Dei promissione diffidunt? Ecce quàm cito fidei est remunerata cõfessio: mox vt Deum vnici filii confessus es patrem, tu ipse es Dei patris adoptatus in filiũ, vt esses cæli hæres, qui paradisi exul habebaris, & terræ: & ideo nunc vocas. *Pater noster qui es in cælis.* Quia fuit tibi quondã pater, qui te resoluit in li-

mum,qui te ad clauſtra duxit,& pertraxit inferni:terram neſciat,amorem carnis ignoret, patrem pulueris non requirat, nihil in ſe vitii licere permittat, qui deum patrem cæleſtem repetit ad naturam. Et qui ſe dei filium credit:actu,vita, moribus,honeſtate,tanto generi reſpondeat,ne iterum ad terrena deſcendens ad ipſam tanti genitoris tendat iniuriam. *Sanctificetur nomen tuum.* Si nomen Chriſti cæcis viſum, curſum claudis,defeſſis vario languore ſanitatem, mortuis dat vitã, téque homo ipſum, totámque ſanctificat creaturam, quemadmodum tu ipſius nominis oras, & expoſtulas ſanctitatem: Quia à Chriſto vocatus es Chriſtianus: & ideo ſupplicas vt prærogatiua tanti nominis meritis in te ſubſequentibus roboretur. *Adueniat regnum tuum.* Deuotionem mandat, exigit deſideria,vota perquirit ipſe, qui aduẽtum ſuum in ſua continet poteſtate. Fidelis eſt ille miles,qui regis ſui præſentiam ſitit,exoptat regnum, expetit & concupiſcit triumphos: ſed hic petis,vt tibi,& in te adueniat regnaturus,in quo diabolus arcem,mors imperium,diu infernus geſſit,& retulit poteſtatem. Oremus ergo chariſſimi,vt Chriſtus ſemper ſuo regnet in milite: vt miles ſemper ſuo triumphet in rege. *Fiat voluntas tua, ſicut in cælo, & in terra.* Beatus dies ille, qui terrenorum iungit,ſociat,exæquat cæleſtibus voluntates, vt inter diſpares ſubſtantias, vna atque eadem ſit voluntas. Hæc eſt fida pax, inconcuſſa concordia, gratia perſeuerans, quando per vnius domini ordinem familia natura diuerſa, voluntate fit vna: eadem reperitur & ſenſu. *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.* Poſt cæleſte regnum panem quis poſtulet temporalem? Sed quotidianum, & in diem vult nos in ſacramento ſui corporis panis viaticum poſtulare, vt per hoc ad perpetuum diem,& ipſam Chriſto perueniamus ad mẽſam, vt vnde hic guſtum ſumpſimus,inde ibi plenitudinẽ, totáſque ſatietates capiamus. *Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut nos dimittimus debitoribus noſtris.* Qui ſic petit,& debita non relaxat, iſte ſe etiam per quod orat,accuſat:qui ſibi tãtum donari poſtulat remitti tantum,quantum ipſe remittit, & donat,ad placitum deum,deum taliter inuitat ad pactum. Quiſque quãtum ipſæ prę̨ſtiterit alteri,tantum ſibi exigat & ipſe prę̨ſtari. Dimittenda ſunt autem fratres debita, non pecunię ſolum, ſed omnium cauſarum,culparum,criminum,quicquid homo incurrere poteris,in his tibi cum incurrerit alter, ignoſce. Fi-

dens,peccatis suis petit veniam,qui peccāti libēter ignoscit. *Et ne nos inducas in tentationem.* Hoc petere miles multis modis cogitur fratres,ne fragilitas plus ausa, & de se tumore præsumens, nec virium suarum modum colligens, in conflictu male cauta succumbat: deinde offensus deus tradat tentationibus,quos relinquit. *Sed libera nos à malo.* Satis de se humiliter sentit,nec saluari per se præsumit,qui vt à malo per deum liberetur,implorat. Signate vos. Intelligite filioli quāta perfectorum,quanta fortium gloria sit,& potestas, quando tanta virtus in ipso conceptu, tanta maiestas aperitur in partu. Nondum natus patrem vocat,sanctitatem postulat, regnum petit,dat iura terris,terrenas cælestibus exæquat voluntates, & laboribus profuturis exigit iam deuotus coronam Panem nostrum,inquit,quotidianū da nobis hodie. Beati estis, qui cœpistis antè pugnam vincere,antè triumphare,quàm viuere: antè ad patris promptuaria,quàm matris ad gremium peruenire: antè pastum gregis,quàm succum lactis inuadere: toto antè victoriarum sonare iubilo, quàm vagitu respondere
1. Cor. 1. cunarum. Vere,vt dixit Apostolus, infirmum dei fortius est hominibus. Aut quis poterit tanti conceptus referre sacramentum? vbi virgo mater parit orbe quotidie, nec relinquit posteros ad laborem,sed æternam germina præmittit ad gloriam.

In eandem, Sermo LXIX.

PVtásne mortale pectus dominicę charitatis erga nos magnitudinem capiat? Putásne terreni corporis pondere mēs depressa erga nos diuinum intelligat ac sentiat affectū? Nam quicquid cæli micat, radiat,& splendet ornatus, quicquid terra fragrat in floribus, sapit in fructibus,in animātibus gaudet,nostro amore factum,nostræ addictum est seruituti. Sed quamuis magna, parua tamen sunt ad supernæ in nos dilectionis indicium. Nobis principatus cælorum, nobis ætheriæ potestates, nobis supernæ dominationes, nobis angelorum officia excubiis militant indefessis. Sed ista adhuc asserendæ in nos diuinæ necessitudinis parua sunt,& minora,tantúmque infima,quantū creatore suo minor est creatura Deus vultu incōtemplabilis,visu imperspicabilis, nullo sensu æstimabilis,inaccessus mēte,ne ipso quidem ad plenū notus auditu,quoties,qualiter,quàm variè,quàm diuersę,se humanis aptauit obtutibus? quàm se cōmunioni,quàm

ſe familiaritati præſtitit,& cõceſſit humanæ? Cum Noë con- *Gene. 6.*
ſilii ſui facit eſſe participem: & expiando mundo diluuium
præmonet imminere:& totũ ſæculũ ipſo cuſtode paruo arce
deſignat in ſemine. Cum ad Abraham velut hoſpes aduẽtat, *Gene. 18.*
inuitatus tota dignatione ſuccedit, oblata non reſpuit, appo-
ſita velut eſuriens & laſſus aſſumit,& diuina collatione velut
egens ſuſcipit,& acceptat humana. Hinc eſt, quòd emortua *Gene. 21.*
mox ſenis membra reuiuiſcũt, ſterilis vetulæ iam viſcera ſu-
ſcitantur extincta,& natura in viuo cadauere perſepulta pro-
ditura ſuum reſurgit authorem, & generat plurimos tranſ-
acto iam tempore per vnum quem crediderat cõditorem. Ad
Moyſen igneus deus glomeratur in rubo, deinde cõfert fa- *Exod. 3.*
cienda cum ſeruo, exercetur variis in Ægypto virtutibus, & *Exod. 8.*
patefit ad nutum famuli: irrogat flagella, vel tollit:& in ma- *Exod. 14.*
ri quantus ſit, quantúmve homini dederit, vltricis vndæ de-
monſtrant obſequia: cum ſiccato gurgite cedit vnda piis: &
liquore durato murum præſtat, munimen exhibet liberan-
dis: ac tota naturæ ſuæ virtute de hoſte ſæuiſſimo triumpha-
tura decurrit. Miro contubernio Iſraëliticis deus cõuerſatus *Deut. 23.*
in caſtris: numeroſas gentes nunc ferit fulmine, nunc tangit *Ioſue. 10.*
grandine, nunc ſolo tubarũ clãgore proſternit: vt ſine con- *Ioſue. 6.*
flictu, ſine vulnere deus ducat victrices acies, quas præcedit:
affuit deſideriis, votis annuit ſingulorum, mox ad in[illegible]
ta reſpondit, occulta prodidit, prædixit futura, qua[illegible]
fecit, regnum contulit, donauit opes, temperauit pluuias, fœ-
cundas pręſtitit terras, coniugia ipſa filiorum copia & hono-
re decorauit. Sed adhuc parum eſſe credidit, ſi affectũ ſuum
erga nos præſtando proſpera tantum, & non etiam aduerſa
ſuſtinendo monſtraret. Poſt omnia mundum ſuum pauper
ingreditur: iacet in cunabulis vt homo: vagitu ſuo implorat,
inquirit, exigit quam tibi præſtitit ipſe pietatem. Parẽs om-
nium vſus eſt te parente: ſubiectus tibi extitit, cui omnis ſub-
iacet altitudo: timuit, quem timẽda metuunt: fugit, ad quem
cuncta confugiunt: cælorum arbiter eſt hoſpes in domibus
peccatorum: pane paſcitur, qui paſcet omnes: & quid plura?
παντοκράτωρ tenetur ſæculorum: ſiſtitur terræ fundator, iudi- *Id eſt, omni-*
catur humanę largitor venię, diſcutitur cordis ſcrutator, pu- *potens.*
nitur vitæ dator & redditor: cunctorum reſurrectio ſepelitur,
vt tarda mens hominis,& intelligentia ſatis pigra, vel mortẽ
in ſe dei probaret affectum, quæ prædictis & innumeris dei

beneficiis, dei erga se non intellexerat, non senserat charitatẽ. Qui ergo esse fecit, dedit viuere, docuit & orare: quia totum voluit præstare, qui sua sibi prece voluit supplicari. *Pater*
Matt.6. *noster qui est in cælis.* Ecce homo tua te voce Christus hodie vt sibi faceret cohæredem, dei patris adoptat in filium, dum ait, *Pater noster.* Quod suæ dignationis est, tuæ esse voluit po-
Ioan. 1. testatis, iuxta illud: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri: & tamen iubet dicere, vt dignatio donantis sit, non temeritas præsumentis. *Qui es in cælis.* Non quòd non sit in terris, sed te qui cælestem patrem iam vocas, ad cęlestem vult tendere, & repetere iam naturam, vt generi tanto vita nostra respondeat, ne terreni mores degenerent, quos cælestis donauit & contulit iã natura. *Sanctificetur nomẽ tuum.* Non quòd tua sit prece sanctificandum, quod te sanctificat nomẽ, sed quia Christi nomine vocatus es Christianus, petendum tibi est, vt actu tuo nomen hoc sanctificetur, & honoretur in te. Quia sicut virtutum fama nominis tantum
Rom. 2. respondet ad gloriam, ita male conuersantis infamia ad eiusdem nominis redundat iniuriam: dicente Apostolo, Nomen dei per vos blasphematur in gentibus. Et reuera filij, tunc gentilis nomini derogat Christiano, quando aliter quàm profitetur, & dicitur viuere, viderit Christianum. *Veniat regnũ tuum.* Non vt deo veniat regnum habẽti semper, sed postulas vt tibi veniat non habẽti: & percipias illud quod tibi affectu
Matt. 25. suo dominus pollicetur, cum dicit, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratũ est à cõstitutione mundi. Venite benedicti, non dixit veniamus: percipite, non dixit percipiamus. Nemo miretur, quia patrem vocat qui
Luc. 1. nondum natus est: nam si Ioannes exultat, & Iacob collu-
Gene. 25. ctatur in vtero, prudens æstimet quid possit natura diuina, si tantum potest per deum humana conceptio.

In eandem, *Sermo* LXX.

OMnia quæ diuinitus dicta, factaque referũtur, sunt miraculo, sunt stupori, sunt pauenda mortalibus, ipsis etiã cælestibus sunt tremenda: sed nihil tam stupet cælum, pauet terra, expauescit vniuersa creatura, quàm quod vos estis hodie nobis dicentibus audituri. Seruus dominum patrem vocare audet, iudicem suum reus nuncupat genitorem, cõditio terrena sua se voce adoptat in filium: qui terrena perdidit, æstimat se diuinitatis hæredem. Sed audemus, quia præsum-

ptio dicentis non est, vbi authoritas est iubentis: ipse enim nos hodie dicere sic voluit, qui nos docuit sic orare. Et quid mirum si homines dei consecrauit in filios, quando se hominis dedit & aptauit in filium? Carnis tunc naturam transtulit in diuinam, deitatem quando humanam detulit ad naturam: tunc hominem sibi in cęlestibus pręstitit cohęredem, quando se participem reddidit terrenorum. Aut homini negare quid amoris potuit, quid muneris, qui totum quod erat hominis, etiam peccatum suscepit, & mortem? Aut quomodo hominem in suis prosperis sociũ non habebit, qui in aduersis hominis se fecit esse consortem? Homo redi ad deum sic amatus à deo & ad illius gloriam da totum te, qui se totum propter te ad suam deduxit iniuriam: & voca patrem fidens, quem tãto amore tuum probas, sentis, intelligis esse genitorem. *Pater noster.* Quod nondum natus patrem vocat, nemo miretur: deo nata sunt nascitura, futura facta sunt deo. Quę futura sunt, inquit, iam fuerunt. Hinc est quod in vtero suum Ioannes sentit auctorem: & extat nuncius matri, qui erat suę nescius vitę. Hinc est quòd Iacob antè legitur bellare, quàm nasci: antè triumphare, quàm viuere. Hinc est quòd iã sunt deo, qui sibi adhuc non sunt, qui electi sunt ante constitutionem mundi. *Qui es in cœlis.* Non quòd ille nõ sit in terra, sed vt tu per hoc germen esse noueris te cęlestem: & si te dei filiũ esse fateris, viue quasi dei filius, vt actu, vita, virtutibus, tanto possis respõdere genitori. *Sanctificetur nomen tuum.* Quia à Christo vocatus es Christianus, petis vt pręrogatiua tanti nominis sanctificetur in te: quia nomen dei quod per se, & sibi sanctum est, aut sanctificatur in nobis nostro actu, aut nostro actu blasphematur in gentibus. *Veniat regnum tuum.* Ipse dicit, Regnum dei intra vos est: si intra nos est, veniat vt quid oramus? Est in fide, est in spe, est in expectatione, sed vt in re veniat iam, precamur. Veniat autem nobis, non illi qui semper conregnat patri suo, semper regnat in patre, sed veniat nobis. Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Dicimus, *Veniat regnum tuum.* Vt sic deus regnet in nobis, quatenus in nobis designat mors regnare, desinat regnare peccatum. Regnauit, inquit, mors ab Adam vsque ad Moysen. Et alibi, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. *Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra.* Nũc in terra multa fiunt pro

Eccle. 5. *Luc. 1.* *Gene. 25.* *Luc. 17.* *Matt. 25.* *Rom. 5.* *Rom. 6.*

diaboli voluntate pro sæculi nequitia, pro desiderio carnis: in cælo verò fit nihil prçter domini voluntatem: petimus ergo, vt interempto diabolo, vt nouo sęculo, vt mutato corpore, vt destructo mortis imperio, vt abolita dominatione peccati, in cęlo & in terra, in deo & hominibus, vna dei sit, eadémque voluntas. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Post regnum cæleste, terrenum panem petere non iubemur prohibente ipso, cum dicit, Nolite soliciti esse animæ vestræ quid manducetis, aut quid bibetis. Sed quia ipse est panis qui de cælo descendit, petimus & precamur, vt ipsum panem quo quotidie, id est, iugiter sumus in æternitate victuri: hodie, id est, in præsenti vita de conuiuio altaris sancti ad virtutem corporis, mentísque capiamus. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Sic dicendo homo indulgentiæ modum, mensurámque veniæ tu tibi dedisti, qui à domino tantum tibi petis dimitti, quãtum dimiseris ipse conseruo: Dimitte ergo delinquenti in te totum, si vis ipse de tuis nihil domino debere delictis: in altero dimitte tibi, si vis ipse, vindicem vitare sententiam. *Et ne nos inducas in tentationem.* Deus, sicut scriptum est, neminem tentat, sed tentare dicitur, cum contumaciter euntes ad tentationem laqueos derelinquit. Sic Adam tentatoris incurrit insidias, dum sui præcepta deserit conditoris. Vnde autem & à quo tentaretur homo, prodit sic dicendo. *Sed libera nos à malo.* Hoc est, à diabolo, qui totius mali & auctor est, & origo: diabolus natura cælestis fuit: nunc est nequitia spiritualis, ætate maior sæculo, nocendi vsu tritus, lædendi arte peritissimus: vnde non iam malus, sed malum dicitur, à quo est omne quod malum est. Hinc est quòd propriis viribus liberari homo non potest, carnalibus vinculis illigatus. Petendũ nobis est ergo, vt deus nos à diabolo liberet, qui Christum terris vt diabolum vinceret commodauit. Clamet homo, clamet ad deum, clamet, libera nos à malo, vt à tanto malo solo Christo vincente liberemur. *Pater noster qui es in cælis.* Orandi thema, materiam petendi, supplicandi normam paucissimis in verbis ipse tibi qui tibi est exorandus indulsit: vt ex hoc tu petendi sumas sensum, intellectum postulandi capias, mensuram colligas impetrandi & breuissimo magisterio orandi latissimam capias disciplinam, simul quia ad amoris iudicium rex ipse officio functus est aduocati, vt preces qui-

Marginalia: Matt. 6. Ioan. 6. Iacob. 1. Genes. 3.

bus responsus erat, ipse dictaret. Cunctatio ablata est impetrandi omnis, imò fiducia collata est tota promerendi, quando ipsum se legit in precibus qui rogatur. Metus locum non habet, vbi à patre filius pietate interprete desiderat quæ sancta sunt impetrare.

In eandem, *Sermo* LXXI.

FRatres chariſſimi, qui vos donauit credere, ipse vos docuit & orare: & totam petendi formam paucis aptauit in verbis: quia cum patrem postulat, multa prece filius non laborat: sicut enim petere cogit necessitas genitum, ita vrget charitas dare genitorem. Pater ergo qui sponte præstat, non tam vt petatur, quàm quid petatur ostendit: vt filius petendo iusta placeat, qui potest stulta postulans displicere. Audite patrem, & vos filios esse iam credite, vt quæ petieritis, incunctanter impetrare possitis. Quid valeat fides, credulitas quid possit, quanti sit confessio, hodie monstrantur in vobis. Ecce Trinitatis trina cõfessio in cœlestem sobolẽ de terrena vos sustulit seruitute: ecce fides quæ deum locuta est patrem, patrem vobis deum hodie conquisiuit: ecce vox quæ confessa est deum filium, vos dei adoptauit in filios: ecce credulitas quæ deum spiritum proclamauit, de carnis substantia mortali in vitalem spiritus substantiam vos mutauit. Quis pietatis tantæ dignus inuenietur assertor? Deus pater homines dignatur hæredes, Deus filius non dedignatur seruulos cohæredes, Deus spiritus carnem consortem diuinitatis assumit, fit cœlum possessio terrenorum, & inferis addicti iurisdictione suscipiuntur in supernis, Apostolo probante, cum dicit, An nescitis quia angelos iudicabimus? Vocate ergo deum patrẽ, vósque & si nondum natos, iam tamen designatos filios esse iam credite, & date operam: quatenus sit vobis cœlestis vita, sint vobis diuini mores, & forma deitatis tota vestra præferatur in forma, quia cœlestis pater respondentes generi filios muneribus ditat diuinis: degenerantes ad pœnalem reuocat seruitutem. *Pater noster qui es in cælis.* Succumberet conscientia seruilis, terrena conditio solueretur, nisi nos ad hunc clamorem ipsius patris auctoritas, ipsis filij spiritus excitaret. Misit, ait, deus spiritum filij sui in corda nostra clamantem Abba pater. Lacessit mens, caro deficit ad diuina, nisi deus quæ fieri iubet, impleat ipse qui iubet. Quando ausa mortalitas deum vocare patrem nisi modo, quando superna virtute

1. Cor. 6.

hominis animantur interna? *Pater noster qui es in cælis.* Homo quid commune cum terris tibi, qui confiteris tibi genus esse de cælis? Ergo cælestem vitam monstra in habitatione terrena: quia si quid in te gesserit terrena cogitatio cælo, maculam, cælesti generi iniuriam intulisti. *Sanctificetur nomen tuum.* Nos petimus, vt sanctificet nomen suum deus, quod sanctitate sua totam saluat & sanctificat creaturam. Fratres hoc nomen est, quod supernæ potestates pauent, quod tremenda suscipiunt seruitute: hoc nomen est, quod mundo perdito dat salutem: sed petimus, vt nomen dei actu nostro sanctificetur in nobis: nobis enim bene agentibus benedicitur no-
Rom. 2. men Dei, nobis malè agentibus blasphematur. Audi Apostolum dicentem, Nomen dei per vos blasphematur in gentibus. Petimus ergo, petimus vt quantum nomen dei sanctum est, tantum nos eius mereamur in nostris mentibus sanctita-
Luc. 17. tem. *Veniat regnum tuum.* Quasi non semper fuerit, ac sit, sic regnum Christi vt veniat nunc rogamus. Et vbi est, illud, Regnum dei intra vos est? Intra nos est fide, sed vt re veniat, supplicamus. Fratres, quandiu diabolus vario nequitiarum genere, multimoda arte fallendi rerum aciem turbat, sensus hominum, moresque confudit, sęuit idolis, sacrilegiis furit, fallit auguriis, diuinatione mentitur, signis decipit, illudit astris, spectaculis occupat, obsidet vitiis, peccatis vulnerat, criminibus sauciat, desperatione prosternit, Christi regnum prolongat & absentat à nobis. Petimus ergo vt veniat tempus, quo mali tanti auctore pereunte, mundus totus creatura tota, totam solius Christi regnet & triumphet ad gloriam: & fiat quod sequitur, vt sicut in cælo, ita & in terra vna domini sit voluntas. Sit terra cęlum, vita deus, tempus æternitas, patria requies, census innocentia, honor immortalitas, furia castitas, deus totum. Addidit, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Post paternitatem dei, post diuini nominis sanctitatem, post cæli regnum, quotidianum panem iubemur exposcere. Christus obliuioni non subiacet, Christus manda-
Mat. 6. tis suis contraria non demandat: ipse dixit, Nolite soliciti es-
Ioan. 6. se animæ vestræ quid manducetis, aut quid bibatis. Sed quia ipse est panis qui de cælo descendit, qui legis & gratiæ mola aptatus est in farinam, qui crucis confectus est passione, qui magnæ pietatis fermentatus est sacramento, qui cōspersionis lenis leuamentum sustulit de sepulchro, qui vt diuini-

tatis suæ calore coqueretur, ipse clibanum decoxit inferni, qui ad cælestem cibum quotidianus ecclesiæ defertur ad mẽsam: qui in remissionem frangitur peccatorum, qui edentes se perpetuam pascit & enutrit ad vitam: hunc panem quotidie nobis dari petimus, donec illo die perpetuo perfruamur. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Homo penes te est potestas veniæ, in te est indulgentiæ ius: tu tibi remissionis auctor es constitutus. Gratis petis veniam, qui tibi in alio indulgere contemnis. Homo tu tibi misericordiæ, factus es ipse mensura: quantum quæris misericordiæ, fac tantum. *Et ne nos inducas in tentationem.* Tentatio est fratres, species fallens, quę prospera in aduersis, aduersa occultat in prosperis, humanámque ignorantiam dolosos educit in lapsus: petimus ergo ne peccatis impellentibus in tentationum foueas incidamus. Inducere autem deus dicitur, currentes ad crimina cum relinquit. *Sed libera nos à malo.* Hic mali malum designat auctorem, hoc est diabolũ. Petimus ergo vt munere hoc vno malis omnibus cum mali careamus auctore. *Pater noster qui es in cælis.* Nemo cum se filium clamat, manere se mitetur in habitu seruitutis: ad diuinum germen hodie designatus es, non promotus: spem, non rem te nouerit consecutum. Audi Apostolum, Spe salui facti sumus: spes autem quæ videtur non est spes: quod enim videt quis, quid sperat? si autem quod non videmus, speramus: per patientiã expectamus. Hodie adoptionis est dies, hodie promissionis tempus est: audi, crede, expecta, crede creditori tuo, qui tibi credidit debitori, expecta parumper vt veniat, qui te diu sustinuit vt venires: da illi inducias de promisso, qui tibi quicquid erat debiti, iam donauit. Aut quare tu fatigaris spe dei, cum genus omne hominũ subsistat spe, fide viuat, Agricola nunquam sereret anhelus, si fructum laboris sui de tempore non speraret: viator laborem prolixi itineris non subiret, nisi se ad destinata crederet peruenire: nauta mare non intraret incertus, si se lucris sequentibus cõpensaturũ viarũ discrimina non speraret: miles tota iuuentutis tempora nõ ageret in periculis, si senectutis honores copiosissimos non speraret: filius paternæ dominationis tempora non duraret, si se substantiæ paternæ non speraret hæredem. Et tu si te iam filium Dei credis: iuxta prophetam, Expecta dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & expecta,

Rom. 8.

Psal. 26.

Ioan. 3. vt hæreditatem dei de expectationis fide:& de virtute patiētiæ cōsequaris. Audi Apostolum, Filii dei sumus,& nondum apparuit quid erimus: scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus. *Coloss. 3.* Et iterum, Vita vestra abscondita est cum Christo in deo: cum autem apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria Fratres. beati sunt filii dei, quia & hæreditatem rerum omnium possidebunt:& de excessu patris luctus temporum non videbunt.

In eandem, *Sermo* LXXII.

QVod ego modo cum magno tremore dicturus sum, quod vos estis nunc terribiliter audituri: imò terribiliter vocaturi, stupent angeli, pauescūt virtutes, supernum cælum non capit, sol non videt, terra non sustinet, tota non assequitur creatura Quid ad hæc mortale pectus? Qui ad hęc mens hominis imbecilla? Quid ad hęc humani sensus angustiæ? Quid ad hæc humanæ vocis aura? Quid ad istud humana lingua cito tacitura? Hoc Paulus inuisibiliter cum *1. Cor. 2.* vidisset, prodidit non prodendo, dicens, Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ pręparauit deus diligentibus se. *Esa. 53.* Hoc Isaias, cum suo mox cœpisset auditu, ad hoc hominum peruenire posse dubitat, vel fidem dicēs, Domine, quis credidit auditui nostro? Hoc Hieremias cum diuino concepisset auditu, partus supernorum sensuum *Hier. 4.* non sustinebat, clamans, Ventrem meum, ventrem meum doleo,& sensus cordis mei perturbati sunt. *Abac. 3.* Hoc Abacuc diuini spiritus perorabat afflatu, cū dicit, Custodiui,& expauit venter meus à voce orationis labiorum meorum. & intrauit tremor in ossa mea, & subitus me commota est virtus mea. Eleuatus virtute dei sensit suam sub se succubuisse virtutē. Longum est super hoc, sacramentum pauoris prosequi & dinumerare sanctorum: tempus non finit diu me in hoc timore demorari, cælestis partus impetus non potest tardare nascentium. Dico ergo,& vos in vtero adhuc penetrali voce cōpello, prouida exhortatione præmoneo: vt antequam videatis matrem, vocetis & patrem: antè blandimenta matris, patris tendatis & festinetis ad regnum: antè patris perueniatis ad panem, quàm matris ad vbera pendeatis. Nec in vos quicquam sibi, aut matris necessitas, aut ętatis tempora vindicēt: sed in vobis totum diuino patri, totum cælesti respōdeat & occurrat auctori, *Pater noster qui es in cælis,* Hoc est quod

paueb am

pauebam dicere, hoc est quod trepidabam proferre, hoc est *Matt. 6.*
quod neque cælestium, neque terrestrium quenquam sinebat seruitutis propriæ conditio suspicari: cæli & terræ, carnis & dei repentè tantum posse prouenire commercium, vt deus in hominem, homo in deum, dominus in seruum, seruus verteretur in filium, fierétque diuinitatis & humanitatis ineffabili modo vna & sempiterna cognatio. Et quidem deitatis erga nos dignatio tanta est, vt scire nequeat quid potissimũ mirari debeat creatura: vtrum quod se deus ad nostrã deposuit seruitutem: an quòd nos ad suæ diuinitatis rapuit dignitatem. Hinc est homo quod te diuinitus adhortatur, qui tanto nunc tuo amore flammatur: quòd adhuc in vtero voce tua te deus adoptat in filium: quòd te non fieri solum liberũ vult ille, sed nasci: quòd ipsam propter te manumittit naturã: nequem næuum, ne quam maculam imponat ortus pristinæ seruitutis. O vos beatos, quibus dominari datum est antè, quàm nasci: antè regnare, quàm viuere antè ad dei patris gloriam peruenire, quàm prosapiam proprię vtilitatis agnoscere. Ecclesia fœlix mater, quæ vos tales respicit, quæ cum virgo permaneat, genuisse tales & tantos vos taliter se miratur. Olim partus iste præcedentibus designabatur exemplis. Hinc est quòd Iacob in vtero matris cũ fratre lustratur, præripit & triumphos. Hinc est quòd in vtero Thamar gemini de primatus honore præliantur, retardant partus: nec antè lucem cupiunt videre, quàm vincere. Hinc est quòd Ioannes exultat antè, & antè suo occurrit auctori, genitricis ex vtero quàm procedat. Et si humana pignora sic antè deo militant, quàm nascuntur parentibus, quàm viuant sæculo: quid mirum si ecclesiæ diuina germina, si deo sua soboles in vtero adhuc quod sit superni germinis iam fatetur? *Pater noster qui es in cælis.* Stupor insurgit, Christus de dei patris pectore matrem vocat, & fatetur in terra: & homo de matris vtero patrem vocat, & confitetur in cælis. *Pater noster qui es in cælis,* Quo te homo repentè prouexit gratia? quo te rapuit cælestis natura? vt in carne & in terra positus adhuc, & carnem iam nescias, & terram, dicendo, *Pater noster qui es in cælis.* Qui ergo se tanti patris filium confitetur, & credit respondeat vita generi, moribus patri: & mente, atque actu asserat, quod cælestem consecutus est per naturam. *Sanctificetur nomen tuum,* Cuius vtique genus esse cæ-

Genes. 25. *Gene. 38.* *Luc. 1.*

pimus, eius vtique censemur & nomine: & ideo petimus, vt in nobis illius nominis sanctificatio perseueret, honor & prærogatiua nominis, quod sublimauit sic tanti genitoris celsitudo, *Adueniat regnum tuum.* Non illi petimus, cui nunquam defuit regnum: imò qui est ipse regnum, totámque in se regni continet potestatem: sed qui nòs vult ad promissam regni gloriam peruenire, monet nos expetere omnibus hoc votis in hoc vult nos totis mentibus inhiare. Quantum nanque est temerarius qui discutit de genere: ignarus est tantum qui non gaudet, æstuat, anhelat, cum promissum intendit & pertendit ad regnum. *Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra,* Sicut in cælo, sic & in terra: tunc iam totum cælum est, tunc agit dei mens vna omnes, tunc in Christo omnes, & in omnibus Christus, quando omnes solius dei sapiunt, & faciunt voluntates: tunc omnes vnum, imò vnus omnes, quando dei spiritus in omnibus viuit vnus. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie* Sicuti in Psalmo, Benedictus dominus de die
Psa. 67. quotidie, ita hîc. *Panē nostrum quotidianum da nobis hodie.* Quotidianum iugem dicimus iugis panis ille est, qui de cælo de-
Ioan. 6. scendit. Ego sum panis, qui de cælo descendit. Perfectio ergo beatitudinis est hodie, hoc est in præsenti illius panis, illius panis iam cibo viuere, cuius perpetuitate, quod est quotidie, saginabimur in futurum. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* De supplicantis pectore veniæ fons emanat, & ad veniam refluet: quicquid pietatis exuberat, & effundit in alterum, quando indulget sibi tantum, quantum alteri condonarit. *Et dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Satis potest homo misericors, qui cum deo de pietate confligit, cum tantum sibi dari, quantum dederit, quantum donauerit, tantum desiderat & donari. Homo sit semper in pectore tuo venia, si vis crimina non timere. *Et ne nos inducas in tentationem.* Hæc interpretatione non indigent, quia tentatio diaboli præuia & amara est ministra eius: quandiu verò hoc fragili continemur in corpore, necessario precamur, vt in nos nec tentationi pateat aditus, nec diabolo tribuatur accessus. *Sed libera nos à malo.* Ipse autem dominus deus noster liberet nos à malo, & perducat ad omne bonum: qui viuit & regnat deus modo & semper, & per infinita sæcula sæculorum. Amen.

De Paschali solennitate. Sermo. LXXIII.

HOdierna festiuitas fratres charissimi nobis vetera non connectit, nec carnes agni seruat in crastinum: sed dum præterita præsentibus solenni deuotione participat, & pascha nostrum pascha redeunte coniungit, nouę regenerationis ablactat infantiam: quia iuxta Apostolum, Vetera trāsierunt: & ecce facta sunt omnia noua. *2.Cor.5.* Annus domini perficitur temporibus, non senescit, qui tandiu suo recurrit in circulo, quandiu nos ad diem retributionis adducat. Paschalis hodierna solennitas à lacte quos antè genuit nunc repellit, vt solidioris cibi pastu perfectum Christi roborentur in virum. Fecisse Abraham epulum magnum, totiúsque domus suę lætitiam suscitasse ablactato Isaac, historia diuina referente cognouimus. *Gen. 21.* Et si senectutis soboles, si sterilis vnicus, choris tripudiantibus cithara & tympano, & toto psalterij resonante concentu, vniuersæ familię corda traxit, & commouit in gaudium: quanto magis nos in hymnis spiritualibus conuenit exultare, vel canticis, quando virginei germinis ablactatur vniuersa fœcunditas? Anna quoque Saræ consterilis, quæ lachrymis orationum suarum tandiu madefecit ariditatem sui corporis & naturæ, quandiu fuerat longo vitæ tempore negata posteritas. Samuëlem diuino munere susceptum, ablactatum mox diuinum refundit in munus, *1.Reg. 1.* & lętitiā suam sacrificiorum victimis ad plenitudinem liberationis accumulat: multo magis nos oportet laudis immolare sacrificium, vota soluere, suauitatis incensum adolere, & tota holocaustorum pinguedine deo patri victimas immolare, quando virgo mater enutrita & ablactata tot numero pignora: quot stellas cæli, patri toto orbe reprę sentat, vt impleatur illud propheticum, Benedices coronam anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur vbertate. *Psal.46.* Nemo ergo otiosum credat istud festiuitatis nostræ salutare mysterium, nec existimet pannum nouum veteri nos assuere vestimento, vbi nihil Iudaicæ vetustatis nouitati coniungimus Christianæ: scientes, Apostolo dicente, nouam totam in Christo nobis emersisse creaturam: *2.Cor.5.* sed agnitionem diuinam supernę virtutis euehimus ad profectum, vt dum simul nuper nati quid facere debeant imbuuntur, & antè geniti quantam deo gratiā de perfectione sua debeant, instruuntur, appendantur colo ij qui modo nati sunt; & pietate tota sub ecclesię matris

vberibus occupentur, trahant teneris faucibus innocentiæ pactum, in opere sancto brachia meditentur extendere, nitātur in cursu fidei tremulo firmare vestigia. Nūquid sic relinquendi sunt iam nutriti, vt non patris cura, patris manu, patris regantur arbitrio? & ita matris consilio, matris fide muniantur, vt non humana solum, sed etiam diuina prudentia
Gen. 27. percipiant & præripiant salutaria? Sic Iacob suo nimis timidus, matris consilio satis ausus, patris vt præriperet benedictionem, plus mysticus, quàm dolosus incessit: nam primogenitum se mentitus non est, quia ille primus est, quem cælestis gratia generat, non natura mortalis: ille nos sub hircorum pellibus figurabat, qui vt moriamur peccato hortatu matris ecclesiæ mortificati corporis induimur vestimento & odore agri continuis confessionum fructibus & vbertate redolemus, donec cæcitati Israëliticę salutariter illudentes, paternam benedictionem toto fidei præcipiamus arcano: dicē-
Rom. 1. te Apostolo, Cæcitas in patre in Israël facta est donec plenitudo gentium introiret.

De resurrectione Christi. *Sermo.* LXXIIII.

ALiquantulum nos tacere fratres charissimi & vigiliarum labor fecit, & coëgit ieiunij lassitudo: & ideo hodie reddimus de dominica resurrectione sermonem: in qua si diuinum est quod ex virgine nascitur Christus, quantum diuinius est Christus à mortuis quod resurgit? Quod ergo
Matt. 28. diuinum est humano non accipiatur auditu. *Vespera, inquit, sabbathi, quæ lucescit in prima sabbathi.* Vespera sabbathi, hoc nescit dies sæculi, hoc non habet mundi vsus. Vesper finit, non inchoat diem: tenebrescit vesper, non lucescit, non in auroram vertitur, quia lucis ortum ignorat. Vespera mater noctis parturit diem, mutat ordinem, dum agnoscit auctorem: radiat de nouitate mysterium, anhelat creatori seruire non tempori. *Vespera, inquit, sabbathi, quæ lucescit in prima sabbathi, venit Maria Magdalena & altera Maria videre sepulchrum.* Sero mulier currit ad veniam, quæ maturè cucurrit ad culpam. Vespere quærit Christum, quæ in matutinis Adā se nouerat perdidisse. *Venit Maria & altera Maria videre sepulchrum.* Quæ de paradiso perfidiam sumpserat, festinat fidem sumere de sepulchro: contendit rapere de morte vitam, quæ de vita rapuerat mortem. *Venit Maria.* Hoc nomen matris est Christi: venit ergo mater in nomine, venit

mulier, vt fieret mater viuentium, quæ facta fuerat morientium mater: vt quòd scriptum est, impleretur, Hæc est mater omnium viuentium. *Venit Maria & altera Maria.* Non Gen. 3.
dixit venerunt, sed venit: sub vno nomine venerunt duæ mysterio, non casu. *Venit Maria & altera Maria.* Venit ipsa, sed altera: altera, sed ipsa, vt mulier mutaretur vita, nō nomine: virtute, non sexu: & fieret resurrectionis nuncia, quæ internuncia & lapsus extiterat & ruinæ. *Venit Maria videre sepulchrum.* Vt quam deceperat arboris visus, visus repararet sepulchri: & quam prostrauerat illecebrosus aspectus, aspectus salutaris attolleret. *Ecce, inquit, terræmotus factus est magnus: Angelus enim domini descendit de cælo.* Tremuit terra, non quia angelus descendit de cælo, sed quia ab inferis dominator ascendit. *Ecce terræmotus factus est magnus.* Mouetur chaos, dissiliunt ima terrarum, timet terra, montium tremunt pondera, orbis fundamenta quatiuntur, corripitur tartarus, sistūtur inferna: addicitur mors, quæ in reos tendens incurrit in iudicem, dominata seruis, exarsit in dominum, sæuiēs in homines, prosiluit in deum. Meritò ergo perit lex tartari, remota sunt inferni iura, potestas mortis ablata est, & in pœnā temeritatis suscitauit mortuos cognitoris iniuria: denique reddūtur corpora, redintegratur homo, vita reparatur: & cōstat de venia iam totum, quia in auctorem vitę mox est trāsgressa sententia. *Ecce terræmotus factus est magnus.* Modo terræmotus magnus, O si tunc vel leuis turbo arborem mortiferam deiecisset, O si nebulę fumus illius mulieris tenebrasset aspectum, O si terra nubes lethalis pomi speciem caligasset. O si manus tangens inconcessa tremuisset. O si peccati diem tenebrasset nox iniusta, & lamenta mundi, & incremēta mortis, & creatoris iniuriam tunc tulisset: sed vitiis semper seruiunt blandimenta, lenocinantur dulcia delictis, virtutibus verò austera & fortia sunt amica. *Angelus enim domini descendit de cælo.* Resurgente Christo morte pereunte terrenis redditur cæleste cōmercium: & mulieri cui fuerat cum diabolo lethale consilium, cum angelo colloquium fit vitale. *Angelus enim domini descendit de cælo, & reuoluit lapidem.* Non dixit voluit, sed reuoluit: reuoluit lapidem, qui aduolutus probauit mortem, & reuolutus extitit resurrectionis assertor. Beatus lapis qui Christum & reuelare meruit & velare: Beatus qui nō minus corda aperit, quàm sepulchrum: beatus

qui dat resurrectionis fidem, fideíque resurrectionem, qui diuinam carnem resurrexisse testatur. Mutatur hic ordo rerũ: mortem, non mortuum deuorat hic sepulchrũ, domus mortis mantio fit vitalis, vteri noua forma morruum concipit, parit viuum. *Angelus enim domini descendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Et angelo quæ causa sedendi erat, cui nulla inerat lassitudo? Sed sedebat vt fidei doctor, vt resurrectionis magister: sedebat super petram, vt soliditas sedis daret credentibus firmitatem. Ponebat angelus super petram fundamenta fidei, super quam Christus erat ecclesiam fundaturus, qui dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo ecclesiam meam. *Erat, inquit, aspectus eius sicut fulgur, & vestimenta eius sicut nix.* Ad angeli gloriam non sufficit fulgor, ad cęlestem naturam quid facit vestimentum? Sed splendore tali referebat speciem nostrę resurrectionis & formam: quia resurgentes per Christum Christi mutantur in gloriam. *Præ timore autem exterriti sunt custodes, & facti sunt veluti mortui.* Miseri quos runc percutit pauor mortis, quando securitas redditur vitæ: sed crudelitatis ministri, perfidiæ executores alienæ fiduciam sumere, quomodo poterãt de supernis? Obsidebãt sepulchrum, resurrectioni ianuas obstruebant, & ne qua posset intrare vita, mors perire, seruabãt: meritò eos angeli perculit & prostrauit aduentus. Misera, & sibi semper inimica mortalitas dolet se mori: ne resurgere possit, oppugnat: sepulchrum aperire conuenerat, & ad resurgendum quicquid erat facilitatis afferre, vt esset miraculum de facto, de exemplo spes, de reuerso res, credulitas de videndo. Grandis dementia est hoc, hominem nolle credere, quod sibi desiderat euenire. Hoc de his custodibus hodie dixisse sufficiat: quid autem nostra fides habeat, ne hodie longum sit, post dicemus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat cum patre deus in sæcula sæculorum. Amen.

Mat. 16.

De eodem, Sermo LXXV.

QVantum à vobis ego, à me tantum peregrinatus est sermo: sed orate frarres, vt sicut me vobis deus reddidit, ita mihi dignetur reddere, & redonare sermonem. Audistis Euangelistam dicentem, *Vespera, inquit, sabbathi, quæ lucescit in prima sabbathi.* Quid hic intelligit humanus sensus? quid hic humana sapit sapientia? *Vespera quæ lucescit.* Vesper

Matt. 28.

finit,non inchoat diem,nec lucem parturit,sed tenebras: sed hic elementorum auctor,elementorum vices mutat, vt in resurrectione domini totum diuinum sentias, nil humanum, Denique resurgēte Christo fidelibus lucescit vesper dies in fidelibus tenebrescit: Discipulis nox mutatur in diem, Iudęis dies vertitur & mutatur in noctem. Ab hora,inquit,sexta,tenebræ factæ sunt super vniuersam terram vsque ad horā nonam. Vt ipsa quæ tota est meridiana claritas obscuraretur,& illud quod scriptum est,impleretur, Occidet illis sol meridie, occidet illis: id est, Iudæis: nostris autem, Nox sicut dies illuminabitur. Quia vesper, qui in profundam semper caliginem vergit,totam nūc Christi tetendit & erexit in lucem: ac splendore toto tota mortalium pectora ab inferis Christo resurgente compleuit. *Vespera sabbathi.* Quia illaminatur per Christum sabbathum, non deletur. Non enim venit soluere legem,sed adimplere. Illuminatur, vt in die dominico luceat, clarescat in Ecclesia, quod in synagoga Iudæis obscurantibus fuscabatur. *Venit Maria Magdalenæ, & altera Maria videre sepulchrum.* Præcedunt Apostolos ad miuisterium fœminæ, quæ sexu viros, ordine discipulos quæ sequuntur: sed non hinc faciunt apostolos segniores, quæ non fœminarum formas, sed Ecclesiarum typum deferūt dominicum ad sepulchrum. Maria, & Maria, sic altera, vt ipsa: ipsa vt altera, altera ipsa Maria, Maria mater Christi: vnum nomen duas geminatur in fœminas,quia hic Ecclesia ex duobus populis veniens vna figuratur: ex duobus populis,id est,ex gentibus & Iudæis,quia primi nouissimi,& nouissimi primi. Venit Maria ad sepulchrum,venit ad resurrectionis vterum, venit ad vitæ partum: vteterum Christus ex sepulchro nasceretur fidei,qui carnis fuerat generatus ex ventre: & eum quem clausa virginitas vitam protulerat ad præsentem,clausum sepulchrum ad vitam redderet sempiternam. Diuinitatis insigne est clausam virginem reliquisse post partum: de sepulchro clauso exisse cum corpore est diuinitatis insigne. Maria & Maria venerunt,vt viderent sepulchrum: vides quia venerunt,non vt dominum cernerēt,sed sepulchrum: nec quærebant cum mortuis iam viuentem, quæ dominum iam resurrexisse credebant. *Angelus enim domini descendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem.* Reuoluit lapidem,non vt egredienti domino præberet aditum, sed vt dominum mundo iam re-

Luc. 23.
Amos 8.
Psal. 138.
Mat. 5.
Mat. 20.

ſurrexiſſe monſtraret: conſeruis ad credendum daret fidem, non ad reſurgendum domino præſtaret auxilium. *Reuoluit lapidem.* Reuoluitur ad fidem, qui ad perfidiam fuerat aduolutus. *Reuoluit lapidem.* Vt idem eſſet vitæ titulus, qui acceperat mortis tenere cuſtodem. Orate fratres, vt nunc deſcēdat angelus, & totam duritiem noſtri cordis euoluat: aperiat ſenſuum clauſa noſtrorū, reſurrexiſſe Chriſtum noſtris etiā teſtetur ex mentibus: quia ſicut illud cor cælum eſt, in quo viuit & regnat Chriſtus: ita illud pectus ſepulchrum, in quo Chriſtus adhuc habetur mortuus & ſepultus, Chriſti mors ſicut fuiſſe, ita pertranſiſſe credatur: Chriſtus homo paſſus, mortuus & ſepultus fuit: eſt, viuit, regnat, manet, permanet
2.Cor.5. Deus. Audi Apoſtolum dicentem, Et ſi nouimus Chriſtum
Rom.6. ſecundum carnem: ſed iam nunc non nouimus. Et, Quod mortuus eſt peccato, ſemel mortuus eſt: quod autem viuit, viuit Deo: hoc eſt, viuit Deus. *Et accedens reuoluit lapidem, & ſedebat ſuper eum.* Sedebat ad docendam reſurrectionem, non ad laſsitudinem ſubleuandam. Cæleſtis natura ignorat laſſitudinem, neſcit laborem: ſed factus eſt lapis vas angelicæ ceſsionis, doctrinæ cæleſtis cathedra, ſchola vitæ, quia Iudæis ad mortis ianuam, ad cineris ſeruitium, ad triſte ſilentium fuerat conſtitutus. *Erat, inquit, aſpectus eius ſicut fulgur, veſtimenta autem eius ſicut nix.* Vultus claritas à veſtium candore ſeparatur, & facies fulguri, niui veſtis angeli compara-
Eſa.148. tur, quia fulgur de cælo, nix de terra. Audi prophetam dicentem, Laudate dominum de terra ignis, grando, nix. In facie ergo angeli claritas cæleſtis ſeruatur naturæ: in veſte verò figuratur gratia communionis humanæ, & temperatur ſpecies angeli colloquentis, vt carnales oculi, & veſtium ferant placidam claritatem, & ex fulgore vultus nuncium ſui tremerent, & reuererētur auctoris. *Præ timore autem eius exterriti ſunt cuſtodes.* Quare territi? quia cuſtodiebant crudelitatis ſtudio, non pietatis obſequio. Ruit, deſtruitur, ſtare non poteſt, quem conſcientia deſtituit, impellit reatus. Hinc eſt quod angelus perterret impios, pios alloquitur & ſolatur. *Nolite timere vos.* Hoc eſt, illi timeant: quærentes non timeant, timeant perſequentes. *Nolite timere vos, ſcio enim quod Ieſum qui crucifixus eſt quæritis: non eſt hic.* Hoc eſt, ego veni, vt inſtruerem vos, non vt illum eximerem, qui & rerum factor eſt, & ſui eſt ſuſcitator. *Non eſt hic: ſurrexit*

enim sicut dixit. Vides quia venit angelus, vt factis assereret seruus, quæ dominus prędixerat verbis: & doceret moriendi & viuendi penes illum potestatem fuisse, qui antè suam mortem prædixerat resurrectionem: nam vtique qui scire potuit, potuit & cauere: sed quia vincere potuit, declinare cõtempsit, qui resurgentis gloria sepeliuit morientis iniuriam. De sequentibus fratres, sequenti sermone tractabimus, quia protrahere nos & dilatare sermonem adhuc recens itineris prohibuit lassitudo.

De eadem, déque secunda Christi manifestatione facta mulieribus, à monumento regredientibus.

Sermo LXXVI.

SVperiori sermone Mariam, & alteram Mariam Ecclesiæ ex duobus populis venientis figuram diximus habuisse: hoc ex sequentibus hodie cupimus approbare, si modo nobis vester benignus prębeatur auditus. *Respondens, inquit, angelus dixit, Nolite timere vos, scio enim quia Iesum qui crucifixus est quæritis: non est hic, surrexit enim sicut dixit. Venite, videte locum vbi positus erat dominus.* Angelus prædicat nomen, crucem dicit, loquitur passionem, fatetur mortem, sed resurrectionem mox, mox dominum confitetur. Et si angelus post tanta supplicia, post sepulchrum agnoscit dominum, suam loquitur seruitutem, & iniuriam passionis totam transisse sentit resurrectionis in gloriam: cui homo aut minoratum Deũ in carne iudicat, aut in passione existimat eius defecisse virtutem, aut consumptam dominationem credit seruitute digna? Dicit crucifixum, ostendit locum, vbi positus erat dominus, ne alter, & non ipse idem resurrexisse crederetur ex mortuis. Et si dominus eadem redit in carne, vulnera reportat, ipsa clauorum foramina resumit, & ipsa facit testimonia sui corporis, suę resurrectionis indicia, quæ suę fuerant contumelia passionis: quare homo se in alia putat, aut in sua nõ putat carne rediturum, aut carnem seruus forte dedignatur suam, cum nostram dominus non mutarit? Acquiesce homo ipsum te futurũ esse in carne tua, ne tu ipse nõ sis, si in carne surrexeris aliena. Adiecit angelus, dicens, *Et cito euntes dicite discipulis, quia surrexit, & præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis.* Angelus hic non fœminas, sed Ecclesiam duabus in fœminis mittit, vnam mittit, vt eam mittendo sic lõge, latéque diffun

Mat. 28.

dat: Angelus hic ſponſam mittit ad ſponſum: denique euntibus illis occurrit dominus, & ſalutat eas dicens. *Auete.* Occurrit, & non poteſtate terret, ſed præuenit charitatis ardore: nõ authoritate turbat, ſed ſalutat lege ſponſi: non dominãtis iure onerat, ſed honorat dilectione cõſortis, ſalutat, *Auete.*
Luc. 10. Dixerat diſcipulis ſuis ipſe, Neminem ſalutaueritis in via, & quid eſt quòd hic in via tam feſtiuus ſalutat, occurrit, nõ expectat cognoſci, intelligi non requirit, non vt interrogetur admittit, ſed in ſalutationem vadit totus, vadit ferués, & ſuũ
Coloſ. 1. ſoluit ipſe ſalutatione mandatum? Fecit, fecit, quia totũ vincit, & exuperat vis amoris: ſimul, quia Chriſtus in Eccleſia ſe ſalutat, quam ſuam fecit eſſe: & ſic viſcera ſua ſuum ſic recepit in corpus: dicente Apoſtolo, Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ. In iſtis vero fœminis Eccleſiæ figuram manere plenã
Luc. 24. res ipſa oſtendit euidenter, quia diſcipulos ſuos Chriſtus de reſurrectione nutantes arguit, trepidantes firmat, oſtenſione lateris, clauorũ cauernis, ſumptione cibi, vis reuocat ad fidẽ. Vnde & merito in fide paruulos ſic pueros appellat, dicẽdo.
Ioan. 21. Pueri nunquid habetis pulmentarium? ipſamque alibi Mariã
Ioan. 20. flentem quaſi de mortuo, mulierem vocat: atque tangendi ſe licentiam negat: iſtas autem ſic perfectas inuenit, ſic credẽtes, ſic non de ſexu trepidantes, ſed myſterio currentes, ſic dominum toto fidei ardore requirentes, vt habendum ſe tradat eis ſalutatione tali, dicens, *Auete.* Angelus dixerat, Scio enim,
Ioan. 20. quia Ieſum crucifixum quæritis: & requirentibus Chriſtus, auete, reſpondit: alibi autem Mariæ nec tangendi datur facultas; hic non ſolum tangendi, ſed & tenendi copia tota conceditur. *Illæ autem, inquit, acceſſerunt, & tenuerunt pedes eius.* Iſtæ tenent pedes Chriſti, quę in Eccleſia typum Euangelicę prædicationis tenent, & merentur ex curſu: ac ſic fide tãgũt ſui veſtigia ſaluatoris, vt ad totius deitatis pertingant gloriam, perueniant ad honorem, illa autem merito audit: Noli
Ioan. 20. me tangere: quæ in terris deflet dominum, & ſic in ſepulchro quærit mortuum, vt eum in cælis neſciat regnare cum patre. Noli me tãgere, id eſt, obſequi tactu carnis, quem fidei tactu deberet attingere: nec quaſi hominem tantũ tangere tu præſumas in terra, quem Deum nondum ſapis in cæleſtibus adorare: fœminea cura deſinat, muliebris ſolicitudo deſiſtat, virilis credulitas tuam cõſcendat in mentem, aſcenſum meũ cordis tui capiat latitudo, vt in cæleſtibus ęterna tactus męi

beatitudine perfruaris. Iuxta illud prophetæ. Beatus vir, cuius est abs te domine: ascensus in corde eius disposuit In terra non tangit Christum, qui fide in cęlo non conscendit ad Christū. Quod ergo eadem Maria nunc in fidei vertice constituta, nunc in Ecclesiæ sublimata fastigio, & tangit Christum, & tenet toto sanctitatis affectu, nunc imbecillitate carnis, & fœminea infirmitate deiecta dubitat, & tactum sui non meretur authoris, non facit quæstionem: siquidem illud de figura est, hoc de sexu: illud est de diuina gratia, hoc de humana natura: quia nos idem ipsi cum diuina scimus, Dei munus est cum humano sapimus, cæcamur ex nobis. Sic beatus Petrus Christum, dum Dei filium confitetur, patre releuante cognoscit: cum negat Christum, carnis sentit & patitur cæcitatem. Inter hæc Iudæi crimina, aut male emunt sua, aut distrahunt peius aliena, dum peccata taxant precio, dū pecunia pensant & compensant delicta. dū in sceleribus suis fundūt, quod toto scelere cōgregauerunt. Sic Iudam comparant traditorem domini sui, & precio redemptoris mundi sanguinē pensant: sic aperti sepulchri fidem claudunt sacculo, vt negandæ resurrectionis crimen nummis criminam mercarentur. *Pecuniam, inquit, copiosam dederunt militibus, dicentes. Dicite, quia discipuli eius venerunt nocte, & furati sunt eum, nobis dormientibus: & si hoc præses audierit, nos suadebimus ei: & securos vos faciemus. At isti accepta pecunia, fecerunt sicut erant edocti: & diffamatum est verbum istud apud Iudæos vsque in hodiernum diem.* Apud Iudęos, nunquid apud Christianos? Iudæe, quod tu in Iudęa obscurabas auro, fide toto claruit & eluxit in mundo: Discipuli receperunt, non furati sunt Christum: tu perfidiam comparasti, sed non furatus es veritatem: Iudæe resurrexit Christus, tu pecuniam perdidisti. Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Iudæe Christus viuit: tu, & te, & tuos posteros occidisti.

Psa. 83. *Mat. 16.* *Mat. 27.*

De resurrectione Christi. *Sermo* LXXVII.

PLenum satis & perfectæ deuotionis indicium, quòd tempore passionis tota creatori suo cōpatitur creatura. Quæ caro terra tremente non tremuit, quę mēs non torpuit, quòd ingenium nō defecit cū sol ante tempus occidit, lux refugit? Denique fratres & nostra occubuere tunc viscera, sensus est commortuus, sermo noster suo est consepultus authori, vt ęius totam nūc suscitaretur ad gloriā. Ista extitit silentii mei

causa: ista debiti mei deuota dilatio fuit. Nec mirum fratres, si prouidè sermo meus toto affectionis obsequio ad inferos etiam suum secutus est largitorem: quia sine ipso vobis talibus, ac tantis creditoribus quod redderem non habebã: quod si cupidus aliquis, & auidus exactor de solutionis tarditate cõqueritur, calumniam temporis nobis desistat inferre, quia diues dominus meus multiplicem fœnoris ipsius auget & repensat vsuram. Absoluat ergo nos iam Euangelicæ larga lectionis humanitas, quos officii necessitas hoc tantum dedu-
Matt. 28. xit, & addixit ad debitum. *Vespera, inquit, sabbathi quæ lucescit in prima sabbathi.* In domino resurgente non humanæ solum conuersum est ius naturæ, sed etiam ipse creaturæ ordo insigniter est mutatus. *Vespera sabbathi quæ lucescit.* Ecce, domino resurgente, non tenebrescit vespera, sed lucescit: & fit lucis exordium, quod principium noctis esse consueuerat. *Vespera sabbathi quæ lucescit in prima sabbathi.* Sicut mortalitas in immortalitatem, corruptio in incorruptionem, caro in deum: ita tenebræ transferuntur in lucem: vt se nox ipsa taliter nõ periisse gaudeat: sed esse mutatã, quæ obscuritate magis, quàm tempore sic defecit: quæ interualla, quæ vicem suæ fœlicius perdidit seruitutis, vt in perpetuæ lucis proflueret & erũpe-
Psal. 138. ret libertatem, dicente propheta, Et nox illuminatio mea in deliciis meis. *Vespera quæ lucescit in prima sabbathi.* Sabbathum secundarium se lætatur effectum, quòd iussione legis torpebat in otio, & per diei dominici primatũ in diuinæ virtutis opera mirabiliter excitatur, quòd Iudaicæ obseruationis inertia à virtute salutari reddebat extraneum, dicẽte do-
Luc. 6. mino, Non licet sabbathis ægris curam, afflictis opem, cęcis visum, vitam mortuis condonare? & interpretando taliter à deo diem sabbathi sanctę legis studiis deputatum, miseræ tantum ventris addixerat seruituti, *Vespera sabbathi quæ lucescit in prima sabbathi, venit Maria Magdalene, & altera Maria.* Vna venit nomine, quę nunc alia legitur in diuersa persona. *Venit Maria, & alia Maria* Quo & vnam in duabus nominis vnitas figuraret: & mutatam fœminam diuersitas panderet personarum: venit enim, non venerunt: & cum dicit alia, in vtraque eandem mystico designat affatu, vt aliam venisse ante fidem, aliam post fidem redituram esse mõstraret. Venit mulier, sed redit Maria: venit quę intulit mortem, redit quę genuit vitam: venit Adam quę deduxit ad inferos, redit quę ab

inferis Christum recepit. *Venit Maria, & alia Maria.* Quare? *Videre sepulchrum*, & non Christum quęrere: tantum videre sepulchrum, reatus sui titulum, facinoris sui triste documentum, suę cũ diabolo præsumptionis, sui quęstus ferale commercium, vt inde recuperaret fidem, vnde perpetuũ suę præuaricationis sustinebat opprobrium. *Et ecce terræmotus factus est magnus.* Si sic terra tremuit, cum suorum dominus resurgit ad veniam, quemadmodum contremiscet, cum noxiorum consurget ad pœnam? dicente propheta, Terra tremuit, & quieuit, cum resurgeret in iudicium deus. Et quę cõserui, hoc est angeli, præsentiam sustinere non valuit, quemadmodum deum iudicem sustinebit? Ecce hisdem lineis quibus petierat salus humana, reparatur. Prima ad perfidiam mulier, prima procuratur ad fidem: prima currit ad interemptorẽ mortis, quæ prima cucurrerat ad mortis authorem: prima audit ab angelo, quæ prima cum diabolo fuerat collocuta. *Angelus domini descendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Non vt conferret resurrectionem tali operatione, sed vt proderet, dicẽte domino, Potestatem habeo ponendi animam meam: & potestatem habeo iterum sumendi eam. Nobis clausa aperit, nobis occulta reserat, nec authorem suum qui iam non erat in sepulchro educit ad lucem, sed conseruos suos qui positi erant in dubitationis obscuro ad fidem resurrectionis adducit, ipso attestante cùm dicit, *Non est hic, surrexit: Reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Quare non voluit, sed reuoluit? Vt quem perfidia Pharisæorum ad offensam voluerat, & scandalum, angelus ad fidem reuolueret, & salutem, dicente propheta, Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali. Reuoluitur ergo lapis, vt euolueret mortem, qui vitam clauserat aduolutus, dicẽte scriptura, Videbitis vitam vestram pendentem coram oculis vestris, & nõ credetis. *Et sedebat super eum.* Non lassitudinem recreans, sed sacri & vitalis sepulchri se esse præsidem sic demonstrans: & destructã esse mortem cęlestis minister officii tali sessionis suæ declarabat indicio: & esse deum qui passus est, deum qui intra nostri corporis est receptus angustias, deũ quem habitu superno sic residens testabatur assertor: & quid plura fratres? sedet, quia ab illo tam venerabili sepulchro nunquam angelus recedit. *Præ timore autem eius exterriti sunt custodes: & facti sunt sicut mortui.* Quos prosternit terror noxios, ad con-

Psal. 75. *Ioh. 10.* *Esa. 8. & 28.* *Rom. 9.* *Deut. 28.*

ſcios mox recurrit. Sic, ſic innocui cum reſurgent, terror, & mors iniuſtos, & impios poſſidebit. *Erat autem aſpectus eius, ſicut fulgur, & veſtimenta eius ſicut nix.* Quid facit veſtis vbi nulla eſt nuditas? quid indumentum vbi regendi neceſſitas non habetur? Sed angelus fratres, noſtrum habitum, noſtram formam, noſtram ſimilitudinem, in reſurrectione taliter præfigurat, vbi homo ipſa corporis ſui claritate reſtituitur, dicente domino, Tūc iuſti fulgebūt ſicut ſol in regno patris eorū. *Matt. 13.*

Reſpondens autem angelus dixit mulieribus, Nolite timere vos: ſcio enim quòd Ieſum, qui crucifixus eſt, quæritis. Adhuc crucifixum & mortuum requirebant: quarum fidem ſæua paſſionis procella turbauerat, & tētationis eas ita pōdus incuruauerat, vt cœli dominum adhuc quærerent in ſepulchro. *Non eſt hîc.* Secundum id quod in loco extitit: hic eſt autem, per hoc quod vbique eſt, & loci capacitate non clauditur. *Venite, videte locum vbi poſitus erat dominus.* Mulieres vocat angelus ad videndum, vt ſacri corporis locus mundaret oculos, quos diabolo claudēte vetitæ arboris macularat aſpectus. Ingrediuntur ſepulchrū, vt conſepultæ domino totam fidei reſurgerent in ſalutem: Si complantati ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul & reſurrectionis erimus. *Rom. 6.* *Euntes dicite diſcipulis eius.* Reuertere ad virū mulier iam ſanata, & ſuade fidē, quæ perfidiam ſuaſiſti: refer homini dominicæ reſurrectionis indicium, cui ante tentationis & ruinæ conſilium detuliſti.

De ſeptima Chriſti manifeſtatione facta diſcipulis ad mare Tiberiadis. LXXVIII.

POſt illam terris inexpertem, tremendam cælis, inauditā ſæculis, inferis non ferēdam tempeſtatē dominicæ paſſionis, venit ad mare domin⁹ & diſcipulos ſuos nocturnis in tenebris reperit fluctuantes: fugiēte enim ſole qui de ſplendore lunari, quid de ſtellis ad noctis potuit ſolatium remanere? Erat enim vna terra, & confuſa caligo, quæ non ſolum viſum corporis, ſed ipſum mentis cæcabat obtutum: nec ſinebat litus fidei, portum ſalutis petere, vel repetere nauigātes. *Ioh. 21.* *Manè, inquit, euangeliſta, iam facto, ſtetit Ieſus in litore: non tamen cognouerūt diſcipuli quia Ieſus eſt.* Creatoris iniuriam tota fugerat creatura: necem domini ſui mundus euitare contendit: ſciens ad totam domum vindictam pertendere, in qua fuerit ſeruorum ſcelere dominator occiſus. Hinc eſt, quod ſuis ſe deſerentibus fundamentis terra tremit: Sol ne videret, au-

fugit: dies ne interesset, abscessit: petræ, quia non valebant discedere per naturam, nouum scinduntur per vulnus: facinus tantum sono, quia voce non poterant accusantes: infernus vbi ad se penetrare ipsum iudicem vidit, victus, & eiulās quos tenebat amisit: hinc est, quòd redditæ corporibus suis animę resurrecturos mortuos, quos mundus putauerat deperiisse, viuentibus nunciarunt. Ergo taliter cum mundi compago tota confuso ordine fluctuaret, & ad primordiales tenebras, atque antiquū chaos crederet se authoris sui morte deuolutam, subito resurrectionis suæ lumine dominus diem reducit, & orbem totū pristinum reformat in corpus, vt quē sibi taliter viderat esse compassum, suam secum suscitaret ad gloriam, dicente euangelista, *Mane iam facto.* Id est, transacta nocte dominicæ passionis. *Stetit Iesus in litore.* Vt in antiquum terminum reuocaret vniuersa, firmaret dubia, iactata compesceret, turbata componeret, & statione sua ipsa fundamenta orbis, quæ sic commota fuerant, stabiliret, quo mox mundus ad sui recurreret authoris obsequium, qui ad sui diffugerat authoris iniuriam. *Mane autem facto stetit Iesus in litore.* Vt ecclesiam præcipuè, in qua discipuli amaris tunc fluctibus iactabantur, ad fidam fidei suæ reduceret stationem: denique quia eos fidei virtute repererat destitutos, & à virili robore inuenerat perdeiectos, arguit tales pueros nuncupando, cum dicit, *Pueri, nunquid pulmentarium habetis?* Ibi enim erat Petrus, qui negauerat: Thomas, qui dubitauerat: Ioannes, qui fugerat: non ergo vt fortissimos milites, sed pueros compellit vt timidos: & quos idoneos necdum deprehendit ad præliū, vt teneros inuitat ad mensam, dicendo, *Pueri, nunquid habetis pulmentarium?* Vt humanitas ad gratiam, panis ad fiduciam, pulmentum reuocaret ad fidem: corpus enim resurrexisse non crederent, nisi eum toto hominis ordine cernerēt manducantem. Hinc est quòd petit escas saturitas tota rerum, panis ipse manducat, quia non ille cibum, sed suorum semper esurit charitatem, *Pueri, nunquid habetis pulmentarium? responderunt ei, non.* Et quid habebant, qui Christum iam secum positum non habebant, qui coràm stantem dominum suis adhuc oculis non videbant. *Non enim cognouerunt discipuli quòd Iesus est. Dicit eis, mittite in dexteram partem nauis rete, & inuenietis.* Reuocat ad dexteram, quos turbo passionis egerat, & redegerat ad sinistram. *Miserunt, inquit, & non poterant illud*

Matt. 26.
Ioh. 20.
Mar. 14.

trahere à multitudine piscium. Miserant in dexteram, miserant in virilem partem, sed vt pueri adhuc trahere nō valebant: senserunt tamen ex ipso pondere, senserunt pisces venisse ad iubentis imperium, non humanę artis incurrisse capturam. *Discipulus autem ille, qui diligebatur ab Iesu, ait, dominus est.* Primus qui diligitur videt quia semper amoris oculus acutius intuetur, & semper viuacius qui diligitur sentit. *Petrus vt audiuit.* Quæ res illam Petri sic tardauerat mentem, vt ab alio audi-

Matt. 16. ret dominum, qui cæteris consueuerat nunciare? Vbi est illud

& 26. ipsius singulare. Tu es Christus filius dei viui, vbi est? In domo aufugerat Caiphę principis Iudæorum, tardius suum dominum videbat, qui vocem facilè ancillæ susurrātis audiuit. *Vt audiuit, inquit, quia dominus est, tunica se præcinxit, erat enim nu-*

Marc. 14. *dus.* Mirum fratres, cum comprehenderetur dominus, Ioannes abiecit sindonē, & Petrus inuentus est nudus, quia Ioānem texit fuga: Petrum negatio sic nudauit. Mirum fratres, & vere mirū, quia qui in naui nudatus est, in mare se demergit indutus: quia innocentia nūquam nuda est: & reatus semper refugit ad velamen: denique sicut Adam, ita & nunc Pe-

Gen. 3. trus post culpam suam gestit tegere nuditatem, qui fuerant ambo vtique ante culpam sancta nuditate vestiti. *Tunica se præcinxit: & misit se in mare.* Vt mare dilueret, quod negatio taliter sordidauerat. *Misit se in mare.* Vt esset primus in reditu, qui acceperat in ordine principatum. *Et tunica se præcinxit.* Qui

Ioh. 21. præcingendus erat martyrii passione, dicente domino, Alius te pręcinget, & ducet quò tu non vis. *Alij autem discipuli nauigio venerunt, non enim longè erant à terra, sed quasi cubitis ducentis, trahentes rete piscium.* A[illegible] nauigio perueniunt, & capturam piscium trahunt, vt ecclesiam sæculi iactatam procellis, & eos quos euangelico reti ad supernam lucem rapiunt, & eleuant de profundo, ad dominum secum fideli labore perducant. *Non, inquit, longè erant à terra.* Non erant longè à terra viuentium, quos præsentiū finis proximos esse fecerat iam futuris. *Sed quasi cubitis ducentis.* Ex Iudæis & gentibus centenariū numerum duplicat, qui duorum vitam, salutémque iungit populorum. Reliquam partem lectionis sequenti sermone, domino iuuante tractabimus.

De resurrectione Christi. *Sermo* *LXXIX.*

QVoniam Matthęi & Marci super dominicam resurrectionē iam cucurrimus lectiones, modo quid hinc intonuerit

tonuerit Lucas beatissimus, exquiramus. *Vna, inquit, sabbathi valde diluculo venerunt ad monumentum mulieres portantes quæ parauerunt aromata*. Sæpe diximus quæ circa resurrectionem Christi gesta sunt, gesta esse resurrectionis nostræ in formā, hinc est quòd euangelistæ sermone plus mystico, quàm nouo factorum Christi seriem proloquuntur. *Vna, inquit, sabbathi*. Bene vna, quia resurrectionis dies alteram nescit: lucis æternæ mater noctis tempus ignorat, perpetuus dies perpetuò illucescit, resurgentium lux moti nō potest, lux quæ noctem delet, nescit extingui. *Venerunt, inquit, ad monumētum portantes quæ parauerant aromata: & inuenerunt lapidem reuolutum à monumento: & intrantes non inuenerunt corpus domini Iesu*. Quid est, quòd quæ antè de monumento fugerant, nunc audaces redeunt ad sepulchrum, intrepidæ pauidum redeunt ad funus, sepulchri tristitiam confidenter inuadunt, & non inuenientes dominum, constanter quærunt, constantius immorantur: nec illud pauescunt, quòd monumento nox addita, dum tenebras generat, addit timorem? Fratres, mulier mali causa, peccati author, via mortis, sepulchri titulus, inferni ianua, lamenti necessitas tota, ob hoc nascūtur lachrymis, mācipantur mœrotibus, gemitibus addicuntur, & in lamentis tantum fortes sunt, quantum viribus inueniuntur infirmę: & quantum imparatæ sunt ad labores, tantum ad lachrymas sunt paratæ: hinc est quòd lachrymis arma vincunt, regna fletibus inclinant, lamentis totam fortitudinem virorū frangunt. Non est ergo mirum, si ad lachrymas, ad funus, ad sepulchrum, ad obsequium dominici corporis fœminæ ardentiores apostolis hic videntur, vbi mulier prima currit ad lachrymas, quæ prima cucurrit ad lapsum: præcedit ad sepulchrum, quæ præcessit ad mortē: fit resurrectionis nuncia, quæ fuit mortis interpres: & quæ viro porrexerat interitus tanti nuncium, viris ipsa porrigit magnæ salutis auditum: vt compenset fidei nūcio, quòd perfidiæ ademit auditu. Non est hic præposterus ordo, sed mysticus: non postponuntur apostoli fœminis, sed ad maiora seruantur: fœminę obsequium Christi suscipiunt, apostoli Christi suscipiunt passiones: illæ portant aromata, isti flagella: illæ intrant sepulchrum, isti carcerem: illæ ad obsequium festinant, isti peruolant ad catenas: infundunt illæ oleum, isti sanguinem fundunt: mortem stupent illæ, suscipiunt hi mortes: & quid multa? residēt illę de-

Luc. 24.

mi, ad acies isti tendunt, vt deuoti milites probent aduersis fidem, virtutem laboribus, iniuriis patientiam, periculis mortem, vulneribus tolerãtiam, deuotionem pœnis, viscerum laceratione constantiam: mulieres ergo ferunt pro Christo lachrymas: apostoli diabolo superato, & victis hostibus, Christo & victoriam referunt, & triumphum. Verum quòd apostoli resurrexisse dominum mulieribus nunciantibus, aut nõ credidisse, aut deliramẽtum iudicasse referuntur, grauiter nemo arguat: altè dubitat, qui altius credit: decipi non potest, qui non est facilis auditui: ignauus nimis est, qui post exemplum inuenitur incautus, rudis miles ad aciem concurrit, qui causam belli nescit, vim bellatoris ignorat: peritia est, nõ est segnities, cum sensim miles veteranus incedit. Sic Adam nouus cito cecidit, dum cito credidit: & dum facile dat aures ad mulieris auditum, se suósque posteros pessimo addixit inimico: at veteranus Petrus fœminam non facilè audit, fœminis nunciantibus credit tarde, & vt veteranus deliberat, ne vt puer incurrat: denique vbi duo ex discipulis, qui post resurrectionem Christũ meruerũt itineris habere collegam, reuersi nunciabant dominum se vidisse: apostoli quod audiunt non delirum iudicant, sed virile, dant aures, ora figunt, aperiunt oculos, corda pandunt, & quæ dicuntur sic commendant sensibus, vt post cunctationis æstus sitienter bibãt auditum fidei de flumine, quod collegarum lingua fundebat. Sicut ardorẽ sitis frigida pocula restinguunt & refrigerant: ita mentis auditus lætior fit post mœrorem. Fratres, quis causas capere dominicæ natiuitatis potest? Dominicę resurrectionis negocium existimare quis meretur? Ista cogitare, capere, ęstimare, nisi qui ab ipso deo acceperit, non valebit: quòd creator rerũ fœmineo creatur partu, quòd mundi dominus in seruitute videtur humana, quòd pastor omnium pastu indiget, reis quòd addicitur qui absoluit vniuersos, quòd punitur vita sęculi, quòd mortuorum moritur suscitator, quòd claudens omnia sepulchro clauditur, quòd supernorum dominus apud inferos inuenitur: qui ergo ista capere potest, apostolorum cunctationes, trepidationes, timores, fugas, latebras profunde iudicans non miratur. Ergo fratres, quod apostoli dubitãt, quod ista tam tarde tanta credulitate suscipiunt, nõ miremur nos qui hucusque non credimus: sed oremus, vt de his tãtum sentire mereamur, quãtum dederit ille, qui diuina hominem

Luc. 24.

Gene. 3.

sentire largitur. Quod remansit de serie lectionis, deo iuuante, proximo sermone perscrutabimur.

De Christi resurrectione, & secunda manifestatione facta mulieribus, à monumento regredientibus.

Sermo LXXX.

SErmone proximo, quia primam partem perstrinximus lectionis, hodie quæ sunt in sequentibus audiamus. *Respondens, inquit, angelus dixit mulieribus, nolite timere vos, scio enim quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis, non est hic: surrexit enim sicut dixit, venite, videte locum vbi positus erat dominus.* Matt. 28. Putásne Petri, Ioannis, discipulorum omnium absentia vritur, castigatur ignauia, quòd resurgenti Christo mulieres primæ solæ peruigiles ardenter occurrant, ipsa etiam virilis portio sic notatur, vt ad resurrectionis gloriam muliebris præcurrat infirmitas? Absit fratres, est istud causa, non casus: mysterium, non euentus: ordo, non culpa: nam mulier hic virum sequitur, non præcedit: vbi vir resurgit in Christo. Sentias ergo Petrum non mulieribus cessisse, sed Christo: non ancillæ, sed domino: sacramento, non somno: ordini, non timori: denique iam vir erat in Christo, quando ad mulieres angelus venit, vt quantum præcellit deus angelum, tantum vir mulierem præcederet in honore. *Nolite timere vos.* Quia bonos amor possidet, malos pauor: & impios timor terret, pios solatur affectio. *Nolite timere vos.* Hoc est dicere, timeat Iudæus, qui tradidit: Pilatus, qui addixit: qui illusit, miles: quæ crucifixit, impietas: crudelitas, amara pocula quæ propinauit: sæuitia, quæ obsedit sepulcrum: perfidia, quæ emit mēdacium: fidem, quæ vendidit inhumanitas: quæ dominum suum resurrexisse dolet, non dolet occidisse: vos autem gaudere cōuenit, non timere: quia resurrexit quem quærebatis mortuū, viuit quem lugebatis occisum. *Scio enim, quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis.* Hoc est, quid quæritis viuentem cū mortuis? vitam quid quæritis in sepulchro? Ite potius ad occursum viuentis: & iam nolite concurrere ad morientis obsequium. *Scio quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis: non est hic.* Sic dixit angelus, qui aperuit ob hoc sepulchrum, non vt inde exiret Christus, qui ibi iam non erat, sed vt ibi Christum iam non esse monstraret. *Surrexit sicut dixit.* Gemina virtus est, & redire à mortuis, & futura præscire. *Venite, videte locum, vbi positus erat dominus.* Venite mulieres, venite, videte vbi Adam

posuistis vos: vbi sepelistis hominem: vbi virum vestro consilio contrusistis, per quod fecistis pro seruis ipsis dominum sic iacere: & intelligit erga vos tantam magnitudinem veniæ, quanta fuit domino iniuriæ magnitudo. *Venite, videte locum, vbi positus erat dominus.* Virtus angelica esse dominum qui crucifixus est, confitetur: & infirmitas humana discutit, vtrum sit dominus qui resurgit? Christus sic humanas suscepit passiones, vt totum quod diuinitatis est non amittat. *Et euntes cito, dicite discipulis eius, quia surrexit: & ecce præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis.* Neque hic mulieribus apostoli postponuntur, sed mulier absoluitur à reatu, dum portat vitæ, portat resurrectionis auditum, quæ auditum mortis portauerat, & ruinæ: *Et exeuntes, inquit, cito de monumento cum timore, & gaudio magno.* Mulieres intrant sepulchrum, vt fierent sepulturæ participes, sociæ passionis: exeunt de sepulchro, vt antè fide surgerent, quàm resurgerent carne, *Exeuntes cum timore, & gaudio magno.* Et vbi est, nolite timere. Quia timor nō ablatus est, sed mutatus: timor abscesserat de reatu, sed de seruitio manebat: malus timor culpæ, bonus reuerentiæ timor: Adam datum perdiderant, ne perderent ipsum redditum pertimescebant. *Cum timore, & gaudio magno.* Scriptum
Psal. 2. est, Seruite domino cum timore: & exultate ei cum tremore. *Cum timore, & gaudio magno.* Quia timor domini sanctus per-
Psal. 18. manet in sæculum sæculi. In sanctitate ergo manet, qui dei permanet in timore. *Currebant nunciare discipulis eius: & ecce occurrit eis Iesus, dicens, Auete.* Fideliter currentibus occurrit Christus, vt quod fide crediderant, agnoscerent visu: & firmaret præsentia, quas adhuc trepidas habebat auditus. *Occurrit eis Iesus, dicens, Auete.* Occurrit vt dominus, salutat vt pariens: affectu animat, seruat timore: salutat, vt per amorem seruiant, non fugiant per timorem. *At illæ accesserunt, & tenuerunt pedes eius.* Haberi se voluit, qui passus est se teneri. *Accesserunt, & tenuerunt pedes eius.* Vt scirent in capite Christi virum esse, se esse in pedibus Christi: & datum sibi virum sequi, non præire per Christum. *Dicit eis, nolite timere.* Quod dixerat angelus, dicit & dominus: vt quas firmauerat angelus, Christus redderet firmiores. *Sed ite, dicite fratribus meis, vt eant in Galilæam: ibi me videbunt.* Resurgēs à mortuis Christus resumpsit hominem, non reliquit: vocat ergo fratres, quos corporis sui fecit esse germanos: vocat fratres, quos pa-

tris sui adoptauit in filios: vocat fratres, quos benignus hæres sibi præstitit cohæredes. Sed resurgente Christo impietas qualiter resurgat audite. *Ecce venerunt quidam de custodibus in ciuitatem: & nunciauerunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. At illi congregati cum senioribus, consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus, dicentes, dicite, Quia venerunt nocte discipuli eius: & furati sunt eum dormientibus nobis.* Qui dant pecuniam, non perdenda comparant, sed seruanda: Iudæi vendente Iuda emerunt, vt perderent Christum: nunc pecuniam copiosam, vt se, legem, templum, patriam perderent, effuderunt. Viri sanguinum, & dolosi, statuunt precium falsitatis, perfidiæ conficiunt instrumentum, commercio crudeli fraudem fidei, veritatis latrocinium nundinantur: corrumpũt milites, vt furtum vocent, quod erat resurrectionis arcanum. *Venerunt discipuli eius nocte: & furati sunt eum.* Non contenti interfecisse magistrum, quomodo discipulos possent perdere moliuntur: discipulorum crimen esse faciunt virtutem magistri. *Venerunt nocte discipuli eius, & furati sunt eum.* Plane amiserunt milites, perdiderunt Iudæi, sed discipuli magistrum suum nõ furto, sed fide: virtute, non fraude: sanctitate, non crimine: viuum, non mortuum sustulerũt: hinc est, quòd in Galilæam vt eum possint videre mittuntur, quia deus in loco perfidiæ non videtur. Quod autem dixit, *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Quid ipse in se sibi dederit, hoc declarat: probante Apostolo, cum dicit, Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Filius dei virginis filio, deus homini, diuinitas carni contulit, quod semper cum patre possedit, & spiritu. Et ideo ait, *Ite, baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.* Vt omnes gentes potestas vna, eadémque recrearet ad salutem, quas crearat ad vitam. *Et ecce, inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Est semper nobiscum, qui cum patre est semper: & veniet nobis per hoc quòd assumpsit ex nobis. Et quid plura fratres? Quod nascitur: quod patitur, quod resurgit, quod accipit, non est, non est necessitatis suæ, nostræ est hoc salutis.

1. Cor. 5.

De quinta Christi manifestatione facta discipulis, cum Thomas abesset. *Sermo* LXXXI.

DVm rebellis Iudæa creatorem suum debellare contendit, & in authoris sui necem leuat impias manus, terris

abſtulit pacem, concordiam rerum ſoluit, elementorum ſic fœdus rupit, vt mundum totum ad chaos reuocaret antiquũ: denique diem fugat, noctem inuadit, lucem tenebris, cælum rebus aufert, facit tremere terram, miſcet mortuos viuis, inferos, superóſque cõfundit, & diſſipato ordine in creatoris, iniuriam pacificum nil penitus, amicum penitus nil reliquit. Hinc eſt, quòd reuerſus ab inferis Chriſtus, vt rebus pacem reddat, exclamat, *Pax vobis. Dum hæc loquuntur, inquit,*
Luc. 24. *diſcipuli, Ieſus ſtetit in medio eorum, & dicit eis, Pax vobis.* Bene addidit vobis, quia iam terra ſteterat, dies redierat, ſol recurrerat, & ordinem ſuum compago mundi redditum iam tenebat. Diſcipulis autem manebat adhuc bellum: & collidebat eos acriter fidei, perfidiæque conflictus: non ſic terram, ſicut diſcipulorum corda turbo concuſſerat paſſionis: & ideo animos eorum credulitatis & incredulitatis acies pertinaci dimicatione vaſtabat: inſiſtebant mentibus eorum cogitationum cateruæ: & excurſibus deſperationis ac ſpei robuſta licet pectora rumpebantur. Inter miracula innumeroſa ſignorum Chriſti, & multimoda paſſionis eius genera, inter deitatis inſignia, & imbecilla carnis, inter mortis damna, & dona vitæ, diſcipulorum ſenſus, mentéſque ferebantur: nunc ſpiritus eorum tollebatur ad cælum, nunc eorum animæ collidebantur in terram, & in intimis eorum tali procella ſæuiente, portum quietis nullum, nullam ſtationem pacis poterant inuenire. Hoc videns ſcrutator pectorum Chriſtus, qui iubet ventis, procellis imperat, & ſolo nutu tempeſtates tranquillitate commutat, mox eos ſua pace confirmat, dicens, *Pax vobis, ego ſum, nolite timere.* Ego ſum crucifixus ille, mortuus, ſepultus. *Ego ſum.* Per me deus, per vos homo. *Ego ſum.* Non ſpiritus in figura carnis, ſed ipſa veritas in carne. *Ego ſum.* Ego ex mortuis ſum viuus: ex inferis ſum ſupernus. *Ego ſum.* Quem mors fugit, inferna tremuerũt: tartarus deũ con-
Matt. 26. feſſus eſt cum paueſcit. *Nolite timere.* Petre, quòd negaueris,
Marc. 14. quòd fugeris tu Ioannes, quòd deſeruiſtis omnes, quòd infidelibus de me totis cogitationibus iudicaſtis, quòd adhuc nõ creditis, me videtes. *Nolite timere, ego ſum* Qui vos per gratiã vocaui, elegi per veniã, pietate ſuſtinui, charitate portaui, & modo vos ſola bonitate ſuſcipio: quia culpas videre neſcit pater cũ filiũ recipit, ſuos affectio cum reſumit. *Conturbati, inquit, & cõterriti exiſtimabant ſe ſpiritũ videre.* Quare? quia clauſis

ostiis intrauerat dominus. Discipuli ergo consternati mœroris somno, dabant Christo non quod potest diuina virtus, sed quod natura recipit humana. *Putabant se spiritum videre.* Nanque spiritus hominis in vtero septa transit, penetrat muros, vt clauso corpore intret corpus inclusum: sic anima quando dat vitæ finem, à corporis dulci contubernio cum recedit, domorum claustris, mundanis obstaculis non tenetur: substantia cælestis terrenis ergastulis nescit includi, iuxta illud, Spiritus nescis vnde veniat, aut quo vadat. Discipuli ergo post resurrectionē clausis ostiis domino ingresso reportasse eum soliditatem corporis nō credebant: in imaginē carnis solam rediisse animam suspicantes, vt dormientibus solēt corporeæ imagines apparere. *Existimabant se, inquit, spiritum videre.* Ergo, sicut diximus, in discipulis non sedabantur cogitationum bella, non sedabantur, sed magis magísque cogitationum bella crescebant: & tumultus mensium ipsis etiam visionibus augebatur: & vnde resurrectionis asserebatur fides inde totius cunctationis scrupulus nascebatur. Quod venerat, erat res: quod clausis ostiis intrauerat, fides non erat: non erat fides, sed virtus erat: humanum non erat, sed homo erat: vt esset verum corpus in deitatis potentia, nō inanis carnis species in resurrectionis iniuriam. Ergo ad comprimendos ex hoc nascentes cōflictus cogitationū, respondit Christus, *Quid turbati estis? & cogitationes ascendunt in corda vestra?* Bene ascendunt: non descendunt: quia depressæ carnis pondere cogitationes humanæ ad altum dei mysterium conantur ascendere, & conatibus in ipsis franguntur, ruunt, deponuntur ad terram, nisi ille iuuerit, qui donat homini cogitare diuina. *Quid turbati estis? & cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes.* Videte, hoc est dicere, vigilate: quare? quia non est somnium quod videtis. *Videte manus meas & pedes.* Quia grauatis oculis caput adhuc respicere nō potestis: videte carnis vulnera, quia dei opera non videtis: cōsiderate inimicorum titulos, quia dei adhuc non considerastis insignia? palpate, vt vel manus fidem faciat, quia videns oculus, sit cæcatur: oculus non videt, videat tactus: digiti vestri intrent vestigia clauorum, manus vestræ alta vulneris exquirant, aperite manuum foramina, sulcate latus, renouate vulnera, quia negare non possum discipulis ad fidem, quod inimicis in pœnā sæuiantibus non negaui: palpate, pal-

Ioan. 18.

Ioan. 3.

pare, & vsque ad ossa inquisitores ardui peruenire: vt vel ossa carnis astruāt veritatem, & me esse ipsum vel vulnera seruata testētur. Rogo quare me resurrexisse non creditis, qui innumeros mortuos sub vestris oculis suscitauit? Nisi fortè virtus quæ aliis affuit, mihi defuit: iuxta illam vocem quę mihi pendēti insultauit in cruce dicēs, Alios saluos fecit, seipsum

Mat. 26. saluum facere non potest: si rex Israël est, descendat de cruce, & credemus ei. Et quid est maius, excussis clauis descēdere de cruce, aut ab inferis calcata morte conscēdere? Ecce & meipsum saluum feci, & ruptis inferni vinculis ad superna conscendi: & tamen neque apud vos fidem meæ deitatis in-

Ioan. 11. ueni. Aut fortè triduana mors abnegat fidem credendi? Nónne quatriduanum Lazarum iam fœtentem vobis coram vocauit ab inferis vox mea, mea iussio reuocauit ad vitam? Et si seruus quatriduanus surgit, cur triduanus dominus non resurgit? *Adhuc autem illis non credentibus præ gaudio & mirantibus.* Votiua gaudia & cum data fuerint, vix creduntur: optata cùm perueniant dant stuporem: hinc est quòd apostoli resurrectionem Christi celeriorem quàm sperauerant, admirantur: & quod credunt tardiùs, non est perfidiæ, sed amoris: scrutantes enim taliter fidem non abnegant, sed requirūt: & dum intendunt altiùs, verum esse quod intuentur, exoptant. Fratres discipulos ad ista tardos, stupidos ad tanta, non perfidiæ timor, sed causæ præstitit magnitudo, visa non videre, nescire scita, crēdita non credere, non incredulitas facit, sed miraculum singulare. Fratres, ad virtutes natura est nimis infans quæ nisi per deum creuerit, capere matura non potest, non valet perfecta sentire. Deus ergo quod per nos non possumus, ipse nos capere per se, & sentire concedat.

De Christi resurrectione, & quarta manifestatione facta duobus euntibus in castellum.

Sermo LXXXII.

QVoniam Matthęus sanctus iam nobis quæ de resurrectione domini cognouerat salutariter indicauit hodie quid etiam beatus referat Marcus audiamus. *Et cum transisset, inquit, sabbathum Maria Magdalenē, & Maria Iacobi &*

Mar. 16. *Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum.* Mulieres hoc loco fœminea deuotione discurrunt, quæ nō vt viuenti fidem, sed vt mortuo vnguenta deferunt ad sepulchrum, & sepulto parant mœroris obsequia, non resurgēti diuinorum

gaudia triumphorum. Mortem Christus, vt mors moreretur, accepit: Christus dum occiditur, illud quod omnes occidebat, occidit: sepulchrum Christus infernum patefacturus intrauit. Soluta ergo lege tartari, & inferni carcere destructo & ipso mortis imperio perempto, iam Christus non est vngendus vt mortuus, sed adorãdus vt victor. Mulieres pernoctãt, vigilant insomnes agunt, obscura penetrant erumpentis auroræ: vnde etiam lucem dubiam non minus cordis videntur sustinere, quàm corporis. *Et valde mane, inquit, vna sabbathorum, veniunt ad monumentum orto iam sole.* Si valde mane, quomodo orto iam sole? Sic nescit euangelista quid dicat? Euãgelista quid dicat scit, sed quid audiat, qui non didicerit nescit: non est erroris ista relatio, Veritatis est: nec lapsum patitur sermonis humani, sed rei gestæ cælitus aperit veritaté: dixerat, Ab hora sexta, vsque ad horam nonam tenebræ factæ sunt: ergo sol qui præter horam vt domino compateretur abscesserat, claritate cum resurgeret dominus antè tempus occurrit: & qui vt suo commoreretur auctori, ipsam meridianam suam mortifi caueiat claritatem, vt consurgeret auctori suo, euictis tenebris antelucanus erupit. *Valde mane.* Quia tunc sol vt mane facere t manicauit & qui ante noctem fugerat, nunc ipse noctem præuenit fugaturus, vt reddat luci nox horas, quas terror dominicæ passionis inuaserat. *Dicebant, inquit, adinuicem, Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti?* Ab hostio monumenti, an cordis? à sepulchro, an ab oculis? Mulieres, obseratum est pectus, oculi sunt clausi & ideo patefacti sepulchri gloriam non videtis, oleum nõ corpori dominico, sed lucernæ cordis vestri, si videre desideratis, infundite, vt luce fidei pateat quod clauditur incredulitatis obscuro. *Et respicientes, inquit, viderunt lapidem reuolutum: erat quippe magnus valde.* Planè magnus, & magnus valde, & plus iam magnus meritò, quàm forma, qui creatoris mundi corpus & claudere, & operire suffecit. *Et introeuntes monumentum, viderunt iuuenem sedentem à dextris, coopertum stola candida.* IntrOierunt sepulchrum, vt consepultæ Christo, Christo cõsurgerent de sepulchro: & impleretur illud Apostoli, consepulti estis ei in baptismo, in quo & resurrexistis. Vident iuuenem, vt cernerent nostræ resurrectionis ætatem: vident iuuenem, quia nescit resurrectio senectutem, neque ætates recipit æterna perfectio. Homo vbi nescit

Matt. 15. [margin, beside "dixerat, Ab hora sexta"]
Colos. 2. [margin, beside "Christo cõsurgerent"]

nasci, mori nescit: & vbi nasci, morique nescit, ibi ætatum nec admittit detrimentum, nec indiget incrementis. Vident iuuenem sedentem à dextris, quia resurrectio recipit nil sinistrum. Vias inquit, quæ à dextris sunt, nouit, dominus. Et, Tunc statuet iustos ad dexteram suam. Orate fratres, vt & nos moriamur vitiis, sepeliamur temporalibus pompis, vt æternitati resurgamus in Christo, & à dextris positi mereamur audire, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. *Coopertum stola candida.* Stola ista non ex mortali vellere, sed ex virtute vitalis: splendens cælesti lumine, non colore terreno: & clara creatoris munere, non arte fullonis: dicente propheta, Amictus lumen sicut vestimentum: & de iustis, Tunc iusti fulgebunt sicut sol. Terreni terrenis velati sunt vestimentis: & ideo sicut nouitate splendēt, ita vetustate sordescunt: cælestes verò amictu cælestis luminis ambiuntur: & à terreno squallore suspensi, nec fœdantur vetustate vnquam, nec vllis sordibus obscurantur: sed vestes quas semel dederit resurrectio, perpetuò lumine vestiuntur. *At illæ exeuntes de monumento, fugerunt; inuaserat enim illas tremor & pauor.* Angelus sedet in monumento, de monumento fugiunt mulieres: quia ille de cælesti substantia confidit, turbantur istæ de conditione terrena. Sepulchrum qui mori non potest timere nescit: mulieres autem & de facto tremunt, & sepulchrum sicut mortales adhuc mortaliter expauescunt: hinc est quod nemini quicquam dicunt. *Et nemini quicquam dixerunt.* Quia mulieribus audite, non loqui datum est discere datum est, non docere: dicente Apostolo, Mulieres in ecclesia taceant. Denique eadem Maria postea & vadit, & nunciat, sed iam non fœminam, sed ecclesiam gestans: vt ibi sicut fœmina taceat: hic vt ecclesia enunciet & loquatur. *Post hæc, inquit, duobus ex his ambulantibus ostensus est.* Quare non tribus, quare non quatuor, sed duobus? Quia duobus populis, id est, gentibus & Iudæis resurrectionis fides hic prædicanda monstratur: vnde sicut diximus, probatur in duabus fœminis, aut in discipulis duobus ecclesiam vnam figurari. *Ostensus est in alia effigie.* Nemo putet Christum sua resurrectione sui vultus effigiem commutasse, vt qui in vulnere erat ipse, alter esset in vultu: sed mutatur effigies, dum efficitur ex mortali immortalis, & ex corruptibili incorruptibilis

Prou. 2. Iuxta LXX. Mat. 25. Psal. 103. Matt. 13. 1. Cor. 4.

vt hoc sit mutasse substantiam, non mutasse personam, & acquisiuisse vultus gloriam, non vultus notitiam perdidisse. Et ne festinus sermo aut fugiat, vt transuolet quæstiones, quod sequitur proximo sermone, domino reuelante, innotescamus.

De nona Christi manifestatione facta, recumbentibus vndecim discipulis. Sermo. LXXXIII.

HOdie beatus Euangelista sic retulit apostolos in ipso crucis tempore mensis deditos, inhiantes epulis, conuiuiis occupatos, dominicæ passionis oblitos. *Recumbentibus, inquit, illis vndecim, apparuit dominus.* Recumbentibus vbi? ad sepulchrum domini, mox ad mensam serui? Hæc est seruorum fides? hæc discipulorum charitas? hic Petri ardor? hæc est Iohannis de ipso Christi pectore assumpta dilectio? hæc est tanto tempore, tātis donis, virtutibus tantis, affectio cōquisita vt in ipso articulo passionis, calente adhuc morte, recenti adhuc funere, exultantibus inimicis, insultante Iudæa tota, discipuli, toto tori cultu, totáque discumbentium voluptate pranderent? Moysi mortuo assistunt angeli, agit sepulchri curam deus ipse: Iudaica castra sistuntur, dissimulatur iter, horrida eremi statio duratur, indicitur triginta dierum planctus, & longo lamentationis obsequio seruile funus honoratur: & Christus verus vnus dominus, creator rerum, redemptor omnium, post illā tragicam passionem, post mortem, & mortem crucis, triduanus à discipulis lachrymas non meretur? Terra tremit, turbatur tartarus, scindūtur saxa, monumenta dissiliunt, sol fugit, dies sepelitur, fit nox totum, & soli discipuli alto sigmate, choro vno, toto otio, deliciis securi epulantur: & hoc fratres reuersus ab inferis ipse sic magister inuenit. *Recumbentibus ergo illis vndecim, apparuit dominus, & exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt.* Ad hæc Petre fidelis, Petre deuotissimè quid dicemus? *Recumbentibus illis.* Nunquid prandentibus? Fratres, hoc non erat discumbere, sed iacere: nec conuiuij erat chorus ille, doloris erat ille conuētus: ibi panis non erat gaudij, sed mœroris: ibi crucis felle, non vini dulcedine pocula miscebantur, *Erant, inquit, clausi propter metum Iudæorum.* Si metuentes, si clausi, certè non prandentes & si non prandentes, non erat domus illa, sed carcer: illud sigma nō erat: sed sepulchrum: tunc tota ad discipulos pœna

Deut. 34.

Ioan. 20.

dominicę transierat pasſionis, & nō ſolum lateribus eorum, ſed & cordibus doloris lancea tota figebatur: tunc triſtitiæ clauis affixę manus eorum, pedéſque tenebantur: tunc illis acetum, tunc fel amaritudo Iudaica propinabat: tunc illis ſol occidit, dies fugit: tunc illorum mentes, animáſque nox profundiſsima poſsidebat: tūc illos in perfidiæ ſcopulos, in naufragium fidei cogitationum tentatio ſæuiſsima collidebat: tunc deſperatio quæ eſt inter omnia mala peior, & in aduerſis venit ſemper extrema, funereis illos ſternebat ſepulchris: vnde, ſicut diximus, non diſcumbentes, nō epulantes eos dominus, ſed iacentes inuenit, ſed ſepultos: & ideo exprobrat incredulitatem eorum, quia tantum crediderant deſperationi, vt reſurrectioni prædictę à domino nil crederent, à ſeruis non crederent nunciatæ: atque in ſe nihil fidei relinquerent & ſalutis, ſed ſęculo mortui, ſepulti mundo, vnam domum illam, vnum ſibi eſſe omnes crederent iam ſepulchrum. Hinc eſt quòd eos dominus videns exemiſſe ſe mundo, ad mundū reuocat, remittit in mundum, dicens, *Ite in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium vniuerſæ creaturæ.* Venite in mundum, vt qui putatis vos in vno omnes domicilio iam iacere, ſubiacere vobis omnem mundum repente videatis. *Venite in mundum vniuerſum, prædicate euangelium vniuerſæ creaturæ.* Hoc eſt dicere eſtote vos ſpes omnibus, qui vobiſipſis deſperationis cauſa fuiſtis: & incredulitas veſtra quanta ſit tunc probate, cum videritis auditui veſtro mundum credere, qui credere veſtro viſui non potuiſtis: & cordis veſtri quanta ſit duritia tunc ſcitote, cum ſenſeritis, non viſo me, orbe toto gentes ferociſſimas me fateri, quem poſitum veſtris in oculis vos negaſtis. Videbitis in terra diuiſos clauſos inſulis, pendentes rupibus, ſolitudine remotos Magorum ſciolos, Græcorum querulos, Romanorum peritos, fidem fide ſola quærere, quam manu, digito, ſulcatis meis vulneribus vos quęſiſtis. Sed quia meæ paſsionis, meæ mortis, meæ reſurrectionis vos mitto teſtes, altius vos iſta perſcrutatos eſſe concedo: dummodo cunctatio veſtra fiat eis qui vobis credituri ſunt firmamentum. *Qui crediderit, inquit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Fratres quod eſt anima corpori, hoc eſt baptiſmati fides: hinc eſt quòd qui
Rom. 1. generatur ex fonte, ex fide viuit: Iuſtus, inquit, ex fide viuet. Moritur ergo omnis quicūque fuerit ſine fide. *Qui crediderit.* Quia Trinitas Deus vnus eſt, quia in patre & filio & ſpiritu

ſancto vna eſt tota æqualitate maieſtas,quia deitas Trinitate diuiſa eſt,non eſt vnitate confuſa, ſed deitate vna eſt , eſt trina perſonis:quia Deus Trinitatis nomen eſt,quia pater & filius non cenſendi ſunt ordine ,ſed æſtimandi ſunt charitate : quòd ſpiritus ſanctus non eſt habendus inferior, plus, minúſue, non vt exterior habendus eſt plus, minúſve , quia neſcit exteriora diuinitas : quia Chriſtus ſic vt homo factus eſt, vt quòd Deus eſt permaneret: ſic eſt mortuus, vt mortuos,totis ſæculis ſua reſuſcitaret ex morte : quod non ſibi reſurrexit ille,ſed nobis: quod nos cęlo intulit,dum ſe ſuſtulit cęlo:quod ſedet ad authoritatã iudicis,nõ ad requiem fatigati : quod veniet non loco , qui vbique eſt ad mouendum: neque vt mundum ſuum teneat, qui totum poſsidet mundũ, ſed vt mundus iam ſemper viſionem ſui mereatur authoris. Credat homo etiam peccatorum remiſsionem, quia cæleſtis regio cum ſit latiſsima,non capit peccatorem:neque de ſuorum deſperet homo magnitudine peccatorum , quia ſi eſt quod Deus donare non poteſt,omnipotens nõ eſt. Credat & carnis reſurrectionem, vt ſit homo ipſe : vt accipiat ipſe qui peccat,pœnam,ipſe præmium,qui laborat. Credat æternam vitam ,ne locum habeat mors ſecunda. Quod autem de humanis corporibus dæmones,id eſt,hoſtes effugantur antiqui quod ex vno ore varius funditur ſermo linguarum,quod tacti per Chriſtum neſciunt ſua venena ſerpentes , quod venenata pocula bibentes non valent nocere per Chriſtum,quod morbi corporum fugantur Chriſtum prædicãtis ad tactum, eſt fratres ſummum credulitatis indiciũ. *Signa,inquit,credẽtes hæc ſequentur, In nomine meo dæmonia eiicient:linguis loquẽtur nouis: ſerpentes tollent:& ſi quid mortiferum biberint, non nocebit eis : ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt.* Homo ergo eſto tibi per fidem medicus , ne cogaris extraneis medicis tuo diſpendio ſubiacere,& carè quod gratis poſsides comparare. Orate fratres,vt & in præſenti medicinam ſemper fidei ſentiamus: & in expectatione Chriſti poſiti in aduentu eius ſecuri de noſtra cnoſcientia gloriemur.

De quinta Chriſti manifeſtatione facta diſcipulis cum abeſſet Thomas,déque ſexta cum adeſſet.

Sermo LXXXIIII.

ctus & magnanimitatis, continui conflictus prælia sustinebant: talium ergo cogitationum bella inspector præuidens secretorum pacem primitus se videntibus reddit, vt qui taliter ablatus materiam reliquerat confligendi, redditus oculis eorum causam totam certaminis amputaret. *Gauisi sunt, inquit, discipuli viso domino.* Gauisi sunt, quantum post tenebras gratior lux est, serenitas post tempestatis obscura, tantum est acceptius gaudium post mœrorem. *Dicit eis iterum, pax vobis.* Quid repetitæ pacis largitas ista manifestat, nisi quia quietem, quam sensibus indixerat singulorum, vult inter eos etiã repetitæ pacis donatione seruari, quos vtique non modica habituros esse nouerat in posterum de sua cunctatione certamina: dũ vnus se in fide perstitisse iactaret, dubitasse alter mœreret. Vt ergo & arrogantis iactantiam, tumorémque resecaret, & eius qui infirmatus fuerat sanaret, & excluderet passiones, causæ, non discipulis quicquid acciderat pius moderator ascribens, imperio pacis suæ bella nascitura cõpressit: ne alter alteri improperaret quod ipse, cui totũ debebatur donauerat in futuro. Petrus negat, Iohannes fugit, Thomas dubitat, cuncti relinquunt: quibus nisi pacem suã Christus dedisset: & Petrus qui primus erat omnium, putaretur inferior, & sequens indebitè forsitan extolleretur aduersus primum. *Sicut misit me pater, sic & ego mitto vos.* Missi sermo nõ minorat filium, sed declarat: quia nõ mittentis potestatẽ hic, sed missi voluit intelligi charitatem: cum dicit, *Sicut misit me pater.* Non dominus, sed pater. Sic & ego mitto vos. Non authoritate adhuc iubẽtis, sed toto diligentis affectu: mitto vos ad tolerantiam famis, ad onera vinculorum, ad squallorẽ carceris, ad perferenda omnia genera pœnarum, ad subleuandũ cunctis execrabile mortis iugum, quæ omnia charitas vtique humanis mentibus imperat, non potestas. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Dedit potestatem remittendi peccata, qui insufflatione sua infudit ipsum cordibus eorum, & largitus est remissorem. *Hæc cum dixisset, insufflauit eis, dicens, Accipite spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Vbi sunt qui per homines hominibus remitti peccata non posse præscribunt? qui semel diabolica impulsione collapsos opprimunt, ne se erigant? qui langoribus curam vulneribus crudeli spiritu subtrahunt, negántque medicinam? qui peccatoribus remittendi &

Matt. 26.
Mar. 14.
Ioan. 20.

redeundi desperatione impia resultant? Remittit petrus peccata, & toto cum gaudio suscipit pœnitentes, atque omnibus sacerdotibus hanc à Deo concessam amplectitur potestatem: qui post negationem nisi pœnitentiam repetisset, apostolatus gloriam & vitam pariter perdidisset. Et si Petrus
Mat.26. per pœnitentiam rediit, quis sine pœnitentia subsistit? *Thomas autem cum audisset à condiscipulis suis quod vidissent dominum: respondit, Nisi videro figuram clauorum, & misero manum meam in latus eius, non credam.* Cur Thomas vestigia fidei sic requirit? cur tam pie patientem, tam durè discutit resurgentem? cur ea vulnera quæ manus infixit impia, deuota dextera sic resulcat? cur latus quod impij militis lancea patefecit, refodere manus nititur obsequentis? cur dolores persecutorum furoribus irrogatos, famulantis curiositas renouat immitis? cur tormentis dominum, cur pœnis Deus, cur cælestem medicum probaturus de vulnere discipulus sic requirit? Cecidit potestas diaboli, patefactus est carcer inferni, disrupta sunt vincula mortuorum, moriente domino sunt euulsa monumenta, & resurgente domino tota mortis est mutata conditio, ab ipso domini saciatissimo sepulchro lapis reuolutus est, linteamina resoluta sunt, & resurgentis ad gloriam mors fugit, vita rediit, caro amplius casum nescitura surrexit: & cur tibi solus Thoma sola vulnera præsentari ad indicium fidei nimis callidus explorator expostulas? quid si ista cum aliis abolita fuissent, quod periculum fidei tuæ curiositas ista peperisset. Nulla pietatis monumenta, nulla dominicæ resurrectionis inueniri æstimas potuisse documenta, nisi manibus tuis sulcares Iudaica crudelitate exarata sic viscera: Quęsiuit fratres pietas ista, exegit ista deuotio, vt resurrexisse dominũ nec in ipsa in posterum dubitaret impietas: sed Thomas non solum cordis sui, sed omnium humanum curabat incertum: & prędicaturus hęc in gentibus, quemadmodum tantę fidei astrueret sacramentum executor strenuus perquirebat. Certè prophetia magis, quàm cunctatio fuit. Nã cur talia peteret, nisi à domino ad indicium resurrectionis suę seruata sola vulnera prophetali spiritu cognouisset? Denique sponte pręstitit cæteris, quod iste tardius implorat. *Venit, inquit, Iesus, & stetit in medio, & ostendit ei manus & latus.* Nam qui ingressus fuerat clausis ostiis, & merito à discipulis spiritus esse putàbatur: non aliter ipsum se, nisi ipsa corporis passione, ipsis vulnerum

vulnerum notis, taliter dubitantibus poterat approbare. *Denique venit & dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.* Vt effundant toto orbe iterum te aperiente hæc vulnera fidem, quæ aquam in lauacrum, sanguinem in omnium precium iam fuderunt. *Respondit Thomas & dixit, Dominus meus & Deus meus.* Veniant & audiant hæretici: &, sicut dixit dominus, non sint increduli, sed fideles: Ecce nō solum corpus humanum, sed per pœnalis corporis passiones Deum & dominum esse Christum, Thoma vociferante manifestant. Et vere Deus est qui viuit ex morte, resurgit ex vulnere: qui talia & tanta cū susceperit, viuit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

In illud Iohannis, Iam die festo mediante.

Sermo LXXXV.

ET si aliqua videtur occulta sui profunditate mysterij, nulla tamen est Ecclesiastici cultus infructuosa solennitas: diuina festiuitas non pro nostris est voluntatibus consecranda, sed pro suis est percolēda virtutibus: Christianus animus quæ sunt traditione patrum, & ipsis roborata temporibus, nescit in disputationem deducere, sed venerari ea toto desiderat deuotionis eloquio. *Iam die festo, ait, mediante ascendit dominus in templum.* Quod templum? Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis? Ascendit hodie dominus nostri pectoris in templum, qui tam clementer nostri corporis descendit in formam: quòd autem ascensus Dei sit in humani cordis excelso: beatus propheta asserit, cum decantat, Beatus vir cuius est auxilium abs te domine, ascensus tui in corde eius. *Iam die festo mediāte ascendit dominus in templū.* Merito die festo mediāte ascendit dominus in templū, quia nobis erat perfectum diem festum præstaturus è cælo: quicquid sublime, quicquid ad cælum tendens in cordibus habebatur humanis, vsque ad infernum dominicæ pondus incuruauerat passionis. Id nanque est, quod Christus quadraginta diebus residet & remoratur in terris: &, si dici fas est, patris occursum differt, patris suspendit amplexum, donec totum se releuet, & reformet suæ ascensionis in gloriam. In cuius ergo templo hic non ascenderit Christus, cælum non ascendet ille cum Christo. *Ascendit in templum, & docebat: & mirabantur Iudæi dicentes, quomodo hic literas scit, cum non didicerit?*

Ioan. 7.
1. Cor. 3.
Psal. 83.
Act. 1.

Bene mirantur Christum, quòd non didicerit scire, quando ipsi probantur, quæ didicerint & doceant, legis præcepta ne-
Ioan. 3. scire: dicente domino, Tu es doctor in Israel, & hæc ignoras? Mirantur Iudæi iam rebelles, nolunt credere: mirati norunt, detrectant sapere, nescire possunt: *Mirabantur Iudæi, dicentes, quomodo hic literas scit, cum non didicerit?* Quid virgo peperit derogas, non miraris: quòd Deus nostro sentitur & operatur in corpore abrogas, nõ fateris: quòd cæcus videt, surdus audit, claudus currit, surgit mortuus, & tota Christus arcana Dei loquitur, non miraris? hoc solum quòd sciat cum non didicerit, hoc miraris? Hic est ipse qui non didicit literas, sed donauit: hic est qui sensum cõdidit, per quem literæ finguntur: Peritus legis, auctor omnium cur literas non didicerit, admiratur? Deus vtique adest origo cũctorũ, qui facit esse quod non fuit: cum non didicerit, docet.

Deesse videntur non pauca.

De annunciatione & conceptione diui Iohannis *Baptistæ.*

Sermo LXXXVI.

MVndanus sermo, vt humano profertur ex sensũ, humanis seruit & obsecũdat ingeniis: Diuinus verò sermo in potestate dantis est, non dicentis. Audistis quemadmodum Zacharias ille summi sacerdotij, splendor dum ex-
Ioan. 1. orat, obmutuit: tacuit pater vocis, Ego, inquit, vox clamantis in deserto, genitor clamoris obmutuit: & egressus silentium retulit, qui responsa relaturus intrauerat. Videtis ergo quia silentium meum quod antea contristauit vos, venit de antiquo pontificali vsu, non de nouitatis incursu. Ille vbi sensit linguæ suæ vincula sua ianuam clausisse sermonis, imperauit nutu, ne quis causas taciturnitatis inquireret, quia cæleste mysterium dicere non didicerat qui didicerat scire: sed hoc ad tempus, quia sacerdotis differtur sermo, non aufertur: reconditur, non negatur: mysterio suspenditur, non fugatur, denique Zacharias ipse quod tacet, non est pœna, sed signum. nõ est terrena debilitas, sed cæleste secretum: Deus qui loqui dat tacere facit: & imperat silentium, qui inserit verbum: dominatur diuinus sermo, non seruit, quia Deus verbum: & ideo non cum iubetur, loquitur, sed cum iubet: non cum exigitur, sed cum donat: non cum cogitur, sed cum venit. Vnde fratres: & cum venit, audite, & cum non venit, sustinete, &

cum se donat, accipite: & cum se negat, orate: quia hoc doctor accipit, quod meretur auditor. Ergo tam nobis, quàm mihi præteritus suspẽsus est sermo, vt profluuium mulieris, & verecundi vulneris causam, & illius pudorem sic nostra verecundia celaret: vt quod illa tacuit, etiam nostro silentio clauderetur: sed cœptum reuertamur ad verbum. Hierosolymitanus fons abundat, cum impellit angelus, non cum sitit haurit or, sic sacerdotis sermo exuberat: quando dat Deus, non cum perorat sacerdos. Hinc est quod Zacharias ipse qui prophetias loquebatur populis, tacet sibi, vt non ingrati deo nõ simus, si nos semel tacere voluit, quibus semper inoffensum largitus est verbum. Ille non dedignatur à filio verbum recipere, cui dederat lucem: & vos filii orate nobis vocem, vt possitis audire sermonem: reparate gaudium meum, vt assuetam possitis lætitiã possidere: & implere illud apostoli, Quis est qui me lætificet, nisi qui contristatur ex me? Veniat ergo, veniat in medium beatus Zacharias, qui nos tacens pio consolatur exemplo, & silentio suo nos de nostro non sinit tristes esse silentio. Veniat, veniat precursor verbi, sacerdotij speculum, sanctitatis exemplum, euangelistarum princeps, clausula prophetarum. *Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias.* Dum dicitur sub quo rege quis sacerdos sit, temperãtur mala: adest semper in mœrore solatium, nec consolator deest, cui imminet persecutor. *Fuit in diebus Herodis regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias.* Vsque ad Herodem Iudaicæ genti sacerdotalis sanctitas, senum grauitas, patrum pietas præsidebat: ius erat lex diuina, ambitio nil ibi, nil temeritas, præsumptio nil valebat: quia gerebatur totum diuino ordine, non humano: sed Herodes veniens ex gente aliena inuasit regnum. violauit sacerdotium, confudit ordinem, mutauit mores, spreuit senes, infecit iuuenes, tribus miscuit, deleuit stemmata, corrupit genus, tulit quicquid erat & diuinæ & humanæ funditus disciplinæ. Sed hoc quid ad Zachariam sanctum? Ne quid ergo tale & in ipso Zacharia crederetur admissum: Euangelista cogitur sic referre, *Fuit in diebus Herodis regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia.* Qui vsque ad ipsum ab atauis, auis, patribus, transfusum genus mansit sacerdotii tempus legis, sacrificii omnis seruata est disciplina, eo quod impietatẽ regis, iniquitatem temporis, ambitionis rabiem, temeritatis

Mat. 9.
Ioan. 5.
2. Cor. 2.
Luc. 1.

furorem, sacerdotis & meritum superauit & vita. Sed quid sequatur, audiamus, *Factum est vt incensum poneret ingressus in templum domini: & omnis multitudo populi orabat foris in hora incensi.* In hora incensi fratres, iam sol Iudaico occumbebat in templo, vt in Ecclesia matutinus exurgeret, & Iudaicæ doctrinæ instabat vesper: quia Euangelii imminebat aurora: legis obscurabatur dies, vt totus reluceret in gratia. Hinc est quòd Zacharias in hora incensi, hoc est, in extremo tempore legalium ceremoniarum prophetali spiritu incensum infert: offert preces, desideria ingerit, vota commendat, tempus admonet, promissa repetit, exigit Christum. *Et omnis multitudo orabat foris.* Vt ergo populus qui stabat foris intromitteretur, exorat: quia quos lex adducit ad ianuam, gratia intromittit in templum. *Apparuit, inquit, ei angelus domini, stans à dextris altaris incensi: & videns Zacharias, turbatus est, & pauor cecidit super eum.* Ergo non est mirum si turbatur sacerdos, si stupet doctor, si pauescit antistes, si tacet minima, cum videt maxima: si deserit verba, cum signa conspicit. Et ne solus Zacharias timuisse videatur: audi alium prophetam dicentem Do-
Abac. 3. mine, audiui auditum tuum & timui, consideraui opera tua & expaui. Qui cum Deo loquitur expauescit? vnde loquatur angelus ignorat? & quid tenemus? Vnde sacerdos taceat, iam dicamus. *Et respondens ei angelus dixit, Ego sum Gabriel, qui asto ante conspectum Dei, & missus sum ad te hæc loqui, & hæc tibi euangelizare: & ecce eris tacens, nec poteris loqui.* Quæ tacendi culpa, si imperat silentium vis iubentis? Ergo & nos tantilli qui tacuimus, quod tacuimus habetote non obliuionis fuisse, sed temporis: diuini negotii, non rationis humanæ. Ergo tristes non simus, quia donante Deo, silentium momenti continuato sermone pensabitur, & modicum quid tristitiæ nostræ magnum vertetur in gaudium. Gratias ago deo meo, qui mihi in amoris lucrum vertit damnum sermonis: nam quanta sit in me charitas vestra, pallor prodidit: testatus est clamor, ostenderunt lachrymæ, oratio effusa monstrauit.

De eisdem. *Sermo* LXXXVII.

SIcut nimio dolore & infirmitate longa luminibus obscuratis, nisi sensim refusa fuerit, fit inimica lux: certè cum solis sit condita lux oculis, solis fit oculis lux amica, per quos vtique reliquo corpori vel traditur, vel negatur ita diuino

perfidię morbo contenebratis mentibus, nisi paulatim fuerit fidei claritas restituta, subito ipso fidei splendore magis perfidiæ crassescit caligo, longo vsu aut producitur, aut obtūditur semper natura. Hinc est quòd dominus tetro infidelitatis nubilo cordibus iam cæcatis, vt irradiaret partus virginei sacramentum, desperatæ & annosæ sterilitatis antè præmisit conceptum: vt qui videbat post senectutem longam arida membra reuiuiscere, & transacto curriculo iam vitę veteranę in primam reflorescere pubertatem, atque ipsam naturam in occiduā ætatem ad nascētis serui insignia suscitari, pudicitiæ florē, pudoris titulum, castitatis insigne, virginitatis claustra manere post partū posse crederet, posse auctore ipso ex vtero procedente seruari. Et vt præfationi nostræ ac similitudini, quàm de oculis sumpsimus vetusto languore defessis: ipsa de qua loquimur modo, adsit, & astipuletur auctoritas, ac probet oculos hominum nocti malè assuetos, obscuratos, promotos sensim reuocatos ad lucem: in Ioanne dominus accēdit sui luminis, & præmisit lucernā, vt degustato lumine in se iam diuini solis iubar ipsum præferrent, ipsam deitatis caperent claritatem: Iuxta illud quod dictum est de Ioanne, Ille erat lucerna ardens & lucēs: vt ille dēsas noctis placido lumine aperiret tenebras, ipse noctis nescium diem iam desiderantibus, ad lucē perpetem redonaret. Hinc est quod & Magos adhuc noctis incolas, & totis obstupescentes oculis, tenuiter micās stella assuefacit ad lucē, & gradatim pertrahit ad ipsum fontem luminis & dierum: Et re vera fratres, congruit, quia totius anni meas temporum quadriga percurrit, ac nobis domini nostri natalitia festa reuocat, & gaudia iam reducit. Nunc de Ioannis ortu, de partu sterilis iam loquamur: vt compendio credulitatis isto, ad illud vbi partus est sine partu, vbi creatur author ipse procreantis, vbi nascitur ipsa origo generātis, inter hyemales, ac nubibus & nebulis dubias luces, lucerna pręuia, stella duce peruenire possimus. *Fuit, inquit, euangelista, sacerdos quidam nomine Zacharias, & vxor eius Elizabeth: & non erat illis filius, eo quod esset Elizabeth sterilis: & processissēt ambo in diebus suis.* Sterilitas senectute exaggeratur extrema: & ab spe generandi totum subducitur quicquid est corporis & naturæ: & ne vel cogitatio sobolis vlla remaneret, ad id peruētū est temporis & ætatis, quo trāsacto calore vitali mortale frigus sterilis iā viscera possidebat: vt

Ioan.5. *Mat.2.* *Luc.1.*

genitor ipse cognosceret inde iam per hominem nō posse na sci hominē,vnde abscesserāt res humanę Sic,sic fratres,duris hominum præcordiis credulitas asseritur,& inseritur fides:& tunc totū diuinum creditur, cum fuerit nil humanum. *Sorte exiit vt incensum poneret Zacha rias ingressus in templum domini.* Bene dixit ingressus in templum,non ingressus templum : quia ipse erat Dei familiarius templū, portans in sui pectoris puritate tota legis arcana:& apponens non tā thuris, quàm purę supplicationis incēsum. Gratius nanq. Deus in suo, quàm in hominis opere requiescit: & non tam libēter odoratur Arabicę arboris guttā, quàm synceri cordis & pectoris sanctitatem. *Apparuit ei angelus domini , inquit, stans à dextris altaris incensi.* Dicere suffecerat,apparuit ei angelus,quid magnopere à dextris altar is? Vt esse in sanctis angelis auditor intelligas nil sinistrū,dicēre scriptura, Vias quę à dextris sunt nouit do
Prou. 4. Iuxta LXX. minus. *Apparuit ei angelus.* Cū iam defecerat totus homo,vt antè Iohannes nasceretur ex sterili , quàm Christus nasceretur ex virgine : dictum est de Iohanne, Ecce ego mitto angelum
Mat. 11. meum. Fœlix,quę vt in Deum cresceret, in senibus sic defecit natura fœlix,quæ sterilitatis damna virginea fœcūditate mutauit:fœlix,quę vno cōcepit in partu quicquid in toto orbe confundere deplorabat:fœlix,quæ facta est vitaliū germinans mater,quę erat antè origo miseranda mortalium,ad dolores pariens cum dolore,ad gemitus edēs cum gemitu,ad pericula producēs hominem cū periculo generātis,& in ipso ortu occasum nuncians per lamēta & lachrymas.semper deuorās partus suos,sciēs se tantis mœroribus generare morituros. Pascebatur ergo sterilitate magis natura,ne ipsa fœcūditate grauius desæuiret, fletus potius editura , quàm pignora: quę vsque lachrymis,mœrore,gemitu,tāto tēpore suū quærebat & interpellabat authorē. intelligens hoc sibi accidisse per culpā nō esse ab authore piissimo institutū,cū crearetur. Hoc est,quòd dominus cōditor ipse naturę viā virginei cōceptus, virginei partus,inuisibili vestigio & ignoto calle pertransit, & iter humani ortus diuino gressu ambulat,non humano, vt nascēdo ipsam naturā à seruiture mortis,cui taliter addicta fuerat primitus liberaret: & fonte purgato supernā riuulis redderet puritatē. Merito Iohannes in vtero exultat, qui originis suæ libertatē antè nosse, quàm esse meruit, antè meruit sentire,quàm viuere. In hora incēsi per angelū ape-

ritur ſterilitas,conceptus iubetur,promittitur partus,& inter ſacraria natiuitas ſacra procuratur: hinc eſt, quòd adhuc in vtero cum membrorum compage pene concepta in Ioanne eſt prophetia: antè nutu dei loquitur, quàm perueniat ad vocis officium. Verum ne dum profunda & mira latiſsimæ lectionis breuiato cupimus ſermone cõcludere, quę maximè dicenda ſunt tranſeam: proximè, ſi deo placuerit, de ſequentibus diſſeremus.

De eiſdem, *Sermo* LXXXVIII.

SEmper debere anxium eſt fratres: ſemper triſte fœnoris vinculis alligari: ſed me, quem vobis mea ſæpe facit promiſsio debitorẽ, ſatis ſibi de talis debiti natura & obligatione blanditur, qui dat, non accipit qui promittit: & qui dando debet, ſibi magis ipſum facit obnoxium creditorem: atque vbi qui credidit debet, & qui debet credidit, ibi neceſsitudinis, non neceſsitatis probatur eſſe cõtractus: & in tali fœnore animæ nõ oneris, ſed honoris prædulcis currit vſura. Poſteaquam Zachariæ ſacerdoti apparuiſſe angelum domini euangelicus ſermo deſcripſit, adiecit dicẽs, *Et turbatus eſt Zacharias videns, & timor irruit ſuper eum.* Si de iudicis poteſtate ſolicitus eſt, qui ſemper de apparitoris turbatur & contremiſcit aduentu: & mandati meritum de perſona venientis æſtimat, & metitur: & quãuis bene concitus pauet, donec cauſas venientis agnoſcat & intelligat qualitatem: quid faciet, quo pauore trepidabit, cum poteſtatem supernã ſenſerit hominis imbecilla natura, cum reſpexerit homo angelũ, & diuinę ſedis miniſtrum viderit? Caro nunquam de ſua conſcientia eſt ſecura: ſicut Zacharias ipſe, de quo loquimur nunc, comprobauit: qui in ipſo tempore placationis offendit: qui dum credit, dubitat, dicente angelo, quia non credidiſti verbis meis: dum poſtulata promeretur, incurrit, condemnatur, munera ipſa cum ſuſcipit: qui vocem, cum vocem percipit, tunc amittit. Hinc eſt, quòd angelus antequam mandata pandat: dona tradat, referat impetrata, metum diſcutit, fugat timorẽ, confortat animos ancipiti cogitatione turbatos, vt mẽs quę migrauerat à ſe nimio pauoris exceſſu, in ſemetipſam reuerſa beneficiorum tantam ſentiret & caperet largitatem, dicens, *Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita eſt deprecatio tua: & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium: & vocabis nomen eius* Ioannem. Putáſne ſacerdos tantus ſic eſt populi, ſic vniuerſitatis obli- Luc. 1.

tus, vt de conceptu veteranæ coniugis, de partu desperatę sterilis rogaret, vt sibi soli legatus omnium tunc adesset, vt aduocatus omnium pro se singulariter oraret, vt tantum pontificatus officium intra domesticas arctaret curas, inter familiares clauderet & occuparet angustias, & incensum totius plebis in solum desiderium proprij pignoris addiceret veteranus antistes, ac tali desiderio grandæuus, & ipsum tempus iam respiciens, ad partum succederetur intempestiuum? Absit fratres, absit, vt hoc de sancto Zacharia fidelis anima suspicetur. Et quidem angelus in hoc fuisse refert totius supplicationis effectum, dicens, *Exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elisabeth pariet tibi filium.* Si angelus ad petita respondit, sacerdos pro solo pignore supplicauit, si pro omnibus egit supplicatio sacerdotis, cur angel' de sola pignore retulit impetrata? Quid tenemus, quid diu suspendimus animos auditorum? quàm non sibi soli, sed omnibus affuerit iste venerādus antistes, quàm responderit angelus vniuersis, quàm deus prospexerit in vno isto germine sacerdotis, quē genitoribus vtique, & ipsi ob hoc delegerat naturæ, vt cum daret vniuersitati, largiretur sæculis, populis condonaret, & fieret sacramenti filius inter sacraria delatus, inter sacramenta cōcessus, esset antistes de venerando generatus antistite, esset angelus ore angeli sancta dilatatus in viscera, esset vox Christi, Ego
Ioan. 1. vox clamantis in deserto, esset vox Christi, ad Christum sua reseruatus ad tempora, esset preco iudicis pręsentiam clamaturus, esset pœnitentia populos Christi vocaturus ad veniā: quàm sacerdos ergo iste iam sui nescius, iam sibi mortuus, extraneus coniugi, soboli iam negatus egerit omnibus, omnibus impetrarit mox angelo referente, discamus, *Et multi, inquit, in natiuitate eius gaudebunt.* Non est vnigenitus, qui est cunctorum creatus ad gaudium. *Erit enim magnus coram domino.* Qui coram deo magnus est, quantus sit penes homines quis probabit? *Et vinum & siceram non bibet.* Qui natus est sancto de corpore sacerdotis, & summa senectute, ab omnibus vitiis defæcato, atque exempto iuuētutis incendiis, vinū nescit, ignorat siceram, quę pariunt, luxus ebrietatis & vitia: & tota dissipant morum decora ornamenta virtutum: *Et vinum & siceram non bibet, sed spiritu sancto replebitur adhuc in vtero matris suæ.* Iuxta illud Apostoli, Fratres, nolite inebriari
Ephe. 5. vino, in quo est luxuria, sed repleamini spiritu sancto. *Et spi-*

ritu sancto replebitur adhuc in vtero matris suæ. Beatus Ioannes, qui antè dei spiritu meruit intonare, quàm hominis vagiret in fletu: beatus, qui antè diuina possidere meruit, quàm sortiretur humana: beatus, qui antè meruit cælum scire, quàm terram: beatus, qui antè quàm videret præsentia, futura meruit nunciare: beatus, qui antè deum capere potuit, quàm suo ipse caperetur à corpore: beatus, & singulariter est beatus, qui antequam saperet quęrere, meritum cõquisiuit: beatus, qui non peruenit ad gratiam per laborem, sed ad labores ipsius gratiæ dignatione descendit. *Et multos, inquit, filiorum conuertet*. Ad quem? dicat angelus, vt quia blasphemat, quia negat hęreticus, contumescat: dicat angelus, vt audiat fidelis, & gaudeat: credat hæreticus, & recurrat. *Conuertet*. Ad quem? *Ad dominum deum, inquit, ipsorum*. Quis est hic deus? De quo propheta dicit, Hic est deus noster, & non est alius absque eo, qui inuenit omnem viam disciplinę, & dedit eam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Quando dedit? Tunc vtique quando legalibus in tabulis totius vitę regulam, totam disciplinæ descripsit & normam. Attentus esto auditor, vt scias quis est hic deus noster, absque quo alius non est. Quis est? Post hęc in terris visus est: & cum hominibus conuersatus est. Quis est ali᷒ visus in terra nisi Christus, qui nostra est conuersatus in carne? Et quis est alius, cõuersatus cũ hominibus, nisi ille qui cũ hominibus humano est commoratus in corpore? Et si hic est deus noster, & nõ alius absque eo, hęretice cum hunc non habueris, quem habebis? Non est alius, inquit, absque eo: & hunc non dicis, ergo vbi est pater? Propheta dicit, non est alius absque eo: & vbi est? In filio vtique, quia pręter filium non est pater. Ego in patre dicit, & pater in me est. Vnde & propheta non dixit, non est alius, sed non est alius absque eo: hoc est dicere, est: sed in ipso est. Sed dicis, & si in ipso est, quomodo est alius? Hęretice, sic est alius persona, vt sit ipse substantia: sic est ipse substãtia, vt nulla sit cõfusio Trinitatis: sic est vnitas trinitatis, vt nulla sit in deitate distãtia: sic in se est, & sine se tota trinitas nõ est, vt insit in patre, & filio, & spiritu sancto personalitas diffinita, non separata diuinitas. *Et ipse præcedet ante illum*. Ante quem? Ante Christum, qui est deus ipsorum, deus noster deus omnium, deus absque quo alius non est. *In virtute Eliæ*. Nemo cum hoc audit, μετεμψύχωσις imputet: hic spiritum dicit illum, quem per

Baruc. 3.

Ioh. 14.

Id est, eos, qui animarum demigrationem afferunt.

diuinam gratiam meruit, non quem carnis est consecutus ad vitam: & virtutem dicit illam, quam de supernis habuit: non illam, quam propter corporis adeptus est firmitatem. Ioannes ergo Eliæ venit in spiritu, & in eius virtute graditur, qui totum victu, vestitu, honore, castitate, abstinētia, & omnibus Eliam virtutibus repræsentat, & Christum. *Præparare domino plebem perfectam.* Quam in vobis deus, & dominus noster præparare & confirmare dignetur in gloriam nominis sui.

De eisdem, *Sermo* *LXXXIX.*

Gen. 1. Iuxta LXX. Omnia quæ à deo creata sunt nobis, bona sunt, & bona valde: dicente scriptura, Et vidit deus omnia quæcunque fecit, & ecce valde bona. Ergo omnia quę à deo creata sunt, bona sunt, & valde bona: sed inter vitia, virtutésque media sic habentur, vt ex ipsis, & periti doctrinæ materiam sumant, & erroris causam inueniant imperiti. Sapiētes nanque creatorem creaturæ contemplatione cognoscunt: stulti vero dum creaturas ipsas deos existimant, sapere nequeūt creatorem. Hinc est, quòd solem, lunam, stellas, aurum, lapides, ligna, deos sibi fecerunt gentiles, quæ Christiani addicta suæ sapiunt seruituti. Nec mirum sic esse mediā creaturam, quando ipse creator omnium Christus est fidelibus in salutem, in-
Luc. 2. fidelibus in ruinam, euāgelista dicente, Hic positus est in ruinam & resurrectionem multorum. Apostoli etiam aliis ha-
2. Cor. 2. bentur in mortem, aliis habentur in vitam: Paulo probante, cum dicit, Quibusdam sumus odor mortis in mortem, quibusdam autem odor vitæ in vitam. Ergo & euāgelicæ lectiones fiunt bonis intelligentię salutaris, malis verò erroris occasio. Ante hac euangelista beatissimus, cum referret Ioannem Baptistam Herodis astrictū vinculis, adulteriis Herodiadis extinctum, truncatū in pręmium saltatricis, sensimus aliquos fuisse permotos, cur deus sacrilegę sanctum, adulterę
Infra sermone, CXXVII. virginem, angelū addixerit saltatrici. Fratres, virtutes Ioannis, Herodis crimina abundanter alio sermone tractauimus: nunc eloquamur quæ vinculorum causa, carceris quę necessitas, quæ mortis vtilitas fuerit in Ioanne. Ioannes non potuit mori communi sorte, qui natus est priuilegio singulari: cum Christus deus nasceretur in carne, Ioannes angelus est generatus in terris, vt ita officia terrena officiis se cælestibus miscerent, sicut humanis se diuina miscebant: & in terra deo angelus, domino ordo cælestis obsequii non deesset. Sed au-

diamus ordinem nascentis Ioannis, vt causas mortis eius inuenire possimus. *Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudaeae, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia: & vxor eius de filiabus Aaron, & nomen eius Elizabeth: Erant autem ambo iusti ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela.* Oratores magni, & excellentes ingenio, quoties illustrium virorum palam narrare virtutes, auos, atauósque commemorant, vt ad honorem præsentium accedat dignitas antiquorum, & laus patrum filiorum redundet ad gloriam. Maior est innata gloria, quàm quæsita: præcedit quod venit ab origine, quod sequitur ex labore: gloriã beatius est habere, quàm quærere hinc est, quòd euãgelista vt extollat Ioannis gloriã, Zacharię patris, Elisabeth matris genus dicit, auos memorat, scribit merita, loquitur titulos, gradus digerit, vitã pãdit, dilatat insignia prædicat sanctitatem. *Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudaeae.* Tempus memorat regis nefandi, qui sacrum sacerdotij violauit morem: cõfudit ordinem, statutũ soluit, abstulit institutũ. Et hoc accedit ad meritũ Zacharię: quia cũ in omnes pene Herodes ausus suæ temeritatis extẽderit, ausus sit nil in isto: virtutibus sit huius oppressus, vt sacerdotis immaculata successio ad gloriã germinis seruaretur. *Et vxor eius de filiabus Aaron.* Aaron primus põtifex in lege fuit sacerdotii origo: propterea merito prętermissis omnibus eius filia dicitur, cuius in se memoria prętulit sanctitatem, quam tãti generis pia custos gloriosissimè transfudit in filium. Sed huius matris laudes euãgelista describit, *Erãt, inquit, ambo iusti ante deũ.* Est noua fœlicitas, est coniugiũ singulare, quãdo manet in duobus mẽs vna, vna sanctitas in duobus, cõstabat mẽte, quod distabat in sexu: & in moribus erat vnũ, quod geminabat aspectus: ac virtus reddebat pares, impares dederat quos natura. *Erant, inquit, iusti ambo ante deum.* Placere iudiciis humanis, coram hominibus esse iustum, est virtutis humanę, maximi est & laboris: ante deum qui scrutatur corda, cogitationes discutit, videt mẽtium motus, esse iustum humani laboris non est, muneris est diuini. Si magnus est qui nõ peccat in carne, quantus est qui corde non peccat? Ioannes ergo supra carnem est natus de istis, qui ante deum nec corde, nec corpore peccauerunt. Adiecit euangelista, dicens, *Incedentes in omnibus mandatis, & iustificationibus domini sine querela.* Incedentes, incedit qui nõ stat in triuiis peccatorum: qui pe-

regrinum se hoc sentit in sęculo: qui asperas virtutum intrat intrepidus mansiones: qui montes iustificationum, mandatorum colles indefessus viator ascendit: vt præsentia parētis dei, patriæ cælestis beatitudine perfruatur. *Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus.* Hi in omnibus, in quibus nemo, vel pauci. In omnib' mādatis & iustificationibus. Quis fumi inscius cupiditatem trāsit incendia: quis vitæ lubricum nunquam lapsus euadit? per vitiorum gurgites quis impollutus incedit? carnis negocia, vitæ causas, actus mundi quis peragit, & non erit in querela, cum nasci ipsum plenum sit & lachrymis & querelis? Nanque parturiens queritur ex dolore, & natus in lachrymas queritur ex natura: sed in Zacharia & Elizabet reatus occidit, periit querela omnis est amputata causatio quia in illis parabatur vnde tota sanctitas nasceretur: sed hoc ex ipsa iam lectione luceat. *Et non erat eis, inquit, filius, eo quòd esset Elizabet sterilis.* Sterilitas ista non erat maledicta, sed mystica, in qua partus non ablatus est, sed dilatus: neque erat pignori clausa, sed tempori: collebatur tempore, virtute ferebatur, maturabatur ętate, senectute crescebat, vt in filio singulari tota fœcunditas pensaretur, quando in vno nascebatur numerositas cōgesta virtutum. Beata sterilitas quæ vnum seruabatur ad partum: & expectabat Ioannem, cui quia prima omnia debebantur primogeniti dignitas non periret. *Et ambo processerant in diebus suis.* Processerant, non decesserant: vixit in sanctis ætas, non defecit, sed processit. Aut quid illis deficit, quibus accedunt semper incrementa virtutum? Ergo in Zacharia & Elizabet stupet sexus, frigescit caro, membra sopiuntur, tempus prætetit, ætas transit, abolescit totum quicquid est & humani ordinis, & negotij coniugalis, vt diuino munere, non partu ex hominibus angelus nasceretur. Promiseramus de ortu Ioannis causas mortis eius exprimere, sed quia nos hodie longiùs sermo protraxit, & ad probationem rei satis nobis necessaria sunt quæ sequuntur, quæ modo dicta sunt, ortus eius deputentur ad gloriam: nósque ingrati non simus vobis, quid differimus debitum, non negamus: nam debitoribus dilatio crescit ad gratiam creditoris. Expectate ergo quod promittit debitor, & expectate securi, quia promissa negari nequeunt, quando sterili tam largiter negata soluuntur.

De eisdem, Sermo XC.

ERigi nos sanctorum lapsibus, sanctorum trepidatione fundari cunctatio nos hodie Zachariæ docuit sacerdotis: qui cum non credit dei promissa, sed discutit, & opera diuina non fide percipit, sed humana ratione disquirit, infidelitatis culpam longa silentij condemnatione persoluit: audierat ab angelo, *Exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium. Qui tunc respondit Vnde hoc sciam? Ego enim sum senex & vxor mea processit in diebus suis.* Nónne quantum senectute longa spem posteritatis amiserat, tantum longo vitæ vsu fuerat edoctus, quòd deus impossibile nil haberet? Legerat tanti temporis sacerdos, sciebat veteranus pōtifex lege naturam, non authorem naturæ posse constringi: & tempus homini posse, suo non posse præscribere conditori: nouerat de Abrahę & Sarrę emortuis extrema senectute corporibus, & à patris matrísque nomine famosissima sterilitate summotis, Isaac ad totam fœcunditatem Israelitici germinis erupisse? cui non obfuit tātum defuisse naturam, quantū nasci profuit authoris beneficio, non naturæ: didicerat Rebeccæ & Annæ effœtis diu, diu naturæ suffragio destitutis, dedisse deum quòd sterilitas abnegauerat edoctus ergo tantis, quid est quòd dicit? *Vnde hoc sciam? Ego enim senex sum: & vxor mea processit in diebus suis.* Fratres, satis ad deum trepida, satis ad diuinas virtutes hominis est imbecilla natura: nec talem se in causa inuenit, qualem se æstimat ante causam: & satis se ignorat antè, quàm se rebus probet, & experiatur exemplis, petit cęlum, petit alta scrutatur superna, mouet cælum, pulsat cælum: sed cum cælum mouerit, cæli pondera nō poterit sustinere, ambit fidei subire verticem, ardet cælum sua penetrare virtute: sed ætherias in vias vbi incedere humanis gressibus inchoat, & cum suam deorsum respicit ad naturā, non tantum fidit de præteritis, quantum trepidat de ruina. Sic beatus Petrus cum per æquora diuinos imitatur incessus, & nouus viator molle iter duris gressibus calcat, antè de lapsu supplicat, quàm gaudeat de donato. Sic nunc Zacharias, qui cum diu fleret diabolum posse, regnare mortē culpa hominis vnius: nasci homines ad labores, ad gemitus, ad pericula, optare licet ærumnosa, moritura: nec posse pignora promereri, stare inter acies criminum, obsideri vitiorum catervis, infirmitatum quati, & quassari semper impulsu: videre eminus vexilla virtutum, spem legis, gratiæ libertatem, nec

Luc. 1.

Gen. 21.

Gen. 25.

1 Re. 1.

Mat. 14.

tamen illuc quęquam propriis posse viribus peruenire: velle bona, & non facere crimina odisse, nec vincere: debere iam misereri deum: debere iam taliter subuenire captiuis. Pontifex ergo iste cum dei aures cõtinua & tali querela, tali lamẽtatione pulsaret, deus sic pia, sic iusta poscenti, ex germine ipsius responsionis suæ sumpsit, & instituit mirabile documentum: quo crederet posse deum dare vitam mortuis, salutẽ reddere desperatis, si senectuti mortuæ sobolem, si sterilitati dedisset filium desperatę sicut euãgelicus aperit sermo, cum dicit, *Exaudita est deprecatiõ tua: & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium.* Redemptionis huius nuncium, huius salutis præuium: qui deum non sicut tu voce adeat, non gemitibus flectat, non ad impetrandũ nostra ille sicut tu suffragia requirat, sed ipse in nostro ordine constitutus, & angelico honore fultus, deum satis ab omnibus desideratum, nec vlli vnquam cognitum, etiam ipsis angelis inuisum, manu teneat, amplectatur gremio, & iam conspicuũ mundum vllis fœlicibus tradat: palmis beatissimis assignet humanis oculis peruidẽdum, deum cognitum faciat vniuersis, perducat dominum ad cõsortia seruulorum, misceat reis iudicem, censorem in se testetur noxiorum suscepisse personam, ac sic probet condemnationis humanæ sententiam cessaturam, quando ipse agitur, ipse currit per veniam, qui reos erat daturus ad pœnã. Vt luceat hoc mysterium pietatis immensæ, Zacharia tuus filius suum dominum pœnitentiæ demergit in baptisma, in remissionem diluit peccatorum, quia voluit fons dilui, cognitor suscipere veniam, iudex ipse suam subire sententiam, ne damnaret reos, nec vindictam proferret in noxios, ascendit crucẽ, degustat mortem, sepulturam patitur, intrat infernũ, qui puniri voluit, ne puniret, qui amari magis voluit quam timeri. Quod vbi Zacharias fratres audiuit, tantum se meruisse suis precibus sacramentum, rei ipsius consideratione territus, sacramenti ipsius æstimatione turbatus, nec se mereri tantum credidit, & deum dubitauit ad hæc talia, & tanta descendere: hinc est quòd dicit, *Vnde hoc sciam? Ego enim senex sum: & vxor mea processit in diebus suis.* Hoc est dicere, quomodo me habere filium ratio non permittit humana, ita nasci & mori deum maiestas non finit sempiterna. Cui angelus venerabiliter nõ credenti pœnam signi tantũ dedit, non perfidię: cautelæ est tardè de deo humilia credere, de deo tardiùs contumeliosa

sentire:adiecit angelus,dicens, *Ego sum Gabriel.* Vt ex nomine tanto,& ex merito ministri tanti, pontifex promissionis,fidem pensaret, & crederet qualitatem. *Ego sum Gabriel, qui asto ante deum, & missus sum loqui ad te.* Dum dicit nomen, designat meritũ.cum se refert astare, se missum refert:seruitutem fatetur, ne prærogatiua nominis debitum celaret obsequium. *Ego sum, inquit, Gabriel, qui asto ante deum, & missus sum loqui ad te: & hæc tibi nunciare.* Verè magnus dominus, & sapientiæ eius non est numerus:infirmantem curat de vulnere,nutantem de vltione confirmat, de supplicio fidei perficit argumentum, dicendo, *Et ecce eris tacens: & non poteris loqui.* Vt ex te,& in te credendi regulam consequaris:& vernaculo exemplo deum posse credas facere quod promittit:nam cum vult tuæ vocis organum claudit: & cum vult tui aperire oris officium, profectò potest: & cum vult fœcundam ex sterili facere,ex fœcunda sterilem cum promittit,potest: cum vult largiri partus officia, obsequia naturę cum vult præualet denegare.Egit ergo angelus,vt tali documento pōtifex eruditus non dicat amplius,Vnde hoc sciam? Qui totius creaturæ indicio potuit approbare,quòd deus,qui cælum terram,mare,& omnia quę in eis sunt,ex nihilo legerat substitisse, credere debuit,quod potuit ex aliquo facere, quod vult: & desperato reddere,quod promittit:& qui totũ fecit ex eo quod non erat, ex eo quod est quicquid vult facere, non laborat. *Et erat plebs expectans Zachariam: & mirabantur quòd tardaret in templo. Egressus autem Zacharias non poterat loqui ad illos: & cognouerunt,inquit,quod visionem vidisset in templo. Ille autem erat innuens illis:& permansit mutus.* Egreditur pontifex gestans in ore sterilitatis indicium, portans in pectore conceptionis figuram,vt cum mater pareret filium,daret filius vocem, tunc verbi pater ederet sacramẽtum,& antè natus daret patri veniam, quàm dilueret crimina vetusta populorum: & quia qui non credidit, tacuit: meritò propheta, quia credidit, gloriatur, dicendo, Credidi, propter quod locutus sum. Fratres, dat verbum fides: negat infidelitas verbum. Si nos ergo fratres, sicut dixi, sanctorum lapsus erigit, firmat trepidatio beatorum: nihil vnquam deo esse impossibile iudicemus, neque inquiramus quemadmodum facturus sit quod promittit,cuius voluisse, fecisse est: cuius dedisse,est promisisse.

Psal. 146.

Psal. 115.

De eisdem, *Sermo.* XCI.

AVrum de terra legere qui nouerunt, vbi diuitem senſerint venam, ibi quicquid artis eſt, quicquid laboris impendunt: & nos quia in ſancto Zacharia cęleſtem nouimus latere theſaurum, in ipſo totum quod ſermonis eſt noſtri, quod veſtri auditus eſt, occupemus: quatenus commune lucrum ſit, quod fuerit communi labore quæſitum. *Fuit, inquit, in diebus* Herodis *regis Iudeæ ſacerdos quidam nomine Zacharias, ex vice Abia.* Hoc iam diximus. *Et vxor eius de filiabus Aaron.* Sic cœpit euangeliſta, vt in coniuge ſacerdotis ſeruata ſacerdotalis ſtemmatis generoſitas monſtraretur. *Erant, inquit, ambo iuſti ante deum.* Ambo iuſti, quia in ambobus erat vna iuſticia. *Ambo iuſti.* Quia conſtabat inter eos non de diligentia, ſed de ſanctitate coniugium. *Ambo iuſti.* Quia ſexu diſpares, pares meritis habebantur. *Ambo iuſti.* Quia vt erat in duobus vna caro, ſic erat in duobus vnus ſpiritus, Imitentur coniuges, vt quos coniungit affectio, iungat & virtus. *Erant, inquit, iuſti ambo ante deum.* Ambo iuſti antè deum. Et vbi eſt illud, Non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens? Ante homines fortè quis putetur iuſtus, quia homines vt culpas corporum norunt, ſic vitia mentis ignorant: ante deum vero, cui pectoris clauſtra patent, quem cogitationum ſecreta non latent, quis innocens habetur, & iuſtus? Eſtne homo qui corde non peccet, non cogitatione delinquat, non offendat dubitatione, non lapſum trepidationis incurrat? Moyſes dubitat, Aaron deuiat, Petrus negat, & quis iuſtus? Et quomodo ambo iuſti antè deum? *Ante deum,* ſed ſemper. *Ambo iuſti apud deum.* Non labore, ſed gratia: Audi Apoſtolum, Iuſtificati gratis per gratiam ipſius. Et iterum: Non ex vobis, dei donum eſt: non ex operibus, ne quis glorietur. Et iterum, Quid habes quod non accepiſti: ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? Euangeliſta ergo ſic refert, non quid non habuerit, ſed quid acceperit: non quid quæſitum ſit, ſed quid donatum. *Erant, inquit, ambo iuſti ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus dei ſine querela.* Incedentes dixit, vt eos oſtenderet cucurriſſe virtutibus, non ſtetiſſe: & ambulaſſe in via iuſtitię, non ſediſſe: nec remanſiſſe in itinere mandatorum, ſed ad mandatorũ plenitudinem perueniſſe. *Incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus dei ſine querela.* Beati, fratres, quos culpa non percutit,

Luc. 1.
Pſal. 142.
Nu. 20.
Exo. 32.
Matt. 26.
Rom. 3.
Epheſ. 2.

percutit,non vulnerat crimen sed beatiores isti: quos tetigit nec querela. *Sine querela.* Si pueritia, si adolescentia, si iuuētus sine querela extitit, vbi tota querela est, qualis horum senectus? Si tale initium, qualis finis? Ascēdisse iustificationem vertices, colles mandatorum, nec in aliquo titubasse, est gratiæ singularis, est vnicæ fœlicitatis insignē. *Et non erat, inquit, illis filius, eo quòd esset Elizabeth sterilis.* Non dixit non erant illis filij, sed nō erat illis filius, quia singularis futurus erat, qui erat de talibus nasciturus. Audi dominum dicētem, *Matt.* 11.
Non surrexit maior in natis mulierum Ioanne Baptista. *Eo quòd esset Elizabeth sterilis.* Sterilis corpore, sed fœcunda virtutibus: tarda sobole, sed non tarda deo: non germini clausa, sed tempori: non negata pignori, sed seruata mysterio. *Et ambo, inquit, processerant in diebus suis.* Processerant: sic describitur sacramentum senectutis, quæ nondum decidit meritis, non ætate deficit, sed procedit: nec sentit detrimenta corporis, quæ sumit augmenta virtutis. Fratres, Elizabeth sanctæ partus non ablatus est, sed dilatus, donec transiret tēpus carnis, passio corporis, coniugii necessitas, voluptatis causa, cupiditatis sensus, & totum quod humanum confundit, grauat, onerat conscientiam. Mundabatur enim longo tempore sacrificii domus sanctitatis hospitium, meatus meratoris Christi, Angeli domiciliū, aula spiritus sancti, dei tēplum. Nescitis, inquit Apostolus, quia templum dei estis: & spiritus dei 1. *Cor.* 3.
habitat in vobis? Denique vbi tota corporis sedata querela est, & in totum facti sunt sine querela, mox sterilitas fugit reuiuiscit senectus, fides cōcipit, parit castitas, nascitur maior homine, par angelis, tuba cæli, præco Christi, arcanū patris, filij nūcius, signifer superni regis, peccatorum venia, Iudæorum correctio, vocatio gentium, & vt propriè dicam legis & gratiæ fibula, quæ diploidem summi sacerdotis sancto patri iungebat in pectore. Euangelista ergo virtutes patris, matrísque describit, vt ex generatorum tātis meritis dignitas germinis nosceretur: & probaretur maior homine, qui in ortu suo excedebat legem natiuitatis humanæ. Sed si processurus est, iam nascatur Ioānes, quia instat natiuitas Christi: surgat nouus lucifer, quia iubar iā veri solis erumpit: det vocē præco, quia adest iudex: clamet turba, quia venit rex: & quia processurus est deus, angelus iam præcedat. Verū, quia quod supra homines est, homo referre non sufficit, virtutes nascentis

angeli angelus iam loquatur. *Dixit angelus ad Zachariam, ne timeas Zacharia: exaudita est deprecatio tua, ecce Elizabeth uxor tua pariet tibi filium: & vocabis nomen eius Ioannẽ. & erit tibi gaudium & exultatio: & multi in natiuitate eius gaudebunt: erit enim magnus coram domino: & vinum & siceram non bibet: & spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ, & multos filiorum Israël conuertet ad dominum deum ipsorum, & ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ, vt conuertat corda patrum in filios: & incredulos ad prudentiam iustorum, parare domino plebem perfectam.* Vacat humanus sermo, silet prædicatio tractatoris, quando angelico præconio Ioannis profertur gloria virtus insonat, laus collaudatur: nec est quòd illi adiiciat homo cui deus cõtulit totum. *Spiritu sancto, inquit, replebitur adhuc ex vtero matris suæ.* Videtis quemadmodũ Ioannes antè perueniat ad cælum, quàm tangeret terram: antè accepit diuinum spiritum, quàm haberet humanũ antè suscepit diuina munera, quàm corporis membra: antè cœpit viuere deo, quàm sibi: imò antè
Gala. 2. vixit ille deo, quàm deus viueret illi: iuxta illud Apostoli, Viuo autem iam non ego, viuit verò in me Christus. Sexto mẽse suæ matris exultat in vtero, & in vterum virginis venisse nunciat Christum. Feruens nuncius, qui antè gestiuit nunciare, quàm viuere? impatiens dux, qui antequam perueniret ad corpus, peruenit ad regẽ: antè rapuit arma, quàm mẽbra: antè aciem petiit, quàm lucẽ: & vt vinceret mundũ, vicit antè naturã, ipse sine viscerib⁹ viscera matris exuscitat: & quia tardabat corpus, solo spiritu implet euangelizãtis officiũ. Quid dicam? Ioannes antequam Christum præcederet, se præcessit, Patris, matris, filii corda vnus, atque idẽ implet spiritus sanctus: vt vno sanctitatis organo resonet natiuitatis dominicæ cãtilena. Nec mirum fratres, semper ortus regios honorat festiuitas, dulcis gratificat symphonia. Et nos fratres, natiuitate Christi glorificemus canticis, honoremus muneribus: quia
Matt. 2. mentitur fidei, si quod facit Magus, non facit Christianus.

De eisdem, *Sermo XCII.*

SEnsim nos sermo Euãgelicus ad altiora promouet, ad su-
4. Reg. perna extollit. Nec mirũ fratres, si Eliã currus æthereus euexit ad cęlum, cum quotidie ista Euangeliorum quadriga, hominum genus cæli perferat & transmittat ad regnum. Ecce iam nos ipsa fratres, de partu sterilis ad virginis partum & à Ioannis ortu, ad ortum nostri fecit proximos saluatoris.

Sed quod superest adhuc de Zacharia pontifice patientius audiamus, vt ad cunabula nostri regis regali itinere peruenire possimus: qui ob hoc cælestis quadrigæ fidam conscendimus sessionem, vt solicitas & arduas compẽdiorum semitas vitaremus. Sic enim lectum est: *Et factum est, vt impleti sunt dies officij eius, abiit in domum suam.* Ita vni templo astabat tribus tota parebant milia sacerdotum: propter quod ipsa obseruatio pontificalis officij erat diuisa per plurimos, dispensata per tempora, distributa per vices, ne aut ordinem sacerdotij multitudo cõfusa turbaret: aut alter agendo iugiter alteri debitum negaret officium. *Post hæc autem concepit Elizabeth vxor eius.* Erat illis coniugii facultas, erat illis licentia donata generandi, quibus inerat adhuc legis adolescẽtia instabat adhuc religionis infantia. Lex fratres illicita prohibuit, licita non negauit: intra donum tenuit, supra donũ cõferre nil potuit: naturã texit, supra naturã hominem nõ erexit. Lex fidei ianua gratiæ nuncia Euãgelii prçuia, pædagogus religionis infantiæ, remisit in sacerdotio legalis coniugii castitatem, vt in pontificatu gratiæ venturam perpetuæ, virtutis gloriam nunciaret. Secundum hanc ergo indulgentiam Elizabeth annositate iam mortua, sanctũ reuiuiscit in partum: & arida neque exarata rugis mẽbra medullis vitalibus in viscera fœcũda viridãtur: ipsum quoque tẽpus, ipsum quo degerat reuocatur ad corpus: & vetustate nimia domus vteri dilapsa, in faciem nouã repente reparatur: stupet ordo, deficit consuetudo, miratur ipsa natura, & ex apparatu mansionis hospitis meritum, dignitásque innotescit. Verum Ioãnes id generali habitaculo satis se miratus est esse peregrinũ, qui se exclusum tempore, abdicatum natura, receptum se in eo authoris beneficio didicit, non parentis. *Et celabat se mensibus quinque, dicens, quia sic mihi fecit dominus.* Bene totum fecisse dominũ confitetur, quæ sibi collatum per hominem nil videbat. Et occultabat se mẽsibus quinque: quia etsi erat diuini muneris, sui tamen temporis nõ erat quod habebat. *Celabat se mensibus quinque.* Erubescit anus fœta, verecundatur vetula primi partus, & puerperam senectus abscondit extrema, ne sterilitatis opprobrium risus fœcundę senectutis augeret. Quod autem risui subiacet senilis & veterana conceptio, persimilis huius sterilitatis & ætatis Sara probat: quæ sibi cum reddi partum, donari filium, cui iam vita pro- *Gen. 18.*

pè deerat domino promittente cognosceret, & ipsa de suo partu risit:& quòd risui posset esse omnibus prægnãs,& onerata canicies,ipsius germinis testatur ex nomine,dicẽte scriptura,& vocauit nomen filij sui Isaac. Quod interpretari
Gen. 21. risum docuit,adiiciens, Risum mihi fecit dominus, Hinc est, quòd Elisabeth sacrum vult celare mysterium,dicẽdo, *Quia sic mihi fecit dominus.* Vt modo conceptus fatiget verecundia, quandiu negati partus ærumna afflixit pater tacet ex pœna, ex verecũdia mater celat. O quanto silentio vox nascitur! O quanta taciturnitate tuba sæculis inclamatura generatur! O quod secretũ diuini iudicis dat præconem! *Quia sic mihi fecit dominus in diebus quibus respexit offerre opprobrium meum inter homines.* Honor coniugii, matrimonii dignitas, est procreatio dulcium liberorum: satis enim graue est, & satis tristè, & virginitatis carere prçmio,& filiorum solatia non habere sustinere onera matrimonii, & ad fructum matrimonii nõ venire. Hinc est,quòd gaudet à se ablatum sterilitatis opprobriũ: dicendo, *Quia sic mihi fecit dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines.* Quia hoc apud homines miserum computatur,apud deum verò reatus nullus est,vbi parentis culpa nulla est,sed iudicium denegãtis. Certè si hoc affert aliqua corporalis infirmitas,necessitas in causa est, nõ voluntas. Sed iam nunc omnis ignaua carnis intelligentia sit remota,tota corporei sensus abiiciatur infirmitas: & quæcũque est ingenii humani omnis excludatur intentio, fidei pateant oculi,cordis referentur aures,mentis currat & occurrat incessus: vt peruenire ad mysterium virginei conceptus, ad sacramentum partus virginei penetrare possimus:adiuuante domino Iesu Christo,quia ex ea genitus nunc in cçlestia regna cum deo patre, spiritu sancto viuit per infinita sæcula sæculorum. Amen.

De ea quæ vnxit dominum vnguento.

Sermo XCIII.

AD prandium, & ad Pharisæi prandium venisse Christum solicitus forsitan miretur auditor. Pharisçi domũ Christus intrauit, nõ accepturus Iudaicos cibos,sed diuinã misericordiam largiturus: neque accubuit pocula saporata melle,floribus odorata sumpturus, sed pœnitẽtis lachrymas
Luc. 7. ex ipsis oculorum fontibus potaturus: Deus delinquentium gemitus esurit,sitit lachrymas peccatorum. *Rogabat, inquit,*

dominum quidam Pharisæus, vt manducaret cum illo: & ingressus domum Pharisæi discubuit: & ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd accumberet dominus in domo Pharisæi: attulit alabastrum vnguenti, & stans retro secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculatur pedes eius, & vngebat vnguento. Videtis quia ad Pharisæi mēsam venit Christus, non vt carnalibus repleretur escis, sed vt in carne negotiū cæleste monstraret: neque vt probaret posita humanitus ante se, sed post se gesta diuinitus approbaret. Christum nanque semper agnoscimus per humanos actus diuinas exercuisse virtutes: dum noua, & præter vsus mortalium cuncta esse quę ab eo etiam corporaliter gesta sunt comprobantur. Pharisæus ad manducandum vocat Christum: quid ibi quærit mulier non vocata? Claustra domus non prorumpit extraneus, conuiuii secretum non præsumit non inuitatus intrare, cibos paratos relaxandis mentibus post laborem perturbare non audet arbiter luxuriosus: & quid est quod hæc mulier ignota, imò male nota, onusta luctibus, plena lachrymis, clamosa planctu, nescio ianitore, nullo conscio, ipso ignorante pastore, domus aditus percurrit omnes, transit totas ministeriorum cateruas, ipsum conuiuii peruolat ad secretum, & facit domum lætitiæ domum lamentationis & planctus? Fratres, non rogata venit illa, sed iussa: intrauit exhibita, non prçsumens: ipse sic fecit eā̄ sisti sibi, qui illam cælesti sententia iussit absolui. Denique dum Pharisæus veste clarus, primus in sigmate, in ipsis oculis Christi tumens, epulis homini, non deo placiturus, festiuus infunditur, venit mulier, & venit retro: quia reus animus post tergum stat ad veniam: quia per culpam nouit se vultus fiduciam perdidisse: venit satisfactura deo, non homini placitura cum venit: venit pietatis illa, non voluptatis exhibitura conuiuium: denique & pœnitentiæ ponit mensam, fercula compunctionis apponit, panem doloris infert, potum lachrymis temperat in mensura, & ad delicias deitatis totas, totam pulsat cordis sui & corporis symphoniam, organi planctibus dat clamorem, citharam per suspiria longa modulatur, gemitus aptat in fistulā: & dum pectus ipsam conscientiam arguens sæpe percutit, facit placitura deo cymbala personare: dúmque taliter apportat diuinis oculis cibos, totas misericordiæ copias sic reportat. *Ecce mulier quæ*

erat in ciuitate peccatrix. Exaggerat Euangelista mulieris facinus, vt accumulet indulgentiam largitoris. *In ciuitate peccatrix.* Ciuitate peccauerat, quia fama sua famam totius tetigerat ciuitatis: sicq; iā non peccatrix solum, sed ipsius ciuitatis facta fuerat ipsa peccatum. Hæc cognouit, quòd nisi ab illo solo ciuitatis peccatum nō posset auferri, qui solus mūdi venerat abolere peccatum. *Et vt cognouit, quia accumberet dominus in domo Pharisæi.* Non ad stantē, non ad sedentem audet venire peccatrix: Deus cum stat, corripit: cū seder, indicat: prostratis coniacet, cum decumbit. *Vt cognouit quòd accumberet dominus in domo Pharisæi.* Inclinem ad miserandum supernam didicit maiestatē: & ideo credidit, quod esset ad veniam sibi prōptus, qui Pharisæi venerat tam prōptus ad mensam. *Attulit alabastrum vnguenti.* Portauit oleū, quia medicinā lethali vulneri à superno medico perquirebat. *Stans retro secus pedes eius.* Ad pedes tēdit semper citam veniā qui requirit. Et bene stās, quia iam cadere non potest, qui ad pedes Christi meruit peruenire. *Stans retro secus pedes eius.* Vt Christi vestigiis innixa percurreret per viā vitæ, quæ per viam cucurrerat mortis. *Lachrymis rigabat pedes eius.* En mutatur ordo rerum, pluuiam terræ cęlum dat semper: ecce nūc rigat terra cælum: imò super cælos & vsque ad ipsum dominum imber humanarum prosilit lachrymarum: vt iuxta Psalmistā & de aquis fletuum
Psal. 148. cantetur illud, Et aquæ quę super cælos sunt, laudent nomen domini. *Lachrymis rigabat pedes eius.* O quanta vis in lachrymis peccatorum, rigant cælum, terram diluunt, extinguunt gehennam, delent in omne facinus latam diuina promulgatione sententiam. *Et capillis capitis sui tergebat.* Dominicos pedes lauat lachrymis, crinibus tergit, vacat ab excusatione paupertas, inhumanitas veniam non habebit: quia in totum sibi natura sufficit ad obsequium creatoris. *Et capillis capitis sui tergebat.* In peccatricis caput purgandis criminibus refluebat vnda, vt suo fonte mulier in nouum baptisma suorū
Psal. 67. dilueret illuuiem peccatorum. *Et capillis capitis sui tergebat.* Vt iuxta Psalmistam, Verticem capilli, ex quo ambulauerat in delictis suis, in sanctitatem tali verteret seruitute. *Et osculabatur pedes eius.* Præcesserant interuenientes lachrymæ, vt oscula deuota sequerentur, quia lachrymæ satisfactionis sunt documentum: oscula sunt reconciliationis indicia. *Et*
Mat. 26. *vngebat vnguēto.* Mulierē super caput domini fudisse oleū: alio

Euangelista referente, cognouimus: non est ergo quod facit hæc mulier mollis & carnalis obsequii, sed plenæ humanitatis est sacramentum: quia in capite Christi Deus est, in pedibus euangelizantium pacem. Orate fratres, vt & nos in vnguine domini commereamur aliquatenus computari, & vnguamur vnguento quod pedibus funditur saluatoris: quia sicut oblatio est, cum offertur vnguentum: ita Chrisma perfectum est, de dominicis vestigiis, cum redundat. Cuius autem mulier ista typum præferat, vel quàm magnum præfiguret arcanum, donante deo, tunc dicemus, quando ea quæ sunt in sequentibus exponentur.

De eodem, *Sermo* XCIIII.

QVoniam sermone proximo partem primam hodiernæ percurrimus lectionis, admirati pariter sumus quo feruore, qua fide quali ausu, quanta obsequii nouitate, peccatrix mulier ipsius vastigia contigerit saluatoris: modo quid Pharisæus tacēs dixerit, quid Christus, cui loquuntur tacita, responderit, audiamus, *Videns, inquit, Pharisæus, qui vocauerat eum: ait intra se dicens, Hic si esset propheta, sciret vtique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eum.* Pharisæe, quod conspicis non est ignorantia, sed potestas est diuini iudicii, non erroris humani. Pharisæe erras, nescire magis potuit si fuisset propheta. quia prophetia non est humani arbitrii, muneris est diuini: vnde propheta fit nonquantum vult, sed quantum dederit ille, qui tribuit prophetiam. *Hic si esset propheta, sciret vtique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eum.* Mulieris malæ tactus vrit male cōscium: parem polluit, suspectum notat, hominem malæ voluntatis infamat: cæterum peccatrix fit bona, fit sancta, fit innocens, cum tetigerit veniæ largitorem. Stercora contingunt, sed non inquinant solem: medicum cum tangit vulnera putredo non polluit: iudicem quanuis tangat reus, non potest maculare cum supplicat: sic peccator cum dominum tangit, non dominum sordidat: sed ipse & peccato caret omni, & rapit subito sanctitatem. Probat hoc mulier in profluuio sanguinis constituta, quæ vt tangit fimbriam domini, non fimbriam polluit, sed ipsa mox inquinamento vetustæ carnit passionis. *Hic si esset propheta, sciret vtique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eum.* Pharisæus Christum prophetam crederet, si exposita oculis, nota populis si videret. Quid putas crediturus erit, cū mox cum mētis suæ arbitriū, cordis Luc 7.

sui iudicem, testem conscientiæ suæ, cogitationum suarum didicerit cognitorem? Putásne vel tunc fatebitur Deum, quē modo post virtutes tantas iudicat nec magistrum? *Hic si esset propheta, sciret vtique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eum.* Mulier habebat vulnus, sciebat illud: & ideo taliter tanti vulneris medicum perquirebat: Pharisæus perfidiæ morbo saucius, superbiæ flamma febriens, per phrenesim se nesciebat insanum. Hinc est quòd Christus illuc primum curam vertit, vbi ignota sæuiebat infirmitas: vt cælestis medicus vno medicamine duos curaret ægrotos. *Videns Pharisæus qui vocauerat eum, ait intra se, dicens*, Cui, quia intra se cogitauerat Pharisæus, Christus publica voce respondit; & dum Pharisæi cordis patefecit arcanum, ipsum fuisse totius prophetiæ demonstrat auctorem. *Respondens, inquit, Iesus, ait, Simon, habeo tibi aliquid dicere.* Tibi, cui opus est medecina, & nescis quærere medicinam: tibi, qui Deum magistrum vocas, & Dei deseris disciplinam: ignoras quoniam magistro magnam facit iniuriam, qui se discipulum fatetur eius, cuius non sequitur institutum. Nam sicut discipuli probitas laus est magistri, ita magistri vituperatio discipulus nesciens disciplinam. *Simon, habeo tibi aliquid dicere. Respondit, magister dic.* Iterum, magister dic, & non Deus dic. Iam iam Deum senties, quem vocas magistrum. *Duo, inquit; debitores erant cuidam fæneratori, vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta? Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque: quis ergo amplius diligit? Respondens Simon dixit, æstimo quod is cui plus donauit. Et dominus, rectè iudicasti.* Audistis quemadmodum cælestis creditor totū debitum charitate compensat, & ad incrementum totius fœnoris amoris solius exigit, & requirit vsuram. Plectendus debitor qui dilectione sola suam negligit redimere cautionem. Vis scire homo quid Deo debeas? Quod factus es, Dei creditū est: quòd es rationis capax, Dei fœnus est: quòd discretionem mali, boníve possides, accepisti: & quòd viuendi normam acceperis per chirographum legis stipulanti deo spopondisse te nō potes diffiteri. Sed dum te per vitia carnis in lutum instar suis demergis, & quadrupedum more viuēs qua præditus es ratione priuaris, & in gurgite criminum boni malíve perdita discretione confundis, & diuinæ legis substantiam dissipas, mundana voluntate captiuus, factus es gloriosi fœnoris debitor luctuosus: cui deficientibus virtutum

lucris criminum multiplicatur vsura. Sed licet in hac re cecideris, licet fueris in ista deuolutus vide ne desperes homo remásit tibi vnde piissimo satisfacias creditori. Absolui vis? Ama, charitas cooperiet multitudinem peccatorum. Nega- *1.Ioan. 4.*
tionis crimine quid peius? & tamé Petrus amore solo valuit hoc delere probante domino, cum dicit, Petre amas me? In- *Ioan. 21.*
ter omnia Dei præcepta amor obtinet principatum. Diliges *Mar. 12.*
dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. Ama ergo homo Deum, & ama totus: vt posis omnia sine labore vincere peccata. Teneræ militiæ, delicati conflictus est, amore solo de cunctis criminibus reportare victoriam sicut ex sequentibus elucesit. *Cōuersus, inquit, ad mulierem, dixit Simoni,* Quid est quod conuersus ad mulierem Simoni loquitur Christus? Quia cum pœnitentem respicit, arguit oblatrantem. *Dixit Simoni; vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis capitis sui tersit, osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intraui non cessauit osculari pedes meos, oleo caput meum non vnxistis hæc autem vnguento vnxit pedes meos. Propterea dico tibi, dimittuntur illi peccata multa, quoniam dilexit multum: cui autem minus diligit.* Probatum est, quia dilectio delet & abluit vniuersa peccata. Quid est autem quod dixit, *Cui minus dimittitur, minus diligit.*? Ergo peccandum satis est, vt maior charitas comparetur? Absit. Charitas de præteritis subuenit, non liberat de futuris: charitas nescit peccare cum diligit: charitas non est charitas, si delinquit: charitas Dei custos est sanctitatis. Fratres, si nos esse peccatores nouimus, & esse nolumus peccatores, pedibus Christi demus lachrymas, spargamus capillos, figamus oscula, pietatis oleum tota deuotione fundamus: vt dicatur nobis, dimittuntur vobis peccata multa, quia dilexistis multum. Imitetur hanc mulierem, quam conspicimus nō solum caruisse peccatis, sed ad totum sanctitatis verticem peruenisse. Quæ sit autem hæc mulier, quia hodiernus sermo charitatis nos distulit, sicut iam promisimus, in sequentibus Deo auctore pandemus.

De eadem, Sermo XCV.

OMnia quæ à Christo corporaliter gesta referuntur, sic subnixa sunt historica veritate, vt plena semper sacramétis cælestibus approbarétur. Et quia quod erat in facie le-

ctionis iam perstrinximus sermone repetito: orate vt sicut promisimus, interna eius spiritu sancto reuelãte, pandamus, In honora est dictio quæ Dei facta humana tantum expositione depromit. *Rogauit, inquit, dominum quidam Pharisæus, vt manducaret cum illo.* Pharisæos fratres, catholicus dicitur Iudæorum: nam & resurrectionem credit, & à Sadducęo resurrectionem negante dissentit: hinc est quod rogat Christum, id est, resurrectionis auctorem, vt mãducet cum illo: quia qui conuiuit Christo, mori nescit, vtique viuit semper. *Rogabat dominum vt manducaret cum illo.* Rogas Pharisæe, vt manduces cũ illo: crede, esto Christianus, & mãducas ex illo. Ego sum, inquit, panis qui de cælo descendi. Semper Deus maiora tribuit, quàm rogatur: nam se manducandum dedit, qui rogabatur vt manducandi secum fiduciam largiretur: & tamen si hoc dedit, vt illud quod postulatus est non negaret Nónne promittit hoc & spontè discipulis suis? Vos qui perseuerastis mecum manducabitis & bibetis in mẽsa mea in regno meo. Christiane, qui se tibi hic manducandum dedit, quid suũ tibi denegare poterit in futurum? Et qui tãtum vbi viaticum parauit ad victum, quid in illa tibi mansione perpetua non parauit? Manducabitis in mensa mea in regno meo; Audisti dei conuiuium, solicitus non sis de qualitate conuiuii. Qui peruenire regis meretur ad mensam, mãducauit quicquid regni dominatio possidet & potestas: sic qui ad conuiuium venerit creatoris, habebit in delitiis suis quicquid continetur in creatura. Sed ad cœpta redeamus. *Et ingressus domum Pharisæi,* Quam domum? Nempe synagogam ingressus accubuit. In synagoga fratres, tunc accubuit, quando occubuit Christus: sed corpus suum Ecclesię transmisit ad mensam, vt esset cęlestis caro manducaturis gentibus ad salutem. Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Quemadmodum autem manducetur caro Christi, quomodo bibatur & sanguis eius, nóruntilli qui sunt sacramentis cælestibus instituti. *Ecce, inquit, mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.* Quæ mulier? Ecclesia sine dubio. *In ciuitate peccatrix.* Ciuitate qua? Illa de qua dixerat propheta. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Siõ. Et alibi, Vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate, & iniquitas & labor in medio eius & iniustitia, & non defecit de plateis eius vsura & dolus. In ciuitate ergo perfidię septa mu

Luc. 7. *Ioann. 6.* *Luc. 22.* *Ioan. 6.* *Esa. 1.* *Psal. 54.*

ris,superbiæ turribus communita, distincta iniquitatum plateis,obserata contradictionum portis, depicta doli fucis, indurata silicibus vsurarum, negociorũ doloribus aggrauata, infamata lupinaribus, id est, idolorum templis,mulier hæc, id est Ecclesia, grauissimum trahebat reatum ex tanta præcedentium colluuie peccatorum. Sed vbi audiuit venisse Christum ad domum Pharisæi, id est,ad synagogam: ibi, hoc est, ad Iudaicum Pascha, passionis suæ mysteria tradidisse, aperuisse sui corporis & sanguinis sacramentũ manifestasse nostræ redemptionis arcanum,scribas velut pessimos despiciẽs genitores (Væ vobis legisperitis,qui tulistis clauem scientiæ) irruptis contradictionũ foribus,cõtempto ipso chori Pharisaici principatu,ardens, anhelans, æstuans ad totum legalis conuiuii penetrale peruenit: ibique reperit Christum inter amoris epulas & dulcia pocula traditum,Iudaicam occubuisse per fraudem: iuxta illud prophetæ, Quoniam si inimicus exprobrasset mihi, supportassem vtique. & si is qui oderat me,super me mala locutus fuisset,abscondissem me vtique ab eo: tu verò homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui mecum dulces capiebas cibos, in domo domini ambulauimus cum consensu. *Vt cognouit accubuisse dominum in domo Pharisæi.* Id est, in synagoga omni dolo, tota fraude addictum, passum, crucifixum & sepultum:tamen à feruore fidei tanta ista non retardatur iniuria,sed portat vnguentũ,portat Christiani chrismatis oleum: & quia Christi faciem videre non meruit corporalem,stat retro nõ loco,sed tempore: inhæret eius vestigiis, vt sequatur: & iam desiderii plus, quàm conscientię lachrymas fundit: vt quem abeuntem videre nõ meruit, mereatur videre redeuntem. Lachrymas ergo ad pedes domini profluo amore perfundit, dum pedes euangelizantium regnum eius bonorum operum manibus tenet,lauat lachrymis charitatis, confessionis labiis osculatur: & totũ misericordiæ profundit vnguentum, donec conuersus ad eam: quid est conuersus? hoc est, reuersus, dicat Simoni, dicat Pharisæis,dicat negantibus,dicat populo Iudęorum, Intraui domum vestrã, aquam pedibus meis non dedistis. Et hæc quando dicet? Quãdo venerit in maiestate patris sui,& segregabit iustos ab iniustis,quasi pastor qui segregat oues ab hœdis:& dicet,Esuriui,& non dedistis mihi potum: hospes fui,& non suscepistis me. Hoc est dicere,aquam pedibus meis nõ dedi-

Luc. 11. *Psal. 57.* *Mat. 25.*

stis: hæc autem, dum meorum pedes lauat, pedes vngit, pedes osculatur: fecit seruis, quod vos domino non fecistis: fecit pedibus, quod capiti vos negastis: impēdit minimis, quod vos vestro denegastis auctori. Tunc dicet ad ecclesiam, Dimittuntur tibi peccata multa, quia dilexisti multum. Quia tunc erit remissio peccatorum, quando tolletur materia tota peccandi, quando corruptio induet incorruptionē, quando mortalitas immortalitem consequetur: quando peccati caro, caro totius efficietur sanctitatis: quando terrena seruitus cælesti dominatione mutabitur, quando militia humana diuinum promouebitur ad regnum. Orate fratres, vt & nos in parte ecclesiæ constituti ad ea quæ numerauimus peruenire mereamur: auctore ipso Christo, cui est honor, & gloria vnà cū spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

De parabola Zizaniorum. *Sermo* XCVI.

SI dicta, vel facta Christi passim carnalibus sensibus subiicerentur, torpesceret animus, mens vacaret, dormiret ingeniū, cor tabesceret, extingueretur quicquid humani vigo-
Matt. 13. ris est & caloris. *Proposuit, inquit, illis parabolam.* Sicut in lapide friget ignis, latet ignis in ferro: ipse tamen ignis ferri ac lapidis collisione flammatur: sic obscurum verbum verbi ac sensus collatione resplendet. Certè si mystica nō essent inter infidelem fidelémque, inter impium atque pium, discretio non maneret: & esset deuotus, sicut contumax: iners, sicut qui laborat: peruigil, vt ille qui dormit: nunc verò cum petit anima, mens pulsat, quærit sensus, sperat pietas, fides exigit, meretur intentio, apparet & sudantis fructus, & pœna desidis, & iustitia largitoris simul, quia plus accepta sapiunt, quàm possessa: inuenta magis, quàm subiecta delectāt. Hinc est quòd doctrinam suam Christus parabolis velat, tegit figuris, sacramentis operit, reddit obscurā mysteriis. *Proposuit, inquit, illis parabolam.* Illis, hoc est, non suis, sed extraneis: inimicis vtique, non amicis: spectantibus ad calumniam, non audientibus ad salutem. *Ideo in parabolis, inquit, loquor eis, quia videntes, non vident: & audientes, non audiunt neque intelligunt.* Quare? Quia qui calumniatur præterita, videre præsentia non meretur: neque dignus est agnoscere gratiam, qui le-
Luc. 11. gem ne cognosceretur, abscondit. Vę vobis, inquit, legisperitis, quia tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & eos qui introibant, prohibuistis. *Proposuit, inquit, illis parabolam, dicens,*

Simile est regnum cælorum homini. Et quid offendit Christus, si in similitudinem hominum factus est, vt pereunti humano generi subueniret? Scãdalizat dominus, si, vt manumittat seruos, inueniatur in habitu seruitutis? quãdo quicquid est maiestatis futuræ, quicquid aduentus & regni, ecce homini cõparatur. *Simile est, inquit, regnum cælorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo: cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit Zizania in medio tritici, & abiit.* Audistis quẽadmodum sator mundi rerum principia bona seuit: nec vllum malum ab originis processit auctore: ab inimico superseminatum est malum, malum non est à rerum parente procreatum. Et vidit deus, inquit, omnia quæcunque fecit & ecce bona valde. Bona, & valde bona: nam quem deus faciẽs vocauit mundum, inficiens reddidit inimicus immundum: & hominem quem deus in paradiso deliciarũ collocauit ad vitam, inimicus in hac laboris vita detraxit ad mortem: & affectum quem carni deus inseruit per naturam, inimicus in parricidium per inuidiam cõmutauit. Cain probat hoc qui primus germano sanguine terram tinxit: & in exitium fraternũ mortis dignus extitit dedicator. Sic ex discordia nata mors semper humanam scindit, & separat charitatem. Et quia longum est ire per singula, vel paucis aperire cõpellimur, inimicus qualiter bonis mala, virtutibus vitia, vitalibus mortalia, nostram semper superseuerit ad ruinam. Nonne ex vno homine deus omnem repleuit terram, & semine ex vno pius sator totum genus hominum tãtam multiplicauit ad messem? Sed inimicus mox homines in vnum redegit omnes: & superseminando mala quod bene satum fuerat deleuit diluuio, non rigauit. Sic legem diuinis & veracibus satam præceptis, humanis & mendacibus fucauit inuentis: vt de sacerdote fieret persecutor, de doctore deprauator existeret, de defensore legis redderetur inimicus. Sic creaturas ad agnitionem condita creatoris, vt nesciretur deus deos esse mentitus est. Hinc sapientes sæculi fecit stultos, speculatores mundi docuit nihil videre, professores scientiæ fecit scientiam nõ habere, inquisitores rerum omnium dimisit ignaros. Sic Euangelicam segetem satam cælesti semine hæretica zizania superseminando confudit inimicus: vt manipulos fidei gehennæ fasciculos faceret, ne triticum fieret cęlestium horreorum. Et quid plura? Posteaquam est ipse in dæmonem conuersus ex ange-

Gen. 1.

Gen. 4.

lo, ne qua creatura in suo statu consisteret, arte, dolis, machinis, fraude, contendit. Sed iam præsentis parabolæ verba pandamus. *Simile est regnum cælorum homini.* Cui? vtique Christo. *Qui seminauit bonum semen.* Quia in ipso rerum semine nescit malum conditio creatoris. *In agro suo.* Hoc est, in mundo: dicente ipso domino, ager hic mundus est. *Cum autem dormirent homines.* Id est, sancti patres, patriarchæ, prophetæ, apostoli, martyres, in sopore mortis temporaliter dormientes, quia sanctorum mors somnus est: peccatorum verò mors est, quia in inferno pœnæ viuunt, vitæ pereunt peccatores. *Veniens inimicus eius.* Id est, diabolus. *Superseminauit zizania.* Superseminauit, non seminauit. Præcedunt creatoris bona, mala diaboli post sequuntur: vt malum quod est ex diabolo, sit accidens, non natura. *Superseminauit zizania in medio tritici.* Quia diabolus hæreses inter fideles: inter sanctos, peccatum: inter pacificos, lites: inter simplices, dolos: inter innocentes, nequitiam gratis serere cōsueuit: nō vt acquirat zizania, sed vt triticum perdat: nec vt reos capiat, sed vt adimat innocentes. Hostis plus ducē, quàm militem petit: nec obsidet mortuos, sed impugnat viuentes: sic diabolus nō peccatores quærit capere, quos possidet subiugatos, sed vt iustos capiat sic laborat. *Superseminauit zizania in medio tritici, & abiit.* Quia diabolus impellit quidem viribus ad ruinam, sed posteaquā prostrauerit derelinquit: diabolus non quærit hominem, sed hominis interitum quærit. Fratres, ille malis nostris gaudet: surgit ruinis nostris, nostris vulneribus conualescit, nostrum sanguinē sitit, nostra saturatur ex carne, nostris viuit ex mortibus. Diabolus hominem non vult habere, sed perdere. Quare? Quià ad cælum vnde ille cecidit, non vult, non fert, non patitur hominem peruenire. Et quia nos sermo trahit longius hodie, reliqua differamus: vt & communem reuelemus laborē: & quæ dicenda sunt, plenius exequamur. Deus autem noster & mihi dicendi gratiam, & vobis audiē di desiderium donare dignetur.

De eadem, *Sermo* XCVII.

QVia festiuus antehac sermo vt communem temperaret laborem, ad totum parabolæ prætereuntis non valuit peruenire secretum: nunc reliqua, domino reuelante panda-
Matt. 13. mus. *Proposuit, inquit, illis parabolam, dicens. Simile est regnum cælorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo: cum autem dor-*

mirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania in medio tritici, & abiit. Cum autem dormirent homines, insidiator in noctibus latitat: in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes, fortis conflictum petit, prouocat palam spectantibus omnibus, & coram populis vult habere victoriam. Maximæ infirmitatis indicium est dormientibus irruisse. *Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius.* Malus nunquam non stultus. Quid hic egit inimicus? Esto, quòd dormierint serui, nunquid & dominus dormiebat? Esto, quòd oculos seruorum sopor clauserit post laborem: nunquid & dormientis oculos vlla vicerat lassitudo? Inimice, lucis refuga, vigilasti, laborasti, sed non latuisti: nam dormientibus seruis, dominus ipse te videt: desertor cæli præuenisti, fecisti, sed non profecisti. Deo perire non potest, quod ipse custodit: fraudis auctor in dominum non committis, sed in seruos, dum facis vt negligentię illorum quod tuæ fraudis est, ascribatur. Ille, ille te videt, qui totius & fraudis testis & laboris. Manent ergo laboris sui fructus benefacientem, manent & nequitiæ suæ pœnæ fraudãtem: illi triticum ad horreum cæleste portabunt, tibi zizaniorum tuorum portabis fasciculos ad gehennam. *Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania.* Vt quid? Vt periret dominica messis, & hoc ad lucrũ quid pertinebat inimici? nisi quod inuidiæ spiritus hominum damnum suum computat lucrum: & quod perierit hominibus, hoc se æstimat acquisisse? Sed diabolus hoc ideo, vt diximus, tenebris celãtibus est molitus, vt adulteratæ messis noxa redundaret ad seruos: & hinc pœnam sumerent, vnde sperauerant palmam. Denique vigilantes serui præ timore, ista cur euenerint, expauescunt: hoc metuentes, ne zizaniorum germina ad illorum redirent offensam, quorum conscientia pręter iactũ boni seminis nil habebat. Hinc est quòd auditum sui domini præuenerunt, ne securi de innocentia, reatum de silentio sustinerent: cum vocatur innocens ad reatum, dum purgari æstuat, vrget & stimulat cognitorem. *Cum autem creuisset herba, & fructum fecisset, tunc, inquit, apparuerunt & zizania.* Quod latet in herba, manifestatur in spica: & quod celatur in gramine, aperitur in fructu: sic quos credentes putamus pares, fide dispares inuenimus: sic iudicij prodit messis, quòd ecclesiæ germẽ occultat. Iuxta illud dictum dominicum, Ex fructibus eorum, co- *Matt. 7.*

gnoscetis eos. Flores multi multitudinem fructuũ pollicentur, sed examinati ventorum flabris ad fructum paucissimi perseuerant: sic credentes in Christo multi ecclesiæ videntur in pace, vbi autem persecutionis procella perflauerit, pauci martyrij reperiũtur in fructu. Sed Euphemia sancta plus soluit in fructu, quàm promisit in flore: quæ manente virginitatis flore, copiosum martyrii peruenit ad fructum. *Accesserũt, inquit, serui patris familiâs, dicentes ei*, Accesserunt fratres, mente non corpore: non loco, sed fide: dixerunt non clamore vocis, sed cordis tacito cum dolore. *Domine, nónne bonum semen seminasti in agro tuo?* Seminasti, non seminauimus: nos quod per te facimus, tibi semper nostro assignamus auctori: & tu in iis quæ nobis faciẽda præcipis, ipse operator assistis. Ergo si nos operis tui facis esse pro tua dignatione consortes, non nobis solis quòd zizania nascuntur, ascribas, Domine, aut tecũ nos munit innocentia, àut nobiscum te reatus attingit: nos nostro operi non potuimus inuidere, magnis sudoribus offensam non potuimus non parare: tu quod vis, vnde vis: quando vis, habes: nos præter tuam gratiam nil habemus, per quam stamus, viuimus, mouemur & sumus: & sine qua iacemus, de-
Act.17. ficimus & perimus. Ergo nos hæc nobis sic laborauimus, vt perirent? Sed quis hoc fecerit, qui solus non dormis nobis
Psal. 120. dormientibus tu vidisti: & si tu vidisti iuste iudex (factum quis scit? ille qui vigilat, non ille qui dormit,)ergo tu prodeum, vt nos quos sic anxios conspicis, facias sic securos. *Ait dominus, inimicus homo hoc fecit.* Inimicus homo hoc fecit: & tu quare hoc cum videres domine permisisti? Quare? Quia timere fraudes non potest, cui nil potest deperire: & quia plus est mystica discernere, quàm prohibere mysterium: maius est reparare perdita, quàm illæsa reseruare: simul quia oportet zizania esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant. *Serui autẽ*
1.*Cor*.11. *dixerunt ei, Vis imus & colligimus zizania?* Sic deuoti serui indefessum promittũnt laborem: nec patiuntur dominicæ messis videre, vel temporaliter fœditatem: sed dominus quem tempora non fatigant, & quãdo vult potest abolere suę messis iniuriam: vetat dicendo. *Non*. Et quare prohibuerit mox reuelat. *Ne forte colligente zizania, eradicetis simul cum eis & triticum.* Sic imperiti erant cultores, sic operis nescii, sic discretionis scientiam non habẽtes, vt euellentes zizania eradicarent & triticum? Vbi sunt prophetæ per dei spiritum prophetantes?

tantes? Vbi Petrus cui pater reuelat? Vbi Paulus in quo operatur & loquitur Christus? Vbi omnes sancti, planè sancti, sed serui, tantum scientes, quantum singulis scientiarum largitor indulsit? Sed dicis, hic occultum nil erat, nil erat ibi occultum, quando aliud videbatur in specie, aliud habebatur in flore: & quod hodie erat zizania, cras in triticũ vertebatur: sic hodie habetur hæreticus qui crastina fit fidelis, & qui ad præsens peccator cernitur, ad futurum iustus assistit. Hinc est etiam quòd auctor vtraque referebat ad messem, id est, vsque ad iudicium diuinæ patientiæ suæ: & nostræ pœnitẽtiæ tempus, vt qui se de malo commutarit ad bonum; dominicum deputetur in triticum cælestibus horreis aggregandus, qui se de fideli fecerit in fidelem, gehennæ deputetur incendio. Et quid plura? Si zizaniis non dei patientia subueniret: nec Matthæum de publicano euangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum ecclesia possideret. Denique Ananias eradicare triticum tunc quærebat, quando ad Saulum missus. De Paulo talia quærebatur, Domine, quanta mala fecit sanctis tuis: hoc est, eradica zizania: quid ad lupum ouis? quid ad contumacem deuotus? quid ad persecutorem talis prædicator missus? Sed cum Ananias videret Saulum, Paulum dominus tunc videbat: cum Ananias persecutorem diceret, tunc dominus prædicatorẽ sciebat: & cum ille eum zizania iudicaret inferni, Christus eum vas electionis, triticum in cælisti horreo iam ponebat. Vade, inquit, quia vas electionis est mihi.

Matt. 16. *Gal. 2.* *1. Cor. 13.* *Acto. 9.*

Desit fortasse quippiam.

De parabola grani sinapis. Sermo XCVIII.

AVdistis hodie fratres, quemadmodum grano sinapis tota regni cælestis comparata est magnitudo. Et quid est quod potestatem tantam, sic parua, sic minima, imò minimorum minima similitudo concludit? Sic enim ait dominus, *Cui est simile regnum dei? & cui simile æstimabo illud?* Cum dicit, Cui est simile, quasi quærentis indicat & producit affectum. Et ille solus verbum, scientiæ fons, dicendi flumen, qui omnium corda rigat, sensus aperit, ingeniũ dilatat, in inuenienda similitudine nunc laborat? Sed quid inuenerit audiamus, *Simile est, inquit, regnum cælorum grano sinapis.* Quærens in cælo & in terra, nil inuenit nisi granum sinapis, in quo potentiam totam supernæ dominationis includat: & illud regnum

Luc. 13.

singularitate potens, æternitate fœlix, diuinitate fulgẽs, diffusum toto cælo, tota terra dilatatum, in grani sinapis coarctat & concludit angustias? *Simile est regnum cælorum grano sinapis.* Spes ista est credentium tota? Expectatio ista est fidelium summa? Ista est fœlicitas virginum longis continentię laboribus comparata? Ista est gloria martyrum totius effusione sanguinis conquisita? Hoc est, quod nec oculus vidit,
1.Cor 2. nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit? Hoc est, quod
1.Cor.1. ineffabili sacramento diligentibus deum promittit Apostolus esse præparatum? Fratres, non facilè dominicis moueamur in dictis: nam si infirmum dei fortius est hominibus, & stultum dei sapientius est hominibus: hoc minimum dei tota magnitudine mundi magnificentius inuenitur, si modo hoc granum sinapis nos sic nostris seminemus in mentibus, vt intelligentiæ magnam nobis in arborem crescat: & sensus altitudine tota leuetur ad cælum, ac totos scientiarum diffundatur in ramos: atque ita ora nostra feruentia viuido fructus sui sapore succẽdat, & ita igne seminis sui toto nobis ardeat, & flammetur in pectore: atque nostræ ignorantiæ totum nobis auferat sua degustatione fastidium. *Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, & creuit, & factum est in arborem magnam, & volucres cæli requieuerunt in ramis eius.* Grani sinapis, sicut dicit, instar est regnum dei, quod de supernis affertur verbo, suscipitur auditu, fide seritur, credulitate radicatur, spe crescit, confessione diffunditur, virtute tenditur, & dilatatur in ramos, ad quos vocat aues cæli, id est, spirituales sensus, atque in ipsis eas quieta suscipit mansione. Veniat hæreticus, veniat, quia redeũtibus ecclesię semper patescit ingressus, veniat, audiat, & pietati dominicę iã desinat oblatrare. Si cęlestis regni maiestas omnis ad grani sinapis similitudinẽm venit, quid quęritur, quòd deus ad hominem, dominus serui descendit in formam? Sic enim venit hęretice, vt tibi totum per fidem cresceret, cui iàm totum defecerat per naturam. *Simile est regnum cælorum grano sinapis.* Sed sinapis reuertamur ad granum: sic tota regni summa manet, & consistit in regno cęlorum: Christus est regnum cęlorum, qui velut granum sinapis in hortum virginei corporis missus, orbe toto crucis in arborem creuit, ac tantum dedit fructus sui saporem cum teritur passione, vt quicquid est vitale suo saporaret & condiret attactu. Nam sicut in integrita-

te grani sinapis, sinapis virtus habetur occulta, apparet vero virtus eius vehementissime, si teratur, ita Christus corpore teri voluit, qui suam noluit latere virtutem. Et nos fratres teramus istud granum sinapis, vt eius vim in hac similitudine sentiamus. Christus rex, quia tota ipse est origo regnandi: Christus regnũ, quia in ipso est regni sui tota maiestas: Christus homo, quia totus Homo reparatur in Christo: Christus granum sinapis, vnde magnitudo tota dei, tota hominis exiguitate minoratur. Et quid plura? Omnia ipse factus est, vt in se repararet omnes. Christus homo accepit granum sinapis, hoc est, regnum dei accepit homo Christus, quod habuit semper deus Christus: misit in hortum suum sponsam: Huius horti sæpe meminit in Canticis Canticorum, dicendo, Hortus clausus: hortus est Euãgelij vomere orbe toto diffusa cultura, clausus stimulis disciplinę, ab omni pessimo gramine apostolico labore purgatus, fidelium plantariis, liliis virginum, rosis martyrum, confessorum viriditate amœnus, flagrans floribus sempiternis. Hoc itaque granum sinapis in hortum suum misit Christus, id est, promissione regni sui, quod radicatum est in patriarchis, natũ est in prophetis, creuit in apostolis, in ecclesia fecit arborem magnam, multiplices dedit in donationibus ramos, quos enumerat Apostolus, *1. Cor. 12.* dicendo, Alii datus est sermo sapientię, alii verbum scientię, alii cura sanitatum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum. Audistis fratres, istud granum sinapis in arborem quã prorupit, audistis quas fundauit radices, audistis quales, quantósque se iam diffuderit, & secauerit in ramos: in quibus cęli, nõ aëris aues, in pẽnis sapientię & prudentię volatu, fidei securitate requiescant. Et tu audi, si vis terrenas bestias non timere, si vis euitare aues rapaces, voraces vultures, hoc est, aues aëreas, quę sunt omnes nequitię spirituales, eleuare à terra, terrena deserere: sume alas columbę propheticę deargentatas, sume pennas diuini solis fulgore radiatas, euola in specie auri, vt in tantis, & talibus ramis iam nullis laqueis attentanda requiescas semper, & de volatu tali valida, & de tanta mansione secura. De similitudine sequenti, sequenti verbo, domino docente, declarabimus.

De parabola fermenti. *Sermo* XCIX.

BEne cucurrit hodiernæ series lectionis, vt euāgelica mulier, mater nostra acciperet à domino fermentum, per quod nobis hodie hoc templum tantam sanctitatis erigeretur & surgeret in massā. Sic enim cœpit Dominus, *Cui simi-* Luc. 13. *le æstimabo regnum dei? Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ mensuris tribus, donec fermentatum est totum.* Bonus dominus, amator suorum Christus, regni sui similitudines iterat, variat comparationes, quas non de occulto sumit, non captat de cælestibus, sed profert de quotidiano vsu, de communi conuersatione proponit, vt ad omne genus hominum perueniat, quid est omnibus profuturū, iuxta illud Pro- Psal. 48. phetæ, Audite hæc omnes gētes, auribus percipite omnes qui habitatis orbem, quíque terrigenæ, & filii hominum, simul diues & pauper. Si quid de diuinitatis occulto, si quid de secreto regali, si quid de penetralibus diuitum afferret in medium, hoc nesciret pauper, non caperet mediocritas, notum simplicitas non haberet, nunc vero loquitur nota diuiti, vsitata pauperi, omnibus vitæ ipsius necessitate vernacula, quia homo in dei vocatione quæritur, non discernitur in eius vocatione persona. Sed lectam similitudinem replicemus. *Cui simile, inquit, æstimabo regnum dei?* Sic dicendo appendit animos auditorum, & attonitos reddit stupore toto, quid regno dei, quid imperio diuino valeat comparari: atque illis mente per multa & magna peruagātibus, cęli dominus in hospitio pauperis, in manu panicoctarię mulieris regni sui inuenit, & format exemplum dicendo, *Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ mensuris tribus, donec fermentatum est totum.* Antè regnum suum grano sinapis comparabat, nunc illud efficit simile fermēto. Antè sinapis granum memorat accepisse virū, mulierē nunc asserit accepisse fermētū? dicit antè exiguū semen virū sæuisse in magnę arboris incrementū, mulierē modo fermētum breue ad profectū totius massæ abscōdisse ma- 1. Cor. 11. nifestat. Vere, sicut dixit Apostol' Paulus, Neq; vir sine muliere, neque mulier sine viro in domino. Ad vnū regnū diuersū sexū varia similitudo perducit: neq; virū separat à muliere vocatio Christiana, quos deus coniungit, natura sociat, & mira similitudine similes reddit habitus, forma componit, & facit deus, vt sit homo vn', duo: duo, vnus: alter, ipse homo in copula coniugali: ne sit aut singularitas destituta, aut con-

fusa cõiunctio. Sed quare has similitudines regni sui dominus per virum producit & fœminam? Quare maiestatem tantam tam vilibus, tam disparibus format exẽplis? Fratres preciosum latet in hac vtilitate mysteriũ, dicente Apostolo, Mysterium hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in ecclesia. Comparationibus istis humani generis negociũ geritur principale: per virum & mulierẽ mundi causa sæculis tractatã finitur. Adam primus homo, mulier prima Eua ab arbore scientiæ boni & mali, ad euangelici sinapis arborem deducuntur, vt oculos quos illecebrosa arbor aperiẽdo clauserat, sinapis arbor graui sui collyrio & acritudine ipsa dum claudit, aperiret, vt ora quæ venenosæ arboris gustus infecerat, salutaris arbor flammeo gustus sui sapore sanaret, & ista arbor igneo pastu suo conscientiam toto conuersationis suę ardore succẽderet, quam frigidam illa toto iam rigore perfecerat. Neque hic iam vel aget, vel confunditur nuditas, vbi hominem totũ tegit venia: fidei facit calere vestitus: sed hoc per granum sinapis quod acceperat vir, confertur fœminæ. Quid vero per fermentum, quod accepit mulier conferatur homini, solicitius perscrutemur. *Simile est, inquit, regnum dei fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ mensuris tribus.* Res de vsu geritur: vir in agro sinapis arborem serit, domi mulier fermentum procurat, & panes præparat alimoniæ: quia virum foris expectat labor, intus mulierem domestica cura cõstringit. Hinc est quò Sara sterilis, & anus ex ista pręparatione fermenti, & ex tribus mensuris, tres subcinericios panes dominicæ hospitalitati offert, mystico & apponit obsequio, vt sterilitas mũdi tota senectute cõclusa, in mensuris tribus, hoc est, in æquitate patris, & filii, & spiritus sancti, fermentum fidei collocaret: & domino suo tres panes poneret confessione trinitatis: atque pro munere hoc totã Christiani germinis fœcundaretur ad prolem. Sed ad proposita redeamus. Mulier accepit à deo fermentũ fidei, quę acceperat à diabolo perfidię fermentum: abscondit in mensuris tribus, hoc est, in tribus hominum temporibus, quod est ab Adam vsque ad Noë, à Noë vsque ad Moysen, à Moyse vsque ad Christum: vt mulier quæ corruperat fermento mortis in Adam totã massam generis humani, fermẽto resurrectionis totam carnis nostrę massam redintegraret in Christo: vt mulier quæ confecerat panem gemitus & sudoris, panem vitæ

Ephe. 5.
Gen. 3.
Gen. 18.

coqueret,& salutis: & esset omnium viuentium mater vera per Christum,quæ erat in Adam mater omnium mortuorũ. Ob hoc nanque Christus nasci voluit, vt sicut per Euã venit ad omnes mors, ita per Mariam rediret omnibus vita. Quæ Maria huius fermenti implet typum, similitudinem præfert, consignat figuram,dum de supernis suscipit fermentum verbi:& humanam carnem in aluo virginis,imò in alueo virginis cælestem totam conspersit in massam.Sed quid allegorici sensus in hac similitudine maneat iam prodam*. Mulier quæ accepit fermentum ecclesia est: fermentum quod accepit, cælestis doctrinæ est sacramentum: mensuræ tres in quibus perhibetur abscondisse fermentum, lex,prophetæ,euãgelia, vbi diuinus sensus mystico absconditur & celatur in verbo, vt fidelem non lateat, lateat infidelem. Quod autem dixit,
1.Cor.13. *Donec fermentatum est totũ.* Illud est quod Apostolus dicit, Ex parte scimus, & ex parte prophetamus: cum autem venerit quod perfectum est,cessabunt quæ ex parte sunt.In conspersione scientia nunc diuina est: aspergit sensus, leuat corda, incrementat ingenia, & doctrinarum more ad sapientiæ cælestis dilatat,suscitat,diffundit augmentum,fermentatur totum quando adueniente Christo.

Deest finis.

De Syrophœnissa,siue Cananæa. *Sermo* C.

HOdie beatus Marcus cũ Syrophœnissæ mulieris commendat prudentiam,fidem refert, credulitatis extollat ardorem,solicitis auditoribus non paruam generat quæstionem dicendo, *Et inde surgens dominus abiit in partes Tyri & Sidonis: & ingressus domum, neminem scire voluit, & non potuit latere.* (Matt.7.)
Voluit,& non potuit: velle,& non posse,non est diuinæ maiestatis,est infirmitatis humanæ: scriptum est enim, Omnia quæcunque voluit dominus fecit in cælo,& in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Et Apostolus, Voluntati eius quis resistit? Succumbit necessitati quæ non libera & absoluta voluntas. Leprosus dicit ad dominum, Si vis potes me mũdare: & euangelista dicit, Voluit, & non potuit. Quid ait beatus Marcus? Nunquid extollenda ita est mulieris fides, vt inclinetur domini possibilitas, & voluntas? Aut est tanta sagacitas fidei, vt nolẽte deo diuinum valeat inuestigare secretum? Tale mihi videtur & illud esse,cum dominus Hemorrhoissę fidem in suæ virtutis vult prodere ac probare documento, (Psal. 134. Rom. 9. Matt. 8.)

interrogando, Quis me tetigit? Cui discipuli dicunt, Turbæ te comprimunt, & dicis, quis me tetigit? Discipulis videbatur, quòd omnes tangerent dominum solo corpore comprimentes: & tali carnali incessu omnes similiter iungerentur: similiter ille, qui aliter senserat, & aliter inquirebat, peruenisse mulierem ad maiestatem suam, ad suã penetrasse virtutem mente, non corpore, non communi tactu, sed fide, ista sciebat. Vnde clamat non homo, sed deus: non caro, sed spiritus. Quis me tetigit? vt eũ proderet virtus operis quẽ tunc humanitas occultabat. Sed quid sit voluit, & quid sit nõ potuit, euidentius inquiramus. Promissionis suæ memor Christus Israëlitici populi primum venerat ad salutem, vt quod Abrahæ promiserat, & semini eius Dauid, eiúsque posteris, fidele redderet persolutum: sed quia indignos se sua perfidia pręstiterũt, obtinuit, rapuit, traxit fides gentiũ, quod infidelitas spreuit & perdidit Iudæorũ. Audi ipsum dicentẽ, Non sum missus nisi ad oues perditas domus Israël: sed oues luporum contagione iam rabidę, & ipsis bestiis propria feritate sæuiores, laniare & violare suũ semper voluere pastorẽ: atque ideo velle suum Christus implere non poterat, nõ impossibilitate sua, sed nequitia perditorum, & quod aliis detulerat, aliis cõferre cogebatur, dicente ipso, Regnum cęlorum vim patitur: & qui vim faciunt, diripiũt illud. Vim fecit fides gentium, vt raperet hæreditatem patris: ipsam hæreditatem totam diriperet filiorum, sicut euidentius præsenti lectione monstratur. *Mulier enim statim vt audiuit de eo, cuius habebat filia spiritum immundum, intrauit, & procidit ante pedes eius, erat autem gentilis Syrophœnissa genere: & rogabat eum, vt dæmonium eiiceret de filia eius, qui dixit illi, Sine prius satiari filios: non enim est bonum tollere panem filiorum, & mittere canibus.* Non dixit, nõ est bonum mittere canibus, sed nõ est bonũ tollere filiis, & mittere canibus: quia dare panem canibus, & si humanitatis non est, humanæ tamen est rationis. Canis dormientibus dominis, nocte & custos & peruigil prodit extraneũ, turbat furem, occurrit latroni, vt curam releuet, & solicitudinem seruulorum. Verũtamen quomodo tulit panem filiis, quibus toties & taliter obtulit, tribuit, ingessit? Sed illi oblatum, cõculcare ad scelus, non ad vitam sumere sunt conati: & tamen cõminutum & conculcatum à filiis, canis tota fide, toto desiderio lambere festinauit. Hinc est, quòd sic respõdit, *Vtique*

Mar. 5.
Gen. 12.
Psal. 131.
Mat. 15.
Mat. 11.

domine: nam & catelli sub mensa comedunt de micis puerorum. Merito quæ se canem confessa est, in hominem commutatur: & iustè conuertuntur in canes, qui se filios esse noluerunt: merito adoptatur in filiam, leuatur, honoratur ad mensam, quæ se sub mensa laudabili & prouida humilitate deiecit: iustè toto nunc epulatur micas ex pane, quæ suis meritis se intellexit, & cōfessa est vix mereri. Et quid plura? Hinc est, quòd propter iustitiam suam dominus, nec Iudæis dare potuit, nec gentibus denegare.

Deest aliquid.

In illud Lucæ, nolite timere eos qui occidunt corpus, &c. déque morte contemnenda. *Sermo CI.*

AVdistis fratres, quemadmodum milites suos Christus regia exhortatione compellat, vt despectu mortis interfectores corporis non pauescant: denique eos in amicorum iura trāscribit, qui studio triumphi, qui amore libertatis, sanguinem cum gaudio, & sine trepidatione fuderint, sic enim

Luc. 12. ait, *Vobis autem dico amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant: Ostendam autem vobis quem timeatis: timete eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam.* Vobis autem dico amicis meis ne terreamini: quia libertatem probat virtus, metus indicat seruitutem: nam liber ad gloriam, seruus natus est ad timorem: merito ergo ad dei amicitias sublimatur, qui propter deum humanas despicit mortes, nescit timores. Si amicos morum facit imitatio, morum similitudo coniungit, conuenienter eos amicos vocat Christus, quos imitatione sua mundi iacula, & ipsam mortis formidinem conspicit, & prouidet calcaturos. *Vobis autem dico.* Id est, non omnibus, sed amicis. *Vobis autem dico.* Quos mors absoluit ista, non finit. *Vobis dico.* Quos corporis resolutio promouet ad melius, nō trāsducit ad pœnam. *Vobis dico.* Quibus morte vita inchoatur, non finitur. *Vobis dico.* Quorum mors preciosa fit non sui qualitate, sed causa dum vitæ magis lucra inuenit, quàm vitę perdat vsuram. Sed audiamus quid dicat amicis suis. *Ne terreamini ab his qui occidunt corpus.* Audiant qui de bono mortis veterum vetusta volumina detriuerunt, nihil tamen inde capere virtutis, aut consolationis aliquid inuenire valuerūt. Quia & si totis eloquentiæ viribus ad tolerantiam mortis armarunt animos, siccarunt lachrymas, suspiria sustulerunt

negauerunt gemitus,inclusetunt dolores:nihil tamen aut de spę certa, aut de perpetua vita,aut de vera suis lectoribus salute conquisierunt. Quis homini, quis sapienti dicat? Mori naturæ est:necesse est deperire. Nobis vixerunt veteres,viuimus nos futuris:nemo sibi, quod non potest tolli velle virtutis est: suscipe voluntarius ad quod vrgeris inuitus: mors antequam veniat non est,cum autem venerit, venisse nescitur. Nec ergo amisisse te doleas, quod cùm amiseris non dolebis. Sed hęc talia cum dixerint, dicunt totum de sententia, non de vita. Quia vnde,& quando, & quomodo tibi, & per quem mors venerit, nescietūt:nobis autem author vitę prodidit mortis authorem: Deus nanque vitam fecit, diabolus machinatus est in vitam, diuino eloquio sic prodente, Deus mortem non fecit, inuidia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Sed dicis, quare deus opere diaboli opus suum passus est deperire? O homo,si interrogata scite velles, vacares paululum,dares animum,aperires aures, vt negociū principale arbiter ipse tu tam curiosus agnosceres:sed tu occupatus aliis semper,tibi nunquam, quare nescias rerū causas,negocia tota sæculorum,iudiciorum profundum, & impenetrabile secretum, deses & ociosus accusas. Nónne vt apices literarum, vt elementa cognosceres, addictus magistro,scholis affixus,totus patiens laboris & pœnę, nec domum noueras,nec parentes? Quàm vtile tibi est ad quod tibi magister addicitur,ingeritur schola,& tibi pœnis tuis,labore suo doctor supplicat, vt ista velle scire, vt talia & tanta digneris audire. Probāt hoc apostoli,& maximè Paulus,qui vapulando docuit,non cædendo, vt eximius magister quot sunt homini mores,tot ferret & exciperet passiones. Et nos ea in puncto temporis rerum principia, causas sæculi dicamus,quia iubemur:& quomodo nos iubemur?& tu audis nō quomodo debes:& nos ista seruitus,necessitas talis excusat: te libertas tanta voluntas talis, indubitanter accusat: quod dicimus,officii nostri est: quod minus dicimus, est fastidii tui. Quæris homo, cur non mortem deus mox cum ipso extinxit authore,& lethale virus sua prouidentia tunc nō prouidit,ne ad totius orbis,& præcipuè ad suæ imaginis perniciem perueniret? Cęlum quod tu vides homo firmatum aëre toto,portat aquas multas,nec portatur ab aliquo ipsum,quia sola illud appendit iussio, sola sustinet vis præcepti, diuino

Sapien. 1.
Sapien. 2.

Psal. 103. eloquio sic prodente, Qui extendit cælum sicut pellem: qui tingit in aquis superiora eius. Terra quæ tanto calcatur pōdere, atque onere montium, ac molle solidatur, supernatat liquido fundamento: dicente propheta, Qui fundauit terram
Psal. 135. super aquas vt quod stat, mādati sit, non naturæ. Ipse, inquit,
Psal. 148. dixit, & facta sunt: ipse mādauit & creata sunt: vt quod stat, sit diuini operis, non rationis humanæ. Mare quod tanto cōmotionis suæ vertice fertur, & eleuatur ad nubes, frænant tenues arenæ, vt videamus potestatem non pulueri cedere, sed præcepto. Omnia quę in eis sunt, mouentur, ac viuunt solo iussu facta, iterum sola iussione soluenda confirmat propheta,
Psal. 101. ta, cum dicit, Initio tu domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt cæli: ipsi peribunt, tu autem permanebis, & omnes sicut vestimentum veterascent, & velut opertoriū mutabis eos, & mutabuntur. Quomodo? Vt tēpori vetustas, nō creatori pereat creatura. Sed tu iam nos quicunque quæris, euagatus es, dicis: quia cum tu quęris, quare deus mortem in destructionem sui plasmatis permiserit permanere; nos cælum, terram, mare ex nihilo facta, & soluenda iterum ex nihilo longo sermone descripsimus, tibi magis ac magis disquirendi materiam conquisiuimus. Dicis, Ego quæsiui cur homo pereat, & tu ipsa elementa peritura firmasti, vt de generalitate pereundi solatium, non quietem de ratione, fessis mortalium sensibus prouideres, quasi non doloris sit perire cælum, solui terram, & totam rerū faciem iure mortalitatis aboleri. Dicis, rogo quid pulchrius cælo? quid splendidius sole? quid ornatius stellis? quid luna gratius? quid salubrius terra? quid vtilius mari? aut quæ in istis vetustas? quæ sicut nata vel facta sunt perseuerāt: quòd vtique gratius esset ista stare, quàm perdere. Homo, forsitan esset iucundius, sed non vtilius: nam istis stantibus tu nutasti: istis lucentibus cęcatus es, ne videres: cæli claritas stupefecit sensus tuos, oculos tuos sol splendore cæcauit: nam decore deceptus horum, horum opificem tu negasti istos rectores mundi, istos confessus es deos, quos tuæ deus ver' subiecerat seruituti: necesse est ergo solui cuncta, nouari omnia, vt vel tunc facta credas, cum videris esse reparata. Nec nos æstimes euagatos, quos in argumentum tuæ intelligentiæ totam percurrisse conspicis creaturam. Homo, quando te author tuus fecit ex puluere, non vidisti: nam si te vidisses factum nunquam te moriturum sic

defleuisses: vidisti te perfectum, vidisti te viuentem, vidisti te decorum, authori tuo te similem iam vidisti: vnde esses, qualis esses, quia nec nascentem nec morientem videras, nesciebas: hinc est, quòd naturæ dedisti totum, tibi te, deo nihil: propterea deus per naturam redegit te, permisit ex nihilo in puluerem reuocari, vt quid fueris sic videas, & resurrecturus agas gratias, qui factus, qui creatus ingratissimus extitisti. Non timeamus ergo fratres, sicut dixit dominus, eos qui occidunt corpus, quia istam vitam non perimunt, sed destruunt, dum de temporali faciunt sempiternam. Quid plura fratres? Permisit tunc mori, qui poterat suscitare, qui viuificare sufficit, permisit occidi: cui est honor & gloria in sæcula. Amen.

De Centurione. *Sermo* CII.

CHristus in corpore nostro manens, quòd omnes non suscitauit mortuos, omnes non sanauit ægrotos, credamus hoc non potestati defuisse, sed tempori. Tunc orbem totum toto virtutis suæ fulgore radiasset, & sustulisset tempus fidei: & nihil secūdi aduentus sui reseruasset ad gloriam. Nec vero sic virtutum suarum temperauit insignia, vt & diuinitatis suæ manifestaret iudicium: & credendi documentum plenissimum largiretur, & excusationem callidæ infidelitatis auferret, sicut hodie Centurio, cuius Euāgelista Lucas meminit, fide sua, prouidentiáque monstrauit. *Centurionis, ait, cuiusdam, seruus malè habens moriebatur, qui illi erat preciosus.* Centurio hic Romanus erat: sed plus erat hic ipse fructus cētesimo Christianus. Et Deo magis militabat iste, quàm sęculo: & in humano bello fortis, fortior in diuinæ pacis custodia permanebat. *Cuius seruus male habens moriebatur, qui illi preciosus erat.* Seruus erat, qui precio taxabatur. Quæramus ergo, quis est iste seruus, qui illi erat preciosus. Si dominabitur anima, corp⁹ seruit: & homini nil corpore preciosius. Hic seruus Cēturionis istius preciosus infirmabatur ad mortem: ergo Centurio rogabat vt Christus solus mortali corpori largiendo vitam perpetem subueniret. *Cum audisset, inquit, de Iesu, misit ad eum seniores Iudæorum.* Gentilis Iudęos ad Christum mittit, & in lege positis qui sine lege erat legis demonstrat authorem. Nemo ergo miretur si gentilis, hoc est Christianus, aut vocat, aut ducit, aut perducit ad Christum. *Misit ad eum seniores Iudæorum, rogans eum vt veniret, & saluaret seruum*

Luc. 7.

eius. *At illi cum venissent ad* Iesum, *rogabant eum solicitè dicentes, Dignus est vt hoc illi præstes: diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse ædificauit nobis.* Iudæi rogant pro gentili, qui pro se non rogant: & agunt satis pro salute alieni serui, qui pro salute suorum nihil agunt filiorum, aiunt. *Dignus est vt hoc illi præstes.* Si dignus est qui audit, credit, mittit ad Christum: ad Christum qui venit, videt, & non credit, quàm probatur indignus? *Diligit enim gentem nostram.* Ille diligit gentem vestram, quam sic Christo supplicem facit: sed vos audistis eā, quam sic Christo redditis contumacem, Aut quomodo Christianus non diligit gentem vestram, qui dum Christum fatetur ex gente vestra, quicquid gentis vestrę est, cælestem tollit & extollit ad gloriam. *Diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse ædificauit nobis.* Audistis quia semper diruta est synagoga, & iacet iugiter in cœmentis, nec cælestem surgit in fabricam, nisi eam in Ecclesiæ culmen Christianus fabricator instruxerit. *Iesus, inquit, ibat cum illis.* Sed illi non ibant cum Iesu, cum quo mente non ibant: nec cum illo erant, qui seiuncti corde corpore videbantur adiuncti. *Et cum iam non longe esset.* A quo? A gentili. Quantum Iudæi se iungebant à Christo, Christus tantum gentibus iungebatur. *Et cum longe iam non esset, misit ad eum Centurio amicos.* Qui antè miserat Iudæos, nunc amicos mittit: vt Iudæos sic dicendo indicet

Rom. 11. inimicos: probante hoc Apostolo cum dicit, Inimici propter vos. Iudæi dum credidisse gentes inuident, quicquid erat &

Ioan. 15. legis & gratię perdiderunt. *Misit ad eum amicos.* Audi ad Apostolos dominum dicentem, Iam non dicam vos seruos, sed amicos. Sicut fides seruos promouet in amicos, ita perfidia filios in pœnalem redigit seruitutem. *Misit ad eum amicos, dicens, Domine, noli vexari.* Quare? *Quia non sum dignus vt intres sub tectum meum.* Videtis quia Christus ducebat magis Iudæos, quàm adduceretur à Iudæis, vt audirent esse penes Centurionem diuinitatis reuerentiam, penes Gentilem legis cultum, penes militum stipendium gratiæ, penes Romanum fidei doctrinam, in frigore pagano Christianum calorem, in terreno pectore cæleste secretum, & notitiam tuam dominationis supernæ in tota sæculi seruitute. *Domine noli te vexare.* Hoc est dicere, Deus quid te vexas humano in corpore? quid te conficis labore terreno? & viæ lōgitudine te fatigas? quid peregrinaris locis qui es vbique totus? atque intra te totam

tenes & posſides creaturam. *Domine, noli te vexare, non ſum dignus vt intres ſub tectum meum.* Fratres, quod eſt tectum quod hominem aut dignum facit, aut reddit indignum: quod diuinum inuitet, aut repellat acceſſum? Fratres, hoc tectum corpus eſt, quod tegit animam, quod operit ſenſum ſpiritus, quod cordis domicilium velat, quod libertatem mentis à cæleſti viſione ſecludit. Sub hoc ergo tecto Centurio indignũ ducit intrare Chriſtum, hoc eſt, in corpus humanum diuinã ſuccedere maieſtatem. *Non ſum dignus vt intres ſub tectum meũ.* Sed Deus qui quod humanum eſt cum vult facit eſſe diuinũ, & quod noſtræ carnis eſt cum dignatur ſuum commutat in ſpiritum, nec habitare carnem, nec tectum noſtri corporis dedignatur intrare. *Propter quod, inquit, & meipſum indignum arbitratus ſum venire ad te.* Hoc eſt, vtrunque deuoti, quia & ad ſe Deum venire indignũ ducit, & ſe accedere ad eum ſcit eſſe non indignum. Quis intrat ad iudicem non vocatus, quis non iuſſus ingreditur ad regem, quanto magis ad Deum non venit quis non vocatus? Quos vocauit, inquit, eos & iuſtificauit. Centurio ergo non refugit aduentum domini, Chriſti præſentiam non recuſat, ſed agit, vt vocantis ſit gratia, non ſit temeritas præſumentis. Nam Deus quid poſſit, humano ſuggerit & informat exemplo, dicendo, *Nam & ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus, habens ſub me milites: & dico huic vade, & vadit: & alij veni, & venit, & ſeruo meo, fac hoc, & facit.* Hoc eſt, ſi ego qui ſum ſub poteſtate conſtitutus, imperio verbi ſolo facio mihi parere ſubiectos: quomodo tu qui nulli ſubiaces, & cuius omnia ſubiacent poteſtati, verbo non potes iubente curare, ſanitatem mittere, mandare virtutes? Aut verbo reficere non potes, quod verbo feciſti? Dixit, inquit, & facta ſunt, mandauit & creata ſunt. Aut aliquid ex aliquo reparare non ſufficis, cuncta ex nihilo qui paraſti? *Dic ergo verbo, & ſanabitur puer meus.* Impleuit illud, quod propheta de Deo cecinit, Miſit verbum ſuum, & ſanauit eos, & eripuit eos de corruptela eorum. Fratres, Centurio iſte dicendo, *Non ſum dignus vt intres ſub tectum meum.* Chriſtiani populi gerit figuram, qui Chriſti præſentiam corporalem ſe iudicat non mereri: ſed ſolo verbo, nuncio, auditu fidei tantum, totas domini audit, credit, reſpicit, in ſua ſanitate virtutes. Nam quod dicit, *Dico huic vade, & vadit: & alii veni, & venit: & ſeruo meo fac hoc, & facit.* Iu-

Rom. 8.

Pſa. 148.

Pſa. 103.

dæorum repulſam, vocationem gentium, Chriſtiani populi obedientiam ſic demonſtrat. *Dico huic.* Hoc eſt Iudæo qui non credidit. *Vade, & vadit: & alii.* Hoc eſt, Gentili quia credidit. *Veni, & venit: & ſeruo meo,* Hoc eſt, Chriſtiano. *Fac hoc, & facit.* Oremus fratres, vt mereamur Chriſtiani nō nomine tantum eſſe, ſed fide: & vt quæ iubentur non audiamus tantum, ſed faciamus audita. Quia ſicut deuoti ſerui eſt feciſſe iuſſa, ita iuſſa contumacis eſt non feciſſe. *Dic ergo verbo, & ſanabitur puer meus. Quo audito, inquit, Ieſus miratus eſt.* Creator mirabilium miratur: aurium conditor quaſi qui non audita neſciat ſic ſtupet audita: ſed dum Gentilem ſic crediliſſe miratur, incredulitatem corripit Iudęorum: denique. *Sequentibus ſe turbis dicit.* In morte manentes arguens ſic Iudæos, *Amen dico vobis, nec in Iſraël tantam fidem inueni.* Verum eſt fratres: fides ſola viuit, & viuet in gentibus: ſigna & virtutes laſſant, & nihil proficiunt in Iudæis.

De filio viduæ excitato à mortuis, déque corporum reſurrectione.

Sermo CIII.

Luc. 7. HOdie beatus Euangeliſta, quia viduæ matris vnicum iam funeris vinculis illigatum, lamentabili impoſitum iam pheretro, proſequentibus turbis euntem iam carceris ad ſepulchrum, per Chriſtum vitæ redditum nūciauit, omnium concuſsit corda, mouit mentes, ſtupefecit auditum. Sed hoc gentes mirentur, Iudæi ſtupeant mundus paueſcat: nos autem qui omnes à ſæculis mortuos ad vnam vocem Chriſti
Eſa. 26. Iuxta LXX. ſepulchris excitandos credimus, cur miramur? Exurgent, inquit Iſaias, mortui: & reſurgent qui in monumentis ſunt. Et dominus, Veniet hora quando mortui audient, vocem filij
Ioan. 5. Dei: & qui audierint, viuent. Ad hęc Apoſtolus, In momen-
1. Cor. 15. to, in ictu oculi, in nouiſsima tuba, canet enim tuba, & mortui reſurgent incorrupti. Quę eſt iſta tuba quę inferis infert bellum: ſepulchri reſoluit moles, intonat mortuis vitam, reſurgentibus in lucem perpetem dat triumphum? Quæ eſt? Illa quam ſuperius dominus dixit, Mortui audient vocem filij Dei. Tuba non quæ arctato ſpiritu per concauum cornu ligni, vel ęris triſtem bellantibus dat mugitum: ſed quæ de corde patris, ore filii, vitalem ſimul & inferis & ſuperis dat clamorem. Et in nouiſsima tuba: tuba quæ in principio mun-

dum vocauit ex nihilo ipsa in nouissimo mundum reuocabit ex perdito: & quæ initio hominem suscitauit ex limo, ipsa in fine hominem resuscitabat ex puluere. Fratres, sic credimus, quia tuba diuinæ vocis chaos diuisit, collegit orbem, mundauit elementa, distinxit mundum, suspendit cælũ, fundauit terram, mare vinxit, mersit inferos, dedit ordinum vices, iussit rerum continuam seruitutem, ac ne vacuus horreret orbis, aptauit habitatores, habitacula sic discreuit, in cęlo posuit angelos solo spiritu viuentes, in terra constituit vitas varias terrenorum: in aere dedit animas aligeras peruolare, in aquis tam pusilla, quàm magna fecit vt viueret animantium multitudo, ac miro modo sic ex disiunctis partibus iunxit compagem mundi, vt nec commixtio discreta confunderet, nec discretio rerum inscinderet vnitatem. Hinc est, quod diei ac noctis copula sic diuisa est, vt ex quiete labor, requies ex labore constaret. Hinc Sol & Luna vicissim mundi circumeunt metas, vt Sol geminata luce amplificet charitatem diei: & Luna lumine suppari ex toto cæca noctis tempora non relinquat. Hinc stellæ suo cursu varios mutant ortus, vt noctibus & signent tempora, & viantibus dent ducatũ. Hinc tempora eundo veniunt, esse incipiunt dum desistunt. Hinc semina nascuntur, crescunt, adolescunt, iuuenescunt, senescunt, decidunt, moriuntur, & iterum vitalibus sepulta sulcis, resoluta putredine, salutari ex morte in vitam suam redeunt: de corruptione propria suscitantur in forma. Et si hoc fratres Dei vox, tuba Christi, per dies, per menses, per tempora, per annos, vocat, reuocat, ducit, reducit, pręcipit esse, facit nõ esse, dat morti, vitæ reddit, quare quod in omnibus semper facit, semel facere nõ possit in nobis? Aut in nobis solis virtus diuina lassesit, propter quos sólos totũ quod prędictum est, Dei est operata maiestas? Homo, si tibi omnia sua ex morte reuiuiscunt, cur tu Deo tua non reuiuiscas ex morte? Aut te in solo Dei creatura deperit, propter quẽ substitit agitur, mutatur, innouatur tota quotidie creatura? Fratres hæc dico non signorum Christi cupiens exinanire virtutes, sed horror vt vnius resurgentis exemplo ad fidem resurrectionis omniũ concitemur: & credamus quòd crux nostri corporis sit aratrum, fides, semen, sulcus, sepulchrum, resolutio, germen, expectatio, tempus, vt cum ver dominici aduentus arriserit: corporum nostrorum matura tunc viriditas vitalem resurgat in

messem, nescituram iam finem, nescituram caniciem, nō passuram falces, nec flagella sensuram. Quia depositis in morte vetustatis paleis nouum gloriosi corporis consurgit in fructum. Si ad vnius viduę lachrymas temporales sic motus est Christus, vt occurreret in via, vt ex oculis stillantia dolorum fluenta restingueret, vt recurreret mortem, reduceret hominem, resuscitaret corpus, vitam reduceret, planctum verteret in gaudium, & exequias lugubres in festiuitatem natalitiam commutaret, & pheretro datum, matri viuum redderet ex morte, quid modo faciet quādo inardescet viribus suis ad Ecclesiæ suę lachrymas diuturnas, ad sponsæ suæ sanguineos sudores? Nam per supplicantem Ecclesiam lachrymas fundit iuges, per martyres sacrum sanguinem sudat, donec vnicum suum, hoc est populum Christianum, quem tot ad mortem ferunt tempora, occurrens Christus de mortali pheretro perpetuę vitæ reddat in supernæ matris gaudiū sempiternum. Verum quia nascentis Christi venit tempus, & miraculum cęleste iam radiat paritura virginitas, atque ortum, diuini regis nobis non stella iam nunciat, sed ipse solis ascēsus, adoraturi occurramus omnes: & muneribus sacris Deū, regémque virgineo processisse fateamur ex templo offeramus munera, quia nascēti regi semper publica paratur oblatio, offeramus munera, quia indeuotus satis est vacuus ado-
Mat. 2. rator. Hoc probat Magus, qui onustus auro, succēsus thure, sacratus myrrha, Christi cunabulis inclinatur. Quale est, si quod fecit Magus, non faciat Christianus? Quale est, si ad gaudium nascentis Christi fleat pauper, captiuus gemat, hospes lamentetur, eiulet peregrinus? Festa cęlestia Iudæus decimis semper honorauit, Christianus quid de se sentit, si vel centesimis non honorat? Fratres, nequis me hoc dicere, existimet declamantis studio, non dolentis affectu. Doleo, certe doleo, quando lego Christi cunabula Magos rigasse auro: & video altare corporis Christi Christianos vacuum reliquisse & in tempore hoc pręsertim, quando se pauperum fames vastat: quando se fundit turba lamentabilis captiuorum. Non habeo nemo dicat, quando deus ex eo quod habes, non ex eo quod non habes, quærit: quando duo ęra viduæ in acceptum dignanter ascribit. Deuoti simus creatori, vt nobis deuota sit creatura. Proximorum nostrorum sustētemus angustias, vt à nostris liberemur angustiis. Replęamus
altare

altare Dei, vt nostra horrea repleat fructuum plenitudo. Certe si non damus: quia non accipimus non queramur. Ipse autem Deus noster donet vobis tam præsentia, quàm futura bona, per dominum nostrum Iesum Christum: cui est omnis honor & perpetua gloria, vna cum spiritu sancto nunc & semper, & per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De diuite, cuius ager ferax. Sermo CIIII.

QVotiens diues iste venit in medium, quem tot sæculis, orbe toto, die omni, clamor diuinæ vocis accusat: totiens diuitiarum fallax fugatur illecebra, totiens cupiditatũ furens flamma, restinguitur, auaritiæ totiens rabies vesana mitigatur. Sic nanque hodie cœpit dominus Iesus. *Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit: & cogitabat intra se, dicens, quid faciam, quod non habeo, quo congregem fructus meos? Et dixit, hoc faciam, destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi bona mea: & dicam animæ meæ, Anima habes bona multa posita in annos multos, requiesce, mãduca, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autem parasti, cuius erunt?* Miserum, quem vbertas sterilem, abundantia anxium, inhumanum copia, diuitiæ fecere mendicum. Humanus ager inhumanum dominum sustinebat: & quod terra fundebat largiter, concludebat & congregabat anguste: vt esset alienorum custos, qui esse suorum noluit protogator, ingratus Deo, sibi nequam: hostis pauperum, diuitum nota, carcer naturæ. *Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit, & cogitabat intra se.* Quasi possit extra se quispiam cogitare, sed intra se iste cogitabat, qui in corde suo impietatis consilio recepto nil pietatis sibi, misericordiæ nil reliquit. *Cogitabat intra se, dicens,* Digno cõsiliario se vsus, qui mali animi nõ poterat habere solatiũ, nõ poterat habere collegam. *Et cogitabat intra se dicens,* Mens impia cum pietate certabat: & patiebatur intestinum bellum, qui misericordiæ pacem perdiderat, & quietem. *Et cogitabat intra se, dicens, Quid faciam?* Interrogantis vox est: & quem putas interrogabat iste? Erat in illo alter, quia ad eius penetralia iam diabolus possessor insederat: & qui intrauerat in cor Iudæ mentis eius tenebat arcanum. *Quid faciam? quod non habeo.* Audistis quomodo non habet diues? Ecce clamat, *Non habeo.* Verum est, quia non habet semper, qui quærit

Luc.12.

ſemper:& non habet vbi congreget, qui vt congreget ſic requirit. Sed audiamus quid ei reſponderit conſiliarius internus. *Deſtruam horrea mea.* Euidenter apparuit qui latebat: qui à deſtructione incipit ſemper inimicus. Agit, agit, vt quę habes deſtruas, & quæ concupieris nõ reformes. Miſer diues ignarus de præſentibus diſputas ſtultiſsimè de futuris.

Deſunt nonnulla. Præſens vbi eſt ſedes animæ transtuliſſes: at nunc catenæ horreorum tuorum ſtrinxerunt fauces pauperum: vinxerunt hoſpitum colla, eſurientium viſcera contriuerunt: vnde pauperum te præcedunt gemitus, & ſequuntur, accuſant te hoſpitum luridi vultus: te turba impetit plangens petentium: vt addictus à ſuperno iudice ſatietatem pœnarum capias, qui horreorum tuorum ſeras negando cæteris tibimet concluſiſti. Cogitabat intra ſe diues meritò

Pſal. 93. illi taliter reſpondit, qui ſcit cogitationes hominum, quoniã vanæ ſunt. *Stulte, hac nocte repetunt animam tuam à te, quæ autem paraſti cuius erunt?* Benè ſtulte, quia ibi totum de carne fuerat, nil de corde: Bene ſtulte, quia migraturę mox animæ cõdita ſatis longa præparabat. *Hac nocte à te repetunt animam tuã.* Conuenienter hac nocte, quia fugiens miſericordiæ lucem, auaritię tenebris ſe manciparat: dicendo, *Manduca, bibe epulare*, Quod autem bibentes filii noctis ſint, non diei, A-

1. Theſ. 5. poſtolus ſic declarat: Et qui inebriantur, nocte ebrii ſunt: per obſcurã fertur, aſſumitur per tenebras, qui vitę ſubſidiũ ſuorum mandauit & condidit horreorum. *Repetunt animam tuam à te.* Quare non dixit, qui dederat repetit, ſed repetunt? Quia ſanctorum Deus repetit animas, & reducit: tartarii miniſtri repetunt & pertrahunt animas impiorum. *Et cogitabat intra ſe, dicens, Quid faciam? quod non habeo, quo congregem fructus meos? Et dixit, hoc faciam, deſtruam horrea mea & maiora faciam: & illuc congregabo omnia quæ nata ſunt mihi bona mea, & dicam animæ meæ, Anima, habes multa bona poſita in annos multos, manduca, bibe, epulare. Dixit autẽ illi Deus, Stulte, hac nocte repetunt animam tuam, quæ autem paraſti cuius erunt?* Vnde iſte diues ſic præuentus eſt, vt magis cogitata perderet, quàm parata: &

Pſal. 145. impletum eſt illud prophetæ, Exibit ſpiritus eius, & reuertetur in terram ſuam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Cogitauit iſte quid poſt ſe relinqueret, non quid pręmitteret ante ſe: vnde iuxta Apoſtolum, Euanuerunt in cogi-

Rom. 1. tationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum: æſti-

mantes se esse sapientes, stulti facti sunt. Cui dicitur stulte, & excitatus de somno præsentis vitæ in illa perpetuitate nihil inuenit in manibus suis: sicut dixit Psalmista: Dormierunt somnum suum & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Vigila ergo diues in opere bono, in malo dormi: vt non sit manus tua pauperi vacua, vt tibi plena sit semper. Quia diues quantum largiter profundit, tantum largiter redundat in rebus. Esto ergo diues in misericordia, si semper esse vis diues: & tunc erunt horrea tua maiora, tunc plena, si non fuerint largitate vacua, cupiditate inclusa. *Psal. 57.*

De muliere quæ habebat spiritum infirmitatis.

Sermo C V.

HOdie cura Christi, & diuinæ virtutis dedit mirabile documentum, & diabolicæ fraudis nudauit astutiam, & absoluit mulierem longo & obscuro vulnere sauciatam: sicut ait Euangelista. *Erat Iesus docens in synagoga sabbathis, & ecce mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset Iesus vocauit illam, & ait illi, Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat deum.* Habebat spiritum infirmitatis, & erat inclinata: patebat vulnus, sed auctor vulneris non patebat: languorem videbant cuncti, sed languoris materiam non videbant: erat in aperto pœna, sed in ipsa pœna carnifex latebat inclusus: corpus aspiciebatur incuruum, sed non aspiciebatur incurui corporis pondus: in medio ciuium portabat mulier hostem suum, sed hostem ciues vt propellerent, non videbant. Ars nequissimi spiritus, corporis necessitas credebatur: vt prædo callidus teneret captiuam dolo, quam tenere viribus non valebat. Diabolus nihil esset, si essent soliciti ores homines & cautiores. Aut quid in homine vnquam præualuit ille virtute, nisi arte, mendacio, insidiis, fraude, dolo, nequitia, vitiorum ministerio, furore criminum? Ille voluntates hominum semper explorat, & bonas quidem voluntates refugit: malis autem voluntatibus obsecundat, vt sit minister scelerum, criminum leno, parasitus ipse vitiorum. Et quia potestate non potest, dominatur turpissimis mentibus turpissima seruitute. Sic mendacio decepit Euam, sic cupiditate laqueauit Iudam: sic Iudæos cæcauit inuidia, sic gentes idolorum caligauit errore, sic confudit populos pompa rerum, *Luc. 13.* *Gen. 3.* *Mar. 14.* *Mar. 15.*

ſic paruulos vanitate ne ſana ſaperent, occupauit. Denique quid circa præſentem mulierem molitus ſit, audiamus, *Et ecce, inquit, mulier, quæ habebat ſpiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata: nec omnino poterat ſurſum reſpicere.* Videtis quia hæc mulier depreſſa nequiſsimi ſpiritus onere ſuſpirabat, qui ſemper oneribus peccatorum deprimit homines, & inclinat ad terram: ne cælum videant, ne aſpera ſapiant, ne Deum aſpectent, ne ad libertatem ſuam per ſuum reuertantur authoré: ſed inclinato capite defixis oculis, prono vultu,
Luc 18. captiui ſub iugo ſemper hoſtis teneantur antiqui. Sic premebatur publicanus ille, qui oculos ſuos ad cęlum tollere non valebat, ſed percutiebat peccati conſcium pectus, & quia negandi locus non erat, locum miſericordiæ perquirebat, di-
Pſal. 37. cendo, Deus propitius eſto mihi peccatori. Hoc ſuſtinens propheta beatiſsimus ſic canebat, Iniquitates meæ ſuperpoſuerunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Et vt ſui operis aperiter auctorem, alibi ſic profatur, Ver-
Pſal. 63. ticem capilli perambulantium in delictis ſuis: quia qui non reſiſtunt delictis, ſed perambulant in eis, eorum diabolus eequitat, & percurrit in verticem: vt qui ad mala ſuo vadunt ſtudio, ad peiora diaboli ducantur impulſu: Apoſtolo dicen-
1. Cor. 12. te, Tanquam euntes ducebamini. Sed quid in hac hiſtoria ſpiritualis intelligentiæ maneat, perſcrutemur. *Et ecce mulier quæ habebat ſpiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec omnino poterat ſurſum reſpicere.* Quæ eſt iſta cuius infirmitatis etiam tempora deſcribuntur? Quæ eſt iſta, cui ferre de terra, ſed inclinare, aut languor callidus ſic ſtudebat? Quæ eſt? Hæc quę modo eſt ſanctorum genitrix Ec-
Ephe. 6. cleſia ſancta filiorum: quã, ſicut dicit Apoſtolus, ſpiritus aëris huius, ſpiritus diffidentiæ, ſpiritus erroris, ſpiritali vexabat incommodo: atque ita ponderibus diuerſis pronam dabat & deponebat ad terram: vt ad cęlum nunquam ſubleuaretur aſpectu. Sed quid eſt quod hæc quę Eccleſiæ typum portat, in ſynagoga ſic reperitur incurua? Quid eſt? Quia dũ fugit gentium ſacrilegia, & declinat ſarcinas idolorum grauiora incurrit, & portauit pondera ſynagogæ: probante do-
Luc. 11. mino: cum dicit, Væ vobis Scribæ & Phariſæi, qui alligatis onera grauia, & imponitis ſuper humeros hominum: Ipſi au-
Mat. 23. tem nec vel minimo digito ea vultis mouere. Vnde & beatus
Act. 15. Petrus, Nunc ergo quid tentatis Deum, inquit, imponere iu-

gum super ceruices discipulorum, quod neque nos, neque pa tres nostri portare potuimus? Hinc est quod Christus ab his oneribus homines cupiens alleuiare, clamat, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: tollite iugum meum super vos, quia suaue est. Cum dicit omnes & Iudæos vtique vocat, & gentes. Sed quare per decē & octo annos mulieris huius trahitur ægritudo? Quia nisi decalogus legis ogdoadis venisset, ad gratiam, nūquam sancta Ecclesia, nunquam mulier hæc ad plenitudinem temporis, ad diem sa-salutis, ad tempus acceptū, ad sui saluatoris præsentiam peruenisset. Hanc autem mulierem gessisse Ecclesię sic figuram, ipsius qualitas curationis assignat. *Vocauit, inquit, ad se illam, & imposuit illi manus.* Sic curare semper Ecclesiam satis nouit, qui fieri Christianus meruit, & quotidie fieri conspicit Christianos. Nanque vt incuruus peccatis erigatur gentilis ad cælum, prius à gentili per impositionem manuum nequam spiritus effugatur. Nam qui solo verbo furgarat dæmones, & infirmitates omnes sola sanauerat iussione: quare super hanc mulierem suas imponit manus? Quare circa istam curandi ordinem nouat, nisi quia iam tunc in vna sanat omnes: imò quia non antè suscipit Ecclesiam, nisi eam per impositionem manuum suarum purget à diabolo, & faciat Christianam: & amplius faciendorum Christianorum curam præsentis curæ formet & instituat sacramento? Sed Archisynagogus indignatur, quare Christus sabbathis curet, hodiéque Iudæus in Ecclesiæ cura zeli furore torquetur: dum cælestes sensus intelligentia terrena preuoluit, ac putat sabbathum iumentis, non hominibus consecratum, qui periclitanti boui, vel asino sabbatho festinus occurrit, hominisque morienti sabbatho pietatis quicquam, miserationis quicquam non indulget. Et hoc facit excors, vt in pectore violet sabbathum: & in homine ipsam violet sanctitatem, ac sic Deo Dei lege præscribit: & obseruando sabbathū Deo sabbathum sic refundit, quod Deus Iudæo pro labore terreno & opere carnis clementer indulsit. Et conuersi sunt in arcū peruersum, qui in dominū legis, legis præcepta rectissima sic retorquent. Iudæe, qui te ab humanis, vt vel vno die, vel sabbatho, saluti tuæ curatione cessares. Deest quippiam. Et tu Christiane diem domino dominicū serua, si vis illum videre domini diem, si vis quicquid est dominicum per dominum possidere.

Mat. 11.

Psal. 77.

De ficu quæ fructum non protulit. Sermo CVI.

SIcut peritus magister ad audiendum rudes, ad intelligendum tardos discipulorum sensus vario, genere doctrinæ pulsat, suscitat, accendit ingenium: ita dominus similitudinibus variis diuersis comparationibus populorum pigros, tardósque animos ad euangelicum cõuocat & inuitat auditum: nanque hodie sic cœpit, *Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua, & venit quærens fructum in illa, & non inuenit: dixit autem ad cultorem vineæ, Ecce tres anni sunt, ex quo venio quærẽs fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide eam, vt quid & terram occupat? At ille respondens, ait illi, Domine, dimitte illam etiam hoc anno, vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora, & siquidem fecerit fructum: sin autem in futuro succides illam. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua.* Rogo quid tam planum, quid tam lucidum, quid tam commune, quid rusticis sic vernaculum, quid proprium sic peritis, quàm propositæ similitudinis forma? Quæ de generali vsu veniens omnes & verbo instruit & conuertit exemplo. Infructuosa arbor intricat cespitem, necat spatia, exhaurit terræ vires, cultorem conficit damno, afficit tædio possidentem: ac sic excidere istam lucrum est, est istam commodum non habere. Sic homo vtique qui naturę donum, minus animę, rationis beneficium, excellentiam sensus, iudicium, mentis, artis industriam, culturæ bonum, per steriles atque inopes actus euertit, occupat, mergit, auctori fructum, cultori gratiam negat, sicut arbor è terra, sic iste è vita meretur excidi. Et sicut infœcunda arbor si fuerit in vinea, dum fundit mortiferam subiectis vitibus vmbram, inimica non sibi soli, sed etiam palmitibus fit fœcundis: ita homo deses, ignauus, si pręsit populis, nõ sibi soli fit noxius, sed multis: dum sequẽtes se suo vitiat & perdit exemplo. Sed hanc similitudinem quare dominus dixerit, audiamus. Arbor ficus, brumali tempore transacto. dum grossos producit in florem, & simulat suum suis floribus fructum, decipit incautos, illudit ignaros. Nanque mox proiicit grossos, pigrũ proficit & prorumpit in germen: & fit posterior cæteris fructu, quæ videbatur cæteras, anteisse. Meritò ergo à domino synagoga arbori fici comparatur, quę calefacta tempore legali tẽporaliter ecclesiastici fructus floruit in figura. Patriarcharum nanque radice solidata, sacerdotali

exaltata culmine, propheticis dilatata ramis, Iudaicę obseruationis repleta grossis florebat, tunc spe sola fructū datura per Christum, imò ipsum Christum datura post fructum: dicente Psalmista, De fructu ventris tui ponam super sedē tuā. *Psal. 131.*
Vnde sancti scientes hęc, spem fructus ex flore capiebant, & solabantur præsentia de futuris: videntes iam iámque succedere æterna mortalibus, perpetua caducis, legi gratiā, Synagogæ ecclesiam, cælestia terrenis, humanis diuina, omnibus Christum: quem quia venturum longa patientia sustinebant, venisse fideli gaudio sunt gauisi. Ex istis erat Simeon ille, cui promissum erat vt non videret mortē, donec videret Christū domini, quem in vlnas habēs, talem prorupit in vocem, Nūc *Luc. 2.*
dimittis seruum tuum domine, secundū verbum tuū in pace, Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Ignari verò dum fiduciā gerūt in lege tota, neque sunt de Christi expectatione soliciti, neque suscipere Christum, neque agnoscere meruerūt: & ita sunt legalibus decepti flosculis, sicut nescios grossis suis decipit ficus. Hinc est quòd dominus aduentus sui tempora scire cupientes mittit ad ficum, dicens, Videte ficul- *Luc. 21.*
neam, & omnes arbores cum producunt iam fructum: scitis quia propè est æstas, ita & vos cum videritis hęc fieri, scitote quia propè est regnum dei. Videtis quia ficus nō signat præsentia, sed indicat sic futura. Sed iam per ordinem propositū prosequamur exemplum. *Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua.* Synagoga est arbor ficus, possessor arboris Christus, vinea in qua refertur plantata arbor ista, Israeliticus est populus, Isaia propheta sic dicente, Vinea domini sabaoth domus Israël est. *Isa. 5.* *Venit, inquit, quærens fructum in illa, & non inuenit.* Venit Christus, & in synagoga fructum fidei reperit nullum: quia tota dolis erat inumbrata perfidiæ. Ad ficulneam venit Christus, ad quam legitur Adam nudus fugisse post culpam: dicente Geneseos libro, Et cognouerunt *Gen. 3.*
quia nudi sunt: & consuerunt folia fici, & fecerūt sibi succinctoria. Venit ergo ad ficū Christus, vt inueniret Adam, vt nudum tegeret pio suo corporis indumēto: cuius ficus nō velabat, sed stimulabat pudorem: cuius ficus ista, id est synagoga circuncisionibus suis nudabat patrem verecundi corporis, nō tegebat. *Venit, inquit, quærens fructum, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ, Ecce anni tres sunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide eam.* Cultor vineæ

qui infructuosam ficum iubetur excidere, est præsul synagogæ angelus, qui sterilitatem, quia non potest excusare, inducias impetrat supplicando. Sed illud prætereundum non est quod dixit, *Ecce anni tres sunt*. Tres anni, tria sunt tempora per quæ Christus ad synagogam fructum quæsiturus aduenit: id est, per legem, per prophetas, per ipsam sui præsentiam corporalem: vt infructuosa ficus, quæ iam diuinitati fructus velut non necessarios denegabat, vel homini, vel esurienti, vel manducaturo Christo cibos necessarios non negaret. Sed nunc, quid cultor vineæ responderit, audiamus. *Domine, dimitte illam & hoc anno.* Cultor vineæ concedi adhuc euangelici
Isa. 61. temporis precatur annum: de quo Isaias dicit, Prædicare annum domini acceptum, & diem retributionis. Vt quid? *Vsque dum fodiam circa illam.* Vult eam apostolico vomere perfodere, quia legalis cultri non valuit sentire culturam. *Et mittam stercora.* Tantæ radici necessaria, quæ pro tāta pinguedine cespitis sancti tota cælesti imbre non meruit esse fœcunda. Ficus sterilis, synagoga misera miseratione gentium stercoratur: vt vilissimis adiuta fomentis redeat ad fructum, quæ tanto & precioso vbere decessit ad fructū: quę si post hæc in eadem sterilitate permanserit, iam non cultoris falce, sed ipsius dominantis securi desperata & inutilis succidetur. Et ideo nō dixit in futuro succidam eam, sed succides eam: iuxta illud
Matt. 3. Ioannis, Iam securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Quia post euangelici cultum temporis infructuosas arbores securis iudicii succidet, & nouissimum suscipiet & cremabit incendium.

In diuum Petrum episcopum. Sermo C V I I.

LIcet fandi sterilitas silentium mihi indicere videtur, loqui tamen vehementia cogit & sanctitas imperantis. Præstantius est enim imperium prodere eloquium, quàm officiosum negare sermonem. Quis ergo tanti viri adhortationem recuset, cui è cælo contigit & apostolici vocabulum, & summi priuilegiū sacerdotis? Neque enim absque diuino iudicio fuisse credendum est, quòd prima illa viuendi rudis infantia tanti nominis adepta est dignitatem. Quem tūc affuisse, nisi deum ipsum putamus, cum nescii parētes de futuris meritis iudicarent? Petrum enim vocari in aliis appellatio nominis est, in hoc prærogatiua virtutis. Verè beatus Petrus

immobile fundamẽtum ſalutis, talem ſe exhibet in ſacerdotio, quales videri volunt, qui ſacerdotiũ concupiſcũt. Quemadmodum igitur ſanctitatis regulam diſciplinis monaſterialibus imbutus exercet? Pallẽt ora ieiuniis, macies corpus attenuat, eleemoſyna pro delictis ſupplicat, lachrymæ peccata baptizãt. Sed ne forte hęc deuoti populi turba miraretur, ſolet Petrus flere, cum in eum Chriſtus intendit. Nec quiſquã *Matt.26.*
in Apoſtolo imbrem irrigui luctus accuſet: Iucundæ ſunt lachrymæ, quę gaudium immortalitatis emerunt. Ipſe eſt ergo *Mar. 16.*
cuſtos fidei, petra eccleſiæ, ianitórque cęlorũ. Ipſe eſt Apoſtolicus piſcator electus, qui ad ſe turbas errorum fluctibus merſas hamo ſanctitatis inuitat, & doctrinę ſuę reti conclu- *Luc.5.*
dit ad fidem hominum multitudinem copioſam. Eſt etiam ipſe beatiſſimus & apoſtolicus auceps, qui animas iuuenum per aëra volantes calamo diuini ſermonis attingit. Iure igitur venerabilis dei ſacerdos olim apoſtoli nactus vocabulũ, nunc adeptus & meritum, ſerit in populos pręcepta iuſtitię, & manifeſta luce reſerat ſacrorum voluminũ myſticas quęſtiones: tantúmque eſt in cęleſtibus magiſterium diſciplinis, vt qui conuertitur, ipſi abſolutionem debeat: qui non corrigitur, ſibi reatum. Omnis vndique ad eum ex diuerſis regionum partibus viſendi ſtudio turba concurrit. Quicunque inuias ſolitudines, aut latẽtes eremi latebras incolebant, mirabilem Petrum magis veniunt videre, quàm ſęculum: Datum eſt illis aliquando diſcere, difficilius quidem, ſed glorioſius, mundo præſente luctari: & aduerſus inſtructas delinquentes turbas aciem quandam diſponere ſanctitatis. Quanta enim in mundo poſitis poſt certamen palma eſt, ſi in ſolitudine conſtitutis ſine luctamine coronę debentur? Vnde fratres, quoniam beatiſsimus Petrus omnis quę ſunt diuinæ virtutis, prædicationis vos ſuæ doctrina inſtruit, pariter & exẽplis edocet, deprecemur dominum deum noſtrum, vt æuo longiſſimo doctrinæ cæleſtis vos ſermone lætificet.

In verba Apoſtoli, Obſecro vos per miſericordiam dei, & cætera. Sermo CVIII.

Mira pietas, quæ vt precetur, vt largiatur, exorat. Hodie nanque beatus Apoſtolus non humana petens, ſed diuina conferens, ſic precatur, *Obſecro, inquit, vos, per miſericordiam dei.* Medicus auſtera remedia cum recipere perſuadet *Rom.12.*
ægrotos, agit precibus, non compellit imperio: ſciens infir-

mitatis, non voluntatis esse, quod salutatia respuit, quoties profutura repellit infirmus. Et filium pater nō potestate, sed amore ad rigorem pertrahit disciplinæ, non ignorans quàm sit aspera immaturis sensibus disciplina. Et si corporalis infirmitas ad curam præcibus sic mouetur, si puerilis animus vix ad prudentiam ducitur blandimentis: quid mirum si Apostolus, qui semper est & medicus & pater, humanas mētes morbis carnalib⁹ sauciatas, vt ad remedia diuina subrigat, sic precatur, *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei.* Nouum genus obsecrationis inducit. Quare non per virtutem? quare non per maiestatem? non per gloriam dei? sed per misericordiam dei? Quia per ipsam solam & Paulus crimen persecutoris euasit, & apostolatus tanti adeptus est dignitatem:
1. Tim. 1. sicut ipse fatetur, dicens, Qui prius fui blasphemus & persecutor, & iniuriosus, sed misericordiam dei consecutus sum. Et iterum, Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quia Christus in hunc mundum venit, peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, sed misericordiam sum consecutus, ad exemplum omnium, qui credituri sunt illi in vitam æternam. *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei.* Rogat Paulus, imò per Paulum rogat deus: quia plus amari vult, quàm timeri. Rogat deus, quia non tam dominus esse vult, quàm pater. Rogat deus per misericordiam, ne vindicet per rigorem.
Esa. 65. Audi rogantem dominum, Tota die, inquit, expandi manus meas. Nōnne qui expandit manus, ipso habitu rogat? Expandi manus meas: ad quem? Ad populum. Et ad quem populum? Non tantum non credentem, sed contradicentem. Expandi manus meas. Distendit membra, dilatat viscera, pectus porrigit, offert sinum, gremium pandit, vt patrē se tantæ obsecrationis demonstret affectu. Audi & aliter rogantem deū,
Mich. 6. Popule meus quid feci tibi, aut quid contristaui te? Nōnne dicit? si diuinitas ignora est, vel caro sit nota: Videte, videte in me corpus vestrum, membra vestra, vestra viscera, ossa vestra, vestrum sanguinem. Et si quod dei est timetis, quare vel quod vestrum est non amatis? Si dominum fugitis, quare nō recurritis ad parentem? Sed forte vos passionis meæ quam fecistis magnitudo cōfundit. Nolite,* Crux hæc nō meus, sed mortis est aculeus. Claui isti non mihi infigunt dolorem, sed vestram mihi infigunt, altius charitatem. Vulnera hæc non educūt gemitus meos, sed magis vos meis viscerib⁹ introdu-

cunt. Extenſio corporis mei vos dilatat in gremiũ, non meã creſcit in pœnam. Sanguis meus non mihi deperit, ſed veſtrum prorogatur in precium. Venite ergo, redite, & vel ſic probate patrem, quem videtis pro malis bona, pro iniuriis amorem, pro vulneribus tantis tantã reddere charitatem. Sed iam quid obſecret Apoſtolus, audiamus, *Obſecro, inquit, vos, vt exhibeatis corpora veſtra.* Apoſtolus rogando ſic omnes homines ad ſacerdotale faſtigium prouexit. *Vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuam.* O inauditum Chriſtiani pontificatus officium, quando homo ſibiipſe eſt & hoſtia & ſacerdos: quando homo non extrinſecus quod deo eſt immolaturus, inquirit: quando homo ſecum, & in ſe, & quod pro ſe eſt deo ſacrificaturus apportat: quando & eadem manet hoſtia, idem permanet & ſacerdos: quando hoſtia mactatur & viuit, ſacerdos neſcit occidere qui litabit. Mirũ ſacrificium, vbi corpus ſine corpore, ſine ſanguine ſanguis offertur. *Obſecro, inquit, vos per miſericordiam dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuam.* Fratres, hoc ſacrificium Chriſti deſcendit ex forma, qui corpus ſuum pro vita ſæculi vitaliter immolauit: & verè corpus ſuum fecit hoſtiam viuã, quia viuit occiſus. In tali ergo victima mors expenditur, hoſtia permanet, viuit hoſtia, mors punitur. Hinc martyres morte naſcuntur, fine inchoant, occiſione viuunt, & in cælis lucent, qui in terris putabantur extincti. *Obſecro, inquit, vos fratres, per miſericordiam dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuam, ſanctam.* Hoc eſt illud quod propheta cecinit, Sacrificium & oblationem noluiſti, corpus autem perfeciſti mihi. Eſto homo, eſto & dei ſacrificium & ſacerdos: non amittas quod tibi diuina dedit & conceſſit auctoritas, induere ſanctitatis ſtolam, præcingere baltheum caſtitatis, ſit in velamento capitis tui Chriſtus: Crux in frontis tui munimine perſeueret, pectori tuo appone diuinæ ſcientiæ ſacramentum, in odorem thymiama ſemper orationis accende, arripe gladium ſpiritus, altare cor tuum pone: & ſic corpus tuum admoue dei ſecutus ad victimam. Deus fidem, non mortem quærit: votum, non ſanguinem ſitit: placatur voluntate, non nece. Hoc probat deus ad hoſtiam Abrahæ ſancti filium cum popoſcit. Nam quid aliud Abraham quàm corpus ſuũ immolabat in filio? Quid aliud deus quàm fidem requirebat in parte, qui filium ſicut offerri iuſſit, ſic non permiſit occidi? Tali ergo homo confirmatus exemplo, offer

Pſal. 39.

Gen. 22.

corpus tuum,& non solum macta, sed etiam seca per omnia virtutum membra. Quia toties tibi vitiorum artes moriuntur, quoties à te deo viscera fuerint immolata virtutum Offer fidem, vt perfidia sit punita: immola ieiunium, vt voracitas cesset. sacrifica castitatē, vt moriatur libido: impone pietatem, vt deponatur impietas inuita misericordiam, vt auaritia deleatur: & vt consummatur stultitia semper sanctitatem conuenit immolare: sic fiet corpus tuum tua hostia, si nullo peccati iaculo fuerit sauciata. Viuit corpus tuum homo, viuit, quoties à te deo virtutum vita vitiorum mortibus immolatur. Nō potest mori qui vitali gladio metetur occidi. Ipse autem deus noster, qui est via, veritas & vita, & à morte nos liberet, & perducat ad vitam.

In eadem, Sermo CIX.

QVoniam præcedens sermo tantum primordia cogit apostolicæ lectionis, nunc de his quæ sequuntur, quod dominus inspirat audiamus, sic enim cœpit, *Obsecro, inquit,* Rom. 12. *vos, per misericordiam dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* Nunquid Apostolus sic dicendo, sola corpora digna diuinis hostiis probat: & animas velut reprobas aut tacet, aut præterit, aut relinquit? Nónne anima de cælo est, corpus è terra, hoc regitur, regit illa? illa dominatur, hoc seruit? hoc viuit, viuificat illa: illa manet, hoc deficit? hoc ætates patitur, illa nescit? & ad extremum mors, quæ tantum dominatur in corpus, nec corpus anima præsente contingit? Et quid est quod tacetur anima, & solum corpus ad dei hostiam sic vocatur? Fratres, hic Apostolus honorat corpus, non minorat animam. Nam corpus quòd capiunt peccata, quòd delicta vinciunt, quòd deprimunt crimina, quòd vitia corrumpunt, quòd deiiciunt passiones: hoc Apostolus cupit soluere, liberare studet, laborat attollere, expiare cōtendit, vt corpus ad originem animæ conscendat, non anima descendat corporis ad naturam: & corpus animam comitetur ad cælum, nō anima corpus sequatur ad terram. Audi scripturam dicentem, anima qualibus & quantis corporis * aggrauetur. Corpus Sap. 9. quod corrumpitur, aggrauat animam: & deprimit terrena cogitatio sensum multa cogitantem. Ergo non deponi animam, sed corpus Apostolus vult leuari: & animam & corpus, id est, hominem totum, ad hostiam sanctam, ad placitū deo sacrificium vult venire. Quòd autem & anima sit dei sacri-

ficium Psalmista declarat, dicens, Sacrificium deo spiritus *Psal. 50.*
contribulatus. *Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctã, placentem deo.* Quia non homo ex eo quòd viuit, placet, sed placet ex eo quòd bene viuit: nec ex eo fit homo hostia si se deo offerat, sed si sanctè offerat deo. Quantum enim immaculata victima placat deum, tantum deum victima si maculata fuerit, exacerbat. Audi dicentem deum, Non offeras mihi claudum, non luscum, non mortis contagione pollutum sed maturum sine macula. Hinc est quòd Apostolus viuam deo petit hostiam ergo fratres, si nos ipsius propiciationis incensum.

Desunt nonnulla. Probat hoc Cain, qui cum deo *Gen. 4*
parua à quo totum perceperat ingratus pōtifex sic diuisit, vt quod erat pessimum, hoc adoleret altari: quod erat optimum, in suam reseruaret offensam: denique cum sua suo male cum patitur auctore, se suósque posteros & à vita, & ab humano genere perdiuisit. Ergo Abel sequamur ad præmium, non Cain comitemur ad pœnam. Abel agnum portans ad dei sacrificium, sicut agnus assumitur: Cain gestans sibi stipulam, fomentum sibi per quod exureretur, inuenit. *Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, placentem deo, rationabile obsequium vestrum.* Quantum placat obsequium quod ratione subnixum est, tantum quòd rationem non habet exacerbat. Rationabile obsequium, quod non præsumptione turbatur, non temeritate confunditur, non violatur illicitis non simulatione fucatur. Ad obsequium regis militaris statio contremiscit: humana dominatio exigit solicitam seruitutem, ad arbitrium iubentis timor obedientis inuigilat: quia & cauta deuotio prœmium iustæ remunerationis acquirit, & temeritatis pœnam præsumptrix seruitus non euadit Quis non vocatus ad aulæ regalis se proripit seruitutem? Quis sine titulo militari militem se ausus est profiteri? Quis sine dignitatis infulis nomen dignitatis inuadit? Et si hæc penes homines solicita, cautáque sunt, si ratione constant, si conualescunt ordine, si tremore seruantur: quãto penes deum magis cauta est deuotio, magis tremenda seruitus, magis solicitus cultus, vt diuinum ratione præstet obsequium? *Rationale, inquit, obsequium vestrum.* Obsequium ratione calens, feruor est: furor *Exo. 32.*
est, quod ratione non frænatur. Hinc Iudaicus populus deũ dum sibi præter rationem quærit, deum cui cum ratione ser-

Lev. 10. uiebat, amisit. Hinc filij Aaron dum rationis sunt immemores, dum præsumunt terrenos ignes diuinos ignibus admouere, flammã sacrificij salutaris in pœnale sibi incendium commutarunt.
1, Re. 15. Hinc Saül tremens regali vertice, dum putat sibi, & de sacerdotio quid licere, regnum quod acceperat altaris temerator amisit. Hinc Iudæus dum legem sine legis ratione excolit, legis interemit auctorem. Hinc gẽtilis dum deorũ populis, & deorum monstris nesciens rationis obsequitur, ad dei qui vnus & verus est, peruenire non meruit seruitutem. Hinc Arrius patri se putat obsequi filium blasphemando: & dum filio dat initium, patri finem miserãdus imponit. Hinc Photinus dum coæternum patri filium negat, pater vt pater non semper fuerit elaborat. Hinc omnes hæreses dum ferũtur ad diuinitatis iniuriam, dum Trinitatem mentiuntur vocabulis, blasphemiis obsequuntur. Nos autem fratres & corpora nostra aptemus in viuam dei hostiã, & obsequium nostrum rationabile procuremus, vt sit fides vera, pura conscientia, mens sobria, spes firma, cor mundum, caro casta, sanctus sensus, pius animus, tuta ratio, casta charitas, larga misericordia, vita sancta, verecundus habitus, & ad omne Christi obsequium humilitas nostrum semper comitetur incessum.

In verba eiusdem, non est autem scriptum propter Abraham tantum, &c. Sermo CX.

BEatus Apostolus primis & nouissimis, id est, Iudæis & Græcis, fidei vexillum vnicum semper, & singulare erigit ad salutem: quod quisquis habere non meruerit & tenere, cælestium possidere non poterit gloriam triumphorum. Solum est fratres, quòd contra perfidiam dimicantibus aciẽ
Rom. 4. dirigit, regem indicat, connectit socios, impiúmque hostem sola sui visione terrificat. Sic enim hodie cœpit, *Non est autem scriptum propter Abraham tantum, quod reputatum est illi ad iustitiam: sed & propter nos credentes in eum, qui suscitauit Iesum dominum nostrum à mortuis.* Videtis fratres, quia dum priores futura, dum præterita credunt posteri, sic vno itinere fidei vtrique perueniunt ad salutem: dum illi vẽturum Christum nos iam venisse profitemur, illi vsque ad mortem more hominis descensurum mirantur & credunt, nos esse mortuum, & resurrexisse gloriamur. Et quid plura fratres? Ideo salus hæc tam antecedentium, quàm sequentium oculis est negata, vt

tota esset in fide. Quod autem dixit, *Qui suscitauit Iesum dominum nostrum à mortuis.* Ne quis ab alio credat, ipse sui factor & resuscitator est corporis, qui dixit, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterū sumendi eā: neque enim ab alio resurrectio suscitari, neque ab alio viuificari vita potuit: nec eadem negare sibi, quod erat omnibus collatura. Quia nec fons sitit, nec panis esurit, nec sol indiget luce, nec requies ipsa lassescit. *Qui traditus est, inquit, propter delicta nostra: & resurrexit: propter iustificationem nostrā.* Traditus propter delicta: non vt ea quæ non poterat mori vita puniretur, sed vt delicta quę nos à vita exulauerant sola delerentur. *Et resurrexit propter iustificationem nostram.* Manente cōdēnatione iustificari nō potest cōdēnatus: nos ergo quos primi culpa sic parētis addixerat, vt mors obnoxios sibi iure retineret, Christus cęlestis & verus parens soluta mortis cōdemnatione per mortem propriam resurrectione iustificat: vt non reus pereat, sed reatus: ipsáque pœna, id est mors, quæ reos fuerat iussa percellere, merito deficiat: & suæ amittat infulas potestatis. Cur innocentem, cur ipsum iudicem crudelis & impia est ausa contingere? & ideo addidit, *Iustificati igitur ex fide, pacem habeamus ad deum.* Hoc est dicere, desinat, desinat mater dissensionum, hostis quietis, pacis inimica contentio, non extollatur Iudæus per legem, Gentilis non superbiat per naturam, Philosophus ab opinionibus suis spumosis & inanibus detumescat: nemo de meritis, nemo de operibus glorietur: quia vitam quam præuaricatio prima sustulerat, & elongauerat à nobis furiosa contentio, restituit & reddidit pax diuina. *Pacem habeamus ad deum, per dominum nostrum Iesum Christum.* Terra non rebellet in cælos, caro non insurgat in spiritum: sed supernæ pacis humilis perpetem iungatur ad gloriam. *Per quem accessum habemus.* Quia nobis ipse factus est via. *Fide in gratiam istam.* Dux vię istius fides est fratres. *In qua stamus & gloriamur in spe gloriæ filiorum dei.* Stamus certe fide, non corpore: & in spe, non in re iam percepta gloriamur. *Non solum autē, sed & gloriamur in tribulationibus: scientes quòd tribulatio patientiam operatur, patiētia autem probationem: probatio autem spem, spes vero non confundit.* Ecce quibus ętatibus iustus perfectū roboratur in virū: in tribulatione, patiētia, probatione, spe. Tribulatio fratres velut prima iusti viri cōcutit & conturbat infantiam:

Ioan. 10.

Rom. 5.

sed cum inuenerit ista patientem, ad maiora adolescentem iam bonæ indolis tunc erudit. *Tribulatio patientiam operatur.* Patientia est fratres quæ Christi iuuenem aptum probat esse virtutibus *Spes vero non confundit.* Spes est quæ virum perficit: & ad mensuram Christi plenitudinis indefessa perducit. Perfectæ virtutis est, quòd in re non teneas spei robore possidere. *Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datum est nobis.* Et vt diffusæ in nos diuinæ charitatis ostenderet qualitatem, adiecit: *Vt quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus secundum tempus, pro impiis mortuus est? Vix enim pro iusto quis moritur: nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem charitatem suam deus in nobis: quia adhuc cum peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Si Christus genus hominum sic dilexit, vt daret pro impiis & peccatoribus mortem suam: iustis eum qui credimus largiturū, quàm vitam suam, regnum suum, gloriam suam? Ex te suscepit mortem, quam impiis impenderet super terram: reseruat tibi, quod in se, & per se semper possidet, & possidet in cælo. Dicamus ergo cum

Psal. 115. propheta. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam. Hoc est, & ego moriar pro illo. Et quid simile? Ille sponte pro impio & peccatore: ego vix pro iusto & bono, ego vix, quia me ad mortem non tam voluntas, quàm necessitas ducit. Audi ipsum dicen-

Ioan. 21. tem ad Petrū, Cum autem senueris, præcinget te alius, & ducet quo tu non vis. In aduersis fratres, necessitas voluntati non potest comparari: acquiescere necessitatis est, velle virtutis. Volenti mors ipsa subiecta est, quia semper dominata est mors nolenti. Et tamen fratres, quia diuinæ charitatis nil simile potest homo redhibere, det quod potest: quia secundum quod habet, acceptus est. Deficiat ad gloriam, moriatur ad vitam, pereat ad salutem. Gloriemur fratres, de noua istius commutatione commercij: quia mors quę erat inter homines reparatio tota pietatis, Christum diuinę commendatio est facta charitatis.

In verba eiusdem, Propterea sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & cætera.

Sermo. CXI.

Rom. 5. PRæsens fratres apostoli lectio cum dicit, per vnum hominem mundum totum suscepisse sententiam: non ad perorandum nos, sed ad flendum renouato & intimo dolore compellit.

compellit. Si enim eximii vates singularis populi, & vnius vrbis, ac solius nonnunquam hominis diu lamentauere discrimen: quæ mens non totis tenebris obscuretur, quos sensus non tota hebetudo confundat, quos oculos non redigat in fontes, & fluenta lachrymarum, quando vnius lapsus extitit ruina cunctorũ, & vnius culpa omnium defluxit ad pœnam, ac parentis vitium vniuerso generi exitium ferale præparauit, dicente Apostolo, *Propterea sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors?* Miserunt me, ipse qui erat causa bonorum omniũ, ianua factus est hic malorum. *Peccatum in hunc mundum intrauit.* In hunc mundum: miraris eum posteris obfuisse, qui facinore suo damnauerit mundum? Sed dicis, quomodo intrauit, per quem intrauit, quomodo? Per culpam. Per quem? Per hominem. Et quid? Peccatum natura, an substantia? Nec natura est, nec substantia, sed accidens: & aduersa est hæc potestas quæ videtur in opere, sentitur in pœna, impugnat animam, vulnerat mentem, ipsam violat, confunditque naturam. Et quid plura fratres? Hoc est peccatum naturæ, quod est fumus oculis, quod febris corpori, quod dulcissimis fontibus amara salsedo. Vtique purus & lucidus est oculus per naturam, sed per fumi cõturbatur & obscuratur iniuriam. At corpus membrorũ partibus, & sensibus suis per hoc quod est à deo conditum, viget: sed vbi vis febrium cœperit, & procella dominari, totũ iners, totum efficitur imbecillum: tunc amaritudo oris, tunc oculorum caligo, tunc gressuum nutabunda vestigia, tunc inimica aura, tunc chari graues, tunc ipsa obsequia videntur ociosa. Et fontes quantum grati sunt per suam dulcedinem & naturam, tantũ efficiuntur ingrati, cum aliquod vitium ex accessione susceperint. Sed ad cœpta redeamus. *Sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors.* Ecce fratres ianua per hominem peccatum, & per peccatum intrasse videmur in mortem. Peccatum, ô crudelis fera, & non vno capite in hominũ genus sæuire cõtenta: quàm fidémve trino ore tota humani stirpis germinatam preciosa deuorãtem, trino ore frattes peccatum capit, mors deuorat, deglutit infernus. Et quo, sicut diximus, fonte lachrymarum talis nobis planè deflendus est parens, qui nos tantarum miseriarum reliquit hæredes, qui non solum collata bona perdidit, sed omnes posteros suos tam feris creditoribus obnoxios sic re-

liquit? O dura hæreditas, ac crudelis: ô miseri, quib' nec adipisci libuit, nec renunciare licuit nos hæredes. Audi quod sequitur, *Et ita in omnes homines mors transiuit.* Sed ne iniustum fortè videatur, cur per vnum in omnes, quia omnes per vnũ: per eum te detestaris esse damnatum, per quem te editũ esse gloriaris in lucẽ. Sed dicis, si generi debeo, quòd natus sum, nũquid & crimini, vt antè me reũ faciat natura, quàm culpa? Huic quæstioni tuæ mox qui sequitur apostoli sermo respondet, dicendo, *In quo omnes peccauerunt.* Si in illo omnes peccauerunt, meritò per illum omnes suscepere supplicium. *Sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors: & ita in omnes homines pertransiuit: in quo omnes peccauerunt.* Siue in homine, siue in peccato: per illum, & in illo omnes peccauerunt. Non ergo peccatum versum est in naturam, sed dum peccatum mortem ingerit, pœnam sibi debitam exigit per naturam. Deus naturam ita fecerat, vt homines crearet ad vitam: quæ tamen dum morti nolens generat, illi se peccato fatetur obnoxiam, cuius pœnæ deseruit inuita. Nam quis ista sentiat fratres, quòd extingui velit natura partus suos, & germina sua tam chara velit necari? Sed dum ingemiscit & condolet, amissam suspirat & desiderat recipere libertatem. Sed per quem receperit, Ioãnes primus signãter ostendit: qui viso Christo proclamat & vociferatur, dicẽs,

Ioan. 1. Ecce agnus dei, qui tollit peccatum mundi. Peccatum mundi, hoc est fratres, quod per vnum hominẽ Apostolus intrasse testatur. Gaudete ergo fratres, quia peccatũ quod nos graui pondere deprimebat ad tartarũ, à Christo sublatum est, & in tartara iam demersum: & nos, quos morti culpa primi parẽtis addixerat, secundi & diuini parentis gratia à pœna reuocauit ad vitam. Saluari ergo sine Christo homo non poterat: quia totius mundi peccatum ante ipsius permanebat aduentum. Sed tu quòd per Christum iustificaris, amplecteris: & quod per Adam damnatus es, tu refutas: & alterius tibi pœnã obfuisse cõquereris, qui tibi conspicis alterius subuenisse iusticiam: Nunquid non in semine tota arbor? Vitium ergo seminis, vitium est totius arboris. Si sibi ipsa per se natura subuenire potuisset, nunquam eam ad reparandum in se author ipse suscepisset. Ad vitam eam creatam credis, qui adhuc eam per authorẽ dubitas esse reparatam? *Vsque ad legem enim, inquit, peccatum erat in mundo.* Vsque ad legẽ cum audis, vsque ad finẽ

legis: hoc est, vsque ad aduentum domini nostri Iesu Christi accipe. *Quia peccatum non imputabatur, ait, cum lex non esset.* Et quando lex non fuit, quæ cum ipso homine cœpit? Si lex nõ fuisset, Adam præuaricator vtique non fuisset: sicut idem aperit Apostolus, cum dicit, *Sed regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen.* Vtrique legem acceperant: sed Adam mox præuaricatus est, vt accepit: Moyses præuaricatoribus promulgauit acceptam, dicente Apostolo, Lex præuaricationum causa posita est. Regnauit ergo mors per legem, quia grauius præuaricatores, quàm peccatores, & non tantum parentis vitio, sed suo iam lapsos facinore, sæua deuorauit. *Sed regnauit, inquit, mors ab Adam vsque ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ.* Quia non tantum magnos, sed deuorabat & paruulos: & non tantum noxios, sed & deuastabat innoxios, innoxios dico à culpa propria, non parentis. Et hinc grauius erat lamentanda cõditio, quia eius parẽtis soluebat pœnam, cuius vix vitam degustarat infantulus: & luebat peccatum mundi, qui mundum cognitum non habebat. Acquiescamus ergo fratres, quòd per vnũ, & vnius delicto mors regnauit, si omnes per vnũ absolui desideramus & esse per Christum: quia qui viuit, Christo debet, non sibi: & Adam quòd moritur, id debebit. *Gala. 3.*

In verba eiusdem, Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum, &c. Sermo CXII.

SI quis poculum aquę frigidæ sitienti porrigit viatori, aliquantum quidem animum recreat ęstuantis: & humanitati planè succurrit, non tamen penitus sitim extinguit: ita & magnum diuinæ scientię desiderantibus nosse secretum, noster sermo non sufficit, qui ad pręsens festinationi deseruit, & tempori. Nam si ad humana perdiscenda tota hominis breuis est vita: quod tempus sufficere credimus ad intelligẽtiam posse diuinam? Date ergo veniam fratres si intra punctum temporis & horæ vnius vix momentum obscura lucidare, clausa reserare, firmare dubia, profunda contingere, tot sęculorum ineffabile sacramẽtum per omnem modum aperire non possum, & eloqui: si vel cautè æmulis, securè filiis, credentibus confidenter, constanter incredulis non valemus. Verum quia hodie apostolicus sermo claro se lumine sensibus audientium totus infudit, nec quicquam catholicis mentibus reliquit ambiguum, cum dicit, *Si enim vnius delicto* *Rom. 5.*

mors regnauit per vnum. Declamandi ſtudium ſeponentes, tota ſimplicitate ipſis apoſtolicis eloquiis innitemur: vt verum ſcire cupientibus nulla ſermone noſtro generetur obſcuritas. *Si enim vnius delicto, vt dicit, mors regnauit per vnum.* Quare mortem ab vno, & primo homine eſſe poſteris acquiſitam inſinuare & approbare euãgelica laborat authoritas? Et quã-
Sapien. 1. uis ſufficiat illa ſententia, quæ dicit, Deus mortem non fecit quare eam tam trucem, tam crudelem, tam immitem nõnulli à deo velint eſſe conditam, ſcire non poſſum. Nemo ſine piaculo æſtimat tam pium, tam bonum deũ, mortem creare potuiſſe. cuius vniuerſus mundus dolore continuo, gemitu, lachrymis accuſat, & deteſtatur authorem. Si mors etiam penes homines eſt criminum pœna, quo auſu concreata homini, & pœne antè creditur innocenti à deo inſita eſſe, quàm vita? Sed audiamus Apoſtolum, *Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iuſtitiæ accipientes, in vita regnabunt per vnum Chriſtum dominum noſtrum.* Ecce vnum, & vnum: Adam, & Chriſtus. Per illum peccatum regnauit in mortem: per iſtum gratia regnauit in vitam. Denique duo hæc principia vitæ, & mortis, abſolutionis, & pœnę, deſideratæ libertatis, & damnationis extremæ, is qui ſequitur ſermo Apoſtoli aperit & declarat. *Igitur ſicut per vnius delictũ in omnes homines in cõdemnationem: ita & per vnius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationẽ vitæ.* Per vnũ & vnum, aut mors regnat, aut vita conceditur. Quid hic ergo addere ſermo poſſit interpretis? quibus adiunges ſilentiũ, omnis æmulorum ſuccumbit intentio. *Per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: ita & per vnius iuſtitiã in omnes homines in iuſtificationem vitæ.* Sicut fonti fluuius, ſic fructus ſemini: ita origini deſeruit, aut addicta, aut erepta poſteritas: ſicut ex his quę adiecit Apoſtolus plenius approbatur. *Sicut enim vnius hominis inobedientia peccatores conſtituti ſunt multi, ita vnius obedientia iuſti conſtituentur multi.* Sit homo peccator, vt ſit deus iuſtus: quia reatus redundat ad iudicem, ſi pœna percellit innoxium. Et ideo dixit, *Sicut per vnius hominis inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi.* Vt ſcirent ſe eius culpæ fuiſſe participes, cuius pœnæ ſocios ſe eſſe perſentiunt. Sed iam quid lex profuerit atteſtante Apoſtolo, audiant le-
Rom. 5. gis amatores. *Lex autem, inquit, ſubintrauit, vt abundaret delictum.* Ecce, vt Apoſtolus dicit, Non imminutionem deli-

ctorum lex fecit esse, sed copiam: non per se fratres, sed per eum, qui legem per imbecillitatem ferre non poterat. Non magnitudo lucis hebetat oculos, quę solis à deo creata est oculis, sed oculorum infirmitas lucis totam sustinere nō potest, & ferre claritatem: ita & lex fratres, quæ per se satis iusta erat, & satis sancta, dum ab homine fragili seueram exigit disciplinam, magis magísque onerauit & prodidit delinquētem. Et hoc quare fratres? Vt per gratiam & veniam conditoris rediret ad vitam, qui per tumorem & ignorantiam, cum male de innocentia gloriaretur in debitum parentis deducebatur & pœnam. Morbus igitur latebat occultus, per quem omnium secreta medullarum, & venarum meatus in ipsorū vitalium tendebant exitium, & quandam συγήσιν in omnibus generabāt internis. Venit lex quæ & vulnus proderet, & tandem vetusto languori supernū aduenire medicum nunciaret. Venit lex quæ mandatorum fomentis in cutem produceret, quod in altum lethaliter sæuiebat. Venit lex vt gladio præceptorum velut apostema longi temporis aperiret: & collectam diu saniem salutaris subinde siccaret effusio. Nec tamen per se, fratres, aut vulnus claudere, aut ægrotanti perfectam addere valebat ipsa sanitatem. Quod vbi vidit ægrotus, & tandem statum suum miserandus agnouit, cœpit tendere festinus ad medicū: vt quod per legem proditum, & per ipsam diu fuerat ampliatum, tanti medici peritia curaretur, & gratia. Ampliatū vulnus dicimus fratres, quia post incisionem, putredo, fœtor, horror, vexatio ipsi vulneri abscisione generatur: & sit per curam deterior miserandi facies ipsa lāguoris, quam fuerat ignoranti periculum cum lateret. Venit ergo medicus: & iam fesso curis, & curationū vexationibus perdefesso solius verbi authoritate subuenit. Sicut Centurio ille cōfitetur, cū dicit, Dic verbo, & sanabitur puer meus. Et impleretur illud propheticum, Misit verbū suum, & sanauit eos. Et ideo sequitur, *Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia.* Ac si diceret, vbi dilatatum est vulnus, supereffusa est sanitas. Nemo ergo ingratus sit legi: quia quē ægrotantē & iacētē inuenerat, leuauit, fouit, & vt saluti traderet, ipsum vsque ad medicum salubri exultatione perduxit: vt, sicut dixit Apostolus, *Quemadmodum regnauit peccatum in mortem, ita gratia regnet in vitam æternam, per Iesum Christum dominum nostrum.* Gratia in vitam, peccatum regnat in mortem. Recta

Id est, idem iudicium, hoc est, omnia interiora simiter erant affecta.

Mat. 8.
Psal. 106.

fides non mortem, non interitum hominis authori deo deputat, sed salutem. Mors sit hominis, sit peccati, vt vita creata, & reddita solum credatur esse per Christum.

In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato, vt gratia abundet? &c.

Sermo CXIII.

BEatus Apostolus quando interrogat, quando manifesta perquirit, eos videlicet obiurgat & increpat, qui eloquia diuina sua interpretatione corrumpunt: & inde concipiunt suffragia criminum, vnde assumere debuerãt documẽta virtutum. Sic enim hodie cœpit, *Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, vt gratia abundet?* Superius dixerat fratres, Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia: & ideo ita exorsus est: ac pro illo diuino & singulari magisterio, imperitis se velut interrogatione participat: vt quę sunt prudentiæ cælestis plena eruditione respondeat. Si enim vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. *Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, vt gratia abundet?* Si prona est delinquentibus pietas, si gratia copiosa peccantibus, si iniustis amica largitas est diuina, certè si futura bona malis præsentibus acquiruntur, quid nobis virtutum iter arduum, quid durus obtinendæ iustitiæ labor, quid inter malos iugis seruandæ innocentiæ cruciatus? Augeantur humana facinora, vt bonitas cælestis exuberet: faciamus mala, vt dixit, vt veniãt bona: permaneamus in peccato, vt gratia abundet. Ad hæc fratres idem qui interrogat Apostolus ipse respondit, *Absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo?* Cum dicit absit, taliter intelligentiam insipientium execratus est, & sensum: siquidem medicus non vulneri, sed curæ proficit, & saluti: nec putredini, nec morbis, sed soli congaudet ille sanitati. ita & deus, qui pro magnitudine vulneris adhibuit magnitudinem, vigorémque medicinæ: & nec peccato, sed homini largitus est gratiam: nec ad multiplicanda, sed ad delenda delicta imbrem suę pietatis effudit. Nemo, nemo sic de ęgritudine gratuletur, vt velit in vulnere permanere. Ingratus medico, inimicus est curæ, qui semper curari æstuat, nec vnquam desiderat hic sanari: & ita dei gratiã suis cupit exuberare peccatis, vt sibi cupiat peccata cumulari. Miser qui tali voto reus esse contendit per veniam. Fugienda fratres dementia ista est, fugienda: quæ etiã post curam ca-

Rom. 6.

Rom. 3.

periua tenetur amore morborum: recidiua enim lethalis est sæpius ægritudo. Quod autem dixit. *Qui enim mortui sumus peccato.* Præsentis temporis loquitur hic figuram: quia mortuos nos dixit esse peccato, non nobis iam in toto mortuum dixit esse peccatum: quia & si peccatum ipsum actu operis sanctis & fidelibus est defunctum, viuit tamen, & adhuc in nostram desæuit mortem: tunc autem peccatum ipsum morietur in nobis, cum corruptibile hoc induerit incorruptionē. & mortale hoc induerit immortalitatem, & factus fuerit sermo qui scriptus est: vbi est mors aculeus tuus, vbi est inferne victoria tua? Aculeus autem mortis peccatum est: viuit autem peccato, qui eius, sicut in consequentibus dicit, concupiscētiis famulatur: & stimulis miserandus inseruit, qui obsecundat vitiis, qui criminibus infœlici & continua captiuitate succumbit: qui quod delicti est, esse autumat hoc naturæ & morbo, qui est accidens, vtitur velut opere & beneficio conditoris. Et ideo ad arguendum talium ignorantiam addidit, dicens, *An nescitis, quia quicunque in Christo Iesu baptizati sumus, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus illi per baptismum in mortem.* Audiant fideles, & intelligant, quemadmodum triduana domini sepultura trina demersione figuratur in baptismo: & resurrexisse cum Christo: & si nec dum corpore, vitæ iam nouitate congaudeant: fitque totus homo virtutum domicilium, qui receptaculū fuerat antè vitiorum. *Vt sicut dixit, quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.* Christus quicquid suarum virtutum est refert ad gloriam patris: & homo cuius suum nihil est, sibi vendicare, quòd per Christum resurrexerit elaborat? Quod autem dixit, *In nouitate vitæ ambulemus.* Quæ superius diximus, illa confirmat: vt si nec dum hoc corpore, vita tamen iam totus immutatus incedat: intelligat se, & dominetur elementis, qui elementis hactenus per ignorantiam seruiebat: largiatur sua per gloriam, qui prius turpiter furabatur aliena: & qui carnis exercebat illicita, contemnat etiā licētias corporales: & qui innocentiam hactenus impie moliebatur extinguere, pro innocētia gloriosius ipse moriatur. Et quid plura? Si ex vetere homine iam nouus effectus est, vitiorum gurgitem in fontem commutet ipse virtutum. Vsque ad finem autem lectionis hoc ingerit beatus Apostolus, hoc demonstrat, illum posse cum Christo viuere, illum regnare cum

Christo, qui resurgentis Christi innocentiam sequitur, imitatur vitam, implere nititur sanctitatem, quum dicit, *Vt destruatur corpus peccati.* Destruatur fratres, actu, non substantia: opere, non figura: quia peccato, non Deo vult hominem perire qui ait, *Existimate vos mortuos esse peccato: viuere autem Deo*, Et supernæ libertati fratres, restituere hominem tota pietate contendit, qui dicit, *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore.* Et iterum, *Peccatum vobis non dominetur.* Non dixit, non veniat ad vos: non dixit, non prouocet, non titillet: sed non regnet, non dominetur, confligat ad vincentis gloriam, dimicet & decidat ad triumphum victoris, & tandem se doleat impia peccati dominatio à seruis quondam suis tota securitate calcari: & crudelis tyrannus ingemiscat subiectum se suorum pedibus captiuorum: & ad eorum triumphum, de quibus diu triumphauerat se veteranus hostis peruenisse deploret.

In verba eiusdem, Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia, &c.

Sermo CXIIII.

SIcut peregrināti redditus ad propria dulcis semper & charus est, & vernaculæ domus vestibula sunt gratiosa post tempus: ita mihi post interualla sermonis ad apostolicarum seriem lectionum suauior est recursus. Siquidem à proposito dicendi ordine, & continuo tramite loquendi discedere nos sæpe necessitas religiosa compellit: quia sic doctrinæ ordo moderandus est, vt nō modo aliud impediatur ex alio.

Rom. 6. * Vnde quid hodie beatus apostolus dixerit, audiamus, Quid ergo ait? *Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia? Absit.* Hæc interrogatio fratres eorum arguit imperitiam, qui legis consuetudine captiuati, gratiæ beneficio nesciunt sentire virtutes: & quos præceptorum legalium series prodidit contumaces, eos sola munerum commoda, & festiuitatum pompa obseruationibus vanis fecit & reddidit obstinatos. Et cum legem tempus excluserit, quid cultor legis à lege faciet abdicatus? Iudæe quid habes quod non perdidisti? Si autem perdidisti: quid gloriaris quasi non perdideris? Vbi est templum, vbi est sacerdos, vbi sacrificium, vbi incensum, vbi purificationes tuæ, vbi solennitatum tuarum non omittenda deuotio? Sed vt sis Iudæus merito circunciderís: quia bonis omnibus abscissus es supradictis. Scriptum est enim, Male-

dictus omnis qui non permanserit in omnibus quæ scripta Deu.27.
sunt in libro legis. Si maledictus est qui in vno offenderit, quoties maledictus est qui nihil ex omnibus probabitur effecisse? *Peccauimus*, *ait*, *quia non sumus, sub lege, sed sub gratia?* Ac si diceret fratres, Peccauimus, quia in cura non permansimus iam sanati? Peccauimus, quia ignem, ferrum, medicamenta reliquimus iam curati? Infœlix æger, qui post curam non vult curare tormentum. Et quid plura fratres? Nunquam curat, qui infirmantis quærit & expectat arbitrium? Nam cum ex humore frigido semper ignis succendatur in corpore: & rigor nimius dum membra vexat & concutit, acrius ipse efficit & gignit incendium: ita ægrotus ad augendam flammam quæ suis semper æstuat & anhelat in venis, dari sibi aquam frigidam impatienter expectat nesciēs quòd tunc calor calore restinguitur, frigore nutritur incendium. Lex ergo dum hominis semper expectat, & sustinet voluntatem, nec tamen homo peccati sarcina præpeditus sufficere legalibus præualet obedire mandatis: cultorem suum lex nō absoluit à peccati vinculo, sed crimine præuaricationis obligat. Et ideo addidit, dicens, *Nescitis quod cui exhibuistis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obedistis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad vitam?* Quid est fratres, quòd cum de lege loqueretur hominem prodidit seruum fuisse peccati? *Siue peccati, ait, ad mortem, siue obeditionis ad vitam.* Quia superius dixerat, peccatum nobis non dominetur: non enim estis sub lege, sed sub gratia. Qui ergo sub lege sunt peccati deprimū tur, & incuruantur imperio: nec poterunt miseri de peccati turpissima seruitute nisi gratia manumittente liberari. *Gratias autem ago deo, dixit, quia fuistis serui peccati.* Sic gratias agit, quasi qui congaudeat hominem seruum fuisse peccati? Absit. Gratias agit, non quia antè serui fuimus domini tam crudelis, sed quia ei iam non sumus subiugati, sicut ex sequenti bus id ipsum manifestat expressius, dicens, *Obaudistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis: liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Obaudiuimus fratres beneficio vocantis, non nostro: quia captiui sic tenebamur arbitrio. *obaudistis autem ex corde in eam formam doctrinæ.* In quam? In euangelij nempe: vbi nouo libertatis genere non est omissa seruitus, sed mutata: quia melior est deuota famulatio, quàm vaga & præsumpta libertas. *Serui facti estis iustitiæ.*

Hæc seruitus fratres, non obligat, sed absoluit: non onerat, sed honorat· abstergit seruitutis maculã, nõ inurit Quid hic rogo, non diuinum est, vbi seruitus pellitur seruitute, vbi fugatur conditione conditio, vbi mors morte moritur, vbi perditio perditione sanatur, & vt proprie ac breuiter dicatur, vbi tota aduersitas ipsius aduersitatis mucrone prosternitur? Quod autem dixit, *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ: sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem* Magnitudinem pietatis ostendit, cum Euangelicam doctrinam ad tam humilia & pene verecunda deponit exempla: vt sanctitati tantum, quantum immunditiæ, quantum iniquitati, iustitiæ tantum imponat & imperet seruituti. Absurda fratres, atque indecens videtur comparatio, quæ tantum gloriæ, quantum turpitudini hominem cupit esse subiectum sed vtinam vel tantum. Et quando tantũ Deo, quantum mundo, quando tantum cælo, quantum terrę, quando tantum virtuti, quantum vitiis fragilitas humana famulatur? Totus homo miser sic carni deditur, sic rebus præsentibus occupatur, vt nihil in se, quod futuræ vitæ, quod diuinis bonis deseruiat, derelinquat. Illecebrę temporalis vim beatus Apostolus vno sermone humanis conscientiis conuenienter aptauit, conuenienter expressit, vt tanta vitali pondere iustitię voluntate, pudicitię ac munditiæ humana membra seruiant, quanta vehementia, dementiáque, turpitudini, vitiísque dederunt. Parua aut forte nulla exigit, qui cupit de victa proprietate cõcedere: & adimit excusationem qui possibilia sibi, & vsitata præcipit vt repensari deberet pro maximis. Da ergo homo deo tantum quantum carni, vitiísque tribuisti. Et quid est, quòd antè vitiis, non Deo debeas teipsum, quòd à te Deus tuo tãtum vtique amore perquirit? Sequitur, *Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ: nunc autem liberati à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Antè serui peccati: nunc serui iustitiæ. Per Apostolum ecce succedit seruitus seruituti contumax tu nunc tempus tuæ libertatis ostende: peccatum te ante mentiebatur liberum, quem tenebat miserandè captiuũ: nunc gratia te vocat seruum, quem vt vere faceret esse liberum, Dei ipsius adoptauit in filiũ. Impleta est ergo Christi sententia, qua dicit, qui vult esse dominus, sit seruus. Beata est hæc seruitus, quæ dominationem generat sempiternam.

Mat.20.

Illa enim libertas fructum pœnæ & confusionem nobis intulit non ferendam, sicut dicit, *Quem enim fructum habuistis tunc in his quæ nunc erubescitis: nam finis illorum mors est?* Ecce qualiter manumittit, ecce quali præmio honorat illam diabolus seruitutem: vt mors simul & vitam finiat .& inchoet pœnam: & qui Christo seruiunt fratres, illusa morte cum stipédiis, sanctitatis perpetuam transferuntur ad vitam: finis enim Christi non suscipit finem: quia non interficit hominem finis iste, sed perficit.

In verba eiusdem, An ignoratis fratres, scientibus enim legem loquor, & cætera.

Sermo CXV.

POsteaquam Dauidicam citharam spiritualis intelligentiæ plectro, & modulatione tangentes, animos vestros & corda permulsimus: intonantis quoque Euangelij ad suscitandos sensus vestros principia metuenda prębuimus, ad apostolicum magisterium mox credidimus esse remeandum, vt tripartitus ordo sermonis Ecclesiasticæ doctrinę salutiferam teneat & præbeat disciplinam. Nam & cantilena à continuo labore relaxat animos, & Euangelica authoritas mentes reparat & exuscitat ad laborem: & apostolicus vigor tramite recto remoueri, & nostros non finit sensus euagari. Hanc beati Apostoli per ordinem sequi hodie reperimus lectionem. *An ignoratis fratres*, inquit, *scientibus enim legem loquor, quia lex dominatur homini, quanto tempore viuit.* Et inducit similitudinem. *Nam quæ sub viro est mulier, viuente viro, alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri: igitur viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri.* Videtis fratres, beati Apostoli magnum cælestis magisterii documentum, quemadmodum legis tempora legalibus testimoniis asserit prętériisse, totámque eius pręrogatiuam miro coniugii exinaniuit exemplo. Et merito lex carnali coniugio cõparatur, quæ non obtinuit cũ synagoga spirituale consortium. Nam cũ accepisset eã ad obseruãtiã disciplinæ, ad sancti germinis fœcunditaté, ad augmentũ pudoris, ad custodiam castitatis, ad superni thalami sacrum, reuerédúmque secretum, ad mysticam tori cælestis vnitatem, reperit in ea totius meretricationis illuuiem. Occurrit enim tanto viro, id est legi, non compta moribus, non monilibus ornata virtutum, nõ inces-

Rom. 7.

su grauis, non vere illo flameo virginalis verecundiæ opérta velamento: sed lasciua oculis, soluta gressibus, pręuenta illecebris, & tota dolis & simulationibus perfucata. Quam cum vir tantus visam iusta indignatione despiceret, & eam procul à sua societate propelleret, atq; toto execraretur iudicio grauitatis: illa nec despecta erubuit, nec contempta se correxit, nec resipuit sic repulsa, sed tota præceps ad idolorum lupanaria conuolauit, & maluit subire fornicationis infamiam, atque adulterij crimé incurrere, quàm male placiti habitus turpitudinem non habere. Vnde & merito eam beatus prophe-
Esa. 1. ta deplorat, dicés, Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion? Cuius adulteria quoque Ezechiel sanctus toto pe-
Ioan. 8. ne volumine præscribit. Hinc est fratres, quòd cum in euangelio à Scribis & doctoribus legis apud dominum ista accusaretur adultera, auertit faciem suam dominus, & declinauit in terram: ne crimen cerneret quod puniret: & maluit fratres in puluere scribere veniam, quàm dare in carne sententiam. Hanc Apostolus adulteram ad Christi nititur reuocare consortium: nec patitur pristini lapsus timore tardari, quæ viuente viro merito extitit adultera, quia fuit cum alio viro: nunc verò non deserit legem, quæ ad legis recurrit auctoré: sed moritur legi legalibus addicta sententiis, vt viuat gratię, & resurgat per veniam, quæ fuerat interempta, & mortificata per legem. Denique cum eam à maritali iure defuncto viro asserat absolutam, ipsam potius, non virum, in sequétibus defunctam esse testatur: quia non lex homini, sed homo moritur legi: nec mandatum præterit, sed mandato deficit ille, qui labitur à mandato. Audi quod sequitur, *Itaque fratres mei, & vos mortificati estis legi.* Núquid dixit, mortua est vobis lex? *Et vos mortificati estis legi.* Et bene addidit, *Per corpus Christi.* Quia lex reum astringit, arctat obnoxium, punit & interficit criminosum. Qui ergo per corpus Christi ab omni crimine exemptus est, & eruditus, fœliciter moritur legi, vt innocentiæ viuat, & gratiæ. *Vt scitis, inquit, alterius, qui ex mortuis resurrexit.* Alterius. Alter ipse effectus est, cum nostram corruptionem in incorruptionem mutauit: & mortalitatem immortalitatis transuexit ad gloriam. *Vt fructificemus, ait, deo.* Consortes cælestis naturæ per Christum non terræ, sed deo: non morti, sed vitæ: & deo fructum asserit deferri, non carni. *Cum enim, inquit, essemus in carne, passiones peccatorum quæ per le-*

gem erant, operabantur in membris nostris, vt fructificaremus morti, Cum dicit, Cum essemus, præteritum tempus indicat: dum in sola carne positi, imò magis expositi, quæ carni sunt tantum sapere, facere, velle cogebamur, iuxta illud Apostoli, Qui in carne sunt, deo placere non possunt. *Cum enim essemus, inquit, in carne, passiones peccatorum quæ per legem erãt.* Dicam sicut dictum est à domino, Si lumẽ quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quãtę? Si per legem passiones peccatorum membris dominantur humanis, quid ipsæ per se faciunt passiones, quæ nascenti mox homini infœliciter & pœnaliter obsecundant? Cũ taliter nascentem, generatum taliter angores deprimũt, vrgẽt pericula, afficiũt pœnæ, passiones sunt, fratres, per quas infirmatur infantia, pueritia trahitur, adolescentia insanit, iuuentus & senectus multis luctibus cumulantur, ipsæ sunt quę totam hominis vitam inimico conturbante comitantur ad lapsum, quas lex dum prohiberet, admonuit: dum discuteret, ampliauit: dum accusaret, reddidit chariores: & quę per ignorantiam latebant, fecit esse per sciẽtiam notiores. Et sicut per falcem spinæ magis dum succinduntur accrescunt: ita dum resecantur per legem, pullulãt passiones: quia intrinsecus velut in radice carnis fixę solidantur. Lex intrinsecus culturam fidei habet satis iustam, nec proficit: vnde ad frugem mortis ipsum cespitẽ humanæ carnis suã excitatione perducit. *Passiones, inquit, peccatorum, quæ per legem erant, operabantur in membris nostris, vt fructificaremus morti.* Instrumentum quod ad vitã erat, ad frugem mortis sibi in nobis vendicant passiones. Sauciati ergo taliter per Christi gratiam à lege mortis absoluimur, & spiritum sanctum percipimus intrinsecus, debellatorem, victorémque vitiorũ, vt passiones forinsecus exclusæ pulsent, tentent, prouocent, sed cõcidant ad nostrorum gloriam triũphorum. Nobis, nobis cupit vincere, qui cum dominaretur nobis dignatus est militare, sicut dixit, * Ergo seruiamus in nouitate spiritus à carnis seruitute iam liberi, quia vera dominatio est famulatus dominicæ sanctitatis: nã & vetus homo, & vetus litera totam corrupit & perdidit disciplinam.

Rom. 8.

Matt. 6.

In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit, & cætera. Sermo CXVI.

QVoties diuerso genere, sed voce consona mystica resonat cantilena, mira dulcedine pascit & delectat auditum: ita cum vario modo, sed vno spiritu, eodémque sensu,

liquit? O dura hæreditas, ac crudelis: ô miseri, quib' nec adipisci libuit, nec renunciare licuit nos hæredes. Audi quod sequitur, *Et ita in omnes homines mors transiuit.* Sed ne iniustum fortè videatur, cur per vnum in omnes, quia omnes per vnũ: per eum te detestaris esse damnatum, per quem te editũ esse gloriaris in lucé. Sed dicis, si generi debeo, quòd natus sum, nũquid & crimini, vt antè me reũ faciat natura, quàm culpa? Huic quæstioni tuæ mox qui sequitur apostoli sermo respondet, dicendo, *In quo omnes peccauerunt.* Si in illo omnes peccauerunt, meritò per illum omnes suscepere supplicium. *Sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors: & ita in omnes homines pertransiuit: in quo omnes peccauerunt.* Siue in homine, siue in peccato: per illum, & in illo omnes p· ccauerunt. Non ergo peccatum versum est in naturam, sed dum peccatum mortem ingerit, pœnam sibi debitam exigit per naturam. Deus naturam ita fecerat, vt homines crearet ad vitam: quæ tamen dum morti nolens generat, illi se peccato fatetur obnoxiam, cuius pœnæ deseruit inuita. Nam quis ista sentiat fratres, quòd extingui velit natura partus suos, & germina sua tam chara velit necari? Sed dum ingemiscit & condolet, amissam suspirat & desiderat recipere libertatem. Sed per quem receperit, Ioãnes primus signãter ostendit: qui viso Christo proclamat & vociferatur, dicẽs,
Ioan. 1. Ecce agnus dei, qui tollit peccatum mundi. Peccatum mundi, hoc est fratres, quod per vnum hominẽ Apostolus intrasse testatur. Gaudete ergo fratres, quia peccatũ quod nos graui pondere deprimebat ad tartarũ, à Christo sublatum est, & in tartara iam demersum: & nos, quos morti culpa primi parẽtis addixerat, secundi & diuini parentis gratia à pœna reuocauit ad vitam. Saluari ergo sine Christo homo non poterat: quia totius mundi peccatum ante ipsius permanebat aduentum. Sed tu quòd per Christum iustificaris, amplecteris: & quod per Adam damnatus es, tu refutas: & alterius tibi pœnã obfuisse cõquereris, qui tibi conspicis alterius subuenisse iusticiam: Nunquid non in semine tota arbor? Vitium ergo seminis, vitium est totius arboris. Si sibi ipsa per se natura subuenire potuisset, nunquam eam ad reparandum in se author ipse suscepisset. Ad vitam eam creatam credis, qui adhuc eam per authorẽ dubitas esse reparatam? *Vsque ad legem enim, inquit, peccatum erat in mundo*, Vsque ad legẽ cum audis, vsque ad finẽ

legis: hoc est, vsque ad aduentum domini nostri Iesu Christi accipe. *Quia peccatum non imputabatur, ait, cum lex non esset.* Et quando lex non fuit, quæ cum ipso homine cœpit? Si lex nõ fuisset, Adam præuaricator vtique non fuisset: sicut idem aperit Apostolus, cum dicit, *Sed regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen.* Vtrique legem acceperant: sed Adam mox præuaricatus est, vt accepit: Moyses præuaricatoribus promulgauit acceptam, dicente Apostolo, Lex præuaricationum causa posita est. Gala. 3. Regnauit ergo mors per legem, quia grauius præuaricatores, quàm peccatores, & non tantum parentis vitio, sed suo iam lapsos facinore, sæua deuorauit. *Sed regnauit, inquit, mors ab Adam vsque ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ.* Quia non tantum magnos, sed deuorabat & paruulos: & non tantum noxios, sed & deuastabat innoxios, innoxios dico à culpa propria, non parentis. Et hinc grauius erat lamentanda cõditio, quia eius parẽtis soluebat pœnam, cuius vix vitam degustarat infantulus: & luebat peccatum mundi, qui mundum cognitum non habebat. Acquiescamus ergo fratres, quòd per vnũ, & vnius delicto mors regnauit, si omnes per vnũ absolui desideramus & esse per Christum: quia qui viuit, Christo debet, non sibi; & Adam quòd moritur, id debebit.

In verba eiusdem, Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum, &c. Sermo CXII.

SI quis poculum aquæ frigidæ sitienti porrigit viatori, aliquantum quidem animum recreat æstuantis: & humanitati planè succurrit, non tamen penitus sitim extinguit: ita & magnum diuinæ scientiæ desiderantibus nosse secretum, noster sermo non sufficit, qui ad præsens festinationi deseruit, & tempori. Nam si ad humana perdiscenda tota hominis breuis est vita: quod tempus sufficere credimus ad intelligẽtiam posse diuinam? Date ergo veniam fratres si intra punctum temporis & horæ vnius vix momentum obscura lucidare, clausa reserare, firmare dubia, profunda contingere, tot sæculorum ineffabile sacramẽtum per omnem modum aperire non possum, & eloqui: si vel cautè æmulis, securè filiis, credentibus confidenter, constanter incredulis non valemus. Verum quia hodie apostolicus sermo claro se lumine sensibus audientium totus infudit, nec quicquam catholicis mentibus reliquit ambiguum, cum dicit, *Si enim vnius delicto* Rom. 5.

mors regnauit per vnum. Declamandi studium seponentes, tota simplicitate ipsis apostolicis eloquiis innitemur: vt verum scire cupientibus nulla sermone nostro generetur obscuritas. *Si enim vnius delicto, vt dicit, mors regnauit per vnum.* Quare mortem ab vno, & primo homine esse posteris acquisitam insinuare & approbare euãgelica laborat authoritas? Et quã-
Sapien.1. uis sufficiat illa sententia, quæ dicit, Deus mortem non fecit quare eam tam trucem, tam crudelem, tam immitem nõnulli à deo velint esse conditam, scire non possum. Nemo sine piaculo æstimat tam pium, tam bonum deũ, mortem creare potuisse. cuius vniuersus mundus dolore continuo, gemitu, lachrymis accusat, & detestatur authorem. Si mors etiam penes homines est criminum pœna, quo ausu concreata homini, & pœne antè creditur innocenti à deo insita esse, quàm vita? Sed audiamus Apostolum, *Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes, in vita regnabunt per vnum Christum dominum nostrum.* Ecce vnum, & vnum: Adam, & Christus. Per illum peccatum regnauit in mortem: per istum gratia regnauit in vitam. Denique duo hæc principia vitæ, & mortis, absolutionis, & pœnę, desideratæ libertatis, & damnationis extremæ, is qui sequitur sermo Apostoli aperit & declarat. *Igitur sicut per vnius delictũ in omnes homines in cõdemnationem: ita & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationẽ vitæ.* Per vnũ & vnum, aut mors regnat, aut vita conceditur. Quid hic ergo addere sermo possit interpretis? quibus adiunges silentiũ, omnis æmulorum succumbit intentio. *Per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: ita & per vnius iustitiã in omnes homines in iustificationem vitæ.* Sicut fonti fluuius, sic fructus semini: ita origini deseruit, aut addicta, aut erepta posteritas: sicut ex his quę adiecit Apostolus plenius approbatur. *Sicut enim vnius hominis inobedientia peccatores constituti sunt multi, ita vnius obedientia iusti constituentur multi.* Sit homo peccator, vt sit deus iustus: quia reatus redundat ad iudicem, si pœna percellit innoxium. Et ideo dixit, *Sicut per vnius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi.* Vt scirent se eius culpæ fuisse participes, cuius pœnæ socios se esse persentiunt. Sed iam quid lex profuerit attestante Apostolo, audiant le-
Rom. 5. gis amatores. *Lex autem, inquit, subintrauit, vt abundaret delictum.* Ecce, vt Apostolus dicit, Non imminutionem deli-

ctorum lex fecit esse, sed copiam: non per se fratres, sed per eum, qui legem per imbecillitatem ferre non poterat. Non magnitudo lucis hebetat oculos, quę solis à deo creata est oculis, sed oculorum infirmitas lucis totam sustinere nō potest, & ferre claritatem: ita & lex fratres, quæ per se satis iusta erat, & satis sancta, dum ab homine fragili seueram exigit disciplinam, magis magísque onerauit & prodidit delinquētem. Et hoc quare fratres? Vt per gratiam & veniam conditoris rediret ad vitam, qui per tumorem & ignorantiam, cum male de innocentia gloriaretur in debitum parentis deducebatur & pœnam. Morbus igitur latebat occultus, per quem omnium secreta medullarum, & venarum meatus in ipsorū vitalium tendebant exitium, & quandam συγήςιον in omnibus generabāt internis. Venit lex quæ & vulnus proderet, & tandem vetusto languori supernū aduenire medicum nunciaret. Venit lex quæ mandatorum fomentis in cutem produceret, quod in altum lethaliter sæuiebat. Venit lex vt gladio præceptorum velut apostema longi temporis aperiret: & collectam diu saniem salutaris subinde siccaret effusio. Nec tamen per se, fratres, aut vulnus claudere, aut ægrotanti perfectam addere valebat ipsa sanitatem. Quod vbi vidit ægrotus, & tandem statum suum miserandus agnouit, cœpit tendere festinus ad medicū: vt quod per legem proditum, & per ipsam diu fuerat ampliatum, tanti medici peritia curaretur, & gratia. Ampliarū vulnus dicimus fratres, quia post incisionem, putredo, fœtor, horror, vexatio ipsi vulneri abscisione generatur: & sit per curam deterior miserandi facies ipsa lāguoris, quam fuerat ignoranti periculum cum lateret. Venit ergo medicus: & iam fesso curis, & curationū vexationibus perdefesso solius verbi authoritate subuenit. Sicut Centurio ille cōfitetur, cū dicit, Dic verbo, & sanabitur puer meus. Et impleretur illud propheticum, Misit verbū suum, & sanauit eos. Et ideo sequitur, *Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia.* Ac si diceret, vbi dilatatum est vulnus, supereffusa est sanitas. Nemo ergo ingratus sit legi: quia quē ægrotantē & iacētē inuenerat, leuauit, fouit, & vt saluti traderet, ipsum vsque ad medicum salubri exultatione perduxit: vt, sicut dixit Apostolus, *Quemadmodum regnauit peccatum in mortem, ita gratia regnet in vitam æternam, per Iesum Christum dominum nostrum.* Gratia in vitam, peccatum regnat in mortem. Recta

Id est, idem iudicium, hoc est, omnia interiora simul litererant affecta.

Mat. 8.
Psal. 106.

fides non mortem, non interitum hominis authori deo deputat, sed salutem. Mors fit hominis, fit peccati, vt vita creata, & reddita solum credatur esse per Christum.

In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato, vt gratia abundet? &c.

Sermo CXIII.

BEatus Apostolus quando interrogat, quando manifesta perquirit, eos videlicet obiurgat & increpat, qui eloquia diuina sua interpretatione corrumpunt: & inde concipiunt suffragia criminum, vnde assumere debuerāt documēta virtutum. Sic enim hodie cœpit, *Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, vt gratia abundet?* Superius dixerat fratres, Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia: & ideo ita exorsus est: ac pro illo diuino & singulari magisterio, imperitis se velut interrogatione participat: vt quę sunt prudentiæ cælestis plena eruditione respondeat. Si enim vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. *Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, vt gratia abundet?* Si prona est delinquentibus pietas, si gratia copiosa peccantibus, si iniustis amica largitas est diuina, certè si futura bona malis præsentibus acquiruntur, quid nobis virtutum iter arduum, quid durus obtinendæ iustitiæ labor, quid inter malos iugis seruandæ innocentiæ cruciatus? Augeantur humana facinora, vt bonitas cælestis exuberet: faciamus mala, vt dixit, vt veniāt bona: permaneamus in peccato, vt gratia abundet. Ad hæc fratres idem qui interrogat Apostolus ipse respondit, *Absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo?* Cum dicit absit, taliter intelligentiam insipientium execratus est, & sensum: siquidem medicus non vulneri, sed curæ proficit, & saluti: nec putredini, nec morbis, sed soli congaudet ille sanitati. ita & deus, qui pro magnitudine vulneris adhibuit magnitudinem, vigorémque medicinæ: & nec peccato, sed homini largitus est gratiam: nec ad multiplicanda, sed ad delenda delicta imbrem suę pietatis effudit. Nemo, nemo sic de ęgritudine gratuletur, vt velit in vulnere permanere. Ingratus medico, inimicus est curæ, qui semper curari æstuat, nec vnquam desiderat hic sanari: & ita dei gratiā suis cupit exuberare peccatis, vt sibi cupiat peccata cumulari. Miser qui tali voto reus esse contendit per veniam. Fugienda fratres dementia ista est, fugienda: quæ etiā post curam ca-

Rom. 6.

Rom. 3.

priua tenetur amore morborum: recidiua enim lethalis est sæpius ægritudo. Quod autem dixit, *Qui enim mortui sumus peccato.* Præsentis temporis loquitur hic figuram: quia mortuos nos dixit esse peccato, non nobis iam in toto mortuum dixit esse peccatum: quia & si peccatum ipsum actu operis sanctis & fidelibus est defunctum, viuit tamen, & adhuc in nostram desæuit mortem: tunc autem peccatum ipsum morietur in nobis, cum corruptibile hoc induerit incorruptionē: & mortale hoc induerit immortalitatem, & factus fuerit sermo qui scriptus est: vbi est mors aculeus tuus, vbi est inferne victoria tua? Aculeus autem mortis peccatum est: viuit autem peccato, qui eius, sicut in consequentibus dicit, concupiscētiis famulatur: & stimulis miserandus inseruit, qui obsecundat vitiis, qui criminibus infœlici & continua captiuitate succumbit: qui quod delicti est, esse autumat hoc naturæ & morbo, qui est accidens, vtitur velut opere & beneficio conditoris. Et ideo ad arguendum talium ignorantiam addidit, dicens, *An nescitis, quia quicunque in Christo Iesu baptizati sumus, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus illi per baptismum in mortem.* Audiant fideles, & intelligant, quemadmodum triduana domini sepultura trina demersione figuratur in baptismo: & resurrexisse cum Christo: & si nec dum corpore, vitæ iam nouitate congaudeant: fitque totus homo virtutum domicilium, qui receptaculū fuerat antè vitiorum. *Vt sicut dixit, quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.* Christus quicquid suarum virtutum est refert ad gloriam patris: & homo cuius suum nihil est, sibi vendicare, quòd per Christum resurrexerit elaborat? Quod autem dixit, *In nouitate vitæ ambulemus,* Quæ superius diximus, illa confirmat: vt si nec dum hoc corpore, vita tamen iam totus immutatus incedat: intelligat se, & dominetur elementis, qui elementis hactenus per ignorantiam seruiebat: largiatur sua per gloriam, qui prius turpiter furabatur aliena: & qui carnis exercebat illicita, contemnat etiā licētias corporales: & qui innocentiam hactenus impie moliebatur extinguere, pro innocētia gloriosius ipse moriatur. Et quid plura? Si ex vetere homine iam nouus effectus est, vitiorum gurgitem in fontem commutet ipse virtutum. Vsque ad finem autem lectionis hoc ingerit beatus Apostolus, hoc demonstrat, illum posse cum Christo viuere, illum regnare cum

Christo, qui resurgentis Christi innocentiam sequitur, imitatur vitam, implere nititur sanctitatem, quum dicit, *Vt destruatur corpus peccati.* Destruatur fratres, actu, non substantia: opere, non figura: quia peccato, non Deo vult hominem perire qui ait, *Existimate vos mortuos esse peccato: viuere autem Deo,* Et supernæ libertati fratres, restituere hominem tota pietate contendit, qui dicit, *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore.* Et iterum, *Peccatum vobis non dominetur.* Non dixit, non veniat ad vos: non dixit, non prouocet, non titillet: sed non regnet, non dominetur, confligat ad vincentis gloriam, dimicet & decidat ad triumphum victoris, & tandem se doleat impia peccati dominatio à seruis quondam suis tota securitate calcari: & crudelis tyrannus ingemiscat subiectum se suorum pedibus captiuorum: & ad eorum triumphum, de quibus diu triumphauerat se veteranus hostis peruenisse deploret.

In verba eiusdem, Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia, &c.

Sermo CXIIII.

Sicut peregrinãti redditus ad propria dulcis semper & charus est, & vernaculæ domus vestibula sunt gratiosa post tempus: ita mihi post interualla sermonis ad apostolicarum seriem lectionum suauior est recursus. Siquidem à proposito dicendi ordine, & continuo tramite loquendi discedere nos sæpe necessitas religiosa compellit: quia sic doctrinæ ordo moderandus est, vt nõ modo aliud impediatur ex alio.

Rom.6. * Vnde quid hodie beatus apostolus dixerit, audiamus, Quid ergo ait? *Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia? Absit.* Hæc interrogatio fratres eorum arguit imperitiam, qui legis consuetudine captiuati, gratiæ beneficio nesciunt sentire virtutes: & quos præceptorum legalium series prodidit contumaces, eos sola munerum commoda, & festiuitatum pompa obseruationibus vanis fecit & reddidit obstinatos. Et cum legem tempus excluserit, quid cultor legis à lege faciet abdicatus? Iudæe quid habes quod non perdidisti? Si autem perdidisti: quid gloriaris quasi non perdideris? Vbi est templum, vbi est sacerdos, vbi sacrificium, vbi incensum, vbi purificationes tuæ, vbi solennitatum tuarum non omittenda deuotio? Sed vt sis Iudæus merito circunciderís: quia bonis omnibus abscissus es supradictis. Scriptum est enim, Male-

dictus omnis qui non permanserit in omnibus quæ scripta sunt in libro legis. Si maledictus est qui in vno offenderit, quoties maledictus est qui nihil ex omnibus probabitur effecisse? *Peccauimus, ait, quia non sumus, sub lege, sed sub gratia?* Ac si diceret fratres, Peccauimus, quia in cura non permansimus iam sanati? Peccauimus, quia ignem, ferrum, medicamenta reliquimus iam curati? Infœlix æger, qui post curam non vult curare tormentum. Et quid plura fratres? Nunquam curat, qui infirmantis quęrit & expectat arbitrium? Nam cum ex humore frigido semper ignis succendatur in corpore: & rigor nimius dum membra vexat & concutit, acrius ipse efficit & gignit incendium: ita ægrotus ad augendam flammam quæ suis semper ęstuat & anhelat in venis, dari sibi aquam frigidam impatienter expectat nesciēs quòd tunc calor calore restinguitur, frigore nutritur incendium. Lex ergo dum hominis semper expectat, & sustinet voluntatem, nec tamen homo peccati sarcina præpeditus sufficere legalibus pręualet obedire mandatis: cultorem suum lex nō absoluit à peccati vinculo, sed crimine præuaricationis obligat. Et ideo addidit, dicens, *Nescitis quod cui exhibuistis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obedistis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad vitam?* Quid est fratres, quòd cum de lege loqueretur hominem prodidit seruum fuisse peccati? *Siue peccati, ait, ad mortem, siue obeditionis ad vitam.* Quia superius dixerat, peccatum nobis non dominetur: non enim estis sub lege, sed sub gratia. Qui ergo sub lege sunt peccati deprimū tur, & incuruantur imperio: nec poterunt miseri de peccati turpissima seruitute nisi gratia manumittente liberari. *Gratias autem ago deo, dixit, quia fuistis serui peccati.* Sic gratias agit, quasi qui congaudeat hominem seruum fuisse peccati? Absit. Gratias agit, non quia antè serui fuimus domini tam crudelis, sed quia ei iam non sumus subiugati, sicut ex sequenti bus id ipsum manifestat expressius, dicens, *Obaudistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis: liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Obaudiuimus fratres beneficio vocantis, non nostro: quia captiui sic tenebamur arbitrio. *obaudistis autem ex corde in eam formam doctrinæ.* In quam? In euangelij nempe: vbi nouo libertatis genere non est omissa seruitus, sed mutata: quia melior est deuota famulatio, quàm vaga & præsumpta libertas, *Serui facti estis iustitiæ.* Deu. 27.

Hæc seruitus fratres, non obligat, sed absoluit: non onerat, sed honorat· abstergit seruitutis maculã, nõ inurit Quid hic rogo, non diuinum est, vbi seruitus pellitur seruitute, vbi fugatur conditione conditio, vbi mors morte moritur, vbi perditio perditione sanatur, & vt proprie ac breuiter dicatur, vbi tota aduersitas ipsius aduersitatis mucrone prosternitur? Quod autem dixit, *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ: sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem* Magnitudinem pietatis ostendit, cum Euangelicam doctrinam ad tam humilia & pene verecunda deponit exempla: vt sanctitati tantum, quantum immunditiæ, quantum iniquitati, iustitiæ tantum imponat & imperet seruituti. Absurda fratres, atque indecens videtur comparatio, quæ tantum gloriæ, quantum turpitudini hominem cupit esse subiectum sed vtinam vel tantum. Et quando tantũ Deo, quantum mundo, quando tantum cælo, quantum terrę, quando tantum virtuti, quantum vitiis fragilitas humana famulatur? Totus homo miser sic carni deditur, sic rebus præsentibus occupatur, vt nihil in se, quod futuræ vitæ, quod diuinis bonis deseruiat, derelinquat. Illecebrę temporalis vim beatus Apostolus vno sermone humanis conscientiis conuenienter aptauit, conuenienter expressit, vt tanta vitali pondere iustitię voluntate, pudicitię ac munditiæ humana membra seruiant, quanta vehementia, dementiáque, turpitudini, vitiísque dederunt. Parua aut forte nulla exigit, qui cupit de uicta proprietate cõcedere: & adimit excusationem qui possibilia sibi, & vsitata præcipit vt repensati deberet pro maximis. Da ergo homo deo tantum quantum carni, vitiísque tribuisti. Et quid est, quòd antè vitiis, non Deo debeas teipsum, quòd à te Deus tuo tãtum vtique amore perquirit? Sequitur, *Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ: nunc autem liberati à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Antè serui peccati: nunc serui iustitiæ. Per Apostolum ecce succedit seruitus seruituti contumax tu nunc tempus tuæ libertatis ostende: peccatum te ante mentiebatur liberum, quem tenebat miserandè captiuũ: nunc gratia te vocat seruum, quem vt vere faceret esse liberum, Dei ipsius adoptauit in filiũ. Impleta est ergo Chri-
Mat.20. sti sententia, qua dicit, qui vult esse dominus, sit seruus. Beata est hæc seruitus, quæ dominationem generat sempiternam.

Illa enim libertas fructum pœnæ & confusionem nobis intulit non ferendam, sicut dicit, *Quem enim fructum habuistis tunc in his quæ nunc erubescitis: nam finis illorum mors est?* Ecce qualiter manumittit, ecce quali præmio honorat illam diabolus seruitutem: vt mors simul & vitam finiat, & inchoet pœnam: & qui Christo seruiunt fratres, illusa morte cum stipédiis, sanctitatis perpetuam transferuntur ad vitam: finis enim Christi non suscipit finem: quia non interficit hominem finis iste, sed perficit.

In verba eiusdem, An ignoratis fratres, scientibus enim legem loquor, & cætera.

Sermo CXV.

POsteaquam Dauidicam citharam spiritualis intelligentiæ plectro, & modulatione tangentes, animos vestros & corda perinulsimus: intonantis quoque Euangelij ad suscitandos sensus vestros principia metuenda prębuimus: ad apostolicum magisterium mox credidimus esse remeandum, vt tripartitus ordo sermonis Ecclesiasticæ doctrinę salutiferam teneat & præbeat disciplinam. Nam & cantilena à continuo labore relaxat animos, & Euangelica authoritas mentes reparat & exuscitat ad laborem: & apostolicus vigor tramite recto remoueri, & nostros non finit sensus euagari. Hanc beati Apostoli per ordinem sequi hodie reperimus lectionem. *An ignoratis fratres, inquit, scientibus enim legem loquor, quia lex dominatur homini, quanto tempore viuit.* Et inducit similitudinem. *Nam quæ sub viro est mulier, viuente viro, alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri: igitur viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri.* Videris fratres, beati Apostoli magnum cælestis magisterii documentum, quemadmodum legis tempora legalibus testimoniis asserit prętериisse, totámque eius pręrogatiuam miro coniugii exinaniuit exemplo. Et merito lex carnali coniugio cõparatur, quæ non obtinuit cũ synagoga spirituale consortium. Nam cũ accepisset eã ad obseruãtiã disciplinæ, ad sancti germinis fœcunditaté, ad augmentũ pudoris, ad custodiam castitatis, ad superni thalami sacrum, reuerédúmque secretum, ad mysticam tori cælestis vnitatem, reperit in ea totius meretricationis illuuiem. Occurrit enim tanto viro, id est legi, non compta moribus, non monilibus ornata virtutum, nõ inces-

Rom. 7.

su grauis, non vere illo flameo virginalis verecundiæ operta velamento: sed lasciua oculis, soluta gressibus, frequenta illecebris, & tota dolis & simulationibus perfucata. Quam cum vir tantus visam iusta indignatione despiceret, & eam procul à sua societate propelleret, atq; toto execraretur iudicio grauitatis: illa nec despecta erubuit, nec contempta se correxit, nec resipuit sic repulsa, sed tota præceps ad idolorum lupanaria conuolauit, & maluit subire fornicationis infamiam, atque adulterij crimē incurrere, quàm male placiti habitus turpitudinem non habere. Vnde & merito eam beatus propheta deplorat, dicēs, Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion? Cuius adulteria quoque Ezechiel sanctus toto pene volumine præscribit. Hinc est fratres, quòd cum in euangelio à Scribis & doctoribus legis apud dominum ista accusaretur adultera, auertit faciem suam dominus, & declinauit in terram: ne crimen cerneret quod puniret: & maluit fratres in puluere scribere veniam, quàm dare in carne sententiam. Hanc Apostolus adulteram ad Christi nititur reuocare consortium: nec patitur pristini lapsus timore tardari, quæ viuente viro merito extitit adultera, quia fuit cum alio viro: nunc verò non deserit legem, quæ ad legis recurrit auctorē: sed moritur legi legalibus addicta sententiis, vt viuat gratię, & resurgat per veniam, quæ fuerat interempta, & mortificata per legem. Denique cum eam à maritali iure defuncto viro asserat absolutam, ipsam potius, non virum, in sequētibus defunctam esse testatur: quia non lex homini, sed homo moritur legi: nec mandatum præterit, sed mandato deficit ille, qui labitur à mandato. Audi quod sequitur, *Itaque fratres mei, & vos mortificati estis legi.* Nūquid dixit, mortua est vobis lex? *Et vos mortificati estis legi.* Et bene addidit, *Per corpus Christi.* Quia lex rerum astringit, arctat obnoxium, punit & interficit criminosum. Qui ergo per corpus Christi ab omni crimine exemptus est, & eruditus, fœliciter moritur legi, vt innocentiæ viuat, & gratiæ. *Vt scitis, inquit, alterius, qui ex mortuis resurrexit.* Alterius. Alter ipse effectus est, cum nostram corruptionem in incorruptionem mutauit: & mortalitatem immortalitatis transuexit ad gloriam. *Vt fructificemus, ait, deo.* Consortes cælestis naturæ per Christum non terræ, sed deo: non morti, sed vitæ: & deo fructum asserit deferri, non carni. *Cum enim, inquit, essemus in carne, passiones peccatorum quæ per le-*

Esa. 1. *Ioan. 8.*

gem erant, operabantur in membris nostris, vt fructificaremus morti. Cum dicit, Cum essemus, præteritum tempus indicat: dum in sola carne positi, imò magis expositi, quæ carni sunt tantum sapere, facere, velle cogebamur, iuxta illud Apostoli, Qui in carne sunt, deo placere non possunt. *Cum enim essemus, inquit, in carne, passiones peccatorum quæ per legem erãt.* Dicam sicut dictum est à domino, Si lumẽ quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quãtę? Si per legem passiones peccatorum membris dominantur humanis, quid ipsæ per se faciunt passiones, quæ nascenti mox homini infœliciter & pœnaliter obsecundant? Cũ taliter nascentem, generatum taliter angores deprimũt, vrgẽt pericula, afficiũt pœnæ, passiones sunt, fratres, per quas infirmatur infantia, pueritia trahitur, adolescentia insanit, iuuentus & senectus multis luctibus cumulantur, ipsæ sunt quę totam hominis vitam inimico conturbante comitantur ad lapsum, quas lex dum prohiberet, admonuit: dum discuteret, ampliauit: dum accusaret, reddidit chariores: & quę per ignorantiam latebant, fecit esse per sciẽtiam notiores. Et sicut per falcem spinæ magis dum succinduntur accrescunt: ita dum resecantur per legem, pullulãt passiones: quia intrinsecus velut in radice carnis fixę solidantur. Lex intrinsecus culturam fidei habet satis iustam, nec proficit: vnde ad frugem mortis ipsum cespitẽ humanæ carnis sua excitatione perducit. *Passiones, inquit, peccatorum, quæ per legem erant, operabantur in membris nostris, vt fructificaremus morti.* Instrumentum quod ad vitã erat, ad frugem mortis sibi in nobis vendicant passiones. Sauciati ergo taliter per Christi gratiam à lege mortis absoluimur, & spiritum sanctum percipimus intrinsecus, debellatorem, victorémque vitiorũ, vt passiones forinsecus exclusæ pulsent, tentent, prouocent, sed cõcidant ad nostrorum gloriam triũphorum. Nobis, nobis cupit vincere, qui cum dominaretur nobis dignatus est militare, sicut dixit, * Ergo seruiamus in nouitate spiritus à carnis seruitute iam liberi, quia vera dominatio est famulatus dominicæ sanctitatis: nã & vetus homo, & vetus litera totam corrupit & perdidit disciplinam.

Rom. 8.

Matt. 6.

In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit, & cætera. Sermo CXVI.

QVoties diuerso genere, sed voce consona mystica resonat cantilena, mira dulcedine pascit & delectat auditum: ita cum vario modo, sed vno spiritu, eodémque sensu,

diuina & cæleſtis doctrina depromitur, libentius & cum ſuauitate maxima euangelicæ ſcientiæ pādit & aperit ſacramentum. Et ideo poſt propheticam melodiam, & virtutum Chriſti ſtupenda miracula, ad apoſtolicarum redeamus ordinem lectionum. Talis ergo hodiernæ extitit cōtinétia lectionis.

Rom. 7. *Quid ergo dicemus? lex peccatum eſt? Abſit. Sed peccatum non cognoui, niſi per legem: nam concupiſcentiam non ſciebam, niſi lex diceret, Non concupiſces. Occaſione autem accepta, peccatum per mandatum operatum eſt in me omnem concupiſcentiam.* Audiſtis fratres, quo morbo ſine Chriſto laborauerit humana conditio: quàm captiua ſine dei gratia fuerit humana fragilitas, quæ lege, quæ mandatis non prohibebatur, ſed armabatur ad crimina: quæ ob hoc audiebat, ob hoc cognoſcebat, non vt vinceret peccata, ſed faceret. *Peccatum non cognoui, niſi per legem.* Vitia nō noſſe fœlicitatis eſt, noſſe periculi, viciſſe virtutis eſt. Rex nobilis, & fortis hoſtibus ſuis longius occurrit: & ita præuenit ingruentium dolos, vt deiici nequeat fides militum, ciuium nequeat conturbari conſtantia: ſic modo generoſus animus per Chriſti gratiam corporis ſui tranſgreditur miſerandas anguſtias, & ita totus delicta præuenit, proculcat vitia, & crimina tota internitione proſternit, vt nequeant fucis ſenſus fallere, dolis ingenium deprauare, tumultuationibus miſera, imbecilla corda diſſoluere ardore, ſanguinibus, fumantes occaſiones incendere, vario paſſionum genere membra naturaliter infirma vexare. Quod ignis aridæ ſegeti, hoc vitia corpori ſunt humano, quæ ſola ſecurius ſeparatione vincuntur: necantur ignorantia, & neſcita fœliciter euaneſcunt. Nam ſi ad mentem & ſenſus peruenerint, ſi cōtigerint animos, ſi ſemel membra penetrauerint, inextinguibile gignitur & exalatur incendium: & niſi vnda cæleſtis corda rigauerit, mentes infuderit, membra madefecerit, totum quod eſt roboris humani ſubditur & redigitur in fauillam. *Lex, inquit, peccatum eſt? Abſit. Sed peccatum non cognoui niſi per legem.* Ac ſi diceret, Aurum auaritia non eſt, ſed auaritiam non cognoui, niſi per aurum. Vinum ebrietas non eſt, ſed ebrietatem non cognoui, niſi per vinum. Pulchritudo corporis non eſt cōcupiſcentia, ſed formæ decus concupiſcentiæ me rapuit, & perduxit ad lapſum. Sic ergo ipſa per ſe mala non ſunt, quæ à deo ad vtilitatem, ad ſalutem, ad gratiam ſunt creata, ſed per ea delinquendi datur occaſio. Ergo auaritia aurum accuſat, ebrius vinum, la-

fciuus aut lepidus, formæ vult esse quod contigit ad ruinam. Ita & lex quæ à deo data fuerat ad saluté, quæ erat per se cælestis & sancta, facta est per hominem miseri hominis ad ruinam: sicut ex sequentibus probat Apostolus, qui dicit, *Itaque lex quidem sancta, & mandatum sanctum & iustum & bonum.* Quod ergo bonum erat, non intulit mortem, sed peccatum quod principaliter intulerat mortem, quod fragilem, quod imbecillem, quod humanam naturam pronam fecerat ad lapsus & vitia. Quod latebat, & hostiliter humano grassabatur in corpore, lex deprehendit, lex prodidit: dum admonet hominem de innocentia, de sanctitate, de iustitia, de virtute, de fide: dum arguit de vitiis, de delictis, de criminibus. Sed homo audire quidem cœpit virtutes, cœpit velle, sed nõ attigit: cœpit detestari, sed sequi vitia: odisse delicta, sed facere: horrere crimina, sed implere: vnde tardè se seruum captiuũ, se male rabiei sensit addictum: & cœpit clamare, *Infœlix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis huius?* Cui respondetur, *Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum.* Quo audito cœpit libertatem quærere per auctorem, salutem per veniam, vitam per solam sperare gratiam. Nam diu ignorauerat vnde esset difficilis innocétia, vnde laboriosa iustitia, anxia sanctitas, virtus ardua, fides tota periculis plena: vnde sic tantas copias haberent delicta: vnde crimina dum succiduntur, increscunt: virtutes deficiunt, dum coluntur. Lex aperuit, lex docuit, lex tota luce monstrauit, crimina per peccatum, virtutes per deum in humanis sensibus, in humana mẽte dominari: nec posse antè superari delicta, quàm delictorum fuerit auctor extinctus, quod est peccatũ, quod Christus abstulit: attestante Ioanne, cum dicit, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine lege enim, inquit, peccatum mortuum erat: ego autem viuebam sine lege aliquando, sed cum venisset mandatum, peccatum reuixit: & ego mortuus sum, & inuentum est mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem: nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me, & per illud occidit.* Peccatum mortuum erat, non quia non erat, sed quia ignorabatur: & propriè dictum est, *Peccatum reuixit.* Quia erat sepultum in ignorantia nostra, non mãdatum, sed peccatum per mandatum reuixit, dum facit præuaricari qui fuerat antè peccator? dum reum perficit etiam contumacem, desertorem exuscitat & rebellem. Vnde meritò homo iam

Ioan. 1.

tunc se exclamat mortuum, quando se vnde & quare, & per quem moreretur agnouit. Peccatum fratres, quàm crudelis tyrannus sit iam videmus. *Per mandatum seduxit me, & per illud occidit.* Quia argumentum salutis tetendit in laqueum, quia curam fecit esse languorem: quia instrumentum sanitatis exitiale mutauit in vulnus: quia vitam ipsam in gladium lethalem conuertit. *Per mandatum seduxit me, & per illud occidit.* Vt qui sibi iam quòd esset occisus, quid prouideret iam mortuus: nam quis poterat subuenire occiso, nisi Christus, qui vitã reparauit occisus? qui talionem morti reddidit per mortem, mortem peremit: atque eam prodidit contumacem, quæ incubare iussa pœnis reorum, attentare ausa est ipsum iudicem, inuadere ipsum innocentiæ præsumpsit auctorem: vnde meritò mors, mors tua est, & in me non ego viuo, sed viuit, agit, regnat, imperat Christus.

In verba eiusdem, Factus est primus homo Adam in animam viuentem, &c. *Sermo* CXVII.

DVos homines beatus Apostolus hodie retulit humano generi dedisse principium, Adam videlicet, & Christum duos homines pares corpore, sed merito dispares, compage membrorũ tota veritate persimiles, sed ipso sui principio tota dissimiles veritate. *Factus est, inquit, primus homo Adã in animam viuentem, nouissimus Adam in spiritum viuificantem.* Ille primus ab isto nouissimo factus est, à quo est & animam consecutus vt viueret: hic est ipso se figuratus auctore, qui vitam non expectaret ab altero, sed ipse vitam solus omnibus largiretur: ille vilissimo plasmatur ex limo, ex vtero precioso virginis hic procedit: in illo terra mutatur in carnem, in isto caro promouetur in deum. Et quid plura? Hic est Adam, qui suam tunc in illo cum fingeret imaginem collocauit. Hinc est, quòd eius & personam suscipit & nomen recepit, ne sibi quod ad suam imaginẽ fecerat, deperiret. Primus Adam, nouissimus Adam: ille primus habet initium, hic nouissimus non habet finem. Quia hic nouissimus verè ipse est primus: ipso dicẽte, Ego primus, & ego nouissim⁹. Ego sum primus, est sine initio. Ego nouissimus, vtique sine fine. *Sed non prius, inquit, quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale.* Prius vtique terra, quàm fructus: sed non tam preciosa terra, quàm fructus: illa gemitus exigit & labores, hic substãtiam largitur & vitam. Meritò propheta de tali fructu gloriatur,

1. Cor. 15.

Esa. 48.

dicens,

dicens, Terra nostra dedit fructum suum. Quem fructum? Illum nempe, de quo alibi dicit, De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. *Primus homo, ait, de terra terrenus: Secundus homo de cælo cælestis.* Vbi sunt qui conceptum virginis, virginis partum, mulierum partibus existimant exæquandum: cùm illud de terra sit, hoc de cælo? hoc diuinæ virtutis sit, illud infirmitatis humanæ? illud sit in corpore passionis, hoc totum sit in tranquillitate diuini spiritus? humani corporis in quiete? Sanguis siluit, caro stupuit, soporata sunt membra, & aula virginis tota est in cælesti commoratione suspensa, donec auctor carnis carnis sumeret indumentum: & fieret homo cælestis, qui non solùm terram redderet homini, sed homini donaret cælum. Virgo concipit, virgo parturit, virgo permanet. Ergo virtutis est caro conscia, nõ doloris, quæ magis pariendo integritatis augmenta suscipit, damna pudoris ignorat, testis potius sui partus existit, quę nullas partus pertulit passiones, & sacramentis cælestibus interfuisse se noua mater miratur, quæ nascentis ordinẽ intelligit humanæ consuetudinis nil habere. Si deum sic nasci magnus fatetur munere, fatetur dum adorat, aduertite quid sentire, quid credere debeat Christianus. Sed quod sequitur audiamus, *Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes.* Quemadmodum non nati taliter, tales poterunt inueniri, non manendo quod nati sunt, & quod renati sunt permanẽdo? Hinc est fratres, quòd virgineum fontis vterum cælestis spiritus arcana luminis sui admixtione fœcũdat, vt quos origo limosæ stirpis profuderat sub misera conditione terrenos, cælestes pariat, & ad similitudinem sui perducat auctoris. Ergo iam renati, iam reformati ad nostri imaginẽ creatoris, quod præcipit Apostolus, impleamus. *Igitur sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis.* Fuerit necessitas quod de terra concreti cælestia aspirare nequiuimus: quod de concupiscentia nati, cõcupiscentiam nõ valuimus euitare: quòd illecebris dominantibus acquisiti, coacti sumus illecebrarum turpitudinem sustinere: quòd sæculi huius habitaculo recepti, captiui fuimus malis: ad instar nostri domini, sicut diximus, iam renati, quos vtique concepit virgo, viuificauit spiritus, portauit pudor, genuit integritas, nutriuit innocentia, edocuit sanctitas, virtus exercuit, deus adoptauit in filios, imaginem totam tota similitudine nostri portemus aucto-

Psal. 84.

Psal. 131.

ris:non maiestate qua solus est, sed innocentia, simplicitate, mansuetudine, patientia, humilitate, misericordia, cócordia, qua dignatus est nobis fieri & esse communis. Cesset vitiorũ pruritus pestifer, delictorum lethalia blandimenta vincãtur: execrandus furor: criminum comprimatur origo, discutiatur à sensibus caligo tota pompę secularis, abiiciatur à mentibus mundanæ cupiditatis illusio: appetatur paupertas Christi, quæ diuitias in cælestibus possidet sempiternas, tota sanctitas animæ custodiatur & corporis: vt non magnitudine, sed actu imago creatoris nostri portetur & clarescat in nobis. Affirmat quod diximus Apostolus, cum dicit, *Hoc autem dico fratres, quia caro & sanguis regnum dei poßidere non poßunt*. Ecce quomodo carnis resurrectio prædicatur, quia ibi caro possidebitur à spiritu, non caro spiritum possidebit, sicut ex sequentibus elucescit. *Neque corruptio incorruptionem poßidebit*. Vides, quia non caro deperit, sed corruptio: non homo, sed culpa: non persona, sed crimen: vt homo in deo, & coram deo viuens, finem se delictorum tandem gaudeat consecutum. De resurrectione proprius sermo proferendus est fratres, quia transcursim, & in ipso verbi fine, non conuenit dici de eo, quòd nos ad æterna tẽpora perpetuã transmittat ad vitã.

In verba eiusdem, Notum autem vobis facio fratres Euangelium, &c. & de morte. Sermo CXVIII.

QVoniam tota spes fidei Christianæ in resurrectione cõstituta est mortuorum, ne quisquam de ea ausus sit dubitare: beati Pauli asserentis eam auctoritate, rebus, exemplis, latissimam recitari vobis fecimus hodie lectionem, ad quam sermo noster quod adiicere possit, non potuit inuenire. Sed quia nostri officij vestra charitas semper exigit seruitutem, repetere hæc eadem, inculcare vehemẽtiùs hæc ipsa, resurrectionis ipsius ardore gestimus. Fratres, semper de resurrectione libet dicere, iugiter de resurrectione delectat audire, quia mori nũquam libet, viuere semper delectat. Resonet ergo in ore nostro resurrectio semper, semper resurrectio ad nostræ mentis transmittatur auditum: vt mors, quæ nostros semper obsidet sensus, cum terrore suo, cum lamentis suis à nostris sensibus effugetur. Quia sic agricola fructus vberes, & exatiatas epulas cantat, vt imminentem vomeris laborem nõ sentiat & sudorem. Sic nauta portus modulatur & lucra, ne vndarum ruinas, ne maris discrimina pertimescat.

Sic miles,ne vulnera metuat, vt gladios nõ pertimescat,prędas personat & triumphos. Vnde resurrectionem mente,ore, oculis aspectet,cantet,cogitet Christianus : vt totam mortis possit despicere & calcare formidinem. Mors est fratres, desperationis domina,incredulitatis mater,germana corruptionis, inferni parens, diaboli coniux , omnium malorum regina, quę omne genus hominum tali ordine inexplebili impugnat:vt primum susurratricem suam desperationem præmittat talia suadentem. Homo,cur tua perdis tempora? Ecce domina mors tua venit animam tuam in nihilum redigens,carnem tuã putredine,ossa tua vetustate consumẽs:vt te qui nõ fuisti antequam nascereris, faciat nõ esse post mortem. Redde ergo debita ante mortẽ,moriturus cito,tibi,ætatibus tuis: da lusibus infantiam,da deliciis adolescentiam,da voluptatibus iuuentutem,da senectutem mihi,ne sine causa de spe cogites desperatus. Post istam mittit incredulitatem suã filiam, sic minantem. Quasi non moriturus,quasi euasurus mortem, sic de vita disponis. Homo,te decipit fides,tu fidei credis,quę vt tollat pręsẽtia,futura promittit, & vt auferat quę sunt ante mortem, nescio quæ inuisibilia pollicetur esse post mortẽ. Quis inde venit, aut quis sapiens credit tot sæculis promissa nec reddita? O si manduces & bibas, manduca & bibe, cras enim morieris. Tertiam germanã nequitiæ suæ corruptionẽ tali dirigit cum furore,vt aspectus hominum inuadat, attrahat,occupet,per sepulchra extremos ostendens carceres,suos iacere ibi demonstrat immobiliter vinculatos:& vt homines sensus hominis horrore toto, toto pauore conturbet, effundit putredinem,eructat saniẽ,spargit fœtores : atque ad vnũ corpus hominis innumeros carnifices ob se vermes dedisse proclamat. Quare non desperationi, quare non incredulitati crederent Christiani?Hæc sunt mortis bella,his ducibus,his consiliis,tali conflictu captiuat,vastat,interficit omnes quos natura præsentem perducit ad vitam , ducit reges, trahit populos,gentes impellit, non diuitiis redimi, non flecti precibus,non lachrymis molliri , non viribus vnquam potuit ista superari. Errauere fratres , qui de bono mortis scribere sunt conati. Et quid mirum?tunc se mundi sapientes magnos æstimant & præclaros , si id quod est summum malum, hoc esse summum bonũ simplicibus persuaserint:merito scriptura de istis dicit, Væ qui dicunt bonum malum,& malum bonũ. Væ

Esa.22.

Esa. 5.

qui ponunt tenebras lucem,& lucem tenebras. Et re vera quē non isti fallerent,quē non cæcare potuerunt, qui viuere malum,mori bonum,incautis credere perfecerunt? Sed hæc fratres, veritas submouet,lux fugat,impugnat fides: Apostolus notat, Christus delet, qui dum bonum vitæ reddit, malum mortis prodit, damnat, excludit. Sic enim cœpit Apostolus,
1.Cor. 15. *Notum autem vobis facio fratres euangelium quod prædicaui vobis, quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluamini: qua ratione prædicaui vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis. Tradidi enim vobis in primis, quod & accepi, quia Christus mortuus est pro peccatis nostris, & quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die secundum scripturas.* Dei largitas victurum, non moriturum ditat: Aut cui bonum accipit: si non erit ipse qui accipit. *In quo & statis.* Stat vtique qui semper viuit, quia moritur semper iacet. *in quo & saluamini.* Si quis moritur, perit: saluatur verò ille qui semper viuit. *Qua ratione prædicaui vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis.* Non solùm fratres, sine causa credidit, sed & sine causa vixit, qui se ad hoc solùm natum credidit vt periret. Homo, quid tibi oritur quod nō occidat? quid tibi quod occiderit, non resurgit? Dies manè oritur: & iterum resurgit in mane: sero sepelitur in nocte, & iterum resurgit in mane. Sol quotidie nascitur, quotidie moritur: resurgit ipse quotidie, tempora dum transeunt, pereunt: dum redeunt, reuiuiscunt. Vnde homo si deo non credis, si non acquiescis legi, si non consentis auditui, vel oculis tuis crede, vel elementis resurrectionem tuam tibi iugiter prædicantibus acquiesce. Certè si ista longe sunt inferiora quæ in tuis manibus sunt, & de morte tuo opere suscitantur, te posse
1.Cor. 15. dei opere doceant suscitari. Vade ad semen, Apostolo te docente: tolle triticum aridum sine sensu, sine motu: duc sulcū, fodi terram, fac sepulchrum, sepeli triticum, inspice quemadmodum morte deperit, humore turgescit, putredine corrumpitur: & cum peruenerit ad totum, quicquid desperatio, quicquid incredulitas, quicquid corruptela tibi superius ingerebat: tunc subito reuiuiscit in germine, in herba pubescit, iuuenescit in caule, maturescit in fruge, & ad illā totā ipsam, quam tu periisse deflebas, speciem resurgit & formam: vt te homo triticum non tam doceat manducare, quàm sapere: non tam cogat laborare, quàm credere. Reliqua nos taceamus, quia & vnde, & quando, & quomodo, & per quem mors

venerit: beatus Apostolus plano & satis lucido ac diuino declarat eloquio. Homo, accipe fidem, quia gratis datur: crede resurrectionem, quia qui promittit illam, precium non requirit.

In verba eiusdem, Nescitis quòd hi qui in stadio currunt, &c. Sermo CXIX.

BEatus Apostolus Paulus non solum per doctrinam legis, sed sæculi huius exemplo ad coronam nos gloriæ cęlestis hortatur. Sic enim inter cętera, ait, vt audiuit dilectio vestra. *Nescitis, inquit, quòd hi qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium?* Et addidit, *Sic, inquit, currite, vt comprehendatis.* Secundum terrenum exemplũ multi quidem, vt ait Apostolus, in stadio currunt, sed vnus accipit coronam, id est, ille qui melius currit: ita & in stadio vitæ præsentis multi quidem currunt, sed vnus accipit coronam. Currunt Iudæi per legem, currunt philosophi per inanem sapientiam, currunt & hæretici per falsam annunciationẽ, currunt catholici per veram fidei prædicationem: sed de his omnibus vnus coronam accipit, id est, populus catholicus, qui recepto fidei cursu tẽdit ad Christum: vt ad palmam immortalitatis, coronámque perueniat. Quapropter & Iudęi & philosophi & hæretici in vacuum currunt, quia non recto fidei tramite gradiuntur. Quid enim prodest Iudæis currere per obseruationem legis, qui Christum dominum legis ignorãt? Currunt & philosophi per inanem sapientiam sæculi, sed superfluus & vacuus cursus ipsorũ est, qui verã Christi sapientiam nesciunt. Vera enim sapientia dei Christus est, quę non ornatur verbis, nec luculenta oratione, sed fide cordis agnoscitur. Currunt & hæretici per venenatã fidei suę assertionẽ, currunt per ieiunia, currunt per eleemosynam, sed peruenire ad coronam nequeunt: quia non currũt. falsa enim fides eorum verè fidei gratiam accipere nõ meretur. Manifestat hoc Apostolus alio loco, cum dicit, Et si distribuero omnẽ substantiam meam pauperibus, & si tradidero corpus meũ igni vt ardeat, charitatem autem nõ habeam, nihil mihi prodest. Non enim habet charitatem Christi, qui Christo non fideliter credit. Et ideo bene addidit Apostolus, dicendo, *Sic currite, vt comprehendatis.* Currere ergo debemus fideli cursu ĩñ fide Christi, in mandatis Dei, in operibus iustitiæ, vt ad coronam æternæ vitæ peruenire possimus. Denique quemad-

1. Cor. 9.

1. Cor. 13.

modum nobis currendum est: idem Apostolus consequenter ostendit, dicendo, *Omnis, inquit, qui in agon contendit, ab omnibus continens est: & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptibilem* Vide quibus nos Apostolus exemplis ad coronam promissæ immortalitatis inuitat. In agone isto terreno qui vincere volunt, abstinent se à cibis quibusdam, à potu nimio: abstinent ab omni immunditia, sub tanta castitate, vt etiam propria coniugia non requirant: nec aliter se vincere posse sperant, nisi corpus suum castum, pudicúmque seruauerint. Et post tantum laborem quid aliud quàm paruam, & corruptibilem, & vilem quidem coronam accipiunt? Si ergo pro corruptibili corona tantus labor à quibusdam suscipitur: quanto magis nos omnem laborem sustinere debemus. quibus præmium cæleste, & æternæ gloriæ corona promittitur? Est ergo nobis agonizandum non leui certamine: certamus enim contra spiritualia nequitiæ, contra diabolum & angelos eius: certamus contra iniustitiam, contra impietatem, contra malitiam, contra impudicitiam, contra diuersas illecebras peccatorum. Et si certantes vincimus, tot coronas accipimus, quot vitiorum victores fuerimus. Magnus itaque agon iste est, in quo spectaculum domino exhibemus: spectamur enim certantes à domino, spectamur ab angelis eius: in terra vincimus, sed præmium virtutis in cælestibus accipimus. Denique sancti martyres in agone certaminis positi non solum vitia peccatorum, sed ipsam mortem vicerunt, & præmia immortalitatis susceperunt. In hoc agone primo dominus & saluator noster, & certauit & vicit, vt nobis exemplum certaminis & victoriæ demonstraret. Hæc ergo vobiscum tractantes, semen boni certaminis iniicimus in cordibus vestris, tanquam sulcata inuenientes pectora vestra aratro iustitiæ. Colite igitur verbum quod sparsimus in vobis, vt possit germinare quod satum est. Deus autem visitatione sua, rore suæ vos pietatis infundat: & det incrementum seminibus nostris, quo possitis in collectis manipulis meritorum ad fructum centesimum peruenire.

In verba eiusdem, Nolite configurari huic seculo, & cætera. Sermo CXX.

Matt. 5. CHristus Apostolos sal esse hodie patefecit, dicẽdo, Vos estis sal terræ. Ne qs ergo impatiẽter ferat, si beati Pauli verba vt grana diuini salis terim'; quatenus altius so porati

ſenſus intelligentiam condire poſſimus. Granae nim ſalis integra ſaliunt, quatenus in medullis ipſa ſubtilius attenuata deſcendunt: ſic ſermo Apoſtoli communiter lectus præbet ſimplicem ſenſum, profundam ſcientiam præſtat, lectione ſedula iteratur ad illa quæ antè perſcrutati ſumus. Hodie dicit beatus Apoſtolus, *Nolite configurari huic ſæculo.* Putásne beatus Paulus Apoſtolus dicendo ſic, elementorum figuris ne configuremur obſiſtit? né ve ſimus vt Perſarum reges, qui ſubiecta nunc pedibus ſuis ſphæra, vt polum ſe calcare vices mentiuntur: nũc radiato capite ne ſint homines, ſolis reſidẽt in figura: nunc impoſitis ſibi cornibus, quaſi viros ſe eſſe doleant effœminantur in lunam: nunc varias velut ſiderum ſumunt formas: vt hominis perdant figuram: & nihil ſupernæ claritatis acquirant. Sed iſta licet de ſæculi vanitate deſcendant: & à ſapientibus tam fugienda ſint, quàm ridẽda: tamen Apoſtolus cum dicit, *Nolite configurari huic ſæculo.* Sęculi vitam corrigit, arguit mores, iudicat inſtitutum, caſtigat volũtates, luxuriam condemnat, & totam vanitatum ſæcularium pompam propellit, effugat, excludit à mentibus Chriſtianis. Sed hoc modo ſtrictim commonet quod eſt in principio huius epiſtolæ latius executus: vbi figuram ſęculi in vitiis ſic figurat. Repletos, inquit, omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidiis, cõtẽtione, dolo, malignitate, ſuſurratores, detractores, deo odibiles, cõtumelioſos, erectos, ſuperbos, inuentores malorum, parentibus non obedientes, inſipientes, incompoſitos, ſine affectione, ſine miſericordia, qui cum iuſtitiam dei cognouiſſent, nõ intellexerunt, quoniam qui talia agunt, digni ſunt morte: nõ ſolum qui faciunt illa, ſed & conſentiunt faciẽtibus. Fratres audiſtis formam ſęculi, didiciſtis ſpeciem, vidiſtis figuram: ſi tamen formam & non informe monſtrum, vbi confuſione criminum tota rerum facies eſt deleta: vbi peccatorum connubio tota mundi figura eſt diſſoluta, vbi delictorum morbis imago ipſa ablata eſt cõditoris, vbi homo in vitiis eſt ſepultus, vbi corrupti corporis ſcatẽt ſcelera, vbi homo hominis eſt ſepulchrum, vbi in homine nõ homo cernitur, ſed cadauer. Apoſtolus ergo huic formæ nos prohibet eſſe conformes: & cõfigurati nos huic vetat figuræ: huic ſimilitudini cũ ſimiles non eſſe permittit: ſed ad formam dei reformat, ad ſimilitudinem reuocat Chriſti, & totam reducit ad imaginem

Rom. 12.

conditoris, dicens, *Sed reformamini in nouitate sensus vestri*, Hoc est, sitis per Christum sensibus innouati, abiecta sęculi huius figura, & tota inueteratæ imaginis deformitate proiecta, formam vestram in formam vestri reducite saluatoris: vt nouitas sensuum vestrorum in vestris actibus elucescat, & cęlestis homo cęlesti habitu iam gradiatur in terra. Qualiter autem componat formam noui hominis, iam patescat. *Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autē membra non eundem habent actum: sic multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam quæ data est nobis differentes.* Agit, agit vt corpus quod collocat in cælesti actu, in superna vita, in moribus sanctitatis membrorum consensu, & copulatione consistat: neque pes oculi ministerium, neque oculus pedis officium peruerso tumore confundat: sed vt sanctitatis membra donis contenta sint largitoris, & credant suum esse membra omnia, quòd vnum fecerit mēbrum: quia minorari nescit membrum vnum, quod totū honoratur in corpus. Hinc est quòd Apostolus actus membris, membra actibus sic depingit: *Siue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortatione, qui tribuit in simplicitate, qui præest in solicitudine, qui miseretur in hilaritate. Charitas sine simulatione, odientes malum, adhærentes bono, inuicem honore præuenientes, inuicem benigni, solicitudine non pigri, spiritu feruentes, domino seruientes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationi instantes, memoriis sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes: benedicite, & nolite maledicere: gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus: prouidentes bona non solum coram deo, sed etiam coram hominibus. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, nulli malum pro malo reddentes: si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes: non vindicantes vosmetipsos, sed date locum iræ. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi: noli vinci à malo, sed vince in bono malum.* Superius fratres, Apostolus patefecit membra vitiorum: reuelauit modò nobis membra virtutum: vt cæleste corpus tātis solidatum membris, neruis talibus roboratum, possit facilè mundi bella prosternere, diaboli superare conflictus. Et ita viuens, vt Apostolus docuit, non prosternit mundum? non proterit carnem? non diabolum vincit? non æquatur angelis? non maior est cælo? Plane maior cælo, quia cælum non mouetur sponte, non voluntate agit, non iudicio facit quicquam, sed sola necessitate

seruit semper, quia semel iussum est seruire: impollutum se non viribus, non labore custodit: vnde cum non sit obnoxium pœnæ, sic tamen nec consistit ad præmium: at homo ex terrena vilitate concretus, dum terrenam labem vincit, dum sanguinis stimulos frangit, dum carnis exuperat passiones, transcendit cælum, ad ipsam deitatis peruolat sedem: & sic fit maior cælo, meritis supergreditur angelos, non natura. Probat hoc apostolus Paulus, qui dum satis terram vincit, & intrauit cælum, & transiuit alium, & vsque ad tertium meruit peruenire. Et iustè. nam primus conscendere debet cælos, qui sic & verbo & exemplo homines penetrare docuit cælos. Erit, erit maior cælo qui vixerit sicut docuit Paulus: erit clarior sole, qui sic virtutum radiis toto orbe splendet, vt fuscati se nulla vitiorum nocte permittat. Erit, erit iste lucidior luna, qui tenebras has nō tenuato lumine temperat, sed totam sæculi noctem pleno meritorum fulgore depellit: nec sicut luna quotidiana lucis detrimenta persentit, sed iugi factorum lampade in superni luminis claritate persistit: nec iste sicut illa menstruo interpolatur obscuro, sed in claritate dei continua permanebit. Et si magna est illa quod mitigat noctem, quanto hic maior cuius vita recipit nil de nocte? De stellis taceo, quia quot cælum stellis, tot sancti virtutibus elucescunt, dicente domino: Vos estis lux mundi, lucete sicut *Mat.* 5. luminaria in mundo. Ad summum, cælum, sol, luna, stellæ, *Phil.* 2. (deo dicente) transibunt: iustus autem in claritate dei conti- *Matt.* 24. nua permanebit. Velim fratres de singulo Apostoli verbo proferre singulas dictiones, sed quia & frequētata lectio fastidium generat audienti, & nos diutius non possumus euangelicas tacere virtutes: gratum sit charitati vestræ quod cōpendioso sermone præsentem clausimus lectionem: deus autem noster & quę diximus, & quæ tacuimus, ipse sanctis vestris sensibus insinuare dignetur.

De diuite & Lazaro. *Sermo* CXXI.

AVdistis fratres hodie & paupertatis finem, & diuitiarū qualis sit exitus cognouistis, dicente domino, *Homo* *Luc.* 16. *quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso, & quotidie epulabatur splendidè: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, hulceribus plenus, qui iacebat ad ianuam eius, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat: sed & canes veniebant & lingebant hulcera eius. Factum est autē, inquit, vt more-*

retur pauper, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Diues autem mortuus est, & sepultus in inferno. En fratres, quam rerum lamentanda mutatio, pauperem portant angeli: diuitem deglutit infernus. En fratres, mors pauperis: totam vitam diuitis vicit: & elatio sola pauperis totam diuitis pompam transcendit, & gloriã. Quare sic sepultura decipit oculos? quare sic exequiarum pompa mentitur? in obsequium diuitis migrat hic tota ciuitas cum funus effertur: pauper vadit solus: pauperem duorum portat miseratio baiulorum: nec quatuor vt mortuo, sed duo sub vno vecte, quasi proiiciendo oneri portitores addicuntur inuiti: Merito ei mox angelica officia, merito diuina deputantur obsequia, cui tam crudeliter negata sunt ipsa humanitatis extrema. Funus diuitis antecedit lugubris turba seruorum: pheretrum pauperis præcedit angelorum psallẽtium multitudo. In marmoreo tumulo & curata veste iacet diuitis corpus inclusum pauperis caro naturali quiescit in limo & materiali situ vermium morsus nescit: præuenit putredines & fœtores. Sed requiramus fratres quæ diuitis culpa, quod crimen, quod scelus eum suppliciis addixit inferni: & ante iudicium damnationis eius, elogium tot sæculis fecit, ipso iudice referente, cantari dicente domino, *Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendidè: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam diuitis, & cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis.* Nunquid per se tantum diuitiæ criminosæ sunt? aut solæ, & per se penes deum damnandæ sunt vestes? & tantum per se puniendæ sunt epulæ, vt non solum careant præmio bonorum, sed omnium malorum, ferant & mereantur exitium: Aut ita per se probata est, & sanctificata mendicitas, hulcera tam sacrata, vt angelorum manibus Abrahæ sancti rapiantur ad gremiũ? Et mirum fratres, quòd Abraham quõdam diues nunc diuitem spernit: dicente scriptura, Erat autem Abraham diues valde, & eum quem habuit
Gen. 30. in bonis præsentibus parem, nunc reprobat & patitur esse pœnalem: præsertim cum neque pauperis huius bona, neque mala diuitis istius prodiderit sermo diuinus. Cur ergo nunc Abraham ambit pauperem, diuitem refugit & refutat? Aut quemadmodum hunc Abraham innocentem habuere diuitię, hunc fecere diuitiæ criminosum? Illum promouere ad omnium requiem beatorum, hunc in omnium malorum ba-

rathrum deputarunt? Verum ne propositus sermo vestrum diu fatiget animum, suspendat auditum, acceleranda nobis est huius solutio quæstionis. Abraham fratres, non sibi sed pauperi diues fuit, & opes non habere, sed prorogare gestiuit magis magísque in sinum pauperis, quàm in horreis recondere suas studuit facultates, sicut toto vitę eius ordine perdocetur. Nam peregrinus ipse iugiter laborauit, sicque ne pere- *Gen. 18.*
grinis peregrinum se esse sentiret, sub tentorio manens ipse, sine tectoaduenam manere non passus est: & hospitem hospes semper ipse suscepit, extorris patria, domicilij nescius, ipse & domus omnium fuit, & patria: sciēs se non incubatorem, sed dispēsatorem diuinæ positum largitatis, vt vindica- *Gen. 14.*
ret oppressos, absolueret captiuos, eriperet iam iámque morituros, ipsum se morti nouus bellator addicit, apud quem pietas in alterū vita sua charior fuit. Abraham suscepto hospiti astitit, non assedit: & fuit iste non cōuiua hospitis, sed minister: Abraham viso peregrino dominum se esse nesciuit: ipse allator prandii, ad coquinam satis delicatā solicitus addixit vxorem: & qui se, suáque omnia famulis suis credit ac cōmittit, committere vix audet hospitem coniugi quàm probatæ. Et quid plura fratres? Huius denique humanitas sic sancta sanctis est semper manibus pręparata, vt inuitaret apud illū ipsum deum, & compelleret hospitari. Ille ad Abraham, ille ad requiem pauperum, ille ad hospitum receptaculum venit, qui se in hospite & paupere receptum fatebitur in futuro, cū diceret, Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis *Mat. 25.*
mihi bibere: hospes fui, & suscepistis me. *Factum est autem, vt moreretur pauper, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ.* Non immerito fratres sua nunc omnes sanctos suscipit in requie, & in ipsa cælesti beatitudine fungitur dispensatoris officio: quia dum semper hic suscepit peregrinos & pauperes, ipsum cum angelis suscipere deum, ipsum sub tentorio suo videre hospitem meruit, quem semper habuit largitorem. Et reuera fratres, parum se beatum credidit, si in ipsa superna gloria ab hospitalitatis pio cessaret officio. Et solus donis frueretur diuinis, qui hic humana bona crudelem se credidit cuiquam si negaret. Abraham fratres, venientibus longè semper occurrit, prætereuntes etiam prece reuocat: nolentes magna cum supplicatione suam compellit ad mensam: prima, & sagipata de gregibus hospitibus semper apponit: suis, & cū-

iugis suæ manibus factos calentes semper offert panes, quos frigidos & hesternos esse vtique iugis humanitas nō sinebat. At iste alter diues, imò diuitiarum captiuus, seruus opum, & ipsis censibus compedibus, tantum pompæ immobile sepulchrum, in quo pietatis totus vtique & visus defecerat & auditus, non iam personam, non pauperem, sed ipsam misericordiam despicit ad ianuam suam Lazaro sic iacente. Purpura, bysso, delicatis vestibus, epulis blandis ferrea viscera crudelis anima nutriebat: quem Deus humanæ salutis auidus inquisitor emollire cupiens, non tam Lazarum, quàm ipsum pietatis conflatorium eius proiecit ad ianuam: conflatorium dixi, propter ferrea viscera. Impiis ergo oculis mendicus Lazarus ingeritur, admouetur, & vt diues dare posit, magis magísque diuitis census cumulatur: sed diues adamante durior, quicquid Deus pauperis propter alimoniam diuitis conferebat ad censum, ille aut effundebat turpiter, aut crudeliter reponebat. Item Deus vt non taceret, vt clamaret, vt admoneret diuitem, vt panem se quærere tantum ieiunus pauper ostendat, vt vel ad minima largienda abundantis impellat animum, augetur pauperi fames. *Cupiebat, inquit, de micis saturari quæ cadebant de mensa diuitis.* At diues variis crapulatus ferculis indigeriem suam ructabat ad cęlum, ne vocem pauperis humi & taliter iacētis audiret. Itémque Deus, quia obduratis auribus vnius oris nil erat vox clamantis, ad aperiendum cor diuitis totum corpus pauperis, vulneribus aperit, vt in admonendo diuite tot essent pauperis ora, quot vulnera, soluuntur viscera, hulcera producuntur, hiatus vulnerum dilatatur, sanies effunditur, & tota pauperis caro componitur in scenam pietatis: vt quem vox esurientis non mouerat, vel suspiria, vel dolores, gemitus, & tota ærumnarum congeries commoueret: sed diues superbo oculo & insatiabili corde, hæc omnia & audire, & videre, & sentire contemnit. Quærit adhuc Deus quemadmodum diues à sua obstinatione soluatur. Soluit pauperi manus à suis artubus, vti nec abigeret canes diuitis, quos vulneribus suis diuitis erat pasturus in vulnus: & nouo modo fratres humanitatis ordo mutatur: fit humana mēdicitas, vt cupiditas prodatur inhumana. Diues pauperem nec cadentibus de mensa micis pascit: & Lazarus pauper, qui aliud non habebat, etiam de carnibus suis canibus humanus extitit. Miser diues, si panē non dedisti, quare vel

canes abigere noluisti? Sed mitiores te canes tui, immo tu sæuior canibus tuis: nam te sæuiente illi parcunt, qui non ad morsum dentes, sed linguas ad obsequium sic producunt, vt in modum spongiæ non vexent vulnera, sed detergant. Diues in canibus tuis famem pietas vicit: in te impietatem saturitas non euicit. Nam quod canes hoc studio facere curarunt, vsus ipse qui semper est in oculis, probat. Nam canes lambendo semper curãt vulnera sua: canes curant pauperem magisterio naturæ, & homo hominem negligit, ipsa grauiter accusante natura. Verum est, verum est, quòd diues cum nec micas dare potest, semper auarus eget. Differendus est sermo fratres, quia & dicẽdi tempus absumpsimus, & lectionis loca quæ nobis tractanda sunt maxime, subsequuntur.

De eisdem. *Sermo* CXXII.

DEberet fratres, sermo noster hodie sancti Andreæ, inquantũ sufficit, referre virtutes: sed quia de diuite illo, & Lazaro Euangelico paupere, quod superest nos diximus reddituros, & beato Andreæ apostolatus, & martyrii sui prærogatiua sufficit, & abundat ad gloriã. Si placet, nos quę promisimus, quæ debemus, ipso domino reddente, soluamus. Scientes nanque quod & dicenti & audienti semper generet lassitudo fastidiũ, superiore tractatu maximam partem propositæ distulimus lectionis: vt reparatis animorum viribus salutaris verbi sequentia toto vigore & debito caperemus auditu. Post illa enim quæ diximus, hæc sequuntur, *Et eleuans oculos suos cum esset in tormentis, Abraham vidit à longe, & Lazarum in sinu eius.* Et eleuans oculos suos: sero diues sursum leuat oculos suos, quos semper depressit in terrã. Diues, quos oculos leuas, ipsi sunt accusatores tui: quos oculos leuas, ipsi non placant iudicem, sed inflammant: non reportant veniã, sed reatum: & exigunt pœnarum cumulum, non solamen. Quò oculos leuas? quid clamas adhuc diues? quò respicis diues: ibi est Lazarus, ibi est impietatis tuæ proditor, testis criminis, crudelitatis assertor. *Et clamauit, inquit, pater Abraham miserere mei.* Modo cognoscis patrem, & modo tibi patrem se esse nescit, quem in Lazaro patrem sic spreuisti: modo tibi iustus occurrit, qui tunc, vt tibi pius esset, diu Lazarum passus est cruciari. Infœlix quem sic ipsa origo arguit, quem sic ipse lucis author addicit: infœlix cui in iudicio pro magnitudine criminis non misereri genitor, non pater igno-

Luc. 16.

scere, non affectio potuit subuenire. Quid clamas adhuc diues? Adhuc diues, sed crimine, non sensu: non substantia, sed reatu. Quid clamas? quid postulas? Hoc loco iam non geritur postulatio, sed controuersia, vbi è diuerso cōsi'dit ipse qui passus est: sed agentium diuersus est locus: hic agit de proximo, ille de longe: hic de sinu suggerit, clamat ille de tartaro: exorat ille de requie, queritur hic de pœna. Sed quid dicit diues? *Pater Abraham miserere mei.* Bene diceres, si Lazarus in sinu residens ipsum pectus iudicis non teneret: bene diceres, si Lazarus iustissimi cognitoris tota non possideret arcana. Gratis rogat iudicem, quem sic innocens confessor accusat: & frustra sibi credit iudicem posse subuenire, quando ore iudicis pronunciat ipse tanta quæ pertulit. *Miserere mei, & mitte Lazarum.* Adhuc tu in Lazarum sic crudelis? *Lazarum mitte.* Quo? Ad infernum de gremio, de solio sublimi ad profundissimum chaos, ad tormentorum stridorem, de sancta quiete, de tanto silentio beatorum. *Et mitte Lazarum.* Vt video, quod agit diues, non est nouelli doloris, sed liuoris antiqui: & zelo magis incenditur, quàm gehenna. Est graue illis malum, est illis incendium non ferendum, quos aliquando habuere contemptui, videre fœlices. Adhuc diuitem malitia non deserit, quem iam possidet pœna: qui non se ad Lazarum duci postulat, sed ad se Lazarum vult deduci. Ad cruciatus tui stratum diues pius Abraham Lazarum mittere nō potest, quem tu ad mensam tuam non es dignatus admittere. Iam vobis versæ sunt vices: vides eius gloriam, cuius supplicium sic spreuisti: videt ille cruciatus tuos, qui te tunc tua mirabatur in gloria. Sed videamus fratres, quare sibi mitti Lazarum sic deplorat. *Mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam.* Erras diues, hæc flamma nō tam linguæ, quam mentis est: non tam linguæ, quàm cordis est: & adhuc iste conscientię calor est, non illud extremum quod te manet, & expectat incendium. Nam si te iā nouissimi iudicij totius ignis ambiret, & illius desperatæ dānationis sententia iam teneret, nūquā leuares oculos, nunquā patrem colloqui, nunquam pro te rogare, nūquam præsumeres interuenire pro fratribus. Certe si te iam possidet totus ignis inferni, si te gehennę flamma cōplectitur, quare solius linguæ æstibus desideras subueniri? Nisi quia cū pectus tuū anhelat flamma sui criminis & reatus, magis lingua vritur,

ardet,æstuat,quæ insultauit pauperi, quæ misericordiam denegauit:hæc præcedit ad iudicium:hæc antea degustat,& patitur cruciatus,hæc de toto corpore prima sentit ardorē quę cum prima hæc varios deliciarū cibos, & odorata degustaret pocula,mandare pietatem noluit: fieri misericordiā non pręcepit,sed & ipsa cum alii facerent,derogabat. Ipse est qui induebatur purpura & bysso. Quid est diues?ab ęstu byssus nō defendit?purpura non resistit in inferno?Remanserūt ista,deseruerunt ista,& ipse nunc nudus sudas,æstuas,qui aliquādo insultabas æstibus artificiosa nuditate vestitus. *Et mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguā meam.* Quid est diues? vbi sunt torrentes torcularium tuorum? vbi sunt horrea ad famem pauperis non minus cupiditatibus dilatata,quam copiis?vbi sunt vina ad inopiā pauperis annositatibus,& ipsa temporum obliuione seruata?vbi sunt effusiones,lapsus,flumina ministeriorum tuorum? Ista omnia tibi periere,non crimini, qui sitis extremi digiti guttam,quam si vel solam dedisses pauperi,non sitires. Immisericordem te gutta & mica reddidit inhumanū, in quibus totus pauperis & victus cōsistit & vita. Velim scire diues,si vel ipse tibi in pœna positus ignoscis: quia ad hæc mala non venisses,si de tantis horreis micā, guttā de tantis torcularibus tunc dedisses. Parum est quod caro eget, quod natura exigit, quod sufficit vitæ: auaritia causa est, quòd homo magna & multa recondit non sibi, sed aliis, ad suū plane pręsentē, vel posterum cruciatum. Sed dicis diues, Ego & si vinū negaui, aquam peto,quam communem cunctis animantibus author ipse omniū præstitit & natura. Puto diues,quod & aquā pauperi tu negasti: cui ne ingrederetur ianuam tuā,ne ad tuum puteū perueniret,canes quàm plurimos obiecisti. Quid est autē quod dicis? *Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti in aqua.* Et non deferat aquam?ergo iuxta te est aqua:& si iuxta est,quare de proximo nō sumis? quare?quia vinctæ sunt manus tuæ merito diues,quia solutis debilitate Lazari manibus subuenire tempsisti. Debet homo,debet debilibus sua membra partiri: quæ cum Iob non daret,sed redderet,sic dicebat, *Iob 19.* Ego fui oculus cęcorum,pes autem claudorum:ego eram pa *Iuxta* ter inualidorum. Homo si non habes nummum, da pauperi L X X. manum, quia maiorem misericordiam facit, qui ad mensam suam manu pauperem debilem ducit. Ipsum se pauperi de-

qui ponunt tenebras lucem,& lucem tenebras. Et re vera quę non isti fallerent,quę non cæcare potuerunt, qui viuere malum,mori bonum,incautis credere perfecerunt? Sed hæc fratres, veritas submouet,lux fugat,impugnat fides: Apostolus notat, Christus delet, qui dum bonum vitæ reddit, malum mortis prodit, damnat, excludit: Sic enim cœpit Apostolus,
1.Cor. 15. *Notum autem vobis facio fratres euangelium quod prædicaui vobis, quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluamini: qua ratione prædicaui vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis. Tradidi enim vobis in primis, quod & accepi, quia Christus mortuus est pro peccatis nostris, & quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die secundum scripturas.* Dei largitas victurum, non moriturum ditat: Aut cui bonum accipit: si non erit ipse qui accipit. *In quo & statis.* Stat vtique qui semper viuit, quia moritur' semper iacet. *In quo & saluamini.* Si quis moritur, perit: saluatur verò ille qui semper viuit. *Qua ratione prædicaui vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis.* Non solùm fratres, sine causa credidit, sed & sine causa vixit, qui se ad hoc solùm natum credidit vt periret. Homo, quid tibi oritur quod nō occidat? quid tibi quod occiderit, non resurgit? Dies manè oritur: & iterum resurgit in mane: sero sepelitur in nocte, & iterum resurgit in mane. Sol quotidie nascitur, quotidie moritur: resurgit ipse quotidie, tempora dum transeunt, pereunt: dum redeunt, reuiuiscunt. Vnde homo si deo non credis, si non acquiescis legi, si non consentis auditui, vel oculis tuis crede, vel elementis resurrectionem tuam tibi iugiter prædicantibus acquiesce. Certè si ista longe sunt inferiora quæ in tuis manibus sunt,& de morte tuo opere suscitantur,te posse
1.Cor. 15. dei opere doceant suscitari. Vade ad semen, Apostolo te docente: tolle triticum aridum sine sensu, sine motu: duc sulcū, fodi terram, fac sepulchrum, sepeli triticum, inspice quemadmodum morte deperit, humore turgescit, putredine corrumpitur: & cum peruenerit ad totum, quicquid desperatio, quicquid incredulitas, quicquid corruptela tibi superius ingerebat: tunc subito reuiuiscit in germine, in herba pubescit, iuuenescit in caule, maturescit in fruge,& ad illā totā ipsam, quam tu periisse deflebas, speciem resurgit & formam: vt te homo triticum non tam doceat manducare, quàm sapere: non tam cogat laborare, quàm credere. Reliqua nos taceamus, quia & vnde,& quando,& quomodo,& per quem mors

venerit: beatus Apostolus plano & satis lucido ac diuino declarat eloquio. Homo, accipe fidem, quia gratis datur: crede resurrectionem, quia qui promittit illam, precium non requirit.

In verba eiusdem, Nescitis quòd hi qui in stadio currunt, &c. Sermo CXIX.

Beatus Apostolus Paulus non solum per doctrinam legis, sed sæculi huius exemplo ad coronam nos gloriæ cęlestis hortatur. Sic enim inter cętera, ait, vt audiuit dilectio vestra. *Nescitis, inquit, quòd hi qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium?* Et addidit, *Sic, inquit, currite, vt comprehendatis.* Secundum terrenum exemplū multi quidem, vt ait Apostolus, in stadio currunt, sed vnus accipit coronam, id est, ille qui melius currit: ita & in stadio vitæ præsentis multi quidem currunt, sed vnus accipit coronam. Currunt Iudæi per legem, currunt philosophi per inanem sapientiam, currunt & hæretici per falsam annunciationē, currunt catholici per veram fidei prædicationem: sed de his omnibus vnus coronam accipit, id est, populus catholicus, qui recepto fidei cursu tēdit ad Christum: vt ad palmam immortalitatis, coronámque perueniat. Quapropter & Iudęi & philosophi & hæretici in vacuum currunt, quia non recto fidei tramite gradiuntur. Quid enim prodest Iudæis currere per obseruationem legis, qui Christum dominum legis ignorāt? Currunt & philosophi per inanem sapientiam sæculi, sed superfluus & vacuus cursus ipsorū est, qui verā Christi sapientiam nesciunt. Vera enim sapientia dei Christus est, quę non ornatur verbis, nec luculenta oratione, sed fide cordis agnoscitur. Currunt & hæretici per venenatā fidei suę assertionē, currunt per ieiunia, currunt per eleemosynam, sed peruenire ad coronam nequeunt: quia non currūt. falsa enim fides eorum verè fidei gratiam accipere nō meretur. Manifestat hoc Apostolus alio loco, cum dicit, Et si distribuero omnē substantiam meam pauperibus, & si tradidero corpus meū igni vt ardeat, charitatem autem nō habeam, nihil mihi prodest. Non enim habet charitatem Christi, qui Christo non fideliter credit. Et ideo bene addidit Apostolus, dicendo, *Sic currite, vt comprehendatis.* Currere ergo debemus fideli cursu in̄ fide Christi, in mandatis Dei, in operibus iustitiæ, vt ad coronam æternæ vitæ peruenire possimus. Denique quemad-

I. Cor. 9.

I. Cor. 13.

modum nobis currendum est: idem Apostolus consequenter ostendit, dicendo, *Omnis, inquit, qui in agone contendit, ab omnibus continens est: & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptibilem* Vide quibus nos Apostolus exemplis ad coronam promissæ immortalitatis inuitat. In agone isto terreno qui vincere volunt, abstinent se à cibis quibusdam, à potu nimio: abstinent ab omni immunditia, sub tanta castitate, vt etiam propria coniugia non requirant: nec aliter se vincere posse sperant, nisi corpus suum castum, pudicumque seruauerint. Et post tantum laborem quid aliud quàm paruam, & corruptibilem, & vilem quidem coronam accipiunt? Si ergo pro corruptibili corona tantus labor à quibusdam suscipitur: quanto magis nos omnem laborem sustinere debemus. quibus præmium cæleste, & æternæ gloriæ corona promittitur? Est ergo nobis agonizandum non leui certamine: certamus enim contra spiritualia nequitiæ, contra diabolum & angelos eius: certamus contra iniustitiam, contra impietatem, contra malitiam, contra impudicitiam, contra diuersas illecebras peccatorum. Et si certantes vincimus, tot coronas accipimus, quot vitiorum victores fuerimus. Magnus itaque agon iste est, in quo spectaculum domino exhibemus: spectamur enim certantes à domino, spectamur ab angelis eius: in terra vincimus, sed præmium virtutis in cælestibus accipimus. Denique sancti martyres in agone certaminis positi non solum vitia peccatorum, sed ipsam mortem vicerunt, & præmia immortalitatis susceperunt. In hoc agone primo dominus & saluator noster, & certauit & vicit, vt nobis exemplum certaminis & victoriæ demonstraret. Hæc ergo vobiscum tractantes, semen boni certaminis iniicimus in cordibus vestris, tanquam sulcata inuenientes pectora vestra aratro iustitiæ. Colite igitur verbum quod sparsimus in vobis, vt possit germinare quod satum est. Deus autem visitatione sua, rore suæ vos pietatis infundat: & det incrementum seminibus nostris, quo possitis in collectis manipulis meritorum ad fructum centesimum peruenire.

In verba eiusdem, Nolite configurari huic sæculo, & cætera. Sermo CXX.

Matt. 5. CHristus Apostolos sal esse hodie patefecit, dicẽdo, Vos estis sal terræ. Ne qs ergo impatiẽter ferat, si beati Pauli verba vt grana diuini salis terim⁹: quatenus altius so porati

ſenſus intelligentiam condire poſſimus. Grana enim ſalis integra ſaliunt, quatenus in medullis ipſa ſubtilius attenuata deſcendunt: ſic ſermo Apoſtoli communiter lectus præbet ſimplicem ſenſum, profundam ſcientiam præſtat, lectione ſedula iteratur ad illa quæ antè perſcrutati ſumus. Hodie dicit beatus Apoſtolus, *Nolite configurari huic ſæculo.* Putáſne beatus Paulus Apoſtolus dicendo ſic, elementorum figuris ne configuremur obſiſtit? néve ſimus vt Perſarum reges, qui ſubiecta nunc pedibus ſuis ſphæra, vt polum ſe calcare vices mentiuntur: nûc radiato capite ne ſint homines, ſolis reſidêt in figura: nunc impoſitis ſibi cornibus, quaſi viros ſe eſſe doleant effœminantur in lunam: nunc varias velut ſiderum ſumunt formas: vt hominis perdant figuram: & nihil ſupernæ claritatis acquirant. Sed iſta licet de ſæculi vanitate deſcendant: & à ſapientibus tam fugienda ſint, quàm ridêda: tamen Apoſtolus cum dicit, *Nolite configurari huic ſæculo.* Sęculi vitam corrigit, arguit mores, iudicat inſtitutum, caſtigat volûtates, luxuriam condemnat, & totam vanitatum ſæcularium pompam propellit, effugat, excludit à mentibus Chriſtianis. Sed hoc modo ſtrictim commonet quod eſt in principio huius epiſtolæ latius executus: vbi figuram ſęculi in vitiis ſic figurat. Repletos, inquit, omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidiis, côtêtione, dolo, malignitate, ſuſurratores, detractores, deo odibiles, côtumelioſos, erectos, ſuperbos, inuentores malorum, parentibus non obedientes, inſipientes, incompoſitos, ſine affectione, ſine miſericordia, qui cum iuſtitiam dei cognouiſſent, nô intellexerunt, quoniam qui talia agunt, digni ſunt morte: nô ſolum qui faciunt illa, ſed & conſentiunt faciêtibus. Fratres audiſtis formam ſęculi, didiciſtis ſpeciem, vidiſtis figuram: ſi tamen formam & non informe monſtrum, vbi confuſione criminum tota rerum facies eſt deleta: vbi peccatorum connubio tota mundi figura eſt diſſoluta, vbi delictorum morbis imago ipſa ablata eſt côditoris, vbi homo in vitiis eſt ſepultus, vbi corrupti corporis ſcatêt ſcelera, vbi homo hominis eſt ſepulchrum, vbi in homine nô homo cernitur, ſed cadauer. Apoſtolus ergo huic formæ nos prohibet eſſe conformes: & côfigurari nos huic vetat figuræ: huic ſimilitudini cû ſimiles non eſſe permittit: ſed ad formam dei reformat, ad ſimilitudinem reuocat Chriſti, & totam reducit ad imaginem

Rom. 12.

ſeruit ſemper, quia ſemel iuſſum eſt ſeruire: impollutum ſe non viribus, non labore cuſtodit: vnde cum non ſit obnoxium pœnæ, ſic tamen nec conſiſtit ad præmium: at homo ex terrena vilitate concretus, dum terrenam labem vincit, dum ſanguinis ſtimulos frangit, dum carnis exuperat paſſiones, tranſcendit cælum, ad ipſam deitatis peruolat ſedem: & ſic fit maior cælo, meritis ſupergreditur angelos, non natura. Probat hoc apoſtolus Paulus, qui dum ſatis terram vincit, & intrauit cælum, & tranſiuit alium, & vſque ad tertium meruit peruenire. Et iuſtè, nam primus conſcendere debet cælos, qui ſic & verbo & exemplo homines penetrare docuit cælos. Erit, erit maior cælo qui vixerit ſicut docuit Paulus: erit clarior ſole, qui ſic virtutum radiis toto orbe ſplendet, vt fuſcari ſe nulla vitiorum nocte permittat. Erit, erit iſte lucidior luna, qui tenebras has nõ tenuato lumine temperat, ſed totam ſæculi noctem pleno meritorum fulgore depellit: nec ſicut luna quotidiana lucis detrimenta perſentit, ſed iugi factorum lampade in ſuperni luminis claritate perſiſtit: nec iſte ſicut illa menſtruo interpolatur obſcuro, ſed in claritate dei continua permanebit. Et ſi magna eſt illa quod mitigat noctem, quanto hic maior cuius vita recipit nil de nocte? De ſtellis taceo, quia quot cælum ſtellis, tot ſancti virtutibus eluceſcunt, dicente domino: Vos eſtis lux mundi, lucete ſicut luminaria in mundo. Ad ſummum, cælum, ſol, luna, ſtellæ, (deo dicente) tranſibunt: iuſtus autem in claritate dei continua permanebit. Velim fratres de ſingulo Apoſtoli verbo proferre ſingulas dictiones, ſed quia & frequẽtata lectio faſtidium generat audienti, & nos diutius non poſſumus euangelicas tacere virtutes: gratum ſit charitati veſtræ quod cõpendioſo ſermone præſentem clauſimus lectionem: deus autem noſter & quę diximus, & quæ tacuimus, ipſe ſanctis veſtris ſenſibus inſinuare dignetur.

Mat. 5. *Phil. 2.* *Matt. 24.*

De diuite & Lazaro. Sermo CXXI.

AVdiſtis fratres hodie & paupertatis finem, & diuitiarũ qualis ſit exitus cognouiſtis, dicente domino, *Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & byſſo, & quotidie epulabatur ſplendidè: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, hulceribus plenus, qui iacebat ad ianuam eius, cupiens ſaturari de micis quæ cadebant de menſa diuitis, & nemo illi dabat: ſed & canes veniebant & lingebant hulcera eius. Factum eſt autẽ, inquit, vt more-* *Luc. 16.*

retur pauper, & portaretur ab angelis in sinum Abrahe. Diues autem mortuus est, & sepultus in inferno. En fratres, quam rerum lamentanda mutatio, pauperem portant angeli: diuitem deglutit infernus. En fratres, mors pauperis: totam vitam diuitis vicit: & elatio sola pauperis totam diuitis pompam transcendit, & gloriá. Quare sic sepultura decipit oculos? quare sic exequiarum pompa mentitur? in obsequium diuitis migrat hic tota ciuitas cum funus effertur: pauper vadit solus: pauperem duorum portat miseratio baiulorum: nec quatuor vt mortuo, sed duo sub vno vecte, quasi proiiciendo oneri portitores addicuntur inuiti: Merito ei mox angelica officia, merito diuina deputantur obsequia, cui tam crudeliter negata sunt ipsa humanitatis extrema. Funus diuitis antecedit lugubris turba seruorum: pheretrum pauperis præcedit angelorum psallétium multitudo. In marmoreo tumulo & curata veste iacet diuitis corpus inclusum pauperis caro naturali quiescit in limo & materiali situ vermium morsus nescit: præuenit putredines & fœtores. Sed requiramus fratres quæ diuitis culpa, quod crimen, quod scelus eum suppliciis addixit inferni: & ante iudicium damnationis eius, elogium tot sæculis fecit, ipso iudice referente, cantari dicente domino, *Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendidè: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam diuitis, & cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis.* Nunquid per se tantum diuitiæ criminosæ sunt? aut solæ, & per se penes deum damnandæ sunt vestes? & tantum per se puniendæ sunt epulæ, vt non solum careant præmio bonorum, sed omnium malorum, ferant & mereantur exitium: Aut ita per se probata est, & sanctificata mendicitas, hulcera tam sacrata, vt angelorum manibus Abrahæ sancti rapiantur ad gremiũ? Et mirum fratres, quòd Abraham quõdam diues nunc diuitem spernit: dicente scriptura, Erat autem Abraham diues valde, & eum quem habuit
Gen. 30. in bonis præsentibus parem, nunc reprobat & patitur esse pœnalem: præsertim cum neque pauperis huius bona, neque mala diuitis istius prodiderit sermo diuinus. Cur ergo nunc Abraham ambit pauperem, diuitem refugit & refutat? Aut quemadmodum hunc Abraham innocentem habuere diuitię, hunc fecere diuitiæ criminosum? Illum promouere ad omnium requiem beatorum, hunc in omnium malorum ba-

rathrum deputarunt? Verum ne propositus sermo vestrum diu fatiget animum, suspendat auditum, acceleranda nobis est huius solutio quæstionis. Abraham fratres, non sibi sed pauperi diues fuit,& opes non habere,sed prorogare gestiuit magis magísque in sinum pauperis, quàm in horreis recondere suas studuit facultates,sicut toto vitę eius ordine perdocetur. Nam peregrinus ipse iugiter laborauit,sicque ne peregrinis peregrinum se esse sentiret,sub tentorio manens ipse, sine tectoaduenam manere non passus est: & hospitem hospes semper ipse suscepit,extorris patria, domicilij nescius, ipse & domus omnium fuit,& patria: sciēs se non incubatorem,sed dispēsatorem diuinæ positum largitatis, vt vindicaret oppressos,absolueret captiuos,eriperet iam iámque morituros, ipsum se morti nouus bellator addicit,apud quem pietas in alterū vita sua charior fuit. Abraham suscepto hospiti astitit, non assedit:& fuit iste non cōuiua hospitis,sed minister:Abraham viso peregrino dominum se esse nesciuit: ipse allator prandii, ad coquinam satis delicatā solicitus addixit vxorem:& qui se,suáque omnia famulis suis credit accōmittit,committere vix audet hospitem coniugi quàm probatæ. Et quid plura fratres? Huius denique humanitas sic sancta sanctis est semper manibus pręparata, vt inuitaret apud illū ipsum deum,& compelleret hospitari. Ille ad Abraham, ille ad requiem pauperum,ille ad hospitum receptaculum venit, qui se in hospite & paupere receptum fatebitur in futuro,cū diceret,Esuriui,& dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere:hospes fui,& suscepistis me. *Factum est autem,vt moreretur pauper,& portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ.* Non immerito fratres sua nunc omnes sanctos suscipit in requie, & in ipsa cælesti beatitudine fungitur dispensatoris officio: quia dum semper hic suscepit peregrinos & pauperes,ipsum cum angelis suscipere deum, ipsum sub tentorio suo videre hospitem meruit, quem semper habuit largitorem. Et reuera fratres, parum se beatum credidit, si in ipsa superna gloria ab hospitalitatis pio cessaret officio. Et solus donis frueretur diuinis,qui hic humana bona crudelem se credidit cuiquam si negaret. Abraham fratres,venientibus longè semper occurrit,prætereuntes etiam prece reuocat:nolentes magna cum supplicatione suam compellit ad mensam:prima, & sagipata de gregibus hospitibus semper apponit:suis,& cū-

Gen. 18.
Gen. 14.
Mat. 25.

iugis suæ manibus factos calentes semper offert panes, quos frigidos & hesternos esse vtique iugis humanitas nō sinebat. At iste alter diues, imò diuitiarum captiuus, seruus opum, & ipsis censibus compedibus, tantum pompæ immobile sepulchrum, in quo pietatis totus vtique & visus defecerat & auditus, non iam personam, non pauperem, sed ipsam misericordiam despicit ad ianuam suam Lazaro sic iacente. Purpura, bysso, delicatis vestibus, epulis blandis ferrea viscera crudelis anima nutriebat: quem Deus humanæ salutis auidus inquisitor emollire cupiens, non tam Lazarum, quàm ipsum pietatis conflatorium eius proiecit ad ianuam: conflatorium dixi, propter ferrea viscera. Impiis ergo oculis mendicus Lazarus ingeritur, admouetur, & vt diues dare posit, magis magísque diuitis census cumulatur: sed diues adamante durior, quicquid Deus pauperis propter alimoniam diuitis conferebat ad censum, ille aut effundebat turpiter, aut crudeliter reponebat. Item Deus vt non taceret, vt clamaret, vt admoneret diuitem, vt panem se quærete tantum ieiunns pauper ostendat, vt vel ad minima largienda abundantis impellat animum, augetur pauperi fames. *Cupiebat, inquit, de micis saturari quæ cadebant de mensa diuitis.* At diues variis crapulatus ferculis indigeriem suam ructabat ad cęlum, ne vocem pauperis humi & taliter iacētis audiret. Itémque Deus, quia obduratis auribus vnius oris nil erat vox clamantis, ad aperiendum cor diuitis totum corpus pauperis, vulneribus aperit, vt in admonendo diuite tot essent pauperis ora, quot vulnera, soluuntur viscera, hulcera producuntur, hiatus vulnerum dilatatur, sanies effunditur, & tota pauperis caro componitur in scenam pietatis: vt quem vox esurientis non mouerat, vel suspiria, vel dolores, gemitus, & tota ærumnarum congeries commoueret: sed diues superbo oculo & insatiabili corde, hæc omnia & audire, & videre, & sentire contemnit. Quærit adhuc Deus quemadmodum diues à sua obstinatione soluatur. Soluit pauperi manus à suis artubus, vti nec abigeret canes diuitis, quos vulneribus suis diuitis erat pasturus in vulnus: & nouo modo fratres humanitatis ordo mutatur: fit humana mēdicitas, vt cupiditas prodatur inhumana. Diues pauperem nec cadentibus de mensa micis pascit: & Lazarus pauper, qui aliud non habebat, etiam de carnibus suis canibus humanus extitit. Miser diues, si panē non dedisti, quare vel

canes abigere noluisti? Sed mitiores te canes tui, immo tu sæuior canibus tuis: nam te sæuiente illi parcunt, qui non ad morsum dentes, sed linguas ad obsequium sic producunt, vt in modum spongiæ non vexent vulnera, sed detergant. Diues in canibus tuis famem pietas vicit: in te impietatem saturitas non euicit. Nam quod canes hoc studio facere curarunt, vsus ipse qui semper est in oculis, probat. Nam canes lambendo semper curãt vulnera sua: canes curant pauperem magisterio naturæ, & homo hominem negligit, ipsa grauiter accusante natura. Verum est, verum est, quod diues cum nec micas dare potest, semper auarus eget. Differendus est sermo fratres, quia & dicẽdi tempus absumpsimus, & lectionis loca quæ nobis tractanda sunt maxime, subsequuntur.

De eisdem. *Sermo* CXXII.

DEberet fratres, sermo noster hodie sancti Andreæ, inquantũ sufficit, referre virtutes: sed quia de diuite illo, & Lazaro Euangelico paupere, quod superest nos diximus reddituros, & beato Andreæ apostolatus, & martyrii sui prærogatiua sufficit, & abundat ad gloriã. Si placet, nos quę promisimus, quæ debemus, ipso domino reddente, soluamus. Scientes nanque quod & dicenti & audienti semper generet lassitudo fastidiũ, superiore tractatu maximam partem propositæ distulimus lectionis: vt reparatis animorum viribus salutaris verbi sequentia toto vigore & debito caperemus auditu. Post illa enim quæ diximus, hæc sequuntur, *Et eleuans oculos suos cum esset in tormentis, Abraham vidit à longe, & Lazarum in sinu eius.* Et eleuans oculos suos: sero diues sursum leuat oculos suos, quos semper depressit in terrã. Diues, quos oculos leuas, ipsi sunt accusatores tui: quos oculos leuas, ipsi non placant iudicem, sed inflammant: non reportant veniã, sed reatum: & exigunt pœnarum cumulum, non solamen. Quò oculos leuas? quid clamas adhuc diues? quò respicis diues: ibi est Lazarus, ibi est impietatis tuæ proditor, testis criminis, crudelitatis assertor. *Et clamauit, inquit, pater Abraham miserere mei.* Modo cognoscis patrem, & modo tibi patrem se esse nescit, quem in Lazaro patrem sic spreuisti: modo tibi iustus occurrit, qui tunc, vt tibi pius esset, diu Lazarum passus est cruciari. Infœlix quem sic ipsa origo arguit, quem sic ipse lucis author addicit: infœlix cui in iudicio pro magnitudine criminis non misereri genitor, non pater igno-

Luc.16.

ſcere, non affectio potuit ſubuenire. Quid clamas adhuc diues? Adhuc diues, ſed crimine, non ſenſu: non ſubſtantia, ſed reatu. Quid clamas? quid poſtulas? Hoc loco iam non geritur poſtulatio, ſed controuerſia, vbi è diuerſo cõſiſtit ipſe qui paſſus eſt: ſed agentium diuerſus eſt locus: hic agit de proximo, ille de longe: hic de ſinu ſuggerit, clamat ille de tartaro: exorat ille de requie, queritur hic de pœna. Sed quid dicit diues? *Pater Abraham miſerere mei.* Bene diceres, ſi Lazarus in ſinu reſidens ipſum pectus iudicis non teneret: bene diceres, ſi Lazarus iuſtiſsimi cognitoris tota non poſsideret arcana. Gratis rogat iudicem, quem ſic innocens confeſſor accuſat: & fruſtra ſibi credit iudicem poſſe ſubuenire, quando ore iudicis pronunciat ipſe tanta quæ pertulit. *Miſerere mei, & mitte Lazarum.* Adhuc tu in Lazarum ſic crudelis? *Lazarum mitte.* Quo? Ad infernum de gremio, de ſolio ſublimi ad profundiſsimum chaos, ad tormentorum ſtridorem, de ſancta quiete, de tanto ſilentio beatorum. *Et mitte Lazarum.* Vt video, quod agit diues, non eſt nouelli doloris, ſed liuoris antiqui: & zelo magis incenditur, quàm gehenna. Eſt graue illis malum, eſt illis incendium non ferendum, quos aliquando habuere contemptui, videre fœlices. Adhuc diuitem malitia non deſerit, quem iam poſsidet pœna: qui non ſe ad Lazarum duci poſtulat, ſed ad ſe Lazarum vult deduci. Ad cruciatus tui ſtratum diues pius Abraham Lazarum mittere nõ poteſt, quem tu ad menſam tuam non es dignatus admittere. Iam vobis verſæ ſunt vices: vides eius gloriam, cuius ſupplicium ſic ſpreuiſti: videt ille cruciatus tuos, qui te tunc tua mirabatur in gloria. Sed videamus fratres, quare ſibi mitti Lazarum ſic deplorat. *Mitte Lazarum vt intingat extremum digiti ſui in aqua, & refrigeret linguam meam.* Erras diues, hæc flamma nõ tam linguæ, quam mentis eſt: non tam linguæ, quàm cordis eſt: & adhuc iſte conſcientię calor eſt, non illud extremum quod te manet, & expectat incendium. Nam ſi te iã nouiſsimi iudicij totius ignis ambiret, & illius deſperatæ dãnationis ſententia iam teneret, nũquã leuares oculos, nunquã patrem colloqui, nunquam pro te rogare, nũquam præſumeres interuenire pro fratribus. Certe ſi te iam poſsidet totus ignis inferni, ſi te gehennę flamma cõplectitur, quare ſolius linguæ æſtibus deſideras ſubueniri? Niſi quia cũ pectus tuũ anhelat flamma ſui criminis & reatus, magis lingua vritur,

ardet, æstuat, quæ insultauit pauperi, quæ misericordiam denegauit: hæc præcedit ad iudicium: hæc antea degustat, & patitur cruciatus, hæc de toto corpore prima sentit ardorẽ quę cum prima hæc varios deliciarũ cibos, & odorata degustaret pocula, mandare pietatem noluit: fieri misericordiã non pręcepit, sed & ipsa cum alii facerent, derogabat. Ipse est qui induebatur purpura & bysso. Quid est diues? ab ęstu byssus nõ defendit? purpura non resistit in inferno? Remanserũt ista, deseruerunt ista, & ipse nunc nudus sudas, æstuas, qui aliquãdo insultabas æstibus artificiosa nuditate vestitus. *Et mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguã meam.* Quid est diues? vbi sunt torrentes torcularium tuorum? vbi sunt horrea ad famem pauperis non minus cupiditatibus dilatata, quam copiis? vbi sunt vina ad inopiã pauperis annositatibus, & ipsa temporum obliuione seruata? vbi sunt effusiones, lapsus, flumina ministeriorum tuorum? Ista omnia tibi periere, non crimini, qui sitis extremi digiti guttam, quam si vel solam dedisses pauperi, non sitires. Immisericordem te gutta & mica reddidit inhumanũ, in quibus totus pauperis & victus cõsistit & vita. Velim scire diues, si vel ipse tibi in pœna positus ignoscis: quia ad hæc mala non venisses, si de tantis horreis micã, guttã de tantis torcularibus tunc dedisses. Parum est quod caro eget, quod natura exigit, quod sufficit vitæ: auaritia causa est, quòd homo magna & multa recondit non sibi, sed aliis, ad suũ plane pręsentẽ, vel posterum cruciatum. Sed dicis diues, Ego & si vinũ negaui, aquam peto, quam communem cunctis animantibus author ipse omniũ præstitit & natura. Puto diues, quod & aquã pauperi tu negasti: cui ne ingrederetur ianuam tuã, ne ad tuum puteũ perueniret, canes quàm plurimos obiecisti. Quid est autẽ quod dicis? *Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti in aqua.* Et non deferat aquam? ergo iuxta te est aqua: & si iuxta est, quare de proximo nõ sumis? quare? quia vinctæ sunt manus tuæ merito diues, quia solutis debilitate Lazari manibus subuenire tempsisti. Debet homo, debet debilibus sua membra partiri: quæ cum Iob non daret, sed redderet, sic dicebat, *Iob 29.*
Ego fui oculus cęcorum, pes autem claudorum: ego eram pa *Iuxta*
ter inualidorum. Homo si non habes nummum, da pauperi L X X.
manum, quia maiorem misericordiam facit, qui ad mensam suam manu pauperem debilem ducit. Ipsum se pauperi de-

dit, qui se aptauit in obsequium pauperis, aptauit in pauperis seruitutē. Iterum fratres, præsentis verbi plenitudinem diffe ramus, vt tertia auditione quam sentētiam ab Abraham beatissimo pertulerit diues, proloquamur.

De eisdem. Sermo CXXIII.

INuerecundi debitoris est aut differre credita, aut promissa denegare: honesti sine mora, & mox vtraque dissoluere. Promisimus vt omne quod restat de illo diuite redderemus, qui cum in Lazarum visus sit immitis, in se magis sæuus extitit, & crudelis. Hactenus quid diues ad Abraham locutus fuerit, & sanctus Euangelista, & noster sermo, in quantum potuit declarauit. Dictum est, *Et eleuans oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longe, & clamans, dixit, Pater Abraham miserere mei: & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Cui nunc respondit Abraham, Fili recepisti bona in vita tua.* O mira pietas, adhuc vocat filium, quem degenerasse propria crudelitate sic respicit. O singularis bonitas, adhuc vocat filium, quem videt inferni vernulam, pœnarum sobolem, extremū mancipium iam gehennæ. Sed vocat filium, vt magis magísque filij prodatur impietas: quando cum tali etiam paterni sermonis pietas perseuerat. Tu vocas patrem, ego voco filiū: vt te grauiter doleas perdidisse quod natus es. Adhuc voco filium, vt amarius doleas perdidisse te quod tibi gratia dederat, & natura: quia non habuisse doloris non est tanti, quanti habita mœroris est perdidisse: voco filium, vt intelligas iudicis esse quod pateris, nō furoris: voco filium, vt in me mea patientia, & in te tua maneat pœna. Sed iste fratres intelligit se non esse filium, qui fatetur, & pensat de suo merito, quod tam pii patris perdidit de natura. Qui tunc vtique respondisset generi, si pius, si hospitalis, si misericors in pauperē, si fuisset humanus. Qui genitoris opera nō facit, negat genus, domino sic docente, Si filii Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis. Ille fidem generis probat, cui tantus paterni operis assertor assistit. Sed quid dicit Abraham? *Fili recepisti bona in vita tua.* Si tantum diuitis huius istud est crimen, quia recepit bona: quantum reus qui inuadit indebita? Si tantum criminosus qui sua claudit, qui non largitur accepta, quàm pœnalis est qui & suis incubat & aliena peruadit? Fratres demus nostra, si tamen nostra, demus tamen quæ putamus nostra,

Luc. 16.

Ioan. 8.

ſtra, vitemus aliena, declinemus extranea, certe ſi cui aliquid tulimus, tota celeritate reddamus: ne hic relinquẽtes omnia, illuc cenſu pauperes, crimine diuites, ad iſtum diuitem perducamur. Diſcat tamen diues quia recepit bona, non accepit. Videtis fratres, quia Abrahę ſancti verbo iſtius diuitis animus proditur, ſenſus arguitur, intellectus punitur, qui nõ ſibi data, ſed reddita credidit quæcũque domino largiẽte poſſedit. Intelligite quo ſenſu inceſſerit, quo corde ambulauerit, qui Deum ſibi credidit debitorem, & dominũ ſuum male diues vſuris ſuis addixit obnoxium, ignorans quia dominus & ſi pauper inceſsit in terra, diues tamen aſcendit in cœlum: & dedit ille, non accepit in fœnore, qui dedit vni quinque talenta, alii duo, alii vnum: vnde & promitrit ſe exacturum, nõ redditurum vſuram, cum dicit ad ſeruum, Serue nequam & piger dediſſes pecuniam meam, & ego veniſſem, & exegiſſem eam vtique cum vſuris. Hinc autem plus impius diues iſte, quia nõ in aliũ pius extitit: qui & ſi recepit bona, non pro bonis mala, ſed pro malis bona recepit indignus. Sed tranſeamus ad Lazarum, & quæramus quid eſt quod dicit. *Et Lazarus ſimiliter recepit mala.* Et id ſufficiat ad meritum, abũdet ad gloriam, ſi non fecit bona, ſed recepit mala. Plane beatus eſt fratres, qui ſe à deo accipere bona, mala recipere fideliter credit. Beatus qui Deo ſemper reddit debita: certe ſi nõ poteſt, vel dimitti ſibi debita tota humilitate depoſcat, ipſo domino ſic docente. Dicite, Dimitte nobis debita noſtra. Beatus qui Deo debita, & cum nõ intelligit ſe cõtraxiſſe, perſoluit, altius propheta inſtituente, cum dicit, Quæ non rapui tunc exoluebam. Beatus qui ſe apud Deum ſemper vt excuſet, accuſat, ſcriptura taliter admonente, Iuſtus in primordio ſermonis ſui accuſator exiſtit. Et ſi iuſtus, quare ſe iuſtus accuſat? quia, Non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens. Homo coram homine de iuſtitia, de innocentia, de merito forſitan glorietur: coram Deo qui ſe de innocẽtia iactat, de ſua iuſtitia gloriatur, homo nõ eſt. Hinc eſt, quod ille phariſæus cum nõ orat, ſed iuſtitias ſuas computat, imputat, ructat, iniuſtus, & publicano deterior abſcedit. Sed accedam' ad reliqua. *Nunc autem hic cõſolatur, ait, tu vero cruciaris.* Videtis fratres, intelligitis fratres, qui iuſtos ex his quæ dicta ſunt, & ſi diſcretio locorũ, vna tame & inferni adhuc regio continebat: atque eos & ſi chaos iam magni, nondum tamen e...

Mat. 18.
Mat. 6.
Pſal. 68.
Pro. 18.
Iuxta LXX.
Pſa. 142.

lestis habitatio separabat: & si diuidebat illos hiatus tristis, non dum tamē deputata superius angelis altitudo. Flammea
Gen. 3. romphæa (sicut legislator refert) paradisi voluebatur in ianua, ne illuc homini pateret accessus: æreis ianuis, & ferreis vectibus portæ inferi obseratæ claudebantur, ne animabus quæ illuc iactatæ fuerant de supernis vllus pateret egressus. Nam & chirographum paterni debiti, quod morti singulos addicebat, stylo culpæ, & reatus ipsius atramento tenebatur ascriptū, & ad sobolis noxam multa temporum currebat vsura: nec erat idoneus qui paradisum introiret, flammam extingueret diuinitus institutā, aut aperiret ianuas inferni cælitus obseratas, aut solueret chirographū, quod in arca legali Dei præcepto tenebatur inclusum. Hinc est, quòd ipse dominus primi hominis, id est, cōtumacis serui, exulator aduenit: ipse dominus qui obserauit paradisum, qui clausit infernū, ad terras & inferos tota potestate descendit, vt accensa extingueret, clausa protinus aperiret, protoplasti facinus aboleret. Hinc est, quod ariete suæ crucis portat aggressurus infernū, vt conterat & confringat ipsas tartari ianuas ære munitas, & ferro. De latere fundit aquam, vt paradisi viā temperet, ignē ex parte sanctorum extinguat inferni, totum chirographum debiti diluat, & soluat antiquū. & patiēdo hoc remittat ipse, quod ipse intulit imperādo. Agnoscite fratres, lætamini fratres, post triumphum Christi sanctorū custodiā dissolutam, & in sanctos vltra inferni nil deberi: quando Christus vt iustos, non iniustos absolueret, ad inferos vsque penetrauit. Intelligamus fratres quātū Christus profuerit, imò quàm sine Christo in nullo fuerit salus, cum præter illam corporum solutionem, sanctorum quoque animæ apud inferos tenebantur astrictę. Beatus ergo Lazarus, qui totū Deo debuit, vt criminis nil deberet. Beatus, qui hic recepit tot mala, vt ibi bona omnia possideret. Et adiecit Abraham, dicens, *Neque hinc ad vos transire, neque hac transmeare quis potest.* Terret fratres, terret nimis huius vocis auditus quæ ostendit post mortem, & semel apud inferos pœnali custodiæ deputatos ad sanctorum quietem nō posse trāsferri, nisi Christi gratia iam redempti, ab hac desperatione sanctę Ecclesiæ intercessione soluātur, vt quod sententia negat Ecclesia mereamur, præstet gratia. Hic tamen diues rogat adhuc, & dicit, *Pater Abraham.* Ad huc vocat patrem, qui meritis suis & patrem & patriam sic ami-

sit. *Pater Abraham.* Hic miser & in pœna mentitur. *Pater Abraham mitte eum in domum patris mei.* Si vere hunc patrem vocat, cuius domum patris alterius tunc requirit? nisi forte eum se in absentia habere patrem credit, quem in præsenti se taliter conspicit perdidisse: & sic sibi credit eius patris domum eius gratia custodiri, cuius ibi negari sibi sinum videt, videt requiem pernegari. *Pater Abraham mitte eum.* Quem? Nempe Lazarum. Vbi? *In domum patris mei* Modo, & tarde diues Lazarum ad domum patris sui non misericors, sed miserandus inuitat, quem toto tempore substantiæ miseratione suis incumbentem ianuis nō recepit: & sub specie pietatis ad pristina vulnera, ad præteritos gemitus Lazarum vult redire, quem prima petitione ad suos deuocare non potuit cruciatus. Antè dixit, *Mitte ad me.* Modo dicit, *Mitte ad fratres meos.* Dolet, agit infœlix, ne videat fœlicem, quem aliquando putauerat infœlicem. *Mitte ad fratres meos.* Vbi? *In domum patris mei.* Vt quid? *Habeo, enim, inquit, quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.* Cui pius, qui sibi sic impius? Impudenter præsumit aliis impetrare pœnitentiam, qui sibi tam crudeliter ad veniam nil prouidit. *Mitte Lazarum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres.* Et putas quod quinque fratribus tuis sufficit Lazarus, qui tibi tanto tempore, tot vulneribus suis, toto clamans corpore nil profecit? Merito ei respondit Abraham, *Habent Moysen & prophetas, audiant illos.* Sine Lazarum tantos requiescere post labores: & tu defle tuas quas tuo merito sustines pœnas. Deus autem fratribus tuis, & omnibus, nō pro tuo cōsilio, sed pro suo munere olim prospexit ad salutem, dedit per Moysen legem, prophetiam largitus est per Eliam: audiant ergo illos, ne tuos sentiant cruciatus. *Respondit diues, Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis resurrexerit credent ei.* Cui respondit Abraham, *Si Moysi & Eliæ non credunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent ei.* Nihil tam verum fratres, qui de cælo loquenti per legem, de cælo venienti Christo credere noluit, iam non merebitur credere ab inferis reuertenti. Ipse Christus fratres Deus, & dominus noster ad Moysen est locutus de cælo, ipse in terra terreno est locutus in corpore: ipse cum terreno corpore ab inferis est reuersus: & tamen referenti quæ bona in cælis, quæ sint apud inferos mala, fratres diuitis illius, qui Iudaicis intelliguntur in populis, credere tota

obſtinatione noluerunt. Verum fratres, quia nos, quis ſit diues, aut quis Lazarus pauper, & qui ſint quinque diuitis fratres, dicere nunc tempus excludit: nec quid in hac hiſtoria ſpiritualis intelligentiæ lateat, aperire permittit: edocti per Chriſtũ quid apud ipſum iuſtos maneat, quid apud inferos expectet iniuſtos, agamus, curramus verbo, opere, miſericordia, vt & ſuperna bona apprehendere, & mala perterriti vitare & declinare poſsimus.

De eiſdem. *Sermo* CXXIIII.

QVoties nobis à Deo diues ingeritur purpuratus, quoties vulneratus pauper apponitũr, toties nobis miſericordiæ σκάμμα panditur, toties nobis ſtadium pietatis aperitur: vt de ſpectaculo cæleſti poſsimus attendere, quàm breui quantumuis pauper ad palmã, diues peruenit ad ruinã. *Homo, inquit, erat diues, & induebatur purpura & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, cupiens ſaturari de micis quæ cadebant de menſa diuitis.* Induebatur diues purpura, pauper liuore: diues byſſo, pauper ſquallore, auro diues, pauper fœtore: diues plumeo decumbebat in ſigmate, iacebat duriſsima pauper in terra: diues ructabat epulas, ſanie pauper anhelabat: fundebat vina diues, pauper lachrymas: exatiatus diues proiiciebat panes, micas pauper eſuriens non habebat: paſcebat oblatrãtes pauperẽ diues ferculis ſuis, pauper vulneribus ſuis ſaturabat diuitis canes. Ac ne plurimis, ad diuitem bona omnia, ad pauperẽ mala omnia perlegimus proueniſſe, neque tamen pauperẽ fregerunt aduerſa, aut diuiti omnia ſecunda profuerũt, imò pauperem prouexit ad philoſophiam paupertas, ad virtutem dolor, contemptus ad patientiam, neceſsitas ad voluntatem, fames ad ieiunium, ſitis ad tolerantiam, ad vitam mors, ad præmium pœna, ad cælum terra, egeſtas ad regnum, & diuitẽ ſic extulit purpura ad ſuperbiam, byſſus ad luxũ, ad inhumanitatem copia, abundantia ad impietatem: vnguenta ad marcorem, ad cæcitatem ſplendor, ſublimitas ad ruinam. Ergo neque proſpera ignauos erigunt, neque fortes aduerſa proſternũt, quia neque diuitiæ neque paupertas, ſed animus aut ducit gratos ad præmium, aut ad pœnam deducit ingratos. Ianuæ diuitis pauper apponitur hulceribus plenus: ac ſit hoc non humano caſu, iudicio fit diuino, vt diuitis & pauperis conflictus eſſet in terra, ſpectaculum maneret in cælo. Diues

Id eſt, cauea ludorum.
Luc. 16.

totus indutus diuitiarum stabat armis: & contrà pauper iacebat ipsa vestitus in carne: nisi forte lorica erat illi vnum totius corporis vulnus. Diues morabatur seruorũ choris, pauper exutus cute dolorum stimulis agebatur. Iaciebat impietatis tela diues, clypeum miserationis Lazarus opponebat: crudelitatem suam diues pauperis vibrabat in vulnus, frustrabratur diuiti sontem animam: totus corpore deserẽte migrauit, & calcata carne in spiritum totus armiger supernus ascendit, ne vbi posset ferire diuitis crudelitas inueniret. Ob hoc enim egerat Deus, vt diues pauperis, pauper diuitis in oculis semper essent, quatenus vicissim sibi ambo curam de vario languore præstarent. Aegrotabat pauper corpore, mente diues. Hinc est, quòd differebatur cura pauperis, diues sumeret de vulnere medicinam, de gemitu compunctionem, de lachrymis pœnitentiam, de patientia exemplum, de fame misericordiam, de siti sensum. Ad summam, cæleste de terrena cõpassione consortium, certe vt tãtis diues bonis fultus Deo gratus esset, quando gratus Deo pauper in malis omnibus vidente diuite permanebat. Merito ergo portabatur ab angelis qui iacebat, qui lugebat, Abrahæ consolabatur in gremio: & viuit Deo semper, qui se sibi viuere nec sciuit in mundo. *Factum est, inquit, vt moreretur pauper, & portaretur ab angelis in sinu Abrahæ. Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno.* Miser accepit antè animæ, quam corporis sepulturam: nec antè quieti corporis, quàm pœnali traditus est sepulchro: vt viuat pœnè semper, cum sit semel mortuus vitæ. *Et sepultus est in inferno: & vidit Abraham de longe, & Lazarum in sinu eius.* Immutatio quanta rerum: quo descendit diues? quo pauper ascendit? Respicit ibi sursum, quem despexerat hic deorsum: & videt eum de inferno in sinu Abrahæ, quem iacentem se coram superbo de sigmate non videbat. *Pater Abraham miserere mei.* Stulte petit à patre misericordiam, quàm negauerat fratri. *Miserere mei.* Quid illi cum misericordia, cui iam totum in pœnam? Aut quæ illi supplicatio apud patrem poterit subuenire, cui in sinu patris residet accusator? Pectus patris Lazarus tenet, & totam sancti cordis pulsat æquitatẽ, quatenus se filij patrem boni, mali iudicem seruet. *Pater Abraham miserere mei: & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Mitte Lazarum: vt ipse qui cruciatus mei causa est, iam

refrigerii minister extremum digiti sui solamen modo ipse porrigat, cui ego iacenti manus meæ totius solatium tunc negaui. *Et mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meam.* Sitit itaque guttam, qui vini lacus vt pauper sitiret, effudit: & stilla digiti extremi credit gehennæ flammas extinguere, qui mensuris per totam diem ebrietatis non extinxit incendia. Sed hanc sibi guttam ad refrigerium dari petit, ad ardorem pauperis quam negarat. Ista gutta est diues quæ te facit crudelem, ista gutta est quę os Lazari à te negata siccauit: quia ad refrigerium pauperis & gutta sufficit & mica. *Cupiens, inquit, saturari de micis quæ cadebant de mensa.* Spargebatur panis, fundebatur vinum, & quod ad extremam vitam pauperis negabatur, hoc totam diuiti peribat ad pompam. *Et mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meam.* Lingua in capite, caput mali, ipsa derogat egeno, insultat pauperi, pietatem lattat, misericordiam carpit: & merito prima est in gehenna, in cruciatu præuia, dux pœnarum, quia ipsa interdixit misericordiam, cui datum fuerat vt iuberet. Et quanuis series lectionis & me compellat dicere, & vos moneat audire, qui sit purpuratus diues, qui sit Lazarus pauper, qui sint quinque fratres diuitis, quomodo ante diem iudicii diues cruciatus sentiat gehennæ, sed dolor reuocat ad dicendum. Et si *Id est, combustio.* est sub terra tartari carcer, si est καῦσις ardens, si est inferus sine fine crucians, si est apparitor istis, quæ nos ad ista rapiat post sęculi labores: quid stupemus? vbi sumus? quis est iste qui nos eludit somnus? quæ est ista quæ nos tenet obliuio lethalis? quare non omnibus contemptis euadendi à malis talibus nobis sola sit cura, ne viuentes mundo, ne aliis currentes, ad tantas, tales, tam crudeles subito rapiamur pœnas? Et si est ascendendi possibilitas ad superna, si est facultas viuendi in cęlestibus, si est Abrahę sinus bonis omnibus ad requiem præparatus, si est Lazarus in sinu patris tanti: imò quia dubium non est, vbi & loca, & personæ, & nomina describuntur: quare non cælo mutamus terram? quare non caducis emimus ęterna? quare non perituris manentia comparamus? vt & supplicia deuitemus inferni: & hæc quæ audire desideramus anguste, late videre, habere, & tenere possimus.

De villico iniquo. *Sermo* CXXV.

OMnium quidem ciborum sal salubre est condimentum si mensura non desit: alioqui sine modo & ipsum perit, & quod salierit perdit: amarat enim nimietas quod poterat condire mensura. Sic qui in nobis est sensus si teneat modum, dat saporem, intellectum parit, prudentiam generat, cor dilatat, auget ingenium, maturat dicenda, audienda componit, fitque sibi dulcis, fit degustantibus tota dulcedinis plenitudo: & plane erit ille mellifluus sensus qui ore proferet nil amarum. Hoc præmisimus, vt sit nobis in euangelicis sensibus nostri sensus constringenda mensura: quatenus vitalem cibum, diuinum pastum, cælestem saporem nō violet, sed cautissima nobis sobrietate custodiat, iuxta illud Apostoli, Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. *Rom. 12.* *Luc. 16.*
Sed iam quid dominus dixerit, audiamus, *Homo quidam erat diues.* Et quis erat homo iste, nisi Christus? Quis diues, nisi ipse qui in paupertate nostra totas creaturę diuitias possidebat? *Homo quidam erat diues.* Hoc Iudæis sæpius inculcabat, vt intelligerēt quòd inesset ei locuples deitas, cui erat humana paupertas. *Erat diues* Erat in maiestate sua diues, qui oculis Iudæorum erat pauper. Et quomodo diues non erat, cui ministrabant angeli? virtutes parebant? elementa seruiebant? & quæ non erant, fiebant iussa, vocata veniebant? *Homo quidam erat diues: & habebat villicum.* Quem, nisi hominem, cui ad colendum mundum tota fuerat commissa possessio? *Homo quidam erat diues, & habebat villicum: & hic diffamatus est apud illum* Quasi non præscierit, quasi non præuiderit, cui occulta nota sunt: cuius oculis etiam illa nuda sunt quæ teguntur. *Et hic diffamatus est apud illum.* Ergo ille famæ credidit? fama nūciante cognouit? Absit Sed quia illa quę nouerat, quæ pietate velabat, quærere tunc cœpit quando accusabat terra. Vox sāguinis fratris tui clamat de terra: clamabat terra. clamabat cælum, dolebant angeli, quando iam tota sęculi fama loquebatur *Et hic diffamatus est apud illum quòd dissipasset substantiam eius.* Filius iunior ante istius hominis lectus est substantiam dissipasse, nunc ipsius bona villicus dissipasse perhibetur. Sicut idem deus & homo Christus, idem pater familias, & pater: sic hunc eundem esse & villicum constat, & filium: est hic causarum diuersitas, est mutatio nominum: non est varietas personarum. *Et diffamatus est apud illum, quòd dissipasset bona* *Gen. 4.* *Luc. 16.*

ipsius, & vocauit eum. Vocauit per euangeliũ. *Et ait illi.* Et quid per euangelium nõ agit? Per quod mores arguit, occulta nudat, conſcientiam pandit, commiſſa caſtigat, dinumerat mala, & in his perſiſtenti minatur pœnam, quanuis cõuerſo veniam repromittit. *Et vocauit eum: & ait illi, quid hoc audio de te?* Cognita velut audita imputat, quia iu reum non vult accelerare ſententiam: & conuictum penes ſe, velut accuſatum cõuenit, qui iudicium geſtit venia ſic præire. *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare.* Tam piis tam ſeuera cur iungit? cur antè à villicatione ſubmouet, quàm rationem cognoſcat? *Redde rationem, iam enim non poteris villicare.* Rationem modo inſtar hominis expetit: modo ſicut deus inſtantia denunciat, & futura. *Redde rationem, iam enim non poteris villicare.* Rationem petit, non vt exigat, ſed relaxet: petit, vt petatur: petit hic, ne petat ibi: petit in ſæculo, ne petat in iudicio petit cito, ne pœnarũ tẽpus, tempus ſatisfactionis excludat. *Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare.* Quare? Quia venit finis vitæ, tempus mortis, iam te apparitio ſuperna conſtringit, iam iudicium vocat. Feſtina ergo, ne ſatisfactionis tempus perdas: qui tẽpus operis perdidiſti. *Redde rationem.* Hoc eſt dicere, compone rationem, compone tua, ne reddas mea, compones autem, ſi iam deſines diſſipare: priora debita ſuſcepi ego, cum te ſuſcepi: ſolui ego, cum te abſolui: ego cognitor pro te cognitori audiẽdus aſtiti: iudicium intraui iudex, rei mei reus factus ſum, à pœnalibus ſuſcepi pœnas, à damnatis ſententiam non refugi, mortis perſtitor mortem excepi, penetraui inferos deſtructor inferni, vt te per iſta nõ modo ſubducerem tuæ pœnæ, ſed & meæ conſortem facerem dignitatis. Age ergo, vt te quem tempus tuæ villicationis excluſit, perpetuitas meę donationis includat. Sed villicus quid reſponderit iam perſcrutemur. *Ait, inquit, intra ſe: quid faciam?* Quid faciam modo? ſemper homo bona facere tunc cupit, quando mors faciendi tempus ademit. *Ait, inquit, intra ſe.* Quærit, inquit, intra ſe conſilium, qui foris vnde ſibi iam ſuccurreret non habebat. *Ait intra ſe.* Pungit cor ſuum, ſtimulat mentem ſuam, & omnia vexat interna, vt à ſe pœnitentiam, quam pro ſe date poſſit, extorqueat. *Fodere non valeo.* Non vires iſti, ſed tempora defecerant ad laborem. *Fodere non valeo: mendicare erubeſco* Confuſionem futuri iudiçij pertimeſcit, in quo iam non pœ-

nitendi tempus est, sed pœnarũ, & vbi reus plus de conscientia, quàm de gehennæ erubescit incendio. *Mendicare erubsco.* Et quis non erubescit in cælestibus mendicare? Miser quem temporalitas habuit diuitem, mendicum sempiternitas possidebit: & habebit hũc nudum tartarus, quem locupletem suscipere cælum potuit, & tenere. Præsens figura tendit ad populum: sed bonũ nobis, bonum nimis, si ad nos illa aptemus singuli, si ad nos ista referam᷒, qui in terra nos debemus sentire villicos, dominos non putare: prorogationis temporariæ ministerium suscepisse, non inuenisse ius perpetuũ possidendi: cauere ne ad patremfamilias fama versæ substantiæ nos præcedat, iuxta illud Apostoli, Quorundam peccata manifesta sunt, præcedentia ad iudicium: quosdam autem & subsequuntur. Non peruenit ad statutum terminum vitæ qui villicationis amittit tempus: quẽ sonarit credita dissipasse. Hinc, hinc est immaturus exitus, hinc est ante diem mors, hinc est vocatio amara, hinc est seipsa acerbior redhibitio, sicut propheta lamentatur, clamans, Viri sanguinum & dolosi nõ dimidiabunt dies suos. Sed vtinam, quando nos de vocatione commonet ægritudo, quando febris à villicatione inclemẽter excludit, quando vis doloris ad reddendam villicationem properare compellit, præsentis villici factum, sensúmque sequeremur, cõuerteremur ad animæ consiliũ, ad compunctionem cordis, ad mentis pœnitentiam, ad misericordiæ suffragium, ad pietatis patrociniũ, ad cõfessionis aduocationẽ, certe peteremus dominicorum chirographa debitorũ: & si non tota, vel media, sicut iste villicus, ad nostrã veniã soluerem᷒: vt qui bona credita dissipãdo iniquitatis vocamur villici, in nouissimis pia fraude ipsius laudem iudicis consequamur. *Et laudauit, inquit, villicum iniquitatis.* Et quia euangelici factum villici non paruam generat quæstionem, qui reus de multis vnam legitur placuisse per fraudem: quare placuerit sic, vel quis sit iste, sequenti per deum plenius sermone pandemus.

Timo. 5.

Psal. 54.

De eodem, *Sermo* CXXVI.

QVàm sit commodum, quàm lucrosum debitorum nodos soluere, cautionum vincla laxare, præsentis villici nos edocet & informat exemplum: qui dum chirographorum cumulos pio moderatur assensu, non modo euasit certissimas discussionis angustias, sed etiam discussoris laudem mansuram sæculis conquisiuit. Et nos fratres, quod de præsenti le-

ctione vobis fecit promissio me debere, auditu piissimo temperate. ne me, vos que simul oneret seuera discussio, quos intelligentia poterit benigne releuare. Vnde quæ supersunt lectionis iam sequamur: & consilium villicus quod inuenerit

Luc.16. audiamus. *Ait, inquit, intra se, Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem? fodere non valeo, mendicare erubesco: scio quid faciam. Conuocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo, Quantum debes domino meo? At ille dixit, Centum cados olei. Dixítque illi, Accipe cautionem tuam & sede cito, scribe quinquaginta. Deinde dixit alij, Tu verò quantum debes? Qui ait, Centum coros tritici. Et ait illi, Accipe literas tuas, & scribe octoginta. Et laudauit dominus villicum iniquitatis, quòd prudenter fecisset.* Vel nunc liquet in euãgelicis lectionibus obscuratas mysteriis diuinis, supernis velatas sensibus cõtineri, quam plurimas quæstiones: nec facile humano intellectui subiacere, quod ore Christi de cælestibus profertur arcanis. *Et laudauit, inquit, dominus villicum iniquitatis, quòd prudẽter fecisset.* Rogo quid hoc loco mundanus capit animus? quid hic communis capit & recipit auditus? vbi inter villicũ & dominicos debitores versutæ fraudis laudatur inuentio: vbi debitoris honestas tollitur, aufertur pudor, violatur innocentia, verecũdia tota sepelitur: vbi villicus reddendæ rationis tempore plus ardet in fraude, quàm tẽpore villicationis anhelauit in luxu: in articulo discussionis ipsum dominicum plus in dispendium sæuit, quàm diebus suæ fudit & disperdidit actionis: & qui antẽ substantiam vacuauerat dissipando, vacuando chirographa quod remanserat plus euertit: nec curat vnde possit sarcire quod deerat, sed quod remansit quemadmodum minorare possit excogitat. *Dicebat debitori, Quantum debes domino meo?* Non dicebat quantum debes mihi. Conueniebat conscientiam, testabatur debitoris animum: sic dicendo, Et quid est quod sine respectu domini debitor ad tantam fraudem villico conspirauerat? *Quantum debes domino meo? Dicit ille, Centum cados olei. Accipe cautionem tuam, & scribe quinquaginta.* Ad tantam fraudem villicus conspirabat, & agebat vt totam fidem perderet, dum mediat cautionem. *Quantum debes domino meo?* Sciebant ambo quia præsens erat vbique, & semper supernus creditor: nec poterat fraude præueniri, sed neq; in oculis dominicis desinit, si mel cœperit qui furari. Esto tamẽ, sit humanimoris, vt debitor quærat compendia fraudulenta, & villi-

cus sibi consulat: sic furando, Dominus iterum quare probat fraudem? furta collaudat? prædicat falsitatem? Quod est nequitia, prudentiā dicit: & hoc pium iudicat, quod multis pessimum falsitatis præstat exēplum? Sapiat ita carnalibus sensibus, spiritualibus quod est diuini luminis iā lucescat. Iterata est parabola per villicum, quæ fuerat iuniorem prælibata per filium. Villicus iniquitatis à mammona iniquo gentium populus nūcupatur. Facite vobis, inquit, amicos de mammona iniquitatis, qui relicto creatore totum se mammonæ tradiderat seruituti. Quisquis est ab huius mammonæ captiuitate liber, & pecuniæ iam crudeli pondere non grauatur, cōsistat in specula cælesti, & inde despectet mammonam, mundo, & mundanis tyrānico furore dominantem. Imperat gentibus, iubet regnis, bella mādat, comparat bellatores, sanguinem vendit, agit mortes, prodit patrias, vrbes destruit, subdit populos, arces vrget, vexat ciues, foro præsidet, ius delet, fas nefásque confundit, & ad mortes vsque tendendo fidē tentat, violat veritatem, famam carpit, honestatē dissipat, soluit affectus, innocentiam tollit, pietatem sepelit, necessitudinem scindit, amicitiam subruit. Et quid plura? Hoc est mammona, dominus iniquitatis, qui inique humanis & corporibus dominatur & mentibus. Huius ergo mammonæ villicus, hoc est gentilis populus dissipatæ taliter substātiæ reus à domino per euangelium conuenitur, vt reddat rationem villicationis suæ, id est naturalis boni. Cui tunc dicitur, *Iam non poteris villicare.* Quando ei finis sæculi nunciatur. Credit denique, iuxta apostolum, figuram præterire mundi, transire tempora villicationis humanæ: & intra se, in se reuersus, quid facere deberet interrogat. *Ait, inquit, intra se; Quid faciam?* Ingemuit cor, doluit mens, respōdit fides, credulitas dedit consilium salutare, vt villicus ad verum dominum iā rediret: & erogando mammonam, sæuum dominum suę victor subderet seruituti, vt fieret salutis occasio, quod perditionis extiterat instrumentū. Pergit ergo villicus gentilis quondam, iam Christianus, ad primum debitorem domini sui. Quem? Iudæum interrogat debitorem: quid, quantúmque interrogat, quasi nesciat modum debiti: portitor cautionis nouerat iam per euangelium, sed interrogando cōfessionem taliter requirebat: denique & qualitatē, & quantitatē debiti cōfitetur, dicens; *Centum cados olei.* Quare non argenti, vel auri pondus?

Luc. 16.

1. Cor. 7.

quare non centum decem, aut nonaginta, sed centum? Vt & de debito, & de numero cæleste luceat sacramentum. Debebat Iudæus oleum, quod chirographo legis ad vngendos reges, prophetas, & sacerdotes, Christiani chrismatis acceperat in figurã, donec ad ipsum regum & prophetarum, & sacerdotum principem perueniret, cui tota reddenda & infundenda erat centenaria chrismatis plenitudo. Sed quia contra cautionis fidem debitor, ne debitum redderet, occidit impius creditorem: legalis ipsa cautio peruenit ad gẽtes, hoc est lex: vt Iudæus conuictus per gentilem, quia debitum conuertit in crimen, pœnitentiæ soluat vsuram. Vides ergo quia villicus non fraudem, sed pœnitentiam suadet: solicitat ad acquirendam misericordiam, non impellit ad falsum, cum dicit: *Accipe cautionem tuam: sede cito, & scribe quinquaginta.* Quinquagesimum numerum ad misericordiam pertinere Dauid pandit, cum psalmum quinquagesimum cantat, clamans: Mi-
Psal. 50. serere mei deus secundum magnam misericordiam tuam.
Leui. 25. Quinquagesimus numerus pare fecit misericordiam, dum quinquagesimum annum, qui est iubileus, lex debitorum omnium, omnium contractuum delere, & soluere ligamenta perscribit. Villicus ergo agit iste vt per misericordiã Christi idoneus sit Iudæus, qui per cautionem legis insolubilibus confusus debitis tenebatur. Debet Iudæus oleum, qui iuxta
Rom. 11. Apostolum feracis in se oliuæ pinguedinem incredulitatis sterilitate siccauerat. Vnde & euangelicæ fidei calore iam tota redit in ramos, Christiano totam reuiuiscit in gratiam. *Deinde alij dicebat: Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum coros tritici.* Posteaquam granum tritici, quod est Christus, satum est in terra nostræ carnis, & ad vbertatem supernam per dominicam fœcundatum est sepulturam, factum est vt homo
Ioan. 12. centesimum fructum suo iam debeat authori: Nisi, inquit, granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Videns ego villicus satis prouidet, cum dicit, *Accipe cautionem tuam, & scribe octoginta.* Quia sicut quinquagesimus misericordiam confert, ita octogesimus totam fidẽ præfigurat & gratiam. Hic est numerus, in quo decalogum legis esse, & ogdoadem gratiæ satis gnarus legis, satis studiosus euangelii lector intelligit. Itaque villicus cum dicit, scribe octoginta, id agit, vt per gratiam soluat, quod reddere non poterat per naturam. Bene ergo iste villicus meruit lau-

dem domini sui, qui in chirographis non fraudem molitus est, sed salutem: quod autem dixit, *prudentiores sunt filij saeculi in generatione sua, quàm filij lucis.* Ita intelligendum est, quia qui erant filii saeculi quondam, id est gẽtiles, nunc electi sunt dei: & qui erant filii dei, hoc est Iudaei, nunc in filiis saeculi sunt relicti. *In generatione sua.* Qua renati sunt, non qua na- *Psal. 101.*
ti sunt. Scribantur haec, inquit, in generatione altera. Altera *Psal. 23.*
hęc est generatio quęrentium dominum. Deus autem scientiae & illuminationis illuminet corda vestra, & totam scientiae suae plenitudinem in vestrae mentis infundat arcanum.

De decollatione diui Ioannis Baptistae.

Sermo CXXVII.

Qui falsò diui Chrysostomi titulo editus est.

HOdie nobis Ioannis virtus, Herodis feritas dum refertur concussa sunt viscera, corda tremuerunt, caligauit visus, intellectus hebuit, aufugit auditus: Aut quid cõstat in sensibus humanis, quando perdidit virtutum magnitudinẽ criminum magnitudo. *Herodes, inquit, tenuit Ioannem & al- Mat. 14.*
ligauit eum, & posuit in carcere. Ioannes virtutum schola, magisterium vitę, sanctitatis forma, norma iustitiae, virginitatis speculum, pudicitię titulus, castitatis exemplum, poenitentiae via, peccatorum venia, fidei disciplina, Ioannes maior homine, par angelis, legis summa, euangelii sanctio, apostolorum vox, silentium prophetarum, lucerna mundi, praeco iudicis, praecursor Christi, metator domini, dei testis, totius medius Trinitatis, datur incaestui, traditur adulterae, addicitur saltatrici. Meritò ergo concussa sunt viscera, corda tremuerunt. At Herodes ipse est qui prophanauit templum, sacerdotium sustulit, confudit ordinem, temerauit regnum, corrupit quicquid erat religionis: quod vitae, quod legis, quod morũ, quod fidei, quod disciplinę, perdidit & confudit. Herodes sicarius in ciues, in nobiles latro, populator in socios, in domesticos prędo, interemptor plebis, occisor filiorum, homicida in extraneos, in proprios parricida, inebrians cruore terram, in siti sanguinis permanebat. Hinc est quòd Ioannis sanguinem pium ingenti poculo crudelitatis absorbuit, sed ipsa lectio iam loquatur. *Herodes, inquit, tenuit Ioannem, & alligauit eum.* Qui vincula soluerat peccatorum, peccatoris vinculis alligatur, vt vincta venia locum veniae non relinquat. *Alligauit eum, & posuit in carcere.* Herodes, tu adulterium facis, & in

carcerem vadit Ioannes? Sic iudicas sedens in loco iudicis reus, in loco vindicis innocentiç persecutor? Rogo vbi rerum facies? vbi fama? vbi pudor? vbi existimatio publici cognitoris? certè vbi deus? vbi homo? vbi fas? vbi lex? vbi ipsius iura naturæ? Simul omnia sunt Herodes te agente, te iudicante, te iubente confusa. *Tenuit, inquit, Ioannem, & alligauit eum, & posuit in carcere.* Herodes, te causa petit, te arguunt vincula, te carcer accusat, te diuulgat producta in publicum Ioannis iniuria: causam custodiæ qui requirit inuenit in te quod puniat, & in Ioanne quod doleat. Ioãnes orbi notus, fama virtutis cognitus, celebratissimus sanctitate dum trahit ad se suæ inquisitores iniuriæ, facit vt tuus cunctis innotescat incæstus: agit vt te habeat confusio publica, quem corrigere nõ potuit secreta correctio Herodem Ioannes monitis, non accusatione pulsabat: corrigere voluit, non perire: sed Herodes facibus libidinis ardens perire maluit, quam redire: & vxorẽ fratris illicite possidere. Captiuis criminum, innocentiæ inimicis, odiosa fit semper libertas, virtus contraria vitiosis, sacrilegis exosa sanctitas, inimica castitas impudicis, corruptis integritas pœna, luxuriosis aduersa frugalitas, crudelibus misericordia, pietas impiis, iniustis iustitia non ferenda: probat hoc euangelista cum dicit, *Dicebat enim illi Ioannes, non licet tibi habere vxorem Philippi fratris tui.* Ecce vnde Ioannes offendit, ecce vnde Herodes furit: malos qui monet offendit, incurrit odium qui arguit criminosos Dicebat Ioãnes quod erat legis, quod iustitię, quod salutis: certè quod erat nõ odii, sed amoris: ecce qualem consecutus est ab impio pro pietate mercedem. *Volens, inquit, occidere eum, timuit populum.* Facile deuiat à iustitia, qui in causis non deum, sed hominem pertimescit. Hic timor peccandi facultatẽ differre potest, auferre non potest voluntatem: vnde etiam quos suspenderit à crimine, auidiores reddit ad crimen, & æstuat animo quousque perficiat quod cogitat malum. Solus est dei timor qui mentes corrigit, fugat crimina innocentiam seruat, perpetem tribuit facultatem. Sed audiamus ipsam Ioannis beatissimi passionem. *Die, inquit, natalis Herodis saltauit Herodiadis filia in medio triclinio, & placuit Herodi: vnde iureiurando pollicitus est dare ei quodcunque postulasset ab eo. At illa præmonita à matre sua,* Gen. 3. *da, mihi, inquit, hic in disco caput Ioannis Baptistæ.* Hæc est mulieris antiqua malitia, quæ Adam eiecit de paradisi deliciis:

hęc cælestes homines fecit esse terrenos: hæc humanum genus misit in infernum, hæc vitam abstulit mundo propter vnius arboris pomum: hoc malum quod homines ducit ad mortem: hoc malum fugit Elias propheta. & cuius lingua 1. Reg. 19.
clauis facta est cęli tanquam reus fugit à facie mulieris, hæc inuenit verum laborem & pressuram, quę nūc occidit Ioannem Baptistam, deiicit pueritiam, perdit iuuentutem, illicit & inquietat emortuam senectutem. *Præmonita à matre sua, da mihi, inquit, in disco caput Ioannis Baptistæ.* De matris pectore dans rugitum noua belua, contempta corporis præda, caput ipsum truncatura peruadit. *Et contristatus est Rex, propter iusiurandum tamen, & propter discumbentes iussit dari: misitq; decollari Ioannem. & allatum est caput eius in disco, & datum est puellæ, & puella dedit matri suæ.* Audistis fratres quanta sit nata de voluptate crudelitas, de libidine impietas. *Et allatum est caput eius in disco.* In arenam vertitur domus, mensa migrat in caueam. fiunt de pransoribus spectatores, furore mutatur cōuiuium: fit cibus cædes, vinum transit in sanguinem, finis apponitur natali, in ortu exhibetur occasus, conuiuium in homicidium commutatur, organa tragœdiam personāt sæcularem, intrat bestia, non puella quærit amputare, non saltare: discurrit fera, non fœmina spargit iubas per ceruicem, non capillos: membra dilatat anfractibus sæuitiæ, crescit augmentis: fit grādis crudelitate, non corpore: & singularis fera vsque dum capiat prædam, fremit ore, dentibus frendit, ferrū nō suscipit, sed producit. Verum ne quis existimet declamare nos velle de talibus, nos non declamare volumus, sed clamare: vt festiuitatum gaudia sint cauta vestrarum: nataliúmque vestrorum solennitas teneat in exultatione mensuram, epulis nostris intersit Christus, in facie prandeatur auctoris, honestate conuiuii natura ipsa quę vos producit honoretur, lætitia mensæ vestræ pertingat ad pauperes, familia vestra innocentiæ tripudiet disciplina: luxus absistat, fugetur effusio, saltatricum pestis lenocinia cantorum, voluptatum fomenta ventris onera, naufragia mentium, cum Herodiadis conuiuiis abscindantur: vt præsens gaudium vestrum ad lætitiam perueniat sempiternam. Hodie fratres sermonem tulimus, non in Herodem tantum, sed etiam in Herodiadem: quia satis auditor intelligit, quanta sit fœlicitas martyris, quando miseriam persecutoris audierit: scire tamen nos cō-

uenit, quia & Ioannes de morte sua natus est, & de natali suo mortuus est Herodes.

In diuum Apollinarem episcopum & martyrem,
Sermo CXXVIII.

BEatus Apollinaris primo sacerdotio solus hanc ecclesiam Rauennatem vernaculo atque inclyto martyrii honore decorauit. Meritò Apollinaris, quia iuxta mandatum dei sui hic perdidit animam suam, vt eam inueniret in vitam sempiternam. Beatus qui ita cursum cõsummauit, fidem seruauit, vt vere primus à credentibus suo repetiretur in loco. Nec eum quisquam confessoris vocabulo minorem credat esse, quàm martyrem, quem dei nutu quotidianum, & multiplicem reuersum conspicit ad agonem. Audi Paulum dicen-
1 Co. 15. tem, Quotidie morior. Semel mori parum est eum, qui potest regi suo gloriosam sæpe de hostibus referre victoriam. Non tam mors quàm fides & deuotio martyrem facit: & sicut virtutis est in acie, in cõflictu, pro re amore succumbere, ita perfectæ virtutis est diu agere & consummare certamina. Non ideo persecutus est martyrem: quia non intulit mortẽ, sed probauit martyrem: quia non elicuit fidem, iniecit tela quę potuit, & omnia armorum suorum genera callidus exegit inimicus: nec tamen fortissimi ductoris mouere mentem potuit, aut temerare constantiam. Summum est fratres pro domino pręsentem vitam si necesse sit contemnere, sed gloriosum est etiam cum vita mundum suo temnere & conculcare cum principe. Festinabat Christus ad martyrem, martyr suum festinabat ad regẽ. Bene diximus festinabat, iuxta
Psal. 18. illud prophetæ, Exurge in occursum mihi, & vide. Sed vt propugnatorem suum sibi ecclesia sancta retineret, Christo vehementer occurrit, vt vincẽti iustitię reseruaret coronam, & sibi belli tempore præliatoris sui præsentiam condonaret. Fundebat sæpe confessus sanguinem suum, suísque vulneribus fide mentis suę testabatur auctorem. Cęlum suscipiens carnem despiciebat & terram. Vicit tamen, tenuit, & à suo desiderio retardari martyrem tenera adhuc ecclesiæ impetrauit infantia. Infantiam dico fratres, quæ totum semper obtinet, quæ plus lachrymis, quàm virium ratione cõtendit. Neque enim tantum vultus & sudor fortium, quantum possunt lachrymę paruulorum: quia ibi corpora, hic corda franguntur, ibi mentis iudicia vix mouentur, hic tota pietas inclina-

clinata descẽdit. Et quid plura fratres? Egit, egit ecclesia sancta mater, vt nusquam à suo separaretur antistite. Ecce viuit, ecce vt bonus pastor suo medius assistit in grege: nec vnquã separatur spiritu, qui corpore præcessit ad tempus, præcessit dico habitu: cæterum ipsa inter nos corporis sui habitatione quiescit. Extinctus est diabolus, persecutor occubuit: ecce regnat & viuit, qui pro rege suo desiderauit occidi, qui viuit & regnat cũ patre in vnitate spiritus sancti deus, per omnia sæculorum sæcula.

In diuum Cyprianum martyrem.

Sermo CXXIX.

QVoniam hodie deo in natali sancti Cypriani martyris conuenimus, in quo miro certamine de diabolo triumphauit, & quia nobis virtutum suarum gloriosum reliquit exemplum: ideo exultare nos conuenit & lætari. Natalem ergo sanctorum cum auditis charissimi, nolite putare illum dici, quo nascuntur in terram de carne, sed de terra in cælũ, de labore ad requiem, de tentationibus ad quietem, de cruciatibus ad delicias, non fluxas, sed fortes & stabiles & æternas: de mundanis risibus ad coronam & gloriam. Tales natales digne martyrum celebrantur. Cum ergo huiusmodi festiuitas agitur, noli æstimare charissime, quod in solis prandiis & profusioribus ępulis natales martyrum celebrentur: sed imitandum tibi proponitur quòd in memória martyris celebras. Aspice ergo charissime alacritatem populi circunstantis. In hac enim die aliquando turba astitit impiorum, cum sanctus Cyprianus iussu tyranni feriretur: turbæ erant malorum, expectantium chori, nunc multitudo fidelium ad collætandum deuota confluxit: tunc turba sęuientium, nunc exultantium: tunc desperatorum, nunc sperantium. Idcirco ergo natales martyrum annua lætitia celebrantur, vt quod semel actum est, per omne æuum in memoria maneat deuotorum. Gesta res est charissime, ne te diceres ignorare, celebrantur annua, ne dicas, oblitus sum. Ad hæc ergo imitanda vos animate charissimi, hanc magnanimitatis gratiam concupiscire: hoc petite dari vobis, quod ille meruit adipisci. Omnes enim cęlestia cupientes terrenorum honorum laqueis irretiri non possunt, quia conuersationem suam in cælestibus statuerunt. Sicut ait sanctus Apostolus, Nostra autem cõuersatio in cęlis. Dirigatur ergo cordis nostri desiderium ad ha- Phil. 3.

bitationem cęlestem, vbi quum dispersus fuerit pauperibus thesaurus vester, illic erit & cor vestrum. Thesaurus autē bonorum omnium Christus est, qui vos cum Patre & Filio & Spiritu sancto donis cælestibus, & nunc, & in æternum cumulare & replere dignetur.

In consecratione episcopi. *Sermo CXXX.*

SIcut magnæ promissionis longa expectatio accendit animum, mentem fatigat, ita sensus omnes, & interna ipse
Isa.52. viscerum suscitat optatus promissionis effectus. Hinc est quòd hodie, sicut dixit Isaias, Ecclesia mater sancta festiua, tota gaudens & compta processit, induit se tunicam iucunditatis suæ: & sicut sponsa imposuit sibi mitram, ac vario se composuit & decorauit ornatu: vt cęlum stellis fulget luminibus, & terra vernat floribus suis: & vt hortus producit germina sua, ita produxit lętitiam in conspectu omnium filiorum suorum. Quia iuxta pollicitationem Dauid, Hodie pro
Psal. 44. patre natus est ei filius, qui eam non pondere inclinet, non auctoritate deterreat, non commotione sollicitet, non asperitate conturbet, sed fideli sustentet obsequio: cura peruigili faciat persecuram, solicito labore necessaria procuret, familiam blanda institutione componat, hospitibus occurrat, parentibus seruiat, regibus obtemperet, potestatibus collaboret, det senibus reuerentiam, pueris gratiā, fratribus amorem, paruulis impendat affectum, liberam per Christum cun-
Psal. 44. ctis exhibeat seruitutē. Dauid dixit, Audi filia, & vide. Ego dicam, Audi mater & vide, pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Sint prudentia senes, grauitate patres, charitate filii, virtute iuuenes, dulcedine soboles, innocentia infantes, malitia paruuli qui mundi sunt nescientes: totam regni dei præsen-
Mat.19. tiam possidentes: attestante domino, cum dicit, Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum cælorum. Tales generat perpetuæ virginitatis copula, tales generat cælestis vitæ coniunctio, sexus nescia, conceptus conscia, gnara partus, corruptionis ignara, pudore integra, integritate clausa, casta pignoribus, fœcūditate diffusa. Hęc tam pia mater dum vnius germinis sui hodie natalitia festa celebrat, sinus aperit, extendit amplexus, emittit vocem, diuinis cantat in canticis, vt omnes aduocet, omnes capiat, omnes ad congaudendum sibi gremio charitatis includat. Adest ipsa etiam mater Christiani perennis & fidelis imperii, quæ dum fide, opere

misericordiæ, sanctitate in honore Trinitatis beatam sectatur & imitatur Ecclesiam, procreare, amplecti, possidere, augustam meruit Trinitatem. Sic remunerat Trinitas in sui amore & ardore feruentes: ista meruit vt daret sibi honorem, gauderet quòd sibi fecit ei de gratia religionem consimilem. Ista meruit vt genitricis dignitas per genitricem redundaret in posteros. Orate fratres, vt Christiani principes, quia pia deuotione dignantur nostris occurrere gaudiis, nostris solennitatibus interesse, ipsos quoque pari gratia omnium sacerdotum longo in tempore obsecratio deuota commendet.

In illud Ioannis, Si quis sermonem meum seruauerit, &c.
Sermo CXXXI.

SÆpe diximus, quòd deus corporeis oculis non videtur, quòd diuinitas non clauditur mente carnali, quòd humana ratio rerum non capit conditorem: sed deum sola fides attingit, credulitas sentit tota: nec quantus est, sed quia est, hominis quantuluscunque est intuetur aspectus. Denique *Exo. 33.* Moyses, qui de seruo in amicum, de homine promouetur in deum, dei faciem quærit, sed non inuenit: petit, sed non accipit: & vt posteriora tantum dei videat admonetur: quatenus homo deum quærat sequi, non præcedere: neque ante deum quæ sint quærere præsumat, sed quòd post deum sint omnia adorator agnoscat. Crebro deus hominibus formam hominis demonstrat, & magnitudinem suam tantam breuem nostri corporis colligit in figuram, vt præsentiam diuinam possit infirmus noster oculus intueri, angustus noster recipere possit aspectus. Sic ad Abraham deus venit in hominis for- *Gen. 18.* ma, succedit hospitis in figura, & lasciuiatoris in morem accepit pedibus suis aquam, sed & inuitatus ad mensam vituli, & panis appositione saturatur: & ita se totus humano credit & committit obsequio, vt ipso tactu, visu, verum hominem videatur explere: & hoc eo tempore, quo verus deus sterilitati extremæ senis desperatæ patefactis visceribus in partum sobolem largiturus aduenit. Sic Iacob vianti conuiator occur- *Gen. 32.* rit: & ita se humano collegio socium præbet, vt prouocanti homini deus totus in luctam inferatur: & tunc videbatur neruis aut lacertis vincere, quando victor cælestia dat dona, munera dat diuina. Sic Isaias deum regali habitu sedere cō- *Isaia. 6.* spexit, vt agnosceret nisi à deo rege regātur reges, ipsos cum

Ioan.7. sint homines, nihil regere posse rectores. Sic Daniel deum patrem, crine niueo, senectute reuerenda, antiquitate terribilem, septum angelis, igneum sede, ad iudicandum residere conspicit. Sic ipsum filium dei in hominis filio venientem cum cęli nubibus intuetur, vt ignotum antè tantis perfidis Christum, fidelibus notum semper fuisse cognoscat. Si toties deus ab hominibus in figura hominis videtur: quid est quod Iudæus modò hominem videns Christum sic exasperatur? Ioan. 10. nisi fortè figura, honor, veritas, putatur iniuria. Retulit Euãgelista hodie Christum dixisse, *Si quis sermonem meum seruauerit, non videbit mortem in æternum.* Ad quod verbum responderunt Iudęi, *Nunc cognouimus quia dæmonium habes: Abraham pater noster mortuus est & prophetæ: & tu dicis, Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternum. Nunquid tu maior es patre nostro Abraham? Quem teipsum facis?* Omnes perfidia qualiter excepit. O qualiter oculos claudit liuor, quantum iudicium cordis nequitia pręiudicata confundit: ô quàm durè amputat obstinatio rationem: sensus humanus peruersus audire non potest, quod semel statuit odisse, malis bonitas exosa, iustitia iniustis inimica. Hinc est quòd homines mendaces cognoscere nequeunt veritatem, iudex animus inuenire verum non potest inter nuncia falsitatum. Quod vult, nõ quod est, audit semper qui decreuit errare. Dixerat Christus, *Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.* Iudæus non discutit audita, interpretari sibi dicta non quærit: quod ipse impossibile æstimat, exigit vt ille astruat qui promittit: sed mox de conceptu mentis blasphemiam parturit, serit iniurias, maledicta diffundit, & auctoritatem dicentis ira contumeliis vacuare nititur: vt & æterna dare posse mortalibus non credatur, qui sic humanis videtur subiacere. *Nunc scimus quoniam dæmonium habes.* Dæmon mali auctor, mala promittit, non bona: occidere, non viuificare consueuit, nec vult ęternos esse homines, quos nec temporales esse permittit. Ergo non est dæmon, sed deus est Christus, qui redonat quam donauerat vitam: & verbo suo æternos facit homines, quos diabolus persuasione sua fecerat temporales. *Abraham, inquit, mortuus est & prophetæ: & tu dicis, Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.* Audiat fidelis, vt fide reuelante cognoscat, quod infidelis nescit audire: quod videre non potest, qui semet incredulitatis demersit

obſcuro : dixit Chriſtus, *Mortem non videbit.* Obſtinatio tua Iudæe meritò dicere falſitatem quærit: Abraham & prophetæ verbum audientes tenaciter ſeruauerunt, ſed tamen mortui ſunt, ſed non in æternum. Ergo cum dicit, *Mortem non videbit.* Et addidit, *In æternum.* Reſurrectionem promittit, non temporaliter negat eſſe morituros. Iudæe quos mors in præſenti ſæculo faciebat non eſſe, hos reſurrectio perpetuos reficit in futurum. Audi apertius hoc dicentem, Omnis qui crediderit, non morietur in æternum, ſed tranſibit de morte ad vitam. Quomodo non moritur? Quia de morte tranſit ad vitam. Moritur ergo, moritur omnis qui naſcitur de conditione mortali, ſed viuit, & in æternum viuit omnis qui renaſcitur de generatione vitali. Sed dico, qui potuit auferre mortem: quare hominem voluit tranſire per mortem? gratior enim medicus, qui anticipat morbos, quàm qui morbis ingerit ſeram, & non ſine dolore medicinam. Iudæe feciſſet & hoc medicus Chriſtus, ſi medico ægrotus non fuiſſet ingratus. Ille & vitam dedit, & homini mortem venire prædixit: ſed ille qui aduerſa non ſenſerat, proſpera ſeruare neſciuit. Bona quàm ſint bona, ſcire, niſi malorum cognitione non poſſumus. Ergo magnificabitur Chriſtus, qui & antè inhabitam vitam dedit, & perditam modo reddit: & homo plus gnarus vitæ erit ſibi cautior, erit plus gratus auctori. *Nunquid maior es, inquit, patre noſtro Abraham?* Plane maior & tanto maior, quantum ſeruo dominus, quantum deus homine, quantum factura factor, quantum viuificans mortuo, quantum ſuſcitans ſuſcitato. *Reſpondit Ieſus, Abraham exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauiſus eſt.* Ille vt oſtenderet viuere Abraham, dixit illum vidiſſe diem ſuum, id eſt, diem quo mundo natus eſt Chriſtus. Dierum conditor non tenetur die, temporis auctor tempora neſcit: ſed Chriſtus propter hominem homo natus, & diem ſuſcepit & tempus. *Abraham exultauit vt videret diem meum.* Si Moyſes & Elias in monte occurrunt, vt promiſſum conſpicerent Chriſtum: quomodo nec Abraham occurrit ad partum virginis, vt promiſſam benedictionem in gentibus, id eſt, in ſemine ſuo, patientiſſimus expectator intenderet? *Amen amen dico, inquit, vobis, quia ante Abraham ego ſum.* Si omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil: & hic eſt cui pater dixit, Faciamus hominem ad imaginem &

Ioã. 11. & 5.

Gen. 1.

similitudinem nostram: quomodo Abraham non vidit? Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Angelus & deus, vt diuersa est substantia, sic imago. Ergo nō nisi ad filium loquitur pater, cum dicit, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, quibus est imago eadem, eadémque substantia. *Tulerunt lapides vt mitterent in illum.* Et ædificantes turrem vt altius caderent, ipsi sibi lapides prouiderunt, & isti lapides non vt deum occiderent, sed se vnde occiderent, miserabiles attulerunt. *Iesus abscondit se.* Non timens, sed ignoscens. Deus peccatorem cum fugit, parcit: Deus rebellem non vult perdere, cum declinat.

De vnitate fidelium. *Sermo* CXXXII.

SI perfecta omnia, si robusta, si nullius indigna gigneret & proferret natura, profecto aboleretur pietas, ingenium deficeret, ars periret, aurum obscuraretur in terra, gemma occultaretur in lapide: vtraque tamen inuenit, purgat, distinguit, elimat opifex disciplina: & ars eadem vsque ad murenulæ preciosę speciem, gratiámque perducit: & quod terra naturæ largo de fonte producit, aut asperatur sensib⁹. aut agresti luxuria dominante syluescit, nisi illud ad cultū suum solers agricolę reuocet industria: & ne longius euagemur, vno & vernaculo ea in quibus nitimur afferamus exemplo. In cunabulis iam natus homo in homine est, sed latet: est corpus, & non est: membra videntur, & non sunt: viuunt quæ non vigent sensu, inclinatur pietas, desudat industria, ars laborat: & vt plenius dicam, quot membra hominis, tot magisteria vt hominem perficiant, elaborant. Et quid plura? cuncta quæ natura generat vel producit, pietas nutrit, industria excolit, ars decorat. Et quid mirum fratres, si deus qui pati propter hominem voluit, vt hominis honoraret industriam, in rebus præsentibus infirmari voluit & naturam? Hinc est quòd sensus in litera latet, occultatur diuinum in humano sermone mysterium: vt quæ credentibus adhuc futura iam patent, perfidis & non credentibus obscurentur, ac sic infidelium pœna fidelium redundet ad gloriam. Non enim parui est cruciatus visa non cernere, audita nescire, salutifera velut noxia declinare, virtutes quasi vitia sic cauere: dicente ipso domino, In parabolis

Mar. 4. loquor, vt videntes non videant, & audientes non audiant,

Luc. 8. *Matt. 13.* Et ad fideles, Vobis autem datum est nosse mysterium dei,

Nulli ergo fratres, simplicitate sua aut communis, aut vilis sermo Euangelicus habeatur, præsertim cum ipsa præmia Euangelicæ lectionis nihil bene petentibus, & pie cupientibus prædixerit denegandum, dicendo, *Quia si duo ex vobis conuenerint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo.* Mat. 18. Audistis quantum possit, & præualeat sanctæ petitionis assensus: non dixit illud aut illud, sed totum se promittit quicquid vnitas postulationis concupierit præstaturũ: cum dicit, *De omni re quamcunque petierint, fiet illis.* Salua tamen ea cautela & reuerentia, vt à Deo quæ Deo digna sunt postulentur: qui enim mala à Deo postulat, Deum mali iudicat & sentit authorem: & qui vilia & indigna precatur, præstantis potestatem & potentiam degener petitor ignorat. Non ergo impia, sed pia: non terrena, sed cælestia: non illecebris, sed virtuti congrua: non digna odiis, sed apta concordiæ, à tali semper exoranda sunt largitore. Vbi sunt qui præsumunt Ecclesiæ conuentum posse contemni, & solitarias preces venerandæ cõgregationi autumant anteferri: si duobus vel tribus simul positis medium se futurum, & omnia se Mat. 18. promittit quæ postulatus fuerit, præstaturum? Qui nil negat tam paucis, quid in consiliis & congregatione sanctorum poscentibus denegabit? Sic credens propheta hoc adeptum se gloriatur, cum dicit, Confitebor tibi domine in Psa. 110. toto corde meo, in consilio iustorum & congregatione. Toto corde confitetur, qui totum sibi in consilio sanctorum, quod poposcerit audit esse prestandum. Sed nonnulli sub specie fidei contemptus sui excusare nituntur ignauiam, vt neglecto venerandi cœtus & congregationis ardore: illud se tempus orationi deputasse consingant, quod domesticis dederint & impenderint curis: & dum propriis desideriis mancipantur, diuina contemnunt & despiciunt instituta. Isti sunt qui corpus Christi dissipant, membra dispergunt: nec ad decorem suum patiuntur formam dominici habitus peruenire: quam propheta cum vidisset in spiritu, sic canebat, Speciosus forma præ filiis hominum. Habent qui- Psal. 44. dem singula membra proprium sui munus officij, quod tamen tunc implere poterunt, si connexa sibi & compaginata perfecti corporis perueniant ad decorem. Hoc ergo interest inter cõgregationis plenitudinem gloriosam, & separationis præsumptam de ignorantia, aut negligentia vanitatem: quod

in salute & honore integri corporis, species est vnitas membrorum: & in separatione viscerum est fœda, lethalis, & horrenda pernicies. Homo, quid aliud te docuit in tuo corpore, aut sic diuisa coniunctio, aut tam coniuncta diuisio, nisi vt ex multis vnus, & vnus in multis viueres? Est membrorum cōmercio salutari preciosus oculus, sed si perseuerat in corpore: alioqui vbi corpori defuerit, sibi non aderit: debēt illi mēbra omnia suæ lucis obsequium: sed & ipse oculus sentit corpori se debere quod lux est, qui vtique cum omnibus mēbris ministratum membrorum prouideat, euulsus à corpore nec sibi videt. Quisquis ille est qui se putat esse aliquid, tali institutus exēplo maneat in Ecclesia, vt sit aliquid: alioqui vbi defuerit illi, sibi esse mox desinit. Quod qui plenius nosse desiderat, Apostoli de corpore Christi loquētis perlegat instituta quia nos illa percurrere sermonis breuitas amica nō patitur. Lex est data non vni, sed omnibus: Christus nō pro vno, nec ad vnum, sed ad omnes, & pro omnibus venit: vt redintegraret omnes in vnum, quod solum bonum, solum iucundum propheta futuri præscius, sic proclamat, Ecce quàm bonum & quàm iucūdum habitare fratres in vnum. Quia Deo non singularitas est accepta, sed vnitas. Spiritus sanctus Apostolis in vnum congregatis vbertate tota sui fontis illabitur: cuius vt simul discipuli operirentur aduentum dominica sunt præceptione commoniti. Fratres, amittit diuina munera, perdit gratiæ largitatem, charitatis fraudatur bonis, vnitatis illum benedictio non manebit, qui de se malefidus, & ex defectu suo stulte sibi sufficiens, sic præter Ecclesiam vitam quærit: quam in ipsa tantum esse propheta testatur, dicendo, Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum: quia illic mandauit dominus benedictionem & vitam vsque in sæculum.

1. Corr. 12. — *Psa. 132.* — *Acto. 2.* — *Acto. 1.* — *Psa. 132.*

In diuum Andream Apostolum. *Sermo* CXXXIII.

BEatus Andreas merito natus hodie creditur, quando nō ad præsentem vitam materno est effusus ex vtero, sed conceptu fidei, martyrii partu, cælestem noscitur generatus ad gloriam. Quando non eum materna cunabula suscepere vagientem, sed superna triumphantem secreta receperunt: quando non infirmum lactis pastum genitricis trahit ex pectore, sed pro rege suo deuotissimus miles virtutis sanguine fudit. Viuit, quia mortem cælestis militiæ bellator occidit,

Sequitur hic moriendo dominum æstuans & anhelans, ac toto virtutis gradu dominicis incumbit hęrere vestigiis, nec eũ cursus faciat disparẽ fratri, quem natura similem, vocatio socium, parem gratia ipsa perfecerat. Ad vnam vocẽ domini sicut ille patrem, patriam, censum reliquit: laboribus, opprobriis, itineribus, cõtumeliis, vigiliis, Christi indefesse germani societate donauit: solũ est, quòd tẽpore dominicæ passionis fugit, sed neque hoc impar quia fugit: negare autem si aliqua putatur culpa, non est grauius fugere, quàm negare: sed tacẽda sunt alia: æquauit fratres venia, quos sic discreuerat culpa. Et secutus vt deuotio perprobauit, quos metus improbauerat antecedens. Nã crucẽ qua refugerãt, postea cõiũctis viribus ardenter inuadunt, vt vnde reatum sumpserant, inde conscenderent cælum, inde præmium sumerent, & coronam. Petrus nanque crucem, arborem conscendit Andreas: vt qui Christo compati gestiebant, in semetipsis figuram, formàmque ipsius exprimerent passiouis: & redempti ligno cõsummarentur ad palmam. Sic Andreas noster & si cedit ordini, præmio tamen non cedit, & labori.

In diuam Fœlicitatem martyrem. *Sermo* CXXXIIII.

QVoniam varios martyrum, multiplicésve triumphos, quos persecutoris crudelitas toties illusa cumulauit, tempus nos dinumerare non patitur, ad illam tota nostri sermonis confugit oratio, quæ meruit filios tot habere, quot dies mundus accepit. Vere mater luminum, fons dierum, quæ septenario corusco germinis sui toto orbe splẽdet. Beata quę non solum pro lege patitur, sed ipsius legis heptalismũ meruit mater sancta generare: heptalismum fratres, qui non vnius & temporalis tabernaculi illustraret arcanum, sed Ecclesiam sempiternam sacro illuminaret incenso. Fœlix, quæ meruit portare tot virtutum pignora, quot illa arca præceptorum volumina sacrata gestauit: & vt illa verbo, ita hæc doceret exemplo. Iam tunc eos fratres martyres genuit, quãdo eos partus sui septenario numero consecrauit, & mystico. Huc, huc sanctus Paulus veniat, qui adhuc parturit donec Christus formetur in homine. Ecce mulier iterum, atque iterum parturit, donec in virtutem mutetur infirmitas, caro trãscendat in spiritum, terra transferatur in cœlum. Ardebat, anhelabat, vt eos vno die sacros martyres pareret, quo vix par-

Exo. 25

Gal. 4.

uulos per annorum curricula generabat. Ecce mulier, ecce mater, quam vita filiorum fecit anxiam, mors securam. Beata, cui in futura gloria tot astant candelabra, quot germina. Beata, quæ tot præmisit ad regnum: beatior quæ suum in sæculo nil amisit. Discurrebat lætior inter confossa cadauera, quàm inter cunabula chara filiorum: quia internis oculis tot cernebat brauia, quot vulnera: quot tormenta, tot pręmia: quot victimas, tot coronas. Et quid plura fratres? Non est, nõ est vera mater, quæ nescit filios sic amare.

In diuum Laurentium. *Sermo* CXXXV.

HOdiernus dies beatissimi martyris Laurentii corona illustratur, cuius egregij martyris merita nulla pars Romani orbis ignorat. Passus est in ipso capite gentium, id est, in ipsa vrbe Romana. Ibi enim diaconus ministrauit: & in ipso iuuentutis suæ flore decorem iuuentutis suæ sanguine purpurauit. Passio eius insignis est, multùmque mirabilis: hanc breuiter domino adiuuante narrabo. Illo tunc Archidiacono beatus Sixtus erat Episcopus, cuius triumphus martyrii ante triduum fuit. Cum ergo sanctus Laurentius Episcopum suum Sixtum pergentem ad martyrium sequeretur, fide fultus, tristis affectu, nõ quia ille patiebatur, sed quia ab illo ipse deserebatur, respexit venerabilis senex venerabilem iuuenem, & ait illi, Noli esse tristis fili, post triduũ me sequeris. Tũc ille ebibita prophetia, iã corde patatissimus, ex spiritu ebrius, certum sperauit futurũ, quod prædixerat ille qui nouerat. Deinde apprehensus est adductus: & quoniam erat Archidiaconus, apud illum esse vtique credebantur opes Ecclesiæ quas desiderabat persecutor, non tam auarus, quàm furiosus. Oderat quem occidebat: sed amabat apud eum quod ille contemnebat. Erat autem sanctus Laurentius pauper opibus, diues moribus: non se negauit Ecclesiæ habere diuitias, sed vt eas ostenderet, tridui dilationem petiit, deinde mandauit congregari agmina pauperum. Tunc deinde ipso die coronæ suæ præsentatus examini, tanquã demõstraturus quod ille quærebat, demonstrauit quod habebat. Tunc ait persecutor, Vbi sunt Ecclesiæ facultates? At ille manum extendẽs in pauperes, Hæ sunt, inquit, Ecclesiæ facultates. Verũ dixit, sed amarum Quid autem mirum, si veritas auxit odium? Irrisum se dolens crudelis tyrannus & auarus inimicus, qui forte mitiorem pœnam cogitauerat, ferro interficere venerabilem

iuuenem, parari flammas præcepit. Plus ardebat, quàm vrebat: vrebat in carne, ardebat in corde. Supplicium eius tanto erat grauius, quanto interius. Tunc oblata est torrenda, & vt verius dicam, assanda martyrio nobilis illa Laurentii craticula: astrictus est ferro, sed ille craticulam supplicii, lectũ quietis putabat: supplicium dixi, secundum animum punientis, non secundum cõscientiam patientis. Nullum est enim supplicium damnati, vbi non est pœna peccati. Itaque beatissimus martyr ostẽdens quã quietè iaceret in illo ignito ferro, ait circunstantibus: Iam me versate, & si vna pars cocta est, vorate. Miramur patientiam, donum Dei miremur. Ibi fides non solum non arsit, sed & consolabatur ardentem. Quare fides consolabatur ardentem? Quia fidelem tenebat promittẽtem. Vt fides non deficeret, vt spes nõ aucrteretur, vt charitas inter pœnas igneas corporales plus accenderetur, Dei dona erant. Fratres mei, nemo arroget potentiæ suæ quod non dat nisi Deus. Merito Apostolus alloquens martyres, vt in epistola eius hodie cum legeretur, audistis, Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solum vt credatis in eum, sed etiam vt patiamini pro eo. Ergo martyrum merita velut Dei dona laudemus, amemus, oremus, subiici feramus voluntatem nostram. Voluntas enim sequitur, non præuenit. Sed tamen non deest charitas, si non desit voluntas: ipsa enim ardẽs voluntas vocatur charitas. Quis est qui timeat volens? quis est qui amet nolens? ferueat oratio, & festum martyris celebretur: sed vt non sit inanis qui celebrat, imitemur. *Phil. 1.*

In Adelphum Episcopum. *Sermo* CXXXVI.

HAbet hoc Adelphi antistitis sanctus animus, & plena pietate dignatio, vt diues pauperis intret hospitium, pauperis se ponat ad mensam, & humilibus se faciat esse cõmunem, quem diuitię, potestas, honor fecit & reddidit singularem. Inter maximas enim virtutes numeranda est ista voluntas, quæ contempto obsequii sui fastu despecta magnificę domus reuerentia, calcato etiam suæ fastigio potestatis, & abiecta opum suarum interna conscientia, vnde tumor maximus humanis semper dominatur in mentibus, ad vilissimas inopis se inclinauit angustias, vt suo pauperem contubernio sublimaret. Beatus plane iste animus, & ab omni morbo arrogantiæ remotus, qui ad hoc pauperis diuerso-

rium primus intrauit: vt antè humanitatis debitor, quàm largitor existeret. Imitari deum euidenter iste gestiuit, qui antè humana in corpore suscepit obsequia, quàm beneficia homini diuina concederet, quòd pontificem dei summi pręsentem Adelphum fecisse cõspicimus: qui cum sit verbo diues, scientia copiosus, magnus ingenio, loco primus, egeni sensus, & mediocris eloquij nostri audientiam concupiuit: illius prophetę instar, qui illius viduę victum esuriuit extremum, & paruulorum eius sua fame vexauit angustias, nouũ differens sua petitione ministerium, vt petendo tribueret, esuriendo saturaret, & exhauriendo deficientibus horreum diuina largitate cumularet. Et nos filioli quod habuimus dedisse nõ pœnitet: quia & si nos factum conturbauit ad tempus, releuat, & solatur exemplum. Cito ad verbũ huius dei hominis exiguitas ingenij nostri, vt viduę illius pastus, cęlesti proficiet incremento, ac deinceps à reposito cordis nostri non vitę substantia deficiet, sed ipsa inopia abolebitur, & defectus. Fœlix vena, quę suo ditatur irriguo, & fluenta putei sui tota acquirit, atq; attrahit libertate. Ecce venit, & sublimes vestros animos cęlestis imber infudit: totóque impetu superni fluminis, quę in vobis est, ciuitatem dei suo rigauit illapsu, vt terra nostra diuino rore madida cẽtesimum vsque fœcundetur ad fructum. Aperite sensus, corda dilatate, & gremium vestrę mentis extẽdite: vt quicquid de cęlestibus iste thesaurus vobis largiter effuderit, ad æternam gloriam, & censum perpetem, possidere possitis.

De prædicatione diui Ioannis Baptistæ.

Sermo CXXXVII.

POsteaquam legis vomere, & iugi cultu exinanita Iudaici cespitis est vbertas, beatus Ioannes gentium conuolans ad desertum, sentes criminum spiritus igne succẽdens, infructuosas arbores excidens vltionis securi, complanãs asperos superbię colles, humilitatis conualles erigens exęquando, & planitiem terrę totam (gramine perdito) aptans, nutricibus fluẽtis submittens irrigua Iordanis: ac sic euangelico semini noualia diffusa pręparat, fœcunda componit. *Factum est, inquit, verbum domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto.* Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Super Ioannem. Quare non ad Ioannem, sed super Ioannem? Quia quod desursum est, super omnes est. *Factum est verbum domini super*

(Marginal notes: 3. Reg. 17. — Luc. 3. — Ioan. 1.)

Ioannem. Quia Ioannes vox est, deus verbum. *Factum est verbum domini super Ioannem.* Deus super Ioannem, super seruum dominus, super vocem verbum. Sed dicis mihi, Quid, quòd vox præcedit verbum? Præcedit, sed non præcellit: antecedit ad sequentis obsequium, nõ ad propriȩ potestatis iudicium. Vox non est ipsa iudex, sed est nuncia iudicãtis: verbum iudicat, vox prætonat, iubentem potestas respicit, non clamantem. Sed hoc fateatur, testetur, asserat vox ipsa, præco ipse, qui clamat, Qui post me venit, inquit, fortior me est. Quare? quia in me terror est, in illo est sententia. *Venit in omnem regionem Iordanis.* Venit ad Iordanem, quia Iudaicas sordes nõ poterat hydria iam leuare, sed flumen. Sicut scriptum est, Erant, inquit, hydriæ lapideæ secundum purificationem Iudæorum. *Venit ad Iordanem.* Vt pœnitentes potaret aqua, non vino. *Venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remißionem peccatorum.* Erat penes Ioannem venia, sed non sine pœnitentia: erat remissio, sed luctibus comparata: erat cura vulneris cum dolore, erat baptisma quod culpam tolleret, consciẽtiam nõ * deleret. Et quid plura? Per baptisma Ioannis purificabatur homo ad pœnitentiam, non promouebatur ad gratiam. At vero Christi baptisma sic regenerat, sic immutat, sic hominem reddit ex vetere nouũ, vt præterita nesciat, non recordetur antiqua, qui de terreno cælestis iam cælestia possidet, & diuina. Hinc est, quòd redeũti post luxuriam filio pater immortalitatis reddit stolam primam, annulum libertatis imponit, occidit vitulum saginatũ, aquas pœnitentiæ, gratiæ conuertit in vinum, vt conuiuium gratiæ iam pocula mera satiarent: quatenus conscientiæ dolores, pœnitentiæ gemitus, peccatorum lamẽta, sobria dominici calicis aboleret ebrietas. Dicente propheta, Et calix tuus inebrians, quàm præclarus est. Quantum enim terrena ebrietas est deformis, tantum præclara & decora ebrietas est cælestis. *Dicebat ergo ad turbas, quæ exibant, vt ab illo baptizarentur: Progenies viperarum, quis ostendit vobis fugere ab ira ventura? Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ. & ne cœperitis dicere, patrem habemus Abraham: dico enim vobis, quòd potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam enim securis ad radices arborum posita est. Omnis arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Progenies viperarum. Exemplo corripit, comparatione notat, figura prodit, vt iam non mores solum, sed ipsam

Matt. 3. *Ioan. 2.*

* *Aliàs offenderet.*

Luc. 15.

Psal. 22.

naturam posſit venenoſi germinis immutare. *Progenies viperarum.* Quia quos deus creauerat homines, fecerat filios Abrahæ, malitia peperit, & conuertit in viperas: & quos conditos cæleſtis dulcedine pietatis infuderat, hos impietas amara fecit lethales vomitus, ſerpentium virus effundere: & infando crudelitatis auſpicio de morte patris concipi, matris de morte generari. *Progenies viperarum.* Soboles ingrata naturæ, cuius ortus eſt genitoris exitium, cuius vita eſt mors parentis. *Progenies viperarum.* Vipera conceptus ſui tempore intra os ſuum receptum caput coniugis refertur abſcindere, vt per cruenta oſcula non fœtum concipiat illa, ſed crimen: ac ſic carnifices ſceleris ſui pariat filios, vindictæ ordine, non naturæ. Nam genimina patris concepta de cæde, ſanguinis antequam lactis exigunt nutrimentum, & vltionem petũt, matris nanque vterum viperæ dicuntur excindere, & ſceleſtum conceptus ſui domicilium adhuc immaturis viſceribus, maturo furore confringere: vt hoc ſit illis viuere, matrem ſuam, matrem quæ illos tales genuit, non videre. Compulſi latius comparationis quam ſanctus Ioannes fecerat typum deſcripſimus, & figuram, vt non maledicti, ſed veritatis ſit, quòd ab illo Iudæi taliter nuncupantur. *Progenies viperarum.* Synagogam fratres, eiúſque filios tales fuiſſe demõſtrat: ad quam

Ioan 3. Chriſtus affectu coniugis cum veniſſet, dicente Ioanne, Qui ſponſam habet, ſponſus eſt: inter amplexus & oſcula cruenta Iudæ, Chriſti caput eſt expetitum, & ore petitum, cum dicitur, Crucifige, crucifige. Vnde pignora ſanguine concepta, tanto mox ad matris armantur interitum, vt diſrupto ſynagogæ vtero ad vocem Ioannis concurrerent & regenerarentur ad dei progeniem. *Progenies viperarum, quis oſtendit vobis fugere à ventura ira?* Quæ eſt iſta ira ventura? Illa quæ non habet finem: quæ hominem non abſoluit morte, ſed colligat: nec iam veniȩ ſpem habere permittit, quem ſemel tartari deputarit ad pœnam. Admoniti taliter, cognoſcunt & genus, & crimen: & ideo reſponderunt, dicentes: *Quid faciemus, vt ſaluemur? Qui reſpondens, ait illis.* Quod dicturus eſt fratres, timeo dicere, ne quot auditores hodie video contemptores, ille tot faciat contumaces. Quid faciam? Dicere timeo, tacere non poſſum: aliud me prohibet pietas, ad aliud impellit vtilitas: Pietas, quæ non auditur, ne dum contemnit, incurrat: vtilitas, ne qui facturus ſit non audiat, & per hoc doctor offendat.

Dico fratres, vt & nudus se vestiat, & ego me exuam. *Qui habet, inquit, duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat.* Putásne satis petit, qui de duabus tunicis vnam petit? Non satis petit quia non petit gemmam, sed tunicam: non aurum, sed panem. Et si qui de duabus tunicis non dederit vnam, reus est: qualis est vnam de plurimis qui negarit? qui ad hoc vestes suas carcerat, & panem claudit, vt pauper fame pereat, frigore cõsumatur? Ille vestes sepelit, non reponit: nõ credit diligentiæ, sed sepulchris: qui quod negat pauperi, dat tineis: & ipse vestibus suis corporis vorator est, dicente domino, Vermis eorum non morietur: quia Christum concussit *Esa. 66.* pauperis fames, dolor hominis dei prosiliuit ad viscera, capti ui gemitus ad Christi penetrauit interna, inopis contemptus ad creatoris sui redundauit iniuriam, profitente ipso, cum dicit, Esuriui, & non dedistis mihi manducare: nudus fui, & nõ *Matt. 25.* vestistis me. *Venerunt & publicani dicentes, Quid faciemus?* Audiant publicani: *Nihil amplius quàm constitutum est vobis, petatis.* Prodidit quæ res reum faciat publicanum, ne amplius petatis. Qui plus petit, fraudis exactor est, non tributi: cogitet quàm deo reus est, qui defessum & depressum publicat: magis ac magis sua fraude deprimit & fatigat: & ad debita vix sufficienti superimponit, & auget indebita. *Venerunt & milites, dicentes.* Audiant & milites quid etiam militibus interrogantibus responderit hic magister: *Et nos quid faciemus? Et ait illis, Neminem concutiatis, neque calumniemini: contenti estote stipendiis vestris.* Verus miles est, qui non concutit, sed defendit: qui calumniam non ingerit, sed repellit: qui currit ad regis stipendia, non ciuis currit ad prædam. Beatus Ioannes sic diuina docuit, vt non turbaret humana: instituit rempublicam, non dimouit: probauit à deo ordinata esse quæ docuit posse facere & seruare iustitiam. Quid sit autem inter baptisma Ioannis, & Christi baptisma, quia latius explanandum est, nunc tacemus.

De pace. *Sermo* CXXXVIII.

MElius quidẽ fuerat, fratres charissimi, si pater, ac magister noster communis imperitiam nostram latere permitteret: nec publicaret penuriam quæ in nobis hactenus velamento propriæ verecundiæ tegitur. Melius fuerat, vt qui tam copiose abundat in spiritualibus doctrinæ diuitiis, de nauicula pauperis nequaquã tenuis verbi vectigal exigeret,

Quis enim aut egenus diuitibus, aut peregrinus ciuibus, aut agrestis & ignarus studiosis conferat? Tamē quoniam iussis parere cogimur, eadem nos humilitatis ratio, quæ excusare uidetur, ad dicendum cogit, cogit ad obediēdum. Quid igitur est ô religiosa plebs domini, quod vobis quanuis pauperes, quanuis ineruditissimi, attamen decenter offerimus? Pacem sine dubio, quam dominus noster Iesus Christus ingredientes nos offerre omni domui iubet: vnde & nos in principio salutationis nostræ pacem vobis à domino exorauimus: quæ & habenda semper est, & semper oranda, non illa infida, & instabilis huius mundi pax, quæ vel pro commodis quæritur, vel pro timore seruatur: sed pax Christi, quæ secundum sententiam Apostoli Pauli, superat omnem mentem, & credentium corda custodit. Pax, quæ charitatis fœcundis nutritur vberibus. Pax, alumna fidei: columna iustitiæ. Pax, futuræ spei pignus idoneum. Pax, quę prçsentes sociat, absentes inuitat. Pax, quę terrena cçlestibus & diuinis humana conciliat: sic enim dicit Apostolus, Quod dominus noster Iesus Christus pacificauit per sanguinem suum non solum quę in terris sunt, sed quę in cęlis. Hęc ergo vobis charissimi pro viribus pauperis viatici peregrinus viator exposuit, expectans magis vnà vobiscum apud mensam potētis magistri affluentibus, & copiosis dapibus saginari. Deus autem pacis qui cęlestibus terrena coniunxit, cōcedat nobis eadem sapere in alterutrum: & plena vnanimitate gaudere, per Christum dominum nostrum, per quem est deo patri omnipotenti gloria in sęcula sęculorum. Amen.

Luc. 10. Phil. 4. Colo. 1.

De remittendo fratri delicto. Sermo CXXXIX.

SIcut in terra latet aurum, ita diuinus sensus verbis celatur humanis: & ideo quoties dominica nobis eloquia panduntur, mens euigilet, animus intendat, vt intellectus possit scientię cęlestis intrare secretum. Quare dominus hodie sic cœperit, audiamus. *Attendite, inquit, vobis.* Quid sibi ista nouitas elocutionis? Quo ista tendit admonitio prçter vsum? *Attendite, inquit, vobis.* Ille attendit sibi, qui non alienis actibus importunis, impudens, curiosus intendit. *Attendite, inquit, vobis.* Vagus oculus, lasciuus intuitus, improbus aspectus, suas non respicit ad ruinas: alienos currit, & decurrit ad lapsus: sua cęcus ad crimina, ad aliena errata perlucet: malorum suorum nescius, alienorum est accusator & testis: suum tepidus

Luc. 17.

ad reatum, ad alterius & innocentis flammatur, & excandescit examen. Et ne multis, sicut dixit dominus, Oculus in se trabem non vidēs, videt in alio festucam. Nónne oculus prę-uaricationis est author? Et vidit, inquit, mulier, quòd bonum esset lignum ad manducandum, & quòd gratum oculis ad videndum. Mortis ianua, inuidiæ fax, liuoris caminus, toto cupiditatis incēdio velocius per aliena percurrit, quàm currit ignis arida & terrena per gramina. Dei est quòd oculus in orbem sic apertus arctatur angustissimus in pupillā, quatenus moderate visum videat, non inuideat: præuideat, non proripiat: prospiciat, non despiciat: oculus sit animæ fenestra, speculum sit mentis, sit lumen corporis, membrorum dux sit, non introitus vitiorum. Sed ad præfata redeamus. *Attendite, inquit, vobis.* Vobis, non dixit tibi, quia quicquid alij attenderit homo, attendit sibi: & quantum videbit ipse alteri, videbit alter ipsi: sicut ex sequentibus elucescit. *Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, increpa illum: & si pœnitentiam egerit, dimitte illi.* Age homo, mandante deo, dimitte, dimitte peccata: esto misericors ad delicta: in te commissorum tu remissor esto peccatorum: tu modo ne perdas in te diuinæ infulas potestatis: quicquid in alio tu non remiseris, tibi in alio tu negabis. *Si peccauerit in te frater tuus, inquit, increpa illum.* Increpa vt iudex: vt frater remitte: quia iuncta libertati charitas, charitati mixta libertas, & terrorem comprimit, & suscitat fratrem: fratrem frater est in febre cum lædit: est in fide proximo cum delinquit: est sui nescius, est humanitatis extraneus: huic qui per compassionem non subuenit, hunc qui per patientiam non curat, nō per veniam sanat, sanus non est, ægrotat, infirmatur, viscera nō habet, & ab humano sensu monstratur alienus. Furit frater, ascribe ægritudini, tu illum iuua vt frater: ascribe tu quod sic geritur febri, & fratri non poteris imputare commissum: dabísque tu prudenter infirmitati culpam, fratri veniam: vt illius sanitas ad tuam gloriam recurrat, illius venia tuum redundet ad præmium. *Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, increpa illum: si pœnitentiam egerit, dimitte illi.* Nemo ista audiens censuram sibi remittentis assumat, & imponat fratri delinquenti vana præsumptione personam: ac sic durum putet remittere delicta. Se peccatorem, peccaturum se homo cogitet: & tunc incipit amare veniam, non amare vindictam. Audis tu quia re-

Matt. 7.

Gene. 3.

mittere debeas: & quia tibi remitti debeat, non audis. Pecc abis & tu illi cras, qui tibi hodie peccauit: & erit tibi iudex, qui tibi erat reus antè: & reddet tibi veniam, si dedisti: si non dedisti, aut negabit veniā: aut si dederit, imputabit amplius, quàm donabit. Remitte peccanti, remitte pœnitenti, vt cum tu peccaueris, repensetur in venia, non donetur. Bona semper venia, sed tunc dulcissima, cum debetur. Vicit pœnam, iudicem præuenit, euasit iudicium, qui remittendo antè sibi veniam, quàm delinqueret iam prouidit. *Et si septies, inquit, in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te, dicens, pœnitet me: dimittes illi.* Quare veniam lege constringit, angustat numero, fine cōcludit, quam sic pulsat per misericordiā, per gratiam sic relaxat? Si septies, si octies, vincit numerus gratiam? bonitati calculus obsistit? & addicit vna culpa pœnæ quem commissa septem veniæ iam dederunt? Absit. Nam sicut fœlix ille qui septies remisit, ita fœlicior est iste septuagies septies qui remisit. Petrus mandati immemor huius, in-
Matt. 18. terrogat dominum, dicens, Si peccauerit in me frater meus, quoties remittam illi? Septies? Respondit dominus, Non solum septies, sed septuagies septies. Præscriptus ergo numerus non angustat veniam, sed dilatat: & quod præcepto finit, sine fine relinquit arbitrio: vt si quantum iusserit remiseris, tantum sit obedientiæ, sit præmii. Verum septimus numerus qui numero videtur paruus, inuenitur amplissimus sacramento: nam septimus numerus per dies gradiens sabbathum facit, quod benedixit dominus: & deputauit ad requiem tam sui operis, quàm laboris humani. Septimus numerus per ogdoadas currens, sic septem septemplicat septimanas, vt pentecosten nobis impletam mysterii solennitate concludat: totúmque sancti spiritus imbrem in ecclesiasticam segetem cælesti sonitu tunc effundat. Septimus numerus cū per menses properat, septimi mensis festa cōsecrat tota nobis ieiunii sanctitate. Septimus numerus cum vadit per annos, septimanas facit: facit annum qui requiem dat terræ, nexus omnes fraternę obligationis absoluit. Septimus numerus annorum cum circuit septimanas, annum quinquagesimum qui Iubileus vocatur, ad plenitudinem totam veniæ & remissionis adducit: vt tollatur seruitus, redeat libertas: vt cautionum documēta & monumenta rumpantur: resurgat debitor, debitum sit sepultum, redeat vt ager pauperis, vt pereat diuitis totus de cu-

piditāte contractus. Et si septimus numerus septemplicatus per dies, per menses, per annos, totum contulit remissionis & veniæ, septemplicatus septuagies septies. Septimus numerus quid afferre possit, Christianus æstimet, & aduertat auditor. Tunc vere cessabit crediti cōtractus, & debiti, tunc vere abolebitur tota conditio seruitutis, tunc illa, illa veniet sine fine libertas, tūc æternus ager victurus semper remeabit. Veniet, veniet remissio tunc vera, quādo abolebitur etiam necessitas ipsa peccandi: quando pereunte immunditia vere mundus iam vocabitur mundus: quando redeunte vita mors nō erit: quando regnāte Christo diabolus iam peribit. Orate fratres, vt & nobis dominus augeat fidem, quatenus hæc bona credere, videre, & tenere possimus.

De annunciatione diuæ Mariæ virginis. *Sermo CXL.*

SAtis modo sit oculorum nostrorū pura acies, vt possit in diuini ortus intendere claritatem: nam si nascentis iubar solis oculorum nostrorum vix suffert sanitas tota, vel puritas, quanta interni visus est præparanda synceritas, vt splendorem sui ferre possit orientis & radiantis authoris? *In sexto autem mense missus est, inquit, angelus Gabriel in ciuitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph.* Luc. 1. Locum, tempus, personam, sanctus euangelista designat, vt relationis veritas manifestis ipsarum rerum comprobetur indiciis. *Missus est, inquit, angelus ad virginem desponsatam.* Ad virginem deus aligerum portitorem mittit: nam dat arram, dotem suscipit, qui fert gratiam: fidem refert, & tradit munera virtutis, qui mox virginei cōsensus resoluit sponsionem. Peruolat ad sponsam festinus interpres, vt à dei sponsa humanæ desponsationis arceat, & suspendat affectum, neque auferat ab Ioseph virginē, sed reddat Christo, cui est in vtero pignorata cum fieret. Christus ergo suam sponsam recipit, non præripit alienam: nec separationem facit, quando suam sibi totam iungit in vno corpore creaturam. Sed quid egerit angelus, audiamus: *Ingressus ad eam, dicit, Aue gratia plena: dominus tecum.* In hac voce oblatio est, oblatio muneris, non simplex salutationis officium. *Aue.* Hoc est, accipe gratiam. Ne trepides: ne sis sollicita de natura. *Gratia plena.* Quia in aliis gratia, in te tota gratiæ pariter veniet plenitudo. *Dominus tecum.* Quid est in te dominus? Quia ad te nō visitādi studio venit, sed in te nouo nascēdi illabitur

ſacramento. Adiecit congrue, *Benedicta tu in mulieribus.* Quia in quibus Eua maledicta puniebat viſcera, tunc in illis gaudet, honoratur, ſuſcipitur Maria benedicta. Et facta eſt vere nunc mater viuentium per gratiam, quæ mater antè extitit morientium per naturam. *Quæ cum audiſſet, turbata eſt in ſermone eius.* Quid eſt quòd perſonam videt, & de ſermone turbatur? Quia venerat angelus blandus in ſpecie, fortis in bello: mitis in habitu, in ſermone terribilis: humana proferens, diuina repromittens. Vnde & virginem, quam leuiter viſus ſollicitauerat, nimium turbauit auditus: & quam miſsi pręſentia parum mouerat, cócuſsit toto pondere mittentis authoritas. Et quid plura? Mox ſenſit in ſe ſupernum ſuſcipi iudicem, vbi antè iam cæleſtem vidit, & contemplata eſt metatorem. Quamuis enim blando motu, affectu pio, Virginem ſibi deus in matrem, ſeruam ſibi verteret dominus in parentem: turbata ſunt tamen viſcera, mens refugit, ipſa eſt tremefacta conditio, cum deus, quem tota creatura non capit, totum ſe intra pectus recepit & condidit humanum. *Et cogitabat, ait, Virgo quæ eſſet iſta ſalutatio.* Aduertat veſtra charitas, vt diximus, cóſenſiſſe Virginem ſalutationi non verborum, ſed rerum: & vocem fuiſſe non communis obſequij, ſed supernę vim totã fuiſſe virtutis. Cogitat ergo Virgo, quia cito reſpondere eſt facilitatis humánæ, cogitare vero ponderis eſt maximi, & iudicij permaturi. Quantus ſit deus ſatis ignorat ille, qui huius Virginis mentem non ſtupet, animum non miratur, pauet cælũ, tremunt angeli, creatura non ſuſtinet, natura nõ ſufficit, & vna puella ſic deum in ſui pectoris capit, recipit, oblectat hoſpitio, vt pacem terris, cælis gloriam, ſalutẽ perditis, vitã mortuis, terrenis cum cæleſtibus parentelã, ipſius dei cum carne cõmercium, pro ipſa domus exigat penſione, pro ipſius vteri mercede conquirat, & impleat illud Prophetæ: Ecce hæreditas domini, filij merces fructus ventris. Sed iam ſe concludat ſermo, vt de partu Virginis, donante deo, & indulgente tempore, gratius proloquamur.

(margin: *Pſal. 126.*)

De incarnatione Christi. *Sermo* CXLI.

QVantum ſecretum cubiculi ſit regalis, quali reuerentia, quo tremore locus habeatur, vbi ipſa principis requieſcit poteſtas, quàm nulli extraneo, immundo nemini, nulli infideli pateat illuc, & permittatur acceſſus, quàm munda, quàm caſta, quàm fidelia ibidem præſtolentur obſequia, im-

petialis aulę manifestis docetur insignibus. Quis ad ipsas palatii fores vilis, quis propinquat indigous? Certe ad thalamũ sponsi nisi satis proximus, nisi satis intimus, nisi bonæ conscientiæ, nisi laudabilis famæ, nisi probabilis vitæ nullus admittitur. Intra thalamum verò ipsum virginem deus capit solam: suscipitur sola virginitas illibata. Vnde ô homo his admonitus exemplis, æstima quis sis, quantum sis, qualis sis, & tunc demum cogita, vtrum possis Dominicæ natiuitatis penetrare secretum, vtrũ merearis ad illius pectoris cubiculum peruenire: vbi tota superni regis, tota diuinitatis requiescit maiestas: vtrum debeas humanis oculis, corporeis sensibus, conceptum virginis temerarius discussor attẽdere: vtrũ possis ipsas dei manus operantes sanctum sibi corporis templum intra aluum genitricis audax, & curiosus arbiter intueri: conspectibus tuis absconditum sęculis nudare mysterium, reuelare tibi ipsis angelis inuisibile sacramentum: & ita cælesti fabricæ præsidere, vt deprehendas liquido tu quomodo deus penetrale clausæ carnis intrauerit: quemadmodum sacri corporis in illo venerabili vtero præter virginis consciẽtiam liniamenta pinxerit: quomodo præter concipientis sensum mansura sęculis ossa solidauerit: qualiter pręter hominis ordinem, hominis veram produxerit formam: quemadmodum pręter carnis solicitudinem totam carnis assumpserit veritatem: qua ratione pręter naturam nostrę carnis integram susceperit qualitatem: & si ad hęc tibi liber non perpatuerit accessus, iam deus ex carne nunc assumere non potuit, quod in principio assumpsit ex limo? Imò quia totũ deo est possibile, & tibi ne ad minima quidem operum dei possibile est peruenire, cõceptum virginis noli discutere, sed crede: deum voluisse nasci pie senti, quia facis iniuriam si requiris, magnum dominicę natiuitatis sacramentum fide percipe, quia ne minima quidem operum dei assequi poteris sine fide, dicente scriptura, Omnia opera eius in fide. Sed tu hic *Psal. 32.*
totum vis de ratione constare, vbi totũ consistit ex fide: quod tamen non sine ratione subsistit, sed ratione dei, non tua homo. Quid tam rationabile, nisi vt deus quicquid voluerit, possit? Qui quod vult non potest, deus non est. Quę ergo mãdat deus, exequitur angelus, implet spiritus, efficit virtus, virgo credit. natura suscipit, cęli narrant, annunciat firmamentum, ostendunt stellę, magi pręedicant, pastores adorant,

Esa. 1. pecora cognoſcunt, atteſtante propheta, Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui. Tu homo ſi nõ mox cum angelis, agnoſce vel tardiſſime cum iumentis: ne dum moraris, ipſis iumentis, quibus antè comparatus fueras, poſtponaris. Ecce iumenta adulantur caudis, blandiuntur auribus, linguis lambunt, & motu quo poſſunt authorem ſuum fatentur contra naturam in tuam veniſſe naturam: & tu cum Iudæis diſcutis, carpis, qui excluſerunt à diuerſoriis ſuis dominum ſuum, quem iumenta ſuis in præſepibus ſuſceperunt. Vnde ſi tãdem vel angelis es pium præſtaturus auditum, quæ ab angelo dicenda ſunt, ſi nõ fœliciter vel dignanter admitte: quod nos hodie differre, & ſequenti referre ſermone, ſancti fratres ſatis vobis neceſſarius ſermo compellit.

De annunciatione diuæ Mariæ virginis. *Sermo* CXLII.

AVdiſtis hodie fratres chariſſimi angelum cum muliere de hominis reparatione tractantem. Audiſtis agi, vt homo curſibus eiſdem, quibus dilapſus fuerat ad mortẽ, rediret ad vitam. Agit, agit cũ Maria angelus de ſalute, quia cũ Eua angelus egerat de ruina. Audiſtis angelũ de carnis noſtræ limo templum diuinæ maieſtatis arte ineffabili conſtruentem. Audiſtis in terris deũ, in cælis hominem ſacramento incomprehenſibili collocari. Audiſtis inaudita ratione in vno corpore deũ, hominémque miſceri. Audiſtis fragilẽ noſtræ carnis naturã ad portandam totam deitatis gloriã angelica exhortatione roborari. Denique ne tãto ponderi cæleſtis fabricæ in Maria ſubtilis noſtri corporis arena ſuccumberet, & in virgine toti⁹ generis humani portatura fructũ virga tenuis frangeretur, fugatura metũ vox angeli mox pręceſſit, dicens,
Luc. 1. *Ne timeas Maria.* Ante cauſam dignitas virginis annunciatur ex nomine: nam Maria Hebræo ſermone, Latine domina nuncupatur: vocat ergo angelus dominam, vt dominatoris genitricem trepidatio deſerat ſeruitutis, quàm naſci: & vocari dominam ipſa ſui germinis fecit & impetrauit auctoritas. *Ne timeas Maria, inueniſti enim gratiam.* Verum eſt, quia qui inuenit gratiam, neſcit timere. *Inueniſti gratiam.* Apud quem? *Apud deum.* Beata quæ inter homines audire ſola meruit præ omnibus. *Inueniſti gratiam.* Quantam? quantam ſuperius dixerat. Plenam. Et verè plenam, quæ largo imbre totam funderet & infunderet creaturam. *Inueniſti enim gratiã apud deum.* Hæc cum dicit, & ipſe angelus miratur, aut fœminam tantum

aut omnes homines vitam meruiſſe per fœminam, ſtupet angelus totũ deum venire intra virginales vteri anguſtias, cui tota ſimul anguſta eſt creatura. Hinc eſt quòd remoratur angelus, hinc eſt quod virginem vocat de merito, de gratia cõpellat, vix cauſam prodit audiẽti, ſanè vt ſenſim promoueat, vix longa trepidatione componit. Æſtimate fratres, qua reuerentia, quo tremore nos tanto intereſſe deceat, & cõueniat ſacramento, quando ipſe angelus non ſine metu diſcutit audientis. *Ecce concipies in vtero.* Bene concipies, quòd caro neſcit, conditio non habet, non admittit natura. *Ecce concipies in vtero.* Quis antè ad fructum peruenit, quàm terræ laborem ſentiat, & ſudorẽ? Quis antè poma carpit, quàm plantæ ſuam tribuat & impendat induſtriam? Quis præter viam ad vllam peruenit manſionem? Quis præter naturam naturę ſuſcipit incrementum? Beata ergo, & verè beata Maria, quæ præter generandi curas, pręter materni doloris faſtidia, tantam germinis peruenit ad gloriam. Beata, quæ diuinum pignus ſic ſuo ſuſcepit & ſeruauit in pectore, vt illud tota corporis externa neſciret. Beata quæ quod de ſupernis angelo referente ſuſceperat, ſic menti ſuæ ſolæ commiſit & credidit. Intra domum virginis negocium cæleſte ſic geritur, vt manentibus clauſtris ipſa domus ſepta non ſentiant. *Concipies & paries filium.* Quis ingreditur & egreditur, & introitus ſui, & exitus nulla veſtigia relinquit, diuinus habitator eſt, non humanus: & qui conceptu ſuo virginem ſeruat, & ortu ſuo relinquit virginem, non terrenus homo eſt, ſed cæleſtis. Noſtrę ergo carnis ordo ſecedat, hic ſibi natura noſtra nil vindicet, vbi ad diuinam progeniem cæleſtis ordo diuinã inſtituitur in naturam. Conceptus & partus ſermo audientis animum non fatiget, nec leuiter ſenſum moueat Chriſtiani, vbi ad cæleſtem progeniem virtutis dei diuina peraguntur inſignia. *Concipies & paries filium.* Non dixit tibi, non dixit tuum. Quare? Quia ſanctũ vocabitur filius dei. Virgo te gratia matrẽ præſtitit, nõ natura: genitricẽ te dici pietas voluit, quam non ſinebat integritas: in tuo conceptu, in tuo partu creuit pudor, aucta eſt caſtitas, integritas roborata eſt, eſt ſolidata virginitas, omnes perſeuerauere virtutes. Virgo ſi tibi ſalua ſunt omnia, quid dediſti? Si virgo, quomodo mater? Si ſpõſa, genitrix quomodo? Ille quo tibi aucta ſunt omnia, nil minuit virgo. Virgo, cõcipitur ex te auctor tuus, tua ex te ori-

tur origo, in tuo germine est genitor tuus, in tua carne est deus tuus, & ipse lucem mundi per te cepit, qui lucem mūdo dedit. Monita ergo per angelum virgo ne præsumas hūc vocare filium tuum, sed mox vt genueris inuoca saluatorē: quia virginitas non sibi parit filium, sed parit pignus auctoris, & integritas suum gestat dominum, non alumnum: dicente angelo, *Et vocabis nomen eius Iesum.* Quod saluator Latino vocabulo nuncupatur. *Dixit autem Maria ad angelum, Quomodo fiet istud?* Ecce Maria interrogat: & si qui interrogat dubitat, cur solus Zacharias velut querulus percunctator incurrit? Quia pectorum cognitor non verba, sed corda peruidit: non quid dixerint, sed quid senserint iudicauit: erat enim interrogantium causa dissimilis, species perdiuisa: hęc contra naturam credidit, ille dubitat pro natura: hęc integræ rei ordinē quærit, ille quæ deus iubet fieri non posse perscribit: ille impellentibus exemplis non accedit ad fidem, hæc sine exēplo percurrit ad fidem: hęc miratur de partu virginis, ille de conceptu disputat coniugali. Meritò ergo hæc loquitur, hęc deū suo cognoscit & confitetur in corpore: ille tacet, donec Ioānem quem negabat conuictus proprio redderet ex corpore. *Quomodo fiet istud?* Quare? *quia virum non cognosco.* Mulier, quem virum quæris? quem tu in paradiso perdidisti? Redde virum mulier, redde depositum dei, redde ex te quem perdidisti per te: prætermitte naturæ ordinem, recognosce ordinē creatoris. Ille ex te assumet & faciet virum, qui in principio te fecit & assumpsit ex viro ne quæras virum, cesset opus hominis, quia ad reparationē hominis sufficit ars diuina. Hinc est quòd deus ipse ad te venit, quia te pœnituit ad hominem

Ioan. 3. peruenisse. Nec iam caro ad carnem. *Sed spiritus sanctus super-*

Ioan. 4. *ueniet in te.* Quia quod de carne natum est, caro est: & quod de spiritu, spiritus est: qui ergo de spiritu nascitur, sine cōtrouersia deus est, quia spiritus est deus. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Obumbrat dei virtus, ne portatura deum fragilitas humana succumbat. *Et virtus altissimi obumbrabit tibi.* Æstus nostri corporis nescit, quam diuinæ protegit vmbra virtutis: nec secretum mundanæ habitationis inquirit, quæ se septam superni splendoris circunspicit velamento. *Propterea quòd nascetur ex te sanctum,*

Isa. 6. *vocabitur filius dei.* Nemo hic communiter accipiat sanctum, sed illa singularitate qua clamatur in cælestibus, Sāctus, san-

ctus,sanctus dominus deus sabaoth. Mittitur autem Maria ad Elizabeth, virgo ad sterilē, infans ad anum, vt certamine pio sumant ambæ, percipiant pariter: altera de nouitate fidē, altera de necessitate virtutem. His auditis, respondit Maria, *Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Quæ vocatur ab angelo domina: ipsa se cognoscit, & confitetur ancillam. Quia deuotus animus infulis beneficiorū crescit ad obsequium: augetur ad gratiam, non ad arrogātiam prosilit, nō ad superbiam pertumescit. *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Quæ credit verbo, merito concipit verbū. In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum: & ad totam rem peruenit, quæ secretum fidei consentit auditu. Quantum peccat hæreticus, qui post causam nō credit, cum tantum hanc credidisse conspicit ante causam? *Ioan. 1.*

De eadem, Sermo CXLIII.

DEbetur quidem vobis natalitius sermo, sed ineffabile natiuitatis dominicæ sacramentum credere magis conuenit, quàm referre. Virgo peperit. Quod natura non habet, & vsus nescit, ignorat ratio, mens non capit, pauet cælum, stupet terra, creatura miratur, quomodo sermo narrabit humanus? Denique euāgelista conceptū Virginis, Virginis partum sicut humano sermone pandit, ita diuino claudit arcano: & hoc facit, vt homo quod credere iussus est, discutere nō præsumat. Quis attingit arcanum dei? partum Virginis? rerū causas? sæculorum negocium? cōmercium diuinitatis & carnis? hominem deúmque vnum deum? euāgelista sic ait, *Missus est angelus Gabriel à deo in ciuitatem Galileæ, cui nomen erat Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, & nomen virginis Maria.* Missus est angelus à deo, vbi mediator est angelus, humana cesset opinio: vbi cęlestis est nūcius, interpretatio terrena pellatur. Curiositas humana torpescat, vbi supernus habetur interpres. *Missus est angelus à deo.* Qui audit attentius quia à deo missus sit, deitatis refugit perscrutari secretum. Quod per angelum deus mandat, ille meretur scire, qui timet scire. Audi dominum dicentem, Super quem respiciam, nisi super humilem & mansuetum, & trementem verba mea? Humilem & mansuetū, quantum mansuetus est ille qui iussis obtemperat, immansuetus tantum est ille qui iussa discutit. *Missus est angelus ad virginem.* Quia semper est angelis cognata virginitas. In carne præter carnē viuere *Luc. 1.* *Isa. 66. Iuxta LXX.*

non terrena vita eſt,ſed cæleſtis. Et ſic vultis ſcire,angelicã gloriam acquirere maius eſt,quàm habere:eſſe angelum fœlicitatis eſt,virginem eſſe virtutis: virginitas enim hoc obtinet viribus, quod habet angelus ex natura. Angelus ergo & virgo, diuinum agunt officium, non humanum. *Ingreſſus, inquit, angelus ad eam, dixit, Aue gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres.* Aue gratia plena dominus tecum: videtis quibus eſt virgo oppignorata muneribus. *Aue gratia plena, dominus tecum.* Aue,hoc eſt accipe. Quid? Virtutes munerum, non pudoris. *Aue gratia plena.* Hæc eſt gratia, quæ dedit cælis gloriam, terris deum,fidem gentibus, finem vitiis,vitæ ordinem,moribus diſciplinam.Hanc gratiam detulit angelus,accepit virgo ſalutem ſæculis reddítura. *Aue gratia plena.* Quia ſingulis gratia ſe eſt largita per partes, Mariæ verò ſimul ſe totam dedit gratiæ plenitudo Omnes, inquit euangeliſta de plenitudine eius accepimus. Vnde & Dauid dicit,Deſcendit ſicut pluuia in vellus. Vellus cum ſit de corpore, neſcit corporis paſſiones: ſic virginitas cum ſit in carne,vitia carnis ignorat:cæleſtis ergo imber virgineum in vellus placido ſe fudit illapſu, & tota diuinitatis vnda bibulo ſe noſtræ carnis celauit in vellere,donec per patibulũ crucis expreſſum terris omnibus in pluuiam ſalutis effunderet. Et ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Vt vitalibus partita ſtillicidiis tempora fidei rigarent germina, non necarẽt. *Aue gratia plena, dominus tecum.* Miſſus eſt angelus à deo, & quid dicit? Dominus tecum. Ergo erat cum virgine,qui ad virginem miſerat. Præceſſit nuncium ſuum deus, ſed à deo non receſſit,teneri locis non poteſt, qui omnibus habetur in locis: & totus vbique eſt, ſine quo nihil eſt totum. *Benedicta tu inter mulieres.* Verè benedicta virgo, quæ & virginitatis poſſidet decus, matris & pertulit dignitatem. Verè benedicta, quæ & ſuperni conceptus meruit gratiam,& ſuſtulit integritatis coronam, Verè benedicta,quæ & diuini germinis ſuſcepit gloriam, & regina totius extitit caſtitatis. Verè benedicta,quę fuit maior cælo,fortior terra, orbe latior:nam deum quem mundus non capit,ſola cepit. Portauit eum, qui portat orbem,genuit genitorem ſuum, nutriuit omnium viuentium nutritorem. Sed videamus quid ait Euangeliſta, *Maria, inquit, vt vidit angelum, turbata eſt in ſermone eius.* Turbata eſt caro, concuſſa ſunt viſcera,mens tremuit,tota cordis ob-

Ioan. 1.
Pſal. 71.
Pſal. 71.

ſtupuit altitudo: quia in ingreſſu angeli virgo ſenſit diuinitatis ingreſſum. Turbatur humani corporis tẽplum, & carnalis domicilij mouebantur anguſtiæ, cum ſe in virgineo pectore tota dei conderet magnitudo. Sed, ſi placet, priuſquã fidei Chriſtianæ penetremus arcanum, loquamur ad eos qui partum virginis, qui magnum pietatis ſacramentum, qui reparationem ſalutis humanæ referunt ad diuinitatis iniuriam. Venit ad virginem deus, hoc eſt, ad opus ſuum opifex, creator ad creaturam ſuam. Quando ad opificis honorem operis reſtauratio non redundat? Quando honor non deputatur ad gloriam, ſi factor facturam ſuam reparet? Ne amittat quis opus ſuum, nónne cum veteraſcit renouat? & cum cadit, erigit? & cum deſtruitur, in melius non reformat? Ergo quòd in partu virginis agitur: non eſt creatoris iniuria, ſed ſalus eſt creaturæ. Si deus fecit hominem, quis arguit cur refecit? & quòd ex limo formaſſe digne creditur, quare ex carne reformaſſe iudicatur indignum? Quid precioſius, caro aut limus? Ergo reparationis noſtræ quanto precioſior materia, tanto maior eſt gloria. Aut quando deus non in vtero plaſmator eſt hominis? Audi Iob, Manus tuæ fecerunt & finxerunt me. Et poſt, Vt caſeum coagulaſti me: oſſibus & neruis inſeruiſti me: vitam & miſericordiam dediſti mihi. Et Dauid, Tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam. Et ad Hieremiam deus, Priuſquam eſſes in vtero, noui te, & in vulua ſanctificaui te. Si ergo parentis in aluo Iob liniamenta depinxit, ſi matris in vtero Dauid membra compegit, ſi Hieremiam genitricis ſanctificauit in vulua, ſi Ioannem ſterilis in vtero repleuit ſpiritu ſancto: quid mirum modo, ſi virginis habitauit in vtero, qui mulierẽ hominis ſumpſit ex latere? Ipſe hominem mulieris reſumpſit ex vtero, qui virginẽ viri formauit ex corpore: ac perinde homo quę tibi videntur noua, deo habentur antiqua. Sed dicis, Quæ naſcendi neceſſitas deo, cui ſuppetit faciendi poteſtas? Quę? Vt ipſam naturam naſcendo reficeret, quàm fecerat operando, quia quę facta fuerat vt generaret ad vitam, ipſa generabat ad mortem. Per peccatũ primi hominis natura lethale vulnus accepit, & cœpit eſſe origo mortis, quę erat initium vitæ. Hoc eſt ergo negocium natiuitatis quod naſci compulit Chriſtum: vt naturæ curam natiuitas daret auctoris, & naturæ cautio eſſet viuificatio filiorum.

Ioan. 1.
Iob. 10.
Pſal. 138.
Hier. 1.

De eadem. *Sermo* CXLIIII.

DE natiuitate Christi nos compẽdinare sermonem altitudo rei facit,& cogit mysterii magnitudo. Virgo peperit, quis loquetur? Verbum caro factum est, quis narrabit? Si verbum Dei infantiæ dat vagitũ: homo imperfectus quomodo clamabit in verbo? Quantam stella magis nocte dedit quærentibus lucem, tantam doctoris sermo ortus dominici præbet audientibus claritatem: vt Christum inuenisse gaudeant, discurrere non præsumant: honorent muneribus infantiam, non minorent. Sed orate fratres, vt qui nostro sensim creuit in corpore, paulatim nostro crescere dignetur
Luc.1. in verbo. Euangelista hodie angelum retulit sic locutum. *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum.* Ne timeas Maria, quare? Quia inuenisti gratiam. Timet non qui inuenit, sed qui perdit. Inuenit, inuenit hæc concipiendo superni germinis gratiam, quæ pariendo non perdidit virginitatis insignia. *Ne timeas Maria.* Quid timet, quæ securitatem rerum concipit, parit gaudia sæculorum? Timor non est, vbi diuinum est negocium, non humanũ: vbi virtutis consciẽtia est, non pudoris. Quid timet, quæ suscepit eum, quem timẽt omnia quæ timẽtur? Quid timet, cui iudex causæ est assertor,
Ioan.1. integritas testis innocentiæ? *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiã apud Deum.* Quod erat in principio apud deum, verbũ Deus intra se virgo reperit: & factum est magnum deitatis templum, quæ erat pusillum humanitatis hospitium: & quẽ non capiebat pusillitas humani corporis, cepit virginalis vteri magnitudo. *Ecce, inquit, concipies in vtero.* Propter reuerentiam dixisse suffecerat, concipies: quod exaggerat, in vtero quid est? Vt conceptus esset veritas, non figura: vt partus esset proprietas, nõ imago: vt sicut de Deo vero Deus verus natus est, sic de vero conceptu veritas humani corporis nasceretur. In ortu Christi fratres, humani corporis iniuria sublata est, non natura: nec est creatura deleta, sed culpa damnata est. Est ergo hęresis, quę Christum aetium corpus assum psisse mentitur; nec habuisse carnem, sed hominem stimulasse confingit. *Concipies, inquit, in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum.* Quod Hebraicè Iesus, Græce σωτὴρ, hoc dicitur Latinè saluator. Merito ergo virgini salua sunt omnia, quæ omnium genuit saluatorem. *Et vocabis nomen eius Iesum.* Quia in hoc nomine deitatis tota adoratur maiestas:

omnes qui commorantur in cælis. vniuersi qui habitant terram, cuncti qui in profundo tenentur inferni, huic prosternuntur nomini, hunc adorant. Audi Apostolum dicentem, Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestiũ, terrestriũ & infernorum. Hoc nomen quod dedit cæcis visum, audi *Phil.2.* tum surdis, claudis cursum, sermonem mutis, vitam mortuis, totámque diaboli potestatem de obsessis corporibus virtus huius nominis effugauit. Et si nomen tantum est, quanta potestas? Sed quis est iste qui vocatur hoc nomine? Iam dicat angelus, *Et filius altissimi vocabitur.* Videtis quia quod concipit virgo, non terrenum germen est, sed cæleste. Virgo peperit, sed Deus suscipit filium. Ergo qui de hac natiuitate humano modo disputat, ad omnem tendit tanti genitoris iniuriam. *Et dabit, inquit, ei dominus sedem Dauid patris sui.* Hinc hæreticus generat perfidiæ suæ nebulas: hinc sibi fingit erroris materiam. Ecce, inquit, non ego dico, sed angelus, dabit illi dominus Deus: nunquid non maior est qui dat, quàm qui accipit? & qui accipit antequam acciperet non habebat. Sed nos ista fratres audiamus, nõ vt perfidi, sed vt fideles: & sit nobis argumentum fidei, quod illis est erroris occasio. *Dabit illi dominus Deus.* Quis dat? aut cui dat? vtique Deus homini dat, diuinitas carni. *Dabit illi dominus Deus.* Quis Deus? vtique verbum quod erat in principio semper Deus. *Ioan.1.* Cui dat? quòd caro factum est, & habitauit in nobis. Audi *2.Cor.5.* Apostolum dicentem, Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Sibi vtique non alii. Hic ergo Deus qui in Christo erat, regnum sibi dabat in Christo: & conferebat suo scepto corpori, quod semper sua diuinitate possederat, sicut ex ipso angeli probatur eloquio. *Dabit illi dominus Deus sedem Dauid patris sui.* Vides, quia quando accipit, Dauid filius dicitur: quando dat, Dei filius nuncupatur: ipse dixit: Omnia quæ habet pater, mea sunt. Et quę necessitas accipiendi, vbi *Ioan.16.* est habendi potestas? Ait, omnia quæ habet pater, mea sunt. Quis accipit quæ sua sunt? Aut in gratia dantis est, si accipientis est quod donatur? Fatemur quia accepit, sed iste qui nat⁹ est, qui suscepit carnem, qui suscepit infantiam, qui cunabula pertulit, qui suscepit ætates, qui laborem sustinuit, qui famem sensit, qui sitim passus est, qui tota iniuriarum genera non refugit, qui ascendit crucem, qui subiit mortem, qui intrauit sepulchrum: hęretice huic quod accepit ascribe. Aut

putas quod honorem à Deo dedignatur accipere, qui ab hominibus tantas accepit iniurias? Aut existimas quòd cōferri sibi regnum à patre fastidit, qui ab inimicis pœnas, mortémque suscepit? Hæretice quod est iniuriæ, quod infantię, quod ætatis, quod temporis, quod dati, quod accepti, quod minorationis, quod mortis, si intellexeris nō esse diuinitatis, sed corporis, tu nullam filio irrogabis iniuriam, nullam tu facies in Trinitate distantiam. Sed reuertamur ad nos, & quæ sunt nostra iam loquamur. *Dabit illi, inquit, dominus Deus sedem Dauid patris sui, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Qui in cælo semper consedit patri, nunc sedem Dauid accepit in terra: qui regnauit sibi semper, modo nobis in domo Iacob regnum sortitus est æternum. Gaudeamus fratres, quia qui sibi regnauit, regnaturus est nobis: gaudeamus, quia venit regnaturus in terrà, vt nos cum illo
2. *Tim.* 2. regnare possimus in cælo. Audi Apostolum, Si compatimur, & conregnabimus. Nobis natus est, nobis vtique regnū ve-
Matt. 25. nit donaturus: ipso promittente, cum dicit, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Vobis dixit, non mihi. Veniet, vt sit nobiscum semper: vt nostris sit semper in oculis, qui nunc tantum nostris habetur in cordibus. Veniet, vt quibus est gloria de regno, sit de familiaritate fiducia. *Et regni eius non erit finis.* Qui eius aduentum credis, gaude, quia regnum sine fine promisit: vbi est sine successore militia, vbi sunt perpetuę dignitates. Sed quid est quòd permansura non ambiunt, qui ambiunt transitura? Quid est? Quid est quòd caducos honores auro comparant, & nolunt gratis accipere sempiternos? Fratres, hic parantur officia, hic decernuntur loca, hic honores designantur, hic qui non de Euangelij fide acceperit codicillos, ibi æternarum infulas non habebit dignitatum. Ergo si delectat militia, si volumus semper militare, arripiamus arma Christi, vigilemus, sobrij simus, vincamus diabolum, prosternamus vitia: vt possimus accipere præmia pariter, & coronas ab ipso domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo patre regnat nunc & semper, & per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De generatione Christi. *Sermo* CXLV.

AVdituri estis hodie fratres, quemadmodum nobis beatus Euangelista generationis Christi retulit sacramen-

tum. *Christi, inquit, generatio sic erat, Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de spiritu sancto: Ioseph autem vir eius cum esset iustus, & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam.* Et quomodo iustus, qui conceptum sponsæ duxit non discutere? Suspecti non exquirit causam pudoris, coniugij famam non vindicat, sed requirit? *Voluit occultè dimittere eam.* Hoc pio magis videtur conuenire, quam iusto, sed humano iudicio, non diuino. Penes Deũ neque pietas sine iustitia est, neque sine pietate iustitia: cæl esti sensu sine bonitate æquitas, sine æquitate bonitas non habetur. Virtutes si separatæ fuerint dilabuntur, æquitas sine bonitate sæuitia est, & iustitia sine pietate crudelitas. Ioseph ergo merito iustus, quia pius: & pius, quia iust⁹. Denique dum pietatem cogitat, crudelitate caruit: dum causam temperat, iudicium custodiuit: dum vindictam differt, crimen euasit: dum refugit accusatorem, fugit sententiam. Aestuabat animus sanctus negocij nouitate perculsus, stabat sponsa prægnans, sed virgo: stabat plena pignore, sed nõ vacua pudore: stabat de conceptu solicita, sed de integritate secura: stabat vestita materno munere, sed non honore virginitatis exclusa. Sponsus quid faceret ad ista? Accusaret de crimine? Sed erat ipse innocentiæ testis. Culpam diceret? Sed erat ipse custos pudoris. Vrgeret adulterium? Sed erat ipse virginitatis assertor. Quid faceret ad ista? Cogitat dimittere, quia non poterat vel foris prodere, vel intus quod euenerat continere. Cogitat dimittere, & dicit Deo totum: quia quod homini diceret, non habebat. Et nos fratres quoties res turbat, fallit species, facit color negotii interna nescire, declinemus iudicium, subtrahamus vindictam, sentẽtiam fugiamus, dicamus Deo totum, ne dum facile innocentum forte gestimus in pœnam, ipsi nobis noxiam sententiam proferamus, dicente domino, In quo iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Certè si nos tacuerimus, clamabit Deus: respondebit angelus, qui Ioseph ne innocentiam desereret, sic præuenit. *Ioseph, inquit, fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Ioseph fili Dauid. Videtis fratres in persona genus vocari, videtis in vno totam prosapiam nuncupari, videtis in Ioseph seriem Dauidici stemmatis iam citari,

Matt. 1.

Matt. 7.

Psal. 131.

Ioseph fili Dauid. Tricesimaoctaua generatione natus quomodo Dauid filius dicitur, nisi quia generis aperitur arcanũ, fides promissionis impletur, superna conceptio cælestis partus virginea iam signatur in carne? *Ioseph fili Dauid.* Tali voce ad Dauid prolata fuerat promissio Dei patris, Iurauit dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Quod factum quidem tali gloriatur in cantico, Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. De fructu ventris tui: bene fructus ventris tui,

Psal. 105. bene de vtero: quia cęlestis hospes, supernus habitator: sic in vteri descendit hospitium, vt corporis claustra nesciret: sic de habitaculo ventris exiit, vt virginalis ianua non pateret, & impleret illud quod cantatur in Cantico Canticorum: Hor-

Cant. 4. tus clausus soror mea sponsa: hortus clausus, fons signatus. *Ioseph fili Dauid noli timere.* Sponsæ causas sponsus ne timeat, admonetur: & verè pius animus dum compatitur, plus pauescit. *Ioseph fili Dauid, noli timere.* Ne qui de conscientia securus sis, de sacramenti cognitione succumbas. *Ioseph fili Dauid, noli timere.* Quam vides virtus est ista, non crimen: hic non humanus lapsus est, sed est diuinus illapsus: hic præmium est, non reatus: hic incrementum cæli est, non corporis detrimentum: hic non est proditio personæ, iudicis est secretum: hic palma cognitoris est, non supplicii pœna: hic hominis furtum non est, thesaurus est Dei: hic non est mortis causa, sed vitæ. Et ideo noli timere, quia quę vitam parturit, non meretur occidi. *Ioseph fili Dauid, noli timere Mariam coniugem tuam accipere.* Sponsam vocari coniugem legis est hoc diuinę, sicut ergo manente virginitate mater est, ita coniux dicitur pudore permanente. *Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est.* Veniant, audiant, qui requirunt, quis sit quem Maria

Id est, hominem parientem, Christiparam, deiparam. genuit. *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Veniant, audiant, qui Græco turbine Latinam nubilare nisi sunt puritatem, ἀνθρωποτόκον, χριστοτόκον, vt θεοτόκον tollerent, blasphemantes. *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Et quod de spiritu sancto natũ est, spiritus est, quia deus spiritus est. Quid ergo requiris, quis est qui de spiritu sancto natus est, cum tibi quia Deus est, Deus ipse respondeat? cum te Iohannes increpet, qui dicit, In principio erat verbum, & verbum erat a-

Ioan. 3. & 4. pud Deum, & Deus erat verbum: & verbum Deus caro factũ est,

est,& habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius. Iohãnes *Ioan.1.*
vidit gloriam, respicit infidelis iniuriam. *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Et vidimus gloriam eius, cuius eius? qui natus est de spiritu sancto: eius qui verbum caro factum est,& habitauit in nobis *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Virgo concepit, sed de spiritu: virgo parturit, sed eum quem *Isaiæ.7.* prædixit Isaias: Ecce virgo in vtero accipiet,& pariet filium, *Mat.1.* & vocabunt nomen eius Emanuel, quod interpretatur nobiscum Deus. Nobiscum Deus, cum illis homo. Et maledictus homo, qui spem ponit in homine. Audiant qui requi- *Hie.17.* runt, quis est qui natus est de Maria. *Paries filium, inquit angelus, & vocabis nomen eius Iesum.* Quare Iesum? Apostolus dicit: Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, ter- *Phil.3.* restrium,& infernorum: & tu quis sit Iesus, dolosus cognitor nunc requiris? Omnis iam lingua confitetur quia dominus Iesus in gloria est Dei patris, & tu adhuc inquiris quis est Iesus. *Paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum.* Non alterius saluum faciet. Vnde? *A peccatis eorum.* Esse Deum qui peccata donat, si Christianis non credis, crede infidelissime vel Iudæis dicentibus: Cum sis homo, facis teipsum Deum. Quis potest peccata dimitte- *Ioan.10.* re, nisi solus Deus? Illi eum negabant Deum, qui eum pecca *Mar.2.* ta dimittere non credebant: tu ab eo peccata dimitti credis, & Deum dubitas confiteri? Verbum caro factum est, vt hominis caro promoueretur in gloriam Dei, non vt Deus in carnis verteretur iniuriam, sicut dicit Apostolus: Qui se iun- *1.Cor.6.* git domino, vnus spiritus est. Et quomodo non, quando se iungit Deus homini, vnus est Deus? Humanæ leges intra triginta annos litigiosas omnes interimũt quæstiones,& Chri- *Chrysologi* stus circa quingentos annos natiuitatis suæ causas præstat: *etas.* ortus sui lites patitur: status sui sustinet quæstiones? Hæretice desine iudicare iudicem tuum, & adora in cælis Deum, *Mat.2.* quem Deum magus adorauit in terris.

De eadem. *Sermo* CXLVI.

QVoties transcursis anni metis dies dominicæ natiuitatis aduentat, & virginei partus fulgor orbe toto diffunditur flammeo corusco, voluntatis non pauoris est quod tacemus. Quæ mens in ipso ortu diuini regis obiicere se præsumat? Solis radii cum erumpunt, visus hebetatur humanus, radiante deo quomodo non totus animorum sauciatur aspe-

ctus? Reparatis ergo sensibus noui luminis post stuporem, tempus est quo iam nobis per carnem ipsius diuinitatis visu generationis Christi contemplemur arcana. *Christi, inquit, Euangelista, generatio sic erat.* Fratres si volumus intelligere quę dicuntur, diuina verba modis non pensemus humanis: sepo nendus est humanus sensus, vbi totum quod dicitur est diuinum. Sic Christus quòd nascitur non est consuetudo, sed signum: non est natura, sed virtus: non ordo est, sed potestas: & est cæleste miraculum, ratio non humana. Hic mundana scientia quid capiet? hic carnis intelligentia quid requiret? *Christi, inquit, generatio sic erat.* Non dixit sic facta est, sed sic erat: quia Christi generatio erat apud patrem, quando generabatur ex matre. Quod erat, semper erat: quod factum est, hoc reddebatur: erat Deus, reddebatur homo: ex vtero nos suscepit ille, qui nos plasmauerat ex luto. *Cum desponsata esset mater eius Maria.* Suffecerat dixisse, cum desponsata esset Maria. Quid sibi vult sponsa mater? si mater, non sponsa: si sponsa, non adhuc mater. *Cum desponsata esset Maria mater eius.* Virginitate sponsa, fœcunditate mater: mater viri nescia, partus conscia. Aut quomodo non ante conceptum mater, quæ post partum virgo mater? Aut genitrix quando non quæ sæculorum generauit authorem? principium dedit rebus? natura virgo mater semper, sic rerum semper nouerca corruptio. Est ergo muneris virginalis, vt regeneret per Deum virgo, quod per Deum virgo generauit. Deus & integritas est cæleste consortium, virginitas iuncta Christo copula est perfecta virtutis. Quòd virgo concipit, est honor spiritus, non onus est carnis: quòd parturit virgo, secretum est Dei, non est ministerium coniugale: quòd nascitur Christus, diuinæ maiestatis est, non est imbecillitatis humanæ: est gloria deitatis tota, vbi nulla carnis sentitur iniuria. *Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de spiritu sancto.* Quid est quod ad spō sam, & non ad liberam, cælestis innocentię destinatur arcanum? Quid est quod sic zelo sponsi sponsę periculum comparatur? Quid est quod virtus tanta putatur crimen, salus certa discrimen? Quid est quod inter innocentes taliter laborat pudor, verecundia succumbit, fatigatur castitas, sauciatur fides, extat accusatio, vrget causa, facultas tota excusatione aufertur? Quis excusat sponsam quam con-

ceptus accusat? Aut quid proficiet defensor externus, quando facti testis internus assistit? Quid tenemus fratres? Non apices, non literæ, non syllabæ, non verbum, non nomina, non personæ in Euangelio diuinis vacua sunt figuris. Sponsa quæritur, vt iam tunc Ecclesia Christi spōsa signetur iuxta illud Osee prophetæ, Spōsabo te mihi in iustitia & iudicio, & in misericordia & misterationibus, & desponsabo te mihi in fide. Hinc Iohannes ait, Qui habet sponsam, sponsus est. Et beatus Paulus, Spōsaui vos vni viro virginē castā exhibere Christo. Vere spōsa quæ virginali partu nouam Christi regignit infantiam. Procurator Ioseph sponsus, vt iste in illo Ioseph Christi figuram impleat passionis: Ioseph prophetalibus somniis incurrit zelum, Christus propheticis visionibus suscepit inuidiam: Ioseph missus in lacū mortis, viuus emergit à lacu, Christus mortis sepulchro datus, viuus remeat à sepulchro. Ioseph venūdatus est, precio taxatus est Christus. Ioseph trāsducitur in Aegyptum, ad Aegyptū fugatur Christus. Ioseph esurientibus populis panē copiose subministrat, Christus cæli pane manentes orbe toto exaturat nationes. Sic lucet, cur Ioseph iste cælestis spōsi typū prætulerit, portauerit imaginem, ambulauerit in figuram. Maria mater vocatur, & quando non Maria mater? Congregationes, inquit, aquarum appellauit maria. Nónne hæc exeūtem populum de Aegypto concepit vno vtero, vt emergeret cælestis in nouā creaturam renata progenies? iuxta illud Apostoli, Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt: & omnes in Moyse baptizati sunt in nube & in mari. Et vt semper Maria humanæ præuia sit salutis, populum quem vnda generatrix emisit in lucem, ipsa iure præcessit in Cantico, Maria, inquit, soror Aarō sumens tympanum in manu sua, dixit, Cantemus domino, gloriose enim honorificatus est. Nomen hoc prophetiæ germanum est, hoc renascētibus salutare, hoc virginitatis insigne, hoc pudicitiæ decus, hoc indiciū castitatis, hoc Dei sacrificiū, hoc hospitalitatis virtus, hoc collegium sanctitatis: meritò ergo matris Christi nomē est hoc maternum. Diximus quare mater sponsa, quare Ioseph sponsus, quare Mariæ maternum nomen, vt totum circa ortum Christi fuisse mysticūm panderemus: nunc quare sponsa quæsita sit ad partum Christi, aliis prodamus ex causis. Prædixerat Isaias & virginem parere Deum cæli, regem

Osee.2. *Ioan.3.* *2.Co.11.* *Gene.1.* *1.Cor.11.* *Exo.15.* *Isaie.7.*

terræ, orbis dominum, reparatorem mundi, mortificatorem mortis, redditorem vitæ, perpetuitatis authorem: hoc quam esset mundanis triste, terribile legibus, pauendum Iudæis,
Mat. 2. ipse dominicæ natiuitatis probauit euentus. Nanque vbi natum Christum nunciantibus magis audiuit Iudæa, Herodes didicit, mox perdere Iudæi, Herodes occidere molitus est Christum, & dum successorem sibi timent, omnium perdere conati sunt saluatorem: denique quia ipsum inuenire nequiuerunt, delent patriam: lac miscent sanguini, coæuos eius parricidali furore collidunt: laniant innocentiæ socios, quia culpæ participes inuenire non poterant, quos punirent: Et si iam nato Christo hęc faciunt, concepto Christo tanta feritas quid fecisset? Hinc est quòd prouidetur sponsus, prouidetur maritalis species, vt celet miraculum, vt tegat signum, vt velet virginis partum, vt crimini non det locum, vt furētis insidias sic eludat. Christus quanuis morti deditus in vtero si fuisset extinctus, mors præceps quòd nostræ saluti vene rat abstulisset. Et quia locus iste multa nobis cōferre poterit si dicatur, prælibasse nos hodie fratres dominicum sufficiat sacramentum.

De incarnationis sacramento. *Sermo* CXLVII.

DOminum Christum fratres quæ res fecerit terreni corporis inire commercium, intrare humanæ carnis angustias, habitare virginalis vteri mansionem, quia antehac audire cœpimus, hodie plenius audiamus. Vos mihi vita, vos mihi salus, vos mihi gloria: & ideo non patior nescire vos,
Ioan. 1. quod Deus mihi dederit scire. Deum scinit Euangelista cum dicit, Deum nemo vidit vnquam. Ergo Deum quem sciebat, agnoscebat, sentiebat: quia videre non poterat creatura, ferebatur seruitute dura, triste exhibebat obsequium pro inuisibili maiestate, obsederat pauor omnia, timor soluerat vniuersa, cuncta concusserat terror, in cælo diuinus splendor prostrauerat angelos, in terra tonitrua & fulmina corda mortalium quassabant. Sic nimius pauor amorem dominantis exclusit, Angelos fugauit ad terras, homines traxit ad idola, mundum vanis erroribus occupauit: fecit omnes creatorem fugere, colere creaturas. Amare non potest, qui satis timet.
Gene. 4. hinc est, quòd mundus perire maluit, quàm timere: pauore
3 Re. 19. mors ipsa leuior. Denique Cain vbi parricidali cœpit terrore vexari, mortem petiț, requiem credit si periret. Et quid dicam

Cain? Elias ille vbi sensit toto se timore aspergi, repetebat quam fugerat mortem, melius existimãs morti succumbere, quàm timori. Petrus quoque dominicæ virtutis timore turbatus Christum vt à se discederet supplicabat. Discede, inquit, à me, quia homo peccator sum. Hoc dicebat, quia quicquid erat amoris & fidei, pondus pauoris extinxerat: sic timor nisi amore fuerit temperatus, quãuis deuotam seruitutem efficit contumacem. Videns ergo deus mundum labefactari timore continuo, agit vt eum amore reuocet, inuitet gratia, charitate teneat, & constringat affectu. Hinc est, quòd inueteratã malis terrã abluit vlciscente diluuio: & Noë noui sæculi vocat parentem, blãdo sermone compellat, dat familiarem fiduciã, pie de præsentibus instruit, cõsolatur per gratiam de futuris, & iam nõ iussis, sed participato labore vna in arca claudit totius sæculi partum, vt societatis amor timorem seruitutis auferret: & seruaretur amore communi, quod fuerat communi labore saluatum. Hinc est, quòd Abraham vocat de gẽtibus, auget nomine, patrem fidei facit, comitatur via, inter extetos seruat, ditat rebus, honorat triumphis, promissis oppignorat, eripit iniuriis, hospitalitate blanditur, mirificat germine desperato, vt tot repletus bonis, tãta diuinæ illectus dulcedinę charitatis, Deum diligere disceret, non timere: amando colere, non pauendo. Hinc est, quòd Iacob fugientem solatur in somnis, redeuntẽ pio certamine prouocat, luctatoris cõstringit amplexu, vt amaret partem certaminis, non timeret. Hinc est, quòd Moysen patria voce vocat, paterna alloquitur charitate: vt sit plebis suæ liberator inuitat. Et quid plura? Deũ facit: dedit eum in Deum Pharaonis: Deũ facit, munit signis, armat virtutibus, iussis bella expugnat, militem ipso verbo vincere tribuit, præceptis triumphare concedit, atque per omnes virtutum coronas ad amicitiam suam promouet, cælestis regni præstat esse participẽ: & vt ipse sit legislator indulget, totum tamen vt amaret, accepit: denique tantum esset dei amore succensus, vt ipse ardenter diligeret, & alios vt diligerent, sic moneret, Diliges dominum Deum tuũ ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Quicquid est cordis, quicquid mentis, quicquid virtutis humanæ, ita Dei amore voluit possideri, vt hominis mundanus non haberet quid violaret affectus. Sed per hæc quę memorauimus, vbi humana corda flamma diuinæ charitatis accendit, & huma-

Luc 5. *Gen. 7.* *Gen. 12.* *Gen. 28.* *Exod. 3.* *Exo. 20.*

nis sensibus amoris Dei tota se fudit ebrietas, sauciamente cœperũt Deũ carnalibus velle oculis intueri. Deum qué mũdus non capit, angustus quomodo capere poterat humanus aspectus? Quid erit, quid debeat, quid possit, non respicit ius amoris. Amor ignorat iudicium, ratione caret, modũ nescit. Amor non accipit de impossibilitate solarium, non recipit de difficultate remedium. Amor nisi ad desiderata peruaserit, necat amantem: & ideo vadit quò ducitur, non quò debeat. Amor parit desiderium, gliscit ardorem, ardor ad inconcessa pertendit. Et quid plura? Amor quod amat non potest non videre. hinc est quod omnes sancti omnia quæ meruerant parua duxerunt, si dominum non viderẽt. Et revera fratres quomodo pro beneficiis reddet obsequium, si beneficiorum non videat largitorem? Aut quomodo credit à deo se amari, cuius non meretur aspectum? Hinc est quòd amor qui cupit videre Deum, & si non habet iudicium, habet tamen studium pietatis. Hinc est quòd Moyses audet dicere: Si inueni gratiã
Exod. 33. coram te, ostende mihi faciem tuam. Hinc est quod alius di-
Psal. 79. cit: Ostende faciem tuam. Denique & ipsi gentiles ob hoc simulacra finxerunt, vt in ipsis erroribus oculis cernerẽt quod colebant. Sciens ergo Deus visendi se desiderio cruciari, lassarísque mortales, vnde se visibilem faceret hoc elegit, quod esset & terrenis magnum, & non minimum supernis. Nam quod in terra à Deo sibi simile factum est, in cęlo poterat
Gene. 1. honorificum non haberi? Faciamus, inquit, hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. Perfecta deuotio hoc debet imagini, quod debet & regi. Si de cælo sumpsisset angelum, nihilominus inuisibilis haberetur, si de terra minus homine, & diuinitatis esset iniuria, & deiecisset hominem, non leuasset. Nemo ergo charissimi Dei credat iniuriam, si Deus ad hominem per hominem venit, & assumpsit ex nobis, vt videretur à nobis: qui viuit, & regnat Deus nunc, & per omnia sęcula sęculorum. Amen.

De eodem. *Sermo* CXLVIII.

HOdie fratres hesternum debemus redhibere sermonem: hodiè dominicę natiuitatis lætitiam debemus iterare: quando concipit virgo, virgo parit, manet virgo: non est consuetudo, sed signum: non est ratio, sed virtus: auctor est, non natura: non est commune, sed solum: diuinum est, nõ humanum. Cesset ergo inanis philosophię labor, na sci Chri

stum non fuit necessitas, sed potestas: fuit honor, iniuria non fuit: sacramentum pietatis fuit, deitatis non fuit detrimentũ: fuit reparatio saluris humanæ, imminutio substanriæ nõ fuir hoc diuinæ. Qui non nascendo ex intacto limo fecit hominem, nascendo ipse hominem de corpore fecit intacto: manus quæ in nostrum plasma lutum dignãter assumpsit, ad reparationem nostram dignãrer assumpsir & carnẽ. Ergo quòd creator in creatura sua, quòd deus inuenitur in carne, creaturæ honor est, non est crearoris iniuria. Sed hoc contumeliam credit, qui credir lutum preciosius esse quàm carnem. Fortasse pœnitet de luti iniuria in honorẽ carnis, in hominis gloriam se mutatum? Homo quare tibi tam vilis es, qui tam preciosus es deo? Quare sic honoratus à deo teipsum talirer inhonoras? Quare quæris vnde factus sis, & ad quid factus sis nõ requiris? Nonne tota ista quam vides tibi facta est mundi domus? Tibi infusa lux circunfusas remouet tenebras, tibi est tẽperata nox, tibi dimẽsus est dies, tibi cælum, solis, lunę, stellarũ vario fulgore radiatũ est: tibi terra floribus, nemoribꝰ, fructibꝰ est depicta: tibi creata est in aëre, in cãpis, in aqua speciosa continẽs mirabilis animantiũ multitudo, ne gaudiũ noui sęculi tristis solitudo cõfũderet. Hinc est, quòd fecit te esse de terra, vr esses tu dominus terrenorum: & esses ipsis in ipsius substantiæ cõmunione cõmunis: nec tamen te terrenũ terrestribus sic æquauit, vt nõ etiã cælestibus animatũ re cælitus exæquarer & vr esset tibi cũ deo ratio cõmunis, corpus cõmune cũ iumẽtis, dedir tibi animã de cælo, dedit tibi corpus de terra, vt in te nexa cæli, terræque cõcordia seruaretur. Adhuc tamen quid adiiciat ad honorẽ tuum tuus creator excogitat: in te imaginem suã ponit, vt terris inuisibilem cõditorem visibilis imago pręsentem poneret: & in terrenis dedit tibi vices suas, vt non fraudaretur domini vicario mundi tam larga possessio. Et si ista ita sũt, quare modo putatur iniuria, quando deus quod per se fecit in te, in se clemẽrer excepit, & in homine se vere videri voluit, in quo antè imaginario voluit se videri, dedítque vt ꝓprietas esset ipse, qui antè vt similitudo esset acceperat? cõcepit virgo, virgo peperit, nõ te conceptus turbet, partus te non confundat auditus, quando virginitas quicquid est humani pudoris excusat. Aut quę ibi verecũdię lęsio, vbi init deitas cum amica sibi semper integritate consortium, vbi est interpres angelus, fides pronuba, de- Gene. 1.

ſpõſatio caſtitas, donatio virtus, iudex cõſciẽtia, cauſa deus, conceptus integritas, virginitas partus, virgo mater? Nemo ergo iudicet humano modo quod diuino geritur ſacramento, nemo myſterium cæleſte diſcutiat ratione terrena, nemo ex vſu tractet nouitatis arcanũ, nemo quod ſingulare eſt metiatur exemplo, nemo contumeliã de pietate componat, nemo periculũ ſubeat de ſalute. Certe q ſcire deſiderat altiora, recurrat ad legem: per legem legis ſcientiam quærat: auctoris factum auctoritate cognoſcat. Auctoris lex refert, quòd deus hominem propriam creauit ad vitam, quòd homini terram iuſſit proferre fructus ſpontanea ſeruitute: quòd beſtias, pecudes, armenta, humanæ iuſſit poteſtati ſubiacere, non arti: vt homo laboris neſcius, doloris ignarus, beatus delicias poſſideret. Sed omnia hæc ne haberet homo, Angelus qui inter primos habebatur inuidit: maluítque in diabolũ commutari, ne hominem plenum gloria ſic videret. Denique hoc liuore ſuccenſus aggreditur dolis fœminam, virginémque vt vetitum deguſtaret pomum inducit: inducta Virgo inducit virginem mox maritum, deiecit vitæ ſtatum, mortis cibum, peccati pabulũ, dum miniſtrat, & ipſa fit totius materia ruinæ, quæ facta fuerat ad ſolatium ſingulare. Hinc peccatum primum, hinc origo mortis, hinc labor, hinc dolor, hinc gemitus, hinc amara noſtræ conditio ſeruitutis. Nanque homo antè dominus omnium in omnium deiectus eſt ſeruitutem: & timet omnes, qui timebatur ab omnibus: & vix arte valet, qui poteſtate regnabat. Hinc eſt fratres, hinc eſt, quòd Chriſti talis eſt ordo naſcentis: ad virginem diabolus venerat, venit angelus ad Mariã: vt quod malus deiecerat angelus, bonus angelus alleuaret. Perfidiam ſuaſit ille, hic fidem: ſuaſori credidit illa, iſta credit authori. Naſcitur Chriſtus, vt naſcendo corruptam redintegret naturam: infantiam ſuſcepit ille, patitur nutrimenta, percurrit ætates, vt vnam perfectam, manentem, quam ipſe fecerat, inſtauraret ætatem: portat hominem, ne iam cadere homo poſſit: quem terrenum fecerat, fecit eſſe cæleſtem: animatum humano ſpiritu, ſpiritum viuificat in diuinum: & ſic cum totum tollit in deũ, vt in eo quod peccati, quod mortis, quod laboris, quod doloris, quod terræ eſt, nil relinquat: præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre viuit, & regnat, in vnitate ſpiritus ſancti deus, nũc, & ſemper, & per immortalia ſæcula ſæculorum. Amen.

Gen. 2.

Gen. 3.

De natiuitate Christi. *Sermo* CXLIX.

Quem quidam D. Seueriani episcopi putant, sed falso.

IN aduentu domini & saluatoris nostri, atque in præsentia eius corporali angeli ducentes choros cælestes euangelizabant pastoribus dicentes, *Annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.* Luc. 2. Ab ipsis ergo sanctis angelis etiam nos mutuati vocem, annunciamus vobis gaudium magnum. Hodie enim ecclesia in pace est, & hæretici in ira: hodie ecclesiæ nauis in portu est, & hęreticorum furor iactatur in fluctibus: hodie fratres pastores ecclesiæ in securitate, & hæretici in perturbatione sunt: hodie oues domini in tuto, & lupi insaniunt: hodie vinea domini in abundantia, & operarij iniquitatis in indigentia: hodie populus Christi charissime exaltatus est, & inimici veritatis humiliati sunt: hodie dilectissimi Christus in lętitia, & diabolus in luctu, hodie angeli in exultatione, & dęmones in confusione. Et quid plura dicere? Hodie Christus qui est rex pacis, cum sua pace procedens, fugauit omne dissidium, dissensiones depulit, discordiam perturbauit: & sicut cælum splendor solis, ita ecclesiam fulgor pacis illuminat. *Quia natus est vobis hodie, ait, saluator mundi.* O quàm desiderabile nomen pacis: quàm religionis Christianæ stabile fundamentum: & altaris dominici cęlestis ornatus. Et quid dignum possumus de pace proloqui? Pax nomen est ipsius Christi, sicut & Apostolus dicit, Quia Christus est Ephe. 2. pax nostra, qui fecit vtraque vnum: quę non sententiis, neque fide, sed inuidia diaboli dissidebant. Verum sicut procedente rege, & plateę mūdantur, & omnis ciuitas diuersis floribus & ornatibus coronatur, vt nihil sit, quod minus dignū vultui regis appareat: ita & nunc procedēte Christo rege pacis, omne quod triste est auferatur à medio: & illucescente veritate, fugetur mendacium, fugiat discordia, resplendeat concordia. Et sicut frequenter fieri videmus, vbi regnum, vel fratrum tabulę depinguntur, vt inter vtrosque vnanimitatis declarentur insignia, artifex pictor fœmineo habitu post tergum vtriusque cōcordiam statuit, quę brachiis suis vtrūque complectens indicet: quòd hi qui videntur corporibus separati, sententiis & voluntate conueniant, ita nunc pax domini media assistens, & vtrunque nostrum gremio palpante connectens, discreta corpora in vnum conuenire animum vlnis iungentibus docet, in quo sine dubio completur sermo pro-

Zach. 6. pheticus, qui ait, Et erit consiliũ pacificum inter vtrosque. Et hesterno quidẽ pater noster communis euangelico pacis sermone præfatus est, hodie vero nos verba pacis expromimus: ipse nos hesterno resupinis manibus in verbo pacis excepit, & nos hodie dilatato pectore, vlnísque patentibus ad eum cum muneribus pacis occurrimus. Iam bella destructa sunt. Omnia pulchritudo pacis obtinuit, nunc in luctu est diabolus, & in lamentatione omnis dæmonum turma: nunc in cælestibus lætitia, & in angelis exultatio, quibus specialius familiaris est pax: hanc enim etiam cælestes admirantur virtutes, apud quas fons eius habetur perennis: ex quo etiam terreni guttis quibusdam exinde distillantibus irrorantur. Et ideo etiã si in terris pax laudatur à sanctis, laudis eius splendor redundat in cælum: laudant etiam cælestes angeli, & dicunt, *Gloria in altißimis deo: & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Videtis fratres, quomodo cælestes omnes, terrestres inuicem sibi munera pacis mittũt, cælestes angeli pacem terris annunciant: sancti in terris Christum qui est pax nostra collaudant in cælestibus positum, & mysticis choris conclamant, *Hosiah anna in excelsis.* Dicamus ergo & nos cum angelis: Gloria in altissimis deo: qui humiliauit diabolum, & exaltauit Christum suum. Gloria in altissimis deo, qui discordiam fugauit, & pacem statuit. Videte fratres vocem angelicam exultantem. Gloria in excelsis deo: & in terra pax. Dico enim vobis artẽ diaboli, cuius neque vos ignoratis astutias. Vidit satanas firmitatem fidei, stabilitatémque: vidit eã pietate dogmatum septam: vidit eam operum bonorum fructibus abundantem: & ideo pro his omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, vt inscinderet concordiam, vt cõuelleret charitatem, vt disrumperet pacem, sed pax semper sit nobiscum.

De fuga Christi in Aegyptum. *Sermo* C L.

SI conceptum virginis, virginis partum sermo non aperit, sensus non recipit, non capit mens humana, deum fugisse
Matt. 2. vt hominem quis loquatur? *Apparuit, inquit, angelus domini in somnis Ioseph, dicens, Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum.* Si pietatis esse diximus quòd natus est Christus, Christus quòd fugisse legitur, quid dicemus? Forte sicut natum diximus, repararet naturam: dicamus, vt fugaces reuocaret, aufugit. Et re vera si vt reuocet errantem ouem in monti-

bus ipse errat, quomodo ipse non fugit fugientes populos vt reducat? *Accipe puerum & matrē eius, & fuge in Ægyptum.* Quid *Matt. 18.*
est quòd sic cælestis causa tristatur, vt humanus se cōfundat auditus, lassetur animus, laboret intelligentia, sensus hebetetur, fides nutet, spes titubet, credulitas ipsa succumbat? *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* Persequente homine deus fugit: sæuiente terra, cælum trepidat: & volitāte puluere, pauore turbantur angeli: & pauor patris filio fugiente monstratur. *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* *1. Reg. 21.*
Dauid persequente Saül ad Iudæam confugit, recepit vicinia, domus vnius viduæ Eliç sufficit ad latebras, Christo fugienti locus deest, prouincia deficit, non subuenit patria. Dū migrat, non vicinæ gentes, non finitimæ sufficiunt regiones: sed Aegypti tristem locum, extorrem habitu, lingua, moribus barbarum procuratur exilium. *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum.* Si rerum refugium fugit, auxilium latescit omnium, si formidat fortitudo cunctorum, si se vniuersorum defensio non defensat, quare humana notatur fuga, arguitur trepidatio, formido culpatur? Quare vocatur in crimen Petrus qui negat, Ioannes qui expauescit, & fugit: discipuli omnes, quia deserūt per pauorem? Et ista fratres esto facta sint, quare literis mandantur, quare referuntur in libris, quare recitātur sæculis, quare quotidianis lectionibus innotescunt, quare omnes panduntur in gentes, nunquid vt diuinum timorem lingua, locus, ætas, tempus, vniuersa cognoscant? Sicut enim cum virtutes leguntur, animos erigunt ad profectum: ita deponunt animos cū recitantur infirma. Quid sibi vult ergo euangelista, quòd hçc scribit ad memoriā sempiternā? Deuoti militis est regis sui tacere fugā, referre constantiam, virtutes loqui, timores silere: aperire fortia, infirma reticere: aduersa delere, prædicare victorias, quo & hostium frangere ausus possit, & sociorum excitare virtutē. Euangelista igitur referendo talia, videtur excitasse hæreticorum latratus, & defensionem fidelibus sustulisse. *Tolle, ait, puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum.* Mandatur fuga, non profectio: imponitur necessitas, non voluntas: inducit angelus latentem peregrinationem, non liberum commeatum: vt via quç est per se molesta semper, esset molestior per timorē. Ergo ob quam causam hæc nobis scripta sint, iam tempus est vt quæramus. *Tolle puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum.*

Marginal notes: *& 22.* *3. Reg. 17.* *Matt. 26.* *Marc. 14.*

Bellicosus quòd in bello fugit, artis est, non timoris: Deus quando fugit hominem, sacramenti est, non pauoris: potens quando se subducit infirmo, insequentem non pauet, sed foris producit: vult enim in aperto vincere, qui publicam referre cupit ex hoste victoriam: occultum se non patitur inire conflictum, qui mandare suum sæculis vult triumphum. Secreta victoria, virtúsque latẽs exemplum posteris non relinquunt. Hinc est, quòd Christus fugit vt cedat tempori, non Herodi. neque enim mortem fugit, qui venerat de hoste reportare victoriem: neque humanas insidias expauescit, qui totas venerat diabolicæ fraudis aperire versusias: neque tũc timuit, quando infans, & secundnm hominem timere nesciuit: & secundum deum potuit non timere. Christus fratres, si mactatus in illo grege lactentium tunc fuisset, mors ei casus fuerat, non volũtas: non virtus fuerat, sed infirmitas: necessitas fuerat, non potestas: & innocentię fuisset pręmium, maiestatis gloria non fuisset. Certe vbi esset quod à deo dictũ est:
Exo. 23. & 34. Non coques agnum in lacte matris suæ? *Futurum est, inquit, vt Herodes quærat puerum.* Herodes quærebat, sed quærebat diabolus per Herodem, qui videbat sibi magos quos habebat in errotibus suis principes aufugisse, Christus si vinctus pannis, si sub matris vberibus occupatus, si tacens lingua, si latens opere, si gressu nullus, diaboli signiferos, hoc est, magos in duces fidelissimos commutauit, perfectæ ætatis Christus quid posset facere diabolus iam videbat: & ideo mouebat Iudæos, instigabat Herodem, vt Christi suspectam sibi præueniret infantiam: vt futura virrutis eius anticiparet insignia: vt peremptorium sibi nobis victoriosissimum vexillum crucis callidus machinator auferret. Sentiebat diabolus, sentiebat quòd Christus doctrinis, virtutibus, vitam mox repararet, & mundum totnm qui adhuc vagiens ipsum quod erat mundani verticis, occuparet, iuxta illud prophetæ: Priusquã
Esa. 8. sciat puer vocare patrem, aut matrem, accipiet & virtutẽ Damasci, & spolia Samarię. Et vt ipsis probantibus Iudæis, cum
Ioan. 12. dicunt: Videtis, quia nihil proficimus, ecce mũdus totus post ipsum vadit: Christus se in carne venturum, ascensurum per ętatem gradus, annunciaturum gloriam cælestis regni, prædicaturum fidei doctrinam, & imperio verbi solo fugaturũ dæmones, daturum cęcis visum, claudis cursum, mutis verbum, auditum surdis, peccatoribus remissionem, mortuis vi-

tàm,per legem promiſerat,& per prophetas:vnde hęc Christus impleturus vir,infans mortem diſtulit,non fugit.Denique fugam eius non de periculi metu, ſed de prophetiæ veniſſe myſterio euangeliſta aſſerit, ſic dicendo. *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum.* Et poſt, *Vt impleretur quod dictum eſt à domino per prophetam, dicentem, Ex Aegypto vocaui filium meum.* Chriſtus ergo fugit,vt ſtaret legis veritas, prophetiæ fides,Pſalmiſtæ teſtimonium, dicente ipſo domino, Neceſſe erat impleri omnia quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi,& prophetis,& pſalmis de me. Chriſtus fugit nobis, non ſibi:Chriſtus fugit, vt diſpenſata temporibus ſacraméta ſeruaret. Chriſtus fugit, vt futuris virtutibus & perfidis materiam tolleret excuſandi:& crediturìs fidei fiduciam largiretur: quia in perſecutione melius eſt fugere,quàm negare. Denique Petrus, quia fugere noluit,abnegauit: Ioannes ne abnegaret, aufugit.

Oſee. 11. *Luc. 24.* *Mar. 14.*

De eadem, *Sermo* CLI.

HOdierna lectio mouit corda, concuſſit viſcera, ſtupere fecit auditum. *Ecce, inquit, angelus domini apparuit Ioſeph in ſomnis, dicens, Surge, accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum.* Cui naſcenti virginitas non reſiſtit, non obuiat ratio,non contradicit natura,poteſtas quę,quæ vis,quod diſcrimen præualeret,vt compelleretur ad fugam? *Accipe puerum & matrem eius:& fuge in Aegyptum.* Reuerentius diceret, vade in Aegyptum. vt eſſet profectio,non fuga: voluntas,non neceſſitas: iudicium,non metus: humanum ſaltem, ſi non diuinum:at nunc mandatur fuga,mandatur cęlitus, mandatur per angelum, vt videatur cælum timor antè tenuiſſe, quàm terram. *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum.* In Aegyptum fuge à tuis ad extraneos,ad ſacrilegos à ſanctis, à templo tuo ad dæmonum fana: ad idolorum patriam è regione ſanctorum.Sic Iudęæ non ſufficit latitudo, ſic anguſtatur ſęculi diffuſa poſſeſſio,non capit ſecretum templi, ſacerdotum turba non ſuſcipit,non abſcondit numeroſitas inueſtigabilis cognatorum, vt ad deitatis latebras profana Aegyptus conducatur,ſic res vrget, ſic non vacat intueri verecundiam virginis,laborem matris,ſexus pudorem, periculum Ioſeph,longinquitatis fatigationem,exitium totius domus,& quod his durius,Iudęos peregrinaturos in gentibus, quibus nec ipſa eſt communio,imò eſt profundum legis:

Matt. 2.

transgressione naufragium. O quàm durum est peregrinatio etiam inter ciues fratrésq;: sapit quid sit sua domus, qui sentit
Psal. 89. alienam: & vbi est illud, Domine, refugium factus es nobis?
Psal. 45. Et, Deus noster refugium & virtus? Si refugium fugit, si timet virtus, si præsidium migrat, quæ vita, quæ spes, quę securitas, quod munimen?
3. Re. 17. Eliæ contra insidias liberi regis vidua
4. Re. 1. vna sufficit: Christo contra Herodis captiui minas Iudęa tota non sufficit: Elias missos ad se cælesti igne cōsumit, Christus sola fuga fit saluus? Hucusque fugæ Christi querimonias exaggerasse sufficiat. Fratres, quod fugit Christus fuit mysterij, non timoris: fuit liberatio, non periculum creatoris: diuinæ virtutis fuit, non fuit fragilitatis humanæ: non fugit propter authoris mortem, sed fugit propter sęculi vitam. Nam qui mori venerat, quare fugeret mortem? Christus totā causam nostræ salutis occiderat, si se paruulum permisisset occidi. Christus venerat, vt quos præceptis docuerat, firmaret exemplis: & ipse faceret quæ facienda mandauerat: & visu probaret possibilia, quæ impossibilia videbantur auditu. Venerat vt mundo notitiam suę deitatis infunderet: & humani generis ignorātiam auferret. Venerat, vt pigra mortaliū corda ad fidem virtutibus excitaret. Venerat diabolum publico superare conflictu: vt ab omnibus & diuino vinceretur iussu, & humano proiterneretur exemplo. Venerat præsentiæ suę promissa persoluere: vt quibus scire se dederat, concederet se videre. Venerat, vt veniret Iudæus de contēptu legis. Venerat introducere ad fidem gentes. Venerat eligere Apostolos doctores orbis, eósque cælestibus implere doctrinis, munire virtutibus, armare signis, vt signis edomarent feros, sanarent virtutibus infirmos, doctrinis dociles edocerent: & ad summum, venerat mortem perdere moriendo, penetrando inferna dissoluere, resurgēdo sepulchra reserare, ascendēdo ad cęlos cælestibus donare terrenos. Omnia hęc vtique periissent nobis, si Christus cū esset in cunabulis, non fugisset. Sed auditor dicas, cū posset aliter, quare tantis, quare talibus summisit iniuriis? Quare? Primùm quia neque sine homine poterat saluari homo: neque sine humanis iniuriis iniuriæ humanæ poterant amputari: causam suā facit, qui alterius vult cauere: qui non compatitur, amputare non potest passiones. Christus nos in se suscepit, vt se daret nobis: pertulit passiones nostras, vt nostras tolleret passiones. Hinc est, quòd Christus fugit,

vt noſtras fugas in perſecutionibus temperaret. Martyr comprehenſus debet tenere conſtantiam, non comprehenſus debet fugere perſequentem: vt & perſecutori indulgeat reſipiſcendi tempus, & ſibi tempus non auferat ſupplicandi, dicente domino: Si vos perſecuti fuerint in hac ciuitate, fugite in aliam. *Matt. 10.* Perſecutorem, qui prouocat, facit: corrigit qui declinat. Fugere debemus ergo, prouocare non debemus, ſi ſaluari perſecutores noſtros volumus, pro quibus præceptum *Mat. 5.* eſt nos orare. Orate, inquit, pro perſequētibus vos. Orādum eſt, fugiendum eſt, vt & ille qui per ignorantiam furit ſanetur: & ille qui patietur de patientia palmam ſubeat, non ſubeat de temeritate diſcrimen. Fratres ſi Paulū martyres nō fugiſſent, Paulum non feciſſent. Hoc faciēdum docuit Chriſtus: hoc nobis reliquit exemplum, vt fugiente domino, fugere indignum non putet ſeruus. Et alia eſt cauſa quòd fugit Chriſtus, quòd infans tempus ſuæ diſtulit paſſionis, quòd crucem ſupra triceſimum annum vitæ corporalis aſcendit: vt qui ad vitam perfectum hominem fecerat, perfectam repararet in vitam: & qualem terris dederat, talem redderet cęlo. Et quòd ad Ægyptum fugit, aliam procedit ad cauſam. Fugit ad Ægyptum, vt perfidiam Iudæorum per fidem gentium caſtigaret: nam dominum ſuum quem Iudæa fugauerat, Aegyptus obſequenter accepit: vt eccleſiam ſynagogæ, Iudæis gentes anteponendas in fide ſuam panderet per figuram.

De infantium nece. *Sermo* CLII.

Qui non recte tamen D. Seuerini titulo circunfertur.

ZElus quo tendat, quo proſiliat liuor, inuidia quo feratur, Herodiana hodie patefecit immanitas: quæ dum tēporalis regni æmulatur anguſtias, æterni regis ortum molitur extinguere: ſicut ait euangeliſta. *Tunc Herodes videns, quia* *Mat. 2.* *illuſus eſſet à magis, iratus eſt valde, & mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius.* Videns, quia illuſus eſſet à magis: dolet impietas ſe illuſam, dilatam ſe crudelitas furit, fremit doloſitas ſe deceptam, & in ſe fraus reuerſa, colliditur. Herodes ſtridet cadens ipſe in laqueum quem tetendit, hinc iniquitatem quam condiderat euaginat: de fide perfidiæ ſumit arma, terreno quærit furore, quem natum cælitus non credit, ad ſinus matrum militum cogit caſtra, inter vbera arcem pietatis oppugnat,

in teneris vberibus ferrum durat, lac fundit antequam sanguinem, dat antè mortem sentire, quàm vitam: tenebras ingerit intrantibus lucem. Sic agit magister mali, minister doli, iræ artifex, inuẽtor sceleris, impietatis auctor, pietatis prædo, inimicus innocentię, hostis naturæ, malus omnibus, suis peior, pessimus sibi: quem Christus non vt euaderet, sed ne videret, aufugit. In altum tendens, cedit ab alto: cælum pulsans, intrat profundum: in se vadit, qui vadit in deum: se occidit, qui vitam conatur occidere: quia capi non potest perditione salus, occisione vita, æternitas fine. O ambitio quàm cæca semper? O quàm semper præsumptio pessima? O quàm perdit concessa, qui inconcessa captat! Herodes obsidens terrenum regnum, impugnat cæleste: terrenis inhians, irruit in diuina: ipsámque pietatem tota impietate sectatur. Audierat natum regem, quæsierat vbi, quando, vnde, & ad quid: ast qualiter debuerat, non quæsiuit: quia apud illum peccandi amor, amor innocentiæ non manebat. Destinatus ad scelus, ad piaculum promptus, paratus ad crimen, causas innocẽtiæ non requirit, ius abrogat, confundit fas, nefásque: cui nequitia est sodalis, cui odiosa est æquitas, iniquitas semper est amica, qui cædibus viuit, qui se munit sanguine, qui crudelitatem sectatur, cui de timore stat totum, de amore nil constat. Herodes tunc cæcus sic Christum gladiis quærit, inuestigat cruore, crudelitate rimatur: successorem timens, incessit in authorem: peremit innocentes, volens innocẽtiam deperire. Rector populi, morum custos, disciplinæ censor, iustitiæ indagator, æquitatis defensor, seruator innocentiæ, ampliator populi, innocentis causam facit innocẽtium crimen, munus nati natorum vertit in pœnam, authoris ortum oriẽtum mandat occasum, negotium saluantis, saluandorum iubet esse discrimẽ. Iudex audientes vocat, interrogat loquentes, negantes arguit, vrget reos, percellit noxios, cõscios corripit, addicit complices, sentẽtię dat detectos. Infantes quid? Quorum lingua tacuit, oculi nil viderunt, nil audierunt aures, manus nil fecerunt, & quibus actus nullus est, vnde culpa? Sumpserunt mortem, qui viuere nescierunt, non tempus affuit, non excusauit ætas, silentiũ nõ defendit, quibus apud Herodem solum quòd nati sunt, hoc fuit crimen: & re vera quomodo non redderent naturæ creditum, à quibus causa exigebatur authoris? infœlix homo, qui sibi ad accusationẽ

parauit

parauit omnia:ad excusandum spacium non reliquit, sed totum parauit ad pœnam. Quis excusabit quem pulsat innocētia, infantia impetit, lac vt sanguis accusat? Hoc cōtra Herodem. At Christus futurorum præscius, conscius secretorum, cogitationum iudex, mentium perscrutator, quare deseruit quos sciebat quærendos esse propter se, & propter se nouerat occidendos? Natus rex, & rex cælestis quare neglexit milites innocentiæ suę, coætaneum sibi quare contempsit exercitum, quare cunabulis suis deputatas excubias sic reliquit, vt regē solum quæsiturus hostis totum grassaretur in militem? Fratres, Christus non despexit suos milites, sed prouexit: quibus dedit antè triumphare, quàm viuere: quos fecit capere sine cōcertatione victoriam, quos donauit coronis antequā mēbris, quos voluit virtutibus vitia præterire, antè cælū possidere, quàm terram: nec antè humanis inferere quàm diuinis. Præmisit ergo Christus suos milites, non amisit: recepit suas acies, non reliquit. Beati, quos martyrio natos vidimus esse, non sęculo. Beati, qui labores in requiem, in refrigerium dolores, mœrores in gaudium commutarunt. Viuunt, viuunt, quia vere viuunt, qui pro Christo merentur occidi. Beati vētres qui portauerunt tales, beata vbera quæ se talibus infuderunt: beatæ lachrymæ quæ pro talibus fusæ flentibus gratiam baptismatis contulerunt. Nam diuerso modo, dono vno, in lachrymis suis matres, & sui filij suo sanguine baptizantur. In martyrio filiorum passæ sunt matres: nam gladius filiorum pertransiens membra ad matrum corda peruenit: & necesse est vt sint pręmii consortes, quę fuerunt sociæ passionis. Arridebat paruulus occisori, gladio adiocabatur infantulus, nutricis loco attendebat lactans percussoris horrorem, nescia lucis ætas moritura gaudebat: infans filius omnē hominem non hostem respicit, sed parentem. Matres tulerunt quicquid & angoris extitit, & doloris: & ideo nō martyrii gaudio, martyrii lachrymas quæ fuderunt. Hoc loco attendat auditor, attendat, vt intelligat martyrium non constare per meritū, sed venire per gratiam. In paruulis quæ voluntas, quod arbitriū, vbi captiua fuit & ipsa natura? De martyrio ergo demus totū deo, nil nobis. Vincere diabolum, corpus tradere, contemnere viscera, tormenta expēdere, lassare tortorem, capere de iniuriis gloriam, de morte vitam, nō est virtutis humanæ, muneris est diuini. Ad martyriū qui sua virtute currit, per Chri-

ſtum non peruenit ad coronam: ſed ipſe nos cęleſte perducat ad pabulum, qui noſtro dignatus eſt iacere in ſtabulo Ieſus Chriſtus Nazarenus dominus noſter, qui viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

De eadem, *Sermo* CLIII.

FRatres, humani ſenſus nō eſt virginei partus aperire myſterium: quod natura non habet, authoris eſt, nō naturę: eſt opus superni ſpiritus. quod ſentire nō poteſt caro: vbi nō eſt humanitatis indicium, ibi deitatis eſt ſignum, dicēte propheta, Ipſe dominus deus dabit vobis ſignum. Ecce virgo in vtero accipiet. Vbi nil eſt terreni vſus, eſt ibi cæleſtis ordinis totum: quod de mundo non eſt, mundano intellectui nō poteſt ſubiacere. Conceptus qui virginem ſeruat, partus virginē qui relinquit, diuinum eſt quod generat, nō humanum: deus graditur, vbi veſtigiū nullatenus humani trāſitus inuenitur, conſuetudo deficit, miracula cum geruntur, conſuetudines non reſpiciūt ſigna, ſingularitas non admittit exemplum, ſicut hodierna pandit lectio quæ diuina narrat prælia paruulorum. Coorta regi cohors ſuo magis præmori quàm commori tota geſtit: Chriſto dicati milites cœperunt antè militare, quàm viuere: antè pugnare, quàm ludere: fundere ante ſanguinē, quàm lactis vbera perpotare: ardētes animæ moras corporis non tulerunt, à gremio ad furentes hoſtium cuneos peruolantes, anticipant virtutibus blandimenta, vulneribus oſcula, vnguenta ferro, vt cęlum poſſint ante inhabitare, quàm terram: præmia ſpiritus ante portare, quam carnem: ante referre triumphos deo, quàm perferre hominum nutrimenta. Vere, vere fratres iſti ſunt gratiæ martyres, confitentur tacentes, neſcientes pugnāt, vincunt inſcii, moriuntur inconſcii, ignari tollunt palmas, coronas rapiunt ignorātes. Ergo ſicut virginitas corruptionis neſcia cōtulit honorem matri, ſic infantia paſſionis ignara martyrii palmas rapuit, & coronas. Sed quid dicemus, quòd rex ipſe qui ſtare debuit fugit ſolus, & fugit monente patre? Fugere iſtud eſt amoris intimi, non timoris ignauiæ. Si ſteriſſet Chriſtus, haberet eos ſynagoga filios, hos eccleſia martyres non haberet.

In diuum Stephanum protomartyrem.

Sermo CLIIII.

SIcut dominum prædiorum limitibus affixi tituli proloquuntur, ita nomina ipſa ſępe ſanctorum merita indicāt,

teſtantur inſignia. Ita Abraham, quòd fide credidit, nominis adiectione monſtrauit: quando ex Abram Abraham diuinitus nuncupatur: vt dilatandus genere, nomine antè dilataretur, dicente domino, Et nõ vocabitur amplius nomen tuum Abram, ſed Abraham erit nomen tuum: quia patrem multarum gentium poſui te. Sic coniux ſancta eius cum de ſterili ſit fœcũda, ex Sara vocitata eſt Sarah: vt & ipſa antè creſcat nomine, quàm creſcat pignore: & quia promittente domino riſum credidit, ſi vetula conciperet exarata iam rugis, ſi pareret deſperata iam fœcunditas, ſi ſterilitas iam penes ſenectutis extrema prægnans fieret, riſum mox quòd genuit, nuncupauit: & hoc aptauit in nomine, quòd ſenſu paſſa eſt cum rideret, & vocauit nomen eius Iſaac, quod interpretatur riſus. Sic Iacob qui in vtero cœpit antè luctari, quàm viuere: antè viribus ſuperare, quàm membris: etiam interviſcera materna ipſa ſupplantatoris eſt vocabulum conſecutus, eo quòd antequam naſceretur, noſcitur diuinitus reprobatum ſupplantaſſe germanum. Et quia longum eſt ire per ſingula: ſicut Petrus à petra nomen adeptus eſt, quia primus meruit eccleſiã fidei firmitate fundare: ita Stephanus vocatus eſt à corona, quia primus meruit pro Chriſti nomine ſubire conflictum: primus meruit ſanguine ſuo militum Chriſti martyrium dedicare. Petrus apoſtolici chori vetuſtum teneat principatum, aperiat intrantibus regnum cælorum, reos poteſtate vinciat, pœnitentes clemẽter abſoluat: Stephanus eſt martyrum primus, Stephanus purpuratum ducit exercitum, qui pro domini ſui adhuc calente ſanguine, ſanguinem ſuum auidus bellator effudit. Et quia cruore proprio tinctam ſibi ipſe purpuram conquiſiuit: meritò à rege ſuo conſecutus eſt pòſt coronam, qui iam cum naſceretur nomen ſortitus eſt à corona: verè quem præſciuit & prædeſtinauit, ipſum nunc martyrii primum vocauit ad gloriam.

Gen, 17.

Gen. 21.

Gen. 25.

De Calendis Ianuariis, quæ varia gentium ſuperſtitione polluebantur. *Sermo CLV.*

VBi noſtram Chriſtus piè natus eſt ad ſalutem, mox diabolus diuinæ bonitati numeroſa genuit, & pernicioſa portenta: vt ridiculum de religione componeret, in ſacrilegium verteret ſanctitatem, de honore dei deo pararet iniuriam. Hinc eſt fratres, hinc eſt quòd hodie gẽtiles deos ſuos fœditatibus exquiſitis, excogitato dedecore, & ipſa turpitu-

dine turpiores deos suos videndos trahunt, distrahunt, pertrahunt, quos faciunt non videndos. Quæ vanitas, qualis dementia, quanta cæcitas, fateri deos, & eos ludibriis infœlicibus infamare? Irrisores sunt, cultores nō sunt, qui deos quos venerantur illudunt: iniuriis afficiunt, non honorant, qui deos à quibus se formatos existimant sic deformant: confundunt, non glorificant, qui eos de ipsa confusione compo-

Rom. 1. nunt. Verè, sicut ait Apostolus, quia non probauerunt deum habere in notitia, tradidit illos deus in reprobum sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt: quando eis quibus humana abrogant, dant diuina: quando eos iudicāt dignos cælo, quādo ipsos faciunt terra ipsa non dignos: verè dati sunt in reprobum sensum, & non est hoc iudicii diuini, est hoc sapientiæ dei, vt ipsi sint iniuriarum dei vindices, qui iniuriæ probantur auctores. Quæ ira, quæ vltio, sic in deum de idolis exequeretur offensam, vt eos quos vetustas aris, incenso, victimis, gēmis, auro, deos esse mentita est, posteritas turpi cultu homines fuisse turpissimos iudicaret, & eorum vitam, mores, actus, ipsis eorū signaret in vultibus, ac doceret tales fugiendos esse potius quàm colendos? Defleamus fratres, & eos qui talia sunt secuti, & nos euasisse talia cœlitus gaudeamus. Quorum formāt adulteria in simulachris, quorum fornicationes imaginibus mādant, quorū titulant incœsta picturis, quorum crudelitates commendant libris: quorum parricidia tradunt sæculis, quorum impietates personāt tragœdiis, quorum obscœna ludunt, hos qua dementia deos crederent, nisi quia criminum desiderio, amore scelerum possidētur, criminum deos exoptant habere criminosos? Qui peccare cupit, peccatorum colit & veneratur auctores. Hinc est quòd Veneri adulter inseruit, hinc est quod se Marti crudelis addicit. Hæc diximus fratres, vt proderemus causam: quare facientes hodie quæ talia sustinemus, faciant gentiles deos suos, & faciant tales qui videntibus & horrori sint & pudori: faciant vt eos aliquando & ipsi qui faciunt, horreant & relinquant, & Christiani glorientur à talibus se liberatos esse per Christum: si modo non eorum ex spectaculis polluantur, si eorū non inquinent thura tactu, si huiusmodi fugiātde assensione discrimen: quia factis semper est æqualis assensus, Apostolo

Rom. 1. probante, cum dicit, Non solum qui faciunt ea, sed etiam qui consentiunt facientibus. Et si tanta est de assensione damna-

tio,quis satis lugeat eos, qui simulachra faciunt semetipsos? Nónne isti amiserunt imaginem dei, similitudinem perdiderunt Christi,exuti sunt indumentum, qui se simulachrorum formis sacrilegiis formauerunt? Sed dicit aliquis, non sunt hæc sacrilegiorum studia,vota sunt hęc iocorum:& hoc esse nouitatis lætitiam,non vetustatis errorem:esse hoc anni principium,nõ gentilitatis offensam. Erras homo, non sunt, non sunt hæc ludicra, sunt crimina. Quis de impietate ludit, de sacrilegio quis iocatur,piaculum quis dicit risum?Satis se decipit qui sic sentit:tyrannus est, tyranni habitum qui præsumit. Qui se deum facit,deo vero contradictor existit:imaginem dei portare noluit, qui idoli voluerit portare personam: qui iocari voluerit cum diabolo, non poterit gaudere cum Christo.Nemo cum serpente securus ludit, nemo cum diabolo iocatur impune. Si qua sunt ergo viscera pietatis in nobis, si qua est in nobis contemplatio humanitatis, si qua nos habet fraternæ salutis affectio, abstrahamus eos qui sic ad perditionem currunt:rapiuntur ad mortem, trahuntur ad tartara,festini sunt in gehennam. Abstrahat ergo pater filiũ, seruum dominus, patens parentem, ciuem ciuis, homo hominem,Christianos omnes qui se bestiis comparatunt,exæquarunt iumentis,aptauerunt pecudibus,dęmonibus formauerunt. Et ille qui liberat, inuenit præmium: qui negligit, acquirit offensam. Beatus qui suæ vitæ custos est,& prouisor est salutis alienæ.

De Epiphania & Magis. Sermo CLVI.

QVoties salutaribus succis contra lethales morbos antidotum temperat peritia præcauta medicorum, si præter artem,præter medicinam, præter tempus accipere pręsumat ægrotus,fit periculi causa quod prouisum est ad saluté: sic dei verbum si pręter magisterium,pręter doctrinam, præter dogma fidei,scire temerarius pręsumat auditor: quod est vitę materia,fit perditionis occasio. Quærendum est fratres ne per audiendi imperitiam,quod ad profectum nobis diuinitus scriptum est,ad animarũ veniat detrimẽtum. Putásne Chaldęos siderum scrutatores,errantes per astra magos,cæli negotia in tenebris noctium perquirentes, nascendi, moriẽdi causas stellarum cursibus ascribentes,bona maláve hominum de arbitrio luminarium firmantes, euangelista hodie ortũ Christi absconditũ sæculis stella duce docuit inuenisse?

Absit. Sic sentit mundus, sic gentiles intelligunt, sic fallit species lectionis: cæterum sermo euangelicus non humana loquitur, sed diuina: non vsitata, sed noua: non arte fallentia, sed veritate subnixa: non oculis alludentia, sed cordibus infixa, non coniecturis nutãtia, sed auctoritate firmata: à deo
Mat. 2. venientia, non à fato: nõ collecta numeris, sed virtutibus acquisita. *Cum natus esset Iesus, inquit, in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis regis: ecce magi ab oriente venerunt Hierosolymam, dicentes, Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus stellam eius in oriente & venimus adorare eum.* Cum nascitur Iesus, oritur origo rerum, generatur largitor generis, nascitur auctor naturę: vt repararet naturã, genus redderet, originẽ recrearet. Adam primus homo, pater generis, origo generationis, naturę bonum, libertatem generis & germinis vitam sic perdidit dum deliquit, vt malum naturæ, seruitutem generis, germinis mortem successio lamentanda portaret. Hinc est quòd Christus nascendo naturam reddidit, tulit moriendo mortem, vitam reuocat dum resurgit: & qui homini animam dederat de cælo, inde hominem fecit & carne constare, ne terrena labes cælestem sensum rursum carnis demergat in lapsum: dicente
Colos. 15. Apostolo, Primus homo de terra, terrenus: secundus homo de cælo, cælestis: qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cæ-
Ioan. 5. lestis, tales & cęlestes. Et Ioannes euangelista, Omnis qui ex deo natus est, nõ peccat, sed generatio dei seruat illum. Hinc est ergo quòd nascitur Christus, vt iacentes in terreno germine cælestem tolleret ad naturam. *Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ.* Bethlehẽ fratres Hebraicè, domus panis vocatur. His ergo vocabulis Iudę signatur domus, genus vocatur, vt promissionis fides, vt prophetię veritas impleatur, di-
Gen. 49. cente Iacob, Iuda te laudabunt fratres tui, manus tuę supra
Iuxta dorsum inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui. Et
LXX. post, Nõ deficiet princeps ex Iuda, nec dux ex femoribus eius donec veniat cui reposita sunt, & ipse expectatio gentium.
Psal. 59. Vnde & Dauid, Iuda rex meus. *Cũ natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis regis.* Quid est quòd tẽpore regis nefandi deus descẽdit ad terras, miscetur diuinitas carni, fit terreno corpori cęleste cõmerciũ? Quid est & quãdo nõ verus rex expulsurus tyrannũ, vindicaturus patriã instauraturus orbẽ, libertatem redditurus aduentat? Herodes refuga gẽtis Iudaicę

inuasit regnum, libertatem sustulit, prophanauit sancta, confudit ordinem: quicquid disciplinæ, quicquid cultus est, aboleuit: meritò ergo genti sanctæ, quia humana desunt, diuina succurrunt: & adest Deus ipse, cui homo nõ erat qui adesset. Sic iterum Christus veniet, vt Antichristum subruat, liberetur orbis, paradisi patria reddatur, mundi perpetuetur libertas, sæculi seruitus tota tollatur. *Ecce magi ab oriente venerunt.* Ab oriente ad orientem veniunt magi, vt susciperet venientes ipse, qui iusserat vt venirent: quando enim Deum magus, nisi Deo iubente perquireret, quandó regem cæli nisi reuelãte Deo astrologus inuenisset, quando vnum Deum sine Deo Chaldæus adoraret in terra, qui in cælo Diis totidem, quot sideribus seruiebat? Plus cęleste de magis, quàm de stella signum est: quòd Iudæę regem, quòd legis authorem magus scit, nescit Iudæus: Chaldæa defert, non defert Iudæa: Hierosolyma auersatur & refugit, Syria sequitur & adorat. *Ecce magi ab oriente venerunt, dicentes, vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus stellam eius.* Et quid tamen est quod videtur? Verè sicut dixit Apostolus, Cum esset diues, pauper factus est: cum esset in deitate sua diues, nostra fit pauper in carne: & habere cœpit stellam vnam, totam qui fecit, habet, & continet creaturam. *Vidimus stellam eius.* Aliquando videt magus: qui habet stellam, non habetur à stella: nec ipse agitur cursu stellæ, sed ipse stellę agit cursum: cuius per cælum sic cursum dirigit, sic moderatur incessum, sic viam temperat, vt magorum seruiat, & mittatur ad gressum: nam ambulante mago, stella ambulat: sedente mago, stat stella: mago dormiente, excubat stella: sic sentit magus, vt quibus viandi par conditio est, par sit necessitas seruiendi: & stellam iam non Deum credit, sed iudicat esse conseruam, quam cernit taliter suis obsequiis mancipatam. *Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus stellam eius in oriente, & venimus adorare eum.* Dicendo, vbi est qui natus est rex Iudæorum, non interrogant, sed insultant: quãdo scientes interrogant, nescientes non ignorãt, sed negligentes arguunt: increpant desides, malos produnt, contumaces verberant, seruum domino non occurrisse causantur. Nam quid ab hominibus quęrunt, qui per Deum nouerant quod quęrebant? Vt quid illis ad hoc humanæ demonstrationis officium, quibus ad hoc cæli sydera seruiebant? Quid illis lucerna templi, quibus cæli sidus mirabile

1. Cor. 8.

perlucebat? *Vbi est qui natus est rex Iudæorum?* Hoc est dicere, Cur rex Iudæorum in præsepi iacet, & non decumbit in templo? Cur non fulget in purpura, sed squallet in pannis? Cur latet in specu, & manifestus in sanctuario non habetur? Receperunt iumenta in præsepi, quem in domo sua recipere
Isaiæ. 1. vos spreuistis. Agnouit, sicut scriptum est, bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: tu autem Israël tuum dominum non quæsisti. *Vidimus stellam eius.* Apparuit stella non volens, sed iussa: non cæli nutu, sed diuinitatis impulsu: non lege siderum, sed nouitate signorum: non cæli climate: sed virtute nascentis: nõ ab arte, sed à deo: nõ astrologi scientia, sed præscientia conditoris: non arithmetica ratione, sed sanctione diuina: superna procuratione, non curiositate Chaldæa: non arte magica, sed Iudaica prophetia. Sic vbi vidit magus humanas periisse curas, suas defecisse artes, mundanæ sapientiæ exinanitos labores, omnium sudores obriguisse sectarum, totius philosophię thesauros esse vacuatos, fugisse paganam noctem, opinionum nebulas cõcidisse, ipsas dæmonum delituisse vmbras, stellam non vt cometem incircunfuso crine occultare quod nunciat, obscurare quod lucet, sic dicit, Fas est, vt & te nouo radio, signifero lumine, splendore certo radiare videam illic natũ regem, præter mũdi legem, præter carnis ordinem, præter humanam monstres naturam. Sic deposito errore, sequitur, currit, peruenit, inuenit, gaudet, procidit, adorat: quia non per stellam, non per artem, sed per Deũ, Deum se inuenisse, humana miratur in carne. Ergo fratres, lectione præsenti non est firmatus error magicus, sed solutus. Sed sufficiant ista hodie, vt per Deum quę sunt in sequentibus clare elucescant.

De eisdem. *Sermo* CLVII.

DOminicę festiuitates causas suas suis vocabulis eloquuntur: nam sicut nascendo Christus diem dedit natalem, & resurgendo resurrectionis diem dedit, sic lumine signorum diem suæ illuminationis ostendit. Qui enim nascẽdo antè humano corpore se velauit, postea operando ipse se cælesti reuelauit arcano: pòst Deus ipse apparuit trino modo, qui homo in partu patuit singularis. Meritò ergo solennitas præsens epiphaniæ vocabulo nuncupatur, in qua illuxit deitas, quæ nostra nobis obscurabatur in carne. Ista est fratres, ista est festiuitas, quæ concępta tempore diuerso peperit

tria deitatis insignia. Per epiphaniam magi Christum dominum muneribus mysticis cōfitentur,& cultores siderum, noctis incolæ, auctorem lucis densis inueniunt in tenebris: vt sit hoc auctoris gratia,non sit hoc industria sic quærentis: nō sit stellę: sed Dei sit creatoris donū, non sit beneficium creaturæ: non sit humanæ artis, muneris sit diuini. *Ecce magi, inquit, ab oriente venerunt, dicentes, Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in oriente, & venimus adorare eum.* Vidimus stellam eius. Et quid non eius? Stella eius est, non ille stellæ. *Stellam eius.* Quæ accepit esse, sed non dedit: stellam, cuius ortum tenebat auctor, non quæ ortum tenebat auctoris. *Stellam eius.* Venientem non à genesi, sed à genitore: mandato, non fato: non à computatore, sed ab auctore: non quæ daret ortum, sed quæ sustineret occasum. Stellam nō legiferam, sed signiferam: ferentem non dierum ordinem, sed noctium lumen. Stella hæc ministra viæ, nō vitę: comes magorum, non cognata Christi: non dominātis domina, sed ancillula seruorum. Sed dicit aliquis, Quare magi? Quare per stellam, si cum stellis, cum origine nulla causa est, nulla ratio cum natura? Quare magi? Quare stella? Vt per Christum ipsa materia erroris sic fieret salutis occasio: quemadmodū per Christum mortis causa, causa facta est vitæ. Hostem proprio mucrone turbare singulare est insigne virtutis. Apud magos in culpa erat ignorantia, non voluntas: & erat in crimine nō studium, sed error. Quærere Deū, & nescire quærere, necessitas magis est, quàm reatus. Fuit ergo pium, vt & Deus inuenire se quærentibus daret, & culpam dęputaret errori. Denique Paulus iudicio tali de persecutore factus est prædicator: quia per zelum legis impugnabat legem, & in Deum Dei amore peccabat. Hinc est quòd fides currit ad Paulū, perfidia ad ignorantiam recurrit. Sed adhuc dicit auditor, Esto quòd stella non nutu proprio, sed Dei iussu ostenderet viam quærentibus magis: vnde tanta munerum scientia mysticorum, vnde donorum sacramenta tanta? Non Chaldæa arte, sed de prisca sanctorū traditione maiorum: erant isti de genere Noe, de filiis Abrahæ, qui Christum nasci per Deū didicerāt, non per artem, eúmque hominem, Deum, regem, moriturū alto cognouerāt sacramento. Hinc est quòd apta patrum fidei munera portauerūt: vt aurum regi, incensum Deo, morituro myrrham scienter offerrēt, talíque munere & pietati sa-

Mat. 2.

Ioan.2. tisfaceret & honori. Sed de magis ista sufficiant. Per epiphaniam Christus in nuptiis aquas saporauit in vinum: vt Christũ nuptiis interfuisse virtutis fuerit, non voluptatis, nõ fuerit humanitatis, sed potestatis: signi fuerit causa, non ventris: ebrietatis non fuerit apparatus, fuerit deitatis ostẽsio. Denique vbi aqua mutauit naturam, mox patefecit auctorem, & elementorum creator mutatione reuelatus est creaturæ. Fœlices nuptiæ, fœlices illæ, quibus Christus est præsens, quæ nõ luxu, sed virtutibus consecrantur. Quid ibi non transiuit in gratiam, vbi aqua transiuit in vinum? Per Epiphaniã Christus Iordanis alueum baptisma nostrũ consecratus intrauit, Mat.3. vt quos nascẽdo in terra susceperat, hos renascẽdo releuaret in cœlum: in se haberet liberos, quos præter se viderat esse captiuos: faceret vitales ipse, quos culpa fecerat esse mortales: perpetuos redderet, quos mors dederat temporales: & quos diabolus exules fecerat terrenorum, hos ipse in cælestibus sibi faceret esse cõsortes. Hinc est fratres, quod spiritus sanctus tũc toto se fudit illapsu, quãdo pater de cælestibus Mat.3. clamat: Hic est filius meus dilectus: vt quibus in creãdis nobis operatio fuerat vna cum filio, vna fieret de nostra reparatione dignatio: neque Christus diuerso tempore vno eodẽmque die magorum munere, atque mutatione, atque patris voce Deus trino testimonio nosceretur fieretque de trina ostensione Christi epiphaniæ vna & sacrata solennitas.

De eisdem. *Sermo* CLVIII.

SAepe quærimus, quare sic mũdum Christus intrat, vt vẽtris experiatur angustias, partus patiatur iniuriam, sustineat vincla pãnorum, cunabula toleret imbecilla, lachrymis vberum nutrimẽta disquirat, ætatum gradus, necessitatẽsque persentiat. Et qualiter venire debuit, qui voluit apportare gratiam, timorem pellere, quærere charitatem? Natura docet omnes quid valeat, quid mereatur infantia. Infantia quam barbariem non vincit, quam non feritatem mitigat, quam crudelitatem non comprimit, quem nõ compescit furorem, quam non potestatem deponit, quem non intelligit rigorem, quam duritiam non resoluit, quid non amoris expostulat, quid non affectionis extorquet, quam non imponit gratiam, quam non impetrat charitatem? Hoc ita esse sciunt patres: matres sentiunt: probant omnes: viscera humana testantur. Sic ergo nasci voluit, qui amari voluit, non timeri:

& tamē apud malitiam humanā, sic blanda, sic pia, sic chara, audire quid proficit infantia. *Audiens, inquit, Herodes rex turbatus est: & omnis* Hierosolyma *cum ipso: & congregans omnes principes sacerdotum, & scribas populi, sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur.* Si Hierosolyma, si rex, si scribæ, si principes sacerdotum ad Christi sic turbantur infantiam: quid isti facerent, Christus perfectum mox in hominem si venisset, si fultus diuitiis & multitudine, si cum suspectis, si cum extraneis? Quid nil dant tempori, nil ætati, nil pauperi, nil parenti sed vt audiunt natum, parant nascenti mortem, innocenti dolos, scelus pio, nudo gladios, soli milites, vagienti necem, pœnam parenti: & vt vis misceatur sanguini, crudelitas acerba cunabulis bella indicit, vbera telis vrget, clypeos illidit gremiis, quatenus humanam, diuinámque sobolem antè sepulchrum faciat intrare quàm mundum. Esto quòd Herodes rex amore regni, successoris timore, coactus sit talia moliri: quare Hierosolyma, quare principes, quare scribæ? Quare? Quia nasci non vult prophanus Deum, seruus dominum, iudicem reus, rebellis principem, perfidus cognitorem. Hierosolyma varia se contaminatione perfuderat, sacerdotes prophanauerant sancta, & peccata vendentes, in quæstum veniam, pietatémque conuerterant, scribæ doctrinam cælestem, scientiam salutarem, vitale magisterium, in suum sensum, in perfidiæ lapsum, in lethale vaniloquium commutarant. Hinc est quòd Christum nolunt nasci, viuere timent: quia nouerant se mox ignominiæ dandos, trahendos opprobriis, eiiciendos templo, priuādos sacerdotio, oblationum munere vacuandos. Semel enim cupiditate flammati, capti pōpa, vitiis sauciati, vanitate ebrii, madefacti luxu, quia de correctione nil cogitare poterant, de venia nil sperabant. Bonus villicus quando copiosum fructum continuo labore conquirit, venire dominum suum ad lucrum suum cupit, suū concupiscit ad gaudium: diligens operarius quando opus suscepti laboris impleuerit, vt mercedem percipiat, patremfamilias desiderat aduenire: deuotus miles post cōflictū, post victoriam, præsentiam regis optat, vt præmiis sudores & vulnera remuneratione compenset: sic ad palmam suam cupit venire Christum, qui bella mundi indefessa virtute prosternit: sic Christum venire non vult, qui superatus illecebris sæculi de pœna trepidat, de venia nil præsumit. Fra-

Mat. 2.

tres, faciamus bona, declinemus à malis: fugiamus vitia, virtutes sequamur: dissimulemus præsentia, & futura cogitem⁹, nostrum petamus ad regnum, nostram veniamus ad palmam, optemus ad gloriam, tendamus votis omnibus ad coronam. Sed ad illa sermo quæ sunt in sequentibus iam recurrat. *Tunc Herodes, inquit, clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit eis: & mittens in Bethlehem, dixit, Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum.* Occulte vocat magos, quia palam nil audet simulata mens, conscientia dolosa. Occulte vocat magos, quia fur amat noctem, latro in occulto tendit insidias. Diligenter inquirit tempus stellæ, sed cum timet regnum: signum cæli non timet, temporis non pertimescit auctorem. Quid turbaris Herodes? Quid es tantum de successore sollicitus? Cui sidera militant, terreno imperio non tenetur. *Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi.* Herodes, magos adorare iussus est, non deferre: testari venit ille, non prodere: videre illi datum est, tibi non datum est inuenire. *Ite, & interrogate.* Quasi magos semel interrogare non sufficit. Interrogantibus pie datum est sine pietate respõsum, salutis nuncius male audientibus conuersus est in ruinam. Contumax seruus audit natum dominum, sed domino nascenti parat laqueos, non honorem: mortem præparat, vt careat seruitute. Sed quia nec finiri de⁹, nec perire salus, nec vita poterat interire, permanet in honore dominus, seruus remansit in crimine: & ad pœnam trahitur, qui ad obsequium venire contempsit: capitur ad sententiam, qui ad gratiam noluit peruenire. *Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi.* Conuenienter dixit, renunciate mihi, quia semper diabolo renũciat, qui puenire festinat ad Christum. Christianus futurus à sacerdote cum audit, renuncians diabolo, respondet, renuncio. Propriè ergo Herodes à magis sibi renunciare debere dicit, qui se diaboli sciebat tenere locum, satanæ nouerat implere personam. *Vt & ego veniens adorem eum.* Vult mentiri, sed non potest: veniet, vt ad tormenta curuetur, ad supplicia iaciatur, sternatur ad pœnam, qui adorare finxerat, vt sæuiret. Sed magi vbi Iudaicę perfidiæ nubila transierunt: & in Christianæ fidei sereno reuident quam videtant stellam, ipsa præuia, ipsa duce, ad ortus dominici locum sacratissimum peruenerunt. *Et apertis thesauris suis obtule-*

rant ei munera, Aurum, Thus, & Myrrham. Aurũ regi, Thus deo, morituro Myrrham, dominicæ deuotioni offerunt, scientiæ thesauros maximos in posterum credituris: sic ad sua per innocentiæ viam redeunt, qui iter Herodianę fraudis calcauerunt in ruinam.

De eisdem, *Sermo* C L I X.

ANte hos dies, id est, diem octauum Calendarum huius, quo crescere dies cœpit, quia dies vetus illuxit, in carne natum dominum Christum Iesum in Euangelio scriptum facile recolunt, qui legerunt, vel qui aurem legentibus præbuerunt. Israëlitici pastores super gregem suum vigilantes angelis nunciantibus cognouerunt: hodie in eadem carne manifestatum gentiles magi curiosa sectãtes signis indicantibus inuenerunt: illis ortum dominicæ natiuitatis annuncians locuta est vox spiritalium ministrorum, istis stella tanquam lingua cęlorum. Dicunt illi ad quos sępius prophetę missi fuerãt: Trãseamus vsque Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factum est ad nos: dicunt isti quibus nullus vnquam locutus fuerat prophetarum, & sciscitantes interrogant: *Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus stellam eius in oriente, & venimus adorare eum.* Accedunt ergo illi de proximo, hi veniunt de longinquo: vtrique tamen ad vnum, eundémque fidei locum, quia deuotione conueniunt: ibíque regem Christum appositum ante duo prophetica illa iumenta, duorum videlicet populorum, typum, figurámque gestantia intuentur, admirantur, agnoscunt. Agnouit enim bos possessorem suum: & asinus pręsepe domini sui. Agnouit enim bos Iudæus iugo legis excusso: agnouit & asinus paganus stultitię feritate deposita: illa deserens superfluum obseruationis laborẽ, hic relinquẽs vagum superstitionis errorẽ. Vterque agnouit, q̃a vterque ad vnũ pręsepe domini epulaturus accessit, epulaturus nõ fœnũ mortis, sed cibũ salutis. Edite, edite pia animalia æternę vitę cibaria: & perpetuę retributionis escã auidis quantũ potestis faucibus occupare, non diuidentes in frusta, sed integrum, solidúmque sumentes. Non potest enim edi Christus, & diuidi: integer à credentibus sumitur: integer in ore cordis recipitur. Verbum enim caro factũ est, & habitauit in nobis: habitauit, ex quo vterum virginis dignãnter impleuit. *Obtulerunt illi, vt scriptum est, Aurum, Thus, & Myrrham.* Nos fidei Thus longinquę regionis, nos proximę

Luc. 2. *Mat. 2.* *Esa. 1.* *Ioan. 1.*

confeſſionis Myrrham boni odoris, nos ſuaueolentia dona charitatis: tria nanque iſta offerimus, quando Chriſtum, & regem, & dominum, & hominem confitemur: ſed in ſpiritu & veritate adoramus Chriſtum: ſi ei munera fidei & confeſſionis obtulimus: & nos ſicut illi magi qui ſunt fidei noſtræ duces, crudelitatíſque principes, cõmoniti in ſomnis, id eſt, in hac vita, quę ſomno eſt ſimilis, illuſo Herode rege, id eſt, diabolo huius mundi principe, per aliam viam, id eſt, per alteram vitam, ad illam noſtram patriam reuertamur, de qua per Adam eiecti infœliciter ſumus, per Chriſtum vero miſericorditer nunc reducti.

De eiſdem, *Sermo* CLX.

QVanuis in ipſo dominicæ incarnationis ſacramento affuerint clara ſemper diuinitatis inſignia, deum tamen veniſſe in humanum corpus multis modis aperit, & reuelat hodierna ſollennitas: ne perdat per ignorantiam ſemper obſcuritatibus inuoluta mortalitas, quod tãtum tenere meruit, & poſsidere per gratiam. Nam qui nobis naſci voluit, à nobis noluit ignorari: & ideo ſic aperit, ne magnum pietatis ſacramentum magni fieret erroris occaſio. Hodie magus quem fulgentem quærebat in ſtellis, in cunis reperit vagiẽtem. Hodie magus clarum miratur in pannis, quem diu in aſtris patiebatur obſcurum. Hodie magus quid vbi videat profundo ſtupore peruoluit: in terra cælum, in cælo terram, in deo hominem, in homine deum, & vniuerſo ſæculo non capacem cõcludi corpore perpuſillo. Vnde magus quia ſcrutari valet, capere non poteſt, mox adorat: videt enim non ſic lucere in cælo ſtellas, lunam, ſolem, qualiter illuxiſſe carnem contemplatur in terris: videt in vno, eodémque corpore diuinitatis & humanitatis conueniſſe commercium. Hic dum credit deum, ſentit regem: intelligit humani generis amore moriturũ, & pauida cogitatione pertractat: quemadmodum poſſit mori deus, qualiter poſsit vitę reſtitutor occidi. Ac ſic magus ceſſat arte quęrere, quod arte non poteſt inuenire: & quia ſe in cælo diu cũ aſtris errãtibus videt erraſſe, gaudet in terra ſe ad deum ducatu vnici ſideris perueniſſe: & deprehendit magus cuncta quæ videntur in cælo, humanis clara oculis, profundis eſſe obſcurata myſteriis. Iámque vidẽs credere ſe, & non diſcutere myſticis muneribus confitetur: Thure deũ, Auro regem, Myrrha eſſe moriturum. Thure deum, Auro re-

gem, vt cum diuiti placaret obsequio, quem curioso & importuno incesserat, & offenderat instituto: atque implet illud, quod multi de spadone ex Aethiopia suspicatur. Aethiopia pręueniet manus eius deo. Vide: Christum magus Iudæū pręueniens manibus suis, quia quādo Christum Iudęus Herodi scelere prodebat, tunc magus deum Christum muneribus fatebatur. Hinc est quòd gentilis qui erat nouissimus, factus est primus: quia tunc ex magorum fide est gentium credulitas dedicata, & Iudæorum est notata crudelitas. Hodie Christus Iordanis alueum mūdi peccatum lauaturus intrauit: ad hoc eum venisse Ioannes ipse testatur, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Hodie seruus dominum, homo deum, Ioannes Christum tenet: tenet accepturus veniam, non daturus. Hodie sicut ait propheta, Vox domini super aquas. Quæ vox? Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui. Hodie vox dei super aquas, quia pater deus vt probaret generis fidē, ipse sui testis filij, ipse assertor assistit. Hic est filius meus dilectus, quia alterum qui testimonium diceret non habebat: arcanum patris, arbitrum non habebat, testem generatio nescit diuina, diuinitas externam non recipit notionem: ipso filio dicente, Nemo nouit filium, nisi pater: neque patrē quis nouit, nisi filius. Hodie spiritus sanctus supernatat aquis in specie colūbæ, vt sicut illa columba Noë nunciauerat diluuium discessisse mūdi: ita ista indice nosceretur perpetuum mundi cessasse naufragium, neque sicut illa veteris oliuæ surculum portaret, sed totam in caput parentis noui chrismatis pinguedinem fundit: vt impleat illud quod propheta prędixit, Propterea vnxit te deus deus tuus oleo lętitiæ præ consortibus tuis. Hodie dominus super aquas. Bene super aquas, & non subtus aquas: quia Christus baptismati suo non seruit, sed imperat sacramentis. Hodie deus maiestate intonuit, & si pater de cælo intonat, si filius Iordanis insistit fluentis, si spiritus sanctus corporaliter apparet de supernis: quid est quòd Iordanis qui fugit ad præsentiam legalis arcæ, ad totius Trinitatis præsentiam non refugit? Quid est? Quia pietati obsequitur, incipit non esse timori. Hic Trinitas exercet gratiam totam, totā secum loquitur charitatem: ibi elementa corripit, vt seruulos instituat ad timorē. Inter hæc tamē talia, & tanta intrepidus stat Ioānes, quia timere non potest, qui totus ad dei amorem natus

Psal. 67. *Ioan. 1.* *Psal. 28.* *Matt. 3.* *Matt. 11.* *Gen. 6.* *Psal. 44.* *Iosue. 3.*

Ioan. 2. angelico testimonio comprobatur. Hodie Christus initium dat signorum cælestium, dum conuertit aquas in vinum: vt quem pater voce filium iam probarat, ipse se deum virtutibus approbaret: qui elementa commutat, & naturam fecit ipse: qui contra naturam facere non laborat, aquam transfert in vinum, vt diuinitatis in vigore naturę nostrę proficiat hebe- Matt. 14. tudo. Nam qui panes quinque fragmento profluo & furtiuo incremento, ad quinque millia hominum tetendit & dilatauit saginam, potuit augmentis succrescentibus ad nuptiarum festa vini ampliare & perpetuare mensuras. Sed aqua in sanguinis erat conuertenda mysterium, vt mera pocula de vase corporis sui Christus bibentibus propinaret: vt impleret il- Psal. 22. lud prophetæ, Et calix tuus inebrians quàm præclarus est. Tribus autem modis hodie Christi deitas est probata, magorum munere, patris testimonio, aquæ mutatione in vinum: quia tribus stare omne verbũ scripturæ firmauit auctoritas, dicẽdo, In ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Matt. 18. Sed quia festiuitas ipsa ad mensam nos domini, & calicis istius lætitiam commonet iam venire: res amplas breui sermone sufficit conclusisse, per dominum nostrũ Iesum Christum, qui viuit & regnat nunc & semper, & per omnia sęcula sæculorum. Amen.

De parabola serui ab agro, déque hominis erga deum gratitudine. Sermo CLXI.

AVdistis fratres, quemadmodum famulatum diuinum dominus exigit humanæ seruitutis exemplo, dicendo, Luc. 17. *Quis vestrum habens seruum arantem aut pascentem, qui regresso ab agro dicat statim: transi, recumbe, & non dicit ei, para quod cœnem: & præcingere, & ministra mihi donec manducem & bibam, & post hæc tu manducabis & bibes? Nunquid gratiam habet seruo illi, quia fecit quæ sibi imperauit? Non puto. Sic & vos, inquit, cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus.* Sic & vos, Quid simile? Imò longe dissimile. Tantum debet homo deo, quantum debet homini homo? Absit. Nam est alter ordo, diuersa causa, dissimilis fides. Deus hominem fecit esse, nasci iussit, dedit viuere, concessit sapere, donauit & tempora, distribuit ætates, cõcessit ad gloriam, aperuit ad honorem, præfecit animantibus, & toti terræ dominum definita lege & ætate prǽscripsit: & cum talia, tantáque homini dei beneficia deperiissent: secunda reparauit

uit tanto maiora, quanto diuina: præstantiora tanto, quanto cælestia. Nam cęli post habitatorem dedit, quem dederat ante incolam terrenorum, vt aduersum nullum illi, nullus incursus, nullúsque terrenis irreparet bonis, amplius in hominem non valeret: seruarétque conditio iam certa, quem perdiderat incerta libertas: & esset homo liber omnium sola domini seruitute, cui conditorem qua factus est debet: debet originem quòd redemptus est, quòd emptus est: debet vtique seruitutem, dicente Apostolo, Precio empti estis, nolite fieri serui hominum. Et propheta vt conditorem, vt originem fateretur, Ego seruus tuus, inquit, & filius ancillæ tuæ. Deo ista, homini quid tali debet homo? Et tamen quærit deus vel tantum, quia reddere homo deo nil valt cui debet totū. Sed repetamus lectionem, & oculis nostris similitudinem proponamus ipsam: & quod diximus tunc lucebit quia nullam deo, homini totam dependimus seruitutem. *Quis vestrum habens seruum arantem, aut pascentem, cui regresso ab agro dicat, statim transi, recumbe: & non dicit ei, para quod cœnem: & præcingere, & ministra mihi, donec manducem, & bibam: & post hæc tu manducabis, & bibes?* Quàm familiaris, quàm vernacula, quàm de quotidiano vsu veniens, quàm communis est ista doctrina? Si dominus est, qui audit, agnoscit talia se exigere à seruo: si seruus, exhibere se domino ista cognoscit. Seruus nanque post vigilias antelucanas, post totius diei varios & duros labores, post trepidantes, & anxios concursus, & parat domino suo cœnam, & cinctus quod parauerat subministrat: non est elatus, quia fecit, sed cum deuotione singula faciens contremiscit: & apponit domino suo cibos multiplices, arte tota totius saporis conditos: ipse autem semicoctam, nec salitam forsitan cœnulam gustaturus: porrigens crebra pocula, varios calices, vina mutat, ad longissimi cōuiuij fabulas longiores stat fixus, stat moueri nescius, stat cui lassescere nō licet seruituti. Et cum dominus iam partem noctis insomnem deducit, peragit inquietem, seruus colligit, curat, accurat, ponit, componit, reponit: & sic in rebus necessariis immoratur, vt nihil sibi, aut parum noctis ad escam reseruet, & soporem. Post hęc omnia nisi peruigilet in crastinum, & dominū præuenerit dormiētem, fessus, indefessus manicabit ad verbera: ad præsentem pœnam nihil hesterno ei subuenit de labore: quia quicquid dominus indebite, iracunde, libēs, nolens, ob-

1. Cor. 7.

Psal. 115.

litus, cogitans, sciés, nesciens, circa seruum fecerit, iudicium, iustitia, lex est: imperantis ira subdito ius est: & ad libitum domini vocem non habet conditio seruitutis. Si ergo & seruus sentit quid debeat homini taliter seruiendo, & dominando dominus qualem seruitutem domino dominorum debeat
1. Cor. 4. docetur, & intelligit se magistrum. Hoc implebat Paulus, qui seruitutis suæ titulos sic scribebat. Vsque ad hanc horam esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur. Et
1. Cor. 9. alibi, Liuidum facio corpus meum: & seruituti subiicio. Præbebat vindictam bonus seruus, qui se vsque ad liuorem sic agens iugiter verberabat: nec laxabat fręna corpori, ne per indulgentiã caro laxata alterius incurreret seruitutem. Sed homo quod à seruo exigis, impéde ei qui te dominum fecit. Tu qui semper dormis, & à seruo exigis vigilias indefessas, aliquando vigila tuo domino pro te sine cessatione vigilãti: assiste tuo domino vel moměto vno ieiunanti, cui manducãti tuus seruus semper assistit: remitte seruo innocěti, cui peccãti blanditur dominus tuus: da interim veniam, cui tuus dominus semper ignoscit. Certe si quicquam boni feceris, crede te dominanti soluisse debitum, non beneficium præstitisse. *Cũ feceritis, inquit, omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.* Quando per se homo vtilis ad diuina, qui sic sibi est inutilis ad humana? Cogitet homo cordis mala, carnis vitia, voluptatum fluctus, desideriorum procellas, irarum scopulos, naufragia criminum, & tunc quicquid in se est vtile, dabit deo, sibi quicquid inutile est deputabit. Sed ad proposita redeamus: vt, quare dominus discipulos suos admonuerit, iã patescat. Apostolos suos Christus vt mitteret ad populos vario dolore languentes, dedit illis virtutem spiritus, potestatem supernam dedit, dedit gratiã sanitatum, vnde perambulantes illi reddebant visum cæcis, claudis cursum, surdis auditum, & ne per singula vos morer, cunctis male habẽtibus dabant salutem: vnde redeuntes gloriabantur dicentes, domine etiam in nomine tuo dæmonia
Luc. 10. subiecta sunt nobis. Quos dominus temperat dicens, Nolite gaudere, quia dæmonia subiecta sunt vobis: gaudete autem quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Ergo ne per elationem perderent quod conquisierant per laborẽ, & deputarent sibi quod diuinitus fuerãt cõsecuti, ad humilitatem quæ mater est doctrinæ, tali reuocat exẽplo: *Quis vestrum habens seruũ*

arantem, aut pascentem, qui regresso ab agro dicat ei, statim transi, & recumbe: & non dicit ei, para quod cœnem: & præcingere, & ministra mihi donec manducem & bibam, & post hæc tu manducabis & bibes? Post exactos labores, & magna, & multa documenta virtutum, Apostoli satis sibi vtiles videbantur: sed versati in luto carnis, & limo corporis huius, & quòd essent inutiles nesciebant: sed deprehenduntur cum Iudas tradit, Petrus negat, Iohannes fugit, relinquũt omnes, vt solus in quo erat, & ex quo erat tota vtilitas appareret. Quod autem dixit, *Et postea tu manducabis.* Monet discipulos vt post ascẽsionem suam statim copulari se domino in illa beatitudine superna gestirent. Nam denique hic relicturos approbat: & præcingit ad tolerantiam passionis: & ministerii sui perficit ad laborem. Nam tunc tanto tempore ministrarunt apostoli discumbenti, quanto tempore inter peccatorum coquinas, & gẽtium focos, cœnam domini super mensas ecclesiæ in memoriam perpetem præpararunt. Hanc cœnam qui fidelis est nouit: qui nescit, & scire desiderat, sit fidelis. Mat. 26. Mar. 14.

De eo qui volebat diuidere hæreditatem.

Sermo CLXII.

AVdistis fratres hodie quid à domino hæres bonorum petierit mundanorum. *Magister, inquit, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Præceps cupiditas, & incauta, mundanæ litis arbitrũ credidit ipsum sæculi cognitorem: & eum fieri voluit diuisionis authorem, qui ad restituendam venerat humani generis vnitatem. *Magister, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Hic non magister quæstus est, sed amoris. *Dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Cum dicit, dic fratri meo, præmisit quòd charitatem moneat, quòd interpellet naturam, quod pulset affectum. *Dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Non potest dicere fratri, diuide, qui per prophetam docuit, Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum. *Dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Quæ maior hæreditas, quæ melior hæreditas, quàm diuinę vinculum charitatis? Quia hęreditas aliquando perit, charitas nunquam, dicente Apostolo, Charitas nunquam excidit. Sed dicit aliquis, ergo charitas nunquam perit, nunquam violatur? Plane nunquam, quia charitas si est, permanet: si non permanet, non est. Sicut sterilis arbor quæ vernali tempore cum tota cãdescit in flore, fructũ Psal. 132. 1. Cor. 13.

non dat illa, sed fallit: ita ista charitas quæ putatur, & non est, occasionum concussa fluctibus, euanescit: ac sic lædit sollicitos, & decipit incautos. Sed ad cœpta redeamus. *Magister, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Hæreditas mundana antè posteris infert iurgia, quàm conferat censum: antequam diuidat facultates, scindit hæredes: antequam debitas tradat singulis portiones, successores ipsos desecat, & mittit in partes. Proinde non est hæreditas ista, sed pugna: & hæc nouerca filiorum est, non facultas. Ille ditat filios, qui relinquit filiis plenissimam charitatem. At tu quisquis ille es, qui dominum tali petitione compellas, dominum prouocas, dominum producis ad litem, cum quo tibi Apostolus hęreditatem docet, & ostendit esse communem. Hæredes, inquit, dei sumus, cohæredes autem Christi. Hic tibi sic hęres est, hic est tibi frater, qui nascendi sorte, conditione crescendi, viuendi ordine, moriēdi exitu, per omnia tibi voluit similis inueniri. Nam cum esset & solus dei hæres, & filius vnicus per naturam: te participem sibi, te cohæredem sibi voluit, & fecit esse per gratiam: qui eras miser, & subiectus vltimæ seruituti. Habebis itaque, & collata poteris fœliciter possidere, si mā-seris in aula patris, si fueris in diuina hæreditate communis. Dari potest, diuidi nō potest sors diuina: quia cælestia & qui dederit non amittit, & qui acceperit sibi singulariter non recondit. Vnde homo quid hunc ad diuisionē vocas, quid hunc ad discussionem misciādus inuitas, quid ab eo partem petis, qui tibi quæsiuit, & cōtulit totum? Vel expertus cessa: & iam pœniteat talia te petiisse. Nam partem substantiæ principalis accepisti: & acceptam peregrinus, vagus, luxuriosus cum luxuriosis heluo perdidisti. Hinc paradisi exul, hinc hæreditatis exors, hinc extorris à vita. Homo dicit tibi Christus, quod à me, & per me consecutus es, sine me non poteris possidere, quia sine me qualis fueris iam vidisti: hoc sciens pro te patrem ingrate omnium sic poposci, Pater, quos dedisti mihi, volo vt vbi ego sum, & illi sint mecum. Et quia nec hoc tibi sufficere poterat ad tutelam, nam cum mecum esses in paradiso, & extra me tu periisti, adieci, dicens, Pater, sicut tu in me, & ego in te, ita & isti in nobis vnū sint. Ego vt patris bona habeā, processi de patre à patre, penitus nō recessi: & ideo tantum te in nobis habere volo, quantum nosipsi sumus, & manemus in nobis. Desine ergo vel superna diuidere, vel de

Rom. 8.
Luc. 15.
Ioh. 17.

terrenis me audiente litigare: ne quem tenes, & habes hodie largitorem pium, seuerissimum sentias postmodum cognitorem. Sed iam quid responderit dominus, audiamus. *Homo, inquit, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Quis me constituit iudicem? Et vbi est illud quod tu dixisti domine, Pater neminē iudicat, sed omne iudicium dedit filio? *Aut diuisorem super vos?* Et quis diuidet iustos ab iniustis, sicut segregat pastor oues ab hœdis? Si tibi iudicium debetur hominis, & per te est totius sæculi celebranda diuisio, quomodo dicis, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? Est quidem penes Christum, & fuit, atque erit omne iudicium, sed tunc non iudicaturus venerat, sed iudicandus: nec addicturus reos, sed à reis innocens addicendus. In homine agebat deū: in seruo dominum, vt esset vernula tēporis, qui erat & factor & cognitor sæculorum. Merito ergo respondit, *Quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Et quis eum constitueret iudicem, qui constituit & restituit vniuersa? Christus ad litigatoris arbitrium arbiter esse non poterat, qui totius iudicij summa est & potestas: illi iurgator non inuitatus à patre taliter tu petisti, hæc dicit, sed inuisus astitit, vt adiudicantes, illi fas non sit resilire sententiam. Et quia correcturus venerat, non damnaturus reum, præcepto remouet fomitem iurgiorum, dicendo: *Videte, cauete ab auaritia.* Hoc est dicere, abiiciatur auaritia, & non erit in hæreditate contentio. Auaritia, fratres, parentes negat, germanos diuidit, separat socios, amicitiam soluit, excludit affectum: hanc qui intra se habuerit, erit nullius, suus non erit. Auaritia, fratres, sicut dicit Apostolus, radix est omnium malorum: quæ cum radicari cœperit in corde, sic morum dissipat ornamenta, sicut arbor noxia feralibus radicibus nexa soluit, & dissipat monumenta maiorum.

Ioan. 5.
Matt. 25.
1. Tim. 6.

De terrenorum cura despicienda. *Sermo* CLXIII.

BEati quorum corda hodiernus dominici sermonis penetrauit auditus. Beati quorum mentes promouit ad fidem tanta, & talis promissio Saluatoris. Beati qui credulitate cælestium mandatorum duris absoluti sunt præsentium curis. Tali nanque hodie discipulos suos, imò omnes auditores suos, dominus voce compellat, *Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quod vestiamini. Anima plus est quàm esca, & corpus plus est quàm vestimentum.* Quis sic ita

Luc. 12.

inuidus bonis suis, quis sic deliciis suis inimicus, vt sponta-nea,& cælitus præparata despiciat, & concupiscat mundanis laboribus,& doloribus conquisita? Degener nimis animus, mẽs tota seruilis est,quæ cocorum affatus, squallores coquinæ, hesterno horrore fœtentia perquirat obsonia, cui iugiter regius deseruit,atque adiacet apparatus. Noli ergo homo inania prouidendo gemere, noli laborare caduca præparando,quia prãdij tui semper,& vbique deus præparator assistit. Quis rex deuotis militibus debitam nõ procurat annonam? Quis dominus fidelibus seruis iusta cibaria non ministrat? Quis pater non dat panem filiis? Si ergo nobis Deus,& Rex, & Dominus,& Pater est, quid negabit? Stipendiis suis militans derogat miles Regi,suis sumptibus viuens dominũ seruus accusat, pro se sollicitus filius culpat superstitem patrẽ. Noli ergo homo exponere deum pro te: taliter cogitando, qui & iustitia regnantis,& dominantis studio, & generantis affectu,in se totam tui recepit sollicitudinem, refudit & curam, dicendo, *Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis.* Sed te forte mellitus imber, & singularis cibus Iudaici fastidij deterret exemplo: nec carnem credis humorum varietate concretam per solum Manna sua voluntate compleri: dicis,deus corpus sicut ex diuersis voluit constare membris,ita varietatis dapibus voluit & iussit enutriri. Superfluus est ô homo iste,qui te exagitat,timor:nam creatoris ad prandium tota concurrit & aduolat creatura. Vnde si te legalis cibi singularitas & parcitas terret, inuitet & prouocet euangelici conniuij cælestis effusio:quæ in vno ferculo, manducaturo Petro totius apponit genera creaturæ. Nam quicquid Noë vector noui sæculi,sæculi seruauit ad semẽ,quicquid in aëre volitat & fertur,quicquid gignitur & viuit in terra, & quic-
Act. 10. quid in aquis est,& mouetur,hoc vni Petro cœlitus mactatur, & exhibetur ad cœnam. Si ergo vis homo accipere & omnia manducare,despice vilia tibi prouidere cellaria. Et nos quidem magnis exemplis tibi superna cogitanti carnalia non defutura probare cõtendimus: deum autem pro suæ maiestatis insignibus de suis dubitantem promissis ad vilia & extrema remittit exempla: vt te tali examinatione redarguat, quem tanta mutatione non traxit. *Considerate, inquit, coruos, quia non seminant, neque metunt: quibus non est cellarium, neque horreum, & deus pascit illos: quanto magis vos pluris estis illis.* Dubium

merito infidelem ad auem mittit amicam belli furoris sociã, insatiatam sanguine, & in ipsos mortuos ferro grauius sæuientem. Nanq; cessante gladio carnifex improbissimus exanime grassatur in corpus, laniat, dissipat, spargit, ne quid funeris inuentum quieti misericors sepultura commendet. Itaque dominus exemplo tali exaggerat dubitantis insaniam: qui putat deum hoc piis filiis denegaturũ, quod impiis auibus subministrat: & existimat relinquentibus propter se patriam, domum, parentes, filios, coniuges, victus subsidia non daturum, qui nascenti indulsit crescere, terminauit corporis incrementum. O miserum, ô tota infœlicitate dignissimum, cui cum detur regnum, suspirat panem: cum perpetuitate donetur, deflet potũ: cum immortalitatis gloria induatur, plãgit corporis vestimentum. Genuinæ infœlicitatis conscius fieri non credit se fœlicẽ: & terreno enutritus in puluere cæli incolam dubitat se futurum. Conuenienter ergo dominus quæ sequuntur, adiecit: *Quis autem vestrum cogitando potest adiicere ad staturam suam cubitum vnum?* Humanarum mentium cogitationes intimas scrutator exponit: nam omnis homo dum sui corporis pulchritudinem concupiscit, procerum se esse exoptat: sed cogitare homo hoc potest: hoc per se homo obtinere non potest: ad id credendo peruenit, ad quod peruenire nõ potest cogitando. Hinc est, quòd dominus humani conscius desiderii hominem Christi tetendit in formam: vt in mensuram Christi speciositate tota decorus esset, qui in breuitate sua erat ipso erubescente deformis. vnde bene subiunxit, *Si ergo neque quod minimum est potestis, de cæteris quid soliciti estis?* Hoc est, quid cogitatione homo maiora præsumis, qui per fidem minora desperas? Quid vestimento minus, quid maius corporis incremento? Crede ergo tibi à deo vestitum corporis posse præstari, à quo tibi fides corporis incrementa repromittit. Verum, quia deus sic humanũ diligit genus, vt ipsos quos dominantis iure corripit, mox paterno soletur, & mulceat blandimento quos comparatione fœdissimæ auis exasperasse videbatur, ad floris odorati & speciosi nimium hos reducit exemplum. *Considerate, inquit, lilia quomodo crescunt: non laborant, neque nent: dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut vnum ex istis.* O quantum se superna pietas hominis amore deponit! Nam qui poterat præcepta sua sola authoritate firmare, toto insinuat, &

astruit labore doctoris:& qui sufficiebat in sola fide promissionis suæ terminum collocare, auditores ad fidem promissi suasoris perducit exemplo, dubios lilii comparatione confirmat, lilium Salomonis sublimat exemplo: quia ipso domino testante, inter omnes mundi reges Salomon singulari gloria, ornatu vnico, speciosus effulsit:& omnes terræ flores lilium vincit,& præcellit in gratia:tantúmque distat ab vniuerso germine lilium, quantum regem specie,gloria,cũctos constat excellere. Nec à nobis latius lilii describẽda est pulchritudo,cuius prærogatiuam dominica testatio reddit singularem:iteranda sunt sane illa, quæ ad robur fidei nostræ geminato dominus commendauit exemplo: quia Christianus de vita, de regno, de immortalitate certus, de pastus & vestitus non debet necessitate pulsari,cum videat deum hodie nato, & perituro in crastinum germini tantam vestibus gloriam cõtulisse: sed sicut ariditati ista, sicut clibani deputantur incendio,ita mortis,ita gehennæ ignibus destinãtur, qui præsentia sibi à deo præstari dubitant, cum futura sibi iã sentiant contributa. *Et vos nolite quærere quid manducetis, aut quid bibatis: & nolite in sublime tolli: hæc enim omnia gentes mundi quærunt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis. Veruntamen quærite regnum dei: & hæc omnia adiicientur vobis.* Cum se patrem nostrum dicit, nostri sibi piam curam comprobat non deesse: cum nos regnum cæleste iubet quærere,nobis subiicienda monstrat omnia,nobisquicquid cælestis exigit apparatus indicat affuturum.

In illud Lucæ. Ignem veni mittere in terram,&c.

Sermo CLXIIII.

SIcut febrientibus amarus est semper salutaris cibus,ita& sæpe dominicus sermo contrarius imperitis: vtrisque tamen aliter,aut ex corporis,aut ex mentis infirmitate contingit. Hodie dominus exasperasse nonnullorum videtur auditum, dicendo, *ignem veni mittere in terram,& quid volo, nisi vt accendatur?* Et infra, *Putatis, quia pacem veni mittere in terram? Non,dico vobis,sed separationem.* Et vbi est illud: Ecce agnus dei? Vbi illud,Sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se mutus,sic non aperuit os suum?Sed & illud:Dicite filiæ Sion,ecce rex tuus venit tibi mansuetus? Et quid est quòd agnus iste tam dure in prædicatione percutit? Quid sic arietat in verbo,qui in passione tanta patientia

Luc.12.
Ioan.1.
Esa.53.
Matt. 1.

tacet, in morte tota humilitate succumbit? Et re vera fratres mundum suum Chtistus per omnia mitis & mansuetus intrauit, dum nascitur nostro dulcis in germine: dũ cunis blande blandior ipse fouetur: dum paruulus in gremio se fundit, & resoluit humano: dum parentis in collo stringitur, & stringit toto charitatis amplexu: & vt enutriat toto dum nutritur affectu, per omnes sensim currit & adolescit ætates: pauper agit semper, solitarius semper incedit, quia pauper communis est semper: patet omnibus solitarius semper. Et quid est quòd tãtum verbis spargit ignem, quòd tanta & talia inflãmat & dilatat incendia, dicendo, *Ignem veni mittere in terram?* Quid est? Ager quoties longa incuria syluescit, & toto luxuriæ agrestis sordescit horrore, peritissimi cultoris vtique semper aperitur, & purgatur incẽdio: ac studio benigno cultoris ignis apponitur, vt exustis sentibus reueletur prima facies cãpi, præstetur agricolæ libertas, fiat facilis via vomeri, sit germinis ferax sterilis diu terra: & longa, ac mœsta otia lęto lętissima iam repenset in fructu. Ergo vbi Iudaicus cespes continuo aratro legis & iugi cultu effectus ad inopiam, non respondit germini, non labori, sed pro tritico lolium reddidit, protulit pro vitibus spinas, Christus ad sata gentium diuini cultus cõuertit industriam: ac diu oppressa dumis nationum cupiẽs noualia purgare, ignem mittit primum maximus magister in terram, & quicquid naturalis squalefecerat luxus, quicquid arefecerat brumalis rigor, artifici depurgat & cõsumit incendio: quatenus sola longo exhausta ieiunio ipso suo cinere saginata pinguescerent, & post diuturnam duritiem tenera redderentur & mollia: ac sic euãgelico apta cultro semini redderentur commoda: & fœlici sulco iam redderent tricesimum, sexagesimum, ac centesimum fructum, sed hic ipse cultus non est nouus agricolæ veteri & cælesti: nam legem pangere, gratiam serere, ignis semper opere consueuit. Daturus legem ignem præmisit in rubo: sed diuinum rubus portauit, non concepit incendium: iam tunc aculeis malitiæ plenum, & ingratum culturæ legis populũ prefigurans: & nunc in arua gentium cum destinaret Apostolos, sic eos igneo imbre perfudit, & ignis consedit super eos, vt possent humecta siccare, sicca infundere, decoquere cruda, frigida calefacere, accendere extincta, comburere noxia: & in opere diuerso vno, atque eodem igne ad cæleste copiam tota per-

Exo. 3.

Psal. 18. colere deserta terrarum, dicente Propheta, In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed ad illud iam quod sequitur transeamus. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accedatur? Sed baptismo habeo baptizari: & quomodo coarctor donec perficiatur?* Vrget aqua ignem: cogitanda est talis, tam diuisa coniunctio. Vrget vnda flammam: multiplicat flamma vndam. Quæ est talis, tam cõcors ista discordia? Geritur hic, sicut diximus, agricolę diuini species: plena nanque omnia calore germinant, humore nutriũtur. Vnde rerum parens Deus ignis, & aquæ commercio nos germinat, vos enutrit, quorum tanto ardet, calet, exæstuat, anhelat affectu. *Baptismo habeo baptizari.* Christus suo baptizatur in sanguine, vt quicquid ex nostra carne suscepit diluatur, renouetur, & totam suæ diuinæ maiestatis redigatur in formam. Baptizatur Christus suę baptismate passionis, qui totius peccatum mundi lauit, quod non nisi ab eo qui mundum fecerat, poterat aboleri. *Putatis, ait, quia pacem veni mittere in terram? Non, dico vobis, sed separationem.* Quare? Quia coniunctio cælestis est in ista separatione terrena. Nemo potest connecti terræ, & iungi cælo. Grata ergo & chara sit ista terrena separatio, quæ nos sic à terrenis separat, vt inserat nos diuinis. *Erunt, inquit, ex hoc quinque in domo vna diuisi, tres in duos, & duo in tres: diuidetur pater in filium, & filius in patrem: mater in filiam, & filia in matrem: socrus in nurum suam, & nurus in socrum suam.* Cum quinque dixerit ex vna domo diuidendo numero, nomina sex diuidẽtur, pater, filius, mater, filia, socrus, nurus: sed quia est ipsa socrus quæ mater est, certum est quinque tantum personas in his nominibus inueniri. Diuiduntur autẽ tres in duo, dum in sponso sponsa coniũcta, socrus quæ tertia est, diuisa remanebit in domo. Ergo ista in qua ecclesia coniungitur Christo synagoga, quę mater est, & socrus, permanet, suo iam marito perdiuisa. Duo ergo in tres ita diuiduntur, dum de isto Christi & ecclesiæ cõsortio altera hæres scinditur, & diuiditur synagoga: vt Christus & ecclesia diuisi ab hæreticis vno maneant & iungantur in spiritu. Diuiditur & pater in filium, & filius in patrem: dum Iudaicus populus qui per carnalem Christi generationem paternum sortitus est nomen, à Christo filio per inuidiam separatur: pater liuidus in odium vertit affectum, cui filij gloria iugis est pœna: est continuus cruciatus, dicẽte Apo-

ſtolo, Quorum patres, ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem: qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſæcula. Diuiditur & mater in filiam: eſt nãque ſynagoga mater, ex qua per Petrum & cæteros apoſtolos naſcitur eccleſia filia: quæ vbi diuini regis Chriſti meruit habere conſortium, matrem & æmulam pertulit, & nouercam. Et quæ filiæ mater talis, qualis nurui ſocrus? Hæc nanque ſynagoga mater vbi eccleſiam nurum vidit ex gẽtibus adueniſſe, occidit ſceleſta filium, nurus conſortium ne videret: occidit Chriſtum, ſi vel ſic amorẽ nurus furibunda valeret extinguere, ſed ex morte totum reſurrexit in eccleſiæ coniugium Chriſtus: vt probaret charitatem nõ ſeparari morte, ſed creſcere. Arguit eos autem dominus qui faciem cæli, ortus nubium, ſtellarum curſus, plaglas orbis ſtudent nimia curioſitate perquirere, & tempus ſalutis ſuæ nullis ſtudiis, nullis indiciis nituntur agnoſcere. *Hypocritæ, ait, faciem cæli & terræ noſtis probare: & quomodo tempus iſtud non probatis?* Oculus effuſus perdit lumen, quia tota hominis intra pupillam viſio continetur: ne ergo ſtudeas videre multa, vt videas temetipſum: ne præſumas excelſa cõtueri, nec longinqua ambias conſpicere, quia anguſtus oculus non capit multa, non penetrat excelſa, longinqua nõ perſpicit, atque ita videt nihil, qui videre exiſtimat totũ. Agnoſce ergo diem ſalutis, tempus acceptum per Chriſtum Ieſum dominum noſtrum, ſi vis à te *Deeſt finis.*

De conſecratione diui Proiecti epiſcopi Forocornelienſis.
Sermo CLXV.

OMnibus quidem eccleſiis veneratione͂ debere me profiteor, & fideliſſimam ſeruitutẽ: ſed Cornelienſi eccleſiæ inſeruire peculiarius ipſiꝰ nominis amore cõpellor. Cornelius nanque memorię beatiſſimę vita clarus, cunctis virtutum ritulis vbique fulgens, operum magnitudine notus vniuerſis, pater mihi fuit, ipſe me per euangeliũ genuit, ipſe pius piiſſime nutriuit, ipſe ſanctus ſancta inſtituit ſeruitute, ipſe pontifex ſacris obtulit & conſecrauit altaribus: & ideo mihi clarum, colẽdum, mirabile Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit Cornelienſis eccleſiæ deſideriis deſideranter occurrere: & Proiectum venerabilem virum amabilibus pontificem conſecrare. Proiectum dixi, ſed non abiectũ: iuxta illud, In te proiectus ſum ex vtero: de ventre matris meæ deus meus es tu. Et vere eſt Proiectus ex vtero humanę

matris matris diuinæ in vtero iugiter mansit: qui domus suæ nescius domus Dei esse perstitit habitator. qualiter autē fratres cunabulis ab ipsis gradus Ecclesiasticæ militię conscēde

Ioan. 9. rit, & officia quia dicere mihi longū est, sicut dicit dominus, ætatem habet: ipse pro se loquatur, per dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat cum spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

De quadragesimali ieiunio. *Sermo. CLXVI.*

HAbet quidem simplicitas innocētiæ suæ gratiam: habet fidei suę fructum, scientiæ præmium habere non potest, palmam habere non potest virtutum. Aliud est otio & securitati suę viuere: aliud est pro omnibus ferre vigilias & labores. Simplicitas ciuem bonum facit, non facit militem fortem: hinc est, quòd ille censum soluit, hic stipendia percipit, & honores. Ciuis aut cedit, aut succumbit aduersis, aduersa miles sustinet & propellit: ille pugnare non didicit, hic non timere: ille cauet semper, hic vincit. Hæc diximus, vt quæ sit distantia monstraremus inter eum qui Christianæ fidei simpliciter accipit, & sequitur sacramētum: & inter eum qui studet ipsius fidei & apprehendere scienter, & nosse mysterium. Ecce quadragesimæ ieiunium, quod deuotione solenni die crastino suscipit vniuersalis Ecclesia: multi putant abstinētiæ tantum studio, vel nobis traditum, vel pro nobis dominum peregisse, nec altioris intelligentiæ continere mysterium, sed solummodo castigandis corporibus, resecandis vitiis, temperandis mentibus hoc prouisum. Porro quadragenarius iste numerus tam sacratus esse à sæculis, tam mysticus reperitur, vt semper in efficiendis rebus diuinis, & maximis Dei negociis explicandis adhibitus lege inuiolabili perscribatur. Quod vt luceat ad purum, copiosissimis percurramus exemplis. Cum mundus intra generis humani primordia perdeflenda nefando vitiorum squallore sordesceret, & totus criminū fœteret horrore, ac pene ipso iniquitatis suæ

Gene. 7. fumo fuscare cœli tantam contenderet claritatem, quadraginta diebus ac noctibus expiaturus terram cælestis imber effunditur: vt, quia perire sibi mūdus, quod factus fuerat iam debebat, gauderet tali baptismate se renatum: sciretq; quòd est non se naturæ, sed authoris sui gratiæ iam debere: ipsāmque nostri baptismatis formam terra nostri corporis origo prælibaret: vt quæ antè nos homines producebat ad mor-

tem,hos ad vitam produceret iam renatos. Attendite fratres quantus sit quadragenarius numerus iste, qui & tunc cælum terris aperuit abluendis: & nunc fonte baptismatis orbem totum pandit gentibus innouandis. Meritò nos quadraginta diebus per ieiunium currimus, vt perueniamus ad fontem baptismatis & salutis. Quadraginta annis populum Iudæorũ *Exod.16.* panificus in eremo pauit imber: nec solito ministratu incrementa germinis produxit è terra: sed ipse terris potius fluxit frumenta, totúmque seruitutis humanæ ademit laborem. qui blando rore esurientibus cælestem præbuit & euexit annonam. Quadraginta diebus terram repromissionis *Num.13.* exploratio missa diuinitus circuiuit: vt hic sacratus numerus promissas Israeliticum populum euocaret ad terras: qui nos quadragenariis ieiuniorum cursibus euocat, & perducit ad cælum. Nanque & nostri corporis terram quadraginta diebus explorat nũc, & circuit cælestis inspectio: vt expugnatis & expulsis vitiorum gentibus, regionem nostri cordis possideat turba virtutum. Et quia nihil omittendum est, Moyses *Exod.24.* ipse dierum quadraginta ieiunio ita humano defæcatus est, & exinanitus à corpore, vt totus diuinitatis mutaretur in gloriam: & adhuc in nostri corporis obscuro toto fulgeret lumine deitatis: neque intueri eum mortalium visus posset, qui substantia Dei diu pastus tota mortalis cibi oblitus fuerat adiumenta: vnde didicit coram Deo, & cum Deo commorantibus vitæ subsidia non deesse. Et reuera fratres nescit lassari, mori non potest, cui panis, cui vita Deus est. Meritò hic talis legem sancire meruit, qui totum quicquid in homine lex vrgere poterat peramisit. Præstiterat hoc Moysi iuge fortasse ieiunium: sed nondum reddiderat talem, si defuisset quadragenarius numerus hic sacratus. Ieiunium Eliam leuauit ad cælum, & purificato sic corpori ignei currus addixit *4.Reg.2.* obsequium: vt ostẽderet gehenna quæ exurit reos, innocuis quam deseruit: sed vt ad hoc perueniat & Elias quadragenarij numeri ante viam mysticam præcurrit. Ezechiel eximius *3.Reg.19.* prophetarum quadraginta diebus iacens latere vno, scientibus *Eze.4.* legem loquor, captiuitatem futuram dum præfigurat absoluit: quia sacratus numerus iste suscipit iniquitates vt deleat, iniquitates vt absoluat ingreditur, vincula patitur vt relaxet. Hinc est ergo quòd dominus author à sæculis in hoc numero absconditi sacramenti intrat ipsum numerum die- *Mat.4.*

rum quadraginta ieiunii: vt quod adumbrauerat in famulis, ipsa per se iam veritate facta & cœpta perficeret, firmaret tenera, inchoata suppleret, & quæ præceptis instituerat, roboraret exemplo: non enim suffecerat hoc tantum tanti numeri sacramentum imperasse verbis, nisi commendasset & facto. Et tamen fratres à tempore diluuii sacramenti huius cōtendimus aperire mysterium, non ausi anteriora contingere, superiora rimari, loqui tacita, tam diu certe reposita proferre: præsertim cum mihi temerarium, & vobis non necessarium videam, causarum tales, tantásque origines perscrutari. Veræ deuotionis est, fidelissimæ seruitutis est, quid fieri velit, non quare velit dominator, inquirere. Si ergo quadraginta dierum simplex, purum, æquale, tantis testimoniis, sub tanti numero sacramenti traditum nobis à domino ieiunium perdocetur: vnde ista varietas, vnde nouitas ista, vnde hebdomadæ nunc resolutæ, nunc rigidæ, nunc indulgentes nimium, nunc seueræ? Vnde intemperati ieiunii vsus iste, qui aut afficiat sine venia, aut remittat ad crapulam? Hoc est, separatim calida, separatim frigida, separatim salis, separatim cibi, suis vsibus deputare, & totum vitæ negligere conditorem? Certe qui corporis cibos condiunt, sapienter discant animę pabulū temperare: ne aut plus salitum, aut penitus insulsum salutaris cibi generet lethale fastidium. Ieiunium sit æquale: &, vt est nobis traditum, seruetur ad corporis & animæ disciplinam. Certe qui ieiunare non potest, non præsumat inducere nouitatem: sed fateatur esse fragilitatis propriæ quod relaxat: & redimat eleemosynis quod non potest supplere ieiuniis: quia illius gemitus dominus nō requirit, qui pro se gemitus pauperum sic redemit.

De diuo Iohanne Baptista prædicante, déque pœnitentia agenda.
Sermo CLXVII.

OPportune nobis Iohannes beatissimus ieiunii tempore pœnitentiæ doctor aduenit: doctor dicto, factóque magister verus: quod verbo asserit, demonstrat exemplo. Magisterium stat de scientia, sed magisterii authoritas constat ex vita: docenda faciens obedientem perficit auditorem. Docere factis sola est norma doctrinę: doctrina in dictis scientia est, in factis virtus. Scientia ergo illa vera est, quæ fuerit mixta virtuti: illa, illa diuina est, non humana, Euangelista probante, cum dicit, Quæ cœpit Iesus facere & doce-

re. Præceptor cum docenda facit,& auditu instruit,& infor- *Act.1.*
mat exemplo. *In diebus, inquit, illis venit Iohannes Baptista prædicans in deserto Iudeæ, & dicens, Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cælorum.* *Mat.3.* Pœnitentiam agite. quare non magis gaudete? gaudete magis, quia succedunt humanis diuina, cælestia terrenis, temporalibus sempiterna, malis bona, secura anxiis, ærumnis beata, mansura perituris. *Pœnitentiam agite.* Pœniteat plane, pœniteat qui diuinis prętulit humana, qui seruire voluit mundo, & dominationem mundi cum mundi domino non habere. Pœniteat qui maluit perire cum diabolo, quàm regnare cum Christo. Pœniteat qui virtutum libertatem fugiens, captiuus voluit esse vitiorum. Pœniteat, & satis pœniteat, qui ne vitam teneret manus tradidit morti. *Appropinquauit enim regnum cælorum.* Regnum cælorum, est præmium iustorum, iudicium peccatorum, impiis pœna. Beatus ergo Iohannes, qui pœnitentia iudicium voluit præuenire, peccatores nō iudicium voluit habere, sed præmium: impios voluit regnum intrare, non pœnam. Et tunc Iohānes vicinum cecinit regnum cælorum, quando adhuc puer mundus ætatum conquirebat augmenta. Modo cęlorum regnum quàm proximum iam scimus, quando mundus senectute fessus extrema vacuatur viribus, membra deponit, amittit sensus, doloribus vrgetur, curā respuit, vitæ moritur, viuit morbis, defectum clamat, testatur finem. Nos ergo duriores Iudæis, qui fugientem sequimur mundum, qui futurorum temporum obliuiscimur: præsentibus inhiamus, qui in ipso positi iam iudicio non timemus, qui venienti iam domino non occurrimus, qui volumus manere mortem, resurrectionē nolumus mortuorū: qui seruire volumus, nolumus regnare, vt tantum regnum nostro domino differamus. Vbi est illud: Cum orabitis dicite, veniat regnum tuum. *Luc.11.* Maiori ergo pœnitentia opus est nobis, & pro modo vulneris modus adhibendus est medicinæ. Pœniteamus fratres, pœniteamus cito, quia nobis spatium temporis iam negatur: iam nobis ipsa hora concluditur, iudicii præsentia iam nobis satisfactionis locum excludit. Currat pœnitentia, sentētia ne præcurrat: quia dominus quòd non venit adhuc, quòd adhuc expectat, quòd moras facit, nos sibi redire desiderat, nō perire, quos pietate tali semper est allocutus, Nolo mortem peccatoris, sed vt reuertatur impius à via sua & viuat. *Ezec.33.* Pœnitentes ergo reuerta-

mur fratres, & ne de arcto temporis pertimescamus: quia auctor temporis nescit arctari: probat hoc Euangelicus latro,
Luc. 23. qui in cruce & in hora mortis rapuit veniam, inuasit vitam, effregit paradisum, penetrauit ad regnum. Et nos fratres, qui de voluntate meritum non quęsiuimus, acquiramus vel de necessitate virtutem: ne iudicemur, iudices nostri simus: pœnitentiam debemus nobis, vt possimus nobis auferre sententiam. Prima est fœlicitas perpetua innocentiæ securitate gaudere, inuiolatã seruare mentis & corporis sanctitatẽ: nulla immunda mundi inquinamenta sentire, reatus conscientiam nõ habere, vulnera nescire peccati, gratiã semper possidere virtutum, semper sub spe viuere cælestium præmiorũ: sed si quo forte nostra mens iaculo fuerit confixa peccati, si caro tumescat ex crimine, si vitiorum sanie fragilitas humana corrumpatur: tunc ęgris illa, quæ non sanis, pœnitentiæ medicina succurrat, ferrum compunctionis accedat, apponatur adustio tunc doloris, adhibeantur suspiriorum tunc fomenta, tumentis conscientiæ feruor euaporet: tunc reatus hulcera lachrymis abluantur, immundiciam corporis cilicia tunc detergant. Ferat, ferat amaram pœnitentię curam, qui seruare debitam noluit sanitatem. Cui vita sua chara est, dura nulla est cura: medicus non sit ingratus, qui per dolorem reuocat ad salutem. Qui innocentiæ creditum seruat, pœnitentię non soluit vsuram: dominus hoc aperit dicendo, Non
Mat. 9. est opus sanis medicus, sed male habentibus. Et qui male haberent patefecit, iterum dicens, Non veni vocare iustos, sed peccatores. Reuocat per pœnitentiam Iohannes, Christus per gratiam vocat: hinc est quod Iohannes vestitu, victu, loco, totus pœnitentia formatus incedit. *Venit, inquit, Iohannes Baptista prædicans in deserto* Iudææ, *& dicens, Pœnitentiam agite.* Per deserta Iudææ pœnitentiam clamat Iohannes, quę legis cultum, prophetarum laborem, fœcunditatem patrum, frugem Dei sua sterilitate perdebat: vnde ad pœnitentiam merito vocantur disciplinarum deserta, non hominum, non locorum: vacat clamor, vbi non assistit auditor. *Ipse autem Iohannes habebat vestimentum de pilis camelorum.* Posuit de caprarum, sed cilicio opus non erat: sed accepit tortuosissimi pilos animantis, nihil habẽtis recti, nihil gratiæ, nihil decoris: quẽ natura dedit labori duro, addixit magno ponderi, extremę tradidit seruituti, tali pœnitentiæ magister indui debuit vestimento:

ſtimento: vt qui à recti detorſerant diſciplina, & deformes ſe totos formis reddiderant peccatorum, magnis pœnitentię ſarcinis ſubderentur, addicerētur duris ſatisfactionis angoribus, ſuſpiria compūctionis laborioſa portarent: vt directi & attenuati in modum acus per anguſtum pœnitentiæ foramē intrarent: & impleretur dominicum dictum, Camelum per foramen acus poſſe tranſire. *Eſca autem eius erant locuſtæ, & mel ſylueſtre.* Locuſta caſtigandis peccatoribus attributa meritò pœnitentiæ figuratur in paſtum, vt de peccati loco exiliens, in pœnitentiæ locum ad cælum poſsit pennis veniæ peruolare. Hoc propheta ſenſerat, qui dicebat, Sicut vmbra cum declinat ſublatus ſum, & excuſſus ſum ſicut locuſtæ: genua mea infirmata ſunt prę ieiunio, & caro mea immutata eſt propter miſericordiam. Audiſtis quemadmodum de peccato in pœnitentiā excuſſus eſt vt locuſta, & curuauit genua vt pœnitentiæ pondera baiularet: & adiicitur mellis cibus, vt amara pœnitentiæ dulcis miſericordia temperaret. *Mat. 19.* *Pſa. 108.*

De parabola centum ouium. *Sermo* CLXVIII.

SIcut profunda maris ingredi, & liquētis vię calles inuios trāſmeare artifex viator inuenit: ita de Dei dictis aliquid audire, & ad diuini ſenſus penetrare ſecretum dedit & docuit lex diuina. Hinc eſt quod ratem noſtræ mentis carnis è litore ſoluentes in pelagus euangelici ſermonis intramus, credētes quòd flante ſpiritu ſancto cæleſtis intelligētiæ perueniamus ad portum. Dominus noſter hodie ſpem peccatorum promouit ad veniam, & ſuperborum murmur piiſſimo compreſſit exemplo. *Erant, inquit, appropinquantes domino publicani & peccatores, vt audirent illum: & murmurabant Phariſæi & Scribæ, dicentes, quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.* Non minus inuidi, quàm ſuperbi malitiam de dominica bonitate capiebant: de pietate Dei impii reddebantur, fiebāt de Chriſti miſeratione crudeles, ſumebant de cæleſti curatione languorem, & pœnitentium veniam vertebant iudicis in reatum. *Peccatores recipit, & manducat cum illis.* Sic videt inuidus, ſic ſuperbus ſentit, auarus ſic ſapit, intelligit ſic malignus. *Peccatores recipit.* Non dicunt ſuſcipit. Quid amiſerat, qui recipit? Donat culpas, iram vertit in gaudium, dolorem mutat in gratiam, quicunque inuenit quod amiſit. *Peccatores recipit.* Recipit peccatores Deus, ſed Deus peccatores *Luc. 15.*

esse non finit, quos recipit: peccator Deum non violat appropinquans, Deus peccatorem sanctificat cum propinquat. Pharisæe Christus peccata non recipit cum recipit peccatorem: quia Deus non criminis, sed hominis est receptor. Vnde Pharisæus nō quales venerant, sed quales redibant videre debuit peccatores. Certè Paulum quem persecutorem miserāt, prædicatorem videant mox rediisse. Sed iam Deus gaudium suum de reditu peccatoris comparatione qua, qua similitudine insinuet audiamus. *Et ait ad illos parabolam, Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & si perdiderit ex eis vnam, nónne dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam? Et cum inuenerit eam, imponit super humeros suos gaudens: & veniens domum conuocat amicos & vicinos, dicens illis, Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam quæ perierat. Ita dico vobis, gaudium erit in cælis super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis qui non indigent pœnitentia.* Semper quidem cum perdita reperimus, nouum capimus cumulum gaudiorum: & est iucundius nobis inuenisse perdita, quàm non perdidisse seruata. Sed hæc parabola plus diuinæ pietatis, quàm consuetudinis humanæ loquitur, & exprimit veritatem. Magna relinquere, amare minora Dei potestatis est, non est cupiditatis humanæ, quia Deus & quæ non sunt facit esse: & perdita sic sequitur, vt teneat quæ reliquit: & amissa sic inuenit, vt quæ seruata sunt non amittat. Ergo non terrenus pastor iste est, sed cælestis: & parabola hæc tota non figurata est laboribus humanis, sed diuinis est obumbrata mysteriis: sicut ex ipso numero mox lucescit, cū dicit, *Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & si perdiderit ex eis vnam.* Quare non quiquaginta, quare non ducentas, sed centum? quare nō quatuor, quare non quinque, sed vnam? Vt ostenderet non ex damno fuisse, sed ex numero plus dolorem. Nanque amissio vnius totum dissipauerat centenarium numerum, & totum de dextera redegerat ad sinistram: vt dispēdio vnius & sinistra clauderet omnes, & dextera nil haberet. Nonagesimus & nonus numerus, in sinistra latet clausus, cōstrictus hæret, tenetur oppressus: qui tamen vbi vnius perce perit & senserit augmētum: mox dexteræ transit ad palmam, mox centenarii numeri peruenit ad coronam: & si non habuisse centenarium numerum doloris est, cuius doloris est perdidisse? Videtis quia per vnius ouis amissionem pastor

iſte totum gregem cecidiſſe de dextera,& totum in ſiniſtram doluerat recidiſſe:& ideo relictis nonaginta nouem vnam ſequitur,vnam quærit,vt inueniret in vna omnes,redintegraret omnes in vna. Sed iam cæleſtis parabolæ pandamus ſecretum. Homo habens oues centum Chriſtus eſt. Paſtor bonus,paſtor pius,qui in vna oue,hoc eſt in Adam,poſuerat totum gregem generis humani: hanc inter amœna paradiſi, hanc in regione vitalis paſcuæ collocarat: ſed illa vocem paſtoris oblita dum lupinis vlulatibus credit, & caulas perdidit ſalutares & tota lethalibus ſauciata vulneribus. Hanc ergo Chriſtus veniens quęrere in mundum, in vtero virgineæ regionis inuenit. Venit ſuæ natiuitatis in carne,& in crucem leuans humeris ſuæ impoſuit paſsionis: & gaudens toto reſurrectionis gaudio per aſcenſum ad cæleſtem tulit & pertulit manſionem, *Et vocauit amicos, & vicinos.* Hoc eſt angelos, *Dicens illis, Congratulamini mihi,quia inueni ouem meam quæ perierat.* Congratulantur & congaudent Chriſto angeli ſuper ouis Dominicæ reditu, nec indignantur in toto ſibi præſidere ſolio maieſtatis: quia de cæleſtibus inuidia cum diabolo fuerat iam fugata: nec poterat per agnum qui peccatum mũdi tulerat in ſuperna, amplius inuidiæ penetrare peccatum. Fratres, ille nos quæſiuit in terra, nos illum quæramus in cęlis: ille nos portauit ſuæ diuinitatis ad gloriam, nos illum ſanctitate tota noſtro portemus in corpore. Glorificate, inquit Apoſtolus,& portate Deum in corpore veſtro: Ille Deũ in corpore ſuo portat, qui nullum portat in ſuæ carnis operatione peccatum. 1. Cor. 6.

De parabola drachmæ perditæ. *Sermo* CLXIX.

PEr omnes Euangelicas lectiones latere myſticos ſenſus & cæleſtis intelligentię manere ſecreta,norunt ſoli quicunque diuini ſpiritus gratiam percepere. Ecce poſteaquam paſtor ſupernus perditam centenarii gregis ouem perquiſiuit,inuenit: & angelorum lætitiam totam cæleſte iam retulit ad ouile, mulier euangelica producitur in figuram, quæ lumine accenſo de decem drachmis vnam drachmam perditam ſic requirit, vt inuenta hac de luctu ſuo,de ſuo gaudio, cauſam pariat cęleſtium gaudiorum: ſic enim dicit, *Aut quæ mulier habens drachmas decem, ſi perdiderit drachmam vnam, non accendit lucernam & euerrit domum,& quærit diligenter, donec inue-* Luc. 15.

niat? Et cum inuenerit, conuocat amicas & vicinas, *dicens*, *Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente.* Putâsne mulier ista, communis est, aut habuisse eam decem drachmas humano putatur excessu, aut vnam ea su creditur perdidisse mũdano, aut simpliciter contigit quòd eam nocturno requirit in tempore, aut lucernam de nostri vsus more succendit, aut consuetum quod eam perdidit & inuenit intra domum, aut familiare, quod amicas ad lætitiam conuocat & vicinas, quas perdens conuocasse non legitur ad mœrorem? Nouum damni genus, & quod drachmam non ablatam patefaciat, sed dilapsam, & quod eam domesticis absconditam tenebris, & non defossam dolis loquamur extraneis. Videtis quàm singulare sit totum, quàm more transeat & supergrediatur humanum: quám diuinum spiret, & re doleat sensum: quàm attollat ad cœlum mentis intellectum, quàm collocet in supernis, quàm cogat superni cordis accẽdere lucernam, & instar euangelicæ mulieris per dominicæ lectionis obscura drachmam quærere scientię salutaris. Antequam Christus ad ouem veniret errantem, & miserandis discursibus attritam misericordibus humeris subleuaret ad cælum, & onustus pecore pio inaccessas lupis perueniret ad caulas: mulier habens decem drachmas tenebras diutinas sustinebat, & non solum drachmam perditam deflebat vnam, sed ipsas nouem drachmas sibi residuas non videbat. Nox ei erat iugis, erat ei profunda & perseuerãs caligo, cui lucerna sine diuino igne ad noctis solatium non lucebat: sed posteaquam supernus ignis, ignis spiritus sancti flammeo se super apostolos imbre diffudit, & non minus frigida, quàm terrea mortalium corda toto ignis sui calore succendit. Mulier, id est Ecclesia accendit lucernam suam, id est internum illum sui cordis obtutum: hoc est, illuminatos, vt inquit Apostolus, oculos cordis vestri. Accendit ergo lucernam suam, & illam Iudaicam domum ignorantię cæcam tenebris euerrit apostolicum post laborem, donec iam de decem drachmis, hoc est, decalogo legis drachmam perditã reperiret in Christo. Christus est plenum deitatis numisma, Christus est drachma nostræ redemptionis & precii, Christus est qui & erat in legis decalogo & latebat, Christus est quem habebat synagoga, & tenebris impugnantibus non videbat, Decem

Ephe. 1.

drachmas decem legis diximus verba, ex quibus verbum per diderat synagoga vnum. Quod vnum? Illud quod in Ecclesia primus, quia lucerna ardens erat, Iohannes inuenit, dicente domino, Ille erat lucerna ardens: dicente Euangelista, *Ioan.5.* In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & *Ioan.1.* Deus erat verbum. Hoc fuisse in decalogo iam parescat, Audi, inquit, Israël, dominus Deus tuus, Deus vnus est. Hoc *Deu.6.* synagoga dum non videt in filio, amittit in patre: dum non *Mar.12.* credit in Christo, Christum lethaliter crucifigit: cui merito per decalogum consequenter dicitur, Non occides. Siquidem dum Iudęus ipsam mandatorum seriem capite detruncat, antè Christi, quàm legis extitit homicida: vnde & totum *Exo.20.* corpus retorsit in Christum, Non occides, non mœchaberis: damnata est synagoga, quæ iuncta diis gentium repulit Christum, qui seposita potestate dominantis, coniugis ad *Matt.28.* eam descendit affectu. Non furtum facies. Furata est domi- *Mat.26.* nicam resurrectionem, quæ precium militibus dedit, vt resurrectionis infoderet & occuleret veritatem. Nō falsum testimonium dices. Hęc est quę conquisiuit falsos testes, vt impleret illud, Exurgentes testes iniqui quæ ignorabam, interrogabant me. *Psal.34.* Et re vera aliter tradere non poterat veritatis auctorem, quia semper sola impugnat falsitas veritatem. Sic ruit, sic per gradus cadit, qui de scalis labitur & corruit præceptorum. Nam si dominum Deum credidisset vnum, ad hoc ruinarum barathrum non venisset. Sed nos lucernam matris Ecclesiæ iam sequamur: & ambulantes lumine dominici vultus Christi perueniamus ad drachmam, atque amicas & vicinas, id est, Ecclesias gentium cōuocemus, ne matrem nostram drachmam suam nesciant inuenisse: & dicamus cum propheta, Paraui lucernam Christo meo. Et quid lucerna *Psal.131.* profuerit audiamus. Ecce audiuimus eam in Ephrata, inuenimus eam in campis syluę. Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius. Ecce quod per distensos campos, & nemora diffusa quærebamus in domino, hoc matris inueniamus ad lucernam. Super hoc lætetur & cælum: quia in vno peccatore pœnitentiam agente totius Christiani populi claruit plenitudo, & tota deitatis forma Christi nostram refulsit in drachmam.

De eo quod Christus misit Apostolos curatum varios morbos.

Sermo CLXX.

BEatus Marcus hodie cum Gallilæa dominum retulit circumisse castella, ineffabilem circa nos prodidit eius pie-
Marc.6. tatem. *Et circuibat, inquit, Iesus castella in circuitu docens.* Audistis quemadmodum circuit, quemadmodum te, & propter te vbique pietas indefessa perquirit. Et ille qui capit ipse omnia, nec ab vlla capitur ipse creatura, intrat, & tuo angustatur in corpore, tuis in habitaculis se coarctat. Et ille cuius maiestatem vox fidelium quotidiana testatur clamans, Pleni sunt cęli & terra gloria tua: tuis propter te circuit, apparet, videtur, & tenetur in locis. Quo se mouet immobilis plenitudo, quo accedit, vel vnde recedit, quo sunt plena omnia? Et tamen vadit, redit, descendit, ascendit: & totum te & pro-
Exod.3. pter te homo Deus patitur, quia te nimis diligit, nimis amat. Habitus suscipit, formas variat, commutat officia: & nunc igneus tibi resplendet in rubo, vt perfidia te frigidum fidei
Exod.13. calore succendat: nunc elucescit cælestis flammeus in columna, vt remotis ignorātięq; tuæ tenebris, per solitudines mundi huius viam possis scientiæ percurrere salutaris: nunc idem tibi nubis vertitur in columnam, vt ardentes tuorum tempe-
Deu.32. ret æstus animorum: nunc te vt aquila protegit pennis sa-
Iuxta pientiæ, & cęlestem prouocet ad volatum: dicente Moyse,
LXX. Sicut aquila protegit nidum suum, & super pullos suos con-
Mat.23. fidit, extendens alas suas accepit eos, & suscepit eos super scapulas suas: dominus solus ducebat eos, & non erat cum eis Deus alienus. Nunc sicut gallina educit, ducit, vocat, recipit, protegit, portat, fouet, ambit, amplectitur: & sui volatus oblita, suæ tēporaliter immemor libertatis, tuis in penetralibus, tuo versatur in puluere: vt te vernaculis, familiaribus, domesticis alat, erudiat, instituat nutrimentis: nunc vt pastor bo-
Luc.15. nus altissimis errantem solus requirit in montibus, solus inuenit, solus suis humeris imponit: & ne amplius in terrena pascua luporum morsibus peruadaris, cælestes euehit & perducit ad caulas. Sic, sicut diximus, habitus suscipit, formas variat: & vt te mutet in melius, ipse sua toties mutat & cōmutat officia. Et quia diu circuierat vt diriperet & deuoraret inimicus: nunc necessario circuit vt te vindicet, vt eripiat Christus
1.Pet.5. dicente scriptura, Aduersarius vester sicut leo rugiens cir-

euit quærens quem deuoret. *Et conuocauit, inquit, duodecim.* Post diuturna tempora tetræ noctis, auroræ suæ desiderato splendore æternus dies Christus noster reluxit in lucem: qui duodecim suas horas in apostolis suis duodecim signanter aptaret. Hunc diem beatus Psalmista prophetali vidit spiritu, cum canebat, Hæc est dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Vnde & Apostolus, lucis ac diei filios appellat credentes, Vos filij lucis estis & diei. *Et conuocauit duodecim.* Duodenarius numerus iste per quaternarium tripartitam nobis monstrat & format quadrigam: per quam Trinitas tota toto orbe apostolicis vehitur & fertur excursibus, vt diabolum mitis bellator expugnet, vt mundi superbiã mansuetus victor inclinet, vt discordias gentium pacificus auferat prœliator, vt destructo inferno, hoc est, peccati fouea, diuturno carcere animarum humani generis captiuitatem liberam triumphi sui perducat ad gloriam. Hunc Trinitatis currum beatus Psalmista vidit prophetali spiritu, cum dicebat, Ascendisti in altum, captiuam duxisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus. Hunc currum sibi, suo patri & spiritui sancto, dominus cum diceret, præparat, Tollite iugum meum super vos, quia iugum meum suaue est, & onus meum leue est. Nescit lassescere baiulus misericordiæ, pietatis euector. Duodecim patriarchas, duodecim distinctos in tribubus, duodecim fontes eremi, duodecim lapides eleuatos ex alueo in figurã, formámque apostolici numeri fuisse descriptos scrutatori legis relinquamus altius ad probandum: quia nobis cur binos ad prædicãdum discipulos miserit propositæ lectionis series conatur aperire. *Et cœpit eos mittere binos & binos.* Binos mittebat, ne destituta singularitas aut negaret, vt Petrus: aut fugeret, vt Ioannes. Cito cadit fragilitas humana, quæ de se superbe confisa socios despicit: non vult habere collegam, dicente scriptura: Et væ vni cum ceciderit: & non est secundus qui erigat eum. Quantum autem alter alterius roboretur auxilio, eadẽ scriptura testatur, cum dixit: Frater, qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas munita. *Et cœpit eos mittere binos & binos.* Nec mirum fratres, si Trinitas quæ ex duodenario numero tripartitam conscendit quadrigam, nunc ascendit & bigam: vt duobus nunciis duorum vocatio monstretur & clareat populorum, dicente Apostolo: Nunquid Iudæorum deus tantum? Nónne &

Psal. 117. *1. Th.* 5. *Psal.* 67. *Matt.* 11. *Gen.* 49. *Exod.* 15. *Iosue* 4. *Marc.* 14. *Eccle.* 4. *Prou.* 18. *Rom.* 8.

Isa. 21. gentiumīimo & gentium:& impleatur Isaiæ vaticinium: qui se ascēsorem bigę vidisse testatur, vnde mox cecidisse Babylonem clamat, & omnia sculptilia. Quis dubitat fratres per has bigas Christum salutares inequitasse discursus:cū videat apostolica prædicatione corruisse tēpla, idola deperiisse, cessasse pecudum mugitus, & victimas, ipsas aras cum thuris sic fumo iam tota euanuisse per sæcula? Has bigas Abacuc viderat, cum clamaret, Qui ascendis super equos tuos, & equitatus tuus sanitas. *Et dedit, inquit, eis potestatem spirituum immundorum.* Hoc est, diuinæ virtutis insigne: hoc trophæum singularis triumphi: vt prædæ suæ prædo ipse ipsis captiuis suis ipse captiuus, vinctis quondā suis vinctus ipse diabolus nunc tradatur: quatenus eorum subiiciatur imperio, quorum ante fuerat magnificus: seruitute merito dolet, gemit merito, merito stridet, qui se videt hominum sententia, hominum potestate percelli, qui se deum hominibus longa diu fuerat persuasione men:itus: *Et præcepit eis , ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non panem, non in zonis æs.* Homo cum operarios inuitat ad opera, non necessaria victus solum, sed etiam largo fundit epulas apparatu: vt conuiuium humanitatis effusæ pondus operis superet, & laborem: deum quantum credit inhumanum, qui ad opera eius inuitatus, pera, pane, precio onustus incedit, & anxius: vt aut lassus, aut tardior ad opus operarius infidelis occurrat: aut occurrere fortassis non potuit, præmia promittit ille copiosa: tot chirographis, tot testibus, largam spondet ille mercedem: tu cum neque panem, neque vestimentum impio spiritu æstimas præbiturum? Teipsum cum non esses dedit esse: & quicquid homo habes dedit ipse: & cum tibi ac tuis voluptatibus viueres, victus necessaria non negauit: hunc suis virtutibus, suis operibus seruienti, non panem, non vestimentum æstimas largiturum? Hoc ipsum quod in pera, quod in zona portas, quis dedit tibi? Quid illi de suo insultaturus occurris? Nouit quia diues es. Cessa homo operibus tuis: sufficit tibi diuina paupertas: depone sarcinas diuitiarum tuarum: onustus non potest per angustam viam ad opus dominicæ messis peruenire: veni expeditus, veni liber ad opera, antequam nudus & expoliatus, infidelis omnibus operarius rapiaris ad pœnā: quia sicut scriptum est, Morientem diuitiæ non sequuntur. Sit tibi pera conscientia tua: sit tibi panis vita tua: vt sit verus pa-

Margin notes: Abac. 3. (beside "Has bigas Abacuc viderat"); Psal. 48. (beside "poliatus, infidelis omnibus")

nis Christus in vita, qui dixit, Ego sum panis. Sit tibi in precium merces tua: quia ille præmium exigit securus à Christo, qui vt sequeretur Christum, nudus despexit respuens fideliter quod habebat. *Ioan. 6.*

De discipulis illotis manibus prandentibus.

Sermo CLXXI.

SIcut fulgura cum saxa, montes, arbores, ipsa domorum culmina, terribili collisione dissoluunt, sensus hominum mentésque corripiunt: ita dominus quoties in pharisæos intonat, suos timore salutari corrigit & emendat: sicut hodie euangelicus sermo perdocuit, pharisæos & scribas vituperasse aliquos discipulorum domini, eo quòd non lotis manibus manducarent. Nemo cum hęc audit, existimet discipulos domini sub specie contemptus incultis & lutulentis manibus edere: nec mensæ domini, nec conuiuij communis seruare & colere honestatem: quãdo istud neque natura patitur, neque hospitalitatis admittit affectio. Quis aquam manibus nõ offerat mox ad venientis obsequium, quis ad offerẽtis tristitiã mox recuset, præsertim cum dominus ipse arguat Simonem inuitatus ad mensam, Pedibus meis, inquit, aquam non dedisti? *Luc. 7.* Vult itaque fieri, quod sic exigere perdocetur. Sed Pharisæi non diligentiam corporis in discipulis domini, sed superstitionis suę baptismata perquirebant: nescientes vnũ baptisma, quod dominus non lauandis solum, sed innouandis animabus & corporibus inuenisset: quod non corpus ad cultum vitę, sed conscientiam dilueret ad salutẽ. Hoc propheta precabatur, cũ diceret, Ampli⁹ laua me ab iniustitia mea. Id est, *Psal. 50.* quousq; me legaliter lauas, & me nõ lauas? laua me per gratiam semel, quem lauacra legis innumera non lauerunt. Sed hoc aperiat nobis ipse, qui sequitur euangelicus sermo. *Pharisæi, inquit, & omnes Iudæi nisi crebro lauerint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum: & cum de foro veniunt nisi baptizati fuerint non manducant, seruantes baptismata calicum & vrceorum ac æramentorum & lectorum.* *Matt. 7.* Pharisæe, quid te mundum credis, cum tua omnia tuo sint polluta conuiuio? In foro tu de innocentis sanguine disputasti, de rapienda substantia pauperis perquisisti, perscrutatus es qualiter libertatem addiceres seruituti, & cum interiora tua tanto sint confecta crimine: quemadmodum te exterior lauare & mundare sufficiet aqua? Corda & corpora nostra mundare hæc poterit,

cum fuerit & ipsa spiritus sancti purificata commercio, vt visibili ministerio inuisibile purificationis nostræ perficiat sacramentum. Sed tu Iudęe calices, vrceos, æramenta baptizas, quæ motu, sensúque carentia per naturam, vt reatum nesciũt, ita non sentiunt: hæc honoras, & te per quem contaminata sunt omnia, non emundas: tuis vsibus, tuis obsequiis hæc mancipata purificas, & te diuinis officiis, diuinis mysteriis non purificas mancipatum. Sed nos Fratres non quid Iudęis, sed quid discipulis suis dominus responderit, audiamus: *Dicebat autem, quod quæ de homine exeunt, illa contaminant hominem. Abintus enim de corde hominum procedunt cogitationes malæ, adulteria, fornicationes, homicidia, furta, auaritiæ, nequitiæ, dolus, impudicitia, oculus malus, blasphemiæ, superbia, stultitia: omnia hæc mala abintus procedunt & contaminant hominem.* Quæ spatia terrarum, quæ magnitudo vrbium, quæ latitudo regionum, tantos hostes ferre, tot inimicos capere, tantas sustinere præualet nationes, quot vitia, quot delicta, quot crimina rapiunt humanos sensus, hominum corda patiuntur? Ad vnam ouem genera tota, tota feritas bestiarum, quæ magis eo sæuiunt, quo se explere nequeunt, satiari non possunt vnius captione voraci dente prædones: qui plus hinc æstuant & tabescunt, quod capere nequeunt & vorare: quòd ad vnam columbam tot milui, tot aquilę, vultures tot voraces, tãtatum currat cõgeries auium sordidarum. Hanc numerositatem, hanc multitudinem senserat propheta, cum caneret, Circundederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem. *Abintus de corde hominum procedunt.* Tolerabilis est hostis cum muros arietat extrinsecus, cum foris positus cedit aliquando conflictu: cui vero est intus inimicus, cuius aduersarius in ipsis penetralib⁹ iam desæuit, iste se intelligit, & sentit oppressum: iste se& captiuum perdit, & deplorat: iste suus expugnator esse non potest: suus esse non potest liberator: alienum requirit auxiliũ: quærit alterum defensorem. *Abintus exeunt de corde.* Nouus est hic ordo bellandi: de homine contra hominum gentes exeunt bellaturæ: non contentæ in occulto vincere, prosternere in abdito: quasi quæ famam quærant hominis de ruina. Iudæi qui foris sunt, se, & sua forinsecus lauent: nos fratres ab istis vitiorum sordibus emundemur intrinsecus: has nequitiarum gentes in nostris mentibus Christo propugnante

Psal.39.

vincamus: has delictorum bestias de nostris cordibus terrore dominici nominis effugemus:has criminum rabies,& voracissimas aues à nostris sésibus crucis hasta fortiter propellamus: vt ciuitatis nostræ splendor, templi nostri sanctitas, domus nostræ integer & singularis ornatus, ad habitandum semper in nobis nostrum prouocet,& inuitet auctorem. Illuc vitia redire nequeunt, vbi Christus cum suis virtutibus commoratur.

De inuidia & hypocrisi. *Sermo* CLXXII.

AVdistis hodie fratres, quemadmodum dum seclusit alios, seipsum ianitor inuidiosus exclusit. *Væ vobis, inquit, legis peritis, quia tulistis clauem scientiæ, ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis.* Audistis ergo quemadmodum dum seclusit alios, seipsum ianitor inuidiosus exclusit. Acceperat claues Pharisæus non vt clauderet, sed vt intrare desiderantibus aperiret: sed ne intraret alter, ipse permanere foris maluit per liuorem: Omnia quidem vitia ad suorum semper intendunt & prosiliunt læsionem, sed suos semper amplius inuidia consumit: inuidia suorum carnifex semper extitit: extendit sensus, torquet animos, discruciat mentes, corda corrumpit. Et quid plura? Hanc qui receperit, sua sustinet sine fine supplicia, quia in se domesticum semper diligit habere tortorem. Quis ibi malorum finis, vbi alterius bonum pœna est, vbi cruciatus est aliena fœlicitas? Malum multiplex: quot sunt prosperitates hominum, tot tormenta sunt inuidorum. Cum aliis vitiis animus poterit confligere Christianus: inuidiam quisquis antequam sentiat non fugerit non euadit. Hæc peritis legis legem suasit non aperire, sed claudere: & salutaris præcepti non commodare doctrinam, sed negare: obserare scientiæ fontem, & vitalis fluēti originis suæ secreto diuitias obstruere. Iste velociter fugiendus est morbus: quia quos contigerit, non patitur iam sanari. Inuidia cœlum tentat: ibi enim diabolum fecit ex Angelo: vrit terras, quæ vtique paradisi nobis amœna flammeo custode seclusit. Reges vrget, quia hæc Herodē in coæuos Christi sic compulit desæuire, vt antè lac quàm sanguis teneris funderetur ex membris. Charitatem violat, nam hæc Cain reddidit fratricidam: & innocuam adhuc terrā noui sanguinis cruore perfudit. Vastat populos, nanque Iudæos hæc, si dici fas est, si capit sermo, fecit esse deicidas: deicidas diximus, non

Luc. 11.

Mat. 2.

Gen. 4.

quos peruenit, sed quo facinus hoc tetēdit: In Christo enim Iudæi non hominē tantum, sed deum filium dei conati sunt
Mat. 13. opprimere, necare virtutes, cum dicunt, Hic est hæres, venite occidamus eum: & nostra erit hæreditas eius. Sed quid valet diabolus ad deum? Inuidia quid valet ad dominicam charitatem? Inuidit diabolus terram, sed donauit cœlum deus: cla-
Mat. 16. ues sciētiæ legisperitus sustulit, sed claues cælestis regni per Petrum largitus est Christus: Ac sic inuidia suis commodis est nudata: & homo ditatus est ipsa necessitate damnorum.
Luca 12. Bene ergo in sequentibus dominus adiecit, dicens: *Attendite vobis à fermento Pharisæorum.* Quia in fermento non est moles magnitudinis, sed tumoris: & conspersio tali specie inflata est, non ditata: quantum enim efferbuerit feruentius, tantum farris massa turgescit: & totam formam leuitatis implet, & tumoris. Congrue ergo à domino dictum est: *Attendite vobis à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis.* Quid est hypocrisis, nisi species arte composita, quæ aliud in re agit, aliud promit in vultum? Hęc penes Pharisæos per scientiam
1. Co. 8. tumescebat, Apostolo sic dicente: Scientia inflat. Illos nanque scientia inflabat ad superbiam, non instruebat ad vitam: & corrumpebat ad malitiam, non ad prudentiam promouebat. Erat in eorum facie hypocrysis: erat in eorum mente inuidiæ hydrops: erat in pectore siticulosus fons: erat ardens vnda, quę suis magis ac magis inflammabatur fluentis, vt bibentis non extingueret sitim, sed augeret incendium. Sic, sic hypocrisi ministrante suis semper inuidia propinat: Ab hoc
1. Cor. 5. nos morbo subtrahit Apostolus: Cum nos non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, sed in azymis synceritatis & veritatis sanctū Pascha domini celebrare cōpellit. Veritas nescit tumorem, simplicitas hypocrisim prorsus ignorat. In azymis synceritatis & veritatis. Hęc sunt cordis azyma: hęc cælesti dulcedine confecta: hæc gratiæ saporata pinguedine: hæc sancti spiritus igne decocta: hæc nos manducantes agnum dei, agnum qui tollit peccatum mundi, ad nostrum Pascha solenniter immolamus: quibus Christus ad lætitiam totam, totam est natus & immutatus ad gloriam.

De diuo Ioanne Baptista & Herode. Sermo CLXXIII.

PAstor bonus peruigiles noctes, dies anxios ducit, ne quid callidus latro, ne quid luporum feritas astuta pernicio-

ſum charo gregi, ne quid noxium moliatur. Paſtor bonus, ſicut dominus dixit, animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. Sed & oues bonæ paſtoris ſui audiũt attentis auribus vocem, paſtoris ſui ſemper ſequuntur arbitrium, paſtoris ſui totam faciunt voluntatem, aſcendunt colles, petunt ardua, mutant ſæpe regiones: ac ſic apta paſcuis, irrigua fluentis, vmbroſa, accommoda, ſecreta quietis loca penetrant, reperiunt amœnitates, & deliciis perfruuntur. Et vos filioli dominici gregis portio copioſa, niueo & diuino veſtita iam vellere, molli fœtu, cæleſti germine perfœcunda, ſi per noſtræ vocis auditum ad loca ſæpe ſalutaria, ad ſalutaria paſcua perueniſtis, ſi per noſtri ſermonis fluenta animi veſtri æſtus, veſtræ ſitis temperaſtis ardorem, ſi ſub doctrinæ noſtrę tegmine aliquãta commoditate recubaſtis, quæ ordinamus, attendite: quæ dicimus, audite: quæ facimus, approbate: nec pro voluntate veſtra, ſed pro diſpoſitione noſtra prædicationis noſtræ percipite rationem: & ſiue cum dicimus de gradu iſto, ſiue cum de ſacerdotali ſede pro temporis ratione tractamus, vt oues bonæ. vt chari greges, dilecta pignora, ſine faſtu impigræ, ac toto fidei curſu conuenite, concurrite: nec vos locorum mutatio tam propinqua, & ſpatia ſic arctata, aut reddant deſides, aut faciant murmurantes: quia nec ouis ad caulas peruenit, ſi pro ſuo libito peruagetur: nec ſcientiam diſcipulus poterit obtinere, ſi doceri pro ſua voluntate contenderit: ægrotus quoque nunquam poterit recipere ſanitatem, ſi pro ſuo fuerit curatus arbitrio. Sed quia nobis hodie contra lupum furentem ſermo eſt, arrepto paſtorali baculo tranſeamus ad euangelicam lectionem. *Audiuit, inquit, Herodes rex: manifeſtum enim factum erat nomen Ieſu, & dicebat, quia Ioannes Baptiſta reſurrexit à mortuis, propterea virtutes operantur in illo.* Stultus de mortuo pie credit, quem feraliter perſecutus eſt viuum. Ioannes reſurrexit, & tamen confitetur ignorans, quia in Chriſto pro Chriſto reſurgit occiſus. Herodes quid egit gladius tuus, crudelitas tua quid profecit, quo proceſſit impietas tua, ſi vt ipſe dicis, rediit ad virtutes, reſurrexit ad opera diuina, qui furore tuo putabatur extinctus? Ioannes reſurrexit ſicut fateris ipſe: non hic perſona, ſed infirmitas perit: non hic Ioannes, ſed mors magis tali morte ſuccubuit: illuſa eſt pœna: carnifex habetur irriſus: ipſa eſt cognitoris miſeri decepta ſententia, quę interẽptum nõ perdidit, ſed promouit. *Ioannes*

Ioan. 10.
Matt. 6.

resurrexit à mortuis, propterea virtutes operantur in illo. Et si hostis legis, per legem tamen ille resurrectionem promissam didicerat mortuorum Et si resurrecturum Ioannem nouerat, cur insanus occidit? Si ad totius diuinæ virtutis culmen, si ad totum quicquid est potestatis insigne, tali morte sciebat eleuandum: cur se tantæ mortis esse fecit auctorem? Semper febrit impietas: à phrenesi semper crudelitas obtinetur: carere dementia furor nescit: in se nanque sæuit, quoties in alterum tendit: se punit dum percellit insontem: sibi lethalis est totus, cum erga iustum crudelis existit. Ecce Ioãnes, vt ipse dicis, iam viuit in Christo: ad tuam pœnam redit, qui venit ad omnium cœlesti munere medicinam. *Alii autem dicebant, quia Elias est: alij vero dicebant, quia propheta est, aut quasi vnus ex prophetis. Quo audito, Herodes ait, Ipse est Ioannes quem ego decollaui, hic resurrexit à mortuis.* Maleuolo quidem. & vetaci sensu testis ipse criminis sui, assertor sceleris sui, sui facinoris accusator existit. *Ioannes quem ego decollaui ipse est, hic resurrexit à mortuis.* Verum dicit: nam sicut in Christo sui resurgunt, ita in suis ipse patitur Christus: & sicut honor capitis ad mẽbra pertendit, ita membrorum pœna ad dolorem capitis, ad capitis redundat iniuriam. *Ioannes, quem ego decollaui, ipse est.* Iste rex sapiens, egregius iudex, censor morum, disciplinę custos, vindex innocentiæ, criminum pœna, quòd decollauerit Ioãnem dicit, quare decollauerit tacet: ne potestatẽ regiam tanti facti confunderet turpitudo: sed euangelista prodit, vt interfectoris dedecus interfecti producat ad gloriam. *Nam ipse Herodes, inquit, misit, ac tenuit Ioannem, & vinxit eum in carcere propter Herodiaden vxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam vxorem. Dicebat enim Ioannes Herodi, Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Herodias, quę vxor esset duorum fratrum sceleris amore contendit, vt affectione violaret affectum, & sociaretur Herodi Herodias, ne essent vel nominé dissimiles, qui erant scelere, moribus, vitáque consimiles: & iungerentur vocabulo, quos criminum iunxerat turpitudo; hæc ergo Herodias insidiabatur Ioanni. Herodes adulteræ non vincebat animũm: nefas tamen adulteræ differebat. Illa, ne esset arguẽs, arguentis tendebat ad mortem: ille, vt placeret incæstæ, captiuus ipse iustum tãtum tenuit, vinxit inclusum, quia in innocentem reus facile non poterat dictare sententiam. *Cum accidisset, inquit, opportunus dies, Herodes natalis sui cœnam*

fecit principibus, tribunis, & primis Galilææ, cúmque intrasset filia ipsius Herodiadis, & saltasset, & placuisset Herodi, simúlque recumbentibus, rex ait puellæ, Pete à me quod vis, & dabo tibi. Et iurauit illi, quicquid petieris, dabo tibi, etiam si dimidium regni mei. Ingratus, inhumanus rex, qui virtuti tantæ, tam glorioso labori, tam memorabili facto, non totum regnum suum, sed dimidium dedit. Et quare sibi vel pro parte seruauit, qui post tantam domus suæ gloriam, post tantam familiæ sanctitatẽ, post tale castitatis exemplum, esse, videri, viuere, non debebat? Illa ergo criminis filia, non naturæ, non tam ad matrẽ, quàm ad ipsam sentinã sui sceleris mox currit: vt quæ fluida tota, tota ierat resoluta, sæua & truculẽta reuolaret: & vt de ipsis artibus loquar, vt tragœdiam nefandã caneret, quæ impleuerat tui pissime comœdiam. *At illa egressa dixit matri suæ: Quid petam? Illa verò dixit, caput Ioannis Baptistæ. Et ingressa statim cum festinatione ad regem, petiuit dicens: Volo, vt protinus des mihi in disco caput Ioannis Baptistæ. Et contristatus est rex propter iusiurandum, & propter simul recumbentes, noluit eam contristare: & statim rex misso speculatore, iussit afferri caput eius: Ille autem abiit, & decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in disco, & dedit illud puellæ, & puella dedit illud matri suæ.* Sic iudicat mens oppressa crapulis, soluta vino & toto quodammodo ebrietatis demersa naufragio, *Volo, vt protinus des mihi in disco caput Ioannis.* Serpentis germen caput hominis petit, cui suum caput sententia principali sciebat addictum: dicente deo, Ipse seruabit caput tuum, & tu illius obseruabis calcaneum. *Genes. 3.* In lõgum nos trahit prolixitas lectionis, & satis in altum promouit loci ipsius immensa profunditas. Differamus hodie quæ sequuntur, ne dum sermo festinat ad finem, quæ sunt prolixè dicenda transmittat. Id in clausula nostri cõmendamus eloquii, quod sine causa cucurrerit serpens: nam tota germina serpentis antiqui iste Ioannes noster interemit, & effusione sui sanguinis extinxit occisus.

De decollatione diui Ioannis Baptistæ.

Sermo CLXXIIII.

HErodianæ cœnæ cruentas epulas, conuiuium sic ferale, tunc terra, tunc cælum, hodie mecum vester horruit & expauit auditus. *Herodes, inquit, natalis sui cœnam fecit.* Benè cœnam, quia non luci, sed tenebris addictus est hic natalis, in quo noctis filius natus est, non diei. *Natalis sui, inquit,*

cœnam fecit principibus, tribunis, & primis Galilææ. Quid egit incauta, & cæca semper impietas? Omnes euocat potestates, vt non tam multos couiuij sui socios, quàm innumeros criminis sibi testes assumat: & tot habeat facinoris sui arbitros, quot habuit præsides disciplinæ. *Cúmque intrasset filia ipsius Herodiadis & saltasset, inquit, & placuisset Herodi.* Respondit suo turpis generi, dum patri complacet turpiori: de adulterio namque non nisi turpis debuit procreari: quæ fractis gressibus, corpore dissoluto, disiuncta compage membrorũ, fluentibus ex arte visceribus, tota patri fieret deformitate formosior. Et reuera suam credidit tunc Herodes cum talem vidit: nam putasset alienam, si pudicam vel aliquantulum peruidisset. Serpens tunc latebat in fœmina, quæ reptans gressibus flexuosis lethale toto corpore virus effudit: vt discumbẽtium mentes furor, venenum corpora sauciaret: homines verterentur in bestias: nec vino iam tales, sed sanguine potarentur: nec pane rabidi, sed carnibus vescerẽtur humanis. Tales vtique, tales reddidit, quibus adhuc fumante sanguine caput
Psal. 78. intulit tunc Ioannis: vt illud Psalmistæ canticum probaretur. Dederunt carnes sanctorum tuorum bestiis terræ: effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam. Ecce quid pariũt totis noctibus protracta conuiuia: ecce quid generat quod cum mensura emitur, & sine mensura bibitur vinum: ecce quo præcipitatur caro, cum ad luxuriæ facinus voluptatis inflammatur incendiis. Rogo quid tantis cuneis arctatur? Suf-
Psal. 61. ficit infelix caro sibi suis casibus ad ruinam, attestante Propheta cum dicit, Vt quid irruitis in hominẽ, interficitis vniuersi vos tanquam parieti inclinato, & maceriæ impulsæ: Iacebat in Herode caro oppressa crapulis, ebrietate captiua, quæ titillante luxuria, & non tam ludente, quàm illudente lasciuia, promitteret quicquid turpitudo peteret se daturam. *Pete à me quod vis, inquit, & dabo tibi: & iurauit illi.* Iurat miser, dum quicquid honestatis est & virtutis abiurat. *Pete à me quod vis.* Quid peteret luxuria, nisi castitatis interitum, pudicitiæ necem, mortem sibi semper contrariæ sanctitatis? *Volo vt des mihi in disco caput Ioannis.* Si caput viri est, iuxta Apo-
1. Cor. 11. stolum, Christus, iam tunc nouello ore antiquissimus serpẽs Christi domini tendebat ad mortem. *Volo vt des mihi in disco caput Ioannis.* Iam tunc auidus draco in serui capite domini degustabat sitiens passionem. *Volo, vt des mihi in disco.* Cur in

Cur in disco, cur preciose gestas, quem viriliter occidis, nisi quia, Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius? Hoc ipsum quod vis non agis, quomodo ipsa vis: quia agit te superna ratio aliter quàm vis: in illo quidem tunc ferali antro, non aula regis, rabies tunc fera pastum suũ credidit, cum caput martyris vidit, totum suum sensit, cum liquorem sacri sanguinis sitiens, aspexit: ferculum crudelitatis suæ toto ore, totis faucibus contendit, & conatur absorbere. Sed Ioannes venit in sublimi positus, vt lucerna super candelabrum, tenebras vt fugaret, dicente domino, Ille erat lucerna ardens & lucens. Venit Ioannes, vt iudex in tribunali resplendens, vt qui arguit adulterum, exponeret & damnaret homicidam: & qui pie viuens incæstum vocarat ad pœnitentiam, reseruauerat ad veniam, homicidium etiam damnaret occisus. Quam quæso meretur veniã, qui in morte Ioãnis ipsam pœnitentiã tam crudeliter interemit? Gratis cucurristis Herodes, Herodias, nomina non affectione sociata, sed crimine: qui vocẽ intercipi posse stultissime credidistis. Ego sum, inquit, vox clamantis in deserto. Vox occidi non potest, sed magis clamat angustiis corporis absoluta. Sic vox Abel in suo iam effusa sanguine magis sonat, magis penetrat, magis pertendit ad cælum. Sic nunc Ioannes toto orbe clamat, totis sæculis facinus vestrum cunctis refert, & ostentat in gentibus. Ecce Ioannes Christi capite gloriatur, qui capite putabatur addictus. Ecce eo die quo tu finisti tuum, ille sibi natalem cælitus conquisiuit: quia quando tuus ortus mersit in finem, tũc illius finis ortus est in natalem. Iustus enim tunc inchoat viuere, cum pro Christo meretur occidi: transfertur ista morte vita martyris, non aufertur: morte magis claruit, qui ob hoc mortuus est vt viueret in æternum. Ecce tu iaces in morte: Ioannes viuit occisus. Tu fucatam murice purpuram perdidisti, Ioannes cruore suo fulgenti purpura semper gloriatur indutus. Tui conuiuæ nunc participes efficiuntur in pœnis, Ioannes cælesti mensa cum choris vescitur angelorum. Ille audit cælestem iugiter symphoniam, tu audis inferni semper gemitum & stridorem: ille meretricis tuæ, saltatricis tuæ addictus in precium, nunc regno, nunc præmiis cælestibus honoratur: tu mercedem sententiæ tuæ cum tua filia in tartaro percepisti. Vestimentum Ioseph, cum adulteram fugeret dereliquit: Ioannes ne videret adulteram, ipsum proiecit & cor-

Psal. 115. Ioan. 5. Ioan. 1. Gene. 4. Gene. 39.

pus. Ioseph, ne adulterium faceret, libens carcerem suscepit: Ioannes, vt argueret adulterium, eremum carcere commutauit. Ioseph somnia dum reuelat, euasit ex morte: Ioannes, vt dei filium reuelaret, suscepit & mortem. Ioseph dum panem præparat temporalem, ex auro torquem meruit, & honorẽ: Ioannes, vt ostenderet cælestem credentibus panem, martyrii torquem meruit ex cruore. Merito in natis mulierũ cun-

Matt.11. ctis maior est hic Ioannes: qui non solum adulteras arguit, sed & licita mulierum consortia virginitatis amore calcauit. Et si Ioannes tantus, Ioannes talis, tanto eremo separatus à fœminis fœminarum pericula non euasit, quis est qui inter fœminas viuens euasurum se sine labore maximo, maxima sine cautione confidit, nisi is qui sancto alitur spiritu? Qui cũ genitore, natóque vnà cuncta disponit sæcula per qui omnia spatia.

De Marcellino episcopo Vicohauentino, & diuæ Mariæ virginis partu. Sermo CLXXV.

OMnium quidem rerũ primordia sunt dura, sed duriora sunt omnibus primordia generantis. *Sancta ecclesia Rauennas vt primum pareret, viam fecit, angores pertulit, sensit dolores. Et hoc egit fratres, vt ordinem partus diuini toto veritatis tramite custodiret: nam posteaquam primogenitum totius creaturæ virgo mater vt pareret, viam totius patriæ percucurrit: sic virgineus partus, sic primitiuorum est dedicata natiuitas. Et necessario, fratres, via generatur in via.

Ioan.14. Ego sum, inquit, via: vt omnis aditus excluderetur erroris, & viator tandem cælum peteret, qui terreni itineris incassum diu sudores pertulerat & labores. *Et factum est in diebus illis,*

Luc. 2. *inquit euangelista, Exiit edictum à Cæsare Augusto, vt profiteretur vniuersus orbis. Ascendit autem & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam ad ciuitatem Dauid quæ vocatur Bethlehem, eo quòd esset de domo & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore prægnante. Et factum est in diebus illis, impleti sunt dies vt pareret: & peperit filium suum primogenitum.* Libet hic aliquid de dolore dicere. Edicto Cæsaris, & pagani dominus obtemperaturus occurrit: & decreto beati Petri decreto principis Christiani, seruus adhuc aliquis irreuerẽter obsistit? Verum, quia neque prospera aduersis, neque gaudiis miscenda sunt tristia, his omissis hodierni germinis lætitiã proloquamur. Habeat modo natus, qui primum natus est,

primogeniti reuerentiam, teneat & honorem: Marcellinus hodie vernaculi partus totum rapuit & conquisiuit affectum. Circunstant filii, adsunt propinqui, cognatio tota concurrit, familia exultat omnis, & ipsa penetralia domus tripudiant & lætantur: quia videre oculis, suscipere manibus, hodie primum sanctæ genitricis partum, sobolémque meruerunt. Ipsa quoque genitrix sponsa mater & virgo, in ipso spōsi sui thalamo, in ipso cōiunctionis suæ cubiculo, genuisse noua gratulatione miratur. Sed neminem turbet, nullū moueat, quòd in thalamo ipso sponsa ipsa cernitur peperisse: talis non est de crimine, sed de virginitate conceptus: quando in tali germine cęlestis partus est, non humanus: nec vllus hic est sinistræ suspicionis locus, vbi ipse spōsus sponsæ suę testis habetur, & custos. Quicunque sollicitus es de facto, esto de exēplo maximo persecurus: & præcedentis trepidatio ad tuam cautelam proficiat, & munimen. Ioseph ille maritus solo nomine, conscientia sponsus, prægnantem sponsam fluctuans & anxius intuetur: quia neque accusare innocentem, neque prægnantem poterat excusare: tacere tutum nō erat, erat loqui periculum. Admittit, non prodit crimina accusator insontis. Erat ipse testimonium castitatis, erat custos pudoris: aliud nouerat, aliud intuebatur, confundebat virginis fides: actus & vita in biuio, mens iusta & sanctus animus, ancipiti cogitatione torquetur: sentit, sed tantum non potest penetrare sacramentum: quia nec accusare poterat, & defensare penes homines non valebat. Merito mox occurrit angelus: merito responsum subuenit mox diuinum, cui humano deficiente consilio iustitia non defecit. Et quid dicit? *Ioseph fili Dauid noli timere.* Qui nihil fecerat, quid timebat? Timebat, quia & si nullus in facto reatus erat, erat in causa maximus pauor. Sanctus animus quicquid non assequitur expauescit. Caue ergo homo de partu nostræ matris taliter disputare, cū angelum respondisse sufficiat. *Noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in illa natum est, de spiritu sancto est.* Fœliciter parturit, quæ virginitatis coronam magis, magísque pariendo conquisiuit, & gloriam. Hic verò qui nobis hodie natus est, semper retia tetendit in mare. Nemo ergo miretur, si piscatorem Petrus gestiuit habere collegam. Orate ergo fratres, vt piscati mereatur homines, qui hactenus pisces capere hominum laborauit ad vitam.

DEus quoties desperatas humanorum curat corporum passiones, deitatis suae toties potentiam pandit: sed in vna eadémque infirmitate, quando ordinem suae curationis immutat, causas propter quas hoc faciat, facit nos altius perscrutari. Nam iuxta viam sedenti caeco visum sola restituit iussione: alii à natiuitate caeco, nato non lumini, sed tenebris, & cui natura visum inuiderat, atque ipsa quę parat, & aperit
Ioan.9. oculos, oculos clauserat, & negarat. Christus imponit lutum: & collyrio materiali fingit, facit, procurat oculos, non recurat: vt creante, non mendiante manu inde homini suppleret lumina, vnde hominem fecerat totum. Iste verò caecus, cuius nobis euangelista Marcus retulit curã, sic nouo sanatur modo, vt omnes compellat exquirere, cur cõtumax caecitas moram facere sic praesumit authori: cuius nutu, visu, iussu infirmitates pereunt, redeunt sanitates, vita oritur, mors finitur,
Mar.8. stant omnia, cuncta dilabuntur. *Venit, inquit, Iesus Bethsaida, & adducunt ei caecum, & rogabant eum, vt eum tangeret, & apprehensa manu caeci, eduxit eum foras extra vicum.* Quasi cum curare nõ potuerit in loco: aut beneficio loci indiguerit, vniuersis qui contulit visum. Hęc est Bethsaida, cuius perfidiã do-
Mat. 11. minus exprobrat, dicens, Vę tibi Chorozaim, vę tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone virtutes factę fuissent quę in te factae sunt, olim in cilicio & cinere poenitentiam egissent. Ergo apprehensa manu eius de domo infidelitatis educit, leuat eum de perfidiae sessione: vt antè fidem, quàm oculos daret: antè menti, quàm corpori redderet sanitatem: antè praeberet humani ducatus obsequiũ, quàm diuinę virtutis operaretur insigne. Illi rogabant vt vel tangeret eum: sed Christus, qui horrere nescit pauperem, pauperem scit amare, totã dedit pauperi manum: & debilitari deus publicam praebuit seruitutem, vt homo non horreat hominem, & videns non videntem videat: & duce manu cęcum lucis faciat nescire orbitatem: nec dicat homo, non habet manus mea quod det pauperi, det ipsam manum pauperi: & plus erit manum pauperi dedisse, quàm nummum: iter praebuisse pauperi, quàm pauperi panis dedisse fragmentum. *Et eduxit eum foras extra vicum: & expuit in oculos eius.* Dominico sputo vacuas oculorum replet lacunas, diuino ore luciferam dat saliuam, vt sancti roris gutta baptizaret oculos peccatoris, vt aperiat venia,

quos clauſerat culpa. Nemo ergo dubitet diuino imbre tota arefacta mortalia membra poſſe reuiuiſcere: cum videat parua dominici ſputi gutta arentes cæcitate oculos ſubito ſic ſuſcitatos in lucem. Exurgent, inquit Iſaias, mortui: & reſurgent qui in monumentis ſunt: & lætabuntur qui ſunt in terra. Quomodo? Ros enim qui abs te eſt, ſanitas eſt illis: quod eſt pluuia ſemini, hoc reſurrecturis dominicus imber. *Et impoſuit illi manus.* In faciendo, in reparando, in componendo hominem dominicę manus curatrices hominibus ſemper adſunt. Manus tuæ, inquit, fecerunt me, & plaſmauerũt me. *Et interrogauit eum ſi aliquid videret.* Interrogat vt homo, operatur vt deus. Qui videt abdita terrarum, qui cordis intuetur occulta, cui omnia ſunt nuda quę ſunt tecta omnibus, in opere ſuo, in oculis ſuis videre quęrit, laborat ſcire, alio referente cognoſcit? Abſit. Sed interrogat vt pręſentes ſcirent, futuri cognoſcerent, cęcitatis huius non eſſe ſimplicem, ſed myſticam curam. Denique non lumen, ſed auroram quandam, lucémque erumpentem datam ſibi adhuc qui curabatur, domino interrogante, reſpondit: *Video, inquit, homines vt arbores ambulantes.* Imperfectis oculis grandeſcũt formę, turbantur ſpecies, res falluntur ipſę: quia non iam viſionem capiunt, ſed adhuc vmbram ſuſtinent viſionis. Et quare tamen ſicut arbores, non vt columnæ, aut aliud quid, neque ſtantes, ſed ambulantes? Quia poſt curam Chriſti viderat, quòd homines velut arbores tranſirent in hoc ſæculo, non manerent: temporalem plantationem germinis humani eſſe in hac vita mox videt quem curauerit Chriſtus. Iteranda eſt ergo cura Chriſti, vt perfecti oculi futura certa, manentia videant, & æterna. *Iterum, inquit, poſuit manus ſuper oculos eius, & cœpit videre, & reſtitutus eſt, ita vt clare videret omnia: & miſit illum in domum ſuam, dicens, Vade in domum tuam: & ſi in vicum introieris, nemini dixeris.* Aperiatur iam ſpiritualis intelligentia, vt qui ſit iſte cæcus cognoſcamus, & quare non ſponte venit, ſed ab aliis adducitur, & ducitur manu Chriſti, & educitur extra vicum: & alibi recipit viſum, qui diu apud ſuos longam ſui pertulerat orbitatem: & expuit in oculos eius & iteratur diuinæ manus impoſitio, & cui videre extra domum datur, qui viderit, quomodo viderit, per quem viderit, ſuis dicere nõ donatur. Fratres, cęcus iſte eſt Iudæus, qui in ſynagoga, hoc eſt, in perfidiæ domo: & in vico, hoc eſt, in con-

Iſa. 26.
Pſal. 108.
Pſal. 39.

uentu malignantium, ignorantiæ cæcitate tenebatur, & sede bat oppressus. Hinc est, quod non veniebat ad Christum, sed venit ad eum Christus, & apprehendit manum eius, vt dono vocantis, non beneficio legis, non proprio curatum se gloriaretur arbitrio. Educit eum foras, vt in ecclesia lucem fidei videat per libertatem gratiæ, qui sub legis velamine nil videbat. Imponit ei primum manum, vt videat transire vmbram legis: vt sacerdotes, scribas, Pharisæos, & figuram totam Iudaicæ obseruantiæ videat velut arbores præterire: quæ vt nascuntur, virescunt, florescunt, fructificant in tempore: sic cum tempore senescunt, pereunt, euanescunt. Iterum imponit ei manum, vt resurgens non iam caduca videat, sed æterna: & videat quicquid est diuini luminis, honoris, & gloriæ: sicut
Acto.9. ille magnus ex ipsis Paulus, qui extra vicũ, & in via Iudæus cecidit, cecidit, vt resurgeret Christianus: & cęcatus est in lege, vt videret in gratia, sicut ab ipso perhibetur, Nunc vide-
1.Cor.13. mus in speculo & in ænigmate: tunc autem videbimus facie ad faciem. Tunc, quando quod sepultum est in morte, surget in vita: & quicquid satum est in contumelia, surget in gloria.

Deuotissimi sanctissimíque viri Petri Chrysologi sermones finiunt, Deo Optimo Maximóque auxiliante.

AD LECTOREM.

CVm intelligeremus (humanissime lector) doctas diui Petri Chrysologi conciones non parum Christianis Ecclesiastis subseruire posse, si omnia in eum ordinem cōgesta essēt quo sunt Ecclesiastico ritu in templis explicanda: voluimus diligentiæ nostræ nonnihil adhibere, vt tuum redime remus laborem. Hunc itaque indicem tibi confecimus omnium Euangeliorum & Epistolarum, quæ in Chrysologo enarrata inuenies.

Feria sexta in capite ieiunii.

Euang. Matth. 6. Attendite ne iustitiam vestram. Ser. 9.

Dominica prima in quadragesima.

Euang. Matth. 4. Tunc Iesus ductus est. Ser. 11. 12. 13.

Feria 2 post dominicam primam.

In psalmum 40. Sermo 14.

Feria quarta post dominicam primam.

Euang. Mat. 12. Tunc responderunt ei quidam. Serm. 37.

Feria quinta post dominicam primam.

Euang. Matth. 15. Egressus Iesus venit in partes. Ser. 100.

Feria quinta post dominicam secundam quadragesimæ.

Euang. Luc. 16. Homo quidam erat diues. Serm. 66. 121. 122. 123. 124.

Sabbatho post dominicam secundam quadragesimæ.

Euang. Luc. 15. Homo quidam habuit duos filios. Sermo. 1. 2. 3. 4. 5.

Feria tertia post dominicam tertiam quadragesimæ.

Euang. Matt. 18. Si peccauerit in te frater. Serm. 139.

Feria quarta post dominicam tertiam quadragesimæ.

Euang. Matth. 15 Tunc accesserunt ad eum. Serm. 171.

Feria quinta post tertiam dominicam.

Euang Luc. 4. Surgens autem Iesus de synagoga. Ser. 18.

Feria tertia post dominicam quartam.

Euāg. Luc 7. Ibat Iesus in ciuitatem quæ vocabatur. Ser. 103.

Feria sexta post quartam dominicam.

Euang. Iohannis. 11. Erat quidam languens. Serm. 63. 64. 65.

Dominica in passione.

Euang. Iohannis. 8. Quis ex vobis arguet me. Ser. 131.

Feria quinta post dominicam in passione.

Euang. Luc 7. Rogabat Iesum quidam Pharisæus. Sermo. 93. 94. 95.

Die sancto pasche.

Euang. Marc. 16. Cum transisset Sabbathum. Ser. 82. 73. 74. 75. 76.

Feria tertia pasche.

Euang. Luc. 24. Dum hæc loquuntur, stetit Iesus. Serm. 81.

Feria quarta pasche.

Euang. Iohannis. 21. Postea manifestauit se iterum Iesus, Sermo 78.

Dominica prima post pascha.

D. PETRI CHRYSOLOGI SERMONVM INDEX, EO ORDINE QVO

in vetustis codicibus habentur.

INDICIS FINIS.

Soli deo omnipotenti
gloria.

PARISIIS,

Excudebat Carolus Rogerius,
Anno Domini.

M.D.LXXXV.

VIRTVTIS ET GLORIÆ

COMES INVIDIA.

